

XV. ULUSLARARASI HİSARLI AHMET SEMPOZYUMU

INTERNATIONAL HISARLI AHMET SYMPOSIUM

TAM METİN KİTABI

Full Text Book

22-25 MAYIS

MAY 2025

KÜTAHYA

HILTON GARDEN INN

ULUSLARARASI
HİSARLI AHMET
SEMPOZYUMU
INTERNATIONAL
HISARLI AHMET
SYMPOSIUM

<https://hisarliahmet.org>

contact@hisarliahmet.org

f Hisarlı Ahmet Sempozyumu

ig hisarliahmetsymposium

Ana Sponsor
Sayın İsmet Çatık
Çatık Madencilik

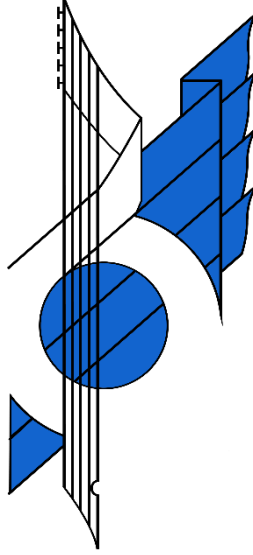

15. ULUSLARARASI HİSARLI AHMET SEMPOZYUMU
The 15th International Hisarlı Ahmet Symposium

22-25 MAYIS 2025
22-25th May 2025

FARKLI ÖĞRENENLER
“Diverse Learners”

TAM METİN KİTABI
Full Text Book

<https://hisarliahmet.org>

EDİTÖR/Editor
Filiz YILDIZ

İZGE

Yayınclık

15. ULUSLARARASI HİSARLI AHMET SEMPOZYUMU
TAM METİN KİTABI

15thInternational Hisarlı Ahmet Symposium Full Text Book

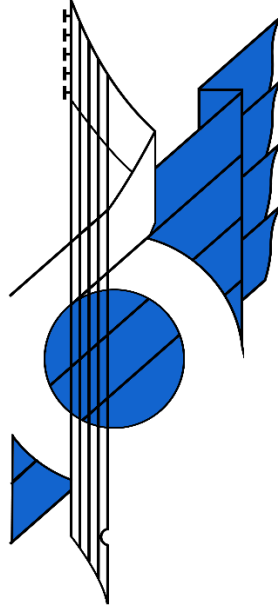
ISBN: 978-605-9763-71-4

Yayına Hazırlayan ve Editör / Prepared for Publication and Edited by:

Filiz YILDIZ

Yayın Hakkı © İzge Basın Yayın / Publication Right © İzge Publication Press

Ankara - Kasım, 2025 / Ankara – November, 2025

İZGE BASIN YAYIN / IZGE PUBLICATION PRESS

Eğitim Öğretim İmalat Pazarlama İnşaat İç ve Dış Tic. Ltd. Şti. /

Education and Training Manufacturing Marketing Construction Domestic and Foreign Trade, Co. Ltd.

Seyranbağları Mah. Bağlar Cad. No: 15/C /

Seyranbağları St. Bağlar Main St. No 15/C

Tel: 0312 432 49 43, 0312 432 22 32

Web: www.izgeyayincilik.com.tr

E-mail: izgeyayincilik@gmail.com

SUNUŞ

“Uluslararası Hisarlı Ahmet Sempozyumları” Kütahya Güzel Sanatlar Derneği öncülüğünde ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Devlet Konservatuvarı yönetiminde sürdürülüyor. Sempozyum; “Hisarlı Ahmet, Değişen Toplumda Kültürlenme ve Kültürleşme, Müzik Algısı, Müzik Nereye Gidiyor?, Şehir ve Müzik, Müzik Dinleme ve Çalgı Performansında Ses-Tını-Algı Bileşenleri, Müzik ve Terapi, Müzik-Medya ve Teknoloji, Müzik Teorileri, İnsan Yaşamında Müzik, Müzikte Yeni Yönelimler, Müzik ve İklim, Müzik Performansının Kuramsal Art Alanı, Hafıza-Mekan-Müzik” gibi farklı temalarla bilim insanlarını bir araya getirdi. 15. Sempozyum ise 22-25 Mayıs 2025 tarihlerinde “hibrit” olarak gerçekleştirildi. Sempozyum; nitelikli bildiri sunumlarının yanında konser, konferans, panel ve farklı temalardaki sergiler ile saygıdeğer Kütahya halkının kültürel yaşantısında önemli yer edinerek, ülke ve dünya müzik bilimine de katkı sağlamaktadır. Sempozyumumuzun bugüne kadar gelmesinde ve halen nitelikli olarak sürmesinde katkıları olan tüm paydaşlarımıza teşekkür ediyoruz.

FOREWORD

“International Hisarlı Ahmet Symposiums” are being held under the leadership of Kütahya Fine Arts Association and under the management of Çanakkale Onsekiz Mart University State Conservatory. Symposium brought scientists together with different themes such as, “Hisarlı Ahmet, Acculturation and Enculturation in a Changing Society, Music Perception, Where Is Music Heading For?, City and Music, Sound-Tone-Perception Components in Listening to Music and Instrument Performance, Music and Therapy, Music-Media and Technology, Music Theories, Music in Human Life, New Tendencies in Music, Music and Climate, The Theoretical Background of Music Performance, Memory-Space-Music”. The 15th Symposium was held in hybrid format between May 22–25, 2025. In addition to qualified paper presentations, the symposium has assumed an important place in the cultural life of the esteemed people of Kütahya through concerts, conferences, panels, and exhibitions on a variety of themes, while also contributing to national and international music scholarship. We would like to thank all of our stakeholders who have contributed to the success of our symposium and still continue in a qualified manner.

Mustafa Kemal ALTINSOY
Kütahya Güzel Sanatlar Derneği Başkanı
President of Kütahya Fine Arts Association

TEŞEKKÜR

Uluslararası bir etkinliği 15 yıldan beri aralıksız sürdürmek büyük bir başarıdır. Sempozyuma desteğini esirgemeyen Kütahya ili valilerimize, belediye başkanlarımıza, paydaş üniversitelerimizin rektörlerine, valilik ve belediye il kültür müdürlerimize, il milli eğitim müdürlerimize, Kütahya Ahmet Yakupoğlu Güzel Sanatlar Lisesi müdürlerimize, Kütahya Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlarımıza, konservatuvarlarımızın yönetim kurullarına, bilim kurulu başkanları ve üyelerine, düzenleme kurulu üyelerine, iş insanlarına ve ana sponsorumuza teşekkür ediyoruz.

Sempozyumda sadece bildiri sunumları yapılmıyor. Bildirileri ile katılan değerli bilim insanları yanında; konser veren ve eserleri sergilenen sanatçılarımıza, atölye, panel, konferans, söyleşi vb. etkinlikler ile yanımızda olan müzik bilim insanlarına teşekkür ediyoruz.

THANKS

Continuing an international event for 15 years without interruption is a great achievement. We would like to thank for their unwavering support for the symposium, to our governors of Kütahya, our mayors, the rectors of our partner universities, our provincial and municipal culture directors, our provincial national education directors, our directors of Kütahya Ahmet Yakupoğlu Fine Arts High School, our Presidents of Kütahya Chamber of Commerce and Industry, the boards of directors of our conservatories, the heads of science boards and members, members of the organizing committee, business people and our main sponsor.

Not only paper presentations are made at the symposium. In addition to the valuable scientists who participated with their papers, we would like to thank our artists who gave concerts and exhibited their works, and the music scientists who stood by us with activities such as workshops, panels, conferences, conversations.

Sempozyum Yürütme Kurulu
Symposium Executive Board

NEDEN KÜTAHYA / NEDEN HİSARLI AHMET?

Kütahya

Sanatı yaşamlarında etkin bir unsur olarak gören Frigler, Kütahya'yı başkent ve kültür merkezi yapmış Germiyanogulları, Kütahya'nın "şehzadeler şehri" olarak anılmasına yön veren Osmanlı Devleti ve nihayetinde Türkiye Cumhuriyeti...

Kütahya, üç bin yıllık bir tarihin izlerini üzerinde taşıyan kadim bir Anadolu şehridir.

Ezop'tan Porsuk Bey'e, Hezar Dinari'den Yakup Bey'e, Şeyhî'den Evliyâ Çelebi'ye ve Âşık Sırrı'dan Pesendî'ye yüzlerce sanatçı ve sanat dostu Kütahya'da yetişmiş ve bu coğrafyaya nice eserler kazandırmışlardır.

Mevleviliğin Konya ve Afyon'dan sonra üçüncü merkezidir.

Evliya Çelebi Germiyan Beyi II. Yakup'un (1387/1429) çok iyi saz çaldığından ve Çöğür adı verilen sazın mucidi olduğundan bahseder. Kütahya ilinde Çöğürler adlı bir yerleşim yerinin olması da dikkat çekicidir.

Türk halk müziği içerisinde, ezgi ve ölçü çeşitliliği, konu zenginliği ve seslendirmedeki üslup özellikleri bakımından Kütahya türkülerinin büyük bir değer ve önem taşıdıkları görülür. Klasik Türk Müziği karakteri ve etkisi oldukça hissedilir.

WHY KÜTAHYA? / WHY HISARLI AHMET?

Kütahya

The Phrygians, who see art as an active element in their lives, Germians, who made Kütahya the capital and cultural center, the Ottoman Empire that guided Kütahya to be remembered as the "city of princes" and finally the Republic of Turkey.

Kütahya is an ancient Anatolian city bearing the traces of a three-thousand-year history.

Hundreds of artists and art friends, from Aesop to Porsuk Bey, from Hezar Dinari to Yakup Bey, from Şeyhî to Evliyâ Çelebi and from Âşık Sırrı to Pesendî, grew up in Kütahya and brought many works to this geography.

It is the third centre of Mevleviyeh, after Konya and Afyon.

Evliya Çelebi mentions that Germian governor Yakup Bey (1387/1429) played the reed very well and that he was the inventor of the instrument called Çöğür. It is also noteworthy that there is a settlement called Çöğürler in Kütahya.

In Turkish folk music, it is seen that Kütahya folk songs are of great value and importance in terms of the variety of melodies and measures, the richness of the subject and the stylistic features of the vocalization. The character and influence of Classical Turkish Music is quite felt.

Hisarlı Ahmet (1908-1984)

Birçok Kütahya türküsü Hisarlı'dan derlenmiştir.

Hisarlı'nın farkı; Kütahya türkülerini kendine has yorumuyla icra etmesidir.

Onun yorumuyla derlenen türküler bugün Türk halk müziğinin en seçkin eserleri arasında görülür.

Hisarlı, öğrenmeye ve öğretmeye açıktır.

Devrindeki tüm saz ve söz ustalarından yararlanmıştı.

Bir rivayete göre de ustası dülgerlerin Hüseyin'dir

İşinde ciddidir ve prensipleri vardır.

Türküler doğru okunmalı, türkü gecelerinde istekte bulunulmamalı, etkinlik zamanında başlamalıdır.

Hisarlı Ahmet (1908-1984)

Many Kütahya folk songs have been compiled from Hisarlı.

The difference of Hisarlı is his performance of Kütahya folk songs with his own unique interpretation.

The folk songs compiled with his interpretation are among the most distinguished works of Turkish folk music today.

*Hisarlı is open to learning and teaching.
He benefited from all instrument and word masters of his time.
According to a rumour, his master is Hüseyin of the carpenters.
He is serious about his job and has principles.
Folk songs should be read correctly, no requests should be made in folk song nights, the event should start on time.*

Neden Hisarlı Ahmet Sempozyumu?

Geleneksel Türk halk müziğimizin en seçkin eserleri arasında yer alan ve “türkülerimizin senfonileri” olarak adlandırılan Kütahya türkülerinin en önemli yerel sanatçılarından biridir Hisarlı Ahmet.

Kütahya denince türküleri, Kütahya türküleri denince ise «Hisarlı Ahmet» akla gelmektedir. İsminin böylesi nitelikli bir bilimsel etkinlikte anılması çok önemlidir.

Why Hisarlı Ahmet Symposium?

Hisarlı Ahmet is one of the most important local artists of Kütahya folk songs, which are among the most distinguished works of our traditional Turkish folk music and called "symphonies of our folk songs".

When Kütahya is mentioned, folk songs come to mind, and when Kütahya folk songs are mentioned, "Hisarlı Ahmet" comes to mind. It is very important that his name is mentioned in such a qualified scientific event.

Sempozyumun Önemi

Binlerce yıllık tarihi ile Kütahya dünyaca tanınacaktır. Kütahya dünyanın “**önemli sanat sempozyumu**” olan şehirlerinden biri olarak akla gelmesinde yardımcı olacaktır. Kütahya’nın ve bölgenin sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmesine katkı sağlayacaktır. Somut olan ve somut olmayan kültürel miraslara sahip çıkılacaktır. Yerel halk ile; üniversiteler, sivil toplum kuruluşları daha çok işbirliği yapacaklardır. Sanat eğitimi alan gençlerin ve sanat eğitimcilerinin sempozyumda bir araya gelmesi yeni ve özgün projelerin gelişmesini sağlayacaktır. Özellikle çocuk ve gençler nitelikli konserler izleyebileceklerdir. Alanında yetkin müzik bilim uzmanları bir araya gelecek bilgi, tecrübe ve üretimlerini paylaşma imkânı elde edeceklerdir.

Importance of the Symposium

*With its thousands of years of history, Kütahya will be known to the world. It will help Kütahya to come to mind as one of the world's "**important art symposium**" cities. It will contribute to the social, cultural, and economic development of Kütahya and the region. Tangible and intangible cultural heritages will be protected. Universities and non-governmental organizations will cooperate with the local people more. The gathering of art trainees and art educators in the symposium will enable the development of new and original projects. Especially children and young people will be able to watch qualified concerts. Competent music science experts will come together and have the opportunity to share their knowledge, experience and productions.*

Uğur TÜRKMEN

Sempozyum Yürütme Kurulu Başkanı
Symposium Chair of Scientific Board

KURULLAR

Onur Kurulu / Honor Committee

Musa İŞİN	Kütahya Valisi / Governor of Kütahya
Eyüp KAHVECİ	Kütahya Belediye Başkanı / Mayor of Kütahya
R. Cüneyt ERENOĞLU	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörü Rector of Çanakkale Onsekiz Mart University
Mehmet KARAKAŞ	Afyon Kocatepe Üniversitesi Rektörü Rector of Afyon Kocatepe University
Hamza AL	Sakarya Üniversitesi Rektörü Rector of Sakarya University
Süleyman KIZILTOPRAK	Dumlupınar Üniversitesi Rektörü Rector of Dumlupınar University
Ahmet TEKİN	Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Rektörü Rector of Kütahya Health Sciences University
Mustafa Kemal ALTINSOY	Kütahya Güzel Sanatlar Derneği Başkanı President of Kütahya Fine Arts Association
Mustafa HİSARLI	Yüksek Mimar-TRT Sanatçısı Architect-TRT Artist
Nafi GÜRAL	İş insanı / Businessman
Nihat DELEN	İş insanı / Businessman
İsmet ÇATIK	İş insanı / Businessman
Rafet Onur KIRDAR	İş insanı / Businessman

Yürütme Kurulu / Executive Committee

Uğur TÜRKMEN	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (Türkiye) Çanakkale Onsekiz Mart University (Turkey)
Cihan IŞIKHAN	Dokuz Eylül Üniversitesi (Türkiye) Dokuz Eylül University (Turkey)
Çağhan ADAR	Afyon Kocatepe Üniversitesi (Türkiye) Afyon Kocatepe University (Turkey)
Fakı Can YÜRÜK	Afyon Kocatepe Üniversitesi (Türkiye) Afyon Kocatepe University (Turkey)
Filiz YILDIZ	Afyon Kocatepe Üniversitesi (Türkiye) Afyon Kocatepe University (Turkey)
Lilian Maria TONELLA TÜZÜN	Anadolu Üniversitesi (Türkiye) Anadolu University (Turkey)
Muzaffer Soner YILMAZ	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (Türkiye) Çanakkale Onsekiz Mart University (Turkey)
Seyhan CANYAKAN	Afyon Kocatepe Üniversitesi (Türkiye) Afyon Kocatepe University (Turkey)
Türev BERKİ	Başkent Üniversitesi (Türkiye) Başkent University (Turkey)
Yunus Emre UĞUR	Afyon Kocatepe Üniversitesi (Türkiye) Afyon Kocatepe University (Turkey)

Bilim Kurulu / Science Committee

Başkan / Chair

Nilgün SAZAK	Sakarya Üniversitesi/Türkiye Sakarya University/Turkey
--------------	---

Kurul / Committee

Ahmet Serkan ECE	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi/Türkiye Bolu Abant İzzet Baysal University/Turkey
Begüm ÖZ	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/Türkiye Çanakkale Onsekiz Mart University/Turkey
Cafer YILDIRIM	Ankara Üniversitesi/Türkiye Ankara University/Turkey
Çiğdem Nilüfer UMAR	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/Türkiye Çanakkale Onsekiz Mart University/Turkey

Duygu SÖKEZOĞLU ATILGAN	Afyon Kocatepe Üniversitesi/Türkiye <i>Afyon Kocatepe University/Turkey</i>
Elif TEKİN İFTAR	Anadolu Üniversitesi/Türkiye <i>Anadolu University/Turkey</i>
Emel Funda TÜRKMEN	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/Türkiye <i>Çanakkale Onsekiz Mart University/Turkey</i>
Erika J. KNAPP	North Texas Üniversitesi/Amerika <i>University of North Texas, USA</i>
Fakı Can YÜRÜK	Afyon Kocatepe Üniversitesi/Türkiye <i>Afyon Kocatepe University/Turkey</i>
Gülbüz AKTAŞ	Emekli Öğretim Üyesi/Türkiye <i>Retired Faculty Member/Turkey</i>
Hanefi ÖZBEK	Bakırçay Üniversitesi/Türkiye <i>Bakırçay University/Turkey</i>
Lilian TONELLA TÜZÜN	Anadolu Üniversitesi/Türkiye <i>Anadolu University/Turkey</i>
Mehmet Şahin AKINCI	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi/Türkiye <i>Zonguldak Bülent Ecevit University/Turkey</i>
Necate BAYKOÇ	Emekli Öğretim Üyesi/Türkiye <i>Retired Faculty Member/Turkey</i>
Orçun BERRAKÇAY	İzmir Demokrasi Üniversitesi/Türkiye <i>İzmir Demokrasi University/Turkey</i>
Öznur Öztosun ÇAYDERE	Gazi Üniversitesi/Türkiye <i>Gazi University/Turkey</i>
Sinan KALKAN	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/Türkiye <i>Çanakkale Onsekiz Mart University/Turkey</i>
Şükrü TORUN	Üsküdar Üniversitesi/Türkiye <i>Üsküdar University/Turkey</i>
Tuğba ÇANŞALI	Uzman <i>Proficient</i>

Düzenleme Kurulu / Organization Committee

Başkan / Chair

Filiz YILDIZ	Afyon Kocatepe Üniversitesi/Türkiye <i>Afyon Kocatepe University/Turkey</i>
--------------	--

Kurul / Committee

Adem KILIÇ	Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi <i>Ankara Music and Fine Arts University</i>
Aysel Gökçe ERYILMAZ	Afyon Kocatepe Üniversitesi/Türkiye <i>Afyon Kocatepe University/Turkey</i>
Ayşegül GÖKLEN YILMAZ	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/Türkiye <i>Çanakkale Onsekiz Mart University/Turkey</i>
Bensu KİTİRCİ	Gazi Üniversitesi/Türkiye <i>Gazi University/Turkey</i>
Beste EMEK	Afyon Kocatepe Üniversitesi/Türkiye <i>Afyon Kocatepe University/Turkey</i>
Bilgütay Kaan ÖZTÜRK	Afyon Kocatepe Üniversitesi/Türkiye <i>Afyon Kocatepe University/Turkey</i>
Didem ÇETİNKAYA	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/Türkiye <i>Çanakkale Onsekiz Mart University/Turkey</i>
Dilek SERT	Afyon Kocatepe Üniversitesi/Türkiye <i>Afyon Kocatepe University/Turkey</i>
Dilem UYAR	Afyon Kocatepe Üniversitesi/Türkiye <i>Afyon Kocatepe University/Turkey</i>
Ezgi ERTEK BABAC	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/Türkiye <i>Çanakkale Onsekiz Mart University/Turkey</i>
Ezginur KÜÇÜKDÜRÜM	İstanbul Üniversitesi/Türkiye <i>İstanbul University/Turkey</i>

15. Uluslararası Hisarlı Ahmet Sempozyumu
The 15th International Hisarlı Ahmet Symposium
22-25 Mayıs / May 2025

Gonca GÖRSEV KILIÇ	Ordu Üniversitesi/Türkiye <i>Ordu University/Turkey</i>
Halim TÜRKMEN	Kütahya AY Güzel Sanatlar Lisesi/Türkiye <i>Kütahya AY Fine Arts High School/Turkey</i>
Hazal ÖLÇERSOY	Afyon Kocatepe Üniversitesi/Türkiye <i>Afyon Kocatepe University/Turkey</i>
Hüseyin KARAGÖZ	Afyon Kocatepe Üniversitesi/Türkiye <i>Afyon Kocatepe University/Turkey</i>
İsmail Hakkı PARLAK	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi/Türkiye <i>Bolu Abant İzzet Baysal University/Turkey</i>
Kerem AKSEN	Afyon Kocatepe Üniversitesi/Türkiye <i>Afyon Kocatepe University/Turkey</i>
Muhammed Emin OĞUZ	Afyon Kocatepe Üniversitesi/Türkiye <i>Afyon Kocatepe University/Turkey</i>
Mustafa DEMİR	Kütahya AY Güzel Sanatlar Lisesi/Türkiye <i>Kütahya AY Fine Arts High School Turkey</i>
Nurkan KURU	Afyon Kocatepe Üniversitesi/Türkiye <i>Afyon Kocatepe University/Turkey</i>
Osman ÖZDEMİR	Kütahya AY Güzel Sanatlar Lisesi/Türkiye <i>Kütahya AY Fine Arts High School/Turkey</i>
Rıfat BELTEKİN	Afyon Kocatepe Üniversitesi/Türkiye <i>Afyon Kocatepe University/Turkey</i>
Rumeysa ÇALIŞKAN	Afyon Kocatepe Üniversitesi/Türkiye <i>Afyon Kocatepe University/Turkey</i>
Sergen SAĞDIÇ	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/Türkiye <i>Çanakkale Onsekiz Mart University/Turkey</i>

Konser Düzenleme Kurulu / Concert Organization Committee

Başkan / Chair

Uğur TÜRKMEN	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/Türkiye <i>Çanakkale Onsekiz Mart University/Turkey</i>
--------------	--

Sanat Yönetmeni / Art director

Fakı Can YÜRÜK	Afyon Kocatepe Üniversitesi/Türkiye <i>Afyon Kocatepe University/Turkey</i>
----------------	--

Kurul / Committee

Ahmet ONUR	Kütahya AY Güzel Sanatlar Lisesi/Türkiye <i>Kütahya AY Fine Arts High School/Turkey</i>
Betül ONUR	Kütahya AY Güzel Sanatlar Lisesi/Türkiye <i>Kütahya AY Fine Arts High School/Turkey</i>
Cüneyt AYDIN	Kütahya Bilim Sanat Merkezi <i>Kütahya Science and Art Center (Turkey)</i>
Ekrem AVLUPINAR	Kütahya AY Güzel Sanatlar Lisesi/Türkiye <i>Kütahya AY Fine Arts High School/Turkey</i>
Emel ERDAL	Kütahya AY Güzel Sanatlar Lisesi/Türkiye <i>Kütahya AY Fine Arts High School/Turkey</i>
Emin EMİR	Kütahya AY Güzel Sanatlar Lisesi/Türkiye <i>Kütahya AY Fine Arts High School/Turkey</i>
Erhan BOZKURT	Kütahya AY Güzel Sanatlar Lisesi/Türkiye <i>Kütahya AY Fine Arts High School/Turkey</i>
Eyüp KAYA	Kütahya AY Güzel Sanatlar Lisesi/Türkiye <i>Kütahya AY Fine Arts High School/Turkey</i>
Hakan DAĞ	Kütahya AY Güzel Sanatlar Lisesi/Türkiye <i>Kütahya AY Fine Arts High School/Turkey</i>
Halim TÜRKMEN	Kütahya AY Güzel Sanatlar Lisesi/Türkiye <i>Kütahya AY Fine Arts High School/Turkey</i>
Hande ŞAHİN	Kütahya AY Güzel Sanatlar Lisesi/Türkiye <i>Kütahya AY Fine Arts High School/Turkey</i>
Mehmet SEVİM	Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi/Türkiye

15. Uluslararası Hisarlı Ahmet Sempozyumu
The 15th International Hisarlı Ahmet Symposium
22-25 Mayıs / May 2025

Mert SARIKAYA	<i>Kütahya Health Sciences University/Turkey</i>
	<i>Nafi Güral Fen Lisesi/Türkiye</i>
Okan ALGIN	<i>Nafi Güral Science High School/Turkey</i>
	<i>Atatürk Anadolu Lisesi/Türkiye</i>
Orhan HÜSEMOĞLU	<i>Atatürk Anatolian High School/Turkey</i>
	<i>Kütahya AY Güzel Sanatlar Lisesi/Türkiye</i>
Osman ÖZDEMİR	<i>Kütahya AY Fine Arts High School/Turkey</i>
	<i>Kütahya AY Güzel Sanatlar Lisesi/Türkiye</i>
R. Oğuzhan KAVUKÇU	<i>Kütahya AY Fine Arts High School/Turkey</i>
	<i>Kütahya AY Güzel Sanatlar Lisesi/Türkiye</i>
Serkan ÇAMURCU	<i>Kütahya AY Fine Arts High School/Turkey</i>
	<i>Aysel-Selahattin Erkesap SB Lisesi/Türkiye</i>
Serkan SARUHAN	<i>Aysel-Selahattin Erkesap SB High School/Turkey</i>
	<i>Kütahya AY Güzel Sanatlar Lisesi/Türkiye</i>
Sibel ÇELİK	<i>Kütahya AY Fine Arts High School/Turkey</i>
	<i>Kütahya AY Güzel Sanatlar Lisesi/Türkiye</i>
Tülay TÜRKMEN	<i>Kütahya AY Fine Arts High School/Turkey</i>
	<i>Kütahya AY Güzel Sanatlar Lisesi/Türkiye</i>
Yiğit İNEGÖL	<i>Kütahya AY Fine Arts High School/Turkey</i>
	<i>Kütahya Bilim Sanat Merkezi</i>
	<i>Kütahya Science and Art Center/Turkey</i>

KATKILARI İÇİN TEŞEKKÜR EDERİZ

Kültür ve Turizm Bakanı/Sayın Mehmet Nuri Ersoy
Kütahya Valisi/Sayın Musa Işın
Kütahya Belediye Başkanı/Sayın Eyüp Kahveci
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörü/Sayın R. Cüneyt Erenoğlu
Afyon Kocatepe Üniversitesi Rektörü/Sayın Mehmet Karakaş
Dumlupınar Üniversitesi Rektörü/Sayın Süleyman Kızıltoprak
Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Rektörü/Sayın Ahmet Tekin
Kütahya Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı/Sayın Esin Güral Argat
Kütahya İl Milli Eğitim Müdürü/Sayın Mustafa Yılmaz
Kütahya İl Kültür ve Turizm Müdürü/Sayın Zekeriya Ünal
Kütahya Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürü/Sayın Yıldırım Akgül
Kütahya Ahmet Yakupoğlu Gsl Müdürü/Sayın Mustafa Demir
&
Kütahya Kültür ve Tanıtım Vakfı
Kütahya Güzel Sanatlar Derneği Yönetim Kurulu
ÇOMÜ Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi Yönetim Kurulu
AKÜ Devlet Konservatuvarı Yönetim Kurulu
AKÜ Devlet Konservatuvarı Mezunlar Derneği Yönetim Kurulu
ÇOMÜ Müzik ve Sahne Sanatlarını Geliştirme Derneği Yönetim Kurulu
&
Kütahya Seramik/Sayın Nafi Güral (Ana Sponsor)
Çatık Madencilik/Sayın İsmet Çatık (Ana Sponsor)
Delen Ticaret/Sayın Nihat Delen (Ana Sponsor)
Kırdar Grup/Sayın Rafet Onur Kırdar (Ana Sponsor)
Kaşı Ahmet Çini Seramik/Sayın Ahmet Özmutaf

AMAÇ VE KAPSAM

Her bireyin, çevresindeki nesne ve olayları algılayışı, onları değerlendirip yorumlayışı ve anlamlandırma biçimi şüphesiz ki farklı. Bu durum, *farklı öğrenen* bireyler arasında daha da belirgin.

Peki, *farklı öğrenen* terimiyle neyi ifade ediyoruz? Bu sorunun birden çok yanıtı var:

- Öğrenme güçlüğü çeken; disleksi, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) gibi durumlardan etkilenen ve özel eğitim desteğine gereksinim duyan bireyler
- Geleneksel eğitim yöntemleri yoluyla öğrenmekte güçlük çeken ve farklı yaklaşımlara ihtiyaç duyan bireyler
- Öğrenme stilleri farklı olan bireyler

Konu, *Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri* ile ilişkilendirildiğinde ise şu üç kritik kavrama ulaşmak kaçınılmaz: “Sağlıklı bireyler”, “eşitsizliklerin azaltılması” ve “nitelikli eğitim”.

Uluslararası Hisarlı Ahmet Sempozyumu, 15. yılında “Farklı Öğrenenler” temasını ele alıyor. Tıpkı, Hisarlı Ahmet’in *usta-çırak* ilişkisiyle başladığı müzik yaşamı gibi, gelenekselden çağdaşa uzanan öğrenme yöntemlerine uzanan bu süreçte, değerli bilim/sanat insanlarının katılım ve katkılarını bekliyoruz.

Alt Başlıklar

- Bireyselleştirilmiş Sanat Eğitimi
- Çalgı Pedagojisi ve Andragojisi
- Dikkat Eksikliği/Hiperaktivite Bozukluğu Olan Bireyler ve Müzik
- Dil/Konuşma Bozukluğu Olan Bireyler ve Müzik
- Disleksili Bireyler ve Müzik
- Down Sendromlu Bireyler ve Müzik
- Duygusal Zekâ ve Müzik
- Farklı Öğrenenler ve İstihdam Politikaları
- Farklı Öğrenenler ve Müzik Teknolojisi
- Farklı Öğrenenler ve Öğrenme Stilleri
- Farklı Öğrenenlerde Araştırma Yöntem ve Teknikleri
- Farklı Öğrenenlerde Drama ve Oyun
- Farklı Öğrenenlerde Müzik Eğitimine Erişilebilirlik
- Farklı Öğrenenlerde Ölçme ve Değerlendirme
- Farklı Öğrenenlerde Özel Yetenek Sınavları
- Farklı Öğrenenlerde Sürdürülebilir Müzik Politikaları
- Farklı Öğrenenlere Yönelik Eğitimcilerin Eğitimi
- Farklı Öğrenenlere Yönelik Müzik Araştırmalarında Etik
- Fiziksel Engeli Sahip Bireyler ve Müzik
- Görme Engelli Bireyler ve Müzik
- Heutagoji (Kendinden Öğrenme) ve Müzik
- İş Birlikli Öğrenme ve Farklı Öğrenenler
- İşitme Engelli Bireyler ve Müzik
- Motor Becerileri Sınırlı Olan Bireyler ve Müzik
- Otizm Spektrumlu Bireyler ve Müzik
- Ses Pedagojisi ve Andragojisi
- Üstün Zekâlı Bireyler ve Müzik
- Yapay Zekâ ve Müzik

AIM AND SCOPE

Every individual's perception of objects and events around them, their evaluation, interpretation and meaning of them are undoubtedly different. This situation is even more evident among individuals who learn differently.

So, what do we mean by the term "different learner"? There are multiple answers to this question:

- *Individuals with learning difficulties; those affected by conditions such as dyslexia, attention deficit and hyperactivity disorder (ADHD) and those requiring special education support*
- *Individuals who have difficulty learning through traditional education methods and who require different approaches*
- *Individuals with different learning styles*

When the issue is associated with the Sustainable Development Goals, it is inevitable to reach the following three critical concepts: "Healthy individuals", "reducing inequalities" and "quality education".

The International Hisarlı Ahmet Symposium is addressing the theme of "Different Learners" in its 15th year.

Just like Hisarlı Ahmet's musical life that began with a master-apprentice relationship, we expect the participation and contributions of valuable scientists/artists in this process that extends from traditional to contemporary learning methods.

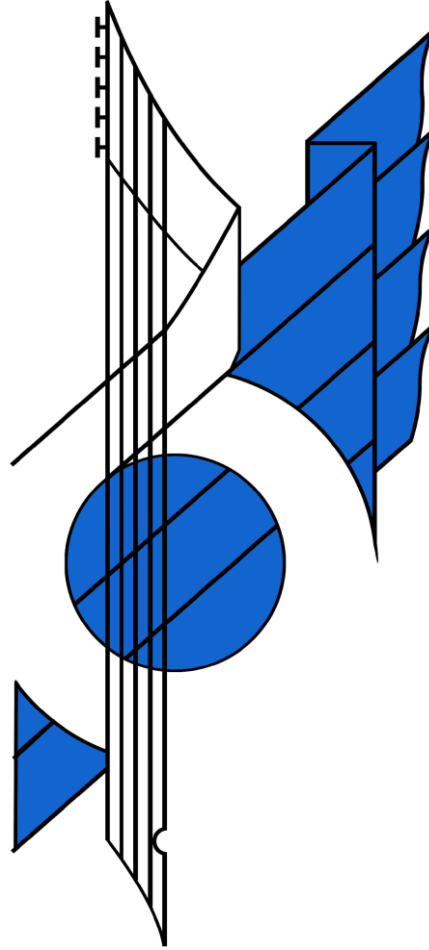
Following the tradition of focusing on human and society, the 14th International Hisarlı Ahmet Symposium is honored to invite all academics to investigate how music and musicians act and adapt in the liquid world of human life, and how they interact in within the vast concepts of memory and space.

Subtopics

- *Individualized Arts Education*
- *Instrument Pedagogy and Andragogy*
- *Individuals with Attention Deficit/Hyperactivity Disorder and Music*
- *Individuals with Language/Speech Disorder and Music*
- *Individuals with Dyslexia and Music*
- *Individuals with Down Syndrome and Music*
- *Emotional Intelligence and Music*
- *Different Learners and Employment Policies*
- *Different Learners and Music Technology*
- *Different Learners and Learning Styles*
- *Research Methods and Techniques in Diverse Learners*
- *Drama and Games in Diverse Learners*
- *Accessibility of Music Education in Diverse Learners*
- *Assessment and Evaluation in Diverse Learners*
- *Special Talent Exams in Diverse Learners*
- *Sustainable Music Policies in Diverse Learners*
- *Training of Educators for Diverse Learners*
- *Ethics in Music Research for Diverse Learners*
- *Physically Disabled Individuals and Music*
- *Visually Impaired Individuals and Music*
- *Heutagogy (Self-Learning) and Music*

- *Collaborative Learning and Different Learners*
- *Hearing Impaired Individuals and Music*
- *Individuals with Limited Motor Skills and Music*
- *Individuals on the Autism Spectrum and Music*
- *Voice Pedagogy and Andragogy*
- *Gifted Individuals and Music*
- *Artificial Intelligence and Music*

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

	Sayfa
Sunuş / Foreword	iii
Teşekkür / Thanks	iv
Neden Kütahya? / Neden Hisarlı Ahmet? / Why Kütahya? / Why Hisarlı Ahmet?	v
Kurullar / Committee	vii
Katkıda Bulunanlar / Contributors	xi
Amaç ve Kapsam / Aim and Scope	xii
İçindekiler / Contents	xv
Program / Program	xvi
Bildiri Özetleri / Abstract Text	xxi
Aybüke Işık, Begüm Öz	1
Ayça Yılmaz	17
Aydın Kil, İpek Aktürk	28
Bengü Cömert	33
Burak Demirbaş	40
Dilşad Ağırbaşlı, Seyhan Canyakan	52
Emel Funda Türkmen	58
Emel Yalçın, İpeksu Mağden	77
Funda Yazıksız	83
Güler Göktaş, Emel Funda Türkmen	90
İmren Öz Keser, Berkay Yiğitaslan	103
Mehmet Şahin Akıncı	111
Orçun Berrakçay	122
Recep Ege Altıncioğlu	128
Seçkin Seçil Başaran, Emel Funda Türkmen	135
Selin Oyan Küpeli	146
Selin Oyan Küpeli	158
Seyhan Erdeniz, Didem Çetinkaya	168
Sude Zarife Özdamar	173
Şafak Ceyhan	184
Uğur Türkmen	193
Yasemin Atıyıldız, Ali Çetinkaya	206
Yeşim Zorlu, İpeksu Mağden	208
Zeynep Koyunseven, Didem Çetinkaya	215
Konferans / Conference	219
Atölye/Workshop	225
Panel / Panel	228
Söyleşi / Interview	230
Konserler / Concerts	232
Sergi / Exhibition	235

SEMPOZYUM PROGRAMI

SYMPOSIUM PROGRAM

15. Uluslararası Hisarlı Ahmet Sempozyumu
The 15th International Hisarlı Ahmet Symposium
22-25 Mayıs / May 2025

15. ULUSLARARASI HİSARLI AHMET SEMPOZYUMU
The 15th International Hisarlı Ahmet Symposium

Farklı Öğrenenler / Diverse Learners

22-23-24-25 MAYIS / MAY 2025
www.hisarliahmet.org

PROGRAM / PROGRAMME

22 MAYIS PERŞEMBE / THURSDAY, 22nd of MAY													
09:00	KAYIT / REGISTRATION												
10:00	AÇILIŞ TÖRENİ / OPENING CEREMONY Salon 1 / Hall 1 (YouTube Canlı Yayın / Live) Konser / Concert Batuhan Kil (Ud) M. Çağrıhan Atıldız (Akordeon)												
11:00	ARA / BREAK												
11:15	DAVETLİ KONUŞMACI / KEYNOTE SPEAKER Farklı Öğrenen Bireyler İçin Proje Önerileri Cafer Yıldırım (Ankara Üniversitesi, Türkiye)												
12:15	ÖĞLE YEMEĞİ / LUNCH												
13:30	<table><tr><th>Salon 1 / Hall 1</th><th>Salon 2 / Hall 2</th></tr><tr><td>OTURUM 1 / SESSION 1 Oturum Başkanı / Chair: Türev Berki</td><td>OTURUM 2 / SESSION 2 Oturum Başkanı / Chair: Dilek Zerenler</td></tr><tr><td>Sınırlama ve Üstesinden Gelme: Cecilia Mahle'nin Ezgileri Örneği Lilian Tonella Tüzün</td><td>Otizm ve Müzik Kış Kampı Örneğinde Otizmlili Bireylerin Sosyalleşmelerinde Etkinliklerin Yeri ve Önemi Uğur Türkmen</td></tr><tr><td>Koro Şeflerinin Farklı Öğrenen Koristlere Yönelik Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi Güler Gökteş, Emel Funda Türkmen</td><td>Down Sendromlu Bireylerde Müzik Terapi Destekli Öğrenme Süreçlerinin İstihdama Entegrasyonu Üzerindeki Etkisi: Üsküdar Belediyesi Tebessüm Kafe Örneği Hanife Hilal Özdemir</td></tr><tr><td>Mesleki Müzik Eğitimi Almakta Olan Lisans Öğrencilerinin Farklı Öğrenenlerle Birlikte Eğitim Almaya İlişkin Görüşleri Emel Funda Türkmen</td><td>Felix Mendelssohn ve Üstün Yetenekli Müzisyen Eğitimi Bengü Cömert</td></tr><tr><td>Duyu-Motor ve Bilişsel Becerilerin Geliştirilmesine Yönelik Müzik ve Ritim Tabanlı Bir Dijital Oyun Tasarımı Şükrü Torun, Irmak Torun, Tuna Torun</td><td>Otizm ve Müzik Konulu Araştırmaların Müzik Eğitimi Alanında Uygulamalı Bilgiler Verme Durumları Açısından İncelenmesi Mehmet Şahin Akıncı</td></tr></table>	Salon 1 / Hall 1	Salon 2 / Hall 2	OTURUM 1 / SESSION 1 Oturum Başkanı / Chair: Türev Berki	OTURUM 2 / SESSION 2 Oturum Başkanı / Chair: Dilek Zerenler	Sınırlama ve Üstesinden Gelme: Cecilia Mahle'nin Ezgileri Örneği Lilian Tonella Tüzün	Otizm ve Müzik Kış Kampı Örneğinde Otizmlili Bireylerin Sosyalleşmelerinde Etkinliklerin Yeri ve Önemi Uğur Türkmen	Koro Şeflerinin Farklı Öğrenen Koristlere Yönelik Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi Güler Gökteş, Emel Funda Türkmen	Down Sendromlu Bireylerde Müzik Terapi Destekli Öğrenme Süreçlerinin İstihdama Entegrasyonu Üzerindeki Etkisi: Üsküdar Belediyesi Tebessüm Kafe Örneği Hanife Hilal Özdemir	Mesleki Müzik Eğitimi Almakta Olan Lisans Öğrencilerinin Farklı Öğrenenlerle Birlikte Eğitim Almaya İlişkin Görüşleri Emel Funda Türkmen	Felix Mendelssohn ve Üstün Yetenekli Müzisyen Eğitimi Bengü Cömert	Duyu-Motor ve Bilişsel Becerilerin Geliştirilmesine Yönelik Müzik ve Ritim Tabanlı Bir Dijital Oyun Tasarımı Şükrü Torun, Irmak Torun, Tuna Torun	Otizm ve Müzik Konulu Araştırmaların Müzik Eğitimi Alanında Uygulamalı Bilgiler Verme Durumları Açısından İncelenmesi Mehmet Şahin Akıncı
Salon 1 / Hall 1	Salon 2 / Hall 2												
OTURUM 1 / SESSION 1 Oturum Başkanı / Chair: Türev Berki	OTURUM 2 / SESSION 2 Oturum Başkanı / Chair: Dilek Zerenler												
Sınırlama ve Üstesinden Gelme: Cecilia Mahle'nin Ezgileri Örneği Lilian Tonella Tüzün	Otizm ve Müzik Kış Kampı Örneğinde Otizmlili Bireylerin Sosyalleşmelerinde Etkinliklerin Yeri ve Önemi Uğur Türkmen												
Koro Şeflerinin Farklı Öğrenen Koristlere Yönelik Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi Güler Gökteş, Emel Funda Türkmen	Down Sendromlu Bireylerde Müzik Terapi Destekli Öğrenme Süreçlerinin İstihdama Entegrasyonu Üzerindeki Etkisi: Üsküdar Belediyesi Tebessüm Kafe Örneği Hanife Hilal Özdemir												
Mesleki Müzik Eğitimi Almakta Olan Lisans Öğrencilerinin Farklı Öğrenenlerle Birlikte Eğitim Almaya İlişkin Görüşleri Emel Funda Türkmen	Felix Mendelssohn ve Üstün Yetenekli Müzisyen Eğitimi Bengü Cömert												
Duyu-Motor ve Bilişsel Becerilerin Geliştirilmesine Yönelik Müzik ve Ritim Tabanlı Bir Dijital Oyun Tasarımı Şükrü Torun, Irmak Torun, Tuna Torun	Otizm ve Müzik Konulu Araştırmaların Müzik Eğitimi Alanında Uygulamalı Bilgiler Verme Durumları Açısından İncelenmesi Mehmet Şahin Akıncı												
15:00	ARA / BREAK												
15:30	<table><tr><th>Salon 1 / Hall 1</th><th>Salon 2 / Hall 2</th></tr><tr><td>OTURUM 3 / SESSION 3 Oturum Başkanı / Chair: A. Serkan Ece</td><td>OTURUM 4 / SESSION 4 Oturum Başkanı / Chair: Sinan Kalkan</td></tr><tr><td>Farklı Öğrenen İlk ve Ortaöğretim Çağındaki Konservatuvar Müzik Öğrencilerinin Eğitim Ortamında Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşler Şeyda Aksoy</td><td>Kendi Hikayesinin Kahramanı Dilek Zerenler</td></tr><tr><td>Farklı Öğrenenler Türev Berki, Elif Özcan</td><td>İşaret Dili Kullanarak İşitme Engelli Bireyleri Tiyatro Sanatıyla Buluşturmak Berfu Kılıç</td></tr><tr><td>Türk Halk Müziği Ses İcracılığı Öğrencileri İçin Dijital Ses Analiz Programı ile Heutagoji Stratejisi Önerisi Nevzat Erol, Kenan Serhat İnce</td><td>Dislektik Çocuklar Üzerinde Tiyatral Bir Araç Olan Dramanın Etkileri Şenol Birinci</td></tr><tr><td>Kâni Karaca ile Bir Konserin Hazırlık Süreci: Darphane Konseri Örneği Burak Koşumcu</td><td>Otizmlili Bir Tenorun Opera Serüveni Recep Ege Altıncıoğlu</td></tr></table>	Salon 1 / Hall 1	Salon 2 / Hall 2	OTURUM 3 / SESSION 3 Oturum Başkanı / Chair: A. Serkan Ece	OTURUM 4 / SESSION 4 Oturum Başkanı / Chair: Sinan Kalkan	Farklı Öğrenen İlk ve Ortaöğretim Çağındaki Konservatuvar Müzik Öğrencilerinin Eğitim Ortamında Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşler Şeyda Aksoy	Kendi Hikayesinin Kahramanı Dilek Zerenler	Farklı Öğrenenler Türev Berki, Elif Özcan	İşaret Dili Kullanarak İşitme Engelli Bireyleri Tiyatro Sanatıyla Buluşturmak Berfu Kılıç	Türk Halk Müziği Ses İcracılığı Öğrencileri İçin Dijital Ses Analiz Programı ile Heutagoji Stratejisi Önerisi Nevzat Erol, Kenan Serhat İnce	Dislektik Çocuklar Üzerinde Tiyatral Bir Araç Olan Dramanın Etkileri Şenol Birinci	Kâni Karaca ile Bir Konserin Hazırlık Süreci: Darphane Konseri Örneği Burak Koşumcu	Otizmlili Bir Tenorun Opera Serüveni Recep Ege Altıncıoğlu
Salon 1 / Hall 1	Salon 2 / Hall 2												
OTURUM 3 / SESSION 3 Oturum Başkanı / Chair: A. Serkan Ece	OTURUM 4 / SESSION 4 Oturum Başkanı / Chair: Sinan Kalkan												
Farklı Öğrenen İlk ve Ortaöğretim Çağındaki Konservatuvar Müzik Öğrencilerinin Eğitim Ortamında Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşler Şeyda Aksoy	Kendi Hikayesinin Kahramanı Dilek Zerenler												
Farklı Öğrenenler Türev Berki, Elif Özcan	İşaret Dili Kullanarak İşitme Engelli Bireyleri Tiyatro Sanatıyla Buluşturmak Berfu Kılıç												
Türk Halk Müziği Ses İcracılığı Öğrencileri İçin Dijital Ses Analiz Programı ile Heutagoji Stratejisi Önerisi Nevzat Erol, Kenan Serhat İnce	Dislektik Çocuklar Üzerinde Tiyatral Bir Araç Olan Dramanın Etkileri Şenol Birinci												
Kâni Karaca ile Bir Konserin Hazırlık Süreci: Darphane Konseri Örneği Burak Koşumcu	Otizmlili Bir Tenorun Opera Serüveni Recep Ege Altıncıoğlu												
17:00	ARA / BREAK												
17:30	ATÖLYE / WORKSHOP Bedeninize Dokunan Sesler: Peter Hess Ses Çanakları ile Ruhsal Yenilenme Atölyesi Hanife Hilal Özdemir (Sakarya Üniversitesi)												

15. Uluslararası Hisarlı Ahmet Sempozyumu
The 15th International Hisarlı Ahmet Symposium
22-25 Mayıs / May 2025

	23 MAYIS CUMA / FRIDAY, 23rd of MAY	
09:30	Salon 1 / Hall 1	
	OTURUM 5 / SESSION 5	
	Oturum Başkanı / Chair: Nilgün Sazak	
	Müzik Eğitimi Alan Otizmlı Bireylerin Müzik Teorisine İlişkin Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi Muzaffer Soner Yılmaz, Filiz Yıldız	
	Konservatuvarlardaki Solfej Eğitimcilerinin Farklı Öğrenen Bireylere Yaklaşımın Rumeysa Çalışkan, Duygu Sökezoğlu Atılğan	
	Özel Gereksinimli Bireylerde Müzik Yetenek Sınavlarına İlişkin Düzenleme Önerileri Orçun Berrakçay	
	Farklı Öğrenen Bireylerde Kulak Eğitimi: 2000–2025 Yılları Arası Ulusal ve Uluslararası Literatür İncelemesi Deniz Tunçer	
11:00	ARA / BREAK	
11:15	ATÖLYE / WORKSHOP	
	Dans Hareket Terapisi	
	Gülbüz Aktaş (Ege Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi)	
12:15	ÖĞLE YEMEĞİ / LUNCH	
13:30	Salon 1 / Hall 1	Salon 2 / Hall 2
	OTURUM 6 / SESSION 6	OTURUM 7 / SESSION 7
	Oturum Başkanı / Chair: Duygu Sökezoğlu Atılğan	Oturum Başkanı / Chair: M. Şahin Akıncı
	Piyano Eğitiminde Çocuklar İçin İki Elin Kullanımına Yönelik Teorik Yaklaşımlar ve Öğretim Önerileri Ayça Yılmaz	Farklı Öğrenenler Konusunda Etnomüzikoloji Bilimi Neler Yapabilir? Belen Çakan
	Yapay Zekânın Müzik Eğitimindeki Yankıları: Uzman Görüşleriyle Konservatuvar Eğitiminde Dönüşüm Şafak Ceyhan	İşitsel Öğrenenlerde Doğal Rezosansın Keşfi: Sesin İçsel Görselleştirilmesi İle Opera Eğitiminde Yöntemler Funda Yazıksız
	Farklı Öğrenenlere Yönelik Eğitimci Eğitimlerinin Önemi Orçun Berrakçay	Görme Engelli Bireyler ve Müzik Yoluyla Temsil: Andrea Bocelli Örneğinde Sanatsal Başarı, Şarkıcı Kimlik ve Toplumsal Etkileşim Kerem Aksen
14:40	ARA / BREAK	
15:10	Salon 1 / Hall 1	
	ATÖLYE / WORKSHOP	
	Otizimde Nörobilim Temelli Müzik Aracılı Müdahale	
	Şükrü Torun (Üsküdar Üniversitesi / Üsküdar University)	
16:10	ARA / BREAK	
20:00	Zoom ID: 667 037 7228 Passcode: Hisarlisym	
	DAVETLİ KONUŞMACI / KEYNOTE SPEAKER	
	Erika Knapp (Kuzey Texas Üniversitesi / University of North Texas)	
	Difference, not Deficit: Exploring A Strengths-Based Approaches to Working with Students with Disabilities	

15. Uluslararası Hisarlı Ahmet Sempozyumu
The 15th International Hisarlı Ahmet Symposium
 22-25 Mayıs / May 2025

24 MAYIS CUMARTESİ / SATURDAY, 24th of MAY		
09:00	Zoom ID: 667 037 7228 Passcode: Hisarlisym	Zoom ID: 585 776 0046 Passcode: Hisarlisym
	OTURUM 8 / SESSION 8 Oturum Başkanı / Chair: Begüm Öz	OTURUM 9 / SESSION 9 Oturum Başkanı / Chair: Cihan Işıkhhan
	Türkiye’de Özel Eğitim Gereksinimi Olan Bireylere İlişkin Müzik Eğitimi Üzerine Yapılmış Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi Ezgi Özkan Sarıgül, Sezer Dinçer	Müzik Prodüksiyonunda Yapay Zeka ile Hata Tespiti Efe Aras, Seyhan Canyakan
	Öğrencinin Renk Paleti: Sanat Eğitiminde Kişiselleştirmenin Gücü Selin Oyan Küpeli	Yapay Zekâ Destekli Müzikli Anlatılarla Farklı Profillere Sahip Çocuklarla Sanatsal Temas Kurmak Murat Anıl Soykök, Füsün Naz Altınel
	Müziğin Duyusal Zeka ile Diyaloğu: Sesin Felsefesi, Duygunun Estetiği Tuğçe Aydoğu	Yapay Zekâ Doğaçlayabilir mi? Beste-Dogaçlama Dikotomisi ve YZ Müzik Oluşturucuları Selim Tan
	Müzikal Tonalitelerin Renk Algısına Etkisi: Majör ve Minör Dizilerin Uyandırdığı Görsel Çağrışımları İncelenmesi Dilşad Ağırbaşı, Seyhan Canyakan	Merkeziyetsiz Müzik Dağıtımının Geleceği: Blokzinciri ve Yapay Zekâ Destekli Yeni Ekosistemler Gökhan Altınbaş
	Sesin İnşasında Beden ve Zihnin Ortaklığı Dilara Çelik	Görme Yetersizliğine Sahip Çocuklar İçin Geliştirilen Müzikogramların Öğrenci Deneyimlerine Göre Nitel Analizi Aybüke Işık, Begüm Öz
11:00	ARA / BREAK	
11:30	Zoom ID: 667 037 7228 Passcode: Hisarlisym KONFERANS Müzik Eğitiminin Absolut ve Sinestet Öğrenciler Üzerindeki Etkileri Adnan Atalay (Müzikolog)	
13:00	ARA / BREAK	
13:30	Zoom ID: 667 037 7228 Passcode: Hisarlisym	Zoom ID: 585 776 0046 Passcode: Hisarlisym
	OTURUM 10 / SESSION 10 Oturum Başkanı / Chair: Emel Funda Türkmen	OTURUM 11 / SESSION 11 Oturum Başkanı / Chair: Çiğdem Nilüfer Umar
	Otizmlili Bireylerin Kayıt Deneyimlerinde Görünmeyen Aktörler Sude Zariye Özdamar	Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Tanılı Bireylere Yönelik Müzik Temelli Projelerin Kamusal Müziğin Etki Alanları Çerçevesinde İncelenmesi Melisa Yeşilsu, Beril Tekeli Yiğit
	Otizm ve Müzik Odaklı Projeler Neler? Seyhan Erdeniz, Didem Çetinkaya	Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Tanısı Almış Çocuklara Yönelik Müzik Etkinlikleri: Bir Eylem Araştırması Nimet Sena Temiz, Gülten Cüceoğlu Önder
	Otizmlili Yeteneklerin İstihdamı. Neler Yapıldı, Neler Yapılabilir? Kemal Çankır, İpek Aktürk	DEHB ve Müzik İlişkisine Yönelik Meta-Sentez Çalışması Süheyla Doğan, Nilgün Sazak
	Karma Eğitim Mi? Kaynayan Eğitim Mi? Profesyonel Müzik Eğitimi Sürecinde Sorunlar Neler? Emel Yalçın, İpeksu Mağden	Akran Aracılı Uyarlanmış Müzik Etkinliklerine Katılan Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bir Bireyin İletişim Becerilerindeki Değişimlerin İncelenmesi Süheyla Doğan, Öznur Öztosun Çaydere, Eylem Dayı
	Neden Önemli? Yazar Bir Annenin Gözünden Otizm ve Yayıncılık Filiz Serin, Ali Çetinkaya	Disleksili Bireylere Solfej Öğretiminde Özel Eğitim Yöntemleri: Uygulayıcı-Araştırmacı Perspektifinden Refleksif Vaka Çalışması Begüm Öz, Nergis Ramo Akgün
15:20	ARA / BREAK	

15. Uluslararası Hisarlı Ahmet Sempozyumu
The 15th International Hisarlı Ahmet Symposium
22-25 Mayıs / May 2025

15:40	Zoom ID: 667 037 7228 Passcode: Hisarlisym	Zoom ID: 585 776 0046 Passcode: Hisarlisym
	OTURUM 12 / SESSION 12 Oturum Başkanı / Chair: Lilian Tonella Tüzün	OTURUM 13 / SESSION 13 Oturum Başkanı / Chair: Öznur Öztosun Çaydere
	Cognitive Development of People with Autism Spectrum Disorder Through Music Tayná Kethellen Santiago Alves, Cássia Virginia Coelho de Souza	Kanun ve Otizm “Burak Berk Boyar’ın Hikayesi” Burak Demirbaş
	The Effect of Music Education on Reducing Behavioral Disorders in Preschool Children Lara Nusır	Klarnetin Müzik Terapide Kullanımına Yönelik Öneriler ve Vaka Analizi Güldane Evginer, Nataliya Hristova-Krachanova
	MAP: Bir Yol Haritası Elif Özcan, Türev Berki	Koro Festivallerinde Farklı Öğrenenlerin İcra Pratikleri Üzerine Bir Araştırma Samet Bulut
	Otizmlı Bir Bireyin Sahne Deneyiminde Müziksel İletişim: Oda Müziği Konseri İzlenimleri Ayşegül Göklen Yılmaz	Otizmlı Bir Bireyin Müzik Yoluyla Kendini İfade Etmedeki Akademik Serüveni İmren Öz Keser, Berkay Yiğitaslan
	Müzik Derslerinde Özgül Öğrenme Güçlüğü/Bozukluğu Tanılı Öğrencilerin Yaşayabileceği Olası Güçlükler ve Bunlara Yönelik Destekleyici Öğretim Stratejileri Seçkin Seçil Başaran, Emel Funda Türkmen	Görme Engelli Bireylerde Müzik Dersi Öğretim Programına ve Ders İçeri Etkinliklerine İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri (Şanlıurfa İli Örneği) Veli Garip
17:30	ARA / BREAK	
20:00	Zoom ID: 667 037 7228 Passcode: Hisarlisym	
	DAVETLİ KONUŞMACI / KEYNOTE SPEAKER Making Music Education Truly Accessible for All Learners Rhoda Bernard (Berklee Institute for Accessible Arts Education)	

25 MAYIS PAZAR / SUNDAY, 25th of MAY		
09:00	Zoom ID: 667 037 7228 Passcode: Hisarlisym	Zoom ID: 585 776 0046 Passcode: Hisarlisym
	OTURUM 14 / SESSION 14 Oturum Başkanı / Chair: Fakı Can Yürük	OTURUM 15 / SESSION 15 Oturum Başkanı / Chair: Elif Tekin İftar
	Otizmlı Çocukların Eğitim Sürecinde Eğitici, Aile, Gönüllüdaşlar İlişkileri Güçlendirme Üzerine Otoetnografik Bir Çalışma Zeynep Koyunseven, Didem Çetinkaya	Müzik Eğitiminde Öz-Yönetimli Öğrenmenin Dönüştürücü Gücü Selin Oyan Küpeli
	Eğitim Sürecine Veliler Nasıl Katılabilir? Yasemin Atyıldız, Ali Çetinkaya	Farklı Öğrenen Bireylerin Müzik Eğitiminde Oyunun Önemi Remziye Ezgi Göksel
	Sivil Toplum Kuruluşlarının Müziğe Yetenekli Otizmlı Çocuklar Üzerine Çalışmaları: Neler Eksik? Yeşim Zorlu, İpeksu Mağden	Çocuklarla Felsefe Yaklaşımı ile “Müziği Düşünmek” Peyruze Rana Çetinkaya, Tuğçe Ebese Büyükugurlu
	Otizm Yaz ve Kış Okullarının Aileler ve Öğrenciler İçin Önemi Aydın Kil, İpek Aktürk	Gençlik Merkezlerinde Farklı Öğrenen ve Dezavantajlı Gruplara Yönelik Çalışmalar Murat Bıçakçı
	Eğitici ve Ailelere Göre Otizmlı Bireylerin Sahne Performansı Öncesi ve Sonrasında Yaşadıkları Engellemeler Nelerdir? İpek Aktürk	
10:50	ARA / BREAK	
11:30	Zoom ID: 667 037 7228 Passcode: Hisarlisym	
	DEĞERLENDİRME TOPLANTISI / EVALUATION MEETING	

Görme Yetersizliği Olan Çocuklar İçin Geliştirilen Müzikogramların Öğrenci Deneyimlerine Göre Nitel Analizi

A Qualitative Analysis of Musicograms Developed for Children with Visual Impairments Based on Student Experiences

Aybüke Işık

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

aybkeozturk@gmail.com

Begüm Öz

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

begumusic@gmail.com

Özet

Bu çalışma, müzik eğitiminde yapı kavrayışını geliştiren ve aktif dinlemeyi teşvik eden “müzikogram” tekniğinin, görme yetersizliği bulunan öğrenciler için dokunsal biçimde yeniden tasarlanarak uygulanmasını ve bu uygulamanın öğrenci deneyimleri doğrultusunda değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Literatürde özellikle Avrupa merkezli çalışmalarda sıklıkla yer bulan müzikogramlar, müzikal yapıların görsel semboller aracılığıyla anlaşılmasını kolaylaştıran ve analizine olanak tanıyan etkili öğretim araçları olarak tanımlanmaktadır. Ancak bu tekniğin, görme yetersizliği olan bireylerin algısal gereksinimlerine uyarlanarak uygulanması ve bu uygulamaların sistematik biçimde değerlendirilmesine yönelik araştırmalar oldukça sınırlıdır. Bu çalışma, Türkiye bağlamında görme yetersizliği olan öğrenciler için geliştirilen dokunsal müzikogram (*tactile musicogram*) uygulamalarına dair nadir nitel araştırmalardan biri olarak, alanyazına özgün bir katkı sunmayı amaçlamaktadır. Araştırma, Çanakkale Gelibolu Yahya Çavuş Görme Engelliler İlkokulu ve Ortaokulunda öğrenim görmekte olan dört öğrenci (3., 5., 7. ve 8. sınıf düzeylerinden) ile gerçekleştirilmiştir. Eylem araştırması desenine göre yapılandırılan çalışmada, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanan nitel veriler, MAXQDA-24 yazılımı ile içerik analizine tabi tutulmuştur. Kodlama sürecinde materyal, melodi, ritim, form, dinamik yapı, tema ve doku gibi müzikal bileşenler temel alınmış; kodlayıcılar arasında tamamen görüş birliği sağlanmıştır. Analiz sonucunda elde edilen veriler, yedi ana tema etrafında sınıflandırılmıştır: “Materyal Üzerine Görüşler”, “Materyal-Malzeme İlişkisi”, “Materyal-Şarkı-Doku İlişkisi”, “Materyal-Şarkı-Uygulama İlişkisi”, “Müzikogram Üzerine Genel Görüşler”, “Müzik-Materyal Uyumu” ve “Duyusal Algı ve Malzeme Dokusu”. Bulgular, müzikogram tekniğinin öğrenme kolaylığı, duyusal uyaran çeşitliliği, materyalin fiziksel yapısı ve kullanım pratikleri açısından hem güçlü yönlerini hem de geliştirilmesi gereken boyutları açığa çıkarmıştır. Sonuç olarak bu araştırma, görme yetersizliği bulunan öğrenciler için geliştirilen dokunsal müzikogramların müzik eğitimine yönelik erişilebilir, kapsayıcı ve anlamlı bir öğrenme deneyimi sunduğunu ortaya koymaktadır. Bu yönüyle çalışma, müzik eğitiminde evrensel tasarım ilkeleri doğrultusunda materyal geliştirme sürecine yenilikçi bir katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Müzikogram, görme yetersizliği, kapsayıcı müzik eğitimi, eğitimde evrensel tasarım, nitel araştırma

Abstract

This study aims to implement and evaluate the “musicogram” technique—an instructional tool that enhances structural understanding and encourages active listening in music education—by redesigning it in a tactile format for students with visual impairments. Musicograms, which are frequently featured in European-based studies, are described in the

literature as effective teaching tools that facilitate the comprehension and analysis of musical structures through visual symbols. However, studies that adapt this technique to meet the perceptual needs of individuals with visual impairments and systematically evaluate its educational outcomes remain limited. In this context, the present research offers an original qualitative inquiry and represents the first implementation of tactile musicograms designed specifically for visually impaired students in Türkiye. The study was conducted with four students (from 3rd, 5th, 7th, and 8th grades) attending Çanakkale Gelibolu Yahya Çavuş School for the Visually Impaired. Designed as an action research project, qualitative data were collected using semi-structured interview forms and analyzed through content analysis using the MAXQDA-24 software. The coding process was grounded in key musical components, including material, melody, rhythm, form, dynamic structure, theme, and texture, and full inter-coder agreement was achieved. The data were categorized under seven main themes: "Opinions on the Material," "Material-Medium Relationship," "Material-Song-Texture Relationship," "Material-Song-Application Relationship," "General Opinions on the Musicogram," "Music-Material Compatibility," and "Sensory Perception and Material Texture." Findings reveal both the strengths and areas in need of development in relation to learning facilitation, variety of sensory stimuli, physical characteristics of the materials, and practical usability of the musicograms. In conclusion, the research clearly demonstrates that tactilely redesigned musicograms offer an accessible, inclusive, and meaningful learning experience for students with visual impairments in music education. In this regard, the study contributes a novel and applicable model to the process of instructional material design aligned with the principles of universal design in education.

Keywords: Musicogram, visual impairment, inclusive music education, universal design in education, qualitative research

GİRİŞ

Müzik eğitimi, bireylerin duyuşsal, bilişsel ve estetik gelişimlerini destekleyen temel disiplinlerden biridir. Müzikal yapıların anlaşılması, öğrencilerin ritim, melodi ve form gibi soyut kavramlara dair farkındalıklarını artırmak için önemlidir. Bu bağlamda Jos Wuytack, 1970'lerin başında klasik müzik dinlemeyi öğretmek amacıyla müzik eğitimi almamış çocuklar ve gençler için "müzikogram ile aktif müzik dinleme" yöntemini geliştirmiştir. Wuytack (1971, 1975, 1984, 1989) ve Wuytack ve Schollaert'in (1972) çalışmalarında, bu yöntemin farklı yaş gruplarından ve çeşitli müzikal seviyelerdeki öğrencilere yönelik on yıllık bir öğretmenlik deneyimi sürecinde şekillendiği ifade edilmektedir. Yöntemin temel amacının, dinleyicilerin aktif katılımını teşvik etmek ve müzikal algılarını geliştirmek için görsel öğelerden faydalanmak olduğu belirtilmektedir (akt. Boal Palheiros ve Wuytack, 2006). Bu noktada öncelikle Aktif Müzik Dinleme yaklaşımı üzerinde durmakta fayda vardır.

Aktif Müzik Dinleme yaklaşımı, dinlenen müziğe odaklanarak, notasyon kullanılmadan bazı müzikal öğelerin (ölçü, müzikal ifade, tempo, melodi, tını ve nüans) analiz edilmesini ve uygulanmasını amaçlayan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımda kullanılan müzikogram, müziğin unsurlarını yansıtan ve farklı simge, resim, şekil, çizgi ve noktaların kullanıldığı grafiksel yazım tekniğidir (Boal Palheiros ve Wuytack, 2006, akt. Onay ve Aytemur, 2021: 303).

Avrupa merkezli birçok çalışma, bu tekniğin öğrencilerin müziksel analiz becerilerini geliştirmede etkili olduğunu ortaya koymuştur. Ancak literatür incelendiğinde, müzikogramların genellikle görsel yeterliliğe sahip bireyler üzerinde uygulandığı ve görme yetersizliği bulunan bireylerin bu teknikten nasıl faydalanabileceğine dair sistematik ve uygulamalı araştırmaların sınırlı (yalnızca Ojeda, 2018) olduğu görülmektedir. Mevcut araştırmalar, dokunsal materyallerin özel eğitimdeki potansiyelini işaret etmekle birlikte, görsel olmayan yollardan müzikal kavrayışı mümkün kılan araçların pedagojik temellendirmesi

üzerine yeterince derinleşmemektedir. Türkiye özelinde ise, görme engelli bireyler için özgün olarak geliştirilmiş dokunsal müzikogramlara dair bilimsel çalışmalar neredeyse yok denecek kadar azdır.

Bu bağlamda, müzikogramın duyuşal farklılıklara duyarlı biçimde yeniden tasarlanarak uygulanması, hem kapsayıcı müzik eğitimi anlayışı açısından hem de evrensel tasarım ilkeleriyle uyumlu materyal geliştirme sürecine katkı sağlama potansiyeli taşımaktadır (Rose ve Meyer, 2002).

Özellikle görme yetersizliği bulunan bireylerin müziksel yapıları deneyimleyebilmeleri için geliştirilen materyallerin, algısal deneyimlerini ve öğrenme motivasyonlarını artırıcı nitelikte olması gerekmektedir.

Bu çalışma, Türkiye’de görme yetersizliği olan bireyler için geliştirilen dokunsal müzikogram uygulamasına yönelik ilk materyal geliştirme sürecinde, öğrencilerin kullanım deneyimlerine ilişkin görüşlerini içermektedir. Araştırma, bu bağlamda yürütülen bir yüksek lisans tezinin ilk aşamasını oluşturan uygulamaya dayalı öğrenci deneyimlerinin nitel olarak analizine odaklanmaktadır. Çalışma, hem özgün bir öğretim materyalinin tasarlanması hem de bu materyalin öğrenci geri bildirimleri doğrultusunda değerlendirilmesi yönüyle önem taşımaktadır. Bu yönüyle, müzik eğitiminin erişilebilirliğini artırmayı ve kapsayıcı pedagojik yaklaşımları somutlaştırmayı amaçlayan yenilikçi bir katkı sunmayı amaçlamaktadır.

YÖNTEM

Bu araştırma, eylem araştırması deseniyle yapılandırılmış ve nitel veri toplama teknikleri kullanılmıştır. Araştırma, Çanakkale Gelibolu Yahya Çavuş Görme Engelliler İlkokulu ve Ortaokulunda öğrenim gören dört öğrenci (3., 5., 7. ve 8. sınıflar) ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın uygulama döneminde okulda eğitim gören tüm görme engelli çocuklar (n:4) çalışmaya dahil edilmiştir.

Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmış ve öğrencilerin materyalle etkileşim deneyimlerine ilişkin görüşleri kaydedilmiştir. Elde edilen veriler, MAXQDA-24 nitel veri analiz yazılımı kullanılarak içerik analizine tabi tutulmuştur. Kodlama sürecinde, müzikal yapıya ilişkin temel bileşenler (melodi, ritim, form, tema, doku vb.) esas alınmış ve kodlayıcılar arasında tüm kodlarda tam bir görüş birliği sağlanmıştır.

Verilerin analizinde öğrenci görüşleri tematik bağlamda sınıflandırılmış ve başlangıçta şu kategoriler belirlenmiştir: “*Materyal Üzerine Görüşler*”, “*Materyal-Malzeme İlişkisi*”, “*Materyal-Şarkı-Doku İlişkisi*”, “*Materyal-Şarkı-Uygulama İlişkisi*”, “*Müzik-Materyal Uyumu*” ve “*Duyusal Algı ve Malzeme Dokusu*”.

Bu kategoriler, konu bütünlüğü ve içerik ilişkisi gözetilerek tematik olarak yeniden yapılandırılmış ve beş ana tema altında sunulmuştur: *Genel Görüşler ve İlk İzlenimler*, *Müzik ile Materyal Uyumu*, *Duyusal Algı ve Fiziksel Özellikler*, *Kullanım Kolaylığı ve Öğrenme Sürecine Etkisi ile İyileştirme Önerileri ve Geliştirme Alanları*.

Çalışma için gereken etik onay ilgili kurumlardan alınmış, katılımcıların tamamından gönüllü onam formu temin edilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde, öğrencilerin müzikogram tekniği ve dokunsal materyalle ilgili deneyimlerine ilişkin elde edilen nitel bulgular sunulmaktadır. Analiz edilen veriler, konu bütünlüğü gözetilerek beş ana tema altında yapılandırılmıştır: *Genel Görüşler ve İlk İzlenimler*, *Müzik ile Materyal Uyumu*, *Duyusal Algı ve Fiziksel Özellikler*, *Kullanım Kolaylığı ve Öğrenme*

Sürecine Etkisi ile İyileştirme Önerileri ve Geliştirme Alanları. Her tema altında, öğrenci görüşleri örnek ifadelerle desteklenerek detaylı biçimde ele alınmıştır.

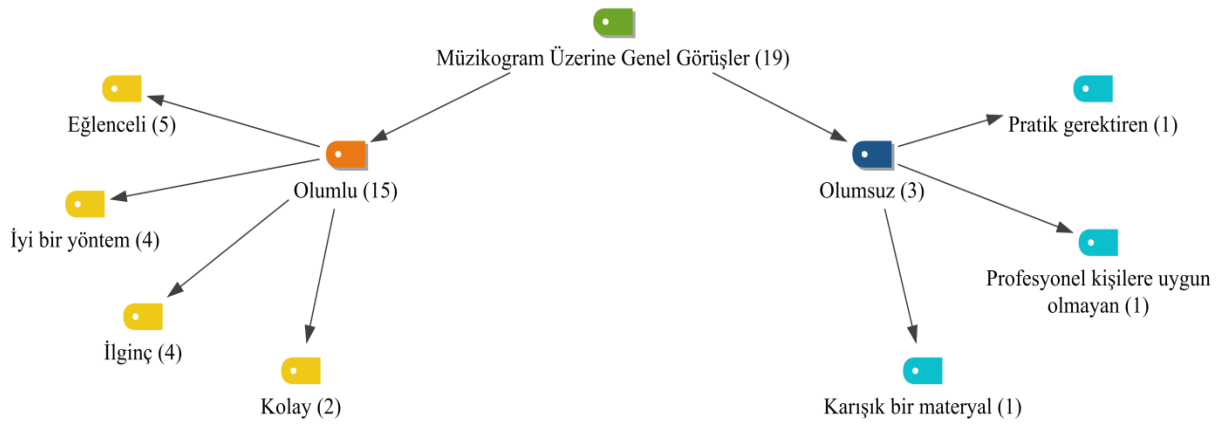
Tema 1: Genel Görüşler ve İlk İzlenimler

Bu tema, öğrencilerin dokunsal müzikogram uygulamasına ilişkin ilk izlenimlerini ve genel değerlendirmelerini kapsamaktadır. Katılımcıların yöntemi eğlenceli, dikkat çekici ve öğretici buldukları; ancak materyalin hedef kitlesi, karmaşıklık düzeyi ve kullanım amacı gibi boyutlarda farklı görüşler bildirdikleri görülmüştür.

Tema 1.1. Müzikogram Üzerine Genel Görüşler

Öğrencilerin müzikogram tekniği hakkındaki genel değerlendirmeleri Şekil 1’de görülmektedir.

Şekil 1. Öğrencilerin Dokunsal Müzikograma İlişkin Genel Görüşlerinin Tematik Dağılımı

Kaynak: Bu çalışma, n = 4, tematik içerik analizi (MAXQDA 24, kod ağacı)

Şekil 1’de sunulan “Müzikogram Üzerine Genel Görüşler” teması, öğrencilerin dokunsal müzikograma ilişkin değerlendirmelerini olumlu ve olumsuz alt kodlar çerçevesinde ortaya koymaktadır. Olumlu yöndeki görüşlerin sayıca yoğunlukta olduğu bu dağılımda (n=15), öğrenciler müzikogram uygulamasını eğlenceli, ilgi çekici ve öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir yöntem olarak değerlendirmiş; ayrıca materyalin erişilebilirliği ve kullanım kolaylığına vurgu yapmışlardır.

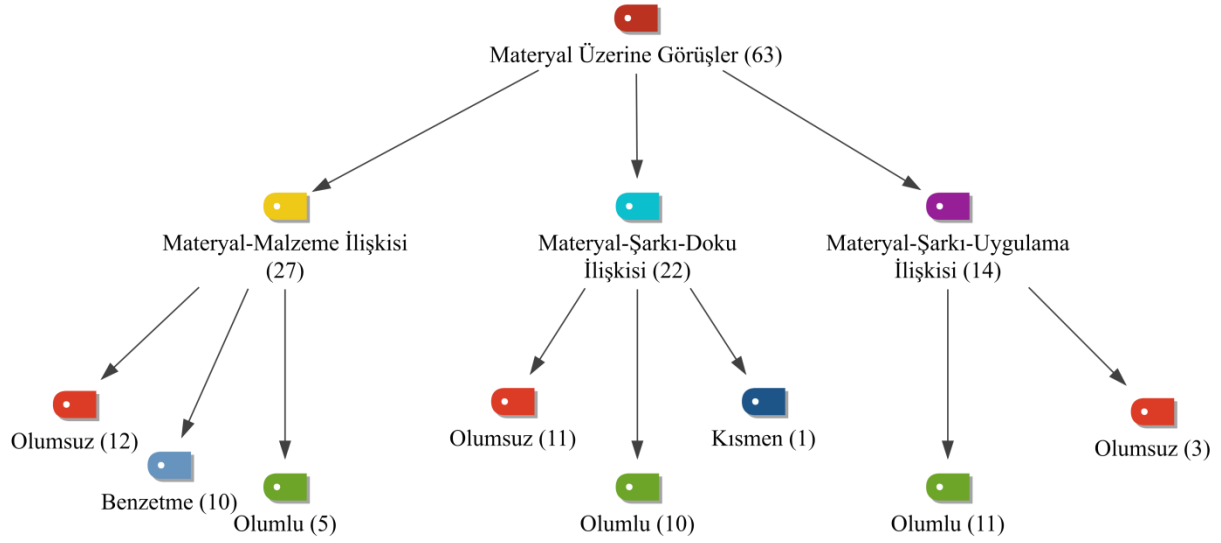
Buna karşın olumsuz yöndeki sınırlı sayıda görüşte (n=3), materyalin karmaşık yapısı nedeniyle pratik gerektirdiği ve özellikle profesyonel düzeyde eğitim almış bireyler için uygun olmadığı ifade edilmiştir.

Tema 1.2. Öğrencilerin Materyal Üzerine Görüşleri

Öğrencilerin uygulanan materyal hakkındaki değerlendirmeleri Şekil 2’de görülmektedir.

Şekil 2. Öğrencilerin Materyale İlişkin Görüşlerinin Tematik Dağılımı

Kaynak: Bu çalışma, n = 4, tematik içerik analizi (MAXQDA 24, kod ağacı)

Şekil 2’de sunulan kod ağacı, “Materyal Üzerine Görüşler” ana temasını ve bu temanın alt kod-alt tema ilişkilerini göstermektedir. Uygulama sürecinde öğrencilerle yürütülen görüşmeler sonucunda bu tema altında üç temel alt kategori belirlenmiştir:

- Materyal–Malzeme İlişkisi (27 kod),
- Materyal–Şarkı–Doku İlişkisi (22 kod),
- Materyal–Şarkı–Uygulama İlişkisi (14 kod).

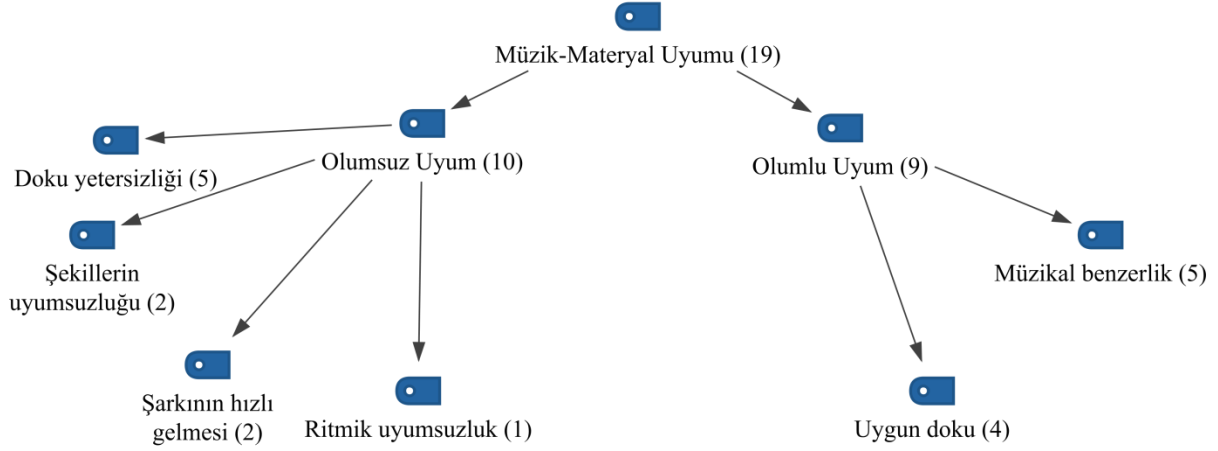
Her bir alt tema, kendi içinde olumlu ve olumsuz alt kodlarla genişlemiş ve bu sayede öğrencilerin materyale dair farklı yönleri odaklanan çok boyutlu değerlendirmeleri sistematik hâle getirilmiştir. Özellikle “Materyal–Malzeme İlişkisi” temasında olumsuz değerlendirmeler yoğunlaşırken; “Materyal–Şarkı–Uygulama İlişkisi” temasında ise olumlu görüşlerin daha fazla yer aldığı görülmüştür.

Tema 2: Müzik ve Materyal Uyumu

Bu tema, öğrencilerin dokunsal materyal ile müzikal yapı arasındaki ilişkiyi nasıl algıladıklarını ortaya koymaktadır. Katılımcılar çizgilerin nota uzunluklarını temsil etmesi, doku ile ritim arasındaki eşleşme gibi yönlerden materyalin müzikle olan uyumunu değerlendirmiş; hem olumlu hem de eleştirel görüşler bildirmiştir.

Şekil 3. Öğrencilerin Müzik ile Materyal Arasındaki Uyuma İlişkin Görüşlerinin Tematik Dağılımı

Kaynak: Bu çalışma, $n = 4$, tematik içerik analizi (MAXQDA 24, kod ağacı)

Şekil 3'te yer alan "Müzik-Materyal Uyumu" teması, öğrencilerin müziğe eşlik eden dokunsal materyalin içerdiği müzikal öğelerle olan ilişki düzeyine dair görüşlerini olumlu ve olumsuz alt temalar üzerinden yapılandırmaktadır.

Veri seti, *Olumlu Uyum* ($n=9$) ve *Olumsuz Uyum* ($n=10$) olmak üzere iki temel kategoriye ayrılmıştır.

Olumlu Uyum ($n = 9$)

Müzikal Benzerlik ($n = 5$)

Öğrencilerin önemli bir bölümü, çizgilerin notaların uzunluklarını temsil ettiğini ve müzikle uyumlu bir deneyim sağladığını belirtmiştir. Özellikle ritmik eşleşme ve anlatım gücü üzerinden olumlu değerlendirmeler öne çıkmıştır:

"Benzerlik var, çizgiler bence notaların uzunluklarını temsil ediyor ve belli bir hızda yaptığım zaman bu müziğe tam uyuyor." (Öğrenci 1)

"Uzun çizginin olduğu kısımda notanın uzadığını anladım. O da uygun geldi." (Öğrenci 1)

"Sondaki düz çizgiyi benzer hissettim." (Öğrenci 4)

"Şarkının anlatmak istediğini daha iyi anladım." (Öğrenci 4)

Uygun Doku ($n = 4$)

Bazı öğrenciler materyalin dokusunun notaların uzunluk ve kısalık gibi öğelerini kavramada işlevsel olduğunu ifade etmiştir:

"Dokunduğum materyal notaların uzun kısa olduğunu anlatıyor." (Öğrenci 1)

"Uyumlu geldiği için uzun yerlere dokunmayı sevdim." (Öğrenci 1)

"Hoşuma gitti." Tırtıkları sevdim, ben de böyle yapardım." (Öğrenci 3)

Olumsuz Uyum ($n = 10$)

Doku Yetersizliği ($n = 5$)

Bazı öğrenciler materyalin dokusunun müziğin dinamik yapılarını yeterince yansıtmadığını, özellikle hassas geçişlerin hissedilemediğini belirtmiştir:

“Çizgilerin kesildiği yerler hoşuma gitmedi.” (Öğrenci 1)

“Bence uzayan notalar çizgiler daha kaygan olması lazım.” (Öğrenci 2)

“Gür hafif olan melodileri hissedemedim.” (Öğrenci 2)

“Çizgide düz gidemiyorum.” (Öğrenci 3)

“Gür ve hafif olan melodileri materyalde hissedemedim.” (Öğrenci 3)

Şekillerin Uyumsuzluğu (n = 2)

Bazı şekillerin müziğin anlam dünyasını tam olarak yansıtamadığı dile getirilmiştir:

“Zikzaklar uygun gelmedi. Uzun çizgiler uyumuyor.” (Öğrenci 4)

Şarkının Hızlı Gelmesi (n = 2)

Şarkının temposu nedeniyle materyali takip etmekte zorlanıldığı bildirilmiştir:

“Şarkı hızlı geldiği için materyali takip ederek uygulayamadım.” (Öğrenci 3)

4) “Kendi başına müzik hızına uygun şekilde takip edemiyor.” (Öğretmen gözlemi, Öğrenci 4)

Ritmik Uyumsuzluk (n = 1)

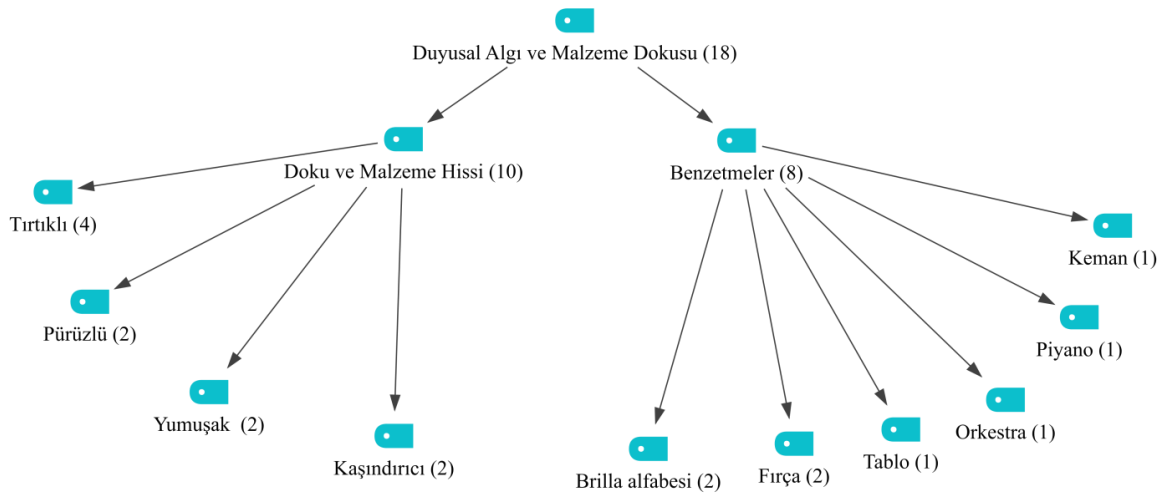
Bir öğrenci, müzikteki ritmik yapı ile materyal arasındaki eşleşmenin yetersiz olduğunu ifade etmiştir:

“Son ölçüdeki hızlı kısım ritimsel olarak çok uymuyor.” (Öğrenci 2)

Tema 3: Duyusal Algı ve Fiziksel Özellikler

Bu tema, öğrencilerin materyalin fiziksel yüzey özellikleri, boyutsal yapısı ve bu özelliklere ilişkin duyusal algıları üzerine yoğunlaşmaktadır. Dokusal hisler (tırtıklı, kaşındırıcı vb.) ve estetik benzetmeler (Braille, fırça, müzik aleti) üzerinden yapılan değerlendirmeler, materyalin hem duyusal hem de işlevsel erişilebilirliğine dair içgörüler sunmaktadır.

Şekil 4. Öğrencilerin Duyusal Algı ve Malzeme Dokusuna İlişkin Görüşlerinin Tematik Dağılımı

Kaynak: Bu çalışma, n = 4, tematik içerik analizi (MAXQDA 24, kod ağacı)

Şekil 4’te sunulan “Duyusal Algı ve Malzeme Dokusu” teması, öğrencilerin materyalin fiziksel ve dokunsal niteliklerine ilişkin algılarını yansıtmaktadır. Veriler, öğrencilerin malzeme yüzeyine dair doğrudan dokunsal deneyimlerini ve bu deneyimlere yükledikleri anlamları iki ana alt tema altında ortaya koymaktadır: (1) *Doku ve Malzeme Hissi* ve (2) *Benzetmeler*.

Doku ve Malzeme Hissi (n = 10)

Öğrenciler materyalin fiziksel yüzey özelliklerini tanımlarken “tırtıklı”, “pürüzlü”, “yumuşak” ve “kaşındırıcı” gibi ifadeler kullanmışlardır. Bu ifadeler bireysel deneyimlere bağlı olarak çeşitlilik göstermektedir.

Tırtıklı (n = 4):

“Yumuşak ve tırtıklı.” (Öğrenci 3)

“Brilla [Braille]alfabesi okuyor gibi hissettim.” (Öğrenci 3)

Pürüzlü (n = 2):

“Pürüzlü, az tırtıklı. Brilla [Braille]alfabesine benziyor.” (Öğrenci 1)

Kaşındırıcı (n = 2):

“Kaçma hissi hissettirdi, beni kaşındırdı.” (Öğrenci 2)

“Gıcırtılı, tırtıklı, kaşındırıcı, simli.” (Öğrenci 2)

Yumuşak (n = 2)(Gözlem notu)

Bu veriler, materyalin fiziksel dokusunun öğrenciler üzerinde farklı ve kimi zaman çelişkili duyuşsal tepkiler uyandırdığını göstermektedir.

Benzetmeler (n = 8)

Öğrenciler, materyalin dokusunu daha önceki duyuşsal deneyimlerine ve kültürel/estetik çağrışımlarına göre tanımlamış; bu da dokunsal algının yalnızca fiziksel değil, sembolik anlamlar içerdiğini göstermektedir.

Braille Alfabesi (n = 2):

“Brilla [Braille: öğrenci brilla demektedir] alfabesi okuyor gibi hissettim.” (Öğrenci 3)

“Brilla gibi, tanıdık.” (Öğrenci 1)

Fırça (n = 2):

“Saç fırçası gibi.” (Öğrenci 3)

Sanatsal–Müzikal Benzetmeler:

“Saçlarımızı kestiğimizde ucunda olan kırtıklar, bence burada da aynı gibi.” (Öğrenci 1)

“Bir orkestraya ve resim tablosuna benzetebilirim nesne olarak.” (Öğrenci 2)

“Ben kemanı benzettim çünkü en kalın notadan çalınıyormuş gibi geldi, bir de piyanonun en baştaki notaları.” (Öğrenci 2)

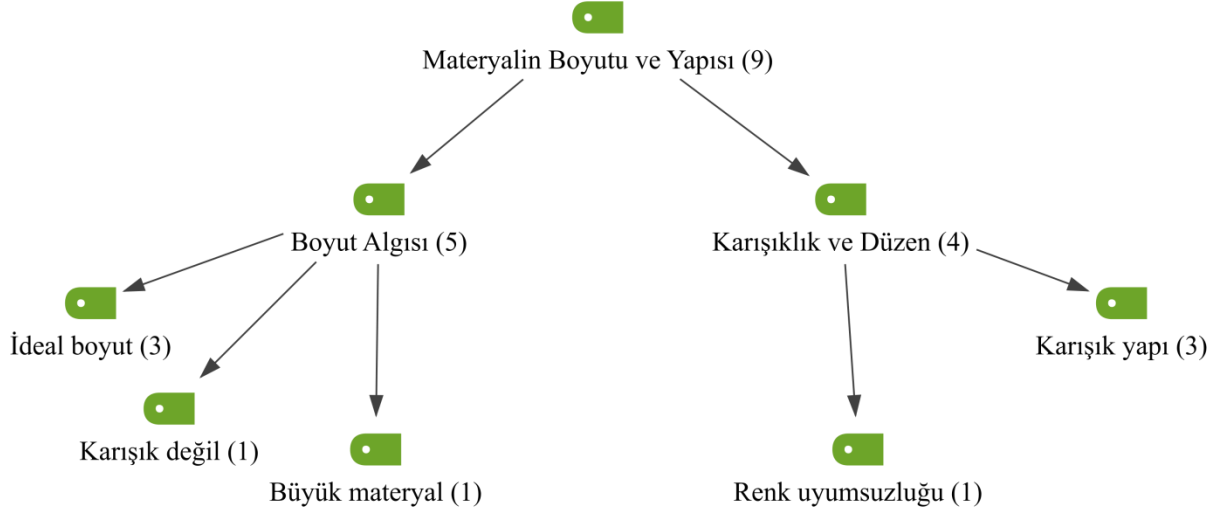
Bu benzetmeler, öğrencilerin materyale ilişkin deneyimlerini estetik ve müzikal bir bağlamda kavramsallaştırdıklarını ortaya koymaktadır.

Materyalin Boyutu ve Yapısı: Şekil 5’te sunulan “Materyalin Boyutu ve Yapısı” teması, öğrencilerin materyalin fiziksel boyutları, şekli ve görsel düzenine ilişkin değerlendirmelerini

içermektedir. Veriler, öğrencilerin boyutsal deneyimlerini ve yapısal düzen algılarını iki ana alt tema altında sınıflandırmaktadır: Boyut Algısı ve Karışıklık ve Düzen.

Şekil 5. Öğrencilerin Materyalin Boyut ve Yapısına İlişkin Görüşlerinin Tematik Dağılımı

Kaynak: Bu çalışma, $n = 4$, tematik içerik analizi (MAXQDA 24, kod ağacı)

Boyut Algısı (n = 5)

Öğrencilerin büyük çoğunluğu materyali “**ideal boyutta**” olarak değerlendirmiştir. Bazı öğrenciler ise materyalin fiziksel büyüklüğüne dair olumlu ya da eleştirel görüş bildirmiştir.

“Elime sığsın isterdim.” (Öğrenci 4)

“Gayet ideal.” (Öğrenci 3)

Bu alıntılar, materyalin boyutsal olarak erişilebilir ve pratik kullanım açısından değerlendirildiğini göstermektedir.

Karışıklık ve Düzen (n = 4)

Bazı öğrenciler materyalin **düzenli ve anlaşılır** yapısını olumlu bulurken, diğerleri **karışıklık ve renk uyumsuzluğu** gibi unsurlara dikkat çekmiştir.

“Biraz karışık.” (Öğrenci 3)

“Kağıtta boş alan olmasını istemezdim.” (Öğrenci 3)

“Keşke hepsi aynı renk olsaydı.” (Öğrenci 4, %10 görme)

Bu ifadeler, görsel düzenin algılanabilirliğini etkileyen unsurların (örneğin renk farklılıkları, boşluklar) öğrenme deneyimini olumlu ya da olumsuz etkileyebildiğini göstermektedir.

Tema 4: Kullanım Kolaylığı, Öğrenme Süreci ve Algısal Deneyim

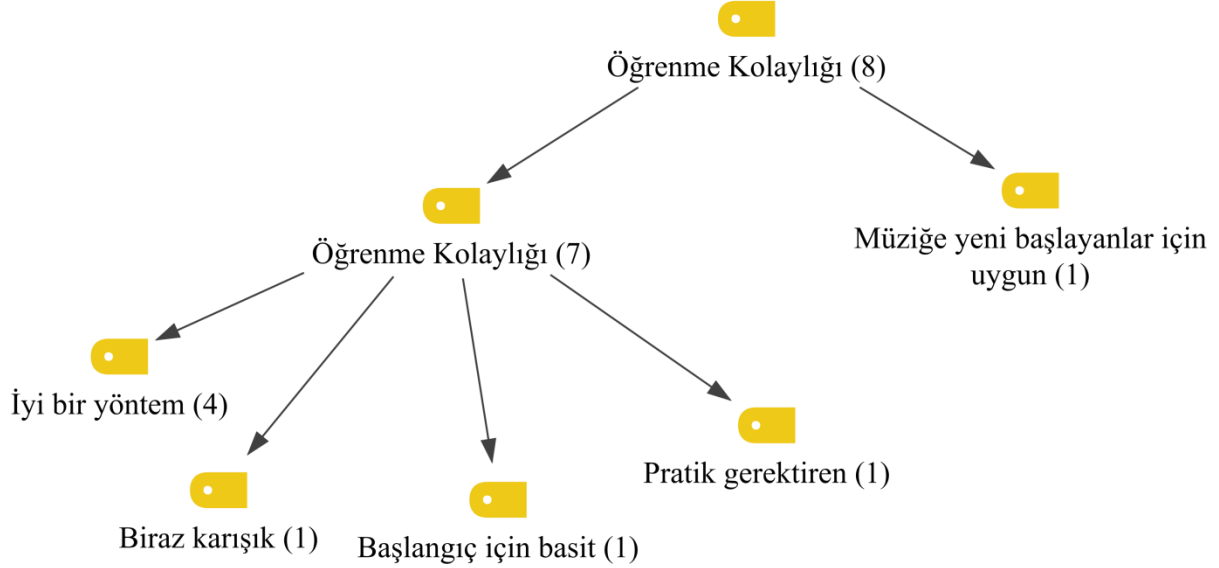
Bu tema, materyalin öğrenme sürecine katkısı ve pratikteki kullanım kolaylığı açısından değerlendirilmesini içermektedir. Katılımcılar, materyali genel olarak öğretici ve ilgi çekici bulmakla birlikte; *takip zorlukları*, *satır hızası sorunları* ve *tempo uyumsuzlukları* gibi bazı kullanım güçlüklerine de değinmişlerdir. Bu tema kapsamında, öğrenci değerlendirmeleri “*öğrenme kolaylığı*” ve “*kullanım kolaylığı ve algısal deneyim*” alt başlıkları çerçevesinde analiz edilmiştir.

Tema 4.1. Öğrenme Kolaylığı

Bu alt tema, müzikogramın öğrenciler tarafından ne derece anlaşılır, öğretici ve faydalı bulunduğu dair değerlendirmeleri kapsamaktadır. Öğrenciler yöntemi genel olarak olumlu bulmakla birlikte; karmaşıklık, başlangıç düzeyi ve tekrar gerekliliği gibi yönlerle dair farklı değerlendirmelerde bulunmuştur.

Şekil 6. Öğrencilerin Öğrenme Kolaylığına İlişkin Görüşlerinin Tematik Dağılımı

Kaynak: Bu çalışma, $n = 4$, tematik içerik analizi (MAXQDA 24, kod ağacı)

İyi Bir Yöntem

“Müziğe yeteneği olan fakat ilgisi olmayan kişiler için iyi bir yöntem. Teori öğrenmek istemeyen kişiler için kulak ve beyinsel gelişim açısından iyi bir yöntem.” (Öğrenci 2)

“Mantığı güzel.” (Öğrenci 2)

“Müzikogram ile şarkının anlatmak istediğini daha iyi anladım.” (Öğrenci 4)

“Müzikogramı sevdim.” (Öğrenci 4)

Biraz Karışık

“Biraz karışık.” (Öğrenci 4)

Başlangıç İçin Basit

“Öğrenmek isteyen biri için kolay.” (Öğrenci 1)

Pratik Gerektiren

“Üzerinde sık çalışılması gereken bir şey.” (Öğrenci 1)

Tema 4.2. Kullanım Kolaylığı ve Algısal Deneyim

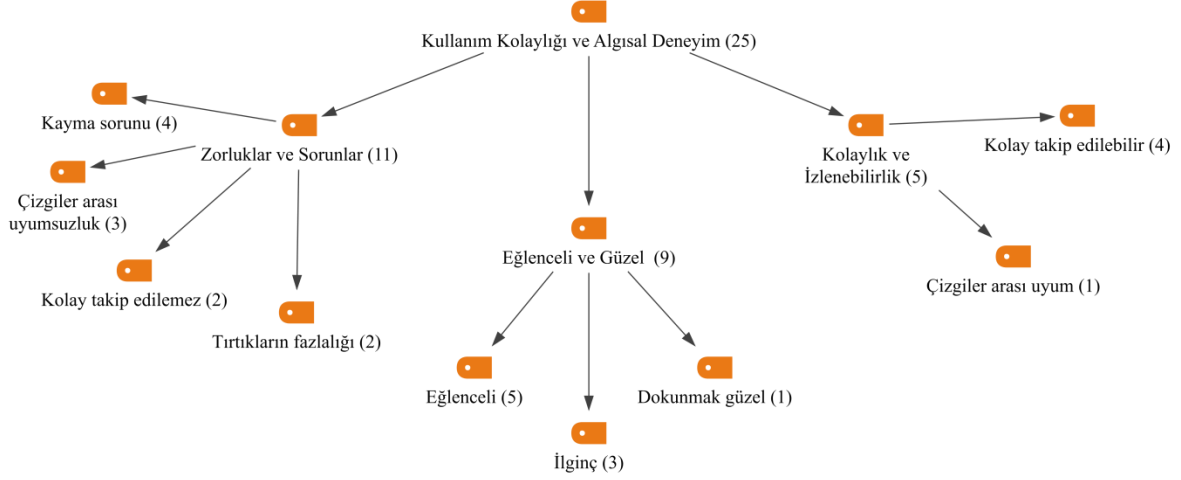
Bu tema, materyalin uygulama sürecindeki takip edilebilirliği, kullanım pratikliği ve öğrencilerin bireysel algısal deneyimleri üzerine odaklanmaktadır. Katılımcılar materyali genel olarak öğretici, eğlenceli ve ilginç bulmakla birlikte; çizgi takibi, satır başlangıcı belirginliği, tempo uyumu gibi noktalarda çeşitli zorluklar yaşadıklarını ifade etmiştir.

Görüşler, materyalin sadece yapısal değil, aynı zamanda algısal kontrol ve bireysel uygulama süreci açısından da değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu tema

altında, “Zorluklar ve Sorunlar”, “Eğlenceli ve Güzel”, “Kolaylık ve İzlenebilirlik” alt başlıklarında öğrenci görüşleri analiz edilmiştir.

Şekil 7. Öğrencilerin Kullanım Kolaylığı ve Algısal Deneyim Görüşlerinin Tematik Dağılımı

Kaynak: Bu çalışma, n = 4, tematik içerik analizi (MAXQDA 24 kod ağacı)

Kod Dağılımı ve Öğrenci Görüşleri

Zorluklar ve Sorunlar (n = 11)

Kayma Sorunu (n = 4):

“Elim kayıyor, satırlar arasında başını bulamıyorum.” (Öğrenci 3)

Çizgiler Arası Uyumsuzluk (n = 3):

“Satır başlarına bir işaret olabilir.” (Öğrenci 1)

Kolay Takip Edilemez (n = 2):

“Şarkı hızlı geldiği için materyali takip ederek uygulayamadım.” (Öğrenci 3)

Tırtıkların Fazlalığı (n = 2):

“Tırtıklar daha az olsa takip edebilirdim.” (Öğrenci 2)

Eğlenceli ve Güzel (n = 9)

Eğlenceli (n = 5):

“Genel olarak eğlenceli buldum.” (Öğrenci 4)

İlginç (n = 3):

“Hiç karşılaşmadığım için ilginç geldi.” (Öğrenci 1)

Dokunmak Güzel (n = 1):

“Şekillere dokunmak güzel.” (Öğrenci 3)

Kolaylık ve İzlenebilirlik (n = 5)

Kolay Takip Edilebilir (n = 4):

“Acele etmediğim sürece hızına uyum sağlayabildim.” (Öğrenci 1)

Çizgiler Arası Uyum (n = 1):

“En sonundaki küçük zikzak çizgiler bana uygun geldi.” (Öğrenci 1)

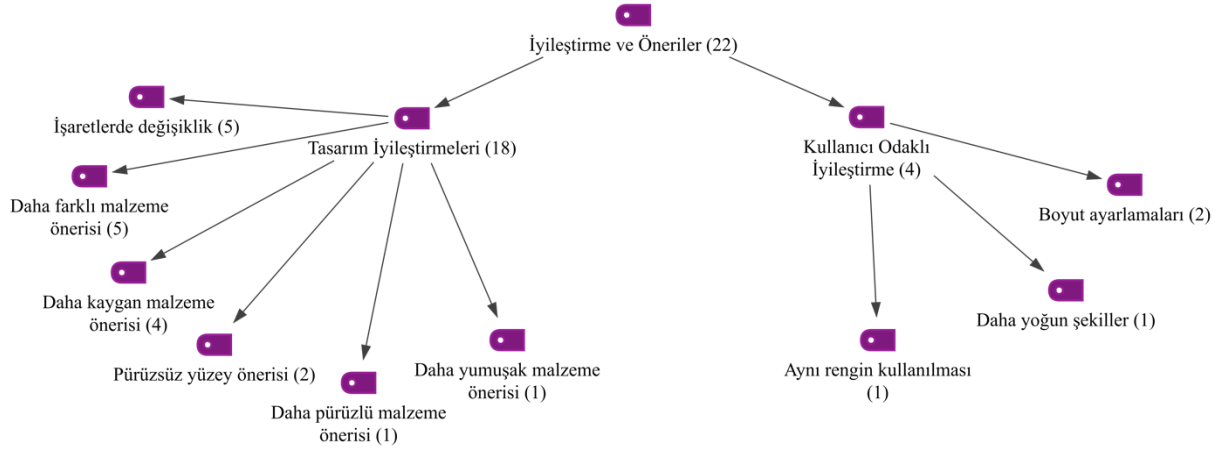
Bu tema altında toplanan görüşler, materyalin hem ilgi çekici hem de öğrenme açısından işlevsel bulunduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, özellikle çizgilerin kesintili olması, hızlı tempo ile senkronizasyon kurulamaması gibi kullanım zorluklarının belirginleştiği gözlemlenmiştir. Bu veriler, materyalin teknik takibini kolaylaştıracak biçimde sadeleştirilmesi ve ergonomik açıdan iyileştirilmesi gerekliliğine işaret etmektedir. Algısal deneyimin olumlu katkısı ise, materyalin dokunsal yönünün eğitsel süreçte etkili olabileceğini göstermektedir.

Tema 5: İyileştirme Önerileri ve Geliştirme Alanları

İyileştirme ve Öneriler:

Bu tema, öğrencilerin materyalin daha işlevsel, anlaşılır ve kapsayıcı hâle getirilmesine yönelik geliştirme önerilerini içermektedir. Renk uyumu, çizgi sürekliliği, satır takibi ve işaretleme sistemleri gibi somut öneriler, kullanıcı deneyimini iyileştirmeye yönelik doğrudan geri bildirimler sunmaktadır.

Şekil 8. Öğrencilerin İyileştirme ve Önerilerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Kaynak: Bu çalışma, $n = 4$, tematik içerik analizi (MAXQDA 24 kod ağacı)

Şekil 8’de yer alan “İyileştirme ve Öneriler ($n = 22$)” şeması, öğrencilerin materyalin geliştirilmesine yönelik önerilerini iki temel kategori altında toplamaktadır: *Tasarım İyileştirmeleri* ($n = 18$) ve *Kullanıcı Odaklı İyileştirme* ($n = 4$). Bu ayrım, önerilerin hem fiziksel tasarım hem de bireysel kullanıcı deneyimi boyutlarında ele alındığını göstermektedir.

Tema 5.1. Tasarım İyileştirmeleri

Bu alt tema, öğrencilerin materyalin fiziksel yapısı ve dokusuna yönelik önerilerini kapsamaktadır. Yüzey dokusu, malzeme türü, şekil detayları ve işaretleme sistemleri üzerine yapılan geri bildirimler, materyalin daha rahat kullanılabilir ve anlamlandırılabilir bir yapıya kavuşmasını hedeflemektedir.

İşaret Değişiklikleri ($n = 5$):

"Satır başlarına bir işaret olabilir." (Öğrenci 1)

"Duraklarda bir işaret olması kolaylık sağlayabilir." (Öğrenci 1)

"Duraksamadan sonra şekle geri dönmeyi kolaylaştıracı bir şey kullanılabilir." (Öğrenci 2)

Daha Farklı Malzeme Önerisi ($n = 5$):

"Nüansların fark edilmesi için materyallerin farklı kullanılması gerekiyor." (Öğrenci 1)

"Uzun-kısa yerler farklı malzeme ile belirtilse daha iyi olabilir." (Öğrenci 1)

"Zikzaklar uygun gelmedi, kıvrımlı olsaydı." (Öğrenci 4)

Daha Kaygan Malzeme Önerisi (n = 4):

"Uzun notalar bence daha kaygan bir malzemeden yapılsaydı daha iyi olabilirdi." (Öğrenci 2)

"Aralıklarda duraksama yerlerinde kaygan bir malzeme kullanılabilirdi." (Öğrenci 2)

Pürüzsüz Yüzey Önerisi (n = 2):

"Yapışkan taşan yerler hoşuma gitmedi, daha pürüzsüz olsun." (Öğrenci 3)

"Daha pürüzsüz bir malzeme." (Öğrenci 1)

Daha Pürüzlü Malzeme Önerisi (n = 1):

"Kalın notalarda daha pürüzlü çizgiler olabilir." (Öğrenci 1)

Daha Yumuşak Malzeme Önerisi (n = 1):

"Yumuşak olsun." (Öğrenci 4)

Bu alt tema altında sunulan öneriler, özellikle görme yetersizliği olan bireyler için dokunsal geri bildirimin artırılması gerektiğini ortaya koymaktadır. İşaretleme sistemleri, yüzey çeşitliliği ve malzeme türleri gibi unsurlar, hem materyalin erişilebilirliğini hem de eğitimsel işlevselliğini doğrudan etkilemektedir.

Tema 5.2. Kullanıcı Odaklı İyileştirme

Bu alt tema, materyalin kullanıcı deneyimi açısından geliştirilmesi gereken yönlerini ele almaktadır. Boyut, renk kullanımı ve şekil yoğunluğu gibi değişkenler, öğrencilerin bireysel gereksinimlerine dayalı olarak ifade edilmiştir.

Boyut Ayarlamaları (n = 2):

"Kağıtta boş alan olmasını istemezdim." (Öğrenci 3)

"Elime sığsın isterdim." (Öğrenci 4)

Daha Yoğun Şekiller (n = 1):

"Şekiller daha sıkışık ve bulunabilir olsun isterdim." (Öğrenci 3)

Aynı Rengin Kullanılması (n = 1):

"Keşke hepsi aynı renk olsaydı." (Öğrenci 4 – %10 görme yetisi)

Özellikle %10 görme yetisine sahip olan öğrencinin renk önerisi, sınırlı görsel algısı olan bireyler için görsel sadelik ve kontrast bütünlüğünün ne kadar kritik olduğunu vurgulamaktadır.

Bu tema kapsamında elde edilen bulgular, materyalin hem fiziksel hem de kullanıcı merkezli olarak geliştirilmesine ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır. Dokunsal ipuçlarının daha işlevsel hâle getirilmesi, görsel sadeliğin sağlanması ve boyutsal düzenin kullanıcı eline uyumlu hâle getirilmesi, materyalin hem erişilebilirliğini hem de öğrenme sürecine katkısını artıracaktır. Öğrencilerin bu temadaki önerileri, yalnızca teknik bir düzenleme çağrısı değil; aynı zamanda bireysel farklılıklara duyarlı, kapsayıcı ve uyarlanabilir eğitim materyali tasarımı için yol gösterici niteliktedir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, Türkiye'de görme yetersizliği bulunan bireyler için geliştirilen ilk dokunsal müzikogram örneğine yönelik öğrenci deneyimlerini inceleyerek, materyalin işlevselliğini ve geliştirilebilir yönlerini tematik içerik analiziyle sistematik biçimde değerlendirmiştir. Elde edilen bulgular, öğrencilerin materyale dair algılarının çok boyutlu ve bireysel farklılıklarla şekillendiğini ortaya koymuştur. Çalışma, materyalin öğretici yönlerinin güçlü olduğunu ortaya koyarken; takip kolaylığı, yüzey konforu, algısal kontrol ve işaretleme sistemleri gibi konularda iyileştirme gerektiren alanlara da ışık tutmuştur.

Genel Görüşler ve İlk İzlenimler

Öğrencilerin büyük çoğunluğu, müzikogramı eğlenceli, ilgi çekici ve öğretici bulmuş; bu yöntemin müziği anlamlandırmaya yardımcı olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların ifadeleri, materyalin özellikle ilk uygulamalarda dikkat çekici bulunduğunu ve öğrenme isteğini artırdığını göstermektedir. Bu durum, müzikogramın erken yaşta müzikle tanışma ve katılım süreçlerine olumlu katkılar sunduğunu ortaya koymaktadır. Ojeda'nın (2018) çalışmasında da benzer şekilde, dokunsal müzikogramların kapsayıcı öğrenme ortamlarında motivasyonu artırdığı ve müziği somutlaştırarak anlaşılır hâle getirdiği vurgulanmıştır.

Müziksel Yapılar ve Duyusal Öğrenme Deneyimi

Elde edilen bulgular, müzikogram tekniğinin yalnızca ritim ve form gibi müziksel yapıların öğretiminde değil; aynı zamanda duysal farkındalık, estetik yorumlama ve bireysel ifade alanlarında da işlevsel olduğunu göstermektedir (Swanwick, 1999). Öğrenciler, şekillerin ritmik ve tematik tekrarları yansıtmaları sayesinde parçayı sezgisel olarak anlamlandırabildiklerini belirtmiş; bu da materyalin salt bir görsel temsil olmanın ötesinde, çoklu duysal öğrenme ortamlarında etkili bir araç olabileceğini ortaya koymuştur. Bu bağlamda materyalin müzikle kurduğu yapısal ve anlamlı ilişki öğrenciler tarafından güçlü biçimde fark edilmiştir.

Bulgulara göre, materyaldeki çizgilerin notaların uzunluklarını temsil etmesi, öğrencilerin ritmik yapı ile fiziksel form arasında bağ kurmasına yardımcı olmuştur. Bu durum, Ockelford'un (2008) müzikal yapıların fiziksel temsillerle öğrenilebileceğine yönelik kuramıyla örtüşmektedir. “Benzerlik var, çizgiler bence notaların uzunluklarını temsil ediyor” gibi öğrenci ifadeleri, ritim ve süre kavramlarının somutlaştırıldığını göstermektedir. Öte yandan, “şarkı hızlı geldiği için takip edemedim” gibi ifadeler, tempo ile materyalin fiziksel yapısı arasında eşgüdüm sorunları yaşandığını da ortaya koymuştur. Bu, materyalin hem yavaş hem de hızlı parçalar için farklı versiyonlarla yeniden tasarlanması gerektiğine işaret etmektedir.

Duyusal Algı, Algısal Denetim ve Malzeme Özellikleri

Duyusal algı ve materyal yüzeyine ilişkin öğrenci yorumları, dokunsal farklılıkların materyal algısını doğrudan etkilediğini göstermektedir. Öğrenciler, materyali yüzey dokusuna göre tanımlarken; “tırtıklı”, “pürüzlü”, “yumuşak” gibi kavramlarla bireysel deneyimlerini dile getirmiştir. Bu çeşitlilik, materyalin bireyler arası farklılıkları gözetken bir tasarımla geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Rose ve Meyer'in (2002) evrensel tasarım ilkeleri doğrultusunda, erişilebilir bir materyalin yalnızca işlevsel değil; aynı zamanda çoklu duysal uyaranlara açık ve bireysel farklılıklara uyarlanabilir bir yapıda olması gerektiği vurgulanmıştır.

Nitekim bazı öğrenciler materyali rahatlıkla tanımlayıp takip edebilirken, bazıları karmaşa ve belirsizlik hissi yaşadığını ifade etmiştir. Bu durum, materyalin çok katmanlı ve özelleştirilebilir tasarım yaklaşımıyla yeniden yapılandırılmasının önemine işaret etmektedir.

Kullanım Kolaylığı ve Ergonomi

Kullanım kolaylığı ve materyalin ergonomik özelliklerine ilişkin veriler, uygulamanın işlevselliğini doğrudan etkilemiştir. Şekillerin hizalanması, materyalin sabitlenebilir olması, yüzey pürüzlülüğü gibi fiziksel değişkenler, öğrencilerin materyali kullanma biçimlerini ve öğrenmeye yönelik motivasyonlarını doğrudan etkilemiştir. Öğrencilerin büyük bir bölümü materyali eğlenceli ve dikkat çekici bulmuştur. Ancak kullanım esnasında yaşanan kayma ve izleme sorunları gibi teknik aksaklıklar, öğrenme sürecinin verimliliğini azaltabilmektedir (Ockelford, 2008).

Ayrıca, yön bulmayı kolaylaştıracak işaret sistemlerinin eksikliği, özellikle satır başı, duraklama ve tekrar bölümlerinde takip sorunlarına yol açmıştır. Ojeda'nın (2018) çalışmasında da öğrencilerin işaret eksikliği nedeniyle yön duygusunu kaybettikleri ve uygulamayı öğretmen yardımı olmadan sürdüremedikleri belirtilmiştir. Çalışmamızda da benzer şekilde bazı öğrencilerin öğretmen desteği olmadan materyali uygulayamadığı gözlemlenmiştir. Öğrencilerden gelen geri bildirimlerde, özellikle kaymayı engelleyici alt yüzey, satır başı kabartma işaretleri, ritmik yapıların belirginleştirilmesi gibi öneriler sıklıkla dile getirilmiştir.

Öğrenme Kolaylığı ve Estetik Algı

Araştırma bulgularına göre, müzikogram öğrenciler tarafından genel olarak öğretici ve anlaşılır bir yöntem olarak değerlendirilmiştir. Bazı öğrenciler yöntemi “iyi bir başlangıç aracı” olarak tanımlarken; bazıları daha ileri düzeyde kullanım için tekrar ve yönlendirme ihtiyacına işaret etmiştir. Bu durum, materyalin hem yapılandırılmış öğretmen rehberliğiyle hem de bireysel uygulama becerisiyle desteklenmesi gerektiğini göstermektedir. Öğrencilerin ifade ettiği “müzikogramı sevdim”, “şarkının anlatmak istediğini daha iyi anladım” gibi yorumlar, yöntemin bilişsel olduğu kadar duyuşsal düzeyde de etkili olduğunu göstermektedir.

İyileştirme Önerileri ve Kapsayıcı Tasarım

Öğrenciler tarafından önerilen iyileştirmeler, materyalin hem teknik hem pedagojik düzeyde geliştirilmeye açık olduğunu göstermektedir. Özellikle işaretleme sistemleri, yüzey-doku kombinasyonları, ergonomik ölçüler ve görsel düzenlemeler öne çıkmıştır. Az gören bir öğrencinin “Keşke hepsi aynı renk olsaydı” yorumu, sınırlı görme yetisine sahip bireyler için renk kontrastı ve sadeliğin ne kadar önemli olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgular, materyalin erişilebilirliğini artırmak için kullanıcı deneyiminin doğrudan tasarıma entegre edilmesi gerektiğini göstermektedir (Booth & Ainscow, 2011).

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma, Türkiye bağlamında görme yetersizliği bulunan bireyler için geliştirilen nadir örneklerden biri olarak, dokunsal müzikogram materyalini sistematik biçimde değerlendirmiştir. Elde edilen veriler, materyalin çoklu duyuşal öğrenme ortamları için anlamlı bir katkı sunduğunu göstermiştir. Ancak materyalin daha işlevsel, sezgisel ve ergonomik hâle getirilmesi gerekmektedir. Özellikle kullanıcı merkezli tasarım ve evrensel erişilebilirlik ilkeleriyle geliştirilecek materyallerin, kapsayıcı müzik eğitiminin niteliğini artıracığı düşünülmektedir.

Araştırma doğrultusunda öneriler şunlardır:

1. Materyal, bireysel ihtiyaçlara göre özelleştirilebilir (kaygan, pürüzlü, yumuşak vb.) çoklu versiyonlarla sunulmalıdır.
2. Yön bulma için dokunsal işaretleme sistemi (başlangıç, durak, tekrar vb.) geliştirilmelidir.

3. Renkli versiyonlarda sadelik ve yüksek kontrast ön planda tutulmalıdır.
4. Uygulamalar, yavaş tempolu versiyonlarla desteklenmeli, öğretmen rehberliği ile yapılandırılmalıdır.
5. Materyal, daha geniş örnekleme test edilmeli ve farklı engel gruplarında uygulanabilirliği değerlendirilmelidir.

Bu yönüyle çalışma, kapsayıcı müzik eğitimi ve özel gereksinimli bireylere yönelik materyal geliştirme literatürüne özgün katkılar sunmakta; öğrenci merkezli tasarım yaklaşımıyla ilerleyen araştırmalara kuramsal ve uygulamalı bir temel oluşturmaktadır.

KAYNAKÇA

- Boal, P. G., & Wuytack, J. (2006). Effects of the ‘musicogram’ on children’s musical perception and learning. *Proceedings of the 9th ICMPC: Bologna*.
- Booth, T., & Ainscow, M. (2011). *The index for inclusion: Developing learning and participation in schools*. CSIE.
- Ockelford, A. (2008). *Music for children and young people with complex needs*. Oxford University Press.
- Ojeda, A. (2018). Tactile musicograms: Adapting visual music tools for blind students. *Journal of Inclusive Music Education*, 4(2), 123–140.
- Onay, E., & Aytemur, B. (2021). Uzaktan öğretimde öğretmenlerin müzikogram yolculuğu. *International Journal of Innovative Approaches in Education*, 5(4), 300–320.
- Rose, D. H., & Meyer, A. (2002). *Teaching every student in the digital age: Universal design for learning*. ASCD.
- Swanwick, K. (1999). *Teaching music musically*. Routledge.

Piyano Eğitiminde Çocuklar İçin İki Elin Kullanımına Yönelik Teorik Yaklaşımlar ve Öğretim Önerileri

Theoretical Approaches and Teaching Suggestions for the Use of Two Hands in Piano Education for Children

Ayça Yılmaz

Hacettepe Üniversitesi

yilmaz.aycca@gmail.com

Özet

Her çocuk okul döneminin başlarında mutlaka müzik eğitimi ile tanışır. Müzik öğrenimi kaçınılmaz şekilde ilkökul çağındaki çocukların konsantrasyon, el ve motor becerileri, çoklu düşünme gibi yetkin becerilerine etki etmektedir. Piyano eğitimi ise, motor becerilerle bilişsel süreçlerin eşzamanlı çalışmasını gerektiren özel bir disiplindir. Bu, özellikle öğrenme farklılıkları gösteren çocuklar için hem bir fırsat hem de bir zorluk teşkil etmektedir. Dikkat eksikliği, disleksi, dispraksi ve otizm gibi nörogelişimsel farklılıklara sahip çocuklar, iki elin koordinasyonunu gerektiren piyano eğitiminde çeşitli güçlüklerle karşılaşabilmektedir. Bu bildiri, söz konusu zorluklara teorik yaklaşımlarla çözüm önerileri sunmayı amaçlamaktadır. Her iki elin de eşit kullanıldığı ve ileri seviyelerde müziğin on parmağa ayrıldığı oldukça karmaşık bir yapı haline gelmesi, bu enstrümanın öğretici özelliklerini çocuklar için özel bir noktaya taşımaktadır. Özellikle farklı öğrenen çocuklar için piyano eğitimi, bireysel farklılıklara duyarlı, esnek ve yaratıcı yaklaşımlar gerektirir. Bu model, müzik pedagojisine yeni bir bakış açısı getirerek hem çocuğun öğrenme deneyimini derinleştirir hem de öğretmenin sınıf içi uygulama gücünü artırır. Farklılıkları birer engel değil, alternatif gelişim yolları olarak gören bu yaklaşım, müzik eğitiminde kapsayıcı ve etkili bir yöntem olarak değerlendirilebilir. Bildiri kapsamında, iki elin eşzamanlı kontrolü, ritmik bütünlük sağlama, nota okuma güçlüğü, dikkat süresinin kısa olması ve el-ayırma becerilerinin gelişmemesi gibi yaygın problemler analiz edilmiştir. Her bir probleme yönelik olarak teorik temele dayalı öğretim önerileri sunulmuştur. Örneğin; motor koordinasyonu desteklemek için tek el çalışmalarıyla başlayan, sonrasında iki el arasında basit egzersizlerle geliştirilen uygulamalar; nota okuma zorluğu yaşayan çocuklar için renkli ve görsel destekli notasyon sistemleri önerilmektedir. Ayrıca bedensel ritim çalışmaları ve yapılandırılmış kısa süreli ders planları da dikkat ve motivasyonu artırıcı çözümler olarak ele alınmıştır. Söz konusu müzik ve enstrüman eğitimi olduğunda her çocuğun kendine özgü bir öğrenme/anlama şekli olduğu görülmektedir. Aynı yöntemle bir konuyu anlatmak genel olarak iyi sonuçlar verse dahi çocuklar için piyano eğitimi bireyselleştirilmiş ve esnek öğretim yöntemlerini gerektirmektedir. Teorik yaklaşımlarla şekillendirilmiş bu öneriler, yalnızca müzikal becerilerin gelişimine değil, aynı zamanda dikkat, öz düzenleme ve motor kontrol gibi alanlara da katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda müzik öğretmenlerinin, pedagojik bilgiyle donanmış, yaratıcı ve çok yönlü yöntemlerle süreci desteklemesi büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Piyano eğitimi, farklı öğrenenler, iki el koordinasyonu, öğrenme güçlüğü, teorik yaklaşım

Abstract

Every child is introduced to music education at the beginning of their school life. Music learning inevitably affects key competencies such as concentration, hand and motor skills, and multidimensional thinking, particularly in primary school-aged children. Piano education, in particular, requires the simultaneous engagement of motor skills and cognitive processes, making it a unique discipline. This presents both opportunities and challenges, especially for

children with diverse learning profiles. Children with neurodevelopmental differences—such as attention deficit, dyslexia, dyspraxia, and autism—may encounter various difficulties in piano education due to the need for coordination between both hands. This paper aims to present theoretical approaches and instructional strategies to address these challenges. The requirement for equal use of both hands and, at advanced levels, the division of music across all ten fingers highlights the complexity of piano playing and positions it as a uniquely instructive instrument for children. Especially for children with different learning needs, piano instruction must incorporate flexible, creative, and individualized teaching methods. Such an approach not only deepens the learning experience for the child but also enhances the teacher's effectiveness in classroom practice. Viewing differences not as obstacles but as alternative developmental paths, this model offers an inclusive and effective method in music education. The paper analyzes common issues such as bilateral hand control, maintaining rhythmic coherence, difficulty in reading notation, short attention spans, and underdeveloped hand separation skills. For each of these problems, theory-based instructional recommendations are proposed. For instance, motor coordination can be supported through single-hand exercises, gradually transitioning into simple two-hand activities. For students experiencing difficulty with notation, visually enriched and color-coded systems are suggested. Additionally, physical rhythm exercises and structured short-duration lesson plans are presented as strategies to enhance attention and motivation. When it comes to music and instrument education, it becomes clear that each child possesses a unique way of learning and understanding. While a single method may yield positive results for the majority, piano instruction for children requires personalized and adaptable teaching approaches. The theoretical strategies proposed here contribute not only to the development of musical skills but also to improvements in attention, self-regulation, and motor control. Therefore, it is essential for music educators to support the learning process through pedagogically informed, creative, and versatile methodologies.

Keywords: Piano education, diverse learners, bilateral coordination, learning difficulties, theoretical approach

Müzik ve Müziğin Çocukların Eğitsel Gelişimindeki Önemi

Her bireyin müzik yapabilme becerisine olan yatkınlığı ve yeteneği farklıdır. Özellikle çocukluk döneminde gelişkin olan müziği ve ezgileri algılama yeteneği, kişilerde yaş ilerledikçe körelmekte ve gerilemektedir. Bu sebeple çocuk yaşlarda alınacak olan müzik eğitimi, bu yeteneğin gelişmesi ve yerleşmesi için en önemli zaman aralığıdır.

Müzik dinlemek, müziği icra etmek veya ilgi alanına yönelik bir müzik bağlantısını sağlayabilmek herkes için kaçınılmazdır. Özellikle müzik duyumuzun en açık olduğu çocukluk döneminde müzik eğitimi doğru şekilde almak kişinin birçok yönden gelişmesine sebep olur. Hem düşünsel hem duygusal olarak büyük kazanımlar sağlayan müzik dili; konsantrasyon, hızlı odaklanma, derin düşünme ve ilgi verilen bir olay veya unsurdan keyif alma hissiyatlarını da geliştirmektedir. Çocukluk döneminde müzik yeteneğinin doğru yönlendirilmesiyle farklı öğrenen bütün çocuk ve öğrenciler için de ilgi uyandırıcı ve ilerletici etkileri olmaktadır.

Müziği genel bir tanımla seslerle düşünme, sesler aracılığıyla hayatı ve yaşamı anlama olarak da tanımlayabiliriz. Aynı zamanda matematiksel bir mantık, disiplin, zamanı kullanma, susma, diyalog kurma, hareket etme ve ilişki kurma becerilerini de barındırmaktadır. Büyük bir düşünce ürünü olduğu kadar büyük bir duygusal ifade yolu yaratmaktadır. Diğer sanat dallarına nazaran, insana ulaşma ve etkileme anlamında en hızlı olanıdır. (Selanik, 1996: 2)

Müziğin insan doğasındaki yeri ve önemi ne kadar farklı yorumlara ve görüşlere açık olsa da gerekliliği ve insan yaşamındaki değerinin vurgulanması kaçınılmazdır. Hayatın, topluluğun, bireysel dünyanın ve insanlık tarihindeki olayların yansıması olan müzik gerek

kendi nota dili, gerek uzun eğitim ve öğrenim süreci açısından bir çok karmaşık öğeyi kapsayarak diğer eğitim konularından ayrı konumda yer almaktadır. Dünyanın her yerinde, her ırk ve topluluktan insana ulaşan müzik, kendine has dili ve duygusal evrendeki anlamlarıyla bütün insanlığı ortak bir noktada toplamaktadır. Barındırdığı ritim, tartım, ezgi, çok sesli veya tek sesli yapı, nüanslar ve daha bir çok unsuruyla müzik, eğitim yolunda çocuklara oldukça çeşitli ve detaylı öğretiler sunmaktadır.

Müzik eğitimi okullarda toplu olarak ders halinde işlense de tek bir enstrümana ilgi duyulduğu vakit yüz yüze bir eğitim öğretim şeklini almaktadır. Böylece bireyselleşen ve kişiye özel hale gelen derslerde öğrencinin ilerleyişi, öğrenimi, gereklilikleri ne kadar yerine getirdiği ve nasıl bir hızla ilerlediği toplu derslere nazaran daha açık ve net bir hale gelmektedir. Bununla birlikte öğrencinin yeteneğinin varlığı, nasıl işlenmesi gerektiği ve nasıl öğrendiği de daha belirgin bir şekilde gözlemlenebilmektedir. Her ne kadar temel müzik eğitiminde ve toplu sınıflarda genel ve temel bir öğretim programı varsa, yüz yüze eğitimde de öğretmenden öğretmene aktarılan bir eğitim sistemi vardır. Bunun yanı sıra yüz yüze eğitimde dersin işleyişi öğrencinin algı kapasitesi, yeteneği ve karakteri doğrultusunda ilerlemekte ve şekillenmektedir. Bunun gibi öğrencinin barındırdığı daha bir çok unsur dersin genel öğretim programının uygulanabilmesi için kaçınılmaz derece önemlidir.

Müzik yaratımı çocuklarda ve özellikle farklı öğrenen bireylerde iletişimde kalma, ritme ve ezgiye dikkati yoğunlaştırma, takip etme, ritim ve ezgi aracılığıyla bir müzik cümlesi yaratımını zenginleştirilmesi açılarından da oldukça geliştiricidir. Bir müzik yarattısı aynı anda ve iç içe bulunan bir çok karmaşık öğeyi barındırdığından küçük yaşta eğitim alan öğrenciler için çoklu düşünme becerisini de geliştirmektedir.

Yetenek her insanda farklı alanlarda ve farklı şekillerde bulunan özel bir durumdur. Bütün çocuklarda ve insanlarda sanatın veya sosyal aktivite içeren bir yaratıda yetenek kendini gösterebilir. Her durumda ve her şarttaki bireyde mutlaka doğuştan veya çevresel faktörlerden oluşan bir yaratı zenginliği bulunmaktadır. Buna örnek olarak özel gereksinimli bireyler ve öğrenciler gösterilebilir. Zekâ gelişimi ve yetenek yönünden akranları ile aynı seviyede olabilen bu çocuklardan bazı bireylerin müzik zekâsı ve yeteneği yönünden akranlarından daha yüksek performansla sahip oldukları belirtilmektedir (Varış, 2017: 32). Sosyal anlamda ortaya çıkamayan veya kendini rahat ifade edemeyen çoğu öğrencinin müzik yoluyla duygularını ortaya koyabilmesi, büyüme çağında kendini ifade edebilmesi ve akranlarıyla bir iletişim yolu bulabilmesi açısından oldukça pozitif etkiler sağlamaktadır.

Kişilerin ruh sağlığı ve sosyal yaşantıları üzerinde sanat ve spor eğitiminin önemli etkilerinin olduğu bilinmektedir. Tarihin ilk dönemlerinde keşfedilerek günümüze değin tedavi amaçlı kullanılagelen müzik söyleme, çalma ve hatta dinleme yoluyla kişilerle sözlü veya sözsüz bir iletişim sağlamada etkili olmaktadır. Sosyalleşmenin temelinde iletişim olduğu varsayıldığında, müziğin sosyal etkileşimi geliştirebilecek bir araç olduğuna inanılmaktadır (Sakarkaya, Eğilmez ve Engür, 2019: 36).

Müzik eğitiminde enstrüman öğrenimi ise genel müzik öğrenimine göre daha karmaşık unsurlar içermektedir. Müziği ifade etme ve yaratmada bir araç haline dönüşen çalgı, öğrencinin sadece müzik yeteneğini değil, çalışmasını, konsantrasyonunu, disiplinini ve iradesini de ifade eden bir aracıya dönüşmektedir. Bir müzik eserini yaratmada ve çalmada üç önemli ve temel unsur vardır. Bunlar; ritim, melodi, armonidir. Bu üç unsur da müzik yaratımında birbirine bağlıdır. Öncelikli olarak ritim, belki de müzik düşüncesinin en temel ve öz kısmıdır. Ritim olmadan müziğin oluşturulabilmesi mümkün değildir. Enstrüman eğitiminde doğru ritmik değerleri kavrayabilmek ve bu değerleri doğru oturtabilmek eğitimin ilk dönemlerinde öğretmenin gözetiminde gerçekleşmelidir. Piyano eğitiminde ise ritim iki ele de ayrılmaktadır. Genellikle eserin melodik çizgisi sağ elde yer alırken sol elde ritmik ve armonik

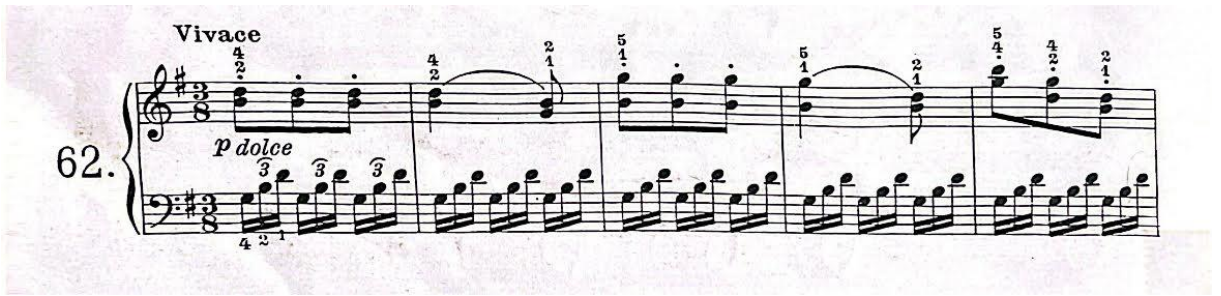
çizgi ilerlemektedir. Bu da düşünce olarak bütün unsurları bir arada düşünürken bu bütünleşmiş yapıyı iki ele yani vücudun iki ayrı kısmına bölmeyi zorunlu kılmaktadır. İki elin beraber ve ayrı ayrı kullanılması açısından diğer çalgılardan kesin bir çizgiyle ayrılan piyano, barındırdığı 88 sestten oluşan büyük renk aralığıyla da çocuklar için büyük bir müzik evreni sunmaktadır.

Piyano ve Piyano Eğitiminin Çocukların Üzerinde Etkisi

Her enstrüman eğitiminde olduğu gibi piyano çalgısının öğrenimi ve öğrenim yolculuğu da kendine özgüdür. İki elin de eşit seviyede kullanıldığı ve sağ ile sol ayrımının büyük ölçüde kalktığı piyanoda iki elin on parmağı da ayrı ayrı kullanılırken, bir müzik ezgisi meydana getirme ve çok sesli yapıyı kurgulayabilme gibi zorunluluklar ön plana çıkmaktadır. Barındırdığı ses kapasitesi ile bir müzikal kompozisyonu yaratmada en temel enstrüman olan piyanoda, erken yaşta başlanılan eğitim çocuklarda oldukça verimli ve pozitif sonuçlara sebep olabilmektedir.

Piyano öğrenimindeki öğrenci belirli bir seviyeye gelmeden önce, başlangıç aşamasında hem sağ eli hem sol eli içeren, birbiri üzerine yazılmış ve iki ayrı anahtarla yazılan, iki ayrı partiyi aynı anda okunması gerekmektedir. İki elin beraber çalımından önce öğrencilerin bu ikili okuma şeklini kavraması ve ilerletmesi gerekmektedir. Pratiğe geçmeden önce çözülmesi gereken bu teorik kısım, ancak zamanla ve belirli pratiklerin tekrarlanması sonunda öğrenci tarafından normalleşerek okuma hızı artmaya başlayacaktır.

Görsel 1. Carl Czerny, op.599, no.62, 1-.5.ölçüler

Yukarıda yer alan Görsel 1'de Carl Czerny'nin op.599 numaralı etüt kitabının 62 numaralı çalışmasından alınmıştır. Piyano çalgısında iki elin yazılışını ve okunmasını görselleştirebilmek için kullanılan bu örnekte üst satır sağ eli, alt satır ise sol eli göstermektedir. Görselde görüleceği üzere sağ el partisi sol anahtarıyla, sol el ise fa anahtarıyla yazılmıştır. Bu görsel bir başlangıç metodu sayılan ve konservatuvar öğrencilerinin temel piyano eğitiminde kullanılan Carl Czerny'nin kitabından alınmıştır. Öğrencilerin sıkıntı yaşayabildiği, sağ ve sol el arasında doğru bağlantı kurabilme problemi vurgulanmak istenilmiştir. İki el arasındaki ritmik dağılım ve uyum en az doğru notaları çalmak kadar önem taşımaktadır. Böylece öğrenci hem doğru nota okuma, hem doğru ritmi iki eline uygulayabilme sorumluluğuyla karşı karşıya kalmaktadır.

Piyano eğitimi gören her öğrencide sağ ve sol el arasındaki bu ayrımın temelini oturtmak eğitimci için ilk önceliklerden birisi haline gelmektedir. Bu çalışmalar öğrenciye yaptırılırken iki elin birbirinden ayrılması, ayrı ayrı çalıştırılması, öğrenciye parçanın çalınarak gösterilmesi, öğretmen ve öğrencinin aynı anda çalarak benzer çalışma yakalamaya çalışması ritmik açıdan öğrenciye kolaylık sağlayabilmektedir.

Özellikle okul öncesi dönemde olan küçük yaş öğrenciler için yüz yüze yapılan piyano derslerinde, ders sorumlusu tarafından öğrencinin durumunun doğru tespiti ve kontrolü çok önemlidir. Çalışmaların oyun, renklendirme yollarıyla öğrenciye sunulması da oldukça olumlu etkiler yaratmaktadır. Her notanın bir renk ile hafızaya alındığı çalışmalar okuma yazmaya

geçmemiş öğrenciler için sadece başlangıç aşamasında faydalı olmaktadır. Notaların porte üzerindeki yerlerini görsel olarak yerleştirene kadar bu yöntemden faydalanılmaktadır.

Henüz büyüme aşamasında olan küçük yaş öğrencilerinin bedensel durumları yetişkinlere nazaran çok farklıdır. Kemiklerin, kasların ve sinirlerin gelişmekte olduğu bu çağlarda doğru teknik altyapının eğitimci tarafından sağlanması çok önemlidir. Çünkü bu zaman sürecinde öğrenilecek doğru ve yanlış bilgilerin çoğunu öğrenci hayatı boyunca taşıyacaktır. Bir kez öğrenilmiş ve yerleşmiş yanlış bir teknik refleksin yetişkin olan kişide değiştirilmesi çok uzun ve çok fazla ekstra çalışma gerektiren bir durum haline gelmektedir. Sadece kas ve refleks anlamında değil, müziği düşünme ve müziği pratiğe geçirmek de zamanla zihinsel olarak öğrenilmiş bir refleks haline gelmektedir. Nasıl yanlış öğrenilen olguyu öğrenci değiştirmekte zorlanacaksa aynı şekilde yanlış öğrenilmiş zihinsel çalışmaları düzeltmek de oldukça zordur.

Bilindiği üzere piyano enstrümanında 88 tane tuş vardır. Bu 88 tuş, piyanoyu çalan kişi için oldukça büyük bir icra alanı yaratmaktadır. İki elle bu büyük enstrümanı kapsayabilmek ve hakim olabilmek içinse iki elin on parmağının da birbirine güç ve kuvvet anlamında eşitlenebilmesi çok önemlidir. Çocuklarda iki elin teknik anlamda gelişmesi açısından tonal bilgilerin öğretilmesi doğrultusunda her parmağı tek tek çalıştıran gam ve arpej çalışmalarının yapılması elleri ve bedenleri büyümekte olan küçük öğrenciler için oldukça faydalı olmaktadır.

Barındırdığı ses aralığı açısından büyük bir alan sunan piyano çalgısı aynı şekilde notasyon olarak da fazla notaya hakim olma ve okuma becerisini gerektirmektedir. İki anahtara ayrılan sağ ve sol elde bas ve tiz seslere doğru açılan nota yazısı zihinsel olarak doğru bir düşünce sisteminin öğrencide oturmuş olmasını gerektirmektedir.

Mithat Fenmen, Piyanistin Kitabı isimli kitabında piyano tekniğini ve piyano çalma kabiliyetini ikiye ayırmaktadır. Bunlar ruhi kabiliyet ve bedeni kabiliyettir. Ruhi kabiliyette zevk, duygu, düşünce ile içimizde gizli bulunan yaratıcılık yer almaktadır. Zekamızın ve kültürümüzün ne kadar gelişirse ruhi kabiliyetimizin de o kadar gelişeceğini ifade etmektedir. Bedeni kabiliyette ise parmak, el ve kolların rahatlıkla eseri icra edebilmesi yer almaktadır. Herhangi bir çalgıda başarı sağlayabilmek için bu iki kabiliyetin beraber ilerlemesi gerektiğini savunan Fenmen, piyano tekniğinin temelini açıklarken bu ifadelerle başvurmuştur. (Fenmen, 1947: 45).

Piyano Eğitiminde Öğrencilere Farklı Yaklaşım Şekilleri

Piyano çalgısının öğrenilmesi her yaştan ve yetenekten çocuk için geliştirici özellikler taşımaktadır. Özellikle iki elin yoğun kullanımı, iki partili bir nota yazımının takip edilmesi güçlü bir konsantrasyon gerektirdiğinden küçük yaştaki çocukların enerji ve dikkatlerinin tek bir noktaya yoğunlaşmasını sağlamaktadır. Bu eğitimi profesyonel anlamda alan öğrenciler içinse çok daha farklı gereklilikler vardır. Bu öğrenciler için öncelik piyano dersleriyle beraber öğrenilen ciddi bir solfej eğitimidir. Çünkü öğrencinin nota okuması, önünde yer alan müzik cümlelerini, müzik yaratısını anlaması ne kadar hızlanırsa, öğrencinin müzik dünyasının zenginleşebilmesi o kadar hızlı başlar. Mithat Fenmen iyi duyusun önemini şu benzetmeyle açıklamıştır; “Bir ressamın her gördüğü rengi tanıması gerekeceği gibi, her müzisyen de işittiği her sesi tanımalıdır.” (Fenmen, 1947: 114).

Günümüzdeki eğitim, değer, ödül sistemi, öncelikler, hep beynimizin sol yarım küresinin sayı ve kelimelerle ilgili işlevlerinin pekiştirilmesine dayalı olduğundan, sağ yarım kürenin görsel ve üç boyutlu şekillerle, resimlerle düşünmeye dayalı işlevleri hep göz ardı edilmektedir. Tam da bu noktada piyano enstrümanı son derece faydalı olup, kişiye çok yönlü düşünme sağlamaktadır (Akbulut ve Seçmen, 2021: 118). Hızlanan ve daha rahat ulaşılabilen hedeflerde ise her yaştan öğrencide başarıma hissi oluşacağından ilgi ve merak artışı da aynı doğrultuda

ilerlemektedir. Yeni ve sevilen bir eseri iyi düzeyde icra edebilme, her yetenekte ve her özellikteki öğrenci için aynı etkileri yaratmaktadır.

Aile içi eğitimden okul eğitimine kadar çocuklara öğretilmek istenilen birçok davranışta en önemli ve en etkili yöntemlerden birisi örnek göstererek ve örnek olarak öğretmektir. Örnek olarak öğretmek enstrüman eğitiminde ise öğrenciden istenilen parçanın öğretmen tarafından çalınması, çalınarak örneklenmesi ve gösterilmesidir. Unutulmamalıdır ki çocuklarda en önemli yöntemlerden birisi de taklit ederek öğrenme yöntemidir. Enstrümanı çalma konusunda bu taklit gözlemi, bir konseri izleme, dinleme ile bu icraların benzerine ulaşma isteği, öğrencide teorik eğitimde yakalayamayacağı ayrıntıları sunmaktadır.

Her öğrencinin gözlemleme, izleme, görme ve algılaması birbirinden farklıdır. Yüz yüze alınan müzik dersleri öğrencilerdeki farklılıkları ortaya çıkarma anlamında oldukça uygundur. Özellikle sosyal çevreye adapte olmada sorun yaşayan, iletişimi güçlü olmayan ve kendini yeterince ifade edemeyen küçük yaşta öğrencilerde müzik yapabilme becerisinin verdiği özgüven, sosyal hayatına ve ilişkilerine de yansımaktadır. Bunun yanı sıra piyano çalgısında iki eli kullanmakta ve koordine etmekte zorluk yaşayan öğrenciler için, yavaş da olsa bu becerileri geliştirebilmenin faydası öğrencinin günlük hayatına, okuma yazmasının hızlanmasına da fayda sağlamaktadır. Müzik yeteneği ve iyi bir duyuşa sahip olmak vücudun sahip olabileceği kısıtlamalardan ayrı olduğundan, müziğe ve çalgıyı çalabilme keyfine yetenek yoluyla ulaşma çabası, küçük yaşta öğrencilerde fiziksel sorunların gerilemesine ve üstesinden gelmeye fayda sağlayabilmektedir.

Piyano Öğreniminde Yaşanan Problemler

Okul öncesi dönemde piyano eğitimi alan küçük çocuklarda en çok görülen sorunlardan birisi öğrencinin dikkatinin ve konsantrasyonunun çok çabuk dağılabilmesidir. Bu durum için ders süresinin uzunluğunun doğru belirlenmesi çok önemlidir. Özellikle küçük çocuklarda bir saat süren bir piyano dersi biraz uzun gelebilmektedir. Dersin süresinin 40-45 dakikaya düşürülmesi bu gibi durumlarda öğrencinin dikkatini daha kısa sürede daha yoğun kullanmasına ve sonraki derslerde, süre uzunluğuyla ilgili stres yaşamamasına sebep olacaktır. Bunun dışında sürekli aynı metot üzerinden ilerlemek veya birbirine benzer parçalar çalışmak da çocuklarda ilgi kaybına sebep olabilmektedir. Genel olarak piyano eğitiminde küçük yaşta öğrencilerin yaşayabildiği problemler şunlardır;

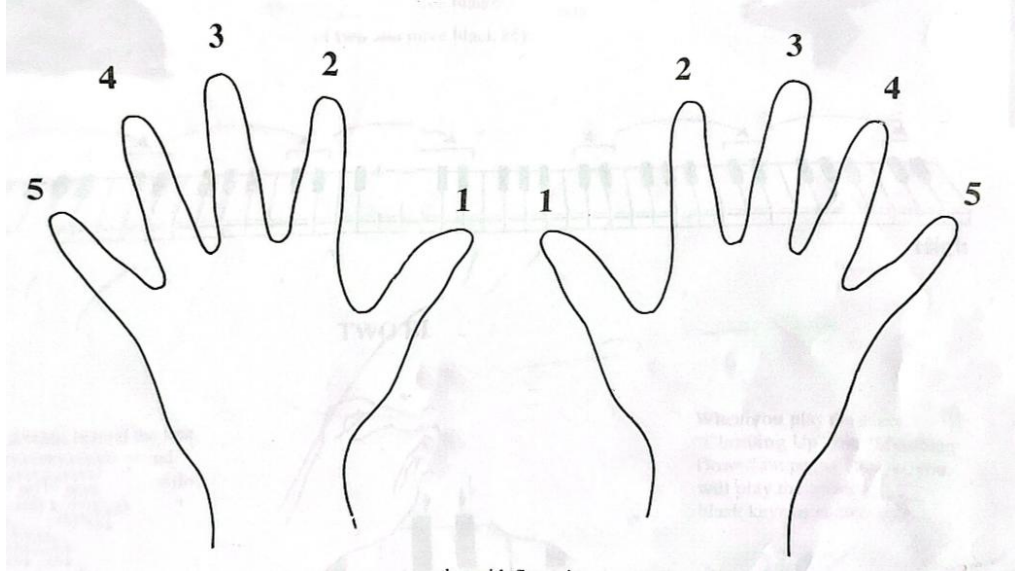
- Sağ ve sol eli karıştırmak
- Portede üst dizek ve alt dizek arasında geçişler yapmak,
- Ölçü atlamak,
- Satır atlamak,
- Özellikle Fa anahtarının notalarını okumakta zorlanmak,
- Notaların tuş üzerindeki yerini bulmakta güçlük çekmek,
- Müzikal bütünlükten ziyade nota çalmaya odaklanmak,
- İki eli birleştirmek ve senkronize etmekte zorlanmak,
- Çalarken konuşmak ve çevredeki diğer şeylere ilginin dağılması. (Akbulut ve Seçmen, 2021: 121)

İki elin kullanımına geldiğimizde ise karşılaşılan en temel ve büyük problemlerden biri iki elin parmak sıralaması ve parmaklara uygun gelen notaların ve el pozisyonunun değişmesi halinde yaşanabilen nota ve parmak numarası sıkıntılarıdır. Aşağıda yer alan Görsel 2’de de

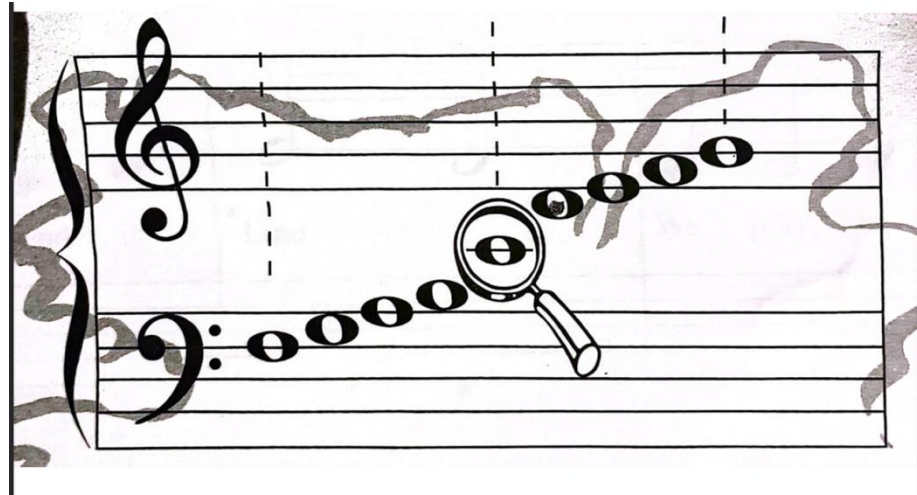
görüldüğü üzere piyano tuşları üzerine yerleştirilen iki elde parmak numaraları birbirine paralel değildir.

Görsel 2

Piyanoya başlangıç metotları öğrencileri sadece belirli el pozisyonlarından başlatmaktadır. Kimi metotlar tek bir orta “Do” pozisyonunda elleri yerleştirirken, kimi metotlar ise iki el arasında bulunan bir oktav aralıklı “Do-Do” pozisyonundan başlamaktadır. İkisi de yeni başlayan bir öğrenci için uygundur.

Görsel 3

Yukarıda yer alan Görsel 3’te, orta “Do” notasından birleşerek başlayan el pozisyonunda, notaların iki ele sıralanışı görülmektedir. Bu el pozisyonu tam ortada bulunan do notasından başladığından dolayı iki elin de piyano yazısının genelinde var olan, sağ elin sol anahtarı, sol elin fa anahtarı olarak okunduğu sisteme eğitimin en başından olanak vermektedir. Çocuklarda iki elin beraber kullanımıyla birlikte iki farklı anahtarı da aynı anda okuma becerisini geliştirmektedir.

Görsel 4

Yukarıda yer alan Görsel 4'te ise sol elin orta do notasından başladığı, sağ elin ise bir oktav yukarıda yer alan do notasından başladığı bir başlangıç pozisyonu görülmektedir. Bu pozisyonda iki el de sol anahtarında yer aldığından daha sonraki süreçte, sol elin fa anahtarında geçtiği eserlerde öğrenci kafa karışıklığı yaşayabilmektedir. Buna nazaran, bu pozisyonda iki el arasındaki mesafe tuşlar üzerinde daha geniş bir alana yayıldığından dolayı, öğrencinin nota okuma ve öğrenme yelpazesi, Görsel 3'te bulunan örneğe göre daha fazla ilerlemektedir. Tabi ki bahsedilen örnekler ve çıkarımlar birçok öğrenci ile yapılan derslerin ortalamasıdır ve bu durum öğrenciden öğrenciye farklılıklar gösterebilmektedir.

İki ayrı başlangıç pozisyonunun da kendine göre avantajları ve dezavantajları bulunmaktadır. Genel piyano kurallarına göre iki el için iki ayrı anahtar kullanılması kuralının temelde uygulanması, öğrencileri ileri seviyelerde oluşabilecek bazı problemlerden uzak tutacaktır. Bu problemleri şu şekilde sıralayabiliriz;

- Yeni bir anahtarı tanıma ve öğrenme sıkıntısı.
- Bilinmeyen notaların yaratacağı güven eksikliği.
- Geriye, eski parçalara dönme isteği.
- Piyanodan uzaklaşma.

Nasıl her öğrenci birbirinden ayrı yetenek, karakter, istikrar ve özveri sahibiyse, bu genellemelerin haricinde kalan ve farklı öğrenen öğrencilerde de bu değişimler gözlemlenmektedir. Bazı öğrenim güçlükleri yaşayabilen bu öğrencilerde nota okuma, iki eli beraber kullanabilme, okuduğunu anında uygulayabilme gibi dezavantajlar olabilmektedir. Bu dezavantajların yanında öğrenme isteği, ilgi, yetenek ve dezavantajlı öğrenme yetilerinin dışında kalan durumlarda, mesela dinleme, duyma, duyduğunu taklit edebilme, yinleme ve müziği algılama gibi alanlarda oldukça avantajlı durumda olabilmektedirler.

Piyano eğitiminde öğrencinin iyi işitebilmesi, ders esnasında veya kendi bireysel çalışmalarında kendi hatalarını duyarak kendi kendini düzeltebilmesi önemli bir eğitsel adımdır. Bu duyusun öğrencide sağlamlaşabilmesi için duyusunun, doğru işitmenin ve doğru nota okumanın piyano eğitimiyle beraber ve küçük yaşta verilmesi önemlidir. Doğru işitme ve dinleme yeteneğine sahip her öğrenci, azim ve doğru çalışmayla iki elini piyano üzerinde rahatlıkla kullanabilecek, müziği uygulayabilecek ve önünde bulunan notayı yardımsız veya az yardımla çalabilecek düzeye gelebilir. İki elin koordinasyonunu sağlayabilme, doğru nota okunsa dahi motor becerilerinde sıkıntı yaşayan öğrenciler için oldukça zor olabilmektedir.

Bunun için birçok öğrenme tekniği bulunmaktadır. Bunların dışında iki ele ayrı ayrı hakim olabilme ilk seviyede uygulanarak, iki elin yavaş ve basit kurallara göre birleştirilmesi bu öğrencilerde daha rahat ve bir kavrama sağlayabilmektedir.

Okuma ve öğrenme güçlüğü çeken öğrencilerde ise sıkıcı olmayan, öğrencinin hoşuna gidecek ve kapasitesine göre orta zorlukta olacak eser seçimi yapmak, öğrenciyi çalmaya ve çalışmaya teşvik edecektir. Aynı eser üzerine sürekli ısrar edilmesi ise bu öğrencilerde, diğer yaşlarına gösterdiğinden daha büyük zorluklar ve sıkıntılar yaratabilmektedir.

Bu farklı öğrencilere örnek olarak disleksi sahibi olan öğrenciler gösterilebilir. Disleksi son zamanlarda tıbbi bir sendrom olarak kabul edilmiştir. Bunun yanında tıbbi araştırmalar artık insanların beyinleri arasında gerçekten farklılıklar olduğunu göstermiştir. Yetişkin Disleksi Örgütü'ne göre, yetişkin nüfusun yaklaşık %15'inin disleksik zorlukları bulunmaktadır. Disleksi olan kişilerde görülen bazı durumlar; düzensiz davranış; kendine güvensiz; hüsrana; tükenme; endişe; başarısızlık korkusu olarak sıralanmıştır (Macmillan, 2005: 2-3). Çocuk yaşlarda alınacak doğru bir piyano eğitimi, iki elin aktif kullanımı ve nota okuma becerisini geliştirebilmek, bu gibi çocuklarda, günlük hayatında yer alan daha basit zorluklarında kolaylaşmasında olumlu etkiler yaratmaktadır.

Her çocuğun belli bir yetenek sınırı vardır. Bu yetenek durumunun belirlenmesi haricinde, her öğrencinin sabrını, ilgisini ve dikkatini doğru veya yanlış yönlendirecek doğru veya hatalı davranışlar vardır. Öğretmenin farklı öğrenen bir öğrenci olsun veya olmasın, çocuk yaşta, özellikle de okul öncesi ve ilkökul dönemi öğrencilerinin ilgisini ve merakını uyandıracak, doğru eser seçimi yapması çok önemlidir. Bazı parçalar öğrenci için çok heyecan verici olabilirken bazıları da bir o kadar sıkıcı olabilir. Özellikle küçük yaş aralığındaki öğrencilerde sevmeyen eserin tekrar tekrar ödev verilmesi ve çok fazla tekrar edilmesi çocuğu piyanodan uzaklaştıracak bir sebep haline dahi gelebilmektedir.

Piyano, müzik tarihinde çokça eserler verilmiş bir enstrümandır. Müzik tarihinde yer alan birçok besteci pedagojik anlamda piyano eğitimi alan çocuklar için teknik, parmak kullanımı, nüanslar, tuşe gibi alanlarda en temel düzeyde ve farklı seviyelerde eserler bestelemişlerdir. Müzik tarihinin her döneminde ve günümüz eserlerinde de çocuklar için eğitimlerine destek olabilecek ve çeşitli zenginlikler sunacak çok sayıda eser bulunmaktadır. Yani eğitimcinin her düzeyde ve her yetenekte öğrenci için hazırda bulundurabileceği geniş bir eser listesi bulundurabilmesi oldukça rahattır.

Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan çocuklarda ise odaklanamamaya, aşırı hareketli olmaya, düşünmeden hareket etmeye ve dürtüsel davranışlar sergilemeye neden olan davranışlar bulunmakta, bu durum dersi hem öğrenci hem öğretmen için zor hale getirebilmektedir. Bu öğrencilerde ilgi duyulan bir eser seçimi, ders süresinin kısaltılması, dikkati piyano enstrümanına verecek ilgi çekici oyunların ve ezgilerin bulunması, başaramama değil yeteri kadar başarma duygusuna öğrencinin yöneltilmesi önemlidir.

Probleme Yaklaşım

Her öğrencinin derse yaklaşımı bireysel olduğu gibi, her farklı öğrencinin derse katılımı ve algılayışı tamamen farklı olabilmektedir. Öğrenme güçlüğü yaşayan öğrenciler piyanoda iki el arasındaki koordinasyonda ve iki elin beraber çalınmasında, bunun da öncesinde iki ayrı partiyi aynı anda okumakta büyük sıkıntı çekebilmektedirler. Bu durumda öğretmenin durumun doğru tespit edebilmesi ve bu farklı güçlük durumuna akılcı bir sabırla yaklaşması gerekmektedir. İki partinin aynı anda okunması başırlabilse dahi bu sefer öğrenci okuduğunu piyano tuşları üzerinde pratiğe dökme konusunda ikinci bir güç durumla karşılaşmaktadır. Bu durumda nota okuma ile yazılı notayı icra etme konularının ayrı ayrı değil, bir arada

yürütülmesi ve teorik ile pratiğin, öğrenimin başlarında çok daha zor ilerlemesine rağmen aynı anda ilerletilmesinin fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Her insanda olduğu gibi öğrencilik çağındaki çocuklarda da öz disiplin oldukça önemlidir. Özellikle enstrüman eğitiminde ders bittikten sonra öğrencinin yerine getirmesi gereken tekrarlar, ödevler, zorunluluklar vardır ve bütün bunlar öğrencinin gelişimi için yapılan dersler kadar önemlidir. Enstrüman çalma hem zihinle, hem kas hareketleriyle bağlantılı olduğundan, yeterince çalışılmayan parçalar gittikçe gerileyecek, zihinde eser ilerlese dahi parmaklar buna uymayacaktır. Bunun tam tersi olarak, parmakların çalabilecek teknik kapasiteye sahip olmasına rağmen zihnin eseri yakalayamaması da söz konusudur. Bu sebeple ders dışı yapılacak olan günlük bireysel çalışmalar son derece önemlidir. Bu konuda da en önemli konu öğrencide öğretmen tarafından oluşturulmuş olan öz disiplindir. Bu öz denetim, kişinin bazı kuralları benimsemesi ve dış uyarılara gerek kalmadan kendi kendine uyması veya uygulamasıdır (Navarro, 1990: 58).

Çocuk yaştaki öğrencilerin piyano çalmayı öğrenme yolunda en zorlandıkları ilk nokta notaları doğru şekilde okumak, ikinci nokta ise bu notaları iki ayrı elde, iki farklı şekilde ve aynı anda pratiğe dökabilmektir. Oldukça karmaşık olan bu enstrümanda, öğrenciyi çalgıdan itmeyecek, güzel ezgili ve öğrencinin de onayladığı parça seçimleri yapmak önemlidir. Çoğu çocuk, iki elin aynı anda çalınması durumunda sıkıntı çekebilmektedir. Bu duruma doğru bir alışkanlık kazandırabilmek adına, sadece başlangıçta öğrenciye ayrı ellerde ezgileri ve notaları çaldirarak pekiştirme yöntemi kullanılabilir. Sol ve sağ elle ayrı ayrı öğrenilen partiler, daha sonraki aşamada yavaş ve dikkatli şekilde iki el beraber şekilde çalışmaya başlanılabilir. Sadece başlangıç aşamasında öğrenciye yardımcı olması için uygulanan bu yöntemin ilerleyen seviyelerde, öğrenci rahat nota okumaya başladıktan sonra uygulanmaya devam edilmesi halinde ise olumsuz bir durum oluşturacak, iki eli aynı anda görebilme ve çalabilme becerisine geride bırakacaktır.

SONUÇ

Ülkemizde yaşayan her birey ve her öğrencinin birbirleriyle eşit düzeyde eğitim alma hakkı vardır. Bu eşitliği sağlayabilmede en önemli görev eğitimciye düşmektedir. Öğrencinin duygusal ve müzikal kapasitesinin doğru tespiti, fiziksel özellikleri ve bireysel durumunun doğru değerlendirmesiyle öğrenci en sağlıklı şekilde bu eşit öğrenim standartlarına erişebilmektedir. Enstrüman öğreniminde özellikle piyano eğitimi gibi daha bireysel alanlarda bu şartları sağlayabilmek, eğitimci açısından hem avantajlı hem de dezavantajlı durumlara sebep olabilmektedir. Avantajların sebebi bireysel derslerde öğrencinin durum ve yeteneğine daha iyi hakim olabilmenin getireceği gözlemlerdir. Dezavantajların sebebi ise öğrenciye yanlış verilmiş her teori bilgi ve pratik uygulamanın yerleşmesi, öğrencinin hayatı boyunca taşıyacağı yanlış bir eğitime sahip olması riskidir.

Piyano eğitiminde çocuklar için iki elin kullanımına yönelik önemli olan unsurları şu şekilde maddeler halinde sıralayabiliriz.

- Doğru başlangıç metodunun seçilmesi.
- İki elin kullanımında olası yanlış refleksleri erkenden önleyebilme.
- Doğru el pozisyonunun kurgulanabilmesi.
- İki partili nota okuma ve çalmayı koordine edebilme becerisini geliştirme.

Bu bulguların ışığında uygulanacak teorik yaklaşımlar mutlaka öğrencinin psikolojik durumu, karakteri ve yeteneği ile de dengelenmelidir. Her öğrenciye eşit bir eğitim sunabilme çerçevesi içinde, bütün öğrenme koşullarında ve şartlarında eğitimcinin öğrencinin bireysel durumuna yönelik bir sistem yakalaması gerekmektedir. Nota okumada sorun yaşayan için bu

yöne, iki eli çalmada zorluk çeken için ise çalma pratiklerine yönelen ders içeriği sunmaya özen gösterilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, C.U. ve Seçmen, P. (2021). Disleksi Olan Piyano Öğrencisinde Tomatis Metodu Etkisi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, s.118-122, Issn: 1307-9581.
- Czerny, C. *Il Primo Maestro di Pianoforte, 100 Studi Giornalieri*, op.599, Ricordi.
- Fenmen, M. (1947) *Piyanistin Kitabı*, Ankara: Akba Kitabevi.
- Macmillan, J. (2005). *Music and dyslexia—and how Suzuki helps*. European Suzuki Association Web-Journal.
- Navarro, L. (1990) *Beni Duyuyor Musun?* İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Selanik, C. (1996) *Müzik Sanatının Tarihsel Serüveni*, Ankara: Doruk Yayımcılık.
- Sakarkaya, S. ve Eğilmez, H. O. ve Engür, D. (2019) Müzik Eğitiminin Hafif Düzey Zihinsel Engelli Öğrencilerin Sosyalleşme Düzeylerine Etkisi, *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(4) 35-43.
- Varış, Y. A. ve Hekim, M. M. (2017). Özel Gereksinimli Bireyler Ve Müzik Eğitimi, *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 29-42.

Otizm Yaz ve Kış Okullarının Aileler ve Öğrenciler İçin Önemi
The Importance Of Autism Summer and Winter Schools For Families and Students

Aydın Kil

İpek Aktürk

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ipekkakturkk185@gmail.com

Özet

Otizm ve Müzik Yaz Okulu 2021 yılında kurulmuş ve hala devam etmektedir. Yaz Okulu'nun amacı her yaştan ve eğitim düzeyinde müzikle ilgilenen otizmlili bireyleri ve aileleri bir araya getirmenin yanı sıra, bu alanda yetişmek isteyen gönüldaş ve eğitimcileri de bir araya getirmektedir. Otizm ve Müzik Kış Okulu 2024 yılında çalışmalarına başlamıştır. Kış Okulu'nda sadece profesyonel müzik eğitimi alan otizmlili bireylerin bulunduğu bir ortam sağlanmaktadır. Bu çalışmada; Otizm ve Müzik Yaz ve Kış Okulları'nın aileler ve öğrenciler için öneminden bahsedilmenin yanı sıra Yaz ve Kış Okulları'nın arasındaki farklılıklardan da bahsedilmektedir. Çalışma; nitel araştırma yöntemlerinden, anlatı araştırması modelini esas almaktadır. Çalışma konusu sempozyum temasının "Otizm Spektrumlu Bireyler ve Müzik" alt başlığına uygun olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Otizm, yaz okulu, kış okulu

Abstract

The Autism and Music Summer School was established in 2021 and is still ongoing. The aim of the Summer School is not only to bring together individuals with autism of all ages and educational backgrounds who are interested in music and their families, but also to create a space for aspiring educators and volunteers who wish to develop in this field. The Autism and Music Winter School began its activities in 2024. Unlike the Summer School, the Winter School provides an environment exclusively for individuals with autism who are receiving professional music education. This study discusses the importance of the Autism and Music Summer and Winter Schools for both families and students, and also highlights the differences between the two schools. The study adopts the narrative inquiry model, one of the qualitative research methods. The topic of the study is considered to be in line with the symposium's sub-theme "Individuals with Autism Spectrum Disorder and Music."

Keywords: Autism, summer school, winter school

GİRİŞ

Otizm bir hastalık değil farkındalıktır. Özellikle son 5 yıldır bu farkındalığın giderek artış göstermekte olduğu ve otizmlili bireylerin sosyal gelişimleri için çalışmalar yapıldığı araştırmalar sonucu ortaya koyulmuştur.

Otizmlili bireylerin birbirinden farklı özellikleri vardır. Ergün; "Her otizmlili çocuğun bir frekansı olduğunu öğrendim" (2022: 14) olarak açıklamıştır.

Müzik, her birey gibi, özel gereksinimli bireyler için de yaşamı renklendiren ve bireyin hayat kalitesini arttıran önemli bir unsur olmasının yanında, sanatsal ve terapötik yönüyle bireylerin eğitim süreçlerine ve kişisel gelişimlerine önemli katkılar sağlar (Göklen, A. ve Evginer, G. 2022: 109).

Müziğe yetenekli otizmlili bireylerin eğitimlerinde müziğin önemli bir yeri vardır. Müzikle ilgilenen otizmlili bireylerin başarılı olduğu gözlenmektedir. Bireylerin amatör, genel ve

profesyonel müzik eğitimleri süreçlerinde, eğitimcilerinin özel gereksinimli bir bireye nasıl eğitim vereceğini bilmediğinden kaynaklı olarak problemler yaşadıkları ailelerce dile getirilmektedir.

Otizm ve Müzik

Otizm ve Müzik topluluğu tamamen “gönüllülük” esasına dayanmaktadır. Programda elde edilen tüm bağışlar bilimsel ve sanatsal etkinlikler ve eğitim giderleri için harcanır. Topluluk proje üretir ve paydaşlarına sunar. Topluluk Türkiye Cumhuriyeti’nin temel ilkelerini benimser. Sekreteryaya tarafından ilgili kurum ve kuruluşlara duyurular topluluk adı ile yapılır. Topluluk üyeleri kısa süreli değil uzun süreli, sürdürülebilir ve farkındalık yaratan üretimler peşindedir.

Otizm ve müzik söz konusu olduğunda eğitim olanaklarının artması, istihdam, usta eğitimci, gönüllü eğitimci, koçluk, sınavlar gibi en çok ihtiyacı hissedilen konularda somut adımların atılması için çaba sarf eder. Popüler kültürü memnun edecek işler yapmaz.

Otizimli bireylerin profesyonel müzik eğitiminin desteklenmesi, müziğe yetenekli olmayanların da bir araya gelerek bilgi sahibi olması, programın bütüncül olması, müziğe yetenekli olanlara rehberlik edilmesi; topluluğun ve okulun felsefesini anlatır.

Otizm ve Müzik Topluluğu; bilimi önemseyen, genelde farklı öğrenen bireylerin özelde ise otizimli bireylerin ve ilgili kişi ve kurumların muhatap olabileceği bir kaynak/merkez olma amacıyla kurulmuştur. Topluluk sürdürülebilir “fikir paylaşımları” yanında; konserler, atölye çalışmaları, söyleşiler ve konferanslar da düzenlemeyi amaç edinmiştir.

Görsel 1. Otizm ve Müzik Yaz Okulu Anısı

Otizm ve Müzik Yaz Okulu

Otizm ve Müzik Yaz Okulu (OMYO), Müzik eğitimcisi Uğur Türkmen tarafından 2021 yılında kurulmuştur. I. Otizm ve Müzik Yaz Okulu 8-10 Temmuz 2021 tarihleri arasında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi öncülüğünde gerçekleştirilmiştir. OMYO’nun bilimsel yayınları da bulunmaktadır.

Yaz Okulu’nun amacı her yaştan ve eğitim düzeyinde müzikle ilgilenen otizimli bireyleri ve aileleri bir araya getirmenin yanı sıra, bu alanda yetişmek isteyen gönüldaş ve eğitimcileri de bir araya getirmektir.

Otizm ve Müzik Yaz Okulunda öğrenciler için; Solfej Eğitimi, Koro Eğitimi, Çalgı Eğitimi, Eşlikli Çalma, Orff Eğitimi, Uygulamalı Nefes Teknikleri, Dans, Ritim ve Müzik dersleri verilirken, otizm alanındaki uzmanlar tarafından ailelere; konferanslar verilmektedir. Öğrenciler, aileler ve gönüldaşlar; Dans, Ritim ve Müzik gibi derslere toplu olarak katılım sağlamaktadır. Yaz Okulunun son günü Gala Konseri gerçekleşir. Katılımcı öğrencilere eşit sürede sahne alma imkânı verilir. Her öğrenci eğitimcisinin belirlediği bir programı (solo, duo, trio, quartet) seslendirir.

Görsel 2. Otizm ve Müzik Yaz Okulu Ders Anısı

Görsel 3. Oda Müziği Dersi Anısı

Otizm ve Müzik Kış Okulu

Otizm ve Müzik Kış Okulu ilk kez 6-8 Aralık 2024 tarihleri arasında gerçekleşmiştir. Kış Okulu'nda mesleki müzik eğitimi alan otizimli bireylere, eğitimciler tarafından yetenek atölyeleri, ölçme değerlendirme, çal - söyle metotlarını her öğrenciye bireysel eğitim modelleri uygulanarak, topluluğun nihai hedeflerinden olan otizm akademisi eğitimlerinin alt yapısı

oluşturulması sağlanarak, aileler çocuklarının akademik ortamda bireysel eğitim almalarının gerekliliğini kavramaları sağlanmıştır.

Görsel 4. Kış Okulu Anısı

Görsel 5. Kış Okulu Anısı

Her iki etkinlikte ailelerin bilinçli hareket etmeleri konusunda uzman müzik eğitimcileri tarafından eğitilip kariyer planlamalarının desteklenmesi, eğitim sonunda da bireysel performans sergilemelerine olanak sağlanmaktadır. Aynı zamanda birlikte müzik yaparak öğrencilerin özgüvenlerini artırılması da hedefler arasındadır.

Yetenek atölyelerinde mesleki müzik eğitimi alan 14 öğrencinin bilgi beceri, nota bilgisi, iletişim kurma ve icra durumları değerlendirilmiştir.

Ölçme ve değerlendirmede bilgi düzeyleri ve bildiklerini aktarabilme değerlendirilmelerine tabi tutulmuştur. Solfej eğitimlerinde öğrencilerin bizzat katılımları ile nota bilgileri ölçülmüştür. Çal – söyle atölyelerinde öğrenciler hem bireysel hem de birlikte müzik yapma yeteneklerini pekiştirmiştir.

Öğrenciler eğitimlerini alırken ailelerde farklı konferans ve atölye etkinliklerine katılmışlardır. Otizm ve müzik, otizm ve müzik terapi, alanında uzman özel eğitimci ve nörolog tarafından bilgilendirme, bilinçlendirme uygulama etkinlikleri alt başlıklarda eğitim almışlardır. Ritim atölyelerine de katılım sağlamışlardır.

Otizm ve Kış Okulu butik bir ortamda yapıldığından öğrenci ve aile eğitimleri aksamadan katılımların tam olduğu nihayetinde de öğrencilerin hem bireysel hem de birlikte yaptıkları gala konserinde özgüven aşılması ve motivasyon artırıcı bir etki yarattığı da gözlenmiştir.

SONUÇ

Otizm ve Müzik Yaz - Kış Okulu müziğe yatkın farklı öğrenen bireyleri aileleriyle birlikte bir araya getirerek, beraber müzik yapma, kariyer planlamaları geliştirme, bu alanda yol almış ailelerin tecrübelerini paylaşma, yeteneklerini, ilerleyecekleri alanları belirleme, nihayetinde kurulması planlanan otizm akademisinin temellerinin oluşturmasını amaçlamakla birlikte katılım sağlayan aileler ve çocukları için önemi büyüktür. Bu uygulama ülkemizde ilk defa uygulanmakta olup, yıllar içinde sayıları artan farklı öğrenen bireylerin müzik alanında ilerlemelerine, sosyalleşmelerine, istihdam edilmelerine olanak sağlayacaktır.

Her iki okulda da ailelerin bilinçli hareket etmeleri konusunda uzman müzik eğitimcileri tarafından eğitilip kariyer planlamalarının desteklenmesi, eğitim sonunda da bireysel performans sergilemelerine olanak sağlanmaktadır. Aynı zamanda birlikte müzik yaparak öğrencilerin özgüvenlerini artırılması da hedefler arasındadır.

Müziğe yetenekli otizimli çocukları olan aileler yıllardır eğitim alacakları yerleri aramaları müzik eğitimcilerine ulaşmaları ve eğitim kurumlarına kabul edilmeleriyle ilgili zorlukları yaşadılar. Bu yüzden Otizm ve Müzik Yaz - Kış Okulları farkındalığın ötesinde eyleme geçerek bu alanda ilerlemek isteyen farklı öğrenenlere bir umut, bir ışık, bir gelecek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

KAYNAKÇA

Ergün, E. (2022). Merhaba, Ben Otizm, Kripto Kitaplar, Ankara.

Göklen, A. ve Evginer, G. (2022). Müziğe Yetenekli Otizimli Bireylerin Eğitimlerini Destekleyici Çalışmalar: Otizm ve Müzik Yaz Okulu Örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 105-131.

Felix Mendelssohn ve Üstün Yetenekli Müzisyen Eğitimi *Felix Mendelssohn and Gifted Musician Education*

Bengü Cömert

Hacettepe Üniversitesi

bengucomert@gmail.com

Özet

Üstün yetenekli bir müzisyen, piyanist ve besteci olan Felix Mendelssohn-Bartholdy, Erken Dönem Romantik Müziği'nin en önemli isimlerinden biri olmuş ve günümüze dek etkisini sürdürmüştür. Çok küçük yaşlardan itibaren müziğin içinde aktif bir şekilde yer alan Mendelssohn, dokuz yaşında ilk konserini vermiş, on dört yaşında Bir Yaz Gecesi Rüyası Uvertürü adlı başyapıtını bestelemiştir. J.S. Bach'ın St. Matta Pasyonu'nun bestelenişinden yüzyıl sonra yeniden seslendirilmesini sağlayan besteci, Romantik Dönem'de yeni bir sayfa açmıştır. Mendelssohn'un sanat çevresi, ailesinin müziğe verdiği önem ve aldığı birebir eğitimler onun müzik yaşamına ve düşüncelerine kaynak oluşturmıştır. Müzikoloji disiplini açısından da önemli bir figür olan Mendelssohn'un çok yönlü ve bireyselleştirilmiş öğrenim süreci bu bildirinin temel odağını oluşturmaktadır. Bu tarihsel süreçten yola çıkarak, günümüzde üstün yetenekli müzik öğrencilerine yönelik eğitim sisteminde nasıl teknikler izlendiği araştırılmaktadır. Tarihsel ve pedagojik perspektifle yürütülen bu çalışmada, ulusal ve uluslararası eğitim modellerini genel hatlarıyla ele almak amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mendelssohn, üstün yetenekli müzisyen, müzik eğitimi

Abstract

Felix Mendelssohn-Bartholdy, a gifted musician, pianist and composer, became one of the most important figures of Early Romantic Music and continued his influence until today. Mendelssohn, who was actively involved in music from a very young age, gave his first concert at the age of nine and composed his masterpiece A Midsummer Night's Dream Overture at the age of fourteen. The composer, who had J.S. Bach's St. Matthew's Messiah reperformed a century after its composition, opened a new chapter in the Romantic Period. Mendelssohn's artistic environment, the importance his family attached to music and the one-on-one training he received formed the source of his musical life and thoughts. The multifaceted and individualized learning process of Mendelssohn, who is also an important figure in the discipline of musicology, constitutes the main focus of this paper. Based on this historical process, it will be investigated what kind of techniques are followed in the education system for gifted music students today. This study, conducted from a historical and pedagogical perspective, aims to examine national and international education models in broad terms.

Keywords: Mendelssohn, gifted musician, music education

GİRİŞ

National Association for Gifted Children (NAGC/Ulusal Üstün Yetenekli Çocuklar Derneği), üstün yetenekli bireyi “genel entelektüel yetenek, özgün düşünme, yaratıcı üretkenlik ya da özel bir akademik veya sanatsal alanda yaşlıtlarının çok üzerinde performans gösteren bireylerdir” (National Association for Gifted Children, 2019: 19) şeklinde tanımlamaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Milli eğitim Bakanlığı'nın yayımlamış olduğu kılavuza göre ise üstün yetenekli çocuk, “yeteneklerini geliştirmek için özel eğitim ve faaliyetlere ihtiyaç duyan çocuklardır. Özel yetenek kavramı, genel zihinsel yetenek, özel akademik yetenek, dil, matematik, fen bilimleri, sosyal bilimler, liderlik, yaratıcılık, görsel ve işitsel sanatlar ile psiko-motor becerileri kapsamaktadır” (Ulusoy vd., 2014: 1) olarak tanımlamıştır. Klasik Batı

Müziği tarihinde üstün yetenekli müzisyen olarak anılan Felix Mendelssohn ise hem müziği hem müzik dünyası içinde yaptığı ilkleri hem de yetiştiriliş biçimi ile dikkati üstüne toplamaktadır. Küçük yaşta göstermiş olduğu müzik yeteneği, yaşlılarına kıyasla çok daha hızlı gelişim göstermesi ve ileri düzeydeki müzikal algısı ile öne çıkmıştır. Wolfgang Amadeus Mozart gibi erken yaşta olgun eserler bestelemiş olması Mendelssohn'un “*müziğin dahi çocuğu*” olarak anılmasını sağlamıştır. İlhan Mimaroglu, Felix Mandelssohn'u “taşkınlıktan hoşlanmayan, uysal, serin ve durgun bir romantik” (Mimaroglu, 1999: 90) olarak tanımlamıştır. Peki “*harika çocuk*” olarak tanınan Felix Mendelssohn yaşadığı dönemde nasıl bir eğitim almıştır? Tarihte yolculuk yaparak günümüze geldiğimizde ise *üstün yetenekli müzisyen* olarak adlandırılan bir öğrencinin eğitimi nasıl olmalıdır? Mendelssohn'un almış olduğu eğitim ile günümüz sisteminin arasında neler benzerlik veya farklılık göstermektedir? Bu soruların cevabını verebilmek için öncelikle Mendelssohn'un çocukluk yıllarından itibaren nasıl bir eğitimden geçtiği, ailesinin onu nasıl yetiştirdiği ve nasıl bir ortamda büyüdüğüne bakmak gerekmektedir.

Felix Mendelssohn-Bartholdy

Felix Mendelssohn 1809 yılında Hamburg'da dünyaya gelmiştir. Eğitimli ve varlıklı bir ailede büyüyen Felix'in dedesi dönemin tanınan filozoflarından Moses Mendelssohn'dur. Felix'in babası ise bankacı, annesi ise nüfuzlu bir aileden gelme olup iyi eğitimli ve piyano çalmayı bilen bir kadındır. Yahudi kökenli olan Mendelssohn ailesi, Fransız Devrimi'nden sonra Yahudilere tanınan bazı haklara rağmen, vaftiz edilme kararı almıştır; baba Mendelssohn'un kararı ile ilk önce Felix ve ablası Fanny vaftiz edilirler ve böylece *Bartholdy* soyadını alırlar. (Burkholder vd., 2009: 617).

Felix ve ablası Fanny küçük yaşta iken ilk müzik eğitimlerini annelerinden almışlardır (Brown, 2003: 62). Yedi yaşında ilk bestesini yapan küçük Felix, aile yakınları ve çevresi tarafından müzik yeteneğinin fark edilmesini sağlamıştır. Varlıklı bir aile olan Mendelssohn ailesinin dönemin tanınan insanlarından oluşan yakın çevresi, Felix'in müzik eğitimine de katkı sağlamıştır. On altı yaşında *Mi Bemol Majör Yaylı Sekizli (Octet for Strings) Op. 20*'yi; on yedi yaşında ise William Shakespeare'in *Bir Yaz Gecesi Rüyası* adlı oyununun üzerine bir uvertür bestelemiştir. Keman repertuvarının vazgeçilmez eserlerinden biri olan *Mi Minör Keman Konçertosu, Op. 64* de Mendelssohn'un eseridir. Müzik kariyerinde hızla ilerleyen Mendelssohn, Leipzig'teki Gewandhaus Orkestrası'nın müzik direktörlüğüne getirilmiştir ve 1843 yılında da Leipzig Konservatuarı'nın kurucuları arasında yer almıştır (Burkholder vd., 2009: 618). 1829 yılında ise Mendelssohn, J. S. Bach'ın ölümünden sonra ilk kez seslendirilen *St. Matta Pasyonu*'nu da yönetmiştir (Britannica, 2025) ve Bach'ın on dokuzuncu yüzyıl Romantik Dönem müziğinde yeniden hatırlanmasını sağlayarak dönemin müziğine yeni bir yön verilmesini sağlamıştır.

Felix Mendelssohn'un Eğitimi

Küçük yaştan itibaren iyi bir müzik eğitimi almaya başlayan Mendelssohn, sadece müzik eğitimi almakla kalmaz aynı zamanda pek çok farklı branşta dersler almıştır. Okula gönderilmeyen ve daha çok bireysel eğitimle büyüyen Felix, bunun yanında üniversiteye kadar skolastik eğitim de almaya devam etmiştir. Pazar günleri hariç her gün sabah beşte kalkılarak güne başlanması, Mendelssohn ailesinin eğitime ve disipline verdiği önemin de göstergesi niteliğindedir (Brown, 2003: 62).

Yapılan araştırmalara göre Mendelssohn'un kendi yazdığı mektuplarda haftada altı saat Latince çalıştığı gözlemlenmiştir. Jül Sezar'ın (M.Ö. 100- M.S. 44), Ovidius'un (M.Ö. 43-M.S. 17/18), Öklid'in (M.Ö 330-275) kitaplarının çevirisini yaparak çalıştığını kendi mektuplarında dile getirmiştir (Brown, 2003: 64). Ablası Fanny ile tarih, aritmetik, coğrafya ve Almanca

çalıştığını; geri kalan vakitlerinde keman, piyano, armoni, kontrpuan ve bestecilik pratiklerini yaptığını belirtmiştir. Daha sonraki çalışmalarda şiirlerine de rastlanan Mendelssohn'un çocuk yaştan yetişkinliğe doğru oldukça yoğun bir eğitiminin olduğu anlaşılmaktadır.

Günümüzden ortalama iki yüz yıl öncesinde yaşamış olan bestecinin günlerinin her saatini dolu bir şekilde geçiriyor olması ve müzik dışında dil, felsefe, tarih gibi bilim dallarıyla büyüüp geri kalan vakitlerinde müzik ile uğraşması hayranlık uyandıracak niteliktedir. Başka bir deyişle, müziği ve besteciliği ile öne çıkan birinin çocukluk yıllarından itibaren sadece müzik odaklı büyüdüğünü beklemek, müzik ve diğer disiplinler arası bağın bütünlüğünün göz ardı edildiğinin bir göstergesidir. Müziğin dahi çocuğu olduğu düşünüldüğü için mi, yoksa bu fark gözetilmeksizin sadece iyi eğitilmiş ve donanımlı bir birey olması için mi bu şekilde eğitildiği ise bilinmemektedir ancak; iki yüz yıl sonrasında günümüzde üstün yetenekli bir bireyin müzik eğitimini ulusal ve uluslararası eğitim sistemlerinde nasıl olması gerektiği hakkında ışıktır tutmaktadır.

Günümüzde Üstün Yetenekli Müzisyen Eğitimi

Uluslararası Platformda Üstün Yetenekli Müzisyen Eğitimi

Dünya geneline bakıldığında eğitim modelleri ile dikkati çeken ülkeler, müzik eğitiminde ve dolayısıyla üstün yetenekli müzisyen eğitim sistemlerinde örnek model oluşturmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde uluslararası platformda üstün yetenekli müzisyen eğitimi somutlaştırmak amacıyla Kanada, Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa ve Japonya'dan örneklerle eğitim modellerine genel bir bakış açısı sağlamak amaçlanmıştır.

Üstün yetenekli müzisyen eğitiminde Kanada devlet politikaları ile dikkat çekmektedir. Eyaletlere göre farklı eğitim sistemlerine sahip olan ülke, özellikle Nova Scotia, Quebec, Alberta, British Columbia, New Brunswick gibi eyaletlerde üstün yetenekli çocuklar için bakanlık politikalarına yer vermiştir (Goguen, 1989: 20). Özellikle Quebec eyaletinde öncelikle üstün yetenekli öğrencileri belirlemek ve tespit etmek için belirli adımlar uygulanmaktadır. Daha sonra kişiselleştirilmiş öğrenme metodları ile eğitimin özel dallara ayrıldığını söylemek mümkündür. İzlenilen adımlarda ebeveynlerin ve toplumun bu süreçte çok önemli bir role sahip olduğunu belirten model, özellikle velilerin de çocuklarının eğitimleri ile yakından ilgilenmeleri gerekliliğini vurgulamaktadır (Goguen, 1989: 22).

Amerika Birleşik Devletleri'nde müzik eğitimi küçük yaşlarda devlet okullarında verilmektedir. Amerika da Kanada gibi pek çok eyaletten oluştuğu için üstün yetenekli müzisyen eğitimi, eyalet sistemlerine göre farklılık gösterebilmektedir; ancak tüm ülke genelinde faaliyet gösteren Washington merkezli kurum *National Association for Gifted Children (NAGC)*, üstün yetenekli öğrenci ve müzisyen eğitimi için yıllık dergiler, farklı eyaletlerde etkinlikler, aileler için eğitimler ve gönüllüler için sertifika programları düzenlemektedir (National Association for Gifted Children, 2025). Başka bir örnek verilecek olursa, Utah eyaletinin başkenti Salt Lake City'de devlet okulları dışında üstün yetenekli müzisyen eğitimine odaklanmış özel bir kuruluş olan *Gifted Music School* bulunmaktadır. Kurucuları, bu kurumu kurmalarındaki en büyük amacın, Amerika'daki müzik eğitiminin üniversite seviyesine gelmeden önce küçük yaşlarda bir sisteme oturtulmasını sağlamak olduğunu vurgulamıştır (Gifted Music School Documentary, 2017). Kurucular aynı zamanda okul öncesi verilen müzik eğitimlerinde fiziksel gelişim, dil ve sözcük dengesi, matematiksel beceriler ve ritmik çalışmalara bakıldığını ancak; üstün yetenekli bir öğrencinin eğitimi için daha bireyselleştirilmiş ve özelleştirilmiş bir modele ihtiyaç olduğunu savunmuşlardır (Gifted Music School Documentary, 2017).

Avrupa'ya gelindiğinde ise her ülkenin eğitim sistemi ve dolayısı ile üstün yetenekli bireyler için olan eğitim modelleri farklılık göstermektedir. Sekowski ve Lubianka'ya göre

Avrupa’da üstün yetenekli öğrenciler için iki tip eğitim sistemi hâkimdir. Bunlar, Heller’in Münih Üstün Zekâ Yetenek Modeli ve Mönks’ün Çok Boyutlu Üstün Zekâ Modeli’dir (Şekowski ve Łubianka, 2015: 76). Üstün Zekâ Modeli’ne göre her öğrencinin yetenekli olduğu, doğru teknikler ve yönlendirmelerle her çocuğun beklenen seviyeye gelebileceği savunulmaktadır. Yeteneği koşullandıran faktörlerin de önemine dikkat çeken bu model, ailelerin ve okulların rollerinin çok önemli olduğunu vurgulamaktadır. Mönks’ün çok boyutlu üstün zekâ modelinde ise kişinin bireysel özellikleri çerçevesinde spesifik yetenek dallarına yönlendirilmesinin daha doğru olduğu savunulmaktadır (Şekowski ve Łubianka, 2015: 76). Üstün yetenekli müzisyen eğitimi de burada devreye girmektedir. Öğrencinin müzikteki üstün yeteneği desteklenmekte ve bu yönde özelleştirilmiş eğitimler alması sağlanmaktadır. Bu metodların dışında Avrupa’nın çeşitli ülkelerinde farklı yöntemlerin de kullanıldığını söylemek mümkündür. Sınıfta üstün yetenekli öğrenciye özel bir rol vermek, üstün yetenekli öğrencinin derslerde ilgisinin devamını sağlayabilecek uygulamalar yapmak, öğretmene yardımcı olmak veya sınıfa liderlik etmek gibi yöntemler sınıf içerisinde uygulanan uygulamaların bazılarıdır. Bir başka örnek verilecek olursa, Polonya’nın Torun kentinde bulunan bir akademik öğretim kompleksinde üstün yetenekli öğrenciler bağlı oldukları üniversitenin laboratuvarlarında çalışma imkânı bulabilmekte ve üniversite öğrencileri ile derslere girebilmektedirler (Şekowski ve Łubianka, 2015: 81).

Dünyanın teknoloji lideri olarak kabul edilen Japonya’da ise üstün yetenekli müzisyen eğitimi çok küçük yaşlarda genellikle piyano ile başlamaktadır. Masafumi Ogawa’ya göre Japonya’da iki tip müzik eğitimi bulunmaktadır (Ogawa, 2021: 8). Bunlardan bir tanesi *small local music schools* olarak adlandırdığı ve dünyaca bilinen Japon müzik enstrüman markalarının kurmuş olduğu *Yamaha Music School, Kawai, Roland Companies Schools* gibi okullardır. Bu tip okullarda eğitim gören öğrenciler daha çok yarışma ve kariyer odaklı eğitim görürlerken; üstün yetenekli müzik öğrencileri de bu süreç içerisinde kendilerini öne çıkarma fırsatı bulabilmektedirler. Ogawa’nın ikinci tip olarak adlandırdığı *independent music schools* sistemde ise eve gelen müzik öğretmenleri ile öğrenime devam eden öğrencilerin ileriki yaşlarda daha çok müzik öğretmenliği eğitimi veren okullara yöneldikleri söylenebilir. Aynı zamanda bireylerin mesleği müzik olmamasına rağmen iyi bir müzik temeli ile hayatlarında müziği hobi olarak tutabilmelerine imkân sağladığını vurgulamaktadır (Ogawa, 2021: 8). Buna ek olarak Ogawa, pek çok müzik kurumunun ve öğretmenin *Suzuki Metodu* ile öğrencilerini yetiştirdiklerini de ifade etmektedir (Ogawa, 2021: 13). Suzuki Metodu, Japon kemancı ve pedagog Shinichi Suzuki tarafından özellikle küçük yaş grupları için uygulanan, ana dil öğrenir gibi dinlemeye ve tekrara dayalı bir keman metodu olarak geliştirilmiştir. Daha sonra tüm enstrüman branşları için uygulanan bir müzik eğitim yaklaşımı haline gelmiştir.

Yukarıdaki örneklerle bakılarak söylenebilir ki ülkelerin üstün yetenekli öğrenciler için farklı metodları mevcuttur. Üstün yetenekli müzisyen eğitiminde bazı ülkeler bireyselleştirilmiş öğrenim tekniklerine ağırlık verirken; bazı ülkeler grup eğitimlerinde üstün yetenekli öğrenciyi yetiştirme eğilimindedir. Bir başka deyişle, her ülkenin kendi kültürel ve toplumsal farklılıkları olması sebebi ile farklı pedagojik yaklaşımlar benimsediği görülebilmektedir. Ancak tüm eğitim modellerinde ailenin, toplumun üstün yetenekli birey gelişimindeki tavrının çok önemli olduğu vurgulanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında üstün yetenekli müzisyen eğitiminin evrensel bir konu olduğu, her ülkenin kendi yöntemlerini geliştirdiği söylenebilir.

Türkiye’de Üstün Yetenekli Müzisyen Eğitimi

Türkiye’de üstün yetenekli müzisyen eğitiminin cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren uygulamaya koyularak gerçekleştirildiği söylenebilir. 7 Temmuz 1948 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin 5245 sayılı yasası ile müzik alanında üstün yetenek gösteren

çocukların yurt dışında devlet bursu ile eğitimlerini tamamlamalarına olanak sağlanmıştır (Maba ve Sakar, 2015: 114). Bu kapsamda İdil Biret ve Suna Kan, Paris Konservatuvarı'nda eğitim almaları için gönderilen ilk öğrenciler olmuşlardır. Bahsedilen yasa daha sonra 1956 yılında “müzik ve plastik sanatlar” olarak genişletilmiştir. İleriki yıllarda ise devlet politikaları gereği bu yasanın uygulanması kaldırılmış olsa da 1976'da Ankara Devlet Konservatuvarı hocaları Mithat Fenmen ve İlhan Baran, üstün yetenekli öğrencilerin devlet konservatuvarında hızlı ve yoğunlaştırılmış bir eğitim almalarını sağlayacak bir öneri getirmişlerdir (Maba ve Sakar, 2015: 114).

Günümüzde Türkiye’de, üstün yetenekli çocuklar ve özelinde üstün yetenekli müzisyenler için Millî Eğitim Bakanlığı tarafınca kurulan Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) faaliyet göstermektedir. Millî Eğitim Bakanlığı’nın kendi tanımıyla BİLSEM, “özel yetenekli öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmış özel eğitim kurumlarıdır” (T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezi Yönetim Bilgi Sistemi, 2025). İlk kez 1996'da Ankara'da faaliyet gösteren kurum şu anda Türkiye’nin her ilinde en az bir tane olması şartı ile sayısını arttırmış durumdadır. BİLSEM’de öğrenci seçimi, okul öncesi çocuklar için veliler ve okul öncesi öğretmenlerin yönlendirmesi ile gerçekleşirken; ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin sınıf ve şube öğretmenlerinin yönlendirmesi ve sınıf rehber öğretmenler kurulu tarafından alınan onaylar doğrultusunda gerçekleşmektedir (Maba ve Sakar, 2015: 115).

BİLSEM’lerde uygulanan eğitim programı şu şekilde yer almaktadır: Uyum (Oryantasyon) programı, destek eğitimi programı, bireysel yetenekleri fark ettirme programı, özel yetenekleri geliştirme programı, proje üretimi/yönetimi programı (Ulusoy vd., 2014: 42). Oryantasyon programı, BİLSEM’e kaydolun tüm öğrenciler için zorunlu olurken daha sonrasında öğrencilerin yetenek ve ilgi alanlarına göre yönlendirmeler yapılmaktadır. Müzik eğitimine kaydolun öğrenciler uyum programından sonra doğrudan özel yetenek programına geçebilmektedir. (Millî Eğitim Bakanlığı, t.y., : 3). Dersler genellikle haftada bir gün, üç saat şeklinde yapılırken bu durum MEB’in onayladığı gün ve saat, öğretmen ve okul sınıfı uygunluğuna göre değişkenlik göstermektedir. Toplu yapılan bu dersler aynı ilgi alanına ve yeteneğe sahip öğrencilerin bir araya gelerek birlikte müzik yapma ve öğrenme imkânlarını genişletmektedir.

Türkiye’de üstün yetenekli müzisyen eğitimi için cumhuriyetin kuruluş yıllarından itibaren çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar sonucu ulusal ve uluslararası platformda bilinen sanatçılarımız yetişmiştir. Üstün yetenekli müzisyenler için eğitim veren kurumlardan biri olan Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) ise ülkenin her şehrinde bulunmaktadır. Öğrencilere müzik dışında farklı branşlarda da öğrenim görme ve yeteneklerini geliştirme imkânı sunan BİLSEM; üstün yetenekli bir bireyin potansiyelini açığa çıkarma düzeyinde ise eksik kalabilmektedir. Haftada bir gün yapılan grup dersleri öğrencinin sosyal öğrenimini desteklemek için yapılan önemli adımlardan biri olsa da üstün yetenekli bir müzisyenin ihtiyaç duyabileceği yoğun kişiselleştirilmiş öğrenim metodlarını sağlama konusunda yeterli olamamaktadır.

SONUÇ

Klasik Batı Müziği dünyası içerisinde çok önemli bir yere sahip olan ve günümüzden yaklaşık iki yüz yıl önce yaşamış Felix Mendelssohn, tıpkı Mozart gibi *müziğin dahi çocuğu* olarak anılmaktadır. Bu şekilde yeteneği ile dikkati çeken bir müzisyenin eğitimi çoğunlukla sıradan bir eğitim sisteminden ziyade kişiye özgü, bireyselleştirilmiş ve dolayısıyla dönemin gerektirdiği eğitim modelinden farklı bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Günümüz bakış açısının aksine sadece ilgili olunan dal ile sınırlı kalmayan eğitim, felsefe, matematik, yabancı dil gibi farklı disiplinlerle desteklenerek bütünlleştirilmiştir. Günümüzdeki üstün yetenekli

müziyen eğitiminin dünyada nasıl karşılık bulduğuna bakıldığında ise incelenen ülkeler içerisinde her birinin kendi eğitim politikaları süresince birbirleri ile benzer ancak içerisinde özelleştirilmiş sistemlerin kullanıldığını söylemek mümkündür. Türkiye’de ise cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren üstün yetenekli müziyenin eğitilmesi ve desteklenmesi hakkında yapılan çalışmalar, günümüzde Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) adı altındaki kurumlarla tüm ülke geneline yayılmış durumdadır. Ancak üstün yetenekli bir müziyenin temel müzik eğitimi karşılayan bu kurumların kişiselleştirilmiş eğitimde öğrencinin ihtiyaçlarını ne derecede karşılayabildiği düşünülmesi gereken bir konudur. Özellikle günümüzden iki yüz yıl öncesinde yaşamış olan Felix Mendelssohn’un almış olduğu eğitim modelini örnek alacak olursak; şu anda devlet politikalarının düzenlenip, kurumların, öğretmenlerin ve velilerin üstün yetenekli bir müziyene verilen eğitimde koşulların ve metodların daha iyi nasıl olabileceği üzerine düşünceleri gerektiği söylenebilir. Bu alanda yapılacak daha derin ve geniş çaplı araştırmalar, uygulamalar ile eksikliklerin giderilebileceği, farklılıkların tespit edilebileceği ve üstün yetenekli müziyen eğitim programlarının desteğinin artırılarak eğitim kalitesinin yükseltilebileceği ve sürdürülebilir hale getirilebileceği unutulmamalıdır.

KAYNAKÇA

- Britannica. (2025). <https://www.britannica.com/biography/Felix-Mendelssohn>.
- Brown, C. (2003). “Family Background, Childhood and Education”. *A Portrait of Mendelssohn*. (s. 55-80). New Haven, Conn: Yale University Press.
- Burkholder, J. P., Donald, J.G., ve Palisca, C.V. (2009). “The Romantic Generation: Song and Piano Music”. (s. 595-632) içinde *A History of Western Music*. New York - London: W. W. Norton & Company.
- Gifted Music School Documentary 2017. (2017). (Erişim Tarihi: 02.04.2025). https://www.youtube.com/watch?v=OgUGHVb61aM&t=35s&ab_channel=GiftedMusicSchool
- Goguen, L. (1989). “The Education of Gifted Children in Canadian Law and Ministerial Policy”. *Canadian Journal of Education / Revue Canadienne de l’éducation* 14(1):18. doi:10.2307/1495198.
- Maba, A., ve Sakar, M. H. (2015). “Türkiye’de Müziksel Alanda Üstün Yetenekli Bireylerin Eğitimlerine Genel Bir Bakış”. *The Journal of International Educational Sciences* 2(2):110-110. doi:10.16991/INESJOURNAL.12
- Millî Eğitim Bakanlığı. t.y. “Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) Nedir?”. https://kdzereglibilsem.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/67/08/765945/dosyalar/2019_11/18153934_Bilsem_Nedir.pdf
- Mimaroglu, İ. (1999). Müzik Tarihi. 6. baskı. Varlık Yayınları.
- National Association for Gifted Children. t.y. “A Definition of Giftedness That Guides Best Practice”. https://cdn.ymaws.com/nagc.org/resource/resmgr/knowledge-center/position-statements/a_definition_of_giftedness_t.pdf.
- Ogawa, M. 2021. “Music Education for ‘Musically Talented Children’ in Japan: A Career Path Toward Professionals and Three Music Education Organizations”. *International Journal of Social Sciences and Artistic Innovations* 1(1):7-17. doi:10.35745/ijssai2021v01.01.0003. Publications - National Association for Gifted Children. t.y., (Erişim tarihi 12.04.2025) <https://www.nagc.org/publications>.
- Şekowski, A. E., ve Łubianka, B. 2015. “Education of Gifted Students in Europe”. *Gifted Education International* 31(1):73-90. doi:10.1177/0261429413486579.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezi Yönetim Bilgi Sistemi. (t.y.). Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı. <https://bilsem.meb.gov.tr/login.aspx>.

Ulusoy, H., Sakaltaş, H. G., Dokgöz, M., Akın, Ö. ve Köseoğlu, S. (2014). “Özel Yetenekli Çocuklar Aile Kılavuzu”. https://orgm.meb.gov.tr/alt_sayfalar/yayimlar/ozelegitim/aile_kilavuzu/aile_kilavuzu.pdf

Kanun ve Otizm “Burak Berk Boyar’ın Hikayesi ”
Qanun and Autism “The Story of Burak Berk Boyar”

Burak Demirbaş

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

budemirbas@gmail.com

Özet

Kanun, farklı öğrenen profillerine sahip bireyler için, özellikle yapısal düzeni, görselliği ve zengin tınısıyla öğrenme süreci ve sonrasında ideal bir enstrüman olabilir. Burak Berk Boyar, güçlü işitsel hafızası, detaylara olan hassasiyeti ve yoğun odaklanma yeteneğiyle kanun enstrümanında başarılı bir bireydir.

Bu çalışmada, farklı öğrenen bireylere yönelik eğitim sürecinde, bilimsel araştırmalarda, Türk Müziği ve Kanun enstrümanının yerini saptamak, elde edilen bulgular doğrultusunda bir durum değerlendirmesi yapmak ve önerilerde bulunmak amaçlanmaktadır.

Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılacak olup veriler Burak Berk, eğitimcileri ve ailesi ile yapılacak olan görüşmelerle toplanacaktır. Araştırma verileri, nitel tekniklere göre analiz edilecek ve alan araştırması tekniklerine göre değerlendirilecektir.

Türk Müziği ve Kanun enstrümanının, farklı öğrenen bireyler özelinde eğitim ve araştırma boyutlarında nasıl katkı sağlayabileceğinin inceleneceği, çalışmanın özgün olduğu, alana katkı sağlayacağı ve ilgili araştırmalara kaynaklık edeceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Otizm, Kanun, Türk Müziği, Performans, Sanat

Abstract

The kanun can be an ideal instrument for individuals with different learner profiles, especially during and after the learning process with its structural layout, visibility and rich timbre. Burak Berk Boyar is a successful individual on the kanun instrument with his strong auditory memory, sensitivity to detail and intense focus.

In this study, it is aimed to determine the place of Turkish Music and Kanun instrument in scientific researches in the education process for different learning individuals, to make a situation assessment in line with the findings obtained and to make suggestions.

The qualitative research method will be used in the study and the data will be collected through interviews with Burak Berk, his trainers and his family. The research data will be analyzed according to qualitative techniques and evaluated according to field research techniques.

It is thought that the study, which will examine how Turkish Music and Kanun instrument can contribute to the education and research dimensions of different learning individuals, is original, will contribute to the field and will be a source for related research.

Keywords: Autism, Qanun, Turkish Music, Performance, Art

GİRİŞ

Müziğin evrensel dili, çoğu zaman kelimelerin yetersiz kaldığı anlarda devreye girer. Bazı insanlar için notalar yalnızca estetik bir zevk değil, aynı zamanda dünyayla kurulan en güçlü bağlardan biridir. Burak Berk Boyar da bu insanlardan yalnızca biridir. Doğuştan gelen otizm spektrum bozukluğu, onun toplumsal iletişimde karşılaştığı zorlukları belirlese de, müzikle tanışması, özellikle de kanun enstrümanı ile tanışması, onun yaşam akışını büyük

ölçüde değiştirmiştir. Geleneksel bir Türk sazı olan kanun, Burak Berk Boyar'ın ellerinde yalnızca bir enstrüman değil, Burak'ın kendisini toplum içerisinde ifade etmenin de en saf aracı olmuştur.

Otizm spektrum bozukluğu, bireylerin çevrelerini algılamasında, anlamlandırmasında ve çevreyle etkileşim kurma biçimlerinde farklılaşmalarına yol açar. Bu farklılıklar, kimi zaman sosyal hayatta engel gibi algılansa da, doğru yollarla desteklediğinde benzersiz yeteneklere dönüşebilir. Burak Berk'in hikayesi, bu dönüşümün canlı bir örneğidir. Onun müzikle kurduğu bu bağ, yalnızca bireysel gelişimine katkı sunmakla kalmamakta, aynı zamanda otizm farkındalığına dair güçlü bir mesaj da vermektedir.

Bu bildiride, Burak Berk Boyar'ın kanun enstrümanı ile kurduğu ilişkinin otizm bağlamında nasıl bir anlam taşıdığını inceleyeceğiz. Onun bireysel yolculuğu üzerinden, müziğin neroçeşitlilik açısından sunduğu imkanları, geleneksel sanatın rehabilitatif potansiyelini ve toplumun otizme bakış açısını dönüştürme gücünü tartışacağız. Burak Berk'in hikayesi, hem bir sanat yolculuğu hem de insanın sınırlarını aşma iradesinin ilham verici bir örneği olarak karşımızda durmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin gelişim süreçlerinde müziğin (özellikle de kanun çalgısının) rolünü ortaya koymak, müzik eğitiminin otizmlili bireylerin bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimlerin katkılarını incelemek ve Burak Berk Boyar örneği üzerinden farklı öğrenen bireylerin sanat yoluyla kendilerini ifade edebilme imkanlarını vurgulamaktır. Bu araştırmanın fikir paylaşımlarının, eğitimcilere, öğrencilere ve ilgili araştırmalara kaynak olmasıdır.

Araştırmanın Önemi

Bu araştırmanın önemi, otizmlili bireylerin farklı öğrenme biçimlerine sahip olduklarından ve bu farklılıkların müzik aracılığıyla bir avantaja dönüştürlebileceğini göstermesinden kaynaklanmaktadır. Çalışma, otizmin yalnızca sınırlılıklar üzerinden değil; bireylerin güçlü yanları, yaratıcılıkları ve kendilerini sanat yoluyla ifade kapasiteleri üzerinden de değerlendirilebileceğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, Burak Berk boyar örneği üzerinden otizmlili bireylerin toplumsal yaşamda aktif rol alabilecekleri, sanatsal üretim yaparak hem kendilerini hem de çevrelerini nasıl dönüştürebilecekleri de vurgulanmaktadır.

Çalışmanın Modeli, Veri Toplama ve Çözümleme Teknikleri

Araştırma nitel, betimsel ve tarama modelini esas almaktadır. Araştırmanın çalışma evreni Burak Berk Boyar ve kanun enstrümanı olarak belirlenmiştir. Araştırma kapsamında aile bireylerinden annesi Hülya Boyar ve babası Hasan Boyar ile görüşme yapılarak veriler toplanmıştır. “Görüşme, bireylerin, çeşitli konulardaki bilgi düşünce, tutum ve davranışları ile bunların olası nedenlerinin öğrenilmesinde en kestirme yol olarak kullanılagelmıştır” (Karasar, 2023: 210).

“Görüşme tekniği ile veri toplama, araştırmacıya ve görüşme yapılan kişiye, anket yöntemiyle veri toplamaya göre daha fazla esneklik sağlamıştır” (Arseven, 2003: 133).

“Görüşme tekniğinde yüz yüze karşılıklı iletişim vardır. O nedenle tekniğin temeli karşılıklı ilişkiye dayanır” (Arseven, 2003: 133). Karşılıklı etkileşim ve iletişim görüşme tekniğinde oldukça önemlidir. İki tarafın birbirini anlaması, düşünce ve duygularını paylaşma süreci görüşme tekniğinin olmazsa olmazıdır. Bu nedenle tek yönlü değil, etkileşimli ve dinamik bir yöntem olarak değerlendirilir.

Elde edilen tüm veriler aşağıda bulgular ve yorum bölümünde verilmiştir. Ayrıca araştırma kapsamında konuyla ilgili literatür taraması da yapılmış ve araştırmada veriler, nitel araştırma yöntemlerine uygun olarak analiz edilmiştir.

Kavramsal Çerçeve

1. Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB)

“Otizm kelimesi Yununca’da “kendi” anlamına gelen “autos” kelimesinden gelmektedir. Bu kelimenin kullanılma nedeni bu tanıyı alan kişilerin kendi kendilerine olmayı tercih etmeleridir” (Atasoy, 2011: 11).

“Otizmden ilk olarak 1700’li yıllarda Fransa’da Itard ve İngiltere’de Jon Haslam söz etmişlerdir. Bu bilim adamları otizmi incelemişler ve otizimli kişileri herhangi bir tanı koymadan farklı bireyler olarak isimlendirmişlerdir. Otizm sözcüğü ise, ilk olarak 1911 yılında, İsviçreli psikiyatrist Eugen Bleuler tarafından kullanılmıştır. İletişimin reddedilmesi ve gerçeklikle olan ilişkide bozukluk çerçevesinde nitelenen “otizm” kavramı, bu dönemde şizofrenik hastalarda görülen belirtileri içermekteydi. 1943 yılına gelindiğinde, çocuk psikiyatristi Leo Kanner, on bir çocuk üzerinde ilk kez yaptığı incelemeler sonucunda otizmi bir sendrom olarak tanımlamıştır” (Fazıloğlu, Eşme-Yurdakul , 2007: 15).

Bu çalışma, otizmin bilimsel literatürde ayrı bir kategori olarak ele alınmasının başlangıç noktası kabul edilmekte; sonraki yıllarda yapılan araştırmalar ise otizmi yalnızca bir bozukluk çerçevesinde değil, farklı deneyim ve çeşitliliklerle ele alınması gereken bir nerogelişimsel durum olarak yorumlamaya doğru evrilmiştir.

“Otizm; çocuklar, ergenler ve erişkinlerde Dünya Sağlık Örgütü’nün (WHO) hastalık klasifikasyonu versiyonu 10 (ICD-10) F84 kodu altında, ağır gelişim bozuklukları kapsamında tanımlanmıştır. Tanıma göre “bu bozukluklar grubu karşılıklı sosyal interaksyonda ve iletişim formalarında ilgi alanları ve aktivitelerde sınırlı stereotipik, tekrarlayıcı repertuar ve kalitatif engelliliklerle karakterizedir” denir” (Altın, 2013: 11).

“Otizm, ilk olarak 1943 yılında Amerikalı çocuk psikiyatristi Leo Kanner tarafından “Erken Çocukluk Otizmi” olarak adlandırılmış ve aşağıdaki özellikler doğrultusunda tanımlanmıştır.

Kanner’a göre otistik çocuklar;

- Kendine yöneltilen sözel ifadeleri sıklıkla aynı şekilde tekrar eden, “ben” yerine “sen” gibi şahıs zamirlerini ters kullanan, ekolalisi ve gecikmiş dil gelişimi olan,
- Çok iyi bir belleğe sahip olan,
- Kendiliğinden başlattığı davranışları sınırlı oranda bulunan,
- Stereotip hareketleri bulunan ya da belli hareketlere aşırı bağlılık gösteren,
- Aynılığı koruma isteği olan,
- İnsanlarla ilişki kurmakta zorluk çeken,
- Cansız nesne veya resimleri tercih eden çocuklardır” (Darıca, Abidoğlu ve Gümüşcü, 2005).

“Otizm, yaşam boyu süren sosyalleşme, dil, iletişim ve diğer birçok etkinlik ve ilgi alanını etkileyen yüksek kortikal işlevlerle bağlantılı olarak davranış belirtileriyle tanımlanan bir bozukluk olarak tanımlanabilir. Klinik belirtilerin şiddetin, bireyden bireye değişiklik göstermesi nedeniyle otistik yelpaze (spektrum) içinde hafiften en ağıra kadar değişik şiddette otistik davranış özellikleri görülebilir” (Fazıloğlu, Eşme-Yurdakul , 2007: 16). Bu tanım, otizmin tek tip bir bozukluk değil, bireysel farklılıkları ve çeşitliliği kapsayan bir spektrum olduğunu vurgulamaktadır.

Darıca, Abidoğlu ve Gümüüşcü'ye göre "Otizmin tanımlanmasından bu yana, otizm açıklamayı amaçlayan çok sayıda teori ortaya atılmıştır. Ancak, otizmin tek nedene değil, bir çok nedene bağlı olarak ortaya çıktığı kabul edilmektedir" (2005).

"Otizme kesin olarak neyin sebep olduğu hala yanıt arayan bir sorudur. Çünkü, otistik davranışları tek bir nedene bağlamak mümkün değildir" (Fazıloğlu, Eşme-Yurdakul, 2007: 19). Bu durum, otizmin çok faktörlü ve karmaşık bir nerogelişimsel farklılık olduğunu göstermektedir.

Otizm Spektrum Bozukluğu, sosyal iletişim, etkileşim ve davranış biçimlerinde farklılıklarla karakterize edilen nörogelişimsel bir durumdur. OSB'li bireyler, çevrelerini algılama, anlamlandırma ve tepki verme biçimlerinde toplumsal normlardan farklı bir işleyiş sergileyebilir. Bu durum, hem bireysel hem toplumsal düzeyde uyum süreçlerini etkiler.

"Son yapılan çalışmalarda, Uta Frith (1989), otizmde sosyal uyumsuzluğun, her zaman iletişim ve yaratıcı faaliyetlerin eksikliğiyle beraber görüldüğünü belirtmektedir" (Darıca, Abidoğlu ve Gümüüşcü, 2005). "Otizmi olan bireyler sizden ve bizden farklı davranırlar, farklı konuşurlar. Bazen konuşmaz sadece anlam veremediğimiz sesler çıkartırşar. Size ve özellikle gözünüze bakmaktan çekinirler ve bazı şeyleri yavaş öğrenirler" (Atasoy, 2011: 12). "Aslında otizm bir hastalık değil gelişimsel bozukluktur. Bu bozukluklar beynin içinde bazı şeylerin yolunda gitmediği anlamına gelir. Bu da kişinin gelişimini ya da öğrenmesini etkiler" (Atasoy, 2011: 13). "Normal çocuklar her gelişim alanına yönelik birçok beceriye sahip olarak donmalarına rağmen, otistik çocukların bu alanlarla ilgili becerilerinde bazı yetersizlikler olduğu görülmektedir". (Darıca, Abidoğlu ve Gümüüşcü, 2005).

"Otizmlı çocuklar genellikle otuzuncu ayda tespit edilebilirler. Bunun yanında, otizmlı birçok kişi kriterlerin zorluğundan dolayı beş-altı yaşlarına kadar tanınamayabilir. Otizm bir ömür boyu süren bir bozukluktur. Otizmlı çocukların hayatlarının büyük bir kısmında bir eğitim programı dahilinde olmaları gerekmektedir. Tedavinin en önemli ilkesi ise, erken tanıdır. Ne kadar erken tanı konulur ve tedaviye alınırsa gidiş o kadar iyi olur" (Fazıloğlu, Eşme-Yurdakul, 2007: 27). Erken tanı ve müdahalenin otizmlı bireylerin gelişim süreçlerinde çok kritik bir rol oynadığını da burada görmekteyiz.

Unutmamamız gereken en önemli faktörlerden biri de şudur; "Otizmin nedeni her ne olursa olsun, önemli olan bu durumdan kimsenin suçlu olmamasıdır" (Atasoy, 2011: 13). Otizm, bireysel farklılık olarak anlaşılmalı ve toplumsal damgalamanın önüne geçilmelidir.

2. Müzik ve Otizm İlişkisi

"İnsan hayatında önemli roller üstlenen müziği "seslerle düşünme, sesler aracılığı ile yaşamı duyumsama ve geliştirme yolunda insan gerçeğinin, bütün ilişkileri içinde araştırılması ve aktarılması sanatı" olarak tanımlayabiliriz" (Selanik, 2010: 20).

Müzik, otizmlı bireylerde bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimi büyük ölçüde destekleyen güçlü bir araçtır. Araştırmalara göre, enstrüman eğitiminin dikkat, motor koordinasyonları ve duygusal ifade becerilerinin geliştirilebildiğini görmekteyiz. Bireyin ilgi alanına uygun enstrüman seçimi de öğrenme sürecinin verimliliğini büyük bir oranda artırır.

"Müzik yoluyla bir yandan günlük yaşamın üstüne çıkıp güç kazanırken, bir yandan da birlikte yaşamının bütün kurallarını öğreniriz" (Selanik, 2010: 20). Bu ifade, müziğin hem bireysel gelişim hem de toplumsal öğrenme açısından oldukça önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Müzik, farklı kültürleri, düşünceleri ve yaşam biçimlerini bir araya getiren evrensel bir dildir. Tolumda birlikte yaşayabilmenin temelinde saygı, empati ve ortak değerler bulunurken,

müzik bu değerleri görünür kılarak insanlar arasında bir köprü kurar. Bir ezgi ya da ritim, dil ve inanç farklarını aşarak bireyleri ortak bir duygufa buluşturabilir, aidiyet hissini güçlendirir. Bu yönüyle müzik, yalnızca estetik bir deneyim değil; aynı zamanda toplumun uyumu, barışın ve birlikteliğin güçlü bir aracıdır.

3. Kanunun Kültürel ve Teknik Özellikleri

Kanun, Türk müziğinde zenginliğiyle öne çıkan geniş ses aralığına sahip geleneksel bir enstrümandır. “Türk Sanat Müziği’nin sevilen ve vazgeçilmez nazlı sazı olan kanunu, onuncu yüzyılın ilk yarısında aslen Türk olan ve Türkistan’ın Farab şehrinde doğan Türk büyük bilginlerinden Farabi (870-950) tarafından icat edildiği söylenmektedir” (Karadağlı, 2015: 10). Yaklaşık 3,5 oktavlık geniş ses aralığına sahip olmasından dolayı hem solo hem de eşlik çalgısı olarak kullanılır. Tellerin üzerinde bulunan küçük mandallar (perde düzenekleri), icracıya eser içerisinde anında makam geçişi yapma olanağı sağlar. Osmanlı saray müziğinden günümüz Türk sanat ve halk müziğine kadar geniş bir yelpazede kullanılan kanun, hem teknik zengini hem de duygusal ifadesiyle Türk musikisinin vazgeçilmez sazlarından biridir.

“Türk müziği’nin piyanosu olarak da adlandırabileceğimiz kanun, son derece geniş imkânlara sahip bir sazımızdır. Çeşitli teknikleri uygulamakta mümkündür” (Aydoğdu ve Aydoğdu: 163). Kanun çok yönlü çalım teknikleriyle öne çıkan bir enstrümandır. Piyoano benzetmesi, onun hem melodik hem de armonik olarak kapsamlı bir kullanım imkanı sunduğunu göstermektedir. Bu özelliği, Türk müziğinin farklı türlerinde esnek bir şekilde kullanılmasını mümkün kılmakta ve icracıya da büyük bir yaratıcılık alanı açmaktadır. Kanun hem geleneksel hem de modern müzik çalışmaları için esnek ve yaratıcı bir enstrümandır.

4. Toplumsal Algı ve Otizm Farkındalığı

Her bireyin dünyayı algılama biçimi birbirinden farklıdır. Bu farklılıkların bir kısmı gözle kolayca fark edilirken, bazıları ise daha derinlerde gizlidir. Otizm spektrum bozukluğu da bu derinliklerden biridir. Otizm, bir hastalık ya da kusur değil; farklı bir gelişim ve düşünme biçimidir. Toplum olarak bu farklılığı anlayabilmek, kabullenmek ve desteklemek, insanlığımızın en önemli sınavlarından biridir.

Toplumda otizme karşı birçok yanlış algı vardır. Örneğin otizmlili bireylerin iletişim kurmak istemedikleri ya da duyguları anlamadıkları yönündeki inanışlar gerçeği yansıtmazlar. Onlar da sevinir, üzülür, bağ kurar ve sevdiklerini kendi yollarıyla ifade ederler. Farklılık, eksiklik değildir. Ne yazık ki önyargılar ve bilgi eksikliği, otizmlili bireylerin en büyük engeli haline gelir. Farkındalık, yalnızca otizmlili bireyleri değil, ailelerini ve tüm toplumu da güçlendirmiş olur. Otizmlili bireyler sanatta, bilimde, teknolojiye ve daha birçok alanda büyük başarılarla imza atabilmektedirler. Burak Berk Boyar da bunun canlı bir örneğidir.

Otizmi “farklı bir yolculuk” olarak görmek, bizlere yeni bakış açıları kazandırır. Bununla birlikte bireyleri oldukları gibi kabul etmek, çeşitliliği bir zenginlik olarak gören bir toplum olabilmek ve otizmlili bireylerin geleceklerini kurlmalarına yardımcı olabilmek, tüm insanlığın geleceğini güzelleştirecektir.

5. Performans ve Kendini İfade

Sanat, insanın kendini ifade etmesinin en güçlü yollarından biridir. Sahne deneyimleri de otizmlili bireylerde öz güven gelişimini ve sosyal iletişim becerilerini güçlendirir. Burak Berk Boyar, performanslarıyla yalnızca bir sanat icra etmekle kalmaz; aynı zamanda iç dünyasının renklerini, düşüncelerini ve duygularını da sahneye taşır. Performans ise bu ifade sürecinin canlı ve paylaşılabılır hale gelmesini sağlar; sanatçının içsel yolculuğu, izleyicinin duygu dünyasında yankı bulur.

Kendini ifade etme ihtiyacı, insanın varoluşunun en temel unsurlarından biridir. Sanat yoluyla gerçekleştirilen her performans, bireyin özgün kümlüğünü ortaya koyar ve farklılıkların değerini hatırlatır. Sahnede sergilenen bir duruş ya da çalınan bir eser, izleyiciye yalnızca estetik bir haz sumakla kalmaz, aynı zamanda sanatçının dünyasına açılan bir pencere olur. Bu nedenle sanat ve performans, bireysel özgürlüğün, yaratıcılığın ve toplumsal etkileşimin en güçlü yansımalarından biridir.

BULGULAR ve YORUMLAR

İlk Belirtiler ve Tanı Süreci

Soru: Burak'ın otizm belirtileri ne zaman fark edildi ve tanı süreci nasıl ilerledi?

Anne Hülya Boyar: Burak 18 aylıkken okumaya başladı. Üç yaşında da yazmaya başladı. Yazıyordu fakat konuşmuyordu. Sohbeti başlatamıyordu, güçlük çekiyordu. Benden oyuncak yerine de gazete istiyordu.

Baba Hasan Boyar: Televizyona bakarak, yani televizyon reklamlarındaki sesleri, ordaki görsellerle birleştirerek harfleri söktüğünü anladık. Konuşmuyor fakat sesleri çıkartıyor, okuyor fakat sizinle anlamlı bir iletişime geçmiyor. Böyle böyle okuduğunu bize gösterdi, kanıtladı. Tabi bu bizim için mucizevi bir durum. Biz ondan hiçbir şey beklemezken, konuşmayan bir çocuk çünkü, okumayı sökmesi bizim için inanılmaz bir mutluluk kaynağı oldu.

Başlangıç Hikâyesi

Soru: Burak müzikle ve özellikle de kanunla ilk ne zaman tanıştı? Bu ilgi nasıl ortaya çıktı?

Anne Hülya Boyar: Doktorlar, oyuncaklarla maksadına uygun oynamadığını söylediler. Bunun üzerine Burak'a oyuncak bir org aldım. Amacım, kendimce oyuncakları ona maksadına uygun olarak oynamayı göstermek, öğretmektir. Sonrasında orgu Burak'ın önüne koydum ve Burak orgu ayağıyla itti, çalmak, öğrenmek istemedi. Sonrasında parmaklarımla nereye nasıl basıldığını vb. öğrettim.

Yemekleri Burak için ödül niyetine kullanıyordum. “Org ile bana bir şeyler çalarsan, sana ödül olarak tatlı vereceğim.” dedim ve Burak oturdu, bana baktı ve “Annem Annem Güzel Annem” şarkısını çalmaya başladı. Ben o an şok olmuş bir vaziyetteydim. Çok heyecanlandım ve ağlamaya başladım. Ben bir öğretmenim. Ertesi gün okulumdaki müzik öğretmenini olan arkadaşşıma bu durumu anlattım. O da beni başka müzik öğretmenini arkadaşlarına yönlendirdi. Müzik öğretmenleri Burak'a baktılar, kulak testi yaptılar ve Burak'ın çok yetenekli olduğunu, profesyonel anlamda ders alması gerektiğini söylediler.

Baba Hasan Boyar: Ardından da bizim müzik arayışımız, işte onun yeteneğinin ölçülmesi... Üniversiteye gittik, oradaki hocalar Burak'ın absolit kulak olduğunu tesbit ettiler. İyi bir eğitim alması gerektiğini söylediler.

Anne Hülya Boyar: Burak'daki bu müzik yeteneğini öğrenince, biz Hacettepe Üniversitesine gittik ve orada Prof. Dr. Hatıra Ahmedli Cafer'e ulaştık. Hatıra Ahmedli ile piyano derslerine başladık ve dolayısıyla müzik yolculuğumuza başlamış olduk.

Baba Hasan Boyar: Hatıra Ahmedli ile piyano eğitimi aldıktan bir müddet sonrasında, Hatıra Hanım'ın Azerbeycanlı olması münasebetiyle, bize Burak'ın Batı müziğinden pek de haz etmediğini söyledi. Ona bir Türk müziği enstrümanı ile eğitim verelim dedi.

Anne Hülya Boyar: Hatıra hanım öyle deyince biz de bağlama dersi aldırarak ama 3-4 saat kadar aldırabildik. Hocamız Burak'la iletişim kuramadı ve dersi bıraktık. Daha sonrasında

Erdoğan Kozoğlu hocamızla tanıştık. Erdoğan Kozoğlu hangi enstrümana dah yeterli evde bir deneyelim, test edelim dedi. Burak kanun çalacağım dedi. Hocamız Burak'ın kucağına kanunu koydu ve Burak sanki daha önceden de eline almış, daha öncesinde de kanun çalmış gibi bir vaziyette başladı kanun çalmaya. Hocamız çok iyi dedi ve biz hemen ardından hiç vakit kaybetmeden kanunumuzu yaptırдық ve kanun serüvenimiz de böylece başlamış oldu.

Eğitim Süreci

Anne Hülya Boyar: Burak Güzel Sanatlar Lisesi'nde Tahir Aydoğdu ile karşılaştı. Tahir Aydoğdu Türkiye'nin en önde gelen kanun sanatçılarından, TRT'de, ülkemizde ve dünyada ismini duyurmuş gayet yetenekli bir hocamız. Tahir hocamız Burak'a karşı gönülden yardımcı olan ve hala da onun elini bırakmayan bir insan. Üniversite aşaması ise bizim için büyük bir serüvendi.

Baba Hasan Boyar: Burak Güzel Sanatlar bölümlerine girmeyi haketecek duruma gelebilmesi için; ilk öne üniversite sınavına girecek, belli bir puanı alacak nihayetinde bu bölümlerin (müzik okllarının) yetenek sınavlarına girmeyi hak edecek. Tabi otizimli bir birey için bu puanları almak bir hayli zorlu bir süreç.

Bu süreçte eşimin çok büyük bir çabası oldu ve dönemin cumhurbaşkanı, başbakanı, yök başkanı.. Herkese ayrı ayrı mektuplar yazdı, hepsinden ayrı ayrı cevaplar aldı ve bazı engelliler için üniversite sınavında alınması gereken puanı 100 puana çekirtmeyi başardık. Burak da 130 civarı bir puan alarak yetenek sınavlarına girmeye hak kazandı ve Yıldırım Beyazıd Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Türk Müziği bölümünü kazandı.

Anne Hülya Boyar: Üniversiteyi kazandığında da Tahir Aydoğdu hocamız ile orada da derslere devam etti. 4 sene kadar birlikte dersleri yürüttüler.

Baba Hasan Boyar: Üniversiteyi kazandıktan sonra üniversitede çok fazla öğrenci olmadığından diğer öğrenciler çok kısa sürede Burak ile irtibat kurdular ve onu yakından tanıdılar, onunla kaynaştılar. Bu da bizim için çok büyük bir kolaylık oldu. Zaman içinde de Burak'ın yeteneğini de farketmeleriyle birlikte ona saygı da gösterdiler. Bu çok önemliydi. Hani Burak sırtlarında bir yük değil de aslında başarısıyla, yeteneğiyle oraya girmiş biri olarak bunun da karşılığını büyük ölçüde aldı.

Burak 2. sınıftaydı ve 3 kişilik bir müzik grubu yaptılar. Balık restoranında ilk sahnesini almış oldu ve 1-2 sene bu işleri devam etti. Burak parasını da kendisi kazanmış oldu.

Anne Hülya Boyar: Oğlumuzun ilk kazancı 50 tl idi. Biz çok mutlu olduk. Paranın üzerine o günün tarihini attık ve çerçeveletip evimizin en güzel köşesine koyduk, saklamaya başladık. Burak öğrendiklerinin üzerine çok çok yeni şeyler kattı ve sonuçta üniversiteyi bölüm 3. olarak tamamladı.

Sahne Deneyimleri

Soru: Konser, yarışma, okul etkinliği gibi sahne deneyimleri oldu mu? Bu anlar sizde nasıl duygular yarattı?

Baba Hasan Boyar: Küçük yaşlarda sahne almaya başladı. Onu sahnede görmek bizim için çok heyecanlıydı. Tek başına çıkıyor, yüzlerce kişinin önünde performans sergiliyor. Bizim için çok heyecanlı keyifli günlerdi.

Anne Hülya Boyar: Burak'ın birçok yerde konseri oldu. Ortaokul, lise yıllarından itibaren birçok koroda sahne aldı. Resmi, özel kurumların verdiği seminerlerde, davetlerde çaldı. Hatta restoronlarda, düğünlerde bile çaldı Burak. Burada bazen konuk sanatçı olarak, bazen profesyonel olarak, para da kazandığı oldu. Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası

salonunda okul arkadaşlarıyla birlikte bitirme konseri verdiler. Lisede yine konserleri oldu. Üniversite döneminde birçok yerde resmi, özel kurumların verdiği resepsiyonlarda görev aldı ve konserler verdi. Korolarda sazende olarak çaldı. Belediye korolarında, özel korolarda çaldı. Dijital platformlarda canlı konserler verdi.

Burak kanun eğitimine başladığında kreşin bitirme konseri vardı. Aynı zamanda da babalar günüydü. Dediler Burak sahne alır mı ? Alır dedik. İlk konserine orada çıkmıştı ve biz ailesi olarak büyük bir heyecan içerisindeydik. Babasının eşliğinde sahnede yerini aldı ve benden de kayıt almamı istediler. O zamanlar teknoloji bu kadar gelişmiş düzeyde değil tabi. Sırf o gösteriyi, o anı görüntüleyebilmek için kamera aldık. Burak sahneye çıkıp çalmaya başladığında insanların Burak’a olan hayranlığı, benim gözyaşlarımın akmasına sebep oldu ve ben o an kamerayı elime bile alamamıştım. Performans bittiğinde eşim çekebildim mi? diye sorduğunda, 1 sn bile kayıt almadığımı farketmişim ve Burak’ı tek bir kare bile çekememişim.

Baba Hasan Boyar: Burak cumartesi günleri, benzer özellikleri olan arkadaşlarıyla birlikte çalışma yapıyor. Bu çalışmalar Ankara Güzel Sanatlar Üniversitesi ev sahipliğinde; onların ilgisiyle, yönlendirmeleriyle, destekleriyle yapılıyor.

Prof. Dr. Erhan Özden: Ankara Güzel Sanatlar Üniversitesi olarak “Engelsiz Orkestra” adındaki özel öğrencilerimizle sürdürdüğümüz bir orkestraya sahibiz. Burak ile bizim tanışıklığımız oraya dayanıyor. Orkestrada Burak gibi birkaç öğrencimiz, arkadaşımız daha var.

Burak kanun sanatçısı olduğu için, ben de Türk müziği sanatçısıyım. Orkestrayı gördüğümde dikkatimi ilk çekenlerden biri de Burak olmuştu. Eser icra ederken, Burak’ın ritmik duygusu çok gelişmiş olduğu için, yani sizi dinliyor ve sizinle aynı metronamda çalışıyor, sizin önünüze geçmiyor. Yani şöyle söyleyebilirim, Burak’ta müzikal ego yok. Siz kendinize ait, çalgınıza ait bir nüans yatığınız zaman anında karşılık vermeye çalışıyor. Eğer ki o karşılık yoksa sizin yaptığınız o nüansı bozmamak adına orda bekliyor. Bu da Burak’ta ne kadar ince bir müzisyen hassasiyeti olduğunu bizlere gösteriyor.

Baba Hasan Boyar: Perşembe günleri de Şentürk Deveci şefliğindeki “Kahramanlar Korosu” na katılıyor ve orada da çalışmalar yapıyor ve sazende olarak sahne alıyor. Yılda 2 defa konserleri oluyor ve Burak bu konserlerde sahne alıyor.

Anne Hülya Boyar: Konservatuvardan sınıf arkadaşı Aışan Budak abisiyle birlikte de “Kardeş Mızraplar” isimli ilk albümümüzü yaalam dediler. Uzun süreli bir çalışma sonrasında albümlerini tamamladılar ve dijital platformlarda yayınlandı. Bu albüm çalışmasından çok büyük beğeni aldılar. Hemen 2. Albüm çalışmalarına da başladılar ve sanırım yaz ayının sonuna doğru bu da bitmiş ve dinleyicilere sunulmuş olacaktır.

Burak sadece karşı taraf soru sorduğunda cevap verebiliyor. Akabinde sohbeti kendi kendine başlatamıyor fakat müziği ile birlikte, kanunu ile birlikte olduğunda konuşmayı rahatlıkla hem başlatabiliyor hem de sonlandırabiliyor. Elinde kanunu, enstrümanı olduğunda kendisini çok rahat bir biçimde ifade edebiliyor.

Prof. Dr. Erhan Özden: Burak gibi öğrencilerimizin, müzisyenlerimizin en önemli özellikleri icra kabiliyetidir. Bu çocuklarda belirli bir matematik zeka bulunmakta. Müziği bu matematik zeka ile birleştirerek icra ediyorlar. Tabiki duygu esesli, alışkanlık esesli, sevgi esesli ama en başta ritim duygusunun ön planda olduğunu görüyoruz biz Burak gibi müzisyenlerimizde. Çok sağlam bir ritim kompozisyonları var. Bu çocuklarımızda bizim en dikkatimizi çeken alan bestecilik alanı da olmaktadır. Ortaya koydukları beste farklı bir hayat anlayışı, farklı bir iç dünyaya sahip oldukları gibi, yaptıkları beste de alışageldiğimiz beste türlerinin dışında biraz daha farklı nüanslarla, farklı notalarla, yatay veya dikey hareketliliklerle kendini gösterebiliyor.

Gelecek Hayali

Soru: Ailenin ve Burak'ın kanunla ilgili gelecek hayalleri neler?

Anne Hülya Boyar: En büyük idealimiz Kültür Bakanlığı sanatçısı olabilmek. Bunun için de gereken uğraşı veriyor, çok çalışıyor Burak. İnşallah olur. Neden olmasın? Bundan sonraki hedefimiz kültür bakanlığı sanatçısı olabilmek, orada kendine bir yer edinebilmek.

Baba Hasan Boyar: Burak'ı iyiki zamanında keşfedebilmişiz, iyi ki üzerine gitmişiz. Onu yakalayabilmemiz çok önemli çünkü müzik olmasa yerine ne koyabilirdik bilmiyorum. Enstrümanı Burak için büyük bir arkadaş. Günde Burak'ın en az 3-4 saatini alabiliyor. Karşısında da somut bir şey çıktığı için biz de çok mutlu oluyoruz. Dediğim gibi müzik olmasa Burak'ın kendini ifade edebilmesi için bir sanat olması lazım, resim vb. gibi insanlığın kabul ettiği bir şeyi koyabilmemiz lazım.

Anne Hülya Boyar: Burak en çok sanat müziği çalarken, daha ziyade de bu Tamburi Cemil Bey, Sadi Işılai gibi değerli sanatkarların bestelerini çalarken, saz semaileri çalarken çok mutlu oluyor. Bizleri de çok uzaklara götürüyor.

Otizm tanısı konduğunda kendimizi dünyanın en şanssız insanları olarak görüyorduk. Sonradan Burak'ın bu bize yaşattığı güzel, gurur verici duyguları gördüğümüzde, hayata bakış açımızı değiştirdiğinde ise kendimizi dünyanın en şanslı insanları olarak görmeye başladık.

Biz Burak'a ne kadar emek harcadıysak karşılığını bize fazlasıyla verdi ve bizi farklı bir dünyaya soktu. Bizim hayata farklı bir pencereden bakmamızı sağladı, müziği tanıttı, sevdirdi bizlere. Müziğin içerisindeki anlamları öğretti bize. Biz onun için şanslıyız bilmiyorum ama her şeyden önemlisi Burak bizim için büyük bir şans.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma, farklı öğrenen bireyler kategorisindeki otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin farklı algılama ve öğrenme biçimlerini anlamada müziğin ne kadar önemli bir araç olduğunu bizlere göstermiştir. Burak Berk Boyar örneğinde de görüldüğü üzere, müzik eğitimi, kanun eğitimi, otizmlili bir bireyin bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimlerini desteklemenin yanı sıra kendini ifade etmesini de sağlayan güçlü bir kanal sunmaktadır. Erken tanı ve doğru yönlendirme ile desteklenen bu yetenekler, bireyin potansiyelini ortaya çıkarmakta ve toplumsal uyum sürecine katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda, otizmlili bireylerin farklılıklarının eksiklik değil, zenginlik olarak görülmesi gerektiği ve bireysel ilgi alanlarına uygun eğitim programlarının geliştirilmesinin önemini altı çizilmektedir.

Farklı öğrenen bireyler, standart eğitim yöntemlerinin ötesinde yaklaşımlara ihtiyaç duyarlar. Her bireyin öğrenme tarzı ve algılama biçimi farklıdır. Bu nedenle eğitim ve gelişim süreçlerinde esneklik, yaratıcılık ve ilgiye dayalı yöntemler öncelikli olmalıdır. Müzik, sanat ve performans gibi çok duygulu ve deneyimsel öğrenme araçları, farklı öğrenen bireylerin potansiyellerini ortaya çıkarmak ve toplumsal katılımını desteklemek için güçlü birer araç olarak değerlendirilebilir.

Bulgular, otizm farkındalığının artırılması ve toplumsal önyargıların kırılmasının gerekliliğini bir kez daha ortaya çıkarmıştır. Toplumun, otizmlili bireyleri yalnızca kabul etmekle kalmayıp, onların yeteneklerini destekleyen fırsatlar yaratması, sosyal uyum ve empati kültürünün gelişmesine de katkı sağlamaktadır. Bu nedenle eğitimciler ve aileler için önerilen yaklaşım, erken tanı ve müdahale programlarının yanı sıra sanatsal ve müzik temelli beceri geliştirme projelerinin yaygınlaştırılmasıdır. Ayrıca, müziğin birleştirici ve ifade edici gücünden yararlanılarak, otizmlili bireylerin toplumsal görünürlüğü ve katılımı da artırılabilir. Böylece hem bireylerin hem de toplumun gelişimi büyük ölçüde desteklenmiş olur.

Şekil 1. Burak Berk Boyar ve Ailesi

Şekil 2. Burak Berk Boyar ve Sınıf Arkadaşları

Şekil 3. Burak Berk Boyar ve Arkadaşları, Toplu Çalıma Sırasında

Şekil 5. Burak Berk Boyar ve “Kardeş Mızraplar” isimli albümlerinden ud sanatçısı arkadaşı Alişan Budak.

KAYNAKÇA

- Altın, N.B. (2013). *Otizm Sakınlımlı Kod Kırılırken*. Som Kitap Yayıncılığı: İstanbul.
- Arseven, A.D. (2003). *Alan Araştırma Yöntemi*. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık: Ankara.

- Atasoy, S. (2011). *Otizme Kardeş misin*. Etki Yayınları: İzmir.
- Aydoğdu, G. ve Aydoğdu, T. (?). *Kanun Metodu*. Yurt Renkleri Yayınevi: Ankara.
- Darıca, N. Abidoğlu, Ü. ve Gümüşcü, Ş. (2005). *Otizm ve Otistik Çocuklar*. Özgür Yayınları: İstanbul.
- Fazılıolu, Y. ve Yurdakul, M.E. (2007). *OTİZM “Otizmde Görsel İletişim Tekniklerinin Kullanımı”*. Morpa Kültür yayınları: İstanbul.
- Karadağlı, G. (2015). *Türk Müziğinin Nazlı Sazı Kanun*. Damla Matbaası Yayınevi, Gaziantep.
- Karasar, N. (2023). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Nobel Yayınları: Ankara.
- Selanik, C. (2010). *Müzik Sanatının Tarihsel Serüveni*. Doruk Yayıncılık: İstanbul.

Müzikal Tonalitelerin Renk Algısına Etkisi: Majör ve Minör Dizilerin Uyandırdığı Görsel Çağrışımların İncelenmesi

The Effect of Musical Tonalities on Color Perception: An Examination of Visual Associations Evoked by Major and Minor Scales

Dilşad Ağırbaşı

Afyon Kocatepe Üniversitesi
agirbaslidilsadd@gmail.com

Seyhan Canyakan

Afyon Kocatepe Üniversitesi
scanyakan@aku.edu.tr

Özet

Bu çalışma, müzikal tonaliteler ile renk algısı arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Sinestezi kavramına dayanan araştırmamız, ses ve görsel algı arasındaki nöral bağlantıları keşfetmeyi amaçlamaktadır. Metodolojik olarak, 10 farklı tonalitede (majör/minör) hazırlanmış 20-30 saniyelik piyano parçaları, 15 katılımcıya (müzik eğitilmiş) rastgele sırayla dinletilmektedir. Katılımcılar, her tonalite için "hissettikleri" rengi renk skalası üzerinden seçmektedir. Araştırma sorularımız; tonalitelerin sistematik olarak farklı renk algılarını tetikleyip tetiklemediği, müzikal eğitim düzeyinin bu ilişkiyi nasıl etkilediği, renk-tonalite eşleşmeleri ile işitsel ve duygusal tepkiler arasındaki bağlantılar arasındaki farklılıkların etkisi üzerine odaklanmaktadır. Beklenen sonuçlar arasında; majör tonalitelerin daha parlak ve sıcak renklere, minör tonalitelerin ise daha koyu ve soğuk renklere eşlenmesi ve müzikal eğitimin bu algıyı güçlendirmesi bulunmaktadır. Bu çalışma, multimedya tasarımı, sanat terapisi ve bilişsel nörobilim alanlarına katkı sağlama potansiyeline sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Tonalite, Renk algısı, Sinestezi, Çapraz duyuşsal algı, Müzik psikolojisi

Abstract

This study examines the relationship between musical tonalities and color perception. Based on the concept of synesthesia, our research aims to explore the neural connections between auditory and visual perception. Methodologically, 20–30 second piano pieces prepared in 10 different tonalities (major/minor) are presented in random order to 15 musically trained participants. For each tonality, participants select the color they “feel” from a color scale. Our research questions focus on whether tonalities systematically trigger different color perceptions, how the level of musical training influences this relationship, and the connections between tonality–color associations and auditory as well as emotional responses. Expected outcomes include a tendency for major tonalities to be associated with brighter and warmer colors, while minor tonalities are linked to darker and cooler colors, with musical training reinforcing these perceptions. This study has the potential to contribute to the fields of multimedia design, art therapy, and cognitive neuroscience.

Keywords: Tonality, Color perception, Synesthesia, Cross-modal perception, Music psychology

GİRİŞ

“Sanatta eylem algıyla başlar. İşitsel duyumuz ve görme duyumuz, dış dünyayı, estetik açıdan yorumlayabilmemiz için gereklidir” (Gökçen, 2023:1366).

“Sinestezi, bir duyunun uyarılması durumunda uyarılmamış ikinci bir duyunun tetiklenmesiyle duyuların eş zamanlı birleşimi olarak tanımlanmıştır”(Grossenbacher and Lovelace, 2001).

“Müzikrenk sinestezisi, otomatik ve istemsiz olarak müzik dinlemenin bilinçli renk deneyimine yol açtığı nadir ve ilginç bir nörolojik fenomendir” (Ward, 2013).

“Müzik ve resim sanatı farklı özgün tekniklere sahip sanat dalı olarak ayrılırken, dışavurumsal yapıda ortak özellikte buluşurlar. Özellikle yedi notanın yedi renkle olan ilişkisine bakıldığında terminolojik açıdan; kontrast doku, kompozisyon ve armoni gibi eş değer terimlerin yer aldığı görülmektedir” (Agdam, 2018).

Sinestezi ve Sanat

“Sanatta eylem algıyla başlar. İşitsel duyumuz ve görme duyumuz, dış dünyayı, estetik açıdan yorumlayabilmemiz için gereklidir. Resim sanatında, sanatçının görsel algısının farklılığı bir sanat eseri çıkartılabilmesi için önemli etkenlerdendir. Resim sanatı tarihinde birçok yetenekli ve farklı akımlarla sanat dünyasına yenilik getirmiş sanatçıda, birden fazla duyu organının birlikte çalışmasından oluşan nörolojik ve psikolojik durum olan sinestezik algı vardır. Geçmiş dönemlerdeki bazı tıp doktorları bu durumu hastalık olarak açıklamış olsa da, 1990’lı yılların sonunda sinesteziyle ilgili, dünyanın çeşitli ülkelerinde sinestezi dernekleri kurulmuştur. Ayrıca sinestetlere farkındalık yaratmak ve bu durumun rahatsızlık değil, bir yetenek olduğunu göstermek için sergiler düzenlenmiştir. Sinestezik sanatçıları, diğer insanlardan ayıran fark, nöronların birbiriyle birleşmesi, sonucunda sanat eserindeki renklerin ve biçimlerin uyum içinde yapılmasını ve yaratıcılık sürecinde, sanatçıyı duygusal algılamaya yönelten bir fenomen olmasıdır. Araştırmalar, beynin işlevi ve uyaranlara verilen yanıtlar hakkında nörolojik bulguların, beynin metaforları geliştirdiğini ve sanatı yorumlamada iç görü sunabileceğini göstermektedir. Bu teorilerin ve gözlemlerin sanatsal bilimin yeni nöro – estetik bilimi keşfeden bir sanat bilimine evrilmesinden başka bir şey olmadığını vurgulamaktadır. 20.yüzyılda, makineler, bilim ve teknoloji, iç gözlemde değişim ve yenilikçi bir anlayış ile sanatçılar, zaman ve mekanın yeniden tanımlanmasından esinlenmişlerdir.

Sanatta sınırların ötesine geçmek için kullanılan sinestezi, iki duyu arasında duyu geçişi ve çok duyuşal (üç veya daha fazla duyu geçişi olarak) gerçekleşmekte, doğuştan ve estetik sanatsal bir niyetin ortaya konması olarak tanımlanmaktadır” (Gökçen, 2023:1366).

A=432 Hz ve 440 Hz Akortlanmış Majör ve Minör Tonlardaki Müziklere Karşılık Gelen Duyuşsal Tepkiler

1939’da İngiltere’de düzenlenen bir konferansla birlikte kılavuz “A” sesinin 440 Hz’e akortlanması resmi olarak norm haline gelmiştir (Gribenski, 2020a). Bu karar öncesinde farklı ülkeler hangi frekansları kullanmıştır ve bu frekans fikri nasıl ortaya atılmıştır? Dahası alınan kararla ilgili itiraz edenlerin argümanları nelerdir? Bu çalışmada günümüzde bu durumun tekrar nasıl bir fenomen haline geldiği incelenmiş ve deney grubu üzerindeki etkisi değerlendirilmiştir. Frekans fizikte sabit bir noktadan geçen dalgaların sayısı olarak tanımlanır. 19 yy. Alman fizikçisi Heinrich Rudolf Hertz’in onuruna Hertz (kısaca Hz) olarak adlandırılmakta ve saniyede bir döngü birimini ifade etmektedir (Britannica, 2022). Müzikte ise, akort tarihiyle ilgili belgeler incelendiğinde 1600’ler sonrasında A=337 Hz olarak kullanılmış fakat yinede bir ülkedeki farklı bölgelerde bile standartlaşma gerekli görülmemiştir (Cavanagh, t.y.). 18 yy. da Haendel ve Mozart gibi tanınan besteciler la kılavuz sesini 422 Hz

ve 421.6 Hz olarak almışlardır (Abdella, 1989; Egarr, 2012:2). 1834'te piyanoları ortak olarak akort etmek adına Alman ipek üreticisi Johann Heinrich Scheibler referans olarak 440 Hz perdesini öneren ilk kişidir ve özellikle 16 yy.'dan itibaren 19 yy.'ın son çeyreğine kadar uluslararası bir fenomen haline gelen ortak perde kullanımı ve 17 yy.'ın sonlarından itibaren giderek yükselen perdeye çözüm arayışının sonucunda ulusal çapta ilk olarak 1859 yılında Fransa standart bir perde değeri belirleme adımlarını atmıştır (Gribenski, 2021).

1859'da Fransa'da kabul edilen 435 Hz'i bilimsel temeli olmadığından eleştirerek A=432 Hz'nin benimsenmesini öneren ilk kişi ise 1873'te Belçikalı akustikçi Charles Meerens'dır. Bunun yanı sıra İtalyan müzisyen Guiseppe Verdi'nin de tavsiyesiyle A=432 (Abdella, 1989), 1881 yılında bu öneri İtalyan müzisyenler derneği tarafından ulusal bir standart olarak kabul edilmiştir. 1885'te yapılan Viyana konferansında İtalyan delegeler bu taleplerini belirtmelerine rağmen Fransız perdesinin Avrupa'da yayılmış olması ve bunun tekrar değiştirilmesinin yüksek maddi meblağlara mukabele etmesinden mütevellit bu istek kabul edilmemiştir (Gribenski, 2020a). Bununla ilgili olarak Gribenski (2021) "... Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki perde standartlarındaki farklılıklar, müzisyenlerin ve müzik enstrümanlarının seyahatlerinin önünde engel olarak görülüyordu... Ses perdesini düzeltmek, zamanı dondurmanın ve bu bestecilerin mirasını canlı tutmanın bir yolu olarak tasavvur edildi" şeklinde belirtmiştir. Sonuç olarak 20 yy.'a kadar her ülkede akortlama sisteminde farklı frekanslar baz alınmıştır (Özmen ve Demirbatır 2023:952).

Eserlerin akortlandıkları frekanslardan bağımsız olarak majör tonlarda daha olumlu duygular uyandırdıkları sonucuna varılmıştır. Katılımcı sayısına göre çoğunluk 440 Hz perdede akortlanmış majör parçayı dinlerken 432 Hz'de akortlanmış majör parçaya göre daha olumlu hissettiğini belirtmiştir. 440 Hz minör parça ve 432 Hz minör parça arasında ise hissedilen olumlu duygular arasında bir fark gözlenmemiştir. Yine katılımcıların müzik eğitimi seviyeleri ve verdikleri duyuşsal tepki arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir (Özmen ve Demirbatır 2023:964).

Problem Durumu

Araştırmanın problem cümlesini "Ortaokul 5.sınıf düzeyinde müzik eğitimi alan öğrencilerin, majör ve minör tonalitelere verdikleri renk algısı tepkileri nasıldır?" sorusu oluşturmaktadır.

Alt Problem

Ortaokul 5.sınıf düzeyinde müzik eğitimi alan öğrencilerin majör ve minör tonalitelere verdikleri renk algısı tepkileri, duygusal tepkilerle ilişkisi bakımından nasıldır?

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın temel amacı, tonalite-renk ilişkisini deneysel bir bağlamda ortaya koymak ve bu ilişkinin eğitimsel, müzikolojik ve nörobilimsel açıdan önemini ortaya koymaktır. Beklenen sonuçlar arasında; majör tonalitelerin daha parlak ve sıcak renklere, minör tonalitelerin ise daha koyu ve soğuk renklere eşlenmesi ve müzikal eğitimin bu algıyı güçlendirmesi bulunmaktadır. Bu çalışma, multimedya tasarımı, sanat terapisi ve bilişsel nörobilim alanlarına katkı sağlama potansiyeline sahiptir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli ve Veri Toplama Yöntemi

Bu araştırma, deneysel bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Ortaokul 5. sınıf müzik eğitimi alan öğrencilere Do, Re, Mi, Sol ve La sesleri majör ve minör 10 farklı ton olmak üzere piyanodan kaydedilen 20-30 saniye aralığında ses kayıtları dinletilmiştir. Ses kayıtları, ilgili tonun bir oktavlık gamı ve kadansı ardına kısa bir motiften oluşmaktadır.

Çalışma grubu 15 kişilik müzik eğitimi alan 5. sınıf ortaokul öğrencilerinden oluşmaktadır.

Örneklem Seçimi ve Özellikleri

Örneklem Seçim Kriterleri:

En az 2 yıl müzik eğitimi almış olması.

Normal işitme yeteneğine sahip olması.

Renk körlüğü bulunmaması.

Gönüllü katılım esası olması.

Çalışma grubu, basit rastgele örnekleme yöntemiyle seçilmiş 15 kişilik müzik eğitimi alan 5. sınıf ortaokul öğrencilerinden oluşmaktadır. (8 erkek, 7 kız ; yaş ortalaması: 11-12.)

Ses Kayıtlarının Teknik Özellikleri

Enstrüman: Yamaha Clavinova CLP 525

Kayıt formatı: 44.1 kHz, 16-bit WAV

Ses seviyesi: 70-75 dB SPL

Tempo: 120 BPM (tüm örnekler için sabit)

Dinamik seviye: Mezzoforte (mf)

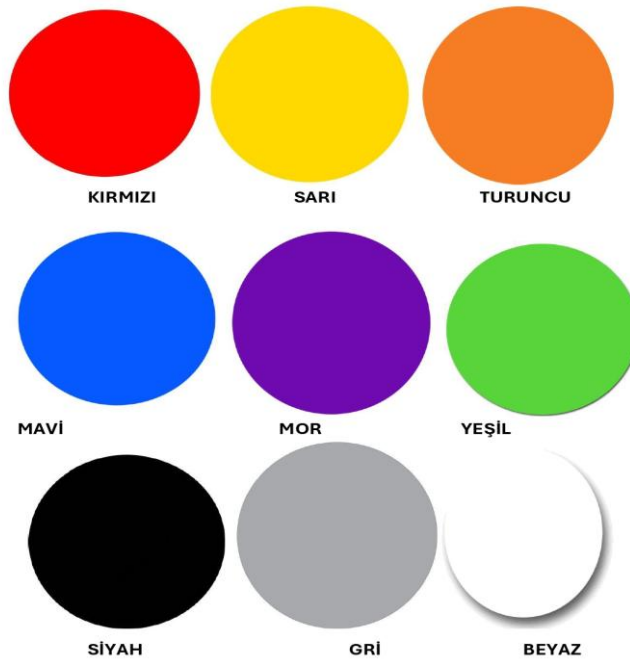
Akustik ortam: Yankı süresi 0.4 saniye olan stüdyo ortamı

Öğrencilerin önünde ara renkler, ana renkler ve tarafsız renklerden oluşan bir renk skalası bulunmaktadır. Renk skalası şu şekildedir:

- **Ana Renkler:** kırmızı, mavi, sarı
- **Ara Renkler:** mavi, mor, yeşil
- **Nötr/Tarafsız Renkler:** siyah, gri, beyaz

Birbirlerinden etkilenmeyecek şekilde oturma düzeni alan öğrenci grubu, ses kayıtları ile renk skalasında bulunan renklerle eşleştirme yapmıştır. Öğrenciler kendilerine verilen renk skalası ve ses kaydı eşleştirme belgelerini okulun müzik atölyesinde, birbirlerinden bağımsız biçimde doldurmuşlardır. Çalışma 20 ila 25 dakika arasında sürmüş ve gönüllü katılım esas alınmıştır.

Şekil 1. Renk Skalası

BULGULAR

Bu çalışma, müzikal tonaliteler ile renk algısı arasında sistematik ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Majör tonalitelerin sıcak renklerle, minör tonalitelerin ise soğuk/nötr renklerle ilişkilendirilmesi, bu bağlantının rastlantısal olmadığını göstermektedir. Bulgular, müzik eğitimi, sanat terapisi ve multimedya tasarımı alanlarında pratik uygulamalar için önemli ipuçları sunmaktadır. Özellikle eğitim teknolojilerinde, tonalite-renk ilişkisinin bilinçli kullanımı, öğrenme deneyimini zenginleştirebilir.

Elde edilen sonuçlar tablo haline getirilip incelenmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Dinlediği Ses Kayıtlarına Göre Renk Sakalasında Bulunan Renk Eşleştirmelerinin Değerlendirilmesi

Müzikal ton	Kırmızı	Sarı	Turuncu	Mavi	Mor	Yeşil	Siyah	Gri	Beyaz	Diğer
Do M			1	2			1			2
Sol M			1	2					2	
Re m			3				4		2	
La m	3		3	3					1	
Do m	1		1	2			1		4	
La M	1		3	7					1	
Sol m	3								2	
Re M	5		2				1		1	
Mi m	1		1	2			3		1	2
Mi M	2			2					2	1
Toplam	16	22	15	20	14	16	13	17	15	5

Elde edilen sonuçlar dahilinde tonal-renk ilişkilerinin müzikolojik analizi üzerine, Antik Yunan'da yedi gezegenden olan çağrışımla yedi bölümden oluşan renk skalası yapılmış, her renk 7 farklı ses ile eşleştirilmiştir (Sayın, 2022).

Sinesteziye dair bir başka bulgu da John Locke'un yazılarında geçer. Locke'un araştırması 1690'a dayanır. *İnsan Anlığı Üzerine Bir Deneme* adlı eserinde sinestezik deneyimin şu örneği geçer: Görme engelli bir adama borazan (trumpet) sesinin ne olarak algıladığı sorulduğunda alınan cevap bu sesin kırmızı/kızıl şeklinde olduğu yönündedir (Locke, 2004).

17.yüzyılda sinesteziye ilişkin Locke'un yazdıklarının ardından 18. yüzyılda ünlü fizikçi Newton'un çalışmaları da sinestezi tarihi açısından önem arz eder. Newton, ışık tayfında yedi farklı renk olduğunu ve bu renklerin diyatonik dizideki yedi notayla bir şekilde bağlantılı olduğunu düşünüyordu. Her notaya bir rengin atandığı "renkli orglar" ve benzer enstrümanlar on sekizinci yüzyıl başında ortaya çıkmıştır (Sacks, 2021: 173). Newton'un bu tasarımı, farklı notalar için ekranında farklı renklerin parladığı oyuncak bir klavyedir (Ramachandran, 2019).

Aynı yüzyılın ortalarında matematikçi Louis Bertrand Castel, müzik notalarıyla uyumlu renkli ışıklar üretebilecek bir enstrüman tasarlamıştır (Akgün, 2021: 136).

Yüksek lisans tezinden (Orhan Aytuğ Tolu, 2023) alıntılama yapmış olduğumuz bu bilgiler, müzik ve renk ilişkisinin eski döneme dayandığının örneği olmaktadır.

KAYNAKÇA

- Agdam, Y. S. (2018). Resim ve Müzik İlişkisinde Doğaçlama ve Renk. Sanatta Yeterlik Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Akgün, V. Özlem. “Duyuların Ötesinde Sinestezik Markalama”. Duyuların Etkileşimi: Sinestezik Pazarlama. Ed. Muammer Zerenler. Konya: Atlas Akademi Yayınları, (2021): 117-167.
- Çankır, B. (2020). *Müziğe Yetenekli Otizmlili Çocukları Olan Ailelerin Sorunlarının Betimlenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Çetinkaya, Y. (2023). Müzik- Renk ve Müzik-Duygu Çağrışımı: *Yegah Müzikoloji Dergisi*, 6(2), 276-296.
- Gökçen, G. (2023). Sinestezi ve Sanat İlişkisi : *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 10 (4), 1365-1374.
- Gribenski, F. (2020a). “Plenty of Pitches”, *Nature Physics*, Sayı 16, s.232.
- Gribenski, F. (2020b). “Tuning Forks as Time Travel Machines: Pitch Standardisation and Historicism”, *Sound Studies*, 6(2), s.153–173.
- Gribenski, F. (2021). “Words And Numbers: The Many Languages of Nineteenth-Century Pitch Standardization”, *History of Humanities*, 6(1), s.11–34.
- Grossenbacher, P. G., & Lovelace, C. T. (2001). Mechanisms of synesthesia: cognitive and physiological constraints. *Trends in cognitive sciences*, 5(1), 36-41.
- Özmen, D. ve Demirbatır, R. E. (2023). A=432 Hz ve 440 Hz Akortlanmış Majör ve Minör Tonlardaki Müzikler Sonrası Verilen “Duyuşsal Tepki” ye Yönelik Bir İnceleme :*Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 16 (32), 951-968.
- Ramachandran, V. S. (2019). Öykücü Beyin. Çev. Ayşe Cankız Çevik. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Sayın, Esra. “Beynin Sınırlarını Zorlayan Hastalıklar.” *Trt Haber*, 13.02.2022.
- Tolu, O. A. (2023). *Türk Şiirinde Sinestezi (1923-1960)*. İstanbul Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Ward, J. (2013). Synesthesia. *Annual Review of Psychology*, 64, 49–75.

Mesleki Müzik Eğitimi Almakta Olan Lisans Öğrencilerinin Farklı Öğrenenlerle Birlikte Eğitim Almaya İlişkin Görüşleri

Views of Undergraduate Students Receiving Professional Music Education on Studying with Different Learners

Emel Funda Türkmen

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

efturkmen@comu.edu.tr

Özet

Müzik eğitimi küçük yaşlardan itibaren çocukların bütün bir yaşamını desteklemesi nedeniyle eğitim yaşamında yer alması gereken bir alandır. Toplu müzik çalışmaları arasında sayılan korolarda şarkı söylemek, müzik topluluklarında görev almak çocukların bir çok yönünü geliştirirken özellikle sosyal yönleri güçlü ve kendilerini kolaylıkla ifade edebilen bireyler olarak yetişmelerinde etkili olmaktadır. Böylesine etkili bir eğitim alanının farklı öğrenen bireyler için de oldukça değerli fırsatlar sunabileceği açıktır ve bu amaçla müzik terapötik yönüyle farklı öğrenenlerin eğitimlerinde sıklıkla yer almaktadır. Özellikle iletişim açısından büyük sorunlar yaşadığı dile getirilen otizmlili bireylerin müzikle ilgili çalışmalarda yer almalarının, müziğin çeşitli dallarında mesleki müzik eğitimi almalarının faydalı ve yaşamlarının bir çok yönünü destekleyici olabileceğine yönelik çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Öte yandan otizmlili bireylerin bulunduğu okul ortamlarında özellikle mesleki müzik eğitimi verilen kurumlarda, diğer bireylerin otizmlili öğrencilerle olan etkileşimi, otizmlili bireylerle birlikte olmanın zorlukları veya farklılıkları, yaşadıkları çeşitli tecrübeler ve onlarla birlikte olduklarında ihtiyaç duydukları bilgi veya dikkat edilmesi gereken hususlar öğrencilerin etkileşimi açısından üzerinde durulması gereken bir konudur. Bu çalışmada mesleki müzik eğitimi verilen bir kurumda otizmlili öğrencilerle birlikte bir çok derse giren öğrencilerin farklı öğrenenlerle birlikte eğitim almalarına ilişkin görüşlerine yer verilmiş, yaşadıkları zorluklar, ihtiyaç duydukları veya eksikliğini hissettikleri bilgi ve beceriler ile “daha önce bilseydim iyi olurdu” dedikleri dikkat edilmesi gereken hususlara dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerine dayalı olarak yürütülen bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla veriler toplanmıştır. Özellikle otizmlili bireylerle mesleki müzik eğitimi almakta olan öğrencilerin yaşadıkları zorluklara odaklanılmış, bu tür ortamlarda otizmlili öğrencilerle birlikte eğitim alan öğrencilerin ihtiyaçları tespit edilmiştir. Çalışmanın eğitimcilerle sadece otizmlili bireyler açısından değil, otizmlilerle birlikte yaşayan diğer bireylerin ihtiyaçlarına da dikkat çekmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mesleki müzik eğitimi, müzik, otizm, farklı öğrenenler, lisans öğrencileri

Abstract

Music education is an essential field that should be included in educational programs, as it supports children's overall development from an early age. Singing in choirs or participating in ensemble-based music activities contributes to the development of various skills in children and plays an important role in raising individuals who are socially competent and capable of expressing themselves effectively. It is evident that such an influential educational field can also provide valuable opportunities for learners with diverse needs, and for this reason, music is often used in the education of differently learning individuals due to its therapeutic qualities. There are several studies suggesting that participating in musical activities and receiving vocational music training in various musical fields can be beneficial and supportive for individuals with autism, who are often described as experiencing significant

challenges in communication. On the other hand, in school environments where autistic individuals are present—especially in institutions offering vocational music education—the interactions between autistic and non-autistic students, the challenges or differences encountered when studying together, the experiences students have, and the knowledge or considerations needed in such interactions constitute an important area that requires attention. This study presents the perspectives of students who share many classes with autistic peers in an institution that provides vocational music education. It focuses on their experiences of studying alongside learners with diverse needs, the challenges they face, the knowledge and skills they feel they require or lack, and the issues they report as “something I wish I had known beforehand.” Conducted through qualitative research methods, the study collected data using semi-structured interviews. The analysis particularly centers on the difficulties experienced by students who receive vocational music training together with autistic individuals, as well as the needs of students learning in such inclusive environments. The study is considered significant not only in terms of autistic individuals but also in drawing attention to the needs of other students who share educational settings with individuals with autism.

Keywords: Vocational music education, music, autism, diverse learners, undergraduate students

GİRİŞ

Müzik eğitimi, bireyin hem bilişsel hem de duyuşsal gelişimini destekleyen bir alandır. Korolarda şarkı söylemek, müzik topluluklarında yer almak gibi uygulamalar, öğrencilerin özgüvenini, iletişim becerilerini ve sosyal etkileşimlerini artırmaktadır. Bu yönüyle müzik eğitimi yalnızca tipik gelişim gösteren bireyler için değil, farklı öğrenen bireyler için de değerli fırsatlar sunar. Özellikle otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin müzikle etkileşimlerinde olumlu gelişmeler gösterdiği pek çok araştırmayla ortaya konmuştur. Ancak otizmlili bireylerin yer aldığı ortamlarda, özellikle mesleki düzeyde müzik eğitimi alan lisans öğrencilerinin yaşadığı deneyimler, karşılaştıkları zorluklar ve geliştirmeye açık alanlar yeterince incelenmemiştir.

“Özel gereksinimi olan bireyler, ortak özellikleri, eğitim ihtiyaçları, tedavi ihtiyaçları açısından çeşitli gruplara ayrılmaktadırlar” (Ergül, Öztosun Çaydere, 2021). “Engellilik bir sosyal dışlanma unsurudur. Engelliler için sosyal ilişkilerden, kültürel ve toplumsal faaliyetlerden, temel hizmetlere erişimden, yakın çevreden ve iktisadi sahadan engellenmek ikinci bir engel durumu olarak görülmektedir. Bunun için sosyal içerme/ toplumla bütünleşme kendileri için ciddi bir önem taşımaktadır” (Genç ve Çat, 2013). Günümüzde farklı öğrenenler olarak nitelendirilen çeşitli öğrenme farklılıkları bulunan bireylerin kendilerine özel ortamlardan ziyade yaşlılarıyla sosyalleşecekleri ortamlarda yetişmeleri bir çok uzman tarafından desteklenmektedir. Malkoç (2022) özel eğitimi, “bedensel, zihinsel, duygusal veya sosyal gelişim özellikleri yönünden farklı olarak dünyaya gelen bireylerin ihtiyaç duydukları, gereksinimleri doğrultusunda eğitim alarak gelişmelerini tamamlamaya çalıştıkları bir eğitim” biçiminde tanımlamaktadır. Bu ihtiyaçlar her birey için farklı özellikler taşımaktadır ve bu da farklı öğrenenler kavramının kullanılmasına yol açmıştır. Bu farklılıkların bireylerin yaşamlarında zorluklar yanında bazı yeteneklerinin de daha fazla gelişmiş olmasına yol açtığı bilinmektedir. Otizm bu özel durumlardan birini oluşturmaktadır ve otizmlili bireylerin yetenekleri geliştirildiğinde önemli başarılar ortaya koydukları artık çok daha iyi bir şekilde ortaya çıkmıştır.

Otizm kavramının literatüre ilk kez 1910 yılında İsviçreli psikiyatrist Eugen Bleuler tarafından kazandırıldığı kabul edilmektedir. Bleuler, autismus terimini, bireyin dış dünya ile ilişkisini kısıtlayarak içe yönelme ve kendi iç dünyasına kapanma eğilimini tanımlamak

amacıyla kullandığı belirtilmektedir. Ona göre otizm, bireyin dış çevreden gelen uyaranları rahatsız edici bulması sonucunda hayal dünyasına ve içsel deneyimlerine sığınmasıyla karakterize edilen bir durumdur (Mengi, 2019: 15). Erbaş'a (2018: 147) göre otizm; sosyal etkileşim ve iletişim güçlükleri ile tekrarlayıcı davranışların görüldüğü bir nörogelişimsel bozukluktur. Anne karnında başlayan bu süreçte çocukların büyük kısmında belirgin bir genetik bozukluk saptanmaz ve otizm erkeklerde daha sık görülür. Erbaş, otizmin yalnızca çevresel etkenlerle açıklanamayacağını, genetik ve çevrenin birlikte rol oynadığını vurgulamaktadır.

Karabaş ve Aydın'ın aktardığı bulgular, 2000–2014 yılları arasında otizm tanısı alan çocuk sayısının her yıl yaklaşık %6–15 oranında arttığını göstermektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2012 verilerinde OSB'nin küresel yaygınlığı yaklaşık %1 olarak bildirilirken, sonraki yıllarda özellikle gelişmiş ülkelerde yapılan çalışmalar bu oranın %1 ile %5 arasında değişebileceğine işaret etmektedir. Araştırmacılar, erken tanının otizmlili bireylerin yaşam boyu karşılaşacağı maliyetleri önemli ölçüde azaltabileceğini vurgulamakta; nitekim Güney Kore'de 7–12 yaş grubuyla yapılan bir çalışma, OSB yaygınlığının %2,64 gibi oldukça yüksek bir düzeye ulaştığını göstermektedir (2023: 172).

Pektaş'ın (2016) aktardığına göre otizm spektrum bozukluğu, günümüzde zihinsel yetersizlikten sonra en yaygın nörogelişimsel yetersizlik türü olarak değerlendirilmektedir. Otizmlili çocukların genellikle aşırı seçici oldukları, bilgiyi bütüncül biçimde işleme konusunda güçlük yaşadıkları ve bu nedenle edindikleri bilgiyi genelleme ya da farklı durumlara aktarma konusunda çeşitli sorunlarla karşılaştıkları belirtilmektedir.

Otizm spektrum bozukluğunun bireylerin yaşamlarına olan etkileri ve yaşama katılmalarına olan gereklilik, otizm üzerinde çalışılmasına ihtiyaç duyulmasına yol açmıştır. İletişim, sosyal etkileşim ve bilişsel süreçlerde yarattığı sınırlılıklar göz önüne alındığında, bu bireylerin öğrenme ve dış dünyayla bağlantı kurma biçimlerinin geleneksel öğretim yöntemlerinden farklılaştığı anlaşılmaktadır. Otizmlili bireylerde görülen seçicilik, bilgi genelleme güçlüğü ve içe yönelim gibi özellikler, onların daha yapılandırılmış, duyuşsal açıdan düzenlenmiş ve motivasyonu yüksek tutan öğrenme ortamlarına ihtiyaç duyduklarını göstermektedir. Bu noktada müzik, beynin alışılmışın dışında gelişim gösterdiği durumlarda bile güçlü bir uyaran olarak öne çıkmakta; ritim, tekrar, melodi ve duyuşsal düzenleyici etkisi sayesinde otizmlili bireylerin dikkatini sürdürebilme, iletişim başlatabilme ve sosyal etkileşime katılabilme potansiyelini artırmaktadır. Dolayısıyla otizmin nörogelişimsel özellikleri ile müziğin yapılandırıcı, motive edici ve iletişimi kolaylaştırıcı yapısı arasındaki bu etkileşim, müziği otizmle çalışan eğitimciler için önemli bir öğretim ve destek aracı hâline getirmektedir.

Bu görüşlere dayalı olarak bu çalışma, otizmlili bireylerle aynı sınıfta ders alan müzik öğrencilerinin bu sürece ilişkin deneyimlerini, fark ettikleri ihtiyaçları ve önerilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemine dayalı betimsel bir çalışmadır. Amaç, öğrencilerin deneyimlerini derinlemesine anlamak ve onların perspektifinden otizmlili bireylerle birlikte eğitim almanın etkilerini ortaya koymaktır.

Ayrıca araştırma, Otizmlili bireylerle eğitim deneyimi olan öğrenci görüşlerini doğrudan kendileri üzerinden incelemesi ve katılımcıların gerçek ders ortamlarındaki deneyimlerinin incelenmesi açısından önemlidir. Ayrıca otizmlili bireylerle birlikte eğitim alan öğrenciler açısından meseleye bakılması, çalışmanın farklı bir bakış açısını ortaya koyduğu düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan 39 öğrenci Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesinde koro, müzik teorisi, müzik tarihi, orkestra gibi toplu yapılan ortak derslerde otizmli öğrencilerle bir araya gelmektedir veya bu derslerde bir araya gelmiştir. Kurumda halen eğitim almakta olan 5 otizmli öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerden koro derslerinde birinde görme engeli de bulunan 4 otizmli öğrenci ile dersler yürütülmektedir. Öğrenciler Orkestra derslerine katılan koroya katılmayan bir başka otizmli öğrencinin de bulunduğu 5 otizmli öğrenci ile gün boyunca karşılaşmakta ve Müzik Eğitimi Kuramları, Müzik Teorisi ve Solfej gibi çeşitli derslerde bir araya gelmektedirler. Bu açıdan verilerin toplandığı katılımcı grubun önemli bir veri kaynağı olduğu söylenebilir. Katılımcılar lisans düzeyinde eğitim görmekte olan yaşları 18 ile 30 arasında değişen bireylerden oluşmaktadır. Çalışma Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi öğrencileri ile sınırlandırılmış, katılmaya istekli olanlarla yürütülmüştür.

Tablo 1. Katılımcıların Müzik Eğitimi Alma Durumları

1. Kaç Yıldır Müzik Eğitimi Alıyorsunuz?		
1-5 Yıl	8	20,5
6-10 Yıl	23	58,9
11-15 Yıl	6	15,3
16 ve üzerinde	2	5,1
Toplam	39	100

Katılımcıların büyük çoğunluğu 6-10 yıldır müzik eğitimi almakta olduklarını belirtmiştir. Bu %58,9'luk grubun büyük çoğunluğu güzel sanatlar lisesi çıkışlıdır. Bazıları lisede de farklı öğrenen bireylerle eğitim aldıklarını dile getirmişlerdir.

Tablo 2. Müzik Eğitimi Sürecinde Özel Gereksinimli ve Özellikle Otizmli Bireylerle Eğitim Ortamında Bulunma Durumu

2. Müzik eğitimi sürecinizde daha önce özel gereksinimli bireylerle, özellikle otizmli bireylerle herhangi bir eğitim ortamında bulundunuz mu?		
Evet	26	66,6
Hayır	11	28,2
Başka	1. Lise zamanlarında görme engelli arkadaşlarımla üniversite dönemimde de otizmli arkadaşlarımla beraber öğrenim görmekteyim 2. Müzik eğitimi sürecimde ilk defa otizmli bireylerde aynı ortamda bulundum ben Anadolu Lisesi çıkışlıyım lisedeki sınıfımda otizmli arkadaşlarım oldu.	5,1
Toplam	39	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin %66,6'sı daha önce özel gereksinimli bireylerle, özellikle otizmli bireylerle herhangi bir eğitim ortamında bulunduklarını belirtmiş olmakla birlikte başka seçeneğine cevap veren iki öğrenci de daha önce bir arada bulundukları açıklamasını yapmıştır ve buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin %71,7'si daha önce farklı öğrenen ve/veya otizmli öğrencilerle birlikte eğitim aldıklarını söylemiştir.

Bu veri öğrencilerin büyük çoğunluğunun farklı öğrenenlerle karşılaştığını göstermesi açısından önemlidir.

Tablo 3. Öğrencilerin Müzik Eğitimi Sürecinde Farklı Öğrenen Bireylerle Birlikte Bulundukları Dersler

3. Müzik eğitimi sürecinizin şu an aldığınız hangi derslerinde farklı öğrenen bireylerle (özel gereksinimli bireylerle, özellikle otizmli bireylerle) bir arada bulunuyorsunuz?	
Koro/Birlikte Seslendirme/	37
Kulak eğitimi	
Teori/Armoni	
Müzik Tarihi, Girişimcilik	
Müzik Eğitimi Kuramları	
Orkestra/ Oda Müziği	2
Almıyor	

Bu çalışmaya, şu anda derslerinde farklı öğrenen bireylerle (özel gereksinimli bireylerle, özellikle otizmli bireylerle) bir arada ders almadığını fakat daha önce aldığını belirten 2 öğrenci ve ders almakta olduğunu belirten 37 öğrenci katılmıştır. Büyük çoğunluğu ortak derslerin tamamını özel gereksinimli bireylerle ve özellikle otizmli bireylerle birlikte almaktadır. Bu öğrencilerden 12 kişi 1. sınıf, 18 kişi 2. sınıf, 2 öğrenci 3. sınıf ve 7 kişi 4. sınıf öğrencisidir.

Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda verilen açık uçlu sorular, öğrencilerin belirtmek istedikleri hususları kolaylıkla yazmalarına fırsat vermesi açısından tercih edilmiştir. Daha sonra verdikleri yanıtlar içerik analizi ile yapay zekadan da yararlanılarak çözümlenmiştir. Bu yönüyle bulgulara dayalı olarak eğitimciler ve kurumlar için daha somut uygulama önerileri sunduğu ve gerçekçi bilgilere ulaşıldığı belirtilebilir. Çalışmada yapay zekanın kontrol ve deneysel amaçlı olarak bulguların analizinde kullanıldığını belirtmek etik açıdan önem arz etmektedir.

Bu çalışmanın, Müzik eğitimi ya da müziğin çeşitli dallarında eğitim verecek eğitimcilere otizmli bireylerle etkili iletişim ve işbirliği konusunda farkındalık kazandırabileceği, ortak öğrenme ortamlarında farklı öğrenenlerin ihtiyaçlarını dikkate alan bireylerin yetiştirilmesini gözetken içerik ve stratejiler geliştirilmesine katkı sağlayabileceği, özellikle de özel gereksinimli bireylerle birlikte eğitim alan öğrencilerin desteğe olan ihtiyacını vurgulaması açısından yönetici ve uygulamacılar için önemli veriler sunacağı öngörülmektedir.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4. Otizmli bir Bireyle Aynı Sınıfta Ders Almaya Yönelik Öğrenci Görüşleri

4. Otizmli bir bireyle aynı sınıfta ders almak sizin için nasıl bir deneyimdi?
Bence çok özel bir deneyim çünkü benim zorlandığım yerde kulakları daha iyi olduğu için destek alabiliyorum, unuttuğum bir şeyi onlara sorabilirim hafızaları çok kuvvetli ve beni eleştirmelerini istediğimde kendimi olumlu yönde geliştirecek yorumlar yapabiliyorlar.
Çoğunlukla sıradan bir deneyimdi ancak bazen komik ve gergin anlar yaşanabildi
Çok eşsiz bir deneyim. Arkadaşlarım çok yetenekli çok çabuk öğreniyorlar ve çok ılımlılar. Onlarla beraber eğitim görmek benim için çok özel bir deneyim.
pek bir etkisi yok, normal birsey
Her birinin farklı birer insan olduğu için tam anlamıyla aynı durumda değerlendiremeyecek olmalarına rağmen otizmli bireylerin düşünce yapısı, ruhsal durumları ve ihtiyaçları zaman zaman ortak olabiliyor. Bu yüzden bir zorluk yaşamadım. Alışık olduğum bir durumdu.
Sınıfta bir farkındalık ortamı oluşuyor. Bizim de onlardan öğrendiğimiz bir çok şey oluyor
Diğer derslerimle aynı oranda verimli derslerdi.

Benim için çok farklı bir deneyim olmadı. Çünkü onlar da benim gibi müzikle ilgilenen bireyler oldukları için dilimiz aynı ve keyifle geçiyor.
Bazen tabii ki zor olabiliyor. Ama birbirimize alıştıkça hem süreç yönetimimiz gelişti, hem de farklı öğrenen bireylere yaklaşım konusunda çok şey kazandık.
Normal
Normal
Tecrübe sahibi oluyorum ileride yine böyle kişiler ile çalışacak olursam az çok bilgi sahibi olmuş oluyorum
Bilinçlendiren ve farkındalık yaratan bir deneyim
Oldukça normal ve keyifli. Hayatın sunduğu renk çeşitliliğini hatırlamama yardımcı oluyor. Sadece öğrenmeyi değil nasıl öğreteceğini de görüyoruz.
Farklı
Önemli bulduğum bir deneyim çünkü ileri zamanlarda eğitimci olduğunda otizmlili bireyler ile yapılabilecek dersler için bir tecrübe imkanı sağlıyor.
Farklı
Zor
Bence normal bir durum çünkü özel durumu olan bireylerin ötekileştirmeden bizlere entgre olması bizleri mutlu ediyor ve farklı bir deneyim sağlıyor
Saf ve güzel duygularla iyi hissettiriyor
Çok farklı bir deneyim onların dünyasından bakmak , onları anlamak , anlamaya çalışmak anlayışlı biri olmak beni bir kez daha insani yönden bir şeylerin farkına varmama sebep oldu
Bu bireylerin farklı öğrendiğini ve onlara ayrıcalık tanınması gerektiğini fark ettim.
Gayet güzel ve verimli oluyor. Bazen bizlerin göremediği ve bakmadığı pencerelerden bakıp bizlere yol gösterebiliyorlar
Oldukça normal bir deneyim aslında
Farklı düşünce ve farklı yapı, kendim için çok güzel ve mutlu olduğum bir ortam oluyor. Ona yardımcı olmak bazen onunla sohbet etmek beni mutlu ediyor.
En iyi arkadaşım diyebilirim. Zarar vermeyen hiçbir kötülüğü olmayan nadir insanlardan. Her konuda ona yardımcı oluyorum. Biraz destek verildiğinde hemen derse odaklanabiliyor. Yapabildiğini görünce mutlu oluyorum.
Normal
Herhangi bir zorluk çıkarmadıkları gibi sınıf için neşe kaynağı oluyorlar.
Herkes ile olduğu hiçbir fark yoktu
çok güzel
Açıkçası onlarla aynı derste olmak çok eğlenceli yani bana bizlerden farklı olduklarını hissettirmiyorlar aksine benim de gelişimimde katkıları oluyor diyebilirim.
Tatlı bir deneyim oldu lisedeyken de otizmlili bireyler vardı sınıfımızda büyük bir farkındalık ve tecrübe kazandırdı
Farklılıkların kıymetli oluşunu anlamamı sağladı
Gayet güzel ve mutluluk verici
Güzel
İyi deneyimdi
Açıkçası benim için özel çünkü bizden biraz daha farklı bir öğrenme stiline sahip öğrenciyle beraber aynı sınıfta ders almak ister istemez görüş açımı da genişletiyor.
Farklı bakış açılarını ve anlama kapasitelerini deneyimlemiş bulundum
Güzel bir deneyim farklı bakış açıları yaratıyor

Yukarıdaki tablonun içerik analizi yapıldığında aşağıdaki tablodaki içerik analizine ulaşılmaktadır:

Tablo 5. Otizmlı bir bireyle aynı sınıfta ders almaya yönelik Öğrenci Görüşlerinin İçerik Analizi

5. Otizmlı bir bireyle aynı sınıfta ders almak sizin için nasıl bir deneyimdi?	
Tema	Açıklama / Özet
Farklılık ve Özel Deneyim	Birçok katılımcı, otizmlı bireylerle birlikte olmayı "farklı", "özel", "eşsiz" ve "öğretici" bir deneyim olarak tanımlıyor. Onlardan öğrenilen bakış açıları ve duygusal bağlar vurgulanmış.
Normal ve Sıradanlık	Bazı katılımcılar için deneyim, diğer derslerden veya bireylerden farksız, "normal", "sıradan" veya "alışılmış" bir durum olarak tanımlanmış.
Farkındalık ve Gelişim	Bu deneyimin özellikle öğrenciler için farkındalık yarattığı, empati kazandırdığı, gelecekteki mesleki hayata dair tecrübe sunduğu belirtilmiş.
Zorluk ve Süreç Yönetimi	Bazı katılımcılar başlangıçta zorluklar yaşasa da zamanla bu süreci birlikte yönetmeyi öğrenerek gelişim gösterdiklerini ifade etmişler.
Destekleyici ve Paylaşımcı İlişki	Otizmlı bireylerle olan etkileşimde karşılıklı destek, paylaşım, duygusal bağ kurma ve birlikte öğrenme vurgulanmış. Özellikle arkadaşlık ve iletişim ön planda.
Katkı ve Öğrenme	Otizmlı bireylerin farklı düşünme biçimlerinin sınıfa katkı sağladığı, diğer öğrencilerin de bu bireylerden birçok şey öğrendiği ifade edilmiş.
Eğlenceli ve Keyifli	Bazı ifadelerde deneyimin "eğlenceli", "tatlı", "keyifli" ve sınıf ortamını neşelendiren bir yapıda olduğu dile getirilmiş.

Tablo 5'teki bulgular, öğrencilerin otizmlı bireylerle aynı sınıfta bulunma deneyimini genel olarak olumlu değerlendirdiklerini göstermektedir. Birçok öğrenci bu durumu özel, öğretici ve farkındalık artırıcı bir süreç olarak tanımlarken, bazıları için deneyim tamamen olağan ve sıradandır. Başlangıçta iletişim veya uyum açısından bazı güçlükler yaşansa da öğrenciler zamanla bu süreci yönetebildiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca otizmlı bireylerin sınıfa kattığı farklı düşünme biçimleri, pozitif enerji ve paylaşımcı davranışların öğrenme ortamını zenginleştirdiği ifade edilmiştir. Genel olarak tablo, kapsayıcı eğitimin hem otizmlı bireyler hem de sınıftaki diğer öğrenciler için karşılıklı bir öğrenme ve gelişim fırsatı sunduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 6. Öğrenim Süreçlerinde Farklı Öğrenen Bireylerle Birlikte Olduklarında Kendilerini Zorlayan Durumlara İlişkin Görüşleri

6. Bu süreçte sizi zorlayan durumlar nelerdi?
Özellikle ilk başlarda onlara karşı nasıl davranacağımı bilmiyordum, tereddüte düştüğümde öğretmenimin ya da arkadaşlarımla yönlendirmelerine güvenerek bu durumu aşım.
Bireysel olarak beni zorlayan bir şey yok lakin hocalar için zorlu olabiliyor bazen
Beni zorlayan durumlar olmadı.
Hiçbir şey
Yok.
Hiç olmadı.
Dikkat dağınıklığı hariç derslerimde beni zorlayan herhangi bir şey olmadı
Zorlayan bir durum olduğunu düşünmüyorum.
Örnek verebilirim. Bana cevaplamak istemediğim veya sorulması uygun olmayan bir soru sorduğunda ve ısrarla bir cevap beklediğinde, ona nasıl yaklaşmam gerektiği

konusunda kararsız kalıp, kaygı hissettiğim zamanlar oldu. Ama birbirimize zaman tanıdıkça her şey rayına oturdu.
Yok
Zorlayan bir durum yok
Beni zorlayan bir durum olmadı
Zorlayan bir durum olmadı.
Yok
Zorlayan bir durum olmadı
Zorlayan herhangi bir durum yaşamadım
Olmadı
İletişim kurmak
Yok
Bazı özel durumlar beni zorlayabiliyor, kötü bir gün geçirdiğimde
İletişim kurmak da oldukça zorlandım
Onların toplu ve uygulamalı bir derste diğer herkesin bir konuyu anlayabildiği süreçte anlayamadıkları zaman toplu ve ortak bir şey hazırlama konusunda zorluklar yaşanabiliyor.
Yanlışlıkla yanlış bir davranışta bulunmaktan korkarım hep onun dışında zorlayan bir durum olmadı
Bu zamana kadar beni zorlayan herhangi bir durum olmadı
Herhangi bir zorlandığım süreç olmadı sebebi kendi velisi kadar çok ilgilenmediğim ve zaman geçirmedığım için olabilir.
Akran zorbalığı yaşıyor oluşları. Suratlarındaki hüznü görünce zorlanıyorum. Ve hemen öyle kötü bir ortamdan uzaklaştırıp kafasının dağılmasını sağlıyorum.
Olayları ve durumları bizden daha farklı algıladıkları için nasıl yaklaşım yapacağımı kestirememek zorluyor
Bazı bireylerde iletişim güçlüğü olabiliyor.
Zorlayan bir durum olmadı
zorlanmadım
Bu süreçte beni zorlayan hiçbir sorunla veya bir durumla karşılaşmadım
Bazen uygunsuz davranışlarda bulunuyorlar ve o an onu durdurmak zorluyordu
Zorlandığım bir durum yok
hiç zorlanmadım
Beklenmedik tepkiler
Yok
Zorlayan bir durum yok
Sabır.
Hiçbir şey

Tablo 7. Öğrenim Süreçlerinde Farklı Öğrenen Bireylerle Birlikte Olduklarında Kendilerini Zorlayan Durumlara İlişkin Görüşlerin İçerik Analizi

7.Bu süreçte sizi zorlayan durumlar nelerdi?	
Tema	Açıklama / Özet
Zorluk Yaşanmadı	Katılımcıların büyük çoğunluğu herhangi bir zorluk yaşamadığını, sürecin sorunsuz geçtiğini ifade etmiş. "Hiçbir şey", "Yok", "Zorlanmadım" gibi doğrudan ifadelerle belirtilmiş.

İletişim Zorlukları	Bazı bireyler, özellikle ilk başlarda nasıl iletişim kuracaklarını bilemediklerini, iletişim güçlüğü veya uygun tepkiyi kestirememe gibi durumlar yaşadıklarını belirtmiş.
Davranışsal Tepkiler ve Beklenmedik Durumlar	Katılımcılardan bazıları, uygunsuz davranışlar, beklenmedik tepkiler veya zor sorular gibi durumlarda ne yapacaklarını bilememekten dolayı zorluk yaşadıklarını dile getirmiş.
Sabır ve Empati Gerektiren Durumlar	Süreçte sabır gerektiren anların olduğu, bazı özel günlerde öğrencinin ruh haline göre zorlandıkları, örneğin hüznü olduklarında etkilenildiği belirtilmiş.
Ortak Çalışma Sürecinde Zorluklar	Grup veya uygulamalı çalışmalarda, bazı öğrencilerin konuyu diğerleri kadar hızlı kavrayamaması nedeniyle ortak ürün çıkarma sürecinde zorluk yaşanabildiği aktarılmış.
Başlangıçta Kararsızlık / Kaygı	İlk karşılaşmalarda nasıl davranılacağına dair kararsızlık, yanlış bir şey yapma korkusu ya da uygun yaklaşımı belirlemede yaşanan tereddütler vurgulanmış.
Dolaylı Gözlem / Empatik Zorlanma	Akran zorbalığına maruz kalan bireyleri görmekten duyulan üzüntü gibi dolaylı zorlanmalar da ifade edilmiş.

Tablo 7'nin bulguları, öğrencilerin çoğunluğunun farklı öğrenen bireylerle çalışırken herhangi bir güçlük yaşamadığını düşündüğünü göstermektedir. Zorluk yaşayan öğrenciler ise daha çok iletişim kurma, beklenmedik davranışlara uygun tepki verme, sabır gerektiren durumlarla baş etme ve grup çalışmalarında tempo farklılıklarını yönetme gibi konularda zorlandıklarını belirtmiştir. Genel olarak güçlükler, sürecin başında yaşanan kararsızlık ve deneyimsizlikten kaynaklanmıştır.

Tablo 8. Öğrencilerin, Sınıf Ortamında Yaşanan Olumlu ya da Dikkat Çekici Anılarına İlişkin Görüşleri

8.Sınıf ortamında yaşanan olumlu ya da dikkat çekici bir anınızı paylaşır mısınız?
Lisans eğitimimde solfej sınavında otizmlili ve mutlak kulağa sahip sınıf arkadaşım dikte sınavında tonu yanlışlıkla sesli söyleyerek ağzından kaçırdı. Bu sayede onu duyan bizler aslında kopya almış olduk. Sınavın tonunda gerçekten doğru duyduğunu anladık.
-
Hepsi yetenekli öğrenciler bunun yanında çok tatlı ve düşünceli insanlar bu pozitif enerjileri beni de çok iyi hissettiriyor
Hatırlamıyorum
Toplum içinde insanların genellikle çekineceği veya yaşanması istenmeyecek durumları otizmlilerle birlikteyseniz normalden fazla yaşayabiliyorsunuz. Bu tarz şeyler oldu.
Çok güzel enerjileri var. O gün kimse modunda değilse bile otizmlili olan arkadaşlarımız günümüze şenlik katıyor genel olarak.
-
Bir arkadaşımız dersimizde yeni bir eser çalışırken hızlı bir şekilde deşifre etmiş ve kısa sürede esere hakimiyet kazanmıştı ve bu durum beni çok etkilemişti.
Aklıma gelen bariz bir anı yok. Ama genel olarak ansızın atılan bir kahkaha ya da öylesine mırıldanılan bir ezgi bu kıymetli arkadaşlarımızdan biri tarafından yapılıncsa, bünyemize pozitif enerji yükleniyor. Neşelerine ortak olmak çok keyifli.
Sınıfta olan otizmlili bireyin absöüt olması şaşırtıcı bir olaydı
Yok

Hatırlayamıyorum
Farklı öğrenen bireylerde rutine ya da aynı ders düzenine bağlı kalma gibi hassasiyetler olabildiğinden bazen ders dışı konulara girildiğinde ya da bireysel onlara soru yönelttiğinde gerilme, rahatsız olma gibi durumlar olabiliyor.
Yok
Güzel Sanatlar Lisesinde okurken, sınıfta batı müziği dersinden tek 100 alan öğrenci bendim. Hocam beni herkesin içinde tebrik etmişti gurur vericiydi.
Özel eğitim gereksinimi olan arkadaşımızın bu duruma rağmen gayet başarılı bir seviyede olması benim için şaşırtıcı ve mutlu edici bir durumdu
Bizim duymadığımız sesleri tek seferde karışık bile olsa duyabilmesi
-
Olumlu olarak bazen bizim duymadığımız sesleri duymaları bizi olumlu bir durum sağlıyor
Yok
-
-
Hatırlamıyorum
Piyano ile eşlik dersi yaparken benim gözümünden kaçırdığım hatayı burada böyle yapmalısın diyerek bana gösterdi
Onlarla aynı ortamda olduğum Hemen hemen her günüm bir anı saf temizliği ve iyi niyeti bize hatırlatmaları, günümüzde az bulunan şeyler onların yaşamı aslında.
Hocalar bir şey okuttuğunda aferin ya da alkışla mutlu olduğunu görmek güzel oluyor.
Hatırlamıyorum
Bazı konularda sınıfın genelinden çok iyi olmaları ve onlardan birçok şey öğrenmemiz eğleniyorum genelde
Sınıf ortamında dikkat çekici bir anı hatırlamıyorum.
Lisede corona dönemimde kimse maske sosyal mesafe kurallarını umursamazken özel eğitilmiş bireyler bunu titizlikle önemsiyordu
Yok
.
Yok
Güzeldi
Yani net bir şey aklıma gelmiyor
.
Otizmlili bireyler çoğunlukla çocuk gibiler bu yüzden bir birey gibi hissetmemizi sağlıyor

Tablo 9. Öğrencilerin, Sınıf Ortamında Yaşanan Olumlu Ya Da Dikkat Çekici Anılarına İlişkin Görüşlerinin İçerik Analizi

9.Sınıf ortamında yaşanan olumlu ya da dikkat çekici bir anınızı paylaşır mısınız?	
Tema	Açıklama / Özet
Üstün Yetenek ve Mutlak Kulak	Otizmlili bireylerin müzikte özellikle mutlak kulak gibi olağanüstü yetenekler sergilemeleri (örneğin dikte sınavında doğru tonu ağızdan kaçırma, karmaşık sesleri ayırt etme, eseri hızlı deşifre etme) dikkat çekmiş ve hayranlık uyandırmış.

Pozitif Enerji ve Neşe Katma	Katılımcılar, otizmlı bireylerin sınıfa pozitif enerji, neşe ve samimiyet getirdiğini; moral bozukluğu olan günlerde bile sınıfın atmosferini olumlu etkilediklerini ifade etmiş.
Beklenmedik Duygusal Tepkiler	Özellikle kahkahalar, mırıldanılan melodiler gibi spontan davranışların sınıf ortamına doğallık ve keyif kattığı belirtilmiş.
Duyarlılık ve Disiplin	Otizmlı bireylerin pandemi dönemindeki hijyen kurallarına gösterdiği özen gibi sosyal sorumluluk alanlarında beklenenden daha fazla duyarlılık gösterdiği örneklerle aktarılmış.
Destek ve Katkı Sağlama	Bazı öğrencilerin diğer arkadaşlarına müzik dersi sırasında doğruyu gösterme ya da hatayı fark ettirme gibi katkılar sunduğu belirtilmiş.
Başarı ve Takdir Edilme	Hem otizmlı bireylerin yüksek performans göstermesi, hem de özel gereksinimlere rağmen sınıf birinciliği gibi başarıları şaşkınlık ve takdirle karşılanmış.
Rutin ve Duyarlılık	Rutine bağlılık, ders dışı konulara karşı hassasiyet gibi durumlar zaman zaman sınıf içi iletişimde gerginlik yaratabilmektedir.
Genel Gözlem – Duygusal Etki	Katılımcılar bu bireylerle yaşadıkları her günün bir “anı” gibi olduğunu, onların iyi niyeti ve saf duygularının insanlara insani değerleri hatırlattığını belirtmiş.
Anı Hatırlamayanlar	Bir grup katılımcı ise belirgin bir anı hatırlamadığını ifade etmiş; bu da deneyimin sıradan veya dikkat çekmeyen yönleri olduğunu gösterebilir.

Tablo 9, öğrencilerin otizmlı bireylerle sınıf ortamında genellikle olumlu ve dikkat çekici deneyimler yaşadığını göstermektedir. Otizmlı öğrencilerin üstün müzikal yetenekleri, sınıfa kattıkları neşe ve samimiyet ile spontane davranışlarının ders atmosferini zenginleştirdiği belirtilmiştir. Bazı öğrenciler onların duyarlılık ve disiplin özelliklerinden etkilendiğini ifade ederken, kimi durumlarda rutine bağlılık gibi hassasiyetlerin iletişimde küçük gerginliklere yol açabildiği görülmüştür. Genel olarak öğrenciler, otizmlı bireylerle her günün kendi içinde anlamlı ve öğretici bir deneyim sunduğunu aktarmıştır.

Tablo 10. Öğrencilerin, Otizmlı Bireylerle Birlikte Derse Girmeden Önce Bu Konuda Herhangi Bir Bilgilendirme Ya Da Yönlendirme Alma Durumlarına İlişkin Görüşleri

10. Otizmlı bireylerle birlikte derse girmeden önce bu konuda herhangi bir bilgilendirme ya da yönlendirme aldınız mı?		
Cevap Türü	Frekans	%
Hayır / Almadım (net ret)	25	64,1
Evet / Aldım	11	28,2
Hatırlamıyorum	2	5,1
Belirsiz / Dolaylı yönlendirme	1	2,5
Toplam	39	100

Bu tabloya göre öğrencilerin büyük çoğunluğunun bir bilgilendirme veya yönlendirme almadıkları %28,2 oranında bir grubun bilgilendirildiği anlaşılmaktadır. Öğrencilerin az bir kısmının bilgilendirildiği anlaşılmaktadır.

Tablo 11. Öğrencilerin “Keşke Bu Konuda Bilgi Sahibi Olsaydım” Dedikleri Durumlara İlişkin Görüşleri

11. Geriye dönüp baktığınızda, “keşke bu konuda bilgi sahibi olsaydım” dediğiniz bir durum oldu mu?		
Cevap Türü / Tema	Frekans	%
1. Hayır, zorluk yaşanmadı / olmadı	26	66,6
2. Evet, zorluk yaşandı / bilgi eksikliği hissedildi	11	28,2
3. Bilgi sahibi olmak isterdim / daha bilinçli olmak isterdim		
5. Hatırlamıyorum / Belirsiz / Dolaylı ifade	2	5,1
Toplam	39	100

Tablo 11’in sonuçları, öğrencilerin büyük çoğunluğunun otizmlili bireylerle çalışırken geriye dönüp “keşke önceden bilseydim” dediği bir durum yaşamadığını göstermektedir. Bununla birlikte öğrencilerin bir kesimi, süreçte bazı bilgi eksiklikleri yaşadığını ve daha bilinçli başlamak istemiş olabileceğini ifade etmiştir. Bu bulgunun, her ne kadar çoğu öğrenci süreci sorunsuz atlatmış olsa da kapsayıcı eğitim ortamlarında ön bilgilendirmenin önemli olduğunu ortaya koyduğu söylenebilir.

Tablo 12. Öğrencilerin Otizmlili Bireyle İletişim Kurarken Yaşadıkları Zorluklara İlişkin Görüşleri

12. Otizmlili bireyle iletişim kurarken çeşitli zorluklar yaşadınız mı?		
Cevap Türü / Tema	Frekans	
1. Hayır, zorluk yaşanmadı / iletişim rahattı	18	46,1
2. Evet, açıkça zorluk yaşandı	11	28,2
3. Bazen / Küçük zorluklar yaşandı	7	17,9
4. İlk başta zorlandım ama zamanla çözüldü / gelişim süreci yaşandı	3	7,6
5. Kendi farkındalığı veya endişesi üzerine açıklama yapan (zorluk yaşamadığını belirtip bilinç vurgulayan)	3	7,6
Toplam	39	100

Tablo 12’den elde edilen verilere bakıldığında, öğrencilerin yaklaşık yarısının otizmlili bireylerle iletişim kurarken herhangi bir zorluk yaşamadığını düşündüğünü göstermektedir. Ancak önemli bir kısmı açık ya da dönem dönem iletişim güçlükleri yaşadığını, özellikle sürecin başında nasıl yaklaşacaklarını bilemediklerini ifade etmiştir. Genel olarak iletişim zorluklarının çoğunun deneyim kazandıkça azaldığı ve öğrencilerin zamanla daha rahat bir etkileşim geliştirdiği anlaşılmaktadır.

Tablo 13. Otizmlili Bireylerle Etkileşimde Yaşanan Zorlukların Tematik Sınıflandırması

Katılımcı İfadesi	Tema	Açıklama
“Onları istemeden rahatsız ederim korkusu dışında bir zorluk olduğunu düşünmüyorum.”	Kaygı/Çekince	Zorluk yaşamasa da karşı tarafı incitme korkusu öne çıkıyor.
“Evet oldu özellikle bana yapılmasından hoşlanmadığım bir davranışın tekrarlanması ve bu konuda rahatsızlığımı dile getirirken çok zorlanmıştım.”	Kendini İfade Etme Güçlüğü	Rahatsızlık dile getirmede zorlanma yaşanmış.
“Ben onları anlamaya gayret ettiğim sürece ve istekli olduğum sürece hayır.”	Empati ve Niyetin Etkisi	Zorluk yaşanmamasını empatiye bağlıyor.

“Yaşadım. Otizm ve müzik kış kampı benim ilk deneyimimdi. Kriz anlarında karşı tarafa nasıl yaklaşmam gerektiği ve iletişim kurabilme ve sakinleştirme konusunda çok yetersiz hissettim.”	Kriz Anında Müdahale Yetersizliği	Kriz anlarında nasıl davranacağını bilememek ve iletişim kurmada güçlük.
“Bir konuda çok ısrarcı olmaları aslında ilk tanıştığım zamanlarda zorlamıştı ama hiçbir zaman gönlünü kalbini kırmadan karşılık verdim, sonra zamanla daha çok sohbet bile ettiğimiz güzel anlarımız oldu ve oluyor.”	Sabır ve Süreçle Uyum	Başlangıçta zorlansa da zamanla olumlu etkileşimler oluşmuş.
“Kelime tekrarlarında zorlanmışım ilk zamanlar bir kaç kere onaylanmak istediklerini bilemiyordum.”	Tekrarlayan Davranışları Anlamlandırma	Dilsel tekrarların anlamını ilk başta kavrayamama.
“Yani yaşadım. Kendimi karşı tarafa tam olarak nasıl ifade edebileceğim konusunda tereddüt yaşadığım oldu.”	İfade Etme Tereddütü	Duygu ve düşünceleri karşı tarafa aktarmakta çekince.
“Evet. Sosyal ortamlarında bir iletişim zorluğum olmadı fakat ders konusunda zorlandığım anlar oldu.”	Akademik Ortamda Zorluk	Sosyal değil, ders sırasında etkileşimde zorluk yaşanmış.

Öğrencilerin “Otizmli bireyle iletişim kurarken yaşadıkları zorluklara ilişkin aşağıdaki görüşleri ortaya koydukları tespit edilmiştir. “Onları istemeden rahatsız ederim korkusu dışında bir zorluk olduğunu düşünmüyorum”, “Evet oldu özellikle bana yapılmasından hoşlanmadığım bir davranışın tekrarlanması ve bu konuda rahatsızlığımı dile getirirken çok zorlanmışım”, “Ben onları anlamaya gayret ettiğim sürece ve istekli olduğum sürece hayır”, “Yaşadım. Otizm ve müzik kış kampı benim ilk deneyimimdi. Kriz anlarında karşı tarafa nasıl yaklaşmam gerektiği ve iletişim kurabilme ve sakinleştirme konusunda çok yetersiz hissettim”, “Bir konuda çok ısrarcı olmaları aslında ilk tanıştığım zamanlarda zorlamıştı ama hiçbir zaman gönlünü kalbini kırmadan karşılık verdim, sonra zamanla daha çok sohbet bile ettiğimiz güzel anlarımız oldu ve oluyor”, “Kelime tekrarlarında zorlanmışım ilk zamanlar bir kaç kere onaylanmak istediklerini bilemiyordum”, “Yani yaşadım. Kendimi karşı tarafa tam olarak nasıl ifade edebileceğim konusunda tereddüt yaşadığım oldu”, “Evet. Sosyal ortamlarında bir iletişim zorluğum olmadı fakat ders konusunda zorlandığım anlar oldu”.

Tablo 14. Öğrencilerin Farklı Öğrenen Bireylerle Birlikte Yapılan Müzik Çalışmalarının Sınıf İçi Arkadaşlık Ve İş Birliği Açısından Kendilerine Katkılarının Olup Olmadığına İlişkin Görüşleri

14. Bu bireylerle birlikte yapılan müzik çalışmalarının sınıf içi arkadaşlık ve iş birliği açısından size katkısı oldu mu?		
Tema	Frekans	%
1. Evet, katkı sağladı / olumlu deneyim yaşandı	31	79,4
2. Hayır / katkı sağladığını düşünmüyorum	2	5,1
3. Kısmen evet / deneyimsel veya duygusal farkındalık oluştu	4	10,2
4. Belirsiz / kararsız ifade (emin değil, bilmiyorum, sanırım)	2	5,1
Toplam	39	100

Tablo 14'teki veriler, öğrencilerin büyük çoğunluğunun otizmli bireylerle yapılan müzik çalışmalarının sınıf içi arkadaşlık ve iş birliğini olumlu yönde etkilediğini düşündüğünü göstermektedir. Katılımcıların önemli bir kısmı bu süreçte hem sosyal ilişkilerinin güçlendiğini hem de birlikte çalışma kültürünün geliştiğini ifade etmiştir. Sınırlı sayıda öğrenci katkı görmediğini ya da emin olmadığını belirtse de genel tablo, kapsayıcı müzik çalışmalarının sınıf içi uyumu ve dayanışmayı artırdığını ortaya koymaktadır.

Tablo 15. Öğrencilerin Farklı Öğrenen Bireylerle Birlikte Olma Deneyimlerinin Bireysel Farkındalıklarını ya da Bakış Açılarını Etkilemesine İlişkin Görüşleri

Tema Adı	Görüş Sayısı	Yüzde (%)
Farkındalık Kazanımı	8	20,5
Olumlu Duygusal Etki	9	23,1
Empati ve Sabır Gelişimi	5	12,8
Önyargıların Kırılması	4	10,3
Müzik ve Yetenek Vurgusu	3	7,7
Sosyal Katılım ve Toplumsal Değişim	2	5,1
Bakış Açısı Değişimi	4	10,3
Nötr / Belirsiz Görüşler	2	5,1
Önceden Deneyimi Olanlar	1	2,6
Eğitsel Kazanım ve Geleceğe Hazırlık	1	2,6
Toplam	39	100

Yukarıdaki tablodan öğrencilerin çoğunlukla olumlu, dönüştürücü ve farkındalık artırıcı deneyimler yaşadıkları anlaşılmakta, sosyal-duygusal gelişimlerinin önemli ölçüde desteklendiğini göstermektedir. Buradan farklı öğrenen bireylerle birlikte çalışmanın eğitim ortamlarında kapsayıcılığı artıran ve öğrencilerde kalıcı tutum değişiklikleri oluşturan önemli bir katkı sunduğu düşüncesine ulaşılmıştır.

Tablo 16. Temalara göre, Öğrencilerin farklı öğrenen bireylerle birlikte olma deneyimlerinin bireysel farkındalıklarını ya da bakış açılarını etkilemesine ilişkin görüşleri

Tema	Açıklama	Örnek Görüşler
1. Farkındalık Kazanımı	Otizm ve özel gereksinimlere dair bilinçlenme, empati ve sabır gelişimi	“Farkındalığımı aşırı derecede artırdı.” “Otizmi fark etmek ve farketmek için bir bilinç sahibi oldum.” “Daha da farkındalık sahibi oldum. Bilinçlendim.”
2. Olumlu Duygusal Etki	Katılımcıların kendilerini iyi hissetmesi, pozitif bir deneyim yaşamaları	“Pozitif etkiledi.” “Gayet güzel etkiledi, hepimiz bir gökkuşağı rengi isek onlar en güzel renkmış.” “Olumlu yönde etkiledi.”
3. Empati ve Sabır Gelişimi	Empati kurma ve sabırlı olma yetilerinin artışı	“Daha sabırlı olmayı öğretti.” “Sabretmeyi empati kurmayı daha iyi öğrendim.” “Sabırla ve nezaketle yaklaşmamız gerektiğini öğrendim.”
4. Önyargıların Kırılması	Önyargıların yıkılması, toplumsal kabulün artması	“Ön yargılarım kalktı.” “Topluma bu insanların da bir şekilde katılması gerektiğini fark ettim.” “Benim ön yargım hiçbir zaman olmadı.”
5. Müzik ve Yetenek Vurgusu	Müzik aracılığıyla bağ kurma, otizmli bireylerin	“Müziğin dokunmadığı ruh yoktur.” “Bu gibi bireylerin müzik becerilerinin çok iyi düzeyde olması beni şaşırtıyor.” “Müziğin evrensel ve tekdüze olmadığını fark ettim.”

	yeteneklerine hayranlık	
6. Sosyal Katılım ve Toplumsal Değişim	Otizimli bireylerin topluma entegrasyonu gerektiği bilinci	“Toplumda dışlanmamaları, sanatla sosyalleşmeleri gerektiğini düşünüyorum.” “Toplumda yer bulmaları açısından daha duyarlı oldum.”
7. Bakış Açısı Değişimi	Olaylara farklı perspektiflerden bakabilme becerisi	“Onların penceresinden bakmayı öğretti.”“Daha açık görüşlü olma konusunda etkili oldu.”“Bizler gibi olaylara tek bir açıdan bakmadıklarını gördüm.”
8. Nötr / Belirsiz Görüşler	Etki olmadığını belirten ya da yorum içermeyen görüşler	“Hayatıma devam ediyorum.”“Bilmiyorum.”“Hayır.”
9. Önceden Deneyimi Olanlar	Önceden otizmli bireylerle iletişimi olan ve bu durumu normalleştirenler	“Otizmli insanlarla önceden de iletişim kurmuştum.”“Benim için yeni bir durum değildi.”
10. Eğitsel Kazanım ve Geleceğe Hazırlık	Mesleki farkındalık, öğretmenlik becerisi geliştirme	“İleride otizmli bir öğrencim olursa rahatlıkla iletişim kurabilirim.”“Yaptığımız işin herkes tarafından yapılabileceğini fark ettim.”

Tablo 16’ya göre, farklı öğrenen bireylerle birlikte olma deneyimi öğrencilerin büyük çoğunluğu üzerinde güçlü bir farkındalık yaratmaktadır. Öğrenciler empati, sabır, önyargıların kırılması ve açık görüşlülük gibi kişisel gelişim alanlarında önemli kazanımlar elde etmiş; otizmli bireylerin müzikal yeteneklerinden ve sınıf içindeki katkılarından etkilenmiştir. Ayrıca bu deneyimin, gelecekte özel gereksinimli öğrencilerle çalışacak olanlar için mesleki hazırlık sağladığı dile getirilmiş, az sayıda öğrenci ise sürecin kendi bakış açılarını değiştirmede etkili olduğunu ifade etmiştir. Genel olarak tablodan, kapsayıcı eğitimin öğrencilerin kişisel ve mesleki gelişimine önemli katkı sunduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 17. Öğrencilerin, Otizmli Bireylerle Birlikte Çalışmanın Bir Müzik Eğitimcisi Olarak Gelecekteki Mesleki Yaşamlarına Nasıl Bir Katkı Sağlayacağına İlişkin Görüşleri

Tema Adı	Frekans (f)	Yüzde (%)
Sabır, empati, iletişim becerisi ve anlayış kazandırması	9	%23,08
Öğretim teknikleri, farklı yöntemler ve kişiselleştirilmiş yaklaşım bilinci geliştirilmesi	10	%25,64
Farklılıklara saygı, eşitlik, ayırım yapmadan eğitim verme bilinci kazandırması	7	%17,95
Mesleki tecrübe kazanımı ve ilerideki otizmli öğrencilerle başa çıkma becerisi sağlanması	9	%23,08
Farklı bakış açıları geliştirme ve yenilikçi/çok yönlü bir eğitimci olma yönünde katkı	8	%20,51
Müzik eğitiminin otizmli bireyler için değeri / sanatsal katkı bilinci oluşturmaları	4	%10,26
Bilinçlenme, farkındalık ve alanlara (ör. etnomüzikoloji) yönelik özel ilgi gelişimi	5	%12,82
Olumsuz ya da sınırlı katkı olduğunu düşünenler	1	%2,56

Tablo 18. Temalara Göre, Öğrencilerin Otizmlili Bireylerle Birlikte Çalışmanın Bir Müzik Eğitimcisi Olarak Gelecekteki Mesleki Yaşamlarına Nasıl Bir Katkı Sağlayacağına İlişkin Görüşleri

Tema Adı	Açıklama
Sabır, empati, iletişim becerisi ve anlayış kazandırması	Katılımcılar bu deneyimin kendilerine daha sabırlı olma, empati kurma, farklı bireylerle etkili iletişim kurabilme ve anlayışlı olma gibi sosyal-duygusal beceriler kazandırdığını belirtmişlerdir.
Öğretim teknikleri, farklı yöntemler ve kişiselleştirilmiş yaklaşım bilinci geliştirmesi	Otizmlili bireylerle çalışmanın öğretim stratejilerini çeşitlendirme, farklı öğrenme stillerine duyarlılık geliştirme ve bireyselleştirilmiş öğretim yöntemlerine yönelme konusunda katkı sağladığı ifade edilmiştir.
Farklılıklara saygı, eşitlik, ayırım yapmadan eğitim verme bilinci kazandırması	Katılımcılar, eğitimin her bireye eşit şekilde sunulması gerektiğini ve farklılıkların dışlanmaması gerektiğini daha iyi kavradıklarını vurgulamışlardır.
Mesleki tecrübe kazanımı ve ilerideki otizmlili öğrencilerle başa çıkma becerisi sağlama	Bu deneyim sayesinde gelecekte özel gereksinimli öğrencilerle karşılaştıklarında daha bilinçli ve hazırlıklı olacaklarını belirtmişlerdir.
Farklı bakış açıları geliştirme ve yenilikçi/çok yönlü bir eğitimci olma yönünde katkı sağlama	Otizmlili bireylerle çalışmanın, eğitimcinin çok yönlü düşünebilme, esneklik ve yaratıcılık gibi mesleki niteliklerini geliştirdiği ifade edilmiştir.
Müzik eğitiminin otizmlili bireyler için değeri / sanatsal katkı bilinci oluşturma	Katılımcılar müziğin otizmlili bireyler üzerindeki pozitif etkilerini gözlemleyerek, müzik eğitiminin bu bireyler için nasıl dönüştürücü olabileceğini fark ettiklerini belirtmişlerdir.
Bilinçlenme, farkındalık ve alanlara (ör. etnomüzikoloji) yönelik özel ilgi gelişimi	Bazı katılımcılar bu deneyim aracılığıyla özel eğitim, otizm ve hatta etnomüzikoloji gibi alanlara ilgi duyduklarını, akademik ve mesleki olarak bu konulara yönelme motivasyonu kazandıklarını söylemişlerdir.
Olumsuz ya da sınırlı katkı olduğunu düşünenler	Sadece bir katılımcı bu deneyimin mesleki katkısının sınırlı olduğunu ya da fark yaratmadığını ifade etmiştir.

Tablodan, otizmlili bireylerle çalışma deneyiminin öğrencilerin gelecekteki müzik eğitimciliği yaşamlarına büyük ölçüde olumlu katkı sağladığı anlaşılmaktadır. En çok sabır, empati, iletişim ve pedagojik esneklik kazandırdığı; farklılıklara saygıyı artırdığı ve öğrencileri daha donanımlı, yaratıcı ve kapsayıcı eğitimciler hâline getirdiği söylenebilirken, olumsuz görüşün neredeyse olmadığı belirtilmelidir.

Tablo 19. Öğrencilerin Otizmlili Bireylerle Eğitim Sürecinin İyileştirilmesine Yönelik Önerilerine İlişkin Temaların Dağılımı

Tema Adı	Açıklama
Bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleri	Katılımcılar, hem öğrenciler hem öğretmenler hem de toplum için otizm konusunda bilgilendirme seminerleri, eğitimler, paneller, yaz okulları gibi bilinç artırıcı etkinlikler öneriyor.

Etkinlik ve sosyal etkileşim artırımı	Otizimli bireylerin diğer öğrencilerle daha fazla sosyal etkinliğe katılması, onların yalnızlaşmasını önleyecek grup etkinlikleriyle desteklenmesi önerilmiştir.
Ders içeriklerinin ve yöntemlerinin uyarlanması / interaktifleştirilmesi	Derslerin otizmli bireylerin ihtiyaçlarına göre daha interaktif, ilgi çekici ve bireyselleştirilmiş hâle getirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.
Öğretmen eğitimi ve hizmet içi seminerler	Özellikle öğretmenlerin bilinçlenmesi, hazırbulunuşluk düzeylerinin artırılması, otizmle ilgili özel eğitim alması gerektiği önerilmiştir.
Fiziksel ortam ve materyal desteği	Sınıf donanımları, ekipmanlar, güvenlik önlemleri gibi fiziksel iyileştirmeler yapılması gerektiği ifade edilmiştir.
Akran eğitimi ve zorbalıkla mücadele	Akran zorbalığını azaltmak için empati eğitimi, toplumsal farkındalık çalışmaları ve sınıf içi düzenlemeler önerilmiştir.
Ayrı sınıf / farklılaştırılmış eğitim önerisi	Bazı katılımcılar, otizmli bireyler için ayrı sınıflar ya da farklı öğretim teknikleriyle aynı konuların anlatılabileceği özel alanlar önerdi.
Olumsuz veya önerisiz görüşler / bilmiyorum	Katılımcı, ya mevcut uygulamaları yeterli bulmuş ya da herhangi bir öneri sunmamış (“Bilmiyorum”, “Fikrim yok” vb.).

Bu görüşlere dikkatle bakıldığında öğrencilerin şu ifadelerle görüşlerini pekiştirdikleri görülmektedir.

1. Sabır, empati, iletişim:

“Onlarla sabrı öğrendim...”, “İletişimimi nasıl güçlendirmem gerektiğini öğrettiler...”

2. Öğretim teknikleri ve bireyselleştirme:

“Farklı öğretim şekillerini öğretmem gerekir...”, “Her bireye aynı yaklaşım sergilenmemeli...”

3. Eşitlik ve ayrımcılık karşıtlığı:

“Kimseyi ayırt etmeden eğitim verebilme becerisi kazandırdı...”

4. Tecrübe ve hazır bulunuşluk:

“İleride bir öğrencim olursa nasıl davranmam gerektiğini biliyorum artık...”

5. Yenilikçilik ve bakış açısı geliştirme:

“Daha yenilikçi bir eğitimci olmama katkı sağlıyor...”

6. Sanatın gücü ve müziğin katkısı:

“Müziğin ne kadar evrensel olduğunu fark ettim...”

7. Farkındalık ve alan uzmanlığına yönelim:

“Etnomüzikoloji açısından bu konuda katkı sağlamak istiyorum...”

8. Olumsuz / katkı görmeyen:

“Pek bir şey kattığını sanmıyorum...”

Tablo 20. Öğrencilerin, Bu Tür Bir Ortak Eğitim Sürecinin Daha Verimli Olması İçin Okul, Öğretmenler Veya Öğrenciler Adına Neler Yapılması Gerektiğine İlişkin Açık Uçlu

Soruya Verdikleri Cevapların Tematik Analizi (Bazı Görüşler Birden Fazla Temayı Kapsamaktadır)

Tema No	Tema Adı	Açıklama	Frekans (f)	Yüzde (%)
1	Bilgilendirme ve Farkındalık Çalışmaları	Öğrenciler, öğretmenler ve toplum için otizm konusunda bilinç artırıcı seminerler, eğitimler, konferanslar, yaz okulları vb.	15	38,46
2	Ders İçeriğinin Uyarlanması / İnteraktif Eğitim	Derslerin bireysel farklılıklara göre uyarlanması, daha interaktif ve dikkat çekici hâle getirilmesi	6	15,38
3	Sosyal Etkinlik ve Katılımın Artırılması	Ortak etkinliklerle otizmlili bireylerin sosyalleştirilmesi, diğer öğrencilerle bağ kurması	4	10,26
4	Öğretmen Eğitimi ve Hizmet İçi Eğitimler	Öğretmenlerin özel eğitimle ilgili bilgi ve becerilerini artıracak seminerler, programlar	4	10,26
5	Fiziksel Ortam ve Donanım Düzenlemeleri	Sınıfların uygun hâle getirilmesi, özel gereçlerin korunması, sınıf düzenlemeleri	2	5,13
6	Akran Eğitimi ve Empati / Zorbalıkla Mücadele	Diğer öğrencilerin bilinçlendirilmesi, empati geliştirme, akran zorbalığını önleyici faaliyetler	3	7,69
7	Ayrı Sınıf veya Farklılaştırılmış Eğitim Önerisi	Otizmlili bireyler için özel sınıf veya farklı yöntemlerle eğitim önerisi	3	7,69
8	Önerisiz / Belirsiz / Yeterli Bulan Görüşler (Bilmiyorum, Gereken Yapılıyor)	Bu konudaki görüş belirtmeyen veya mevcut durumun yeterli olduğunu düşünen katılımcılar	7	17,95
	Toplam		39	

Yukarıdaki verilerden, öğrencilerin ortak eğitim sürecinin daha verimli olması için en çok bilgilendirme ve farkındalık çalışmalarına ihtiyaç duyulduğunu düşündükleri görülmektedir. Diğer önemli öneriler ise, derslerin uyarlanması, sosyal etkileşimin artırılması ve öğretmen eğitimlerinin güçlendirilmesi üzerine yoğunlaşmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmadan elde edilen bulgular, farklı öğrenenlerle birlikte eğitim alan öğrencilerin zaman zaman bilgi ve rehberlik eksiklikleri yaşadığını ortaya koymakla birlikte büyük oranda zorlukları aşmada başarılı olduklarını ortaya koymaktadır. Öte yandan Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi öğrencilerinin öğretmen olmaları beklenmemekle birlikte, bu açıdan bir geleceğe dönük sorun yokmuş gibi gözükse de mezun olan öğrencilerin büyük çoğunluğunun enstrüman eğitimi verebilecekleri düşünüldüğünde otizmlili öğrencilerle bir arada eğitim alıyor olmaları önemli farkındalık elde etmelerini sağlamaktadır. Öte yandan kendileri almakta oldukları bu eğitim sürecine farkındalık sahibi olarak başlamamışlar ve yeterli bilgi sahibi olmadan başlamışlardır.

Buna dayalı olarak öğrencilerin, otizmli bireylerle ders almadan önce yeterli bilgilendirmeye ihtiyaç duydukları,

Etkileşim sürecinde gözlem, sabır ve empatinin önemli yer tuttuğu,

Kapsayıcı eğitim ortamlarının yalnızca özel gereksinimli bireylerin değil, birlikte öğrenen tüm bireylerin ihtiyaçlarını dikkate alarak yapılandırılması gerektiği gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

KAYNAKÇA

- Erbaş, O. (2018) Popüler Diyetlerin Toplu Mezarlığı. Destek Yayınları. İstanbul.
- Ergül, E., & Öztosun Çaydere, Ö. (2021). Otizm ve müzik. Online Journal of Music Sciences, 6(2), 236–252. <https://doi.org/10.31811/ojomus.1037094>
- Genç, Y., & Çat, G. (2014). Engellilerin istihdamı ve sosyal içermeye ilişkisi. Akademik İncelemeler Dergisi, 8(1), 363–394.
- Karabaş, A., ve Aydın, M. F. (2023). Çocuklarda otizm şiddetinin sosyal iletişim ile ilişkisi. Sağlık Akademisyenleri Dergisi, 10(2), 171-182. <https://doi.org/10.52880/sagakaderg.1184276>
- Kaur, D., Alias, A., & Mohamad, M. (2019). The Sounds of Intent framework for autism intervention: A conceptual paper. Creative Education, 10(8), 1953–1964.
- Malkoç, T. (2022). *Özel eğitimde müzik*. Bütünleştirici eğitimde özel gereksinimli çocuklar için müzik eğitimi. T. Malkoç & H. Bağcı (Edt.), Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Mengi, A. (2019) Sosyolojik Boyutlarıyla Otizm. Ankara: Anı Yay.
- Ockelford, A. (2013). Music, language and autism: Exceptional strategies for exceptional minds. Jessica Kingsley Publishers.
- Otizm TV. (2020). Sayılara göre otizm ve özel eğitim. Erişim adresi: <https://otizmtv.com/sayilarla-otizm-ve-ozel-egitim/>
- Otsimo. (2023). Türkiye’de otizm oranları. Erişim adresi: <https://otsimo.com/tr/otizm-turkiye-rakamlari/>
- Pektaş, S. (2016) Otizm Spektrum Bozukluğu Tanısı Almış Çocuklarda Müzik Eğitiminin Önemi. Sanat ve Eğitim Dergisi. sed, 2016, Cilt 4, Sayı 1, Volume 4, Issue 1. DOI: 10.7816/sed-04-01-06.
- Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK). (2020). Otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin haklarına erişimi özel raporu. Erişim adresi: https://www.tihek.gov.tr/upload/file_editor/2020/04/1585822889.pdf
- Yeniçeri M. (2020) Mitokondriyal Disfonksiyon ve Otizm. Sakarya Tıp Dergisi. Mart 2020;10(1):171-182. doi:10.31832/smj.618624

Karma Eğitim mi? Kaynaştırma Eğitimi mi? Profesyonel Müzik Eğitimi Sürecinde Sorunlar Neler?

Inclusive Education or Mainstreaming? What Are the Challenges in Professional Music Education?

Emel Yalçın

emelyalcin74@gmail.com

İpeksu Mağden

ipeksuumagden@hotmail.com

Özet

Otizimli bireylerin eğitimi, bireysel farklılıkların dikkate alındığı esnek ve kapsayıcı modeller gerektirir. Bu bağlamda kaynaştırma eğitimi, otizimli bireylerin nörotipik akranlarıyla aynı ortamda eğitim almalarını sağlayarak sosyal gelişimlerine ve topluma uyumlarına önemli katkılar sunmaktadır. Doğal sosyal etkileşim fırsatları sunan sınıf ortamı, çocukların gerçek yaşam becerilerini geliştirmesine olanak tanımaktadır. Müzikle ilgilenen otizimli bireylerin eğitim süreçleri, bireysel öğrenme farklılıklarına yönelik özel düzenlemeler gerektirmektedir. Her bireyin öğrenme stili farklı olabildiği gibi, otizimli bireyler için bu farklar çok daha belirgin olmaktadır. Özellikle toplu olarak yürütülen koro ve solfej derslerinde ses hassasiyetine sahip otizimli bireylerin problem yaşamalarına neden olabilmektedir. Otizimli öğrencilerin Güzel Sanatlar Liselerinde başarılı olabilmeleri için kapsayıcı ve anlayışlı öğretmen tutumları hayati önem taşımaktadır. Üniversite düzeyinde ise eğitimciler genellikle daha destekleyici bir yaklaşım sergilemektedir. Buna rağmen, bazı akademik ders içerikleri, otizimli öğrencilerin bilişsel profiline uygun olmadığında zorluk yaratabilmektedir. Eğitimcilerin ise anlayışlı tutumu bu engelleri aşmada belirleyici bir rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Karma eğitim, kaynaştırma eğitim, eğitim

Abstract

The education of individuals with autism requires flexible and inclusive models that take individual differences into account. In this context, inclusive education makes significant contributions to the social development and integration of individuals with autism by enabling them to learn in the same environment as their neurotypical peers. Classroom settings that provide opportunities for natural social interaction allow children to develop real-life skills through authentic experiences. For individuals with autism who are interested in music, the educational process requires special arrangements tailored to their individual learning differences. While each person may have a unique learning style, these differences are often much more pronounced among individuals with autism. In particular, group activities such as choir and solfège lessons may cause difficulties for those with sound sensitivity. For students with autism to succeed in Fine Arts High Schools, the inclusive and understanding attitudes of teachers are of vital importance. At the university level, educators generally adopt a more supportive approach. Nevertheless, certain academic course contents may pose challenges when they are not fully aligned with the cognitive profiles of students with autism. In such cases, the empathetic and flexible attitudes of educators play a decisive role in helping students overcome these barriers.

Keywords: Inclusive education, mainstreaming education, education

Karma Eğitim mi? Kaynayan Eğitim mi? Profesyonel Müzik Eğitimi Sürecinde Sorunlar Neler?

Kaynaştırma eğitimi, özel gereksinimli (engelli, öğrenme güçlüğü olan, üstün yetenekli vb.) öğrencilerin akranlarıyla **aynı sınıf ve okul ortamında**, gerekli destekler sağlanarak birlikte eğitim görmesini ifade eder.

Temel noktalar:

- **Amaç:** Öğrencinin bireysel farklılıklarına uygun eğitim almasını sağlamak, sosyal uyumunu ve akademik başarısını artırmak.
- **Yasal dayanak:** Türkiye’de 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Millî Eğitim Bakanlığı’nın ilgili yönetmelikleri ile düzenlenmiştir.
- **Uygulama:** Özel gereksinimli öğrenci normal sınıfta eğitim görür; gerektiğinde özel eğitim öğretmeni, gölge öğretmen veya destek eğitim odası desteği alır.
- **Faydaları:**
 - Özel gereksinimli öğrencinin sosyal becerilerini, öz güvenini ve bağımsızlığını geliştirir.
 - Normal gelişim gösteren öğrencilerin empati, hoşgörü ve farklılıklara saygı becerilerini güçlendirir.
 - Toplumsal bütünleşmeyi ve fırsat eşitliğini destekler.

Yani kaynaştırma eğitimi, “her çocuğun farklılıklarıyla kabul edildiği ve desteklendiği ortak öğrenme ortamı” demektir.

Kaynaştırma eğitiminin birkaç farklı **uygulama çeşidi** vardır. Bunlar öğrencinin ihtiyacına, okulun olanaklarına ve öğretmen desteğine göre belirlenir:

Kaynaştırma Eğitim Çeşitleri

1. Tam Zamanlı Kaynaştırma

- Özel gereksinimli öğrenci, gün boyu akranlarıyla aynı sınıfta eğitim alır.
- Gerektiğinde **destek eğitim odası**, rehberlik servisi veya özel eğitim öğretmeni desteği sağlanır.

2. Yarı Zamanlı Kaynaştırma

- Öğrenci günün bir bölümünde normal sınıfta, diğer bölümünde özel eğitim sınıfında ya da destek eğitim odasında eğitim alır.
- Böylece hem akranlarıyla sosyalleşir hem de bireysel ihtiyaçlarına uygun özel eğitim desteği görür.

3. Tersine Kaynaştırma

- Normal gelişim gösteren öğrenciler, özel eğitim sınıflarında eğitim gören öğrencilerle bazı derslerde veya etkinliklerde bir araya getirilir.
- Amaç, sosyal uyum ve karşılıklı etkileşimi artırmaktır.

4. Destek Eğitim Odası Uygulaması

- Kaynaştırma öğrencisi, normal sınıfın yanında okulda oluşturulmuş “destek eğitim odasında” bireysel veya küçük grup çalışmaları yapar. Amaç, sosyal uyum ve karşılıklı etkileşimi artırmaktır.
- Akademik, sosyal veya dil becerilerini geliştirmesi için ek destek alır.

Kaynaştırma Eğitiminin Önemi

Kaynaştırma eğitimi aslında sadece özel gereksinimli çocuklar için değil, tüm çocuklar, aileler ve toplum için çok değerli bir süreçtir. Kaynaştırma Eğitiminin Önemi

1. Özel gereksinimli çocuk açısından

- Fırsat eşitliği sağlar: Her çocuğun akranlarıyla aynı ortamda eğitim alma hakkı gerçekleşir.
- Sosyal becerilerini geliştirir: Paylaşma, iş birliği yapma, iletişim kurma becerileri güçlenir.
- Kendine güven kazandırır: Kabul gördüğünü hisseder, “ben de yapabilirim” duygusunu yaşar.
- Bağımsız yaşam becerilerini destekler.

2. Normal gelişim gösteren çocuk açısından

- Empati, hoşgörü ve farklılıklara saygıyı öğrenir.
- Yardımlaşma ve dayanışma duyguları gelişir.
- Gerçek yaşamda karşılaşacağı çeşitliliğe hazırlık yapmış olur.

3. Okul ve öğretmen açısından

- Sınıfta zenginleştirici bir öğrenme ortamı oluşur.
- Öğretmenler farklı öğretim yöntemlerini öğrenir, profesyonel becerileri gelişir.
- “Herkes için eğitim” anlayışı güçlenir.

4. Toplum açısından

- Ayrımcılığı azaltır, kapsayıcılığı artırır.
- Özel gereksinimli bireylerin topluma katılımını destekler.
- Daha adil, eşitlikçi ve duyarlı bir toplumun oluşmasına katkı sağlar.

Kaynaştırma eğitimi, yalnızca akademik değil; sosyal, duygusal ve toplumsal gelişim için de temel bir köprüdür.

Güzel Sanatlar Lisesinde Kaynaştırma Eğitimi Alan Otizmli Öğrencilerin Karşılaşabileceği Sorunlar

1. Sosyal ve İletişimle İlgili Sorunlar

- Akran ilişkilerinde zorluk
- Grup çalışmaları ve orkestrada uyum sağlamakta güçlük.
- Sosyal ipuçlarını (mimik, jest, tonlama) anlamada zorlanma.

2. Duyusal Hassasiyetler

- Gürültülü prova ortamları, yüksek sesli enstrümanlar rahatsızlık yaratabilir.

- Parlak ışıklar, kalabalık konser ortamları kaygı oluşturabilir.

3. Akademik ve Teknik Zorluklar

- Müzik teorisi gibi soyut kavramları anlamada daha fazla destek ihtiyacı.
- Program yoğunluğunu (çalışma saatleri, sınavlar, konser hazırlıkları) yönetmede zorlanma.
- Dikkat dağınıklığı nedeniyle uzun süre odaklanmakta güçlük.

4. Davranışsal Sorunlar

- Müzik teorisi gibi soyut kavramları anlamada daha fazla destek ihtiyacı.
- Rutin değişikliklerine uyumda sıkıntı (örneğin ders saati değişikliği).
- Kaygı ve stresle baş edemeyince öfke patlamaları ya da içe kapanma.

5. Öğretmen ve Akran Kaynaklı Sorunlar

- Tüm öğretmenlerin otizm konusunda yeterli bilgiye sahip olmaması.
- Akran zorbalığı veya yanlış yorumlanma riski.
- “Yetenekli ama farklı” olmanın anlaşılabilmesi veya yönetilememesi.

Yani otizimli, müzikte yetenekli öğrenciler aslında potansiyellerini ortaya koyacak fırsatlara sahip oluyorlar; ancak bu sürecin sağlıklı ilerlemesi için öğretmen farkındalığı, uygun destek hizmetleri, bireysel eğitim planı ve akran desteği çok önemli.

Müziğe Yetenekli Otizimli Bireylerin Üniversitede Karşılaşabileceği Sorunlar

1. Akademik ve Eğitimle İlgili Sorunlar

- Müzik teorisi, armoni gibi soyut kavramları anlamada zorlanma.
- Ders programlarının yoğunluğu ve esnek olmayan yapısı (uzun provalar, sınavlar, konser hazırlıkları).
- Not alma, ödev takibi ve zaman yönetiminde güçlük.
- Bireysel farklılıkların dikkate alınmaması, öğretim yöntemlerinin tek tip olması.

2. Sosyal ve İletişim Sorunları

- Akran ilişkilerinde yanlış anlaşılma, yalnızlık veya dışlanma riski.
- Grup çalışmalarında, oda müziği ya da orkestra ortamında uyum sorunları.
- Sosyal ipuçlarını (jest, mimik, espri, ironi) anlamada güçlük.

3. Duyusal Hassasiyetler

- Gürültülü prova ortamları, yüksek sesli konserler veya kalabalık sahne arkası stres yaratabilir.
- Üniversite kampüsündeki ışık, kalabalık, yoğun sosyal ortamlar kaygıyı artırabilir.

4. Psikolojik Sorunlar

- Performans kaygısı ve sahne korkusu daha yoğun yaşanabilir.
- Yeni ortamda rutinlerin bozulması nedeniyle stres.

- Yalnızlık ve sosyal izolasyona bağlı depresyon riski.

5. Öğretim Elemanları ve Kurumsal Destek Eksiklikleri

- Bazı akademisyenlerin otizm farkındalığının düşük olması.
- Bireysel farklılıklara uygun öğretim ve sınav yöntemlerinin uygulanmaması.
- Üniversitelerde özel eğitim desteğinin (rehberlik, danışmanlık, gölge öğretmen) sınırlı olması.

Yani, üniversite ortamı otizmlı müzisyenler için bir yandan **yeteneklerini sergileyebilecekleri çok değerli fırsatlar** sunarken; öte yandan **sosyal uyum, akademik destek ve mesleki kaygılar** açısından çeşitli riskler barındırıyor.

Müziğe Yetenekli Otizmlı Üniversite Öğrencileri İçin Çözüm Önerileri

1. Akademik Destekler

- Öğretim elemanlarına **otizm farkındalığı eğitimi** verilmesi.
- Soyut müzik teorisi derslerinde görsel materyaller, dijital uygulamalar, bireysel çalışma planları kullanılması.
- Ödev ve projelerde esnek süre tanınması.
- “Bireysel Eğitim Planı (BEP)” mantığına uygun şekilde kişiselleştirilmiş öğrenme yolları.

2. Sosyal ve İletişim Desteği

- Grup çalışmalarında öğrencinin rolünü net belirlemek (ör. Solo, eşlik, teknik sorumluluk).
- Sosyal beceri atölyeleri, drama veya iletişim çalışmaları düzenlemek.
- “Akran mentörlüğü” sistemiyle öğrenciyi destekleyici bir arkadaşla eşleştirmek.

3. Duyusal Düzenlemeler

- Gürültülü prova ortamlarında kulak tıkacı, kişisel kulaklık gibi desteklerin sağlanması.
- Işık, ses ve kalabalığın yoğun olduğu konser öncesinde güvenli bekleme alanları oluşturmak.
- Günlük rutin değişiklikleri önceden öğrenciye bildirmek.

4. Psikolojik Destek

- Üniversitede psikolojik danışmanlık hizmeti kapsamında performans kaygısı ve stresle baş etme çalışmaları.
- Düzenli bireysel rehberlik görüşmeleri ile sosyal-duygusal takibin yapılması.
- Müzik dışında da öğrencinin güçlü yönlerini geliştirebileceği etkinliklere yönlendirmek.

5. Kurumsal ve Yapısal Önlemler

- Üniversitelerde Engelsiz Üniversite Koordinatörlüğü ile iş birliği yaparak öğrenciye uygun düzenlemeler sağlamak.

- Sınavlarda alternatif değerlendirme yöntemleri (uygulamalı sınavlarda küçük grup ya da bireysel performans).
- Aile–öğretim elemanı–rehberlik birimi arasında sürekli iletişim.

6. Mesleki Gelecek İçin Destek

- Öğrencinin yetenek alanına uygun staj, konser, atölye fırsatları yaratmak.
- Mezuniyet sonrası için kariyer danışmanlığı ve iş dünyasında farkındalık çalışmaları.
- “Otizm dostu sanat toplulukları ve orkestralar” ile iş birlikleri geliştirmek.

Üniversite, otizmli müzik öğrencileri için **engel değil, doğru desteklerle büyük bir gelişim** fırsatı olabilir. Onların yaratıcılığı ve yeteneği, uygun akademik, sosyal ve psikolojik desteklerle geliştirilebilir.

İşitsel Öğrenenlerde Doğal Rezonansın Keşfi: Sesin İçsel Görselleştirilmesi İle Opera Eğitiminde Yöntemler

Discovering Natural Resonance in Auditory Learners: Methods in Opera Training Through the Internal Visualization of Sound

Funda Yazıksız

Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi

funda.yaziksiz@mgu.edu.tr

Özet

Opera ses eğitimi genellikle görsel ve kinestetik yönlendirmelere dayanan geleneksel pedagojik yaklaşımlarla yürütülmektedir. Ancak her bireyin öğrenme biçimi farklıdır ve bu farklılık, özellikle işitsel öğrenen bireylerin ses eğitiminde yeterince dikkate alınmamaktadır. Bu çalışma, işitsel öğrenme stiline sahip bireylerde ses rezonansının farkındalığını arttırmak amacıyla içsel ses imgeleriyle desteklenen alternatif bir vokal eğitim yöntemi önermektedir.

İşitsel öğrenen bireyler, işitsel yönergelerle daha etkili öğrenim beceresine sahip olmaktadır. Bu bireylerin ses üretim süreçlerini kavrayabilmeleri için klasik vokal teknik açıklamalarının ötesine geçmek gerekmektedir. İşitsel imgeler sesin içsel görselleştirilmesine dayanan bir yaklaşımdır. Örneğin, “sesi yüzün önüne doğru yönlendirmek, damağını esner gibi açmak, bir elmayı ısırır gibi düşünmek, sesin başın üstünden akması” gibi işitsel imgelem temelli yönlendirmeler, öğrencinin sesini sadece duymasını değil, aynı zamanda zihinsel olarak konumlandırmasını da mümkün kılmaktadır.

Bu bağlamda, ses eğitiminde “mental çalışma” süreçlerinin de önemi büyüktür. Mental çalışma, ses üretiminden önce zihinsel odaklanmayı ve hazırlığı içermektedir. Bu tür zihinsel egzersizler odaklanma, rahatlama, nefes kontrolü ve olumsuz düşüncelerden arınma gibi teknikleri kapsamaktadır. Sesin doğru rezonans bölgelerine odaklanması için bireyin zihinsel olarak bu bölgeleri görselleştirmesi, sesin gücünü ve niteliğini arttırmasına olanak sağlayacaktır. Ayrıca, doğru zihinsel hazırlık, öğrenciye güven vermekle birlikte, sesin daha sağlıklı oluşmasını da sağlayacaktır.

Literatür taramaları işitsel öğrenme stiline sahip bireylerin ses eğitimi sürecinde, özellikle sesin görselleştirilmesi ve içsel imgelerle çalışmanın daha etkili olduğunu göstermektedir. Bu bilgiler ışığında içsel ses imgelerine dayalı yöntemler bireylerin seslerini daha bilinçli yönlendirmelerini sağlamaktadır. Ayrıca bu yöntem, hem fiziksel hem de psikolojik anlamda sesin en verimli şekilde kullanılması için bireyi zihinsel olarak hazırlamaktadır. İşitsel imgelerin kullanımı, bireylere daha iyi bir rezonans deneyimi sunarak sesin kalitesini arttırmaktadır.

Sonuç olarak, işitsel öğrenme stiline sahip bireyler için geliştirilen bu içsel ses görselleştirme yöntemi, opera ses eğitiminde hem pedagojik hem de sanatsal açıdan önemli bir alternatif sunmaktadır. Geleneksel öğretim yöntemlerinin ötesine geçmek ve bireyin öğrenme stiline uygun stratejiler geliştirmek, çağdaş vokal pedagojisinin temel hedeflerinden biri olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ses eğitimi, opera, işitsel öğrenme

Abstract

Opera voice training is traditionally conducted through pedagogical approaches that primarily rely on visual and kinesthetic guidance. However, each individual has a distinct learning style, and this diversity is often overlooked, particularly in the case of auditory

learners. This study proposes an alternative vocal training method supported by internal sound imagery, aiming to enhance the awareness of vocal resonance in individuals with an auditory learning style.

Auditory learners acquire skills more effectively through auditory instructions. To help these individuals comprehend the processes of voice production, it is necessary to move beyond conventional explanations of vocal technique. Auditory imagery is an approach grounded in the internal visualization of sound. For instance, directions such as “projecting the voice forward toward the face, opening the palate as if yawning, imagining the act of biting into an apple, or perceiving the sound as flowing above the head” enable students not only to hear their voices but also to mentally situate them.

In this context, the significance of “mental practice” processes in voice training is considerable. Mental practice involves cognitive focus and preparation prior to vocal production. Such mental exercises include techniques of concentration, relaxation, breath control, and the elimination of negative thoughts. For resonance to be directed toward the correct areas, the individual must mentally visualize these resonance zones, thereby strengthening and enriching the sound. Furthermore, appropriate mental preparation not only instills confidence in the student but also ensures healthier vocal production.

Literature reviews demonstrate that, in the context of vocal training for auditory learners, working with internal imagery and the visualization of sound proves to be more effective. In light of this evidence, methods based on internal sound imagery enable individuals to direct their voices more consciously. Moreover, this approach cognitively prepares the individual to use the voice in the most efficient way, both physically and psychologically. The incorporation of auditory imagery provides learners with an enhanced resonance experience, thereby improving vocal quality.

In conclusion, this method of internal sound visualization, developed for individuals with an auditory learning style, offers a significant alternative in opera voice training from both pedagogical and artistic perspectives. Moving beyond traditional teaching approaches and developing strategies tailored to individual learning styles constitute one of the fundamental objectives of contemporary vocal pedagogy.

Keywords: Voice education, opera, auditory learning

GİRİŞ

Opera eğitimi, tarihsel süreç içerisinde farklı pedagojik yöntemlerin gelişmesiyle şekillenmiş ve bugün hâlâ sanatsal, pedagojik ve psikolojik boyutlarıyla çok yönlü bir araştırma alanı olmaya devam etmektedir. Geleneksel vokal pedagojisi, özellikle Batı müzik kültürü içerisinde gelişmiş ve ağırlıklı olarak görsel ve kinestetik yönlendirmelere dayalı bir yöntem anlayışıyla sürdürülmüştür. Ancak öğrenme psikolojisi literatürü, her bireyin farklı öğrenme stillerine sahip olduğunu ve bu farklılıkların dikkate alınmadığı durumlarda eğitim süreçlerinde ciddi kayıpların yaşanabileceğini ortaya koymaktadır. Buna göre, işitsel öğrenme stiline sahip bireyler, geleneksel yöntemlerin sınırlılıklarını daha fazla hisseden ve farklı pedagojik yaklaşımlara ihtiyaç duyan kişiler olarak öne çıkmaktadır.

İşitsel öğrenen bireyler, bilgiyi duyarak, işiterek ve sesin nüanslarını çözümleyerek etkili biçimde öğrenmektedirler. Vokal pedagojide işitsel öğrenme stili üzerine yapılan araştırmalar, bu öğrencilerin özellikle rezonans algısı, sesin mekânsal konumlandırılması ve zihinsel görselleştirme süreçlerinde desteklenmesi gerektiğini göstermektedir. Bu noktada, işitsel imgeler ve sesin içsel görselleştirilmesine dayalı yaklaşımlar önemli bir pedagojik alternatif sunmaktadır. “Sesi yüzün önüne doğru yönlendirmek”, “sesin başın tepe noktasından

akması” ya da “bir elmayı ısırır gibi düşünmek” gibi imgelemler, kişinin sesi yalnızca duymakla kalmayıp zihinsel olarak da konumlandırmasına katkıda bulunmaktadır.

Bu çalışma, işitsel öğrenme stiline sahip bireylerde doğal rezonansın keşfini ve sesin içsel görselleştirilmesiyle desteklenen bir vokal eğitim yöntemini ele almaktadır. Böylece hem pedagojik hem de sanatsal düzeyde işitsel öğrenenlere özgün bir yaklaşım sunulması hedeflenmektedir.

Sesin Oluşumu

Ses oluşumunda, ilk planda akciğerler, larenks (gırtlak) ve ağız boşluğunun birlikte ve uyumlu bir iş birliği gerekmektedir. Ses, kısaca, akciğerlerden gelen havanın gırtlakta titreşim kazanması, supraglottik bölgede (Ses tellerinin üst bölgesi) rezonans ve artikülasyon sonucu, ağızdan harf, hece, kelime ve cümle şeklinde çıkması olarak özetlenebilir.

Bu bağlamda da ses tellerinin titreşimi ile ilgili 3 tane kuram vardır:

1958 Miyo-Elastik Kuram (Ses tellerinin edilgin titreşimi.):

Van den Berge, bu kurama göre, sesin yalnız hava basıncının ve ses tellerinin gerilimine bağlı olduğunu savunmaktadır. Buna göre, ses, iki güç ya da enerjinin sürekli çarpışmasının bir sonucudur. Bu güçlerden biri basınçlı hava, diğeri ise havaya sürekli olarak karşı koyan bir kas gerilimi ya da direncidir. Şarkıcı, değişmeyen bir ton ile bir “crescendo”yu (sesin hafif bir frekanstan kuvvetli frekansa doğru yükselmesi) gerçekleştirmek için glottis altı basıncı arttırırken, tonun yükselmesini önlemek için ton düzenleyici kasları da ayarlamalıdır (Van den Berg, 1958: 227-244).

1950 Nöro-Kronaksik Kuram (Ses tellerinin sinirsel-kasıl kökenli etkin titreşimi) Raoul Husson’un bu kuramına göre, ses tellerini titreştiren, glottisin altındaki hava akımı değil, beyinden gelen ve dönüşlü sinirlerin taşıdığı sinirsel akım olduğu ifade edilmektedir. Şarkıcı, çıkaracağı notanın yüksekliğini düşününce, ses telleri titreşmeye başlar. Bununla beraber basınçlı hava da, titreşimleri sese döndürmekle birlikte sesin şiddetini arttırıp azaltmaktadır. Titreşimlerin sinirsel akımların ses tellerinde yarattıkları kasılmalar olduğu düşünülmektedir. Ses çıkarma sırasında, ses telleri açılıp kapanır fakat ses tellerinin ön ve arka bölümü genellikle bitişiktir. Ses tellerinin her kasılmasında glottis açılır ve arasından bir hava dalgası çıkmaktadır (Spoor&Van Dishoeck, 1958: 353-360).

1962 Muko- Ondülatuar Kuram (Ses tellerinin mukozasının titreşme ve dalgalanma özelliği)

Jorge Perello’nun bu kuramına göre, ses tellerinin titreşmediği, üzerinde bulunan mukozanın (sümüksü zar) dalgalandığı savunulmaktadır. Ses çıkarma sırasında, rüzgârın su yüzünde yarattığı dalgaları andıran bu dalgalar, aşağı-yukarı ve önden-arkaya doğru hareket etmektedir. Tiz (ince) tonlar çıkarıldığı zaman, ses telleri tamamen gerilir, kenarları inceler ve sümüksü zar dalgalanır. Bu dalgalanma, ses tellerinin kenarında meydana geldiği için, çok hızlıdır. Pes (kalın) tonlarda, ses telleri daha gevşek, serbest kenarları daha kalın, yüzleri daha geniş ve mukozanın dalgalanma hızı daha düşüktür (Perelló, tarihsiz: 726), <https://www.galeriametges.cat/Upload/Documents/8/83.pdf> ,(Erişim Tarihi:18.08.2025)

Bu 3 (Üç) kuramın sonucunda; “Bel canto” temellerini bilimsel olarak açıklayan Raoul Husson’un Nöro-Kronaksik kuramı olduğu düşünülmektedir. Fakat tıp dünyasında ise geliştirilmiş miyo-elastik kuramı ağırlık kazanmıştır. Nöro-Kronaksik kuramı biraz daha incelersek:

Kronaksi

İki reobaz şiddetindeki uyarının bir duyu hissi meydana getirmesi için uygulanması gereken en kısa süredir. Reobaz: Bir sinir lifini uyarmak için anında devreye giren bir doğru elektrik akımının sahip olması gereken en düşük şiddet değeri olarak tanımlanmaktadır (Özkan & Çepni, 2018:1).

Nörokronaksik teori, 20. yüzyılın ortalarında Raoul Husson tarafından geliştirilmiştir. Bu teori, ses üretiminde (fonasyon) temel frekansın kaynağının sinirsel uyarıların sıklığı olduğu fikrine dayanmaktadır (Uğurtay, 2006:56).

Bu teoriye göre: Ses tellerinin titreşim frekansı, yani sesin perdesi, ses tellerine gelen sinirsel uyarıların hızıyla belirlenir. Her bir sinir uyarısı → bir kasılma → bir titreşim döngüsü üretir. Dolayısıyla, sesin yüksekliği doğrudan recurrent laryngeal nerve (tekrar eden laringeal sinir) aracılığıyla gönderilen sinirsel impulsların (sinir telleri ile alakalı bir tür biyolojik faaliyet) hızına bağlıdır (Belgin, 2004:7).

Kişinin tercih ettiği tanım, kendi bilgi ve becerilerine bağlıdır. Ses eğitmenleri genellikle işitsel ayırım yeteneklerine (şarkı sırasında duyduklarına) ve algısal ayırmalarına (şarkı sırasında hissettiklerine) dayanarak bir kayıt teorisi geliştirmektedir. Ses bilimciler ise bilimsel deneylerin sonuçlarına ve diğer bilimsel verilere dayanmaktadır.

İşitsel Öğrenme Nedir?

İşitsel öğrenme, bireyin bilgiyi en etkili biçimde duyma yoluyla edindiği bilişsel bir öğrenme biçimidir. Bu bireyler, tonlama farklarına, ritmik yapıya, melodik akışa, konuşma seslerindeki nüanslara yüksek derecede duyarlıdır. İşitsel öğrenenler genellikle müziksel hafızaları güçlü olan, taklit ve tekrar yoluyla öğrenmeye yatkın kişilerdir.

İşitsel Öğrenenler ve Ses Eğitimi

İşitsel öğrenenler, bilgiyi en iyi duyma yoluyla öğrenen bireylerdir. Bu öğrenme stiline sahip kişiler, ses tonlamaları, ritimler ve melodiler aracılığıyla bilgiyi daha kolay kavramaktadırlar. Opera eğitimi gibi ses odaklı disiplinlerde, işitsel öğrenenlerin bu özellikleri, sesin doğru kullanımı ve rezonansın keşfi açısından avantaj sağlamaktadır.

Sesin İçsel Görselleştirilmesi

Sesin içsel görselleştirilmesi, şarkıcının sesini zihinsel olarak canlandırmasıdır. Bu teknik, sesin nasıl üretildiğini ve vücutta nasıl yankılandığını hayal etmeyi içermektedir. Örneğin, şarkıcılar seslerini başlarının tepesine veya alınına yönlendirdiklerini hayal ederek, rezonansı artırabilirler. Bu tür görselleştirme teknikleri, sesin kontrolünü ve ifadesini geliştirmede etkili olmaktadır.

Doğal Rezonansın Keşfi Ve İşitsel Farkındalık

Doğal rezonans, sesin vücut boşluklarında (göğüs, ağız, sinüsler) yankılanmasıyla oluşur. Bu rezonans, sesin zenginliğini ve projeksiyonunu artırmaktadır. Opera eğitimi sırasında, şarkıcıların bu doğal rezonansı keşfetmeleri ve geliştirmeleri önemlidir. Bu süreçte, sesin vücutta nasıl hissedildiğine dair farkındalık geliştirilir ve sesin doğal yollarla güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

Opera tekniğinde doğal rezonans, sesin herhangi bir elektronik yükseltici olmadan salonda duyulmasını sağlayan akustik özelliklerdir. Bu rezonans, vücudun farklı boşluklarında (göğüs kafesi, ağız, sinüsler, alın, kafa) hissedilmektedir. İşitsel öğrenenlerde bu farkındalık, daha az kas gerilimiyle daha fazla ses üretimi sağlar ve sesin "doğal yerini bulmasına" yardımcı olmaktadır. Larenksin gereksiz yükselip alçalmasını önleyerek (özellikle geçiş notalarında)

rezonansın keşfiyle de şarkıcının ses teli üzerindeki yükü azalır, dayanıklılık artar ve ifade gücü gelişmektedir.

Opera Eğitiminde İşitsel Öğrenenlerin Güçlü Yönleri

Opera eğitimi; teknik (vokal üretim, nefes yönetimi, rezonans), duygusal (ifade, drammatizasyon) ve entelektüel (müzikal analiz, stil bilgisi) bileşenlerden oluşmaktadır. Bu çok katmanlı süreçte işitsel öğrenenler şunları başarabilir:

Model sesleri kolay taklit eder.→ Eğitmenin gösterdiği ses örneklerini doğru tını ile tekrar edebilirler.

Kendi seslerini duysal olarak analiz edebilir.→ Sesinin nereye "yerleştiğini", nasıl "yankılandığını" daha kolay fark eder.

Rezonans farklılıklarını daha net algılar.→ Göğüs, karın, ağız boşluğu ve baş rezonanslarındaki değişimi işitsel ipuçları ile tanır.

Vokal renkleri (timbre) işitsel bellekte tutabilir.→ Farklı aralıklar veya dillerdeki teknikleri birbirinden ayırt edebilir (Tükmen, 2016:111).

Mental Vokal Haritalama

İşitsel öğrenenler için sesin içsel görselleştirilmesi, sesin zihinsel bir haritasının çıkarılması anlamına gelmektedir. Bu teknik şu yollarla kullanılır: Sesin başa ya da alnın arkasına yönlendiğini hayal etmek, rezonans noktalarını aktive etmektedir. Sesin kulaklara, burun köprüsüne, ya da göğüs boşluğuna doğru yayıldığını hissetmek, yerleşimi kolaylaştırmaktadır. “Sesin rengi”, “yoğunluğu” ya da “parlaklığı” gibi soyut terimleri somutlaştırmak, işitsel-hayal gücünü kullanmayı teşvik etmektedir. Bu zihinsel çerçeve, teknik direktiflerden daha etkili olabilir çünkü işitsel öğrenenlerde duysal çağrışımlar güçlü kılınmaktadır.

Öğrenme Stilleri ve Ses Eğitimi

Öğrenme psikolojisi literatüründe bireylerin bilgiyi alma, işleme ve kullanma biçimlerinin farklılık gösterdiği kabul edilmektedir. Bu bağlamda görsel, işitsel ve kinestetik öğrenme stilleri öne çıkmaktadır. Görsel öğrenenler, gözlem yoluyla bilgiyi kavramada başarılıdır. Kinestetik öğrenenler, hareket ve bedensel deneyim üzerinden öğrenmeyi tercih eder. İşitsel öğrenenler ise bilgiyi duyarak, ritim, tonlama ve sesin detaylarını çözümleyerek öğrenirler.

Ses eğitimi açısından bu farklılıklar son derece önemlidir. Görsel öğrenen bir öğrenci, şemalar, çizimler ve bedensel hareketler üzerinden rezonansı daha iyi anlayabilir. Kinestetik öğrenenler için ise bedensel farkındalık, nefes ve postür çalışmaları ön plandadır. İşitsel öğrenenler, sesin zihinsel imgeleri üzerinden daha etkili sonuçlar elde edebilmektedir. Burada önemli olan, eğitmenin öğrencinin baskın öğrenme stilini fark ederek ona uygun stratejiler geliştirmesi olarak düşünülebilmektedir.

Rezonans Kavramı ve Opera Şarkıcılığı

Rezonans, sesin güçlenmesi ve zenginleşmesi anlamına gelir. İnsan sesi, doğal rezonans boşlukları olan göğüs, boğaz, ağız ve burun boşlukları sayesinde karakteristik bir tınıya kavuşmaktadır. Opera şarkıcılığında rezonans, sesin sahneye taşınabilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Mikrofon kullanılmadan yüzlerce kişilik bir salonu doldurabilmek, rezonansın etkin kullanılmasına bağlı olmaktadır.

Vokal pedagojide rezonansın öğretilmesi çoğunlukla kinestetik ve görsel açıklamalarla yapılmaktadır. Ancak işitsel öğrenenler için bu yöntemler her zaman etkili değildir. Bu noktada işitsel imgelemler, öğrencinin rezonansı duyarak ve zihninde konumlandırarak anlamasına yardımcı olmaktadır.

İşitsel Öğrenenlerde Sesin İçsel Görselleştirilmesi

İşitsel öğrenen bireyler, sesi işitmeye dayalı imgeler üzerinden kavradıklarında daha etkili sonuçlar elde edebilmektedirler. Öğrenciye “sesin alnının önünden çıktığını hayal et” ya da “sesini tıpkı bir keman teli gibi titreştir” gibi yönlendirmeler yapılması pedagojik açıdan oldukça faydalıdır. Bu tür imgeler, soyut bir kavram olan rezonansın öğrencinin zihninde somutlaşmasını sağlamaktadır.

İşsel görselleştirme yönteminde, öğrenci yalnızca sesi duymakla kalmaz, aynı zamanda zihinsel bir resim de oluşturmaktadır. Bu resim, sesin nereye yönlendirildiği, hangi boşlukta titreştiği veya hangi nesneye benzediği gibi öğeler içermektedir. Böylece öğrenci hem işitsel hem de zihinsel bir bağ kurabilmektedir (Rapp & Kurby, 2008:29-52).

Mental Çalışma ve Psikolojik Hazırlık

Ses eğitimi yalnızca fizyolojik bir süreç değildir; aynı zamanda zihinsel bir hazırlık sürecini de kapsamaktadır. Meditasyon, nefes kontrolü ve odaklanma egzersizleri öğrencinin performans kaygısını azaltır ve daha sağlıklı bir ses üretimine katkıda bulunmaktadır.

İşitsel öğrenen öğrencilerde, zihinsel hazırlık aşaması daha da önemlidir. Sesin doğru rezonans bölgelerine odaklanmak için bireyin zihinsel olarak bu bölgeleri görselleştirmesi gerekmektedir. Bu durum yalnızca sesin kalitesini artırmakla kalmaz, aynı zamanda öğrencinin özgüvenini de pekiştirmektedir.

Literatür Taraması ve Güncel Yaklaşımlar

Son yıllarda yapılan çalışmalar, işitsel imgelemlerin vokal pedagojideki önemini ortaya koymaktadır. Örneğin, Smith (2019), işitsel öğrenme stiline sahip bireylerde içsel görselleştirme tekniklerinin ses kalitesini belirgin biçimde artırdığını vurgulamaktadır. Benzer şekilde, Türk müzik eğitimcileri de metafor ve işitsel imgelerin öğrencilerin rezonans farkındalığını geliştirdiğini ifade etmektedir.

Günümüzde birçok vokal pedagogu, disiplinlerarası yaklaşımlardan yararlanmakta ve işitsel imgelemi spor psikolojisi, meditasyon ve bilişsel bilimlerle ilişkilendirmektedir. Bu durum, işitsel öğrenenlerin ihtiyaçlarını karşılamada önemli bir ilerleme sağlamaktadır.

Önerilen Model: İşitsel İmgelem Temelli Eğitim Yöntemi

Bu bölümde önerilen model, işitsel imgeler aracılığıyla öğrencilerin rezonans farkındalığını artırmayı amaçlamaktadır. Model üç aşamadan oluşmaktadır:

1. Hazırlık: Öğrenci zihinsel odaklanma ve nefes egzersizleriyle çalışmaya hazırlanır.
2. Uygulama: İşitsel imgelemler kullanılarak ses konumlandırma çalışmaları yapılır. Örneğin “sesini alnının önünden ileriye gönder” veya “sesini keman yayı gibi düşün” gibi talimatlar verilebilir.
3. Değerlendirme: Öğrenci ses kaydı ve öz-dinleme yöntemleriyle gelişimini analiz eder. Eğitimci, öğrenciye geri bildirim verir (Erten & Çilden, 2018:248-267).

Bu model, yalnızca işitsel öğrenenler için değil, tüm öğrenciler için yararlı bir destek yöntemi olabilir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

İşitsel öğrenme tarzına sahip bireyler, opera eğitiminde oldukça avantajlıdır. İşitsel öğrenenler için opera eğitimi, sesin fiziksel ve zihinsel yönlerini bütünleştiren bir süreç olmaktadır. Doğal rezonansın keşfi ve sesin içsel görselleştirilmesi, şarkıcının sesini daha etkili, sağlıklı ve ifadeli kullanmasına olanak tanımaktadır. Bu bireylerde: Sesin yerleşimini doğru algılama, rezonans bölgesini etkili kullanma, ifade gücünü işitsel farkındalıkla zenginleştirme becerileri gelişmiştir. Bu teknikler, hem teknik becerilerin hem de sanatsal ifadenin gelişimine katkıda bulunmaktadır. İşitsel öğrenen bireyler için geliştirilen bu yöntem, opera ses eğitiminde hem pedagojik hem de sanatsal açıdan önemli bir katkı sağlamaktadır. Geleneksel yöntemlerin ötesine geçerek bireysel öğrenme stillerine uygun yaklaşımların geliştirilmesi, çağdaş vokal pedagojisinin temel hedeflerinden biri olmalıdır. Bu bağlamda, işitsel imgelemeler, sesin daha bilinçli kullanılmasına ve öğrencinin kendi rezonansını keşfetmesine olanak tanımaktadır. Eğitimcilerin bu güçlü yönleri destekleyen yöntemler kullanması; teknik ustalık, sağlıklı ses kullanımı ve artistik ifade açısından büyük fayda sağlayacaktır. Gelecekte yapılacak araştırmaların, bu yöntemin farklı kültürlerde ve eğitim ortamlarında uygulanabilirliğini test etmesi yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Belgin, E. (2004). *İşitme Fizyolojisi. Çalışma Yaşamında Gürültü ve İşitmenin Korunması*. Ankara: Türk Tabipleri Birliği Yayınları.
- Erten, C. F., & Çilden, Ş. (2018). *Kulaktan (işitsel temelli) Öğretim Yöntemi*. Van: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.
- Özkan, C., & Çepni, S. (2018). *Elektrik akımı ile oluşturulan yapay duygular: bir STEM öyküsü ve yarattığı eğitim potansiyeli*. Journal of Science, Mathematics, Entrepreneurship and Technology Education Cilt 1, Sayı 1.
- Rapp, D. N., & Kurby, C. A. (2008). *The 'ins' and 'outs' of learning: Internal representations and external visualizations*. In *Visualization*. Netherlands: Springer.
- Smith, J. (2019). *Auditory imagery in vocal pedagogy*. *Journal of Voice Studies*, 33(2), 145-162.
- Spoor, A., and Van Dishoeck, H. A. E. (1958). *Electromyography of The Human Vocal Cords and The Theory of Husson*. Switzerland: ORL.
- Türkmen, E. F. (2016). *Müzik Eğitiminde Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Uğurtay, Ö. (2006). *Ses kısıklığı yakınması olan hastalarda tedavinin etkinliğinin değerlendirilmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir).
- Van den Berg, J. (1958). *Myoelastic-Aerodynamic Theory of Voice Production*. United States: Journal of Speech and Hearing Research.

Koro Şeflerinin Farklı Öğrenen Koristlere Yönelik Yaklaşımlarına İlişkin Görüşleri
An Evaluation of Choir Conductors' Approaches to Choir Singers with Special Educational Needs

Güler Göktaş

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

gulerggoktas@gmail.com

Emel Funda Türkmen

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

efturkmen@comu.edu.tr

Özet

Korolar, müzik eğitiminin yaygın bir şekilde verilebildiği amatörlerin müzikle buluşmasını kolaylaştıran en etkili ortamlar arasında gösterilebilir. Bu özelliğinden dolayı farklı öğrenen bireylerin de faydalanmalarına imkân sunar ve bireylerin kaynaştırma eğitimine katkı sağlayabilir. Farklı öğrenen bireylerin yer almasına fırsat sunulan korolarda, bireylerin gelişimlerini müziğin dışında destekleyen sosyalleşme becerilerinin geliştirilmesi mümkün olabilmektedir.

Aynı zamanda koro çalışmaları, farklı öğrenen bireylerin kişisel özelliklerine ve çevrelerinin bireylere olan davranış biçimlerine katkı sağlamaktadır. Bu açıdan toplu etkinlik ve çalışmalar oldukça kıymetlidir.

Bu çalışmada, koro şeflerinin ve müzik eğitimcilerinin farklı öğrenen bireylere yönelik yaklaşımları ele alınmış; bu alanda görev yapan koro şeflerine, çeşitli deneyimlerden örnekler sunularak bu örneklerden yararlanmaları amaçlanmıştır.

Araştırma, nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (olgubilim) yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplamak için beş koro şefi ve on iki otizmlili birey velisi ile yapılandırılmış görüşmeler yapılmış, elde edilen veriler içerik analizi ve tematik analiz yoluyla değerlendirilmiştir. Görüşlerine başvurulmuş koro şeflerinin ve müzik eğitimcilerinin farklı öğrenen bireylerle ilgili deneyimlerini paylaşımları istenmiştir. Çalışmada örnek deneyimlere bağlı olarak koro şeflerinin farklı öğrenen koristlere yönelik yaklaşımlarına yol göstermesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Koro, koro şefliği, farklı öğrenen koristler , müzik eğitimi

Abstract

Choirs are considered among the most effective environments where music education can be widely delivered and where amateurs are provided with opportunities to engage with music. Owing to this characteristic, choirs also allow individuals with diverse learning needs to benefit and contribute to inclusive education practices. In choirs where the participation of such individuals is encouraged, it becomes possible to foster socialization skills that support their development beyond musical growth.

Moreover, choral activities contribute both to the personal characteristics of individuals with diverse learning needs and to the ways in which their social environment interacts with them. In this respect, collective practices and activities hold significant value.

This study addresses the approaches of choir conductors and music educators toward individuals with diverse learning needs and aims to provide choir conductors working in this

field with examples drawn from various experiences to support their practice. The research was designed using the phenomenological method, one of the qualitative research approaches. Data were collected through structured interviews with five choir conductors and twelve parents of individuals with autism, and the findings were analyzed through content and thematic analysis. Choir conductors and music educators were invited to share their experiences with individuals with diverse learning needs. Based on these shared experiences, the study seeks to provide guidance on how choir conductors may approach choristers with diverse learning profiles.

Keywords: Choir, choral conducting, choir singers with special educational needs, music education

GİRİŞ

Koro eğitimi, bireylerin yalnızca müziksel gelişimlerini değil; aynı zamanda sosyal, duygusal ve bilişsel yönlerden desteklenmelerini sağlayan çok boyutlu bir öğrenme ve deneyim alanı olarak değerlendirilmektedir. Birlikte şarkı söyleme edimi, tarihsel süreç içerisinde yalnızca estetik bir ifade biçimi değil, aynı zamanda toplumsal kimliğin, aidiyetin ve ortak kültürel değerlerin aktarımında işlevsel bir araç olmuştur. Bu bağlamda koro çalışmaları, bireysel katılımın ötesinde kolektif müzik yapma pratiği üzerinden ortak bir ses kültürünün inşasına ve sürekliliğine hizmet etmektedir.

Korolar, bireylerin kişisel gelişimlerine, özgüven kazanmalarına, arkadaşlık ilişkileri kurmalarına ve benzer duygular içerisindeki bireylerle iletişim kurabilmelerine önemli katkılar sunmaktadır. Dolayısıyla koro, hem bireysel hem de toplumsal gelişim açısından işlevsel bir öğrenme ortamı olarak öne çıkmaktadır.

Bu sürecin en kritik aktörleri ise koro şefleridir. Şefin pedagojik esnekliği, iletişim becerileri ve empatik tutumu, koristlerin bireysel gelişimlerini olduğu kadar grup bütünlüğünü ve uyumunu da doğrudan etkilemektedir. Özellikle çocuk ve gençlik korolarında farklı öğrenen bireylerin koro ortamına dahil edilmesi durumunda, şefin rolü yalnızca müzikal performansın düzenleyicisi olmakla kalmaz; aynı zamanda kapsayıcı eğitim anlayışının uygulayıcısı ve kolaylaştırıcısı niteliğini de kazanır.

Farklı öğrenen bireylerin koro çalışmalarına katılımı, müzik eğitimi literatüründe giderek daha fazla önem atfedilen sanat eğitimi anlayışıyla doğrudan ilişkilidir. Bu bireyler için koro ortamları; müziksel gelişim kadar sosyal becerilerin desteklenmesi, özgüvenin güçlendirilmesi, aidiyet duygusunun pekiştirilmesi ve toplumsal kabulün artırılması açısından da işlevsel bir zemin oluşturmaktadır. Bu noktada koro şeflerinin geliştirdikleri pedagojik stratejiler, uyguladıkları bireyselleştirme yöntemleri ve sergiledikleri tutumlar, sürecin verimliliğini ve bireylerin deneyimlerinden elde ettikleri kazanımları belirleyici olmaktadır.

Buna karşın, müzik eğitimi ve özel eğitim alanlarında çeşitli çalışmalar bulunmasına rağmen, doğrudan koro bağlamında farklı öğrenen bireylerin katılımını ve bu süreçte koro şeflerinin deneyimlerini konu alan araştırmalar sınırlıdır. Literatürde çoğunlukla bireysel enstrüman eğitimi, müzik terapisi ya da özel eğitim uygulamalarına odaklanan çalışmaların öne çıktığı görülmektedir. Oysa koro, yalnızca bireysel müziksel gelişime katkı sağlamakla kalmayıp, kolektif öğrenme süreçlerini, toplumsal uyumu ve kapsayıcı kültürel katılımı destekleyen eşsiz bir ortamdır.

Bu çalışmanın odak noktası olan koro şeflerinin farklı öğrenen koristlerle ilişkili deneyimleri, hem müzik eğitimi literatürüne katkı sunmakta hem de sanat eğitimi anlayışına dair pratik bilgiler sağlamaktadır. Şeflerin bu süreçte benimsediği yaklaşımlar hem bireyin müziksel gelişimi hem de grup içindeki aidiyet duygusu açısından belirleyici olmaktadır.

Koro ve Koro Şeflerinin Rolü

Eski Yunanca “Khoros”, Latince “Chorus”, Fransızca “Chœur”, İngilizce “Chorus, Choral veya Choir” Almanca “Chor”, İtalyanca “Coro” sözcükleriyle ifade edilen ve dilimize de “Koro” olarak yerleşen bu terim, tek ve çoksesli müzik yapıtlarını seslendirmek üzere bir araya gelen belirli sayılardaki seslendirici-yorumcu (icracı) topluluğu anlamında kullanılmaktadır (Çevik, 2019: 12).

Madrigal, koral, ve polifon chanson gibi belirli bir türe girmeyen parçaya koro denir. Aynı bir parça olarak bu çeşit koroya pek rastlanmazsa da 17. yüzyıldan sonra kantatada, oratoryoda ve operada rastlanmaktadır. Ne belirli bir yapısı ne de belirli bir deyişi vardır. Bu türde yazan belli başlı besteciler arasında Haendel füğ deyişinde bölmelerle heceli bölmeleri art arda getirirdi (Mesih’ten Alleluia korusu gibi). Bu çeşit koronun a capella söylendiğine pek az rastlanır (Hodeir, 2002: 46).

Müziğin tarihsel gelişiminde, koro müziği ayrı bir önem taşımaktadır. Toplulukların gelişiminde ve eğitiminde araç olarak kullanılan müzik, koro ile daha geniş alanlarına yönelebilmek olanağını da bulmuştur. Toplumsal olaylarda, yöresel sorunlarda ve din alanında, toplumların istek ve emellerini dile getirmede toplu söylemleri içeren koro, önemli bir yer edinmiştir (Alpuğan, 2010, akt. Çomakçılar, 2020: 3).

Koro birlikte müzik yapmanın, birlikte şarkı söylemenin en kolay yoludur. Korolar müzik sevgisini ve kültürünü o ulusun ana diline en uygun düşen söyleme biçimin doğmasını, gelişmesini ve gelenekselleşmesi sağlar (Sarıçiftçi, 2001, akt. Görücü, 2014: 4).

Bu işlevsel boyut, koroların sadece sanatsal bir etkinlik değil, aynı zamanda eğitimsel bir araç olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle çocuk koroları bağlamında yapılan araştırmalar, koro çalışmalarının pedagojik açıdan çok yönlü katkılar sunduğunu göstermektedir.

Ayrıca çocuk koroları özelinde yapılan araştırmalarda, eğitsel oyun gibi yaklaşımların, müziksel becerilerin yanı sıra çocukların sürece yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği, müziksel erişim düzeylerini anlamlı şekilde artırdığı ortaya konmuştur (Değer, 2012: 205). Bu da farklı öğrenen bireylerle çalışmanın yalnızca bireysel değil, pedagojik anlamda da yeni yollar geliştirmeyi gerektirdiğini göstermektedir.

Koro ortamlarının bu çok yönlü yapısı, farklı öğrenen bireylerin katılımı açısından da özel bir önem taşımaktadır. Koro çalışmaları, otizm spektrum bozukluğu, dikkat eksikliği, öğrenme güçlüğü veya fiziksel engel gibi farklı öğrenme özelliklerine sahip bireyler için yalnızca müziksel becerilerin gelişimine değil, aynı zamanda sosyal uyum, iletişim ve özgüven gibi yaşamsal becerilerin desteklenmesine imkân sunmaktadır. Bu bağlamda, korolar bir eğitim modeli olarak değerlendirilebilmekte; farklı öğrenen bireylerin toplumsal kabulünü güçlendiren, bireysel potansiyellerini açığa çıkaran ve ortak bir müziksel deneyim üzerinden bütünleştirici bir rol üstlenen ortamlar hâline gelmektedir.

Koro yöneticisi öncelikle bir eğiticiidir. Onun sorumlulukları, bazen müziksel çerçeveyi aşarak, sosyal, kültürel ve eğitsel kimliğini ön plana çıkarmayı gerektirebilir. O, yönettiği topluluğun lideridir. Koro üyeleri arasında, birlikte müzik yapmaktan kaynaklanan ve özünü müzik sevgisinden alan, dostluk, kaynaşma, dayanışma, etkileşme ve paylaşma duygularının gelişerek pekişmesi, ancak onun etkileyici, yönlendirici ve güven verici kişiliğiyle gerçekleşebilir. Yöneticinin, yerine göre bireylere karşı açık, hoşgörülü, insancıl, sevgi ve saygıya dayalı davranışları, zaman zaman da müziğin iç disiplininin hareketle, sabırlı ancak ödünsüz, gerektiğinde bazı yaptırımları uygulamadaki kararlılığı, koronun kendi içinde ve çevresiyle etkileşmesinin yanında, müziksel birikimlerini geliştirmesi bakımından da büyük bir önem taşımaktadır (Çevik, 2019: 164).

Farklı öğrenen bireylerin dahil edildiği koro çalışmalarında, koro şeflerinin empati kurabilen, gözlem yeteneği güçlü ve geri bildirim konusunda duyarlı bir yapıda olması önemlidir. Koro şefinin amacı, her bireyin güçlü yönlerini ortaya çıkaracak koşulları sağlamak olmalıdır (Türkmen ve Pancar, 2016: 5).

Farklı Öğrenenler ve Müzik Eğitimi

Farklı öğrenme, bireyin yaş ve hemcinslerinin taşıdığı genel öğrenme özelliklerinden farklı bazı özellikler taşımasıdır. Bireysel farklılıklar, öğrencinin öğrenme hızını, düzeyini, öğrenmeye ilişkin ilgi ve dikkatini, öğrenmenin kalıcılığını etkiler (Ulusoy, 2011) ve öğrencilerin bu farklılıklarını dikkate almayı gerekli kılan bir durum sergiler. Normal gelişim hızının altında ve normal gelişim hızının üstünde öğrenme gücü taşıyor olmaları öğrenciler için farklı öğrenme durumu gösterme nedenidir. Öğrenme güçlüğü kadar, öğrenme hızının normal öğrencilere oranla hızlı bir gelişim göstermesi durumu da son derece zor ve dikkate alınması gereken bir durumdur (Türkmen, 2021: 134).

Toplumsal işlevleri açısından müzik, bireyler arasında bağ kurar, ortak duygu ve düşüncelerin oluşmasını sağlar (Say, 2022: 21).

Müzik, duyguların ifadesinden toplumsal bağların güçlenmesine kadar geniş bir yelpazede insan yaşamına dokunan güçlü bir araçtır. Son yıllarda engelli bireylerin eğitiminde ve rehabilitasyonunda müziğin öneminin giderek arttığı düşünülür. Engelli bireyler için müzik sadece bir etkinlikten veya hobiden ibaret değil aynı zamanda önemli bir öğrenme aracı olarak da kullanılmaktadır (Özdamar, 2024: 6).

Müzik ve müzik eğitimi sayesinde toplumun bir parçası olan bireyin; müzik yeteneği geliştirilebilir, müzik kültürü zenginleştirilebilir, toplumun müzik kültürünü içselleştirmesi sağlanabilir ve müzikten nasıl yararlanacağı gösterilebilir. Birey toplum içinde kendini etkili bir şekilde ifade etmek için müziği bir araç olarak kullanabilir (Şenocak, 2005: 271, akt. Tepeli 2018: 19).

Müzik eğitimi, bireyde müziksel davranışların oluşturulmasını, bu davranışların düzenlenmesini ve bu davranışların belirlenen amaçlara göre hayata aktarılmasını kapsayan süreçlerin tamamı olarak düşünülebilir. Müzik eğitiminin nihai amacı, bireyde müziksel davranış değişikliği meydana getirmektir. Müzik eğitimi sayesinde bireyin müziksel çevresi arasındaki iletişimin daha düzenli, verimli, etkili ve işlevsel olması amaçlanmaktadır (Uçan, 2005: 24).

Daněk, müzik eğitiminin özel gereksinimli bireyler için kapsayıcı bir öğrenme ortamı sunduğunu ve bu sürecin iletişim engellerini azaltarak sosyal uyumu güçlendirdiğini belirtmektedir. Çalışmada özellikle disleksi ve dikkat eksikliği gibi farklı öğrenme güçlükleri yaşayan çocukların müzik etkinliklerine katılımı sayesinde özgüven ve aidiyet duygularında artış gözlemlenmiştir (2024: 42). Bu bulgu, koro çalışmalarının farklı öğrenen koristler için yalnızca müzikal gelişim değil, aynı zamanda toplumsal kabul ve kapsayıcı eğitim açısından da önemli katkılar sağlayabileceğini desteklemektedir.

Özellikle otizm spektrum bozukluğuna sahip bireyler için müzik, davranışsal gelişimlerini destekleyen etkili bir araç olarak kullanılabilir. Otizmlili bireylerde ritim çalışmaları, dikkat süresinin uzamasına, sosyal etkileşimin artmasına ve problemli davranışların azalmasına katkı sağlamaktadır (Berrakçay, 2008: 82).

Müzik terapisi, özel gereksinimli bireyler için sistematik bir destek hizmetidir. Otizmlili bireylerle yapılan doğaçlama müzik terapileri, sosyal işlevsellik alanında belirgin gelişmeler sağlamaktadır (Karahasanoğlu, 2020: 595).

Otizimli bireylerin müziğe olan ilgileri ve yetenekleri sosyalleşmeleri için kullanılabilir. Müziğin iyileştirici gücünün olması otizmli bireyler üzerindeki etkisi büyüktür. Müzik eğitimi alan otizmli bireylerin, problem davranışlarında azalma, dil ve motor becerilerinde gelişme, iletişim kurabilme, sosyal ortamlarda daha kolay uyum sağlama ve yaşam içerisindeki toplum kurallarına uyma becerileri gelişmektedir (Altıncıoğlu, 2023: 16.)

Müzik öğretimi otizmli bireylerde farklı algılanmalıdır. Birey uzun süre çalmak istemediği bir enstrümanı, hiç beklenmedik bir anda, başkalarının yanında çok iyi icra edebilir ama eğitimcisinin yanında bu performansını göstermek istemeyebilir. müzik öğretimi tamamen bireyin kendi potansiyelini o sürece dâhil etmesi ile alakalıdır. Eğitimci bu süreçte birey istediği kadar rol oynar. “Çoğu zaman çalışmaya terapist değil, terapi alan birey yön verir” (Özbey, 2009: 213 Akt. Altıncıoğlu, 2023: 24).

Müzik aracılığı ile müzik dışı kazanımlar hedeflenir. Müzik terapötik uyarandır. Otizmde kullanımı sosyal etkileşim, sözlü iletişim, ilişki başlatma, sosyo-duygusal karşılıklı geliştirme hedeflerini içerir. Sözel olmayan iletişim yollarını da geliştirir. Ritim ile motor beceriler, şarkı söyleme ile konuşma, şarkı belleği ile akademik materyal için olan bellek arasındaki ilişkiye dayanılarak tercih edilen müziğin duygu durum düzenleyici, dikkat artırıcı ve öğrencinin etkileşim ve öğrenme için yeteneklerini optimize edici gücünden yararlanılır (Korkmaz, 2017: 149 akt. Türkmen, 2021 : 584).

Çalışmanın Önemi

Korolar, yalnızca müziksel gelişim değil; aynı zamanda sosyal bütünleşme, duygusal ifade ve topluluk bilinci açısından da bireylerin gelişimine katkı sağlayan ortamlardır. Farklı öğrenen bireyler (otizm, dikkat eksikliği, öğrenme güçlüğü, fiziksel engeller vb.) için ise bu ortamlar, topluma aktif katılım ve kendini ifade etme açısından bir fırsat sunar. Dolayısıyla bu bireylerin koro çalışmalarına etkin ve verimli şekilde katılabilmesi, müzik eğitimi anlayışıyla doğrudan ilişkilidir.

Bu noktada koro şeflerinin rolü belirleyici hâle gelmektedir. Şefin, sadece müzikal değil; aynı zamanda pedagojik esneklik, empati ve gözlem yetisi gibi becerilere sahip olması, farklı öğrenen koristlerin başarı ve aidiyet duygusunu doğrudan etkiler. Bu nedenle koro şeflerinin bu bireylere yönelik yaklaşımlarının sistematik biçimde incelenmesi, sahadaki uygulamaları iyileştirmek açısından büyük önem taşımaktadır.

Müzik eğitimi ve özel eğitim alanlarında çok sayıda çalışma yapılmış olsa da, özellikle koro şeflerinin farklı öğrenen bireylere yönelik deneyimlerini ve yaklaşımlarını konu alan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Literatürde daha çok öğrencilerin müziksel gelişimi, özel gereksinimli bireylerle bireysel enstrüman eğitimi ya da terapi temelli uygulamalar ön plandadır. Ancak, toplu müzik yapma bağlamında, yani bir koro ortamında farklı öğrenen bireylerin yer alması ve bu ortamda karşılaşılan pedagojik durumlara ilişkin veriler oldukça azdır. Bu çalışmayla, doğrudan koro şeflerinin deneyimlerine dayalı bir veri oluşturulmuş ve bu sayede müzik eğitimi literatüründe gözlemlenen önemli bir boşluk doldurulmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, koro şeflerinin farklı öğrenen koristlere yönelik tutum ve yaklaşımlarını belirlemektir. Özellikle bu bireylerin koro ortamındaki müziksel ve sosyal gelişimlerine nasıl katkı sağlandığı, ne tür bireyselleştirme ve esneklik stratejilerinin uygulandığı, şeflerin bu süreçte karşılaştıkları zorluklar ve çözüm yolları ile özel eğitim uzmanlarıyla iş birliği yapıp yapmadıkları gibi unsurlar detaylı olarak analiz edilmiştir.

Çalışma ayrıca, bu deneyimleri literatüre kazandırarak gelecek araştırmalara yol gösterici olmayı ve uygulayıcılara yönelik pratik öneriler sunmayı da amaçlamaktadır.

Problem Durumu

Bu araştırmada, “Koro şeflerinin farklı öğrenen koristlere yönelik yaklaşımlarına ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusundan yola çıkılmıştır. Bu doğrultuda, koro şeflerinin korolarındaki farklı öğrenen bireylere yönelik tutum ve davranışlarının farklılık gösterip göstermediği ve bu bireylerle ilgili yaşadıkları örnek olayların neler olduğu sorularına yanıt aranmaktadır.

Bu araştırma otizimli bir velinin koro derslerine yönelik olumsuz tecrübelerini paylaştığı bir ortamda duyulan ihtiyaç üzerine gerçekleştirilmiştir. Bunun üzerine on iki veli ile tek bir sorudan oluşan görüşme yapılarak koro şeflerinin farklı öğrenen bireylere karşı olan tutumları tespit edilmek istenmiş, daha sonra koro şeflerinin farklı öğrenen koristlere yönelik yaklaşımlarının nasıl olduğu incelenmeye çalışılmıştır. Aşağıdaki tabloda bu tecrübenin izleri yer almakta iken bazı koro şeflerinin tutum ve yaklaşımları da yer almaktadır.

Tablo 1. Açık Uçlu Yanıtların Tematik Analizi

Tema	Açıklama
Kapsayıcılık ve Dışlanma	Farklı öğrenen öğrencilerin koro çalışmalarına dahil edilmesi veya dışlanması
Öğretmen Tutumu ve Empati	Anlayışlı, hoşgörülü, destekleyici öğretmen davranışları
Bireysel İlgi ve Uyumlaştırma	Öğrencilerin bireysel özelliklerine göre uyarlamalar yapılması
Özgüven ve Performans	Koro deneyiminin öğrenciye güven kazandırması ve motivasyon sağlaması
Olumsuz Deneyim ve Eleştiri	Koro dışına alınma, ilgisizlik, destek eksikliği gibi olumsuz deneyimler
Eğitsel Uygulamalar ve Teknikler	Ezber, tekrar, egzersiz ve duyuşal durumlara duyarlı teknik uygulamalar
Çözüm Önerileri ve Fırsatlar	Alternatif çözümler, birebir çalışma önerileri, aile desteği

Tablo 1’de koro şeflerinin açık uçlu sorulara verdikleri yanıtların tematik analizi yer almaktadır. Bulgulara göre, kapsayıcılık ve dışlanma teması öne çıkmış, bazı koro şefleri farklı öğrenen bireylerin korolara dahil edilmesinin önemini vurgularken, bazı olumsuz deneyimler de paylaşılmıştır. Öğretmen tutumu ve empati alt teması, şeflerin hoşgörülü ve destekleyici yaklaşımlarının önemini göstermektedir. Ayrıca, bireysel ilgi ve uyarılma, özgüven ve performans, eğitsel teknikler ve çözüm önerileri gibi alt temalar, farklı öğrenen bireylerle çalışmada kullanılan pedagojik çeşitliliği ortaya koymaktadır.

Alt Problemler

1.Katılımcı koro şeflerinin korolarında yer alan farklı öğrenen bireylerin özellikleri nelerdir?

2.Katılımcı koro şeflerinin korolarında yer alan farklı öğrenen bireylere yönelik öğretim yöntem ve yaklaşımları nasıldır?

YÖNTEM

Bu araştırma, nitel araştırma desenlerinden biri olan fenomenoloji (olgubilim) yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Fenomenoloji, bireylerin belirli bir deneyimle ilgili algılarını, bakış açılarını ve yaşantılarını anlamayı amaçlayan bir nitel araştırma yaklaşımıdır. Bu yöntemde araştırmacı, belirli bir olay ya da olguya ilişkin katılımcıların deneyimlerini derinlemesine anlamaya çalışır (Baltacı, 2019: 370). Bu araştırma koro şeflerinin deneyimlerini

aktarmalarına odaklanmaya çalışmıştır. Bu yönüyle fenomenolojik bir çalışma sayılabilir. Öte yandan nitel araştırma yöntemlerine dayalı olarak yürütülmüş, yapılandırılmış görüşme formu ile veri toplanmış bir araştırmadır.

Nitel araştırmalar, sosyal olguları doğal ortamlarında inceleyerek öznel anlamlara ulaşmayı ve bu olguların insanlar tarafından nasıl deneyimlendiğini açığa çıkarmayı hedefler. Bu bağlamda, fenomenolojik yaklaşım sosyal bilimlerde özellikle bireylerin yaşantılarına, tutumlarına ve deneyimlerine odaklanması açısından oldukça etkili bir desen olarak öne çıkar (Baltacı, 2019:371).

Yapılandırılmış Görüşme Tekniği: Araştırmacı tarafından önceden belirlenen sorular (en fazla on tane olabilir. En uygunu üç-beştir.) ilgili kişiye kısa bir zaman içinde (üç-beş dakika, ya da azami bir saat) sorulur ve ondan yanıtları alınarak kaydedilir. Yanıtlayan kişinin sorular üzerinde herhangi bir etkisi yoktur. Denetim araştırmacının tekelindedir. Araştırmacı etken, yanıtlayıcı edildir. Bu teknik genellikle nicel araştırmalarda kullanılabilir (Sönmez ve Alacapınar, 2016: 185)

Bu doğrultuda, çalışmada koro şeflerinin farklı öğrenen koristlere yönelik yaklaşımları ve deneyimlerinin derinlemesine incelenmesi hedeflenmiş ve bu bireylerin öznel yaşantılarından elde edilen anlamlar analiz edilmiştir. Araştırma süreci boyunca 2 bölümden oluşan yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak veri toplanmış; koro şeflerinin bireysel deneyimlerini evet hayır ve bazen seçeneklerinin yer aldığı birinci bölümde tespit edilmesine çalışılmış, ikinci bölümde ise deneyimlerini anlatmalarına fırsat vermek üzere iki açık uçlu soru sorulmuştur. Böylece değer yargıları ve yaklaşımları detaylı biçimde elde edilmeye çalışılmıştır.

Ayrıca araştırmada koro şeflerinin yaklaşımlarından başka, koro dersi tecrübesi olan otizmli bireylerin ailelerinden de koro tecrübelerine ilişkin bilgiler tek bir açık uçlu soru ile tespit edilmeye çalışılmıştır. Böylece araştırmaya farklı bir bakış açısı kazandırılmaya çalışılmıştır.

Görüşme yöntemi, nitel araştırmalarda derinlikli bilgi edinmede yaygın olarak tercih edilen bir tekniktir (Baltacı, 2019: 375).

Araştırma Grubu

Çalışma grubunu, farklı öğrenen bireylerle çalışmış veya bu konuda deneyimi olan profesyonel ve amatör beş koro şefi ile araştırmaya katılmaya istekli on iki otizmli öğrenci velisi oluşturmaktadır. Katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiş ve gönüllülük esasına göre araştırmaya dahil edilmiştir. Farklı öğrenen bireylerle çalışmış olmak, seçim kriterlerinden biri olarak belirlenmiştir.

Koro şefi olan katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiş ve gönüllülük esasına göre çalışmaya dahil edilmiştir. Katılımcıların temel demografik bilgileri, mesleki deneyimleri ve çalıştıkları koro türleri aşağıda özetlenmiştir:

Katılımcı 1: İzmir’de emekli müzik öğretmeni, 12 yıldır İZOT (İzmir Otizm Orkestrası ve Korosu) ve 2 yıldır NazOT (Nazilli Otizm Orkestrası ve Korosu)’nda şeflik yapmaktadır. Uzun yıllardır otizmli bireylerle çalışmakta olup özellikle ritim temelli yaklaşımlara odaklanmaktadır.

Katılımcı 2: Çanakkale Gençlik Merkezi’nde görev yapan müzik eğitimcisi, 14 yıllık mesleki deneyime sahiptir. Çocuk, gençlik ve lisans korolarında görev almış; görme engelli ve bedensel engelli koristlerle çalışma deneyimi bulunmaktadır.

Katılımcı 3: Güzel Sanatlar Lisesi’nde görev yapan koro şefi, 17 yıllık mesleki deneyime sahiptir. Çocuk ve gençlik koroları ile çalışmakta, farklı öğrenen bireylerle 2 yılı aşkın süredir deneyim yaşamaktadır.

Katılımcı 4: Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi’nde görev yapan bir akademisyen olup 4 yıllık akademik deneyime sahiptir. Farklı öğrenen bireylerle aktif ve sürekli bir koro çalışması yürütmemekle birlikte, festival kapsamında kısa süreli olarak otizmlili ve görme engelli öğrencilerden oluşan bir koroyu yönetmiştir.

Katılımcı 5: Çocuk korusu ve gençlik korusuyla çalışmakta olan lisans öğrencisi bir koro şefidir. Mesleki deneyimi 30 yıl olup, disleksi tanısı olan koristlerle çalışma deneyimi edinmiştir.

Özetle, araştırmaya katılan şeflerin deneyim süreleri değişmekte; görev yaptıkları kurumlar arasında çocuk koroları, gençlik koroları, lisans koroları, özel eğitim odaklı orkestralar ve üniversite festivalleri yer almaktadır. Katılımcılar farklı öğrenen bireyler arasında otizm, down sendromu, disleksi, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, görme engeli ve bedensel engel gibi durumlarla çalıştıklarını belirtmişlerdir.

Verilerin Analizi

Çalışmada nitelikli veriler toplanabilmesi amacıyla dokuz kapalı uçlu (evet-hayır-bazen seçeneekli) ve 2 açık uçlu sorudan oluşan bir anket formu hazırlanmış ve beş koro şefi tarafından yanıtlanmıştır. Veriler hem sayısal dağılımlar hem de içerik analizi yoluyla değerlendirilmiştir.

Tablo 2. Koro Şeflerinin Farklı Öğrenen Koristleriyle İlgili Yöntem Ve Yaklaşımlarına Yönelik Yanıtları

Soru	Evet	Hayır	Bazen
Farklı öğrenen koristlerle çalışırken, şeflik yaklaşımınızı onların bireysel ihtiyaçlarına göre değiştirdiğiniz oldu mu?	1	0	4
Bir koristin farklı öğrenen bir birey olduğunu anladıktan sonra ona yönelik bireysel bir öğrenme planı oluşturmayı gerekli görüyor musunuz?	4	1	0
Koro çalışmalarında, koristlerin birbirine destek olmasını sağlamak için akran öğrenimi veya mentörlük gibi uygulamalar kullanıyor musunuz?	4	0	1
Farklı öğrenen bireylerin müzikal gelişimini değerlendirirken, geleneksel yöntemlerden farklı bir ölçme-değerlendirme yaklaşımı kullanıyor musunuz?	3	0	2
Bir koristin öğrenme farklılığı nedeniyle zorlandığını fark ettiğinizde, onun motivasyonunu artırmak için müzik dışı faktörleri (örneğin sosyal destek, güven ortamı) göz önünde bulunduruyor musunuz?	4	0	1
Daha önce farklı öğrenen bireylerin korist olarak daha verimli olabilmesi için bir özel eğitim uzmanı veya psikolog ile iş birliği yaptınız mı?	0	3	2
Koristlerden veya ailelerinden, farklı öğrenen bireylere yönelik yaklaşımınızla ilgili olumlu veya olumsuz özel geri bildirimler aldınız mı?	4	0	1
Farklı öğrenen bireylerin koro içindeki uyumunu artırmak için, provalarda sözlü yönlendirmeler dışında görsel, dokunsal veya hareket temelli ipuçları kullanıyor musunuz?	2	0	3
Koro içindeki diğer koristlerin, farklı öğrenen bireylerle empati kurmasını ve iş birliği içinde çalışmasını teşvik ediyor musunuz?	5	0	0

Tablo 2’de koro şeflerinin yapılandırılmış görüşme formuna verdikleri kapalı uçlu yanıtların dağılımı yer almaktadır. Sonuçlar, şeflerin büyük çoğunluğunun farklı öğrenen koristlerin bireysel ihtiyaçlarına yönelik planlamalar yapma, akran öğrenimi ve empatiyi teşvik etme konusunda olumlu yanıtlar verdiğini göstermektedir. Bununla birlikte, özel eğitim uzmanı ile iş birliği konusunda hiçbir şefin “evet” yanıtı vermemesi dikkat çekici bir bulgudur. Bu durum, alanda multidisipliner yaklaşımın henüz yeterince gelişmediğini göstermektedir.

Tablo 3. Koro Şeflerinin Farklı Öğrenen Koristleriyle İlgili Yaşadıkları Örnek Olay Veya Anılarına İlişkin Görüşleri

K1	Koromda bir tane down sendromlu bir kız öğrencim var. Anılarımız onunla ilgili hep mutlulukla dolu.
K2	Konser provalarında, öğrencimin, çalışma esnasında ilgisiz gibi görünmesi beni düşündürmüştü. Lakin konsere çıktığımız öğrencimdeki ciddiyet, eserleri ezberlemesi ve öğretmen olarak beni asla üzmemesi, kendi özgüvenini göstermesi taktir edilesi bir durumdu.
K3	30 yıllık koro eğitimcilik süresince çok sayıda farklı öğrenen bireyle çalıştım. Bunların ilki bir hiperaktivite ve dikkat eksikliği vakasıydı. Çocuk koroda ayakkabı bağını diğer arkadaşınıninkine bağlayacak ve bunu kimsenin fark etmeden büyük bir hızla yapacak kadar ileri derecede bir hiperaktivitesi vardı. Çocuk ailesi tarafından her türlü aktiviteye gönderilmişti ve en son bir de koroya gönderelim düşüncesiyle gelmişler ama bana söylememişlerdi durumunu ve tam korodan atma aşamasına geldiğimde aile çocuğun durumunu anlattı ve ben hem öğretim yöntemlerimi hem de tutum ve davranışlarımı değiştirdim. Benim değiştirmemle koro da buna uyum sağladı ve çocuğu kabul ettiler. Kolay bir süreç olmadığını itiraf etmeliyim ama çocuk şu an üniversiteye giden müziği hiç bırakmamış bir çocuk. Koroya devam ettikten sonra ilaçlarını azalttılar ve birçok şeyi normale döndü. Ailesiyle hala görüşüyorum ve annesinin minnet dolu bakışları hala anılarımdadır. İkinci tür farklı öğrenenler otizmlı çocuklar oldu ve bunların arasında lisans düzeyindekiler çoğunlukta halen öğrencilerim var. Aynı koroda şu an 4 otizmlı öğrenci bulunuyor ve bu öğrencilerin hiçbirini önceki okullarındaki koro şefleri konsere çıkarmadıkları gibi derse bile almamışlar. Derse katılmaktan çok mutlu olduklarını söylüyorlar. Bir öğrencim aynı zamanda görme engelli ve biz esere başlarken görmediği için geç başlıyor. Bazen onun için arkadaşları sırtına dokunarak yol gösteriyorlar ama bunu izin almadan asla yapmıyoruz. Bir başka öğrencim de fazla duyarlı olduğu için benim işaretimden önce ve yüksek bir sesle giriyor ama bunların hepsini ders içerisinde talimatlar vererek çözmeye çalışıyorum. Bir öğrencim ise şarkı söylemediği için sesini iyi kullanamıyor ve onunla özel birkaç ders yapmam gerektiğini düşünüyorum. Son öğrencim de yine özel çalışma yapıldığında gayet başarılı bir şekilde söylüyor ve ben bu mutlak kulağa sahip öğrencilerin koro dersleri için birer hazine olduğunu düşünüyorum. Korodaki arkadaşları da gayet duyarlı ve yardımsever çocuklar. Önceden de bir öğrencim olmuştu ve o da koronun can direği idi. Bir de down sendromu olan koristim olmuştu. Oldukça farklı bir deneyimdi. Kesinlikle neşe dolu ve keyifli bir konser vermiştik.
K4	-
K5	-

Tablo 3, koro şeflerinin farklı öğrenen koristlerle yaşadıkları deneyimlerden örnek olaylara yer vermektedir. Bulgular, farklı öğrenen bireylerin korolarda genellikle olumlu deneyimler yaşadığını ve özgüvenlerinin geliştiğini göstermektedir. Özellikle dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, otizm, down sendromu ve görme engeli olan koristlerle ilgili örnekler, şeflerin pedagojik yaklaşımlarını bireyselleştirdiklerini ortaya koymaktadır. Bu anlatılar, farklı öğrenen bireylerin korolara katılımının hem birey hem de topluluk açısından zenginleştirici olduğunu göstermektedir.

Tablo 4. Koro Şeflerinin Farklı Öğrenen Koristleriyle İlgili Yaşadıkları Örnek Olay Veya Anılarına İlişkin Görüşlerinin Temalar Çerçevesinde İncelenmesi

Tema	Alt Temalar / Açıklamalar	Katılımcı No / İlgili Alıntılar
Farklı Öğrenenlerle Deneyim	- Down sendromlu, otizmlı, görme engelli, hiperaktivite & dikkat eksikliği olan öğrencilerle çalışma deneyimi	Katılımcı 1: “Koromda bir tane down sendromlu bir kız öğrencim var.” Katılımcı 2: “Öğrencimdeki ciddiyet, eserleri ezberlemesi...” Katılımcı 3: “İlki bir hiperaktivite ve dikkat eksikliği vakasıydı...”, “Şu an 4 otizmlı öğrenci bulunuyor...”, “Bir öğrencim aynı zamanda görme engelli...”
Öğretmen Tutumu ve Uyarılma	- Bireysel ihtiyaçlara göre öğretim yöntemi değişikliği - Özel dersler, talimatlarla düzenleme - Empatik yaklaşım	Katılımcı 2: “Öğrencimin ilgisiz gibi görünmesi... ama beni üzmemesi...” Katılımcı 3: “Tutum ve davranışlarımı değiştirdim.”, “Talimatlar vererek çözmeye

		çalışıyorum.”, “Özel birkaç ders yapmam gerektiğini düşünüyorum.”
Öğrenci Gelişimi ve Katılımı	- Özgüven kazanımı - Koro uyumu - Müziğe devam etme ve başarı	Katılımcı 2: “Konsere çıktığımız öğrencimdeki ciddiyet...” Katılımcı 3: “Müziği hiç bırakmamış bir çocuk.”, “Gayet başarılı bir şekilde söylüyor.”
Akran Desteği ve Koro İklimi	- Yardımlaşma, duyarlılık, empati gösteren diğer öğrenciler	Katılımcı 3: “Arkadaşları sırtına dokunarak yol gösteriyorlar...”, “Korodaki arkadaşları da gayet duyarlı ve yardımsever çocuklar.”
Öğretmen Duyguları ve Hatıralar	- Mutluluk, takdir, minnettarlık, unutulmaz anılar	Katılımcı 1: “Anılarımız onunla ilgili hep mutlulukla dolu.” Katılımcı 2: “Takdir edilesi bir durumdu.” Katılımcı 3: “Annesinin minnet dolu bakışları hala anılarımdadır.”, “Neşe dolu ve keyifli bir konser vermiştik.”
Sistemdeki Dışlayıcı Uygulamalar	- Önceki öğretmenler tarafından dışlanma - Derse alınmama, konsere çıkarılmama	Katılımcı 3: “Önceki okullarındaki koro şefleri konsere çıkarmadıkları gibi derse bile almamışlar.”

Tablo 4, önceki tabloda yer alan örnek olayların tematik çerçevede değerlendirilmiş halini sunmaktadır. Deneyimler; farklı öğrenenlerle çalışma, öğretmen tutumu, öğrenci gelişimi, akran desteği, öğretmen duyguları ve dışlayıcı uygulamalar gibi temalar altında sınıflandırılmıştır. Bu temalar, şeflerin farklı öğrenen bireylerle ilgili çok boyutlu deneyimlere sahip olduklarını, hem pedagojik uyarlamalar hem de duygusal bağlamda önemli kazanımlar elde ettiklerini göstermektedir.

Tablo 5. Koro Şeflerinin Eklemek İstedikleri Veya Farklı Öğrenen Bireylerin Korolarda Yer Almalarına İlişkin Paylaşmak İstedikleri Hususlara İlişkin Görüşleri

K1	Farklı öğrenen bireyler, farklı yaş gruplarında korolarda ilgileri dahilinde bulunmalı
K2	Gruba dahil olduğu hissiyatını aşmak, başarabileceği konularda görevler vermek, özgüvenini tutmak, en önemli hususlardandır.
K3	Ben önyargılı olmamaya ve her özel durumun avantajlarının bulunabileceğine inanan biriyim. Farklı öğrenenler farklılıkları öğretir ve bunları öğrendiğimizde gelişiriz. Korolar sosyal ortamlardır ve bu tür ortamlarda farklı öğrenenlerin olması sosyal yaşamı da güçlendirir. Bunca yıldır olumsuz bir tarafını görmedim elbette zorlukları var ama çözümü de mutlaka vardır.
K4	Müzik alanında sosyal iletişimin en sık olduğu koro çalışmaları farklı öğrenen bireylerin toplumda daha çok kabul görmeleri ve uyum sağlamaları açısından çok önemlidir
K5	-

Tablo 5’te şeflerin farklı öğrenen bireylerin korolara katılımına ilişkin ek görüşleri yer almaktadır. Katılımcılar, farklı öğrenen bireylerin korolarda mutlaka yer alması gerektiğini, bu durumun sosyal uyum ve özgüven açısından önem taşıdığını vurgulamışlardır. Ayrıca, her özel durumun avantajlar barındırdığı ve koro ortamının farklılıkları öğretici bir süreç haline getirdiği belirtilmiştir.

Tablo 6. Farklı Öğrenen Bireylerin Korolara Katılımına İlişkin Tematik Bulgular

Tema	Alt Temalar / Açıklamalar	Katılımcı No / İlgili Alıntılar
Dahil Etme ve Katılım Hakkı	- Farklı öğrenen bireylerin korolarda yer alması gerektiği - Her yaş grubunda bu katılımın sağlanması	Katılımcı 1: “Farklı öğrenen bireyler, farklı yaş gruplarında korolarda ilgileri dahilinde bulunmalı.”
Öğretim Stratejileri ve Destek	- Başarabileceği görevler verme - Özgüven kazandırma - Dahil olma hissi oluşturma	Katılımcı 2: “Gruba dahil olduğu hissiyatını aşmak, başarabileceği konularda görevler vermek...”

Farklılıkların Geliştirici Rolü	- Farklı öğrenenlerin eğitime ve sosyal yaşama katkısı - Her özel durumun avantajlar barındırabileceği inancı	Katılımcı 3: “Her özel durumun avantajlarının bulunabileceğine inanan biriyim.”, “Farklı öğrenenler farklılıkları öğretir ve bunları öğrendiğimizde gelişiriz.”
Sosyal Uyum ve Kabul	- Koronun bir sosyal ortam olarak farklı bireyleri kabul ettirmedeki önemi - Toplumsal farkındalık ve uyum açısından koro çalışmaları	Katılımcı 3: “Korolar sosyal ortamlardır... sosyal yaşamı da güçlendirir.” Katılımcı 4: “Koro çalışmaları farklı öğrenen bireylerin toplumda daha çok kabul görmeleri açısından çok önemlidir.”
Önyargısız Yaklaşım ve Pozitif Bakış Açısı	- Önyargılardan kaçınma - Zorluklara rağmen çözüm odaklı olma	Katılımcı 3: “Ben önyargılı olmamaya... inanan biriyim.”, “Elbette zorlukları var ama çözümü de mutlaka vardır.”

Tablo 6, şeflerin ek görüşlerinin tematik analizi sonucunda elde edilen bulguları sunmaktadır. Dahil etme ve katılım hakkı, öğretim stratejileri ve destek, farklılıkların geliştirici rolü, sosyal uyum ve kabul, önyargısız yaklaşım gibi temalar öne çıkmaktadır. Bu bulgular, koro şeflerinin farklı öğrenen koristleri yalnızca bireysel farklılıkları olan bireyler olarak değil, aynı zamanda koro ortamına değer katan birer katılımcı olarak gördüklerini ortaya koymaktadır.

BULGULAR

Anket sonuçları, koro şeflerinin büyük çoğunluğunun farklı öğrenen koristlerle çalışırken yöntemlerini bireysel ihtiyaçlara göre uyarladıklarını göstermektedir. Şefler, gerek repertuvar seçiminde gerekse prova tekniklerinde esneklik gösterdiklerini, gerektiğinde tempo, ritim veya yöntem değişiklikleri yaptıklarını ifade etmiştir. Ayrıca akran öğrenimi, mentörlük ve empatiyi teşvik edici yaklaşımlar da sıklıkla kullanılmaktadır.

Katılımcıların çoğu, farklı öğrenen koristlerin koro içinde desteklenmesi için ek görsel, işitsel veya dokunsal materyallerden yararlandıklarını belirtmiştir. Bununla birlikte, uygulamaların genellikle kişisel deneyimlere dayandığı; bilimsel olarak yapılandırılmış pedagojik modellerin yeterince kullanılmadığı dikkat çekmektedir.

Bulgular, koro şeflerinin önemli bir kısmının farklı öğrenen koristler için bireyselleştirilmiş öğrenme planı hazırlanmasını gerekli gördüğünü; ancak bu planların uygulamada çoğunlukla sistematik biçimde hayata geçirilmediğini ortaya koymaktadır. Katılımcılar, ölçme-değerlendirme süreçlerinde genellikle geleneksel yöntemlere başvurduklarını; alternatif, süreç odaklı veya gözleme dayalı yöntemlerin yeterince kullanılmadığını ifade etmiştir. Bu durum, koro çalışmalarının niteliğini sınırlayan bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

Anketin en dikkat çekici bulgularından biri, katılımcıların hiçbirinin farklı öğrenen koristlerle çalışırken özel eğitim uzmanı veya psikolog ile düzenli bir iş birliği yapmamış olmasıdır. Bu durum, koro eğitiminde multidisipliner yaklaşımın eksikliğini göstermektedir. Yalnızca bir katılımcı özel eğitim uygulamalı sertifikasına sahip olduğunu ve bu nedenle belirli düzeyde bilgi birikimine sahip olduğunu ifade etmiştir. Ancak genel olarak bakıldığında, profesyonel destek mekanizmalarının yeterince etkin kullanılmadığı anlaşılmaktadır.

Koro şeflerinin çoğu, farklı öğrenen koristlerin motivasyonunu artırmak için müzik dışı faktörleri de (örneğin güven ortamı, sosyal destek, empati) göz önünde bulundurdıklarını belirtmiştir. Özellikle akran öğrenimi ve mentörlük uygulamaları sayesinde farklı öğrenen bireylerin grup içinde daha rahat ettikleri, aidiyet duygusunun güçlendiği ve koro deneyiminin olumlu bir sosyal ortam sunduğu anlaşılmaktadır.

Bulgular, koro şeflerinin farklı öğrenen koristlere yönelik tutumlarının büyük ölçüde olumlu olduğunu; empati ve bireysel farklılıkları gözetme konularında güçlü bir eğilim bulunduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, bireyselleştirilmiş planlama, alternatif değerlendirme yöntemleri ve profesyonel destek mekanizmalarının eksikliği koro eğitiminin en önemli sınırlılıkları arasında yer almaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, koro şeflerinin farklı öğrenen koristlere yönelik yaklaşımlarını inceleyerek, müzik eğitimi alanında önemli bulgular ortaya koymuştur. Elde edilen sonuçlar, koro şeflerinin büyük ölçüde kapsayıcı ve duyarlı bir yaklaşım sergilediklerini, farklı öğrenen bireyleri koro sürecine dahil etme konusunda olumlu bir eğilim gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Şefler, bireysel farklılıkları dikkate alarak yöntemlerinde esneklik geliştirmekte, akran öğrenimi ve empatiyi teşvik eden uygulamalara yer vermekte, gruptaki sosyal bütünleşmeyi güçlendirmeye çalışmaktadır. Ancak bu olumlu eğilime karşın, uygulamaların genellikle kişisel deneyimlere dayalı olduğu, sistematik bireyselleştirme, alternatif ölçme-değerlendirme yöntemleri ve profesyonel destek mekanizmalarının eksik kaldığı dikkat çekmektedir. Bu durum, kapsayıcı müzik eğitiminin bireysel girişimlerden öte kurumsal düzeyde yapılandırılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Araştırma, farklı öğrenen koristlerin koro ortamına katılımlarının yalnızca müzikal beceri gelişimini değil; aynı zamanda özgüven, toplumsal aidiyet, sosyal uyum ve iletişim becerilerinin güçlenmesini de desteklediğini göstermektedir. Koro şeflerinin aktardıkları örnek olaylar, kapsayıcı koro deneyimlerinin bireylerin yaşamlarında dönüştürücü bir rol oynayabildiğini, toplumsal kabulü artırdığını ve sosyal dışlanma riskini azalttığını açıkça ortaya koymuştur. Bu bulgular, literatürde yer alan güncel çalışmalarla da örtüşmektedir. Bu araştırmalarda da kapsayıcı müzik ortamlarının bireylerde duygusal sağlık, aidiyet hissi ve sosyal bütünleşme açısından belirgin katkılar sunduğu belirtilmektedir. Dolayısıyla koro ortamlarının, kapsayıcı eğitimin önemli bir aracı olarak değerlendirilmesi gerektiği söylenebilir.

Bununla birlikte, araştırma bulguları koro şeflerinin özel eğitim uzmanlarıyla iş birliği yapmadığını ve bu konuda sistematik bir model geliştirilmediğini göstermektedir. Bu eksiklik, farklı öğrenen koristlerin müziksel ve sosyal potansiyellerinden en üst düzeyde yararlanılmasının önünde önemli bir engel oluşturmaktadır. Koro şeflerinin hizmet içi eğitimlere erişimlerinin artırılması, özel eğitim uzmanları ve psikologlarla disiplinler arası iş birliklerinin yaygınlaştırılması bu noktada kritik bir ihtiyaç olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, koro çalışmalarında bireyselleştirilmiş öğrenme planlarının hazırlanması, farklı öğrenme biçimlerine uygun materyal ve yöntemlerin (görsel, dokunsal, işitsel destekler, teknolojik araçlar vb.) kullanılması ve geleneksel ölçme-değerlendirme yöntemlerinin yerine süreç odaklı, esnek değerlendirme modellerinin benimsenmesi kapsayıcı koro uygulamalarını güçlendirecek adımlar arasında yer almaktadır.

Sonuç olarak, bu araştırmanın bulguları, koro şeflerinin farklı öğrenen koristlere yönelik genel olarak kapsayıcı ve duyarlı bir tutum sergilediklerini; ancak sistematik bireyselleştirme, özel eğitim uzmanıyla iş birliği ve alternatif ölçme-değerlendirme gibi konularda daha yapılandırılmış modellere ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır. Gelecek araştırmalarda, daha geniş örneklemelerle ve farklı koro türlerinde yapılacak çalışmaların yanı sıra farklı öğrenen koristlerin kendi deneyimlerini merkeze alan nitel araştırmalara yer verilmesi, koro uygulamalarının pedagojik ve sosyo-kültürel boyutlarını daha kapsamlı biçimde açığa çıkaracaktır. Böylelikle koro ortamları, yalnızca müzikal gelişimi değil, aynı zamanda toplumsal kabul ve kapsayıcı eğitimi güçlendiren önemli öğrenme alanları olarak daha sağlam bir kuramsal ve pratik temele oturacaktır.

KAYNAKÇA

- Altıncıoğlu, R. E. (2023). *Müziğin otizmlili bireylerin akademik başarılarına ve sosyalleşme süreçlerine etkileri: İZOT İzmir Otizm Orkestrası ve Korosu örnek olayı* (Yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368–388.
- Berrakçay, O. (2008). *Müziğin bir yaygın gelişimsel bozukluk tipi olan otizmde ortaya çıkan problemlili davranışlar üzerindeki etkisi: Ritim uygulaması çerçevesinde 4 örnek olayı* (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Çevik, S. (2019). *Koro eğitimi ve yönetimi*. Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.
- Çomakçılar, K. (2020). *Profesyonel ve amatör çoksesli korolarının çalışma yöntemlerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Değer, A. Ç. (2012). *Çocuk korolarının eğitiminde bir yaklaşım olarak eğitsel oyun kullanımının öğrencilerin müziksel erişili düzeylerine etkisi* (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi.
- Görücü, A. Ö. (2014). *Koro eğitimi ve nefes egzersizleri tutum ölçeği geliştirilmesi ve öğrencilerin tutumlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hodeir, A. (2002). *Müzikte türler ve biçimler* (İ. Usmanbaş, Çev.). İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Karahasanoğlu, F. (2020). Otizmlili bireylerde müzik terapinin etkileri. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 23(3), 591–596.
- Özdamar, S. Z. (2024). *Profesyonel müzik stüdyosu kayıtlarında otizmlili yeteneklerin icra pratiklerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Say, A. (2022). *Müziğin kitabı*. İstanbul: Isık Yayınları.
- Tepeli, H. (2018). *Ankara'daki özengen müzik eğitimi veren kurumların çok yönlü incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Türkmen, E. F. (2021). *Müzik eğitiminde öğretim yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Türkmen, U. (2021). *Müziğin sosyal psikolojisi*. Ankara: İzge Yayıncılık.
- Uçan, A. (2005). *Müzik eğitimi: Temel kavramlar – İlkeler – Yaklaşımlar ve Türkiye'deki durum*. Evrensel Müzikevi.
- Daněk, A. (2024). Inclusive music education: Opportunities for children with special educational needs. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*, 14(1), 41–45. <https://doi.org/10.33543/j.1401.4145>
- Sönmez, V., & Alacapınar, F. G. (2016). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri* (4. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Otizimli Bir Bireyin Müzik Yoluyla Kendini İfade Etmedeki Akademik Serüveni
The Academic Journey of an Individual with Autism in Expressing Themselves Through Music

İmren Öz Keser

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

iozk eser@hotmail.com

Berkay Yiğitaslan

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

berkayyigitaslan@hotmail.com

Özet

Bu çalışma, küçük yaşlarda müziğe olan yeteneğinin ve ilgisinin fark edilmesiyle erken yaşlarda müzik eğitimine başlayan ve şu anda müzik alanında sanatta yeterlik programında eğitimini sürdüren, ağırlıklı olarak vokal çalışmalar yapan otizimli bir bireyin akademik sürecini ele alan bir çalışmadır. Çalışmada otizimli bireyin kendisi için hazırlanan 14 dakikalık bir belgesel filminden faydalanılmıştır. Belgesel hazırlanma sürecinde söz konusu bireyin annesi, eğitimcisi, öğrencisi olduğu kurumun yöneticisi ve arkadaşı ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılarak konu çok boyutlu bir biçimde ele alınmış, yapılan görüşmeler analiz edilmiş vurgulanan konular açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışma nitel araştırma yöntemlerine dayalı olarak bir durum tespiti yapmayı amaçlamaktadır. Çalışmada sanatta yeterlik yapan bireyin yanında, annesi, eğitimcisi, kurum yöneticisi ve arkadaşı ile görüşme yapılması, bireyin sanatsal, müziksel, sosyal, çevresel gelişim sürecine doğrudan tanıklık etmesi nedeniyle görüşme yapılan kişiler amaçlı örneklem yöntemi ile seçilmiştir. Hazırlanan belgesel yalnızca bir anlatım ve tanıtım niteliğinde olmadığı için aynı zamanda bir veri toplama aracı olarak da düşünülebilir.

Elde edilen bulgular ve veriler sonucunda otizimli bireylerin ağırlıklı olarak performans gerektiren bir alan olan müzik alanında da başarıya ulaşabilmelerinin mümkün olduğunu, özellikle sanat eğitimi, özel eğitim, toplumun farkındalık kazanması, toplumsal hassasiyet ve bakış açısı geliştirme hususlarında önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda çalışmanın, hem otizimli bireylerin daha görünür olmalarını sağlaması hem de müzik yoluyla kendilerini ifade ederek başarılı olmanın mümkün olduğunun farkına varılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Otizm ve müzik, ses eğitimi, akademik serüven

Abstract

This study focuses on the academic journey of an individual with autism who began music education at an early age after their talent and interest in music were recognized during childhood, and who is currently continuing their education in a proficiency in art program in the field of music, primarily focusing on vocal studies. A 14-minute documentary film prepared specifically about this individual was utilized in the study. During the preparation of the documentary, semi-structured interviews were conducted with the individual's mother, educator, the administrator of the institution where the individual is a student, and a friend, allowing the subject to be addressed from multiple perspectives. These interviews were analyzed, and the emphasized themes were interpreted and explained. The study aims to provide a case analysis based on qualitative research methods. The selection of the interviewees namely, the individual's mother, educator, institution administrator, and friend was made

through purposive sampling, as they have directly witnessed the individual's artistic, musical, social, and environmental development process. The documentary prepared is not merely a narrative or promotional tool; it is also considered a data collection instrument.

Based on the findings and data obtained, it is concluded that individuals with autism can also achieve success in the field of music, which largely requires performance. The study highlights the importance of arts education, special education, raising societal awareness, and fostering sensitivity and perspective regarding autism. In this context, the study is expected to contribute both to making individuals with autism more visible and to raising awareness that success through self-expression via music is possible.

Keywords: Autism and music, vocal training, academic adventure

GİRİŞ

Recep Ege Altıncıoğlu, 1997 yılında İstanbul'da doğmuş ve 2 yaşında otizm tanısı almıştır. Tanıyı alır almaz özel eğitime başlayan Recep'in annesi, çocuğunun 1,5 yaşında müzik kulağının oldukça gelişmiş olduğunu fark etmiştir. Bir doktorun "bu çocuk asla konuşamaz" öngörüsüne rağmen anne, pes etmeyerek resimli kitaplardan nesnelerin isimlerini tekrar ettirerek konuşmayı öğretmiş ve bu süreçte aile sevgisi ile eğitmen iş birliği sayesinde bireyin gelişimi olumlu bir şekilde ilerlemiştir.

Recep Ege, eğitim hayatına 3. sınıfta piyano dersleri alarak başlamış ve aynı zamanda solfej ile işitme dersleri de görmüştür. 6. sınıfta Tiyatro ve Opera Çalışanları Vakfı (TOBAV) çocuk korosuna katılan Recep, Carmina Burana kantatında opera sanatçılarıyla birlikte misafir çocuk sanatçı olarak sahne almış; koro şefi İsmail Bilen, sesinin özgün ve etkileyici olduğunu belirleyerek onu şan alanına yönlendirmiştir. 2011 yılında Ümran Baradan Güzel Sanatlar Lisesi Müzik Bölümü'nü kazanarak liseyi bu kurumda tamamlamıştır.

İlk şan derslerini İzmir Devlet Opera ve Balesi sanatçısı Altuğ Dilmaç'tan alan Recep, 2015 yılında İzmir Yaşar Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Müzik Bölümü (Opera ve Şan) programını %50 bursla kazanmıştır. Üniversite eğitimi sırasında İzmir Devlet Opera ve Balesi sanatçısı Levent Gündüz ile çalışmış ve 2017 yılında Kanada'nın Vancouver şehrinde düzenlenen ANCA Dünya Otizm Festivalinde Performans Sanatları dalında dünya birinciliği elde etmiştir. Bu başarısı, bursunun tam burs olarak devam etmesini sağlamıştır. 2020 yılında üniversiteden mezun olan Recep Ege, aynı yıl Afyon Kocatepe Üniversitesi'nde yüksek lisans eğitimine başlamış ve 2023 yılında bu programı tamamlamıştır.

Recep Ege, İZOT İzmir Otizm Orkestrası ve Korosu'nda solist olarak yer almakta ve bu koroyla Türkiye'nin çeşitli il ve ilçelerinde, ayrıca yurt dışında konserler vermektedir. 2018-2022 yılları arasında İzmir TRT Çok Sesli Gençlik Korosu'nda da yer alan Recep, 2023 yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi Müzik Bölümü Sanatta Yeterlilik programına kabul edilmiş ve hâlen eğitime devam etmektedir. Ayrıca, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi bünyesinde düzenlenen Otizm Müzik Yaz Okulu'nda Prof. Dr. Emel Funda Türkmen ile çalışmalarını sürdürmektedir.

Otizm Spektrum Bozukluğu

Otizm, ilk kez Leo Kanner tarafından 1943 yılında tanımlanmıştır ve son yıllarda otizm bütün dünya genelinde çok yaygın hale gelmiştir. Otizmin kesin tanısında kullanılan objektif, net bir yöntem bulunmamaktadır. Tanılanma sürecinde daha çok gözlem ve bu bireylerin yaşadığı çevreden, ailelerinden veri alınarak tanılama yapılmaktadır. Otizm Spektrum Bozukluğunun tanılanması için kullanılan tıbbi ve biyolojik yöntemler ise hala bulunmamaktadır (Korkmaz, 2017).

Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB), doğuştan gelen ve genellikle yaşamın ilk yıllarında fark edilen karmaşık bir nöro-gelişimsel farklılıktır. OSB, bireylerin sosyal etkileşim, iletişim ve davranışlarında belirgin farklılıklara yol açar. Bu durum, sosyal becerilerde yetersizlikler, tekrarlayan davranışlar ve sınırlı ilgi alanları ile karakterize edilir. (Tohum otizm)

Genellikle 36 aydan sonra fark edilmeye başlanan otizm spektrum bozukluğu, erken çocukluk döneminde belirtilerini gösteren, nörogelişimsel bir bozukluk olarak ele alınmaktadır. Otizmin belirtileri, bireylerin beyin gelişimlerinin farklı şekilde oluşması ile açıklanmaktadır (Mukaddes, 2018).

Otizm ve Akademik Başarı

Otizm Spektrum Bozukluğu olan çocukların akademik başarı düzeylerinin artırılması amacı ile kendini izleme stratejisinin kullanıldığı ve uygulanan kendini izleme stratejisinin sonucunda, çocuk kazanımları açısından, dikkatlerini sürdürme davranışlarında ve doğru tepkide bulunma düzeylerinde, dolayısıyla akademik başarı düzeylerinde ilerlemeler olduğu görülmektedir (Holifield ve ark., 2010; Rock ve Thead, 2007). Örneğin, ilköğretim birinci kademedeki yer alan, OSB olan iki çocuğun katılımı ile gerçekleştirilen bir araştırmada (Hollifield ve ark., 2010) kendini izleme stratejisi kullanılarak, OSB olan çocuklarda akademik başarı düzeylerinin artırılması amacı doğrultusunda, dikkatini sürdürme davranışı ve çocuğa verilen işlemler arasından doğru çözülen işlem sayısı ile ilişkili doğru tepkide bulunma düzeylerinin artırılması amaçlanmıştır. İlgili araştırmanın bulguları, kendini izleme tekniğinin uygulanması sonucunda, her iki katılımcı üzerinde dikkat sürdürme davranışlarında ve doğru tepkide bulunma düzeyinde artış olduğunu göstermektedir. Benzer olarak, Rock ve Thead (2007), yaşları 10–14 arasında değişen şekilde, OSB olan ve normal gelişim gösteren çocukların katıldığı araştırmalarında, kendini izleme stratejisinin uygulandığı müdahale sonucunda katılımcıların akademik başarı düzeyleri üzerinde kendini izleme stratejisinin etkili olduğunu ortaya koymuşlardır. Sonuç olarak, ilgili araştırmalara bakıldığında, OSB olan çocuklarda kendini izleme tekniğinin farklı yaşlardan ve yetersizlik düzeylerinden bağımsız olarak akademik başarı düzeylerinin geliştirilmesinin, akademik doğrulukları ile üretkenliklerinin artırılmasında etkili olduğu görülmektedir (Töret, vd. 2015).

Bu bağlamda bu tür etkinlikler ve stratejilerin, otizmlili bireylerin dikkat süresini artırdığı, doğru tepkide bulunma düzeyini yükselttiği ve dolayısıyla akademik başarıya katkı sağladığı söylenebilir. Araştırmaların farklı yaş gruplarında ve çeşitli gelişim düzeylerindeki çocuklarla yapılmış olması, bu yöntemin geniş bir kitleye hitap edebileceğini de göstermektedir. Özellikle dikkat süresinin artışı, OSB'li bireylerin öğrenme sürecinde karşılaştıkları temel zorluklardan birine önemli çözüm sunmaktadır.

Akademik Hayat ve Sosyal Etkileşim

Eren (2014)'e göre, müziğin özel gereksinimli bireyler için bir eğitim alanı (müzik eğitimi) ve eğitim aracı (müzik yoluyla eğitim) olarak kullanılmasının yanı sıra, müziğin diğer boyutu olan terapötik yönünün de tartışılmaz bir gerçek olduğunu; müziğin çeşitli kullanımlarının özel eğitimde “birbirinden ayrılma” olarak değil, “birbirini tamamlama” olarak ortaya çıktığı belirtilmiştir (Akt. Göklen ve Evginer, 2021).

Buna göre, özel eğitimde müziğin kullanılması, eğitimin tamamlayıcı olması açısından bir yaklaşım olarak da ele alınabileceğini destekleyebilir. Otizmlili bireyler için müzik hem öğrenme sürecini kolaylaştıran bir yöntem hem de bireyin duygusal, sosyal ve motor becerilerini destekleyen bir terapi biçimi olarak değerlendirilebilir.

Diken (2020: 445) ise “Gerek Kanner ve gerekse OSB gösteren öğrencilerle çalışan diğer uzmanların gözlemleri OSB gösteren öğrencilerin fiziksel çevreye karşı aşırı duyarlı olduklarını” belirtmiştir. (Akt. Göklen ve Evginer, 2021).

Bu bağlamda müzik, uygun, kontrollü, bilinçli ve bireyselleştirilmiş bir şekilde kullanıldığında, duyuşal düzenleme ve rahatlatıcı bir ortam yaratma açısından OSB’li bireylere yardımcı olarak sosyal etkileşimlerinin gelişmesine katkı sağlayıcı bir unsur olarak düşünülebilir. Sosyal etkileşimdeki başarının, akademik hayata olan yansıması ve akademik başarıya katkısı da kaçınılmaz bir durum olarak ifade edilebilir.

“OSB tanısı almış çocukların zekâ gelişimlerini ölçebilmek şu an için mümkün görünmemektedir. Belki de ölçmek doğru değildir. Normal bireylere göre çok üstün yetenekler gösterebilen bu bireylerin farklılıklarını olduğu gibi kabul etmek yerinde olacaktır. Absolüt bir kulağa sahip olanlara, mükemmel derecede resim yapanlara, bir gördüğünü unutmayanlara, ezber yeteneğini oldukça ileri düzeyde olanlara vb rastlanabilmektedir. Bununla birlikte olaylar arasında bağlantı kuramama, genelleme yapamama, empati kuramama, dikkat sürelerini kısa oluşları da bilinmektedir” (Özbey, 2005: 53-54). (Akt. Çankır, B. 2020).

YÖNTEM

(Karasar, 2005: 76)’ ya göre “Model bir sistemin temsilcisidir”. Modeller temsil ettikleri sisteme oranla daha yalın olurlar. Model, ideal bir ortamın temsilcisi olup yalnızca önemli görünen değişkenleri içine alacak şekilde, gerçek durumun özetlenmiş halidir. Bu araştırma bir tarama modeli örneği olarak geçmişte ye da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlamaktadır. Bu araştırmaya konu olan, otizmlili birey kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılmıştır. Otizmlili birey hakkında bilinmek istenen her şey kendisine, annesine, eğitimcisine, kurum yöneticisi ve arkadaşı ile yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin incelenmesiyle elde edilmiştir. Ayrıca çalışma bir başka yönüyle anlatı araştırması ve fenomenolojik bir çalışma olarak da değerlendirilebilir.

Anlatı araştırması bir veya birkaç kişinin deneyimlerine göre ortaya çıkan hikayeleri rapor ederken, fenomenolojik çalışma birkaç kişinin bir fenomen veya kavramla ilgili yaşanmış deneyimlerinin ortak anlamını keşfeder (Creswell, 2023: 79).

BULGULAR

Bu çalışmaya konu olan otizmlili birey için yaklaşık 14 dakikalık belgesel niteliğinde bir video hazırlanmıştır. Aşağıda açıklanmaya çalışılan bulgular videoda yapılan görüşmelerin analiz edilmesiyle elde edilerek sonuçlara ulaşılmıştır.

Video Linki: <https://youtu.be/M3UvXC0U3E4?si=ssRV7W7duuS9m7LJ>

Tablo 1. Otizmlili Bireyin Kendisi İle Yapılan Görüşmenin İçerik Analizi

Tema	Alt Tema	Görüşmede Öne Çıkan İfade	Kodlar
Akademik Deneyim	Zorluk Çekilen Konular	“Toplumun akademik kariyer yapılmasının zor ve imkânsız gibi görmesi”	Otizm, Akademi
Çalışma Alanları	Çalışmalarında İstekli Olduğu Konular	“Şan eğitimi çalışmalarını ve şarkı söylemeyi çok seviyorum”	Motivasyon, Başarı
Sosyal Durum	İletişim Kurma	“Okulda arkadaşlarımla zaman geçirmeyi onlarla eğlenmeyi şarkı söylemeyi çok seviyorum”	Öncülük Etme, Yol Gösterme

Tablo 1’de yer alan bulgulara göre, otizmlili bireyle yapılan görüşmelerde akademik yolculuğa ilişkin çeşitli önemli noktalar ortaya çıkmıştır. Katılımcı, toplumun otizmlili bireylerin akademik kariyer yapabilmelerine yönelik önyargılı tutumlarına dikkat çekmiştir. Görüşmelerden elde edilen verilere göre, motivasyonun ve başarıya ulaşmanın, bireyin güçlü olduğu ve mutlu hissettiği alanlara odaklanmasıyla mümkün olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca, sosyal ilişkiler açısından okul ortamının, bireyin arkadaşlarıyla zaman geçirmesi ve sevdiği aktiviteleri gerçekleştirmesi için fırsatlar sunduğu belirlenmiştir. Genel değerlendirme sonucunda ise, katılımcının kendisi gibi otizmlili bireylere öncülük etme, onlara yol gösterme ve örnek olma bilincine sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 2. Otizmlili Bireyin Ebeveyni ile Yapılan Görüşmenin İçerik Analizi

Tema	Alt Tema	Görüşmede Öne Çıkan İfade	Kodlar
Kabullenme ve Aile Desteği	Duygusal Destek	“Her koşulda onun yanında olmak ve gelişimi için büyük çaba harcamak”	Aile Desteği, Duygusal ve Güvenli Bağlanma
Farkındalık ve Araştırmacılık	İlk Çocukluk ve Tanı alma	“Bu durumu kabullenmenin güç olmasına rağmen hızlıca ne yapılabilir diyerek harekete geçmek”	Kabul Süreci, Farkındalık
Eğitime Olan Yaklaşım	Akademik Süreci (ilk, orta, lisans, Y1 ve Sy)	“Bu süreçte çok farklı insanlarla karşılaştık. Her türlü desteği sağlamaya çalışanların yanında bundan bir şey olmaz diyenler de oldu”	İş Birliği, İletişim

Tablo 2’deki bulgular, otizmlili bireyin ebeveyniyle yapılan görüşmelerden elde edilmiştir. Görüşme sonuçlarına göre, ebeveynin en kritik aşamasının otizm tanısını kabullenme süreci olduğu belirlenmiştir. Bu süreçte ailenin duygusal desteğe ihtiyaç duyduğu, farkındalık geliştirdikten sonra ise yapılabilecek çalışmalar, tedavi yöntemleri ve destekleyici uygulamalar konusunda araştırmalar yaptığı görülmüştür. Ayrıca, ilk çocukluk döneminden itibaren tanı süreci ve sonrasında kabul aşamasının ön plana çıktığı bulgularına ulaşılmıştır.

Tablo 3. Otizmlili Bireyin Eğitimcisi ile Yapılan Görüşmenin İçerik Analizi

Tema	Alt Tema	Görüşmede Öne Çıkan İfade	Kodlar
Bireyselleştirme	Farklı Öğretim Yöntemleri	“Onu tanıyıp, onun özelliklerine göre süreç içinde farklı öğretim teknikleri geliştirdim”	Kişiyeye Görelik, Farklı Öğretim
Zorlukları	Sınıf Yönetimi	“Öğrenciler arasındaki dengeyi sağlamak ve onun da diğer arkadaşları gibi olması için özen göstermek”	Denge, Kapsayıcı Eğitim
Destek ve Yardım	Zorlanılan Zamanlar	“Bazen başa çıkılamayan zamanlarda aileden, özellikle annesinden destek almak”	Aile ile İşbirliği, Okul İçi İşbirliği

Tablo 3’teki bulgular, otizmlili bireyin eğitimcisiyle yapılan görüşmeden elde edilmiştir. Görüşme sonucunda, bireyselleştirilmiş ve kişisel farklılıklara duyarlı öğretim yöntemlerinin önemi vurgulanmıştır. Otizmlili bireyin kişisel özelliklerinin dikkate alınması, sınıf yönetiminde denge sağlanması için gösterilmesi gereken özen ve hassasiyetin kritik olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, zorluk yaşanan ya da beklenmedik durumlarla karşılaşıldığında aile ile sürekli iletişim ve işbirliği içinde olunmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Tablo 4. Otizmlili Bireyin Eğitim Gördüğü Kurum Yöneticisi ile Yapılan Görüşmenin İçerik Analizi

Tema	Alt Tema	Görüşmede Öne Çıkan İfade	Kodlar
Kurumsal Politika	“Tüm farklılıkları gözetken bir yapıya sahip olması”	Çatı Anasanat Dalı	Eğitim, Fırsat Eşitliği
Eğitimci Destekleri	Hizmetiçi Eğitimler	Kurum çatısı altında çalışan bütün personel ve öğrencilerin düzenli olarak bilgilendirilmesi	Eğitimci Eğitimi
Aile ile İletişim	Sürekli İrtibat	Aileler ile düzenli görüşmeler yapılarak geri dönütler verilmesi	Aile Katılımı, İşbirliği

Tablo 4’teki bulgular, otizmlili bireyin eğitim aldığı kurumun yöneticisiyle yapılan görüşmelerden elde edilmiştir. Görüşme sonucunda, kurumun bireysel farklılıkları ve özel gereksinimleri önemseyen bir politika benimsediği belirlenmiştir. Çatı anasanat dalı olmasının, çeşitli becerilere ve farklı yaklaşımlara imkân tanıdığı ifade edilmiştir. Ayrıca, kurumun eğitimde fırsat eşitliğine önem verdiği, tüm paydaşların otizm konusunda bilgilendirilmesinin ve eğitimcilerin bu alanda desteklenmesinin gerekli olduğu vurgulanmıştır. Bunun yanı sıra, ailelerle düzenli iletişim kurulmasının ve periyodik görüşmeler yapılmasının önemine dikkat çekilmiştir.

Tablo 5. Otizmlili Bireyin Okul Arkadaşı ile Yapılan Görüşmenin İçerik Analizi

Tema	Alt Tema	Görüşmede Öne Çıkan İfade	Kodlar
Sosyal kabul	İlk İletişim Kurma	Arkadaşlık ilişkisinin ve iletişimin zamanla dönüşmesi	Önyargı, Dönüşüm
İletişim Durumu	Günlük rutinler ve etkileşimler	Her gün düzenli olarak selamlaşma rutinlerinin zamanla sohbet dönüşmesi.	Arkadaşlık, Doğallık ve İçtenlik
Duygusal Destek	Empati kurma becerileri	“Arkadaşlık sürecinde empati duygum gelişti ve herhangi bir duygusal bunalım yaşadığımda yanında olmaya çalışıyorum”	Bağ Kurma, Empati,

Tablo 5’teki bulgular, otizmlili bireyin okul arkadaşıyla yapılan görüşmeden elde edilmiştir. Görüşmeler sonucunda, sosyal kabul sürecinin aşamalı olarak gerçekleştiği ve ilk iletişim kurma evresinden zamanla daha güçlü bir bağa dönüştüğü belirlenmiştir. Bu süreçte, önyargıların azalması ve arkadaşlık ilişkilerinin rutin hâle gelen selamlaşmalar ve etkileşimlerle güçlenmesi dikkat çekmiştir. Ayrıca, bu arkadaşlığın daha doğal, samimi ve içten bir yaklaşıma dayandığı, empati becerilerinin gelişmesine katkı sağladığı görülmüştür. Arkadaşlık bağının, otizmlili bireyin karşılaştığı problemlerle başa çıkmasında destek sunmayı gerektirdiği de elde edilen önemli bulgular arasındadır.

SONUÇLAR

Bu çalışmada yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular, otizmlili bireyin yaşamında müzik eğitiminin, aile desteğinin ve sosyal çevrenin önemini ortaya koymuştur. Katılımcının kendi ifadelerinde; toplumun bakış açısı, toplumsal konumu, benzer durumdaki bireylere etkisi ve başarıya ulaşma sürecinde karşılaştığı zorluklara değinilmiştir. Özellikle annesinin, çocuğundaki müziksel yatkınlığı erken yaşlarda fark ederek bilinçli şekilde desteklemesi, bireyin akademik serüveninin temellerini atan en önemli unsur olarak değerlendirilebilir. Lisansüstü eğitim sürecine gelindiğinde uzmanlık alanının tamamen opera

ve şan üzerine yoğunlaşması, kendini ifade etmede en güçlü araç olan sesin etkili kullanımını beraberinde getirmiştir. Bu durum, bireyin sosyal yaşamda daha katılımcı bir rol üstlenmesine de katkı sağlamıştır.

Araştırmanın önemli sonuçlarından biri, otizmlili bireyin doğru ve pozitif bir yaklaşımla yönlendirilmesi hâlinde zorlu süreçlerin başarıyla aşılabileceğidir. Annenin desteği ve çabası, bireyde yüksek bir başarı inancı oluşturmuş; mevcut potansiyelin ortaya çıkarılmasına yardımcı olmuştur. Bu başarı hikâyesi, bireyin kendisi gibi otizmlili diğer bireylere örnek olmasını sağlamış ve onların da mücadele etmeleri için motivasyon kaynağı olmuştur. Ayrıca bireyin mesleki beklentiler geliştirmesi ve aldığı eğitimi gelir elde etmeye yönelik bir çabaya dönüştürme isteği, çalışmanın öne çıkan diğer sonuçlarındanıdır.

Otizmlili bireyin annesiyle yapılan görüşmelerde, tanı sürecinde yaşanan zorluklar, kabul aşaması ve ardından başlayan yoğun eğitim ve tedavi çabaları dikkat çekmiştir. Aile faktörünün önemi vurgulanmış, negatif yaklaşımlardan uzak durularak pozitif düşünce biçiminin benimsenmesinin etkisi öne çıkmıştır. Doktorların “konuşamaz” yönündeki olumsuz öngörülerine rağmen vazgeçilmeyerek çabaya devam edilmesi, elde edilen başarının temel taşlarından biridir. Ayrıca, özel eğitime erken başlanması ve evde bireysel eğitimlerle desteklenmesi sürecin başarıyla ilerlemesine katkı sağlamıştır. Tüm bu süreçte annenin sabrı ve çabası, bireyin sanat alanında yetkinlik düzeyine ulaşmasında belirleyici olmuştur. Görüşmelerden elde edilen bir diğer önemli sonuç ise; otizmlili bireylere sevgi, hoşgörü ve anlayış gösterildiğinde hem sosyal hem de akademik anlamda başarılı olmalarının mümkün olduğudur.

Eğitimci ile yapılan görüşmelerde, bireyin kişilik özelliklerinin iyi tanınmasının ve derslerin buna göre planlanmasının önemi vurgulanmıştır. Araştırmaya konu olan bireyin pozitif, dışa dönük ve enerjik kişilik özellikleri, verilen görevleri yerine getirmede kolaylaştırıcı bir etken olmuştur. Bununla birlikte, yoğun sahne deneyimine rağmen bireyin performans sergilemesi gereken durumlarda kaygı düzeyinin artabileceği, bu gibi durumların etkin yönetilmesinin gerekli olduğu belirtilmiştir. Ayrıca otizmlili bireylerle çalışırken konuların ve kavramların daha fazla somutlaştırılması gerektiği ifade edilmiştir. Eğitimci görüşmeleri, otizmlili bireylerle çalışmanın mümkün ve başarılı olabileceğini, ancak sürecin normalden biraz daha fazla sabır gerektirdiğini göstermiştir.

Arkadaş görüşmelerinde ise, ilişkinin güven duygusu ile aşamalı olarak geliştiği görülmüştür. Otizmlili bireyin tutumlarıyla şekillenen ve rutin hâle gelen iletişim kalıpları dikkat çekmiştir. Normal gelişim gösteren ve farklı öğrenen bireylerin karşılıklı saygı ve sevgi ile eğitim ortamında uyum içinde bulunabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, otizmlili bireyin arkadaşı, bu dostluğu çıkar gözetmeyen, saf ve anlamlı bir bağ olarak tanımlamıştır.

Bireyin eğitim aldığı kurumun yöneticisi ile yapılan görüşmede, otizmlili bir bireyin kurumda ilk doktora öğrencisi olarak bulunmasının Türkiye’de ve dünya çapında müzik eğitimine öncülük edebileceği belirtilmiştir. Bu durumun, bilime ve sanata katkı sağlama açısından önemli bir örnek teşkil ettiği, diğer otizmlili bireyler için de ilham kaynağı olabileceği ifade edilmiştir. Ayrıca, bu bireylerin yaptığı çalışmaların alan için büyük önem taşıdığı ve önemli katkılar sunduğu görüşü öne çıkmıştır.

KAYNAKÇA

Creswell, J. W., (2023). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. (Çev.: Demir, S. B., Bütün, M.). (7. Baskı). Ankara: Siyasal Kitabevi.

- Çankır B. (2020). *Müziğe Yetenekli Otizmli Çocukları Olan Ailelerin Sorunlarının Betimlenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Göklen, A., Evginer, G. (2021). *Müziğe Yetenekli Otizmli Bireylerin Eğitimlerini Destekleyici Çalışmalar: Otizm Ve Müzik Yaz Okulu Örneği*. AKÜ AMADER / CİLT VIII - SAYI 15 – Ocak 2022
- <https://www.youtube.com/watch?v=M3UvXC0U3E4&t=375s> (Erişim Tarihi: 29.04.2025).
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. 14. Baskı. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- Korkmaz, B. (2017). *Ah Şu Otizm*. Aba Organizasyon, Eğitim ve Danışmanlık Ltd. Şti., İstanbul
- Mukaddes, N. (2018). *Bebeklikten Erişkinliğe Otizm Aileler İçin Kılavuz*. Nobel Tıp 108 Kitabevleri Tic. Ltd. Şti, İstanbul.
- Töret, G., Aykut, Ç., Babacan, A., & Özkubat, U. (2015). Otizm spektrum bozukluğu olan çocuklarda akademik başarı düzeyleri üzerinde kendini izleme stratejisinin etkisinin incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 16(02), 125-147.

Otizm ve Müzik Konulu Araştırmaların Müzik Eğitimi Alanında Uygulamalı Bilgiler Verme Durumları Açısından İncelenmesi

An Investigation of Autism and Music Research in Terms of Practical Applications in Music Education

Mehmet Şahin Akıncı

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

mehmetsahinakinci@hotmail.com

Özet

Özel gereksinimli öğrenciler kendileri için hazırlanmış olan öğretim programları, materyaller, fiziki ortamlar ve bu alanda uzmanlaşmış öğretmenler tarafından farklı niteliklerdeki eğitim kurumlarında eğitim almaktadırlar. Özel gereksinimli olan otizmli öğrenciler de akademik, sosyal ve sanatsal alanlarda kendileri için yapılan çalışmalarla gelişimlerini sürdürmektedirler. Bu çalışmaların yanında otizmli bireylerin müzikal becerilerini ve yeteneklerini daha etkili şekilde geliştirme amacıyla akademik nitelikte çeşitli gözlemler ve araştırmalar da yapılmaktadır. Bu araştırmaların alana ilgi duyan öğretmenlere, velilere ve yeni araştırmacılara teorik bilgiler ve uygulamalı bilgiler vermesi beklenen bir durum olmaktadır. Otizmli bireylerin müzik eğitimlerine ilişkin yapılmış tez çalışmalarının incelenerek müzik eğitimi alanında uygulamalı bilgiler sunma durumlarının tespit edilmesi ve incelenmesi amacıyla yapılmış olan bu çalışmada, otizm ve müzik alanlarını birlikte çalışmış olan 22 tez çalışması saptanmış ve incelenmiştir. İncelemeler sonunda tez metinlerinde sınırlı oranda tespit edilmiş olan uygulamalı bilgiler, müzik alanında farklı müzikal kazanımlara hitap ettiği için bulgular bölümünde ilgili oldukları başlıklarda toplanıp açıklanmıştır. Elde edilen verilerden yola çıkarak otizm ve müzik alanında gelecek dönemlerde yapılabilecek olan bilimsel-akademik araştırmaların içeriklerinde, alana ilgi duyanlara katkılar sunabileceği düşünülen uygulamalı bilgilere yer verilmesinin olası katkılarına ilişkin açıklamalar öneriler bölümünde sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Müzik eğitimi, otizm, özel gereksinimli öğrenci

Abstract

Students with special needs receive education in specialized institutions equipped with tailored curricula, materials, physical environments, and trained teachers. Besides, students with autism continue developing through academic, social, and artistic activities designed for their needs. In addition to these efforts, various academic studies are also conducted to support the musical development of individuals with autism more effectively. These studies aim to provide theoretical and practical knowledge to teachers, parents, and new researchers in the field. This research was conducted to identify and analyze thesis studies on the music education of individuals with autism and to examine how practical information is incorporated into these studies. A total of 22 thesis studies addressing both autism and music were identified and analyzed. Findings revealed that applied information in these theses was limited. However, the available content was categorized under relevant themes based on the different musical skills addressed. Drawing on the data, the Suggestions section presents insights into how including more applied information in future academic work could benefit those involved in the field of autism and music education.

Keywords: Music education, autism, students with special needs

GİRİŞ

Fiziksel özelliklerinden duygusal özelliklerine, sosyal farklılıklarından akademik farklılıklarına, benzerliklerine ve yetersizliklerine kadar birçok alanda bireyler bir başka bireye göre farklıdır. Bireyler yaş özellikleri fark etmeksizin farklı görmekte, incelemekte, değerlendirmekte ve öğrenmektedir. Bu bakımdan “farklılık” kavramı eğitim ortamlarında da üzerinde durulan bir olgu olmuştur. Eğitim almak için okula gelen bireyler de farklıdır. Akademik, sosyal, bilişsel ve fiziksel olarak farklı niteliklerde olan öğrenciler, sınıfta öğretmenlerinin rehberliğinde tüm farklı bireyleri kapsayıcı biçimde eğitim almaktadırlar. Eğitim faaliyetlerinin önemli amaçlarından birisinin de: Sınıfta birbirlerinden farklı öğrenme özelliklerinde olan bireyleri öğretim programı doğrultusunda davranış ve bilgi kazanımı açısından beklenen makul seviyeye yükseltebilmek olduğu söylenebilir. Eğitim öğretim faaliyetlerinde yaş dönemlerine göre normal gelişim gösteren öğrencilerle birlikte normal gelişim gösteremeyen öğrenciler de olabilmekte ve bu öğrenciler de kendi gelişim özelliklerine uygun biçimde eğitim faaliyetlerine dahil olmaktadır. Yaşıtlarına göre çeşitli açılardan normal gelişim gösteremeyen öğrenciler özel gereksinimli öğrenciler olarak nitelendirilmektedir.

Özel Gereksinimli Öğrenciler

Dünyaya geldikten sonra belirli gelişim dönemlerine girmekte olan bireyler, fiziksel ve zihinsel gelişim düzeylerine uygun olarak eğitim faaliyetlerine başlamaktadırlar. Eğitim ortamlarında farklı alan ve seviyelerde kendileri için hazırlanmış eğitim-öğretim planları ve programları yardımıyla eğitim süreçlerini belirli yıllarda devam ettirmektedirler. Eğitim ortamlarında normal gelişim gösteren öğrencilerle birlikte normal gelişim gösteremeyen öğrenciler de mevcuttur. Akranlarına göre fiziksel ve zihinsel olarak farklılıklar göstermekte olan bu bireyler gereksinimli öğrenciler olarak tanımlanabilmektedir. Özel gereksinimli öğrenciler özel gereksinim türlerine göre açılmış olan okullarda ve kaynaştırma yoluyla eğitim faaliyetleri kapsamında genel okullarda eğitim almaktadırlar (Akıncı, 2017:1).

Görme yetersizliği, işitme yetersizliği, fiziksel-ortopedik yetersizliği, konuşma yetersizliği, sürekli-kronik hastalığı, zihin yetersizliği, duygu-davranış bozukluğu ve otizm spektrum bozukluğu olan bireyler özel gereksinim türleri olarak tanımlanmaktadır. Bu alanlarda her birey kendi gelişim özellikleri ile uyumlu biçimde eğitim-öğretimler almaktadır.

Otizm Spektrum Bozukluğu

Bireylerde farklı davranışlarla ve özelliklerle belli olabilen, net olmamakla birlikte genetik ve çevre öğelerinden neden olduğu düşünülen (Palancı, 2013), belirtileri bireyin ilk üç yaşında ama doğuştan gelen özelliklerle de kendini gösterebilen (Birkan, 2014), erken çocukluk döneminde görülmeye başlayan, sosyal-sözel etkileşimsizlik, iletişim bozukluğu, ilgi ve etkinliklerin belirgin sınırlılığı özellikleriyle kendini gösteren (MEB, 2000, Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği), dil gelişiminde gecikme ve tekrarlayıcı farklı davranışlarla kendini gösterebilen bir bozukluk olarak açıklanabilmektedir (Ersöz Ünal, 2006: 1).

Bireylerin gelişimleri fiziki, bilişsel, akademik, davranışsal ve sosyal alanlar gibi birçok alandan oluşmaktadır. Bu alanlarda bazı bireylerde çeşitli gelişim açılarından görülebilen geri kalma, bozulma ve tahrip olma gibi durumlar söz konusu olabilmektedir. Berrakçay’a göre (2008:5) yaygın gelişimsel bozukluklar: İletişim becerileri, sosyal ilişkiler, bilişsel gelişim ve dil gelişiminde kendisini gösteren çeşitli yetersizliklerle ortaya çıkan, hayatın ilk dönemlerinde başlayarak bireysel gelişimin birçok alanında etkili olabilen ve devamlılığı olan, tıbbi bir çözümü bulunmayan nöropsikiyatrik bozukluklar yaygın gelişimsel bozukluklar olarak açıklanmaktadır.

Nöro-gelişimsel bir farklılık olan Otizm Spektrum Bozukluğu bireylerde özellikle davranışsal ve sözel alanlarda belli etmektedir (Tatlı, 2023: 1). Otizm Spektrum Bozukluğu, bireylerde farklı şekillerde görülebilen, erken yaşlarda ortaya çıkan ve nörolojik nedenlerden kaynaklı olan, genel olarak sosyal etkileşim ve iletişim becerilerinde oluşan bozukluklardır (Akıncıoğlu Çolak, 2022: 10).

Otizmli Bireylerde Sanat Eğitimi

Normal gelişim gösteren bireyler için olduğu kadar otizmli bireyler için de sanatsal faaliyetler önemlidir. Özellikle normal gelişim gösteren çocuklara göre öğretmenler tarafından çözülmesi ve anlaşılması daha güç olan duygusal-bilişsel-sosyal ilgi-beceri ve özelliklerinde olan otizmli öğrenciler, sanatsal etkinliklerde ve eğitimlerde kendilerini daha rahat hissederek sakin tavırlı, öğrenmeye-eğitmeye açık ve olumlu davranışlar göstermeye daha yatkın olabilmektedirler. Motor kaslarını kullanarak sürdürdükleri sanatsal etkinliklerin içine fiziki ve mental olarak adapte edilebilen otizmli öğrenciler, çevresindeki bireyleri de ürettikleri ve gösterdikleri açısından inceleyebilmekte, bu süreçte olumlu taklit yetenekleri ve sosyal öğrenme becerileri de ilerleme gösterebilmektedir.

Sanatsal olarak tüm faaliyetlerde bulunma rahatlığına ulaşan otizmli bireyler öncelikle, sosyal olarak kendisinin de bir birey olduğunu çevresine farkında olmadan öğretebilmektedir. Etkinlik sırasında kendi başına, grup çalışmalarında ve bazen de ikili-eşli çalışmalar yaparak fiziki iletişim, göz iletişimi-kontakı kurabilme-çalışması sonrasında bir ürün üretebilme becerilerini de geliştirebilmektedir. Bu süreçlerde bazı sanatsal faaliyet oturumlarında ailesinden bireylerin de olmasında faydalar bulunmaktadır. Bu sayede otizmli birey kendi ev ortamında da sanatsal faaliyetlerini sürdürmek isterse, yakınları kendisine dışardakine benzer eğitim-öğretim ortamları, araç-gereçleri-materyalleri sağlayabilme yeterliğine ulaşabilecektir.

Sanat ortamlarında bulunan otizmli bireyler sanatsal faaliyetleri bireysel ve gruplar halinde sürdürürken ev ortamı dışında kurallara riayet etme, karşılaştırma, inceleme, karar verme gibi bir çok kavramı, olgu ve davranışı aktif bir katılımı öğrenme deneyimlerini geliştirebilmektedirler. Bu tür karşılaştırma, inceleme ve karar verme süreçleri sadece eğitim sırasındaki faaliyetlere ilişkin değildir. Kendisinden başka bireylerin fiziksel özellikleri ve hareketleri, lisan açısından olay ve olguları ifade etme-dil kullanımı ve eğer tespit edebilirse başkalarının düşünce yapılarına ilişkin de olmaktadır.

Otizmli bireylerin dokunma, tanıma ve bu sayede cisimlere anlam verme ile ilgili olan duyuşsal problemlerin çözülmesi için, bu bireylerin farklı duyuşsal deneyimler kazanması desteklenmelidir. Sanatsal faaliyetler otizmli bireylerin bir birey olarak kendilerini sosyal ortamlara sunabilmesi ve bu ortamlardaki diğer bireylerle tanışması-iletişim kurması adına önemli bir gerekliliktir. Otizmli bireylerin sözlü iletişim-dil kullanma becerileri yeterli gelişmemiş-gelişmemiş olmasından dolayı kendi duygu ve izlenimlerini resim çalışmalarında renklerle ifade edebilmektedirler. Resim hamuru ve kil-çamur işleri ile uğraşırken stres atarak ruhsal bir rahatlamaya ulaşabilmektedirler (Ersöz Ünal, 2006: 2-91).

Müzik Eğitimi

Bir öğretim planı-programı ve önceden belirlenmiş amaçlardan yola çıkılarak belirli yaş gruplarına göre düzenlenmiş olan müzik teorisi pratikleri ve uygulamalı müzikal çalışmaların, müzik öğretimi alanında yetkin öğretmenler tarafından belirli eğitim ortamlarında gerçekleştirilmesiyle sürdürülen eğitim faaliyetlerine müzik eğitimi denir. Müzik eğitimi faaliyetleri ülkemizde ilköğretim ve ortaöğretim seviyesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olan devlet okullarında ve özel okullarda sürdürülmektedir. Öğrenciler öğretim kademesine

göre değişen öğretim programları kapsamında, seçmeli ve zorunlu niteliklerde müzik dersleri almaktadırlar.

Müzik eğitiminde öğrencilerin müzik eğitimi alma amaçlarına göre değişen özelliklerde bilgi öğretimleri-sunumları yapılmaktadır. Bu kapsamda öğretim çalışmalarının genel bir anlayışla ikiye ayrıldığı söylenebilir. Müziğin yazınsal olarak çalışmalarının yapıldığı ve buna yönelik bilgilerin verildiği çalışmalar teorik eğitim-öğretim olarak adlandırılabilir. Örneğin notaların ve akorların dizek üstünde yazma çalışması veya bir orkestrada bulunan çalgıların çeşitli özelliklerine göre gruplanarak isimleriyle yazılması. Diğer eğitim-öğretim türü ise uygulamalı eğitim-öğretim olarak tanımlanabilir. Do ve Re notasının bir enstrümanda çalışılması veya notaların tiz-pes olma durumlarına göre vokal olarak doğru yüksekliklerle-entonasyonla seslendirilmeye çalışılması ise müzikal olarak uygulamalı çalışmalara örnek olarak verilebilir.

Otizmli Bireylerin/Öğrencilerin Müzik Eğitimi

İnsanların yaşamına etki eden müzik, bir ifade aracı olmakla birlikte duygusal olarak da toplumdaki bireylerin bağlarının kuvvetlenmesine imkân sağlamaktadır. Özel gereksinimli bireylerin eğitiminde ve rehabilitasyonunda müziğin önemi oldukça belirginleşmektedir. Müzik faaliyetleri özel gereksinimli bireyler için bir etkinlikten ibaret değil aynı zamanda etkili bir öğrenme aracı olarak da kabul edilebilir (Özdamar, 2024: 6).

Sosyalleşme açısından yeterli gelişim sunamayan otizmli bireylerde farklı problemler davranışlar ortaya çıkabilmektedir. Psikolojik açısından müziğin otizmli bireylerde sakinleştirici bir rolü olduğu bilinmektedir. Bastırılmış duygu ve davranışlarından uzaklaşmalarını kolaylaştırır ve kendilerini ifade etmelerine imkan sağlamaktadır (Berrakçay, 2008:17).

Göz kontağını yeterli kuramama, bulunduğu aktiviteleri devam ettirmede yaşayabilecekleri sıkıntılar, dil gelişimi açısından yetersizlikler içinde olabileceklerinden kendilerine sorulan sorulara düşük oranda cevap vermeler ve bunlara benzer diğer güçlükler otizmli bireylerin yaşam faaliyetlerinde sorunlar oluşturmaktadır. Müzik eğitimi ve faaliyetlerinde bulunan otizmli bireyler, bu tür sorunları en aza indirgeyebilmektedir. Müzik eğitimi faaliyetlerinde otizmli bireylerin diğer bireylerle tanışarak bütünleşmesi sayesinde otizmli bireyler sosyalleşme ve yeterli iletişim açısından yeni bir oluşuma girebilirler (Tatlı, 2023: 57-58).

Otizmli bireyler sosyal açıdan gelişim için spor, sanat ve müzik gibi alanlarda aktif katılımlar gösterebilirler. Bu sayede çevresindeki bireyler ve öğelerle etkileşimleri artabilecektir. Bu sayede farklı ortamlarda kendi rollerini gerçekleştirebilecek, topluma daha kolay adapte olabileceklerdir (Tatlı, 2023: 16).

Otizmli bireylerle gerçekleştirilen müzik faaliyetleri, onların problemlerli davranışlarının azalmasına katkı sağlayan bir terapi modeli olarak kabul edilebilir. Müzikli etkinlikler otizmli bireyler için duyuşal anlamda bir uyarandır. Bu uyarıcı otizmli bireylerde duyma, görme, dokunma ve işitme duyuşlarının bütünlüğünü sağlar. Müzikal etkinlikler aracılığıyla otizmli bireylerin taklit yeteneklerinin de gelişmesine yardımcı olunur (Berrakçay, 2008: 82).

Eğitim ortamlarında ileri derecede/ağır fiziksel-ortopedik-zihin yetersizliği olan öğrenciler dışında tüm özel gereksinimli bireylerle müzik alanında pratikler yapılması mümkün olabilmektedir. Müzikal faaliyetlerin sürdürülmesinde elbette bu öğrencilerin isteklilik durumları da göze alınmalıdır. Özel gereksinimli öğrencilerle müzikal çalışmalar yapma görevi olan veya olacak öğretmenlerin, özel gereksinimli öğrencilerin genel özellikleri ve öğrencilerin bireysel gereksinimlerinden yola çıkarak müzikal çalışmaların nasıl yapılması gerektiği

hakkında bilgi sahibi olmaları veya detaylı araştırmalar yapmış olmaları gerekmektedir. Otizmli öğrencilerin sosyal-akademik-fiziksel yeterlikleri ve sınırlılıkları hakkında doğru edinilmiş olan bilgilerle müzik eğitimi faaliyetlerinde başarı elde edilebilme ihtimali yükselmektedir.

Müzik eğitimcileri, özel gereksinimli ve otizmli öğrencilerle müzik eğitimi yapmak için kullanabilecekleri teorik ve uygulamalı bilgileri, öncelikli olarak varsa bu alanda yazılmış kitaplardan ve bu alanda gerçekten deneyimli eğitimcilerin verdiği seminer vb. çalışmalardan edinebilmektedirler. Özellikle kitap çalışmalarında bu alandaki teorik bilgi paylaşımlarının uygulamalı bilgilere oranla daha fazla olduğu gözlemlenebilecek bir durumdur. Ülkemizde özel gereksinimli öğrenciler ve otizmli öğrencilerin müzik eğitimi alanında çok az ve sınırlı sayıda kitap kaynağı olduğu için uygulamalı bilgi edinimi araştırmalarında süreli-süresiz yayın niteliklerinde olan tezler ve makalelerden de faydalanabilmektedirler. Bu bağlamda bu araştırmada “Ülkemizde otizm ve müzik ilişkisinde yapılmış lisansüstü tezlerde, otizmli bireylerin müzik eğitiminde kullanılabilecek uygulamalı bilgi-açıklamalar mevcut mudur? araştırma sorusundan yola çıkılmıştır.

Otizmli öğrencilerle müzik eğitimi çalışmaları yapacak olan müzik eğitimcilerinin kullanabilmesi için ülkemizde otizm ve müzik alanında yapılmış olan lisansüstü tez çalışmalarında uygulamalı bilgilerin araştırılması, elde edilen uygulamalı bilgilerin analiz edilerek müzik eğitimine uygun başlıklarla müzik eğitimcilerine ve alana ilgi duyanlara sunulması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma nitel çalışma anlayışı ile betimsel bir tarama çalışması olarak kurgulanmış ve sürdürülmüştür. Büyüköztürk ve diğerlerine göre (2009) betimsel araştırmalar, var olan durumları en doğru haliyle tanımlama amacıyla yapılmaktadır. Karasar’a göre (2009) tarama araştırmalarında, günümüzden veya geçmişten bir durum olduğu şekliyle betimlenmektedir.

Bu araştırmada verilerin elde edilmesi için Yöktez veri tabanının araştırmacılara sunduğu resmi tez arama sayfasından yararlanılmıştır. Bu sayfada ilgili arama boşluklarından tarama terimi kısmına “Otizm” yazılmış, aranacak alan kısmına “tez adı”, izin durumu kısmına “izinli”, tez türü durumuna ise sırası ile yüksek lisans, sanatta yeterlik ve sonrasında doktora işaretlenerek tarama yapılmıştır.

Otizm alanında tam metin olarak yayınlanmış olan ve araştırmacı tarafından tam metinlerine ulaşılabilmiş tüm yayınlar araştırmanın evreni olarak kabul edilmiştir. Bu evrende otizm ve müzik ilişkisinde yürütülmüş olan yayınlar (22 adet) veri havuzuna alınmıştır. Araştırmada edinilen veriler daha ayrıntılı biçimde aşağıda nitel veriler ve Tablo 1’de sunulmuştur.

19.02.2025 tarihinde başlanmış ve bitirilmiş olan taramada 2004-2025 yılları arasında yapılmış toplam 783 yüksek lisans tezi bulunmuştur. Tezler incelemesi, web sitesinde güncelleme olabilmesi ve veri kaybı olmaması için 2004 yılından günümüze doğru yapılmıştır. Bu tezlerden 15 tanesi Otizm ve Müzik ilişkisinde yapılmıştır.

Yöktez web sitesinde arama bölümüne “Otizm” yazılmış, doktora kademesinde izinli olan tezler tez başlıklarından yola çıkılarak doldurulmuş ve tarama yapılmıştır. 19.02.2025 tarihinde başlanmış ve bitirilmiş olan taramada 2009-2025 yılları arasında yapılmış toplam 194 tez bulunmuştur. Tezlerin incelemesi, web sitesinde güncelleme olabilmesi ve veri kaybı olmaması için 2004 yılından günümüze doğru yapılmıştır. Bu tezlerden 3 tanesi Otizm ve Müzik ilişkisinde yapılmıştır.

Yöktez web sitesinde arama bölümüne “Otizm” yazılmış, sanatta yeterlik çalışması olarak izinli olan tezler tez başlıklarından yola çıkılarak doldurulmuş ve tarama yapılmıştır.

19.02.2025 tarihinde başlanmış ve bitirilmiş olan taramada toplam 1 sanatta yeterlik araştırması bulunmuştur. 2023 yılında yapılmış olan bu tez otizm ve müzik ilişkisindedir.

Tablo 1. Yöktez Web Sayfasında Otizm” ve “Otistik” Tarama Terimleri ile Ulaşılan

Tez türü	Tarama terimi	Tez adına göre tarama	İzinli	Sayı	Yıl aralığı
Yüksek Lisans	Otizm	Evet	Evet	15	2004-2025
Doktora	Otizm	Evet	Evet	3	2009-2025
Sanatta Yeterlik	Otizm	Evet	Evet	1	2023
Yüksek Lisans	Otistik	Evet	Evet	2	2007-2024
Doktora	Otistik	Evet	Evet	1	2012
Toplam 22					

Yöktez web sitesinde arama bölümüne “Otistik” yazılmış, yüksek lisans çalışması olarak izinli olan tezler tez başlıklarından yola çıkılarak doldurulmuş ve tarama yapılmıştır. 18.03.2025 tarihinde başlanmış ve bitirilmiş olan taramada 2007-2024 yılları arasında yapılmış toplam 112 yüksek lisans tezi bulunmuştur. Bu tezlerden 2 tanesi Otizm ve Müzik ilişkisinde yapılmıştır.

Yöktez web sitesinde arama bölümüne “Otistik” yazılmış, doktora tez çalışması olarak izinli olan tezler tez başlıklarından yola çıkılarak doldurulmuş ve tarama yapılmıştır. 18.03.2025 tarihinde başlanmış ve bitirilmiş olan taramada 2002-2024 yılları arasında yapılmış toplam 25 doktora tezi bulunmuştur. Bu tezlerden 1 tanesi Otizm ve Müzik ilişkisinde yapılmıştır.

Yöktez web sitesinde arama bölümüne “Otistik” yazılmış, sanatta yeterlik çalışması olarak izinli olan tezler tez başlıklarından yola çıkılarak doldurulmuş ve tarama yapılmıştır. 18.03.2025 tarihinde başlanmış ve bitirilmiş olan taramada yapılmış sanatta yeterlik araştırması olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Yapılan tarama sonrasında sınırlı sayıda teze ulaşıldığı için edinilen tezler sunmuş oldukları başlıklar içindeki metinler açısından analiz edilmeye başlanmıştır. Bu alanda eğitimcilik yapanlara ve alana ilgililere uygulayıcı bilgiler verme durumları açısından sunulmuş olan uygulamalı bilgiler not edilmiştir. Metinlerdeki uygulamalı bilgilerin notların alınması sonrasında bu metinlerin özel eğitim-otizm-müzik alanında hangi başlıklar altına alınarak ifadelendirilebileceği üzerine düşünülmüştür. Metinler, müzik eğitimi alanında başlıklar halinde gruplanmış, uygulamalı bilgiler sistematik olarak kendi içinde düzenli-tutarlı bölümlere ayrılmıştır.

BULGULAR

Tarama sonrasında araştırma ile benzer yönde diğer araştırmalara “ilgili araştırmalar” bölümünde yer verilmiştir. İlgili araştırmalar sonrasında toplam 22 lisansüstü tez çalışmasından edinilen uygulamalı bilgilerin sunulduğu başlıklar bölümüne yer verilmiştir. Başlıklar halinde sunulmuş olan uygulamalı bilgiler, özel eğitim-otizm ve müzik alanında çalışan ve bu alana ilgi duyanlara özel bilgiler olarak metinleştirilmiştir. Bu sayede hangi başlıklarda uygulamalı bilgilerin yer aldığı netleştirilmiştir.

İlgili Araştırmalar

Karabey (2024) tarafından “Türkiye’de 2000-2024 Yılları Arasında Yayımlanmış, Otizm Spektrum Bozukluğu ve Müzik Eğitimi Konulu Çalışmaların İncelenmesi” isimli sunulmuş olan yüksek lisans tez çalışmasında, 2000-2024 yılları arasında Türkiye’de yapılmış “otizm ve

müzik eğitimi” konulu lisansüstü tezler (18 tane) ve makaleler (17 tane) farklı değişkenlere göre analiz edilmiştir.

Özdemir (2020) tarafından yapılmış olan “Türkiye’de Eğitim Alanında Otizm Üzerine Yapılmış Tezlerin İncelenmesi” isimli tez çalışmasında, araştırmacı tarafından 135 tez incelenmiştir. Bu çalışmada: örneklem grubu olarak okul çağındaki çocuklarla genellikle çalışıldığı, otizm ve aile ilişkisinde çalışmaların az olduğu, meslek eğitimine ilişkin araştırmaların az olduğu (daha başka çok sayıda değişkenlerin irdelenmiştir) bulgularına ulaşılmıştır.

Genel Müzikal Çalışmalara İlişkin Uygulamalı Bilgiler

Bu başlıkta verilmiş olan uygulamalı bilgilerin, otizmlili bireylerle yapılması ve yarar sağlaması açısından genel müzik eğitimi anlayışında olan, otizmlili öğrencilerle müzikal eğitim çalışmalarını önemseyen ve öneren niteliklerde olduğu söylenebilir.

Otizmlili öğrencilerle yapılacak müzik çalışmalarında eğitimcilerin ilk hedefi, otizmlili bireylerle yeterli iletişimi sağlayabilmektir. Bunu sağlayabilmek için eğitimcinin müzik çalışmalarında kullanmayı düşündüğü materyalleri dikkatli belirleyerek planlaması gerekmektedir. Bu planlamalarda otizmlili bireyin ilgisine dikkat edilmeli, ritmik çalışmalar, şarkı söyleme çalışmaları ve çalgı eğitimi çalışmalarına yer verilmeli ve etkinlikler düzenlenmelidir. Bu sayede müziğin otizmlili öğrencilere olabilen terapi gücü işleme koyulmuş olabilir. Müzik çalışmalarının yönlendiricisi olan planlar otizmlili bireyler için bireysel olarak hazırlanmalıdır. (Berrakçay, 2008: 84-85). Otizmlili öğrencilerin özellikleri, yeterlikleri ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak bireyselleştirilmiş eğitim programları bireylere özel oluşturulmalıdır (Eren, 2012: 16).

Otizmlili bireylere uygulanması planlanan öğretim yaklaşımlarının bilimsel özelliklerde olması, ayrıca bu yöntemlerin uygulama içeriklerinin de geçerli, güvenilir ve genellenebilir niteliklerde olmasına dikkat edilmelidir. Bu yöntemlerden olan yanlışsız öğretim yönteminde hedeflenen davranışla ilgili araç-gereçler ve uyarılar programlanarak otizmlili öğrenciye verilir. Bireyin hata yapmasını önlemek amacıyla ipuçları etkili biçimde verilmeye çalışılır (Eren, 2012: 24).

Müzik Teknolojisi Faaliyetlerinin Gerçekleştirilmesine İlişkin Uygulamalı Bilgiler

Otizmlili bireylerle sürdürülmekte olan çeşitli müzikal çalışmaların bazı durumlarda ses-kayıt teknolojileri ile işlenmesi ve bu türden ürünlerin oluşturulması gerekebilmektedir. Otizmlili bireylerin, öğretmenlerinin, ailelerinin ve stüdyo çalışanlarının bulunduğu sosyal ortamda hem iletişim hem de iş akışı devam etmektedir. Bu bakımdan otizmlili bireylerin sıklıkla bulunmadığı bu tür okul ve ev ortamları dışında otizmlili bireyler nasıl iletişim kurabileceklerini, nelerle karşılaşabileceklerini ve nasıl davranışlarda bulunabileceklerini bilemeyeceklerdir. Bu tür iletişim ve iş ortamlarında da otizmlili bireylerin rahat bulunabilmeleri için önlemlerin ve hazırlıkların yapılmasında fayda bulunmaktadır. Ayrıca faaliyetlerin daha kalıcı ve yaygınlaşabilir olması için mümkünse imkanlar dahilinde profesyonel ortam ve uzmanlardan yararlanılması daha doğru bir karar olabilir. Otizmlili öğrencilerin bu faaliyetlerinde ilk deneyimlerinin daha başarılı kazanımlarla ilerlemesi için bu tez çalışması dikkatle incelenebilir önemliliktedir.

Otizmlili bireylerle yapılabilecek ses-görüntü kayıt çalışmalarında ortaya çıkabilecek agresif ve stresli tutum ve davranışları önleyebilmek için eğitimciler, tonmaysterler ve ailelere yönelik bilgilendirme çalışmaları düzenlenmelidir. Bu tür ön hazırlıklar ve çalışmalar, otizmlili bireylere motivasyon verme, özel ihtiyaçların doğru karşılanması ve onların gösterebilecekleri davranışları anlamaya yönelik içeriklere sahip olmalıdır. Otizmlili bireylerin müzikal

performanslarını ses kayıt teknolojileri kullanarak kalıcılaştırılması ve çevreye örnek olarak sunulabilmesi için eğitimcilerin ve ailelerin teşvik edilmesi önemli bir gerekliliktir (Özdamar, 2024: 95-97).

Otizimli bireylerle gerçekleştirilecek görsel ve işitsel kayıt çalışmalarında stüdyoda görevli olan tonmayster ve diğer teknik görevlilerin otizmli bireylerle tavır ve tutumları, çalışma iletişimi, sosyal iletişimi dikkatli ve empatiye açık olmalıdır. Çalışma ortamını geren-zorlaştıran değil aksine yumuşatan-rahatlatan özelliklerde olmalıdır. Otizmli bireylerin ses yüksekliklerine ve çeşitli ses türlerine hassasiyetleri olabileceğinden stüdyoda teknik donanımdan çıkan-çıkabilecek sesleri önceden belirleyerek kontrol altına almalıdır. Işıklandırmaların da gözden geçirilmesi gerekmektedir (Özdamar, 2024: 95-97).

Müzik eğitimcilerinin otizmli bireylerle yapmayı planladığı stüdyo çalışmalarında uygulayacağı öğretim yöntem ve teknikleri de dikkatli olması gereken bir durumdur. Deneme yanılma yöntemi tercih edilmemeli, önceden yapılandırılmış ve seçilmiş özel stratejiler seçilerek uygulanmalıdır. Bu tür çalışmalar sırasında kullanacağı öğretim yönergeleri de açık ve anlaşılır olmalıdır (Özdamar, 2024: 95-97).

Müzik Topluluklarındaki Müzikal Faaliyetlere ilişkin Uygulamalı Bilgiler

Otizimli bireylerle bireysel, gruplar halinde ve daha çok sayıda topluluklar halinde müzik çalışmaları yapılmaktadır. Bu tür faaliyetlerde öğretmenlerin uygulayacağı yöntem, teknikler ve materyaller de değişiklikler gösterebilmektedir. Öğretmenlerin hem akademik bilgi akışını hem de doğru sosyal iletişimi sağlayabilmek için ayrıntılı hazırlık yapmaları gerekmektedir.

Bu alanlarda yapılacak eğitimler bireysel de olabilir toplu da olabilir. Toplu ortamlarda da yapılabilirse bu kazanımlar özel gereksinimli bireylerin okul hayatlarındaki akademik ve sosyal deneyimlerinde artılar sağlayabilecektir. Topluluk faaliyetlerinde belirlenmiş olan kurallara alışabilir ve dersin süresinde-eğitim ortamlarında sınıf ortamında kalabilme süresini de artırabilir. Müzik eğitimi sayesinde otizmli bireylerin motor ve dil becerilerinde ilerleme, etkili iletişim kurmada daha başarılı olma, problemleri davranışlarında azalma ve sosyal yaşam içinde toplumsal kurallara uyma becerilerini arttırma gibi olumlu değişiklikler olabilmektedir (Altıncıoğlu, 2023: 8-9-16).

Aile Katılımı İlgili Uygulamalı Bilgiler

Diğer özel gereksinimli çocukların ebeveynleri gibi otizmli bireylerin aileleri de çocuklarını neredeyse 24 saat gözetim altında tutmaktadırlar. Çocuklarının sosyal-akademik eğitimleri-ilişkileri ve öz bakım beceri alışkanlıkları gibi gelişim ve durumlarını da dikkatle takip etmektedirler. Özellikle okul dışındaki eğitim pratiklerini evlerinde yaparken, çocuklarının öğrenmeye çalıştığı kazanımları sık tekrar ve pekiştirmelerle çalıştırmakta, çocuklarının evdeki öğretmenleri de olabilmektedirler. Bu açıdan bakıldığında otizmli çocukların ailelerinin de çocuklarının aldıkları eğitimleri eğer deneyim sahibi değillerse almalarında büyük fayda vardır.

Müzik alanında çalışmalar yapılırken otizmli bireylerin ebeveynlerini desteklemek ve motive etmek, çocuklarını müzikal yeteneklerini geliştirmesi ve müziğe olabilecek bağlılığını devam ettirebilmesi açısından önemli olabilir. Bunun için otizmli veya özel gereksinimleri olan başarılı müzisyenlerin etkili deneyimleri ailelerle paylaşılarak, bu örneklerin onlara güç ve destek olması sağlanabilir. Otizmli çocukların kazanımlarının, çabalarının ve başarılarının düzenli olarak ailelere anlatılması, ailelerin müzik eğitimine olan bağlılığını ve kendi emeklerine olan güvenlerini artırılabilir (Özdamar, 2024: 8-9).

Otizm Spektrum bozukluğu tanısı almış çocukların ebeveynlerine de orff eğitimleri verilerek ev ortamında kendilerinin de ailecek müzik çalışmaları yapmalarına imkân verilebilir.

Bu sayede okul ortamı dışında da çocuklar ve aile büyükleri arasında etkili iletişim kurma potansiyelleri artırılabilir (Kılıç, 2019: 45).

Sosyalleşme Gelişimine Destek Olunmasına Yönelik Uygulamalı Bilgiler

Otizimli bireylerin sıklıkla dil gelişimi-kullanımı ve sosyal ortamlarda kendisinin de bir birey olma duruşunu sağlama becerilerinde yetersiz oldukları bilinmektedir. Bu tür yetersizliklerin olumlu yönde iyileştirilmesi ve geliştirilmesi için otizimli bireylerin kendilerine uygun sosyal ortamlarda bulunması, başka bireylerle ortak çalışmalar yapması ve diğer bireylerle etkileşime geçmesinin gerekli olduğu bilinmektedir. Bu tür sosyal ortamlarda bulunan otizimli öğrenciler ve arkadaşları dikkatli biçimde gözlenmeli, bu tür faaliyetlerde otizimli öğrencinin olumsuz bir geri bildirim almaması için özen gösterilmelidir. Bir olumsuzluk yaşanması halinde otizimli öğrencilerin bir süre ara verilse dahi yeniden bu tür sosyal ortamlara girmesi ve alışmasında zorluklar yaşanabilecektir.

Otizimli bireylerle gerçekleştirilecek müzik çalışmalarında önemli hedef müziği kullanmaktır. Müzikal faaliyetlere ilgisi ve algısı olumlu olan otizimli bireylerin, müzikal potansiyellerini sosyal ortamlar içinde diğer bireylerle birleştirici etkinlikler içinde kullanması sayesinde sosyalleşme sağlanabilir. Sosyal ortamlara müzik aracılığı ile girebilen bireylerin, toplum içinde saygınlığı ve güveni yükselmektedir. İşlevsel biçimde hazırlanmış ve uygulanmış olan müziksel etkinlikler otizimli bireylerin psikolojisine de olumlu katkılar sağlamaktadır. Var olan problemleri davranışlar yerini müzikal davranışlara bırakmaktadır (Berrakçay, 2008: 84).

Otizimli bireylerin sosyal olarak gelişimleri açısından diğer bireylerden farkı, kendilerinin bireysel olarak sosyalleşme sürecini tamamlamakta zorlanabilmeleridir. Ailesi bu sürece destek olmakla başlayabilir. Fakat sadece aile ortamında olmak da yeterli sosyalleşme için tam destek sunamayacaktır. Müzikal ortamlarda sosyalleşme ise otizimli bireylerin hem bilişsel hem de akademik alanda birikimlerine katkılar sağlayabilecektir. Sosyalleşme sürecinin başlatılmasında müzik bir araç olarak kabul edilebilir. Özel gereksinimli bireylerin resim, müzik ve hatta spor gibi alanlarda yetenek ve ilgilerinin erken zamanlarda belirlenmesi sayesinde bu bireyler sosyalleşmelerinde daha hızlı birikimler elde edebileceklerdir (Altıncıoğlu, 2023: 8-9-16).

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Ülkemizde otizm ve müzik ilişkisinde yazılmış olan 22 lisansüstü tez çalışması; giriş, bulgular, sonuçlar ve öneriler bölümlerinde yer vermiş oldukları bilgiler bakımından incelenmiş ve bu alanda eğitimler veren ve alana ilgi duyanlara uygulamalı bilgiler verme durumları açısından analiz edilmiştir. Bu analizler otizimli bireylerin: genel müzikal çalışmalarına ilişkin, müzik teknolojisi faaliyetlerinin gerçekleştirilmesine ilişkin, müzik topluluklarındaki müzikal faaliyetlere ilişkin, aile katılımına ilişkin ve sosyalleşme gelişimine destek olunmasına ilişkin uygulamalı bilgiler başlıkları altında sunulmuştur. Otizm ve müzik alanında uygulamalı bilgilerin çok daha fazla başlıklarla ilişkili olduğu ve incelenerek açıklanabileceği düşünülürse, müzik ve otizm alanında uygulamalı bilgiler sunan sınırlı sayıda lisansüstü tez araştırması olması dikkat çekici bir sonuç olmaktadır.

Lisansüstü çalışmaların ve akademik yayınların; belirli bir hipotez-problem ve bu hipotez-problemlerin çözümü veya incelenmesi için gerekli verilerin toplanması, edinilen verilerin çeşitli bilimsel-akademik yol ve yöntemlerle işlenerek bulguların ve tüm bunlarla ilgili çözüm önerilerini sunulduğu yayınlar olduğu bilinmektedir. Bu tür akademik-bilimsel çalışmaların oldukça karmaşık ve emek verilen üretim süreçleri olduğu açıktır. Bu nitelikleri ile bilimsel çalışmaların açıklayıcı yönünün ağır basması beklenen bir durum olmaktadır. Fakat araştırmaların ilgili oldukları alanla ilgili olarak sınırlı bir bölüm olarak sunulacak olsa dahi,

özel eğitim ve müzik alanında eğitimcilere, öğrencilere ve alana ilgi duyanlara öğretici uygulamalı bilgiler sunmasının beklenebilecek bir durum olduğu düşünülmektedir. Bu bakımdan otizm ve müzik gibi birbirlerini destekleme güçleri yüksek olan iki disiplinle ilgili sadece tez araştırmalarında değil tüm araştırma türlerinde, kısmi de olsa araştırılan konuya destek olacak uygulamalı bilgiler verilmesinin, bu bilgilerin kavramsal çerçeve gibi başlıklarda veya diğer alt başlıklarda sunulmasının alana etkili biçimde katkılar sağlayabileceği düşünülmektedir.

Ülkemizde yirmi yılı aşkın süreyi içine alan 2004-2025 yılları arasında müzik ve otizm alanında sadece 22 lisansüstü tez çalışmasının olması, otizmlili bireylerin sosyal gelişimine ciddi oranda olumlu katkılar sağladığı bilinen müzik alanı için yetersiz bir sayı olarak değerlendirilebilir. Güzel sanat alanlarını içine alan tüm eğitim ve etkinlikler normal gelişim gösteren bireylere olduğu kadar özel gereksinimli bireyler için de birçok gelişim alanında destekleyici kazanımlar sunmaktadır. Bu bakımdan hem otizmlili bireyler için hem de tüm özel gereksinimli bireyler için etkili kazanımlar sunan müzikal faaliyetleri ilgilendiren araştırmaların ve aday araştırmacıların artırılmasının alana faydalar sağlayabileceği düşünülmektedir.

Bu eğitim alanında uygulamalı bilgilerin sunumunun az olmasının nedenlerinden birisinin otizmlili öğrencilerin her birisinin diğerinden farklı özel gereksinim belirtilerinde ve farklı müzikal ilgi seviyelerinde olması olduğu düşünülebilir. Fakat yine de bu alanda çalışan, öğretmenlik ve akademik deneyimleri olan eğitimci ve araştırmacıların her türlü akademik yayın ve araştırmasında, alanda eğitimcilik yapacak-yapan öğretmenlere faydalı olabilecek uygulamalı bilgilerini paylaşımlarının önemli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akıncı, M. Ş. (2017). Müzik Öğretmenlerinin Özel Gereksinimli Öğrencilerle Müzik Uygulamalarına İlişkin Özyeterlik Algıları. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Akıncıoğlu, Çolak, M. (2022). Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocukların Eğitsel Değerlendirme ve Tanılama Süreçlerinin İncelenmesi. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Altıncıoğlu, R.E. (2023). Müziğin Otizmlili Bireylerin Akademik Başarılarına ve Sosyalleşme Süreçlerine Etkileri: İzot İzmir Otizm Orkestrası ve Korosu Örnek Olayı. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Berrakçay, O. (2008). Müziğin Bir Yaygın Gelişimsel Bozukluk Tipi Olan Otizmde Ortaya Çıkan Problemlili Davranışlar Üzerindeki Etkisi: Ritim Uygulaması Çerçevesinde 4 Örnek Olay. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Birkan, B. (2014). Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar. S. Vuran (Ed.). Özel Eğitim (209-260). Maya Akademi Yayıncılık: Ankara (3. Baskı).
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Eren, B. (2012). Orff Yaklaşımına Göre Hazırlanan Müzik Etkinlikleri İçinde İpucunun Giderek Azaltılması Yöntemi ile Yapılan Gömülü Öğretimin Otistik Çocuklara Kavram Öğretmedeki Etkililiği. [Yayınlanmamış doktora tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Ersöz Ünal, A. (2006). Sanat Eğitiminin Otizmlili Çocukların Duyusal Problemleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Trakya Üniversitesi.

- Karabey, R. (2024). Türkiye’de 2000-2024 Yılları Arasında Yayımlanmış, Otizm Spektrum Bozukluğu ve Müzik Eğitimi Konulu Çalışmaların İncelenmesi. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi.
- Karasar, N. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kılıç, Y. (2019). Orff Yaklaşımı ile Hazırlanan Müzik Etkinliklerinin Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Öğrencilere Öğretiminde Eşzamanlı İpucuyla Öğretimin Etkililiği. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Marmara Üniversitesi.
- MEB, (2000). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği.
- Özdamar, S. Z. (2024). Profesyonel müzik stüdyosu kayıtlarında otizmlili yeteneklerin icra pratiklerinin incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Çanakkale Üniversitesi.
- Özdemir, G. (2020). Türkiye’de Eğitim Alanında Otizm Üzerine Yapılmış Tezlerin İncelenmesi. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Palancı, M. (2013). Özel Gereksinimli Çocuklar. Ş. I. Terzi (Ed.), Eğitim Psikolojisi (477-509). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Tatlı, B. (2023). Müziğin 08-18 Yaş Arası Otizm Spektrum Bozukluğu Tanısı Alan Çocuklar Üzerindeki Etkileri. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.

Farklı Öğrenenlere Yönelik Eğitimci Eğitimlerinin Önemi
The Importance of Training Educators for Different Learners

Orçun Berrakçay

İzmir Demokrasi Üniversitesi

tenorcun@hotmail.com

Özet

Özel gereksinimli bireyler akademik eğitim süreçleri boyunca sadece özel eğitim öğretmenlerinden değil, müzik, resim, beden eğitimi başta olmak üzere; kaynaştırma öğrencisi olduğu durumlarda diğer tüm branş dersleri kapsamında farklı alan öğretmenleriyle çalışmaktadırlar. Bu kapsamda öğretmenlerin özel gereksinimli bireyler ile çalışma konusunda temel düzeyde bilgi ve becerilerinin olması büyük önem arz etmektedir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde özel öğrenme güçlüğü, dehb, otizm gibi alanlarda eğitimcilerin farkındalık düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir. Bunun haricinde farklı branşlardaki lisans düzeyi derslerde özel gereksinimli bireylere ilişkin müfredatların yetersiz olduğu yapılan çalışmalarda belirtilmektedir.

Tüm bunların haricinde, öğretmenlerin KPSS ile atanma süreçlerine bakıldığında atamaların norm açığı olan okullardaki kadrolara yapıldığı görülmektedir. Fakat özel eğitim uygulama okulu vb. türlerdeki okullarda, öğrencilerin tamamı özel gereksinimli bireylerden oluşmaktadır. Bu alanda herhangi bir özel eğitim bilgisine sahip olmadan, yalnızca öğretmenlik branşının vermiş olduğu yeterlilik ile göreve başlayan öğretmenlerin kapsayıcı eğitim anlayışı çerçevesinde farklı gelişimsel düzey, bilişsel beceri ve sosyo-duygusal ihtiyaçlara sahip öğrencileri tanıma, etkili bir öğretim stratejisi geliştirme ve bireyselleştirilmiş eğitim programları uygulama konusunda zorlanmalarını da beraberinde getirebilmektedir. Tüm bu alanlar birlikte ele alındığında öncelikli olarak tüm eğitimcilerin lisans düzeyinden itibaren özel gereksinimli/farklı öğrenen bireylerin ihtiyaçları hakkında bilgi ve donanımlarının artırılması önem taşımaktadır. Bunun yanında öğretmen olarak atama süreçlerinde etkin bir eğitim ortamının oluşturulabilmesi amacıyla (I) özel eğitim uygulama okulu vb. türde bir okula atanan öğretmenin bu alanda kapsamlı bir hizmet içi eğitime tabii tutulması, (II) bu tür okullara atanacak olan öğretmenlerin daha öncesinde özel gereksinimli bireyler ile çalışma konusunda uzmanlaşacakları bir yüksek lisans / uzmanlık eğitimleri sonrasında bu okullar için ayrıca açılan kadrolar ile atamalarının yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Özel gereksinimli birey, eğitim, uzmanlık, eğitimci eğitimi

Abstract

Throughout their academic journey, individuals with special needs interact not only with special education teachers but also with instructors from diverse disciplines—particularly music, visual arts, and physical education. When these individuals are integrated into inclusive classrooms, they work with teachers of all subject areas. Therefore, it is critically important that all educators possess at least foundational knowledge and competencies regarding the education of students with special needs.

A review of existing studies reveals that educators tend to exhibit low levels of awareness in areas such as specific learning disabilities, attention deficit hyperactivity disorder (ADHD), and autism spectrum disorder. Additionally, research indicates that undergraduate programs across various teaching disciplines often lack adequate curricular content concerning individuals with special needs.

Moreover, an analysis of teacher assignment procedures via the Public Personnel Selection Examination (KPSS) shows that appointments are typically made to fill vacancies in schools with open teaching positions. However, institutions such as special education practice schools exclusively serve students with special needs. Assigning teachers to these schools solely based on their subject area qualifications, without prior training in special education, may result in significant challenges. These may include difficulties in recognizing students' diverse developmental, cognitive, and socio-emotional needs; developing effective instructional strategies; and implementing individualized education programs (IEPs) within the scope of inclusive education.

In light of these findings, it is essential to enhance all educators' knowledge and competencies regarding the needs of individuals with special needs and diverse learning profiles starting at the undergraduate level. Furthermore, to establish an effective educational environment in teacher assignment processes, it is recommended that: (I) teachers appointed to special education practice schools undergo comprehensive in-service training, and (II) those intending to work in such schools complete a graduate or specialization program focused on special education, followed by their appointment to designated positions in these institutions.

Keywords: Special needs individual, education, expertise, educator training

GİRİŞ

Özel gereksinimli bireylerin eğitim süreçleri, bu bireylerin bireysel ihtiyaçlarına uygunlaştırılmış eğitim anlayışlarını zorunlu kılmaktadır. Bu süreçte eğitimcilerin, yalnızca alanları ile ilgili bilgi ve becerilere değil, aynı zamanda özel gereksinimli bireylerin gelişimsel, bilişsel ve sosyo-duygusal gereksinimleri konusunda da donanımlı olmaları gereklidir (Friend & Bursuck, 2019). Kaynaştırma uygulamalarının yaygınlaşmasıyla, özel eğitim alanı sadece özel eğitim uzmanlarından ibaret olmayıp, bütün branş öğretmenlerinin ortak sorumluluğu haline gelmiştir.

Ancak, ülkemizde öğretmenlerin KPSS ile atandıkları norm açıkları bulunan okullarda göreve başlamaları ve bu okulların özel eğitim uygulama okulu gibi tüm öğrencilerin özel gereksinimli bireyler olduğu yerler olması, önemli bir problem oluşturmaktadır. Bu öğretmenler genelde, lisans müfredatında veya hizmet içi eğitimlerde kapsamlı bir özel eğitim eğitimi almadan görevlerine başlamaktadırlar.

Güncel araştırmalar, lisans düzeyinde özel gereksinimli bireylere yönelik ders içeriklerinin yetersiz olduğunu, öğretmenlerin özel eğitim alanındaki farkındalıklarının düşük düzeyde olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, hizmet içi eğitimlerin de öğretmen yetkinliklerini artıracak seviyede olmadığı görülmektedir.

Bu durum, eğitimde kapsayıcılık ilkesinin tam anlamıyla hayata geçirilmesini engellemektedir. Dolayısıyla, eğitimci eğitimlerinin lisans düzeyinden başlayarak sistematik ve kapsamlı bir şekilde planlanması ve uygulanması gerekmektedir. Ayrıca, özel eğitim uygulama okullarına atanan öğretmenlerin bu alanda uzmanlaşması için yüksek lisans veya uzmanlık programlarının zorunlu hale getirilmesi önerilmektedir.

Eğitimci Eğitiminin Özel Gereksinimli Bireylerin Eğitimi Üzerindeki Etkisi

Özel gereksinimli bireylerin eğitiminde, öğretmenlerin bilgi ve becerileri başarıyı doğrudan etkilemektedir. Eğitimci eğitimi, öğretmenlerin bu bireylerle etkileşim kurarken uygun yöntem ve stratejiler geliştirmesine olanak tanır. Kapsayıcı eğitim perspektifinde, tüm öğretmenlerin özel eğitim alanında temel düzeyde bilgi ve beceri edinmeleri gerekmektedir (Friend & Bursuck, 2019).

Olumsuzlukların başında, öğretmenlerin özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçlarını doğru anlamaması veya uygun eğitim yöntemlerini uygulayamaması gelmektedir. Bu durum, öğrencilerin akademik ve sosyal gelişiminde geriliklere yol açabilir.

Jackson ve Parker (2023) çalışmasında, özel eğitim öğretmenlerinin görevde kalmalarını engelleyen stres, tükenmişlik ve işten ayrılma gibi sorunlarla başa çıkabilmeleri için dayanıklılık geliştirmelerinin kritik önemde olduğu vurgulanmaktadır. Yazarlar, öğretmenlerin bu zorluklarla mücadele ederken güçlü bir mesleki öz-yeterlik duygusuna, destekleyici sosyal ve profesyonel ilişkiler ağına ve etkin stres yönetimi stratejilerine ihtiyaç duyduklarını belirtmektedir. Ayrıca, yeni öğretmenlerin özellikle pandemi sonrası artan iş yükü ve zorluklarla başa çıkmak için esnek ve uyum sağlama kapasitelerinin desteklenmesi gerektiği; bu amaçla öğretmen eğitimi programlarında pratik, somut ve sürdürülebilir dayanaklar sağlayan müdahalelerin önem kazandığı ifade edilmektedir. Çalışma, eğitim yöneticileri ve öğretmen hazırlık programlarının, öğretmenlerin mesleki dayanıklılığını artırmak üzere zaman yönetimi, öz bakım, destek sistemlerinin tanımlanması ve işbirliği gibi alanlarda stratejileri öncelikle ele alması gerektiğini önermektedir (Jackson & Parker, 2023, s. 57-59).

Aile açısından bakıldığında ise; "Öğretmenler, özel öğrenme güçlüğü yaşayan çocukların okuma yazma eğitimi sürecinde ailelerle iletişim ve iş birliğinin yetersiz olduğunu; ailelerin sahip olduğu yanlış ve eksik bilgiler nedeniyle beklenen desteğin sağlanamadığını belirtmişlerdir. Öğretmenler, ailelerin çocuklarının ödevlerine yardımcı olmaları ve evde tekrar çalışmalar yapmaları için iş birliği yapmaları gerektiğini vurgulamıştır. Ebeveynler ise çocuklarının eğitimine katılabilmek için özel öğrenme güçlüğü, ses temelli cümle yöntemleri ve öğretim ilkeleri hakkında bilgi ve beceri kazanmaları gerektiğini ifade etmişlerdir. Tüm öğretmenler, okuma yazma eğitimi sürecinde aile katılımının gerekliliğini vurgularken, bu konuda ailelere daha önce eğitim verilmediğini belirtmişlerdir" (Kayahan Yüksel & Emmioglu, 2021, s. 45-46).

Lisans Programlarında Özel Eğitim Müfredatının Durumu

Türkiye’de lisans düzeyindeki birçok öğretmen eğitimi programında özel eğitimle ilgili dersler ya yoktur ya da yetersizdir. Araştırmalar, öğretmen adaylarının özel eğitim alanında hazırlıklarının eksik olduğunu göstermektedir.

Bu durum sadece özel eğitim öğretmenlerini değil, aynı zamanda kaynaştırma uygulaması kapsamında özel gereksinimli öğrencilerle çalışan diğer branş öğretmenlerini de kapsamaktadır. Bu nedenle eğitim fakültelerinin içeriklerini güncellemeleri ve özel eğitimle ilgili zorunlu dersler koymaları gereklidir.

Hizmet İçi Eğitimlerin Öğretmen Yeterlilikleri Üzerindeki Rolü

Lisans eğitimindeki eksiklikler, hizmet içi eğitimlerle kısmen telafi edilmeye çalışılsa da, yapılan birçok çalışma söz konusu eğitimlerin yetersiz ve tutarsız olduğunu göstermektedir. Hizmet içi eğitimlerin planlanması, güncellenmesi ve öğretmenlerin güncel özel eğitim yaklaşımlarına yönelik bilgilerini geliştirmesi açısından kritik önem taşımaktadır.

Özel eğitimde hizmet içi eğitimin öğretmenlerin tutum, bilgi ve uygulama becerilerini artırmada etkin bir araç olduğunu belirtmektedir. Ancak çeşitlendirilmiş ve sürekli güncellenen eğitim programları yeni ihtiyaçlara hızlı cevap verebilmek için zorunludur.

Atama Politikaları ve Uzmanlık Eğitimi Gereksinimi

KPSS ile atanan öğretmenlerin büyük çoğunluğu, norm açığı olan okullara görevlendirilmektedir. Ancak bu okullar, yoğun olarak özel gereksinimli bireylerin eğitim aldığı

özel eğitim uygulama okulları gibi yapılar olabilmektedir. Bu atamalarda öğretmenlerin özel eğitim bilgisi olmadan görev yapmaları, eğitim hizmetlerinin niteliğini düşürmektedir.

Bu nedenle, bu tür okullara atanacak öğretmenlerin önceden özel eğitim alanında uzmanlaşmaları, yüksek lisans veya sertifika programları ile bilgi ve becerilerini artırmaları gerekmektedir. Böylece eğitim kalitesi yükseltilebilir.

YÖNTEM

Bu araştırma, mevcut literatür ve akademik kaynaklar temel alınarak yapılan nitel bir literatür taraması çalışmasıdır. Çalışmada öncelikle özel gereksinimli bireylere yönelik eğitimci eğitimlerinin önemi, lisans müfredatlarının içerikleri, hizmet içi eğitim uygulamaları ve öğretmen atama politikalarına ilişkin ulusal ve uluslararası akademik yayınlar, bilimsel dergiler, lisansüstü tezler, resmi raporlar ve politika belgeleri sistematik olarak incelenmiştir. Literatür taraması sürecinde “özel gereksinimli bireyler”, “eğitimci eğitimi”, “özel eğitim müfredatı”, “hizmet içi eğitim”, “kapsayıcı eğitim” ve “öğretmen atama süreçleri” gibi çeşitli anahtar kelimeler kullanılmıştır. Elde edilen veriler, önce kalite ve güncellik kriterlerine göre değerlendirilmiş, sonra tematik analiz yöntemi ile içerik açısından sınıflandırılmıştır. Bu sayede, öğretmenlerin özel gereksinimli bireylerin eğitiminde karşılaştığı güçlükler, eğitim düzeylerindeki eksiklikler ve hizmet içi eğitimlerin etkililiği gibi kilit alanlarda bütünsel bir bakış açısı sağlanmıştır. Ayrıca, atama politikalarının özel eğitim uygulama okullarındaki öğretmenlerin yeterliliklerine etkisi üzerinde odaklanılmış ve mevcut uygulamaların iyileştirilmesine yönelik somut öneriler geliştirilmiştir. Çalışmanın yöntemi, betimsel ve analitik bir perspektifle literatür üzerindeki boşlukları ortaya koymayı ve teorik bilgiler doğrultusunda uygulanabilir çözüm önerileri sunmayı hedeflemiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Özel gereksinimli bireylerin eğitiminde öğretmenlerin bilgi ve beceri düzeyleri, öğrencilerin gelişimsel ve akademik başarıları açısından büyük önem taşımaktadır. Yapılan araştırmalar, öğretmenlerin DEHB (Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu) alanına ilişkin farkındalıklarının ve müdahale becerilerinin yetersiz olduğunu göstermektedir. DEHB, davranışsal sorunların yanı sıra öğrenme süreçlerine etki eden birçok bilişsel zorluk içerdiğinden, öğretmenlerin bu durumu tanıma ve uygun öğretim stratejileri geliştirme becerileri kritik bir rol oynamaktadır (Özdemir, Kaya & Gül, 2021). Ancak pek çok öğretmenin bu konuda yeterli bilgiye sahip olmaması, DEHB’li öğrencilere yönelik bireyselleştirilmiş eğitim uygulamalarının eksik kalmasına neden olmaktadır. Aynı şekilde, otizm spektrum bozukluğu alanında da öğretmenlerin farkındalık ve bilgi düzeyinin düşük olduğu, dolayısıyla bu öğrencilerin sosyal ve iletişim becerilerine yönelik eğitimlerin yetersiz kaldığı vurgulanmaktadır. Otizmlili bireylerin eğitimi için öğretmenlerin hem özel eğitim alan bilgisi hem de bireysel özelliklere uyarlanmış pedagojik yaklaşımları bilmeleri elzemdir.

Özel öğrenme güçlüğü ise, akademik performansı direkt etkileyen ancak dıştan görünmeyen bir sorun olması sebebiyle öğretmenlerin dikkatini çekmesi zorlaşan bir alandır. Bu konuda da öğretmenlerin temel düzeyde bilgi alma ihtiyaçları olduğu tespit edilmiştir. Bu eksiklikler, özellikle kaynaştırma uygulamalarında, diğer branş öğretmenlerinin öğrenci ihtiyaçlarını anlamada yetersiz kalması ile eğitim kalitesinin düşmesine yol açmaktadır. Kaynaştırmada öğrenciyle doğrudan temas eden ve farklı derslerde görev alan müzik, beden eğitimi, resim gibi branş öğretmenlerinin özel eğitim bilgisi olmadan çalışması, bu bireylerin ihtiyaçlarının karşılanmasını sınırlamaktadır.

Lisans düzeyinde yapılan araştırmalar, öğretmen adaylarının özel gereksinimli bireylere dair ders sayılarının ve içeriklerinin eksikliğini ortaya koymaktadır. Özellikle genel öğretmenlik

programlarında özel eğitim derslerinin isteğe bağlı olması veya az sayıda yer alması, mezunların bu alanda donanımlı olmamasına neden olmaktadır. Bu eksiklik, öğretmenlerin göreve başlaması ile birlikte eğitim sürecinde karşılaştıkları zorlukları artırmakta, öğrenci ihtiyaçlarına uygun müdahalelerin yapılamamasına sebep olmaktadır. Ayrıca hizmet içi eğitim uygulamalarının da genellikle kısa süreli ve yüzeysel kalması, bu bilgi eksiklerinin giderilmesinde yetersiz kalmaktadır. Hizmet içi eğitim programlarının güncellenmesi, uygulamalı ve sürekli hale getirilmesi, öğretmenlerin güncel özel eğitim yaklaşımlarını takip etmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Atama politikalarının bu çerçevede önemini vurgulamak gerekir. KPSS ile atamalarda özel eğitim alanında uzmanlaşma şartı olmaksızın yapılan atamalar, özel eğitim uygulama okullarında görev alan öğretmenlerin yeterliliğinin düşmesine, eğitim kalitesinin olumsuz etkilenmesine yol açmaktadır. Özel gereksinimli bireylere yönelik özelleşmiş eğitim gereksinimleri, bu alanda uzmanlaşmış öğretmenler tarafından karşılanmadığında, öğrencilerin gelişim önünde ciddi engeller oluşmaktadır. Bu nedenle, bu okullara atanacak öğretmenlerin yüksek lisans veya sertifikasyon gibi uzmanlık programlarından geçmeleri, eğitim hizmetlerinin niteliğinin artırılması açısından stratejik bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir.

Eğitimcilerin tutum ve farkındalıklarının geliştirilmesi de eğitimci eğitimlerinin temel hedefleri arasında yer almalıdır. Çünkü özel gereksinimli bireylerin eğitimindeki başarının sadece bilgi aktarımı ile değil, olumlu tutum ve pedagojik yaklaşımlar ile mümkün olduğu literatürde sıkça vurgulanmaktadır (Friend & Bursuck, 2019). Eğitim programlarının bu boyutu da dikkate alarak şekillendirilmesi, eğitimcilerin kapsayıcı eğitim anlayışını benimsemeleri ve sürdürebilmeleri açısından kritik değerdedir.

Sonuç olarak, öğretmenlerin özel gereksinimli bireylerin eğitimine yönelik bilgi ve becerilerinde görülen eksiklikler, öğrenme güçlüklerinden otizme kadar farklı alanlarda öğrencilerin gereksinimlerine uygun eğitim sağlanmasını zorlaştırmaktadır. Hem lisans düzeyinde hem de hizmet içi eğitimlerde yapılacak düzenlemeler ile öğretmenlerin bu alandaki yeterliliklerinin artırılması, özel gereksinimli öğrencilerin eğitimde fırsat eşitliği ilkesi doğrultusunda desteklenmesini sağlayacaktır. Ayrıca, atama süreçlerinde uzmanlaşmanın zorunlu hale getirilmesi ve kapsamlı hizmet içi eğitimlerin yaygınlaştırılması bu hedefe ulaşmak için kritik unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Böylece, eğitim sisteminin kapsayıcılık ilkesi doğrultusunda ilerleyerek, özel gereksinimli bireylerin potansiyellerini en üst düzeye çıkarılması mümkün olacaktır.

SONUÇ

Özel gereksinimli bireylere yönelik eğitimci eğitimlerinin önemi, kapsamlı bir şekilde ele alındığında, bu alandaki öğretmen donanımının artırılmasının eğitim kalitesi ve etkili öğrenme süreçleri için vazgeçilmez olduğu ortaya çıkmaktadır. Literatür ve mevcut uygulama analizleri, öğretmenlerin özel eğitim alanındaki bilgi ve becerilerinin yetersizliğinin, öğrencilerin akademik başarılarını ve sosyal gelişimlerini olumsuz etkilediğini göstermektedir. Bu durum, sadece bireysel farklılıkları olan öğrenciler için değil, genel eğitim sisteminin kapsayıcılık hedefleri açısından da ciddi bir engel teşkil etmektedir. Öğretmenlerin lisans eğitimlerinden itibaren özel gereksinimli bireylere dair kapsamlı, güncel ve uygulamalı bilgilerle donatılması gerekliliği, eğitim politikalarının ve programlarının öncelikli gündemlerinden biri haline gelmelidir. Hizmet içi eğitimlerin niteliğinin artırılması, öğretmenlerin karşılaştıkları zorlukları aşmalarında ve yeni pedagojik yaklaşımları benimsemelerinde önemli bir araç olacaktır. Aynı zamanda, özel eğitim uygulama okullarına atanan öğretmenlerin belirli bir alanda uzmanlaşmaları, hem eğitim süreçlerinin etkinliğini hem de öğretmenlerin mesleki doyumunu

yükseltecektir. Bu uzmanlaşma, eğitimde kalitenin sürekliliğini sağlayacak ve öğrenci başarısını artıracak önemli bir faktördür. Özel gereksinimli bireylerin eğitimine yönelik bu tür sistematik ve kapsamlı iyileştirmeler, sadece eğitim ortamlarının niteliğini geliştirmekle kalmayıp, toplumsal eşitlik ve katılımın güçlenmesine de önemli katkılar sağlayacaktır. Sonuç olarak, özel gereksinimli bireylerin eğitiminde daha etkili ve kapsayıcı hizmet sunabilmek için eğitimcilerin mesleki gelişimlerinin desteklenmesi, eğitim sisteminin tüm paydaşlarının sorumluluğundadır ve bu alanın öncelikli politikalar arasında yer alması gerekmektedir. Böylece, farklı öğrenme ihtiyaçlarına sahip tüm öğrencilerin potansiyellerini gerçekleştirebilecekleri, adil ve etkin bir eğitim ortamı oluşturulabilir.

ÖNERİLER

Özel gereksinimli bireylerin eğitimindeki sorunların aşılabilmesi için öncelikle lisans düzeyinde öğretmen yetiştiren programların müfredatlarının güncellenmesi gerekmektedir. Bu güncellemeler kapsamında, tüm öğretmen adaylarının özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçlarına ilişkin teorik ve uygulamalı dersler alması zorunlu hale getirilmelidir. Böylece, mezun olan her öğretmen, farklı gelişimsel özelliklere sahip öğrencilere karşı temel bilgi ve becerilerle donatılmış olacaktır. Bunun yanı sıra, hizmet içi eğitim programlarının kapsamı genişletilmeli ve bu eğitimler yalnızca bilgi aktarımı ile sınırlı kalmayıp uygulama ağırlıklı, sürekli ve güncel içeriklere sahip olmalıdır. Hizmet içi eğitimler, öğretmenlerin özel gereksinimlere yönelik pedagojik tutum ve stratejilerini geliştirecek biçimde planlanmalıdır. Ayrıca, özel eğitim uygulama okullarına atanacak öğretmenlerin, öncelikle yüksek lisans ya da alanlarında uzmanlık sertifikası gibi ileri düzey eğitimler alması sağlanmalıdır. Bu durum, öğretmenlerin hem eğitim süreçlerine daha bilinçli ve donanımlı katılmalarını hem de öğrencilere bireyselleştirilmiş ve nitelikli bir eğitim sunmalarını mümkün kılacaktır. Özel gereksinimli bireylerin eğitimi alanında öğretmenlerin farkındalıklarının artırılması, kapsayıcı eğitim anlayışının sistem içerisinde sürdürülebilir kılınması açısından temel bir gerekliliktir. Eğitim politikaları, bu çerçevede hem öğretmen eğitim programlarını hem de atama sistemlerini yeniden yapılandırmalı ve bu değişiklikleri sürekli izleyerek iyileştirmelidir. Böylece özel gereksinimli bireylerin eğitiminde kalite artırılarak, onların eğitimde fırsat eşitliği sağlamaları ve toplumsal hayata daha etkin katılımları desteklenmiş olacaktır.

KAYNAKÇA

- Friend, M., & Bursuck, W. D. (2019). *Including Students with Special Needs: A Practical Guide for Classroom Teachers* (8th ed.). Pearson.
- Jackson, K., & Parker, L. (2023). Building resilience: Strategies to combat burnout and attrition in new special education teachers. *Journal of Special Education Preparation*, 3(3), 56-70. <https://doi.org/10.33043/JOSEP.3.3.56-70>
- Kayahan Yüksel, D., & Emmioglu, E. (2021). Özel öğrenme güçlüğü yaşayan çocukların okuma yazma eğitimine anne katılımı: Bir eğitim programı taslağı. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 12(5), 36-64. <https://doi.org/10.19160/e-ijer.999351>

Otizmli Bir Tenorun Opera Serüveni
The Opera Adventure of an Autismic Tenor

Recep Ege Altıncioğlu

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

z.koyunseven@hotmail.com

Özet

Otizm bir spektrum bozukluğu olarak bireylerin yaşamını derinden etkilemektedir. Tekrarlayan davranışlar, takıntılar, ani öfke krizleri, bazı konulara hassasiyet (ışık ses koku vb.) ve iletişimde yaşanan çeşitli sorunlar biçiminde gözlenmektedir. Ayrıca her otizmli bireyin kendine özgü tutum ve davranışları da bulunmaktadır. Bu çalışmada otizmli bir birey olarak başladığı yaşam yolculuğunu müzik alanında bir kariyerle sürdüren Recep Ege Altıncioğlu'nun otobiyografik bir araştırma kapsamındaki kendi bireysel çalışma yöntemleri ve opera alanındaki eğitim süreci ele alınmaktadır. Çalışmanın otizmli bireylerin gelişim aşamalarını ve toplumsal yaşamda kendilerini ifade etme ve mesleki kariyer yolculuğu açısından önemli veriler ortaya koyacağı ve örnek teşkil edeceği düşünülmektedir. Çalışma sürecinde sorulara mektuplar şeklinde cevap vermiş verdiği cevapları email yoluyla danışmanına iletmış, araştırmanın raporu bu mektupların bir yansıması olarak ortaya çıkmıştır. Araştırma sürecine özetin yazılması da dahil olmak üzere kendisi yazarak katkıda bulunmuş, eğitim sürecindeki çalışma biçimi, eserleri çalışırken izlediği aşamalar ve yöntemler ile eğitimcilerinin derslerde kendisine verdiği görevleri yerine getirme çabaları kendisi tarafından dile getirilmiştir. Bu yönüyle çalışmanın otizmli bireylerin sınırlarının nasıl aşılabacağına yol göstereceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Otizm, tenor, opera, müzik, kariyer

Abstract

Autism, as a spectrum disorder, deeply affects individuals' lives. It is observed in the form of repetitive behaviors, obsessions, sudden anger attacks, sensitivity to certain subjects (light, sound, smell, etc.) and various problems experienced in communication. In addition, each autistic individual has their own unique attitudes and behaviors. In this study, Recep Ege Altıncioğlu, who started his life journey as an autistic individual and continued his career in music, is discussed in the context of an autobiographical research, his own individual working methods and educational process in the field of opera. It is thought that the study will reveal important data and set an example in terms of the developmental stages of autistic individuals and their ability to express themselves in social life and their professional career journey. During the study, he responded to the questions in the form of letters and sent his answers to his advisor via email, and the research report emerged as a reflection of these letters. He contributed to the research process by writing his own summary, including writing the summary, and his working style during the education process, the stages and methods he followed while working on the works, and his efforts to fulfill the tasks given to him by his educators in the lessons were expressed by him. In this respect, it can be said that the study will guide how to overcome the limits of individuals with autism.

Keywords: Autism, tenor, opera, music, career

GİRİŞ

Otizm spektrum bozukluğu, doğuştan gelen ya da yaşamın ilk yıllarında ortaya çıkan ve bireylerin gelişimini etkilediği için “gelişimsel bozukluk” olarak da adlandırılan bir nörogelişimsel farklılıktır. Beynin yapısını ve işleyişini etkileyen çeşitli sinir sistemi sorunlarından kaynaklanan otizm spektrum bozukluğuna neyin neden olduğu kesin olarak

bilinmemekle birlikte genetik bir alt yapısının olduğu düşünülmektedir. OSB tanısı konulan bireylerde; beslenmede problem yaşama, nesneleri döndürme, öfke nöbeti, birbirini tekrarlayan hareketler, yoğun konsantrasyon, alışkanlıkların dışına çıkamama, ses ve ışığa karşı hassasiyet, belirli alanlara takıntılı olma derecesinde ilgi duyma gibi sorunlar görülmektedir.

Otizm, sosyal iletişimde güçlükler, sınırlı ilgi alanları ve tekrarlayıcı davranışlarla tanımlanan bir nörogelişimsel bozukluk olarak ele alınmaktadır. Literatürde otizm kavramının ilk kez 1943'te Leo Kanner tarafından "erken çocukluk otizmi" olarak tanımlandığı, Kanner'ın bu durumu yalnızlık eğilimi, değişime karşı direnç ve belirgin yetenek farklılıkları gibi üç temel özellik üzerinden açıkladığı belirtilmektedir. Otizme ilişkin tanı ölçütlerinin ise 1967'de ICD-8 ile uluslararası sınıflandırma sistemlerine girdiği ve bu kriterlerin DSM-5'in yayımlandığı 2013 yılına kadar birçok kez değişikliğe uğradığı aktarılmaktadır (Kaba ve Soykan Aysev, 2020'den aktaran Barklı ve Doğan, 2025).

Yargı'nın (2017:21) aktardığına göre, otizm spektrum bozukluğu genel olarak bireylerin iletişim, etkileşim ve sosyal ilişki alanlarında çeşitli güçlükler yaşamasıyla tanımlanmakta; sosyal becerileri öğrenme ve bu becerileri uygun durumlarla ilişkilendirme konusunda sınırlılıklar görülmektedir. Sosyal etkileşim ve iletişimdeki temel güçlüklerin yanı sıra OSB'li bireylerin bu sınırlılıklara bağlı olarak farklı davranışsal ve duygusal özellikler gösterebildiği, ayrıca gelişimsel özellikleri dikkate alındığında yaşam boyu desteğe ihtiyaç duyduklarının vurgulandığı belirtilmektedir.

Garland'ın (2018: XVII) aktardığına göre Lane'in (2014) çalışmasında, OSB'li çocukların önemli bir bölümünün orta-yüksek düzeyde duyuşal işleme güçlükleri yaşadığı belirtilmektedir. Araştırmada çocukların bir kısmının duruş, denge ve bedensel duyuşlara karşı hassasiyet gösterdiği; yaklaşık yüzde 40'ının tat ve kokuya aşırı duyarlı olduğu; bir bölümünün ise genel bir duyuşal fonksiyon bozukluğu sergilediği ifade edilmektedir. Ayrıca birçok OSB'li çocuğun özellikle arka planda gürültü olduğunda konuşmaları işlemekte zorlandığı ve dokunsal uyarılara karşı yoğun ilgi gösterdiği belirtilmiştir. Bu duyuşal tepkilerin kimi zaman temel duyuşal işlevleri sekteye uğratabilecek düzeye ulaşabildiği; örneğin bazı çocukların dokunmaya aşırı hassas olurken bazılarının sıcaklık ya da ağrı gibi uyaranları algılamada zayıf olabildiği aktarılmaktadır.

CDC tarafından paylaşılan güncel verilere göre (<https://www.cdc.gov/autism/data-research/index.html>), ABD'de otizm spektrum bozukluğu tanısı alan çocukların oranının önceki yıllara kıyasla arttığı ve yaklaşık her 31 çocuktan birinin OSB tanısı aldığı bildirilmektedir. Bu veriler, ülkedeki 16 izleme merkezinde 4 ve 8 yaş gruplarını takip eden Otizm ve Gelişimsel Engellilik İzleme (ADDM) Ağı tarafından raporlanmıştır. Bulgular, OSB'nin görülme sıklığının zaman içinde artış gösterdiğine işaret etmektedir. Araştırmalar, otizmde bilinen en etkili müdahalenin erken tanı ve bunu izleyen yoğun, bireyselleştirilmiş özel eğitim olduğunu ortaya koymaktadır. Literatürde, erken yaşta uygun eğitim programlarına erişen birçok çocuğun gelişiminde belirgin ilerlemeler görülebildiği; bazı bireylerin sosyal iletişim ve davranış alanlarında kayda değer gelişmeler göstererek akranlarıyla daha benzer işlevsellik düzeyine ulaşabildiği belirtilmektedir. Bununla birlikte uzmanlar, bu gelişimlerin tüm çocuklar için geçerli olmayabileceğini ve bireysel farklılıkların belirleyici olduğunu vurgulamaktadır. Amerikan Psikiyatri Birliği'nin tanı ölçütlerine göre otizm, sosyal iletişim ve etkileşim alanlarındaki sınırlılıklar ile tekrarlayıcı davranışlar ve kısıtlı ilgi alanlarının bir arada görüldüğü nörogelişimsel bir bozukluk olarak tanımlanmaktadır (APA, 2013). Bu ölçütler, teşhisin yalnızca gelişimsel özelliklerin kapsamlı bir değerlendirmesiyle konulabileceğini göstermektedir. Ayrıca yapılan çalışmalar otizm üzerinde eğitimin büyük oranda etkili olduğunu ortaya koymaktadır ve uzmanlar özellikle ebeveyn eğitiminin OSB olan küçük

çocuklar için etkili bir müdahale yöntemi olduğunu vurgulamaktadır (Ingersoll ve Dvortcsak, 2019:5).

YÖNTEM

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerine dayalı olarak yürütülmüştür. Otobiyografik bir çalışma olup, otizmlili bir bireyin müzik yolundaki kariyer yolculuğu incelenmiş, otobiyografik bir çalışma olarak desenlenmiştir. Çalışmanın odağında, otizmlili bir birey olan Recep Ege Altıncioğlu'nun müzik eğitimi süreci, bireysel çalışma yöntemleri ve opera alanındaki gelişim öyküsü yer almaktadır.

Recep Ege Altıncioğlu Kimdir?

1997 yılında İstanbul'da doğdu. 2 yaşında otizm tanısı aldı. Hemen özel eğitime başladı. Yoğun bir şekilde eğitim aldı. Bir doktor asla konuşmaz demişti. Annenin çabalarıyla kitaptan nesneleri göstererek ve isimlerini tekrar ederek konuşmayı öğretti. Annenin yoğun çabaları, özverisi, sabırla pes etmemesiyle okul dönemine kadar büyük bir gelişim gösterdi. Anne oğlunun müzik yeteneği olduğunu küçük yaşlarda farkettil ve ilkokulda müzik eğitimine piyano çalarak başladı.

Piyano derslerinin yanı sıra solfej, işitme dersleri almaya başladı. TOBAV(Tiyatro Opera ve Bale Çalışanları Vakfı) ın çocuk korosunda yer aldı. 2013 yılında Dr.Orçun Berrakçay tarafından kurulan İZOT İzmir Otizm Orkestra ve Korosu'nda yer aldı. Bu çalışmalarının yanı sıra Güzel Sanatlar Lisesine hazırlandı. Güzel sanatlar lisesini kazandı ve müzik yolculuğuna burada devam etti. Üniversite sınavlarına hazırlanırken TOBAV 'daki koro hocasının sesinin güzel olması sebebiyle şan eğitimine yönlendirdi.

İlk şan eğitimini İZDOB (İzmir Devlet Opera ve Balesi) sanatçısı Altuğ Dilmaç'tan aldı. Daha sonra İZDOB (İzmir Devlet Opera ve Balesi) sanatçısı Tenor Levent Gündüz'le çalışmaya başladı. İzmir Yaşar Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Müzik bölümü (Şan ve Opera) bölümüne girdi. 2017 yılında Kanada'nın Vancouver şehrinde yapılan ANCA Dünya Otizm Festivalinde performans sanatları dalında dünya birinciliği elde etti. 2020 yılında lisans eğitimini başarıyla tamamladı.

Aynı yıl Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Bölümüne Tezli yüksek lisans öğrencisi olarak kabul edildi. 2023 yılında buradan mezun olduktan sonra yine aynı yıl Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sahne Sanatları Fakültesi Müzik Bölümü'ne Doktora öğrencisi olarak kabul edildi. Halen burada eğitimini sürdürmektedir.

Bireysel Ses Eğitiminde Yapılan Çalışmalar

1-Nefes Kontrolü ve Teknikleri

Diyafram nefesi çalışmaları: Diyaframın etkin ve bilinçli kullanılmasıyla daha uzun daha güçlü ve kontrollü seslerin çıkarılması sağlanmaktadır.

Nefes Egzersizleri: Nefesi doğru kullanmak ve kontrol etmek için yapılan egzersizlerdir (Nefesi tutma ve kontrollü bir şekilde nefesi bırakma).

Fonasyon Çalışmaları: Sesin doğru bir şekilde çıkarılması için teknikler kullanılır.

3-Ses Aralığının Geliştirilmesi

Gam Çalışmaları: Ses aralığını genişletmek için gamlar üzerinde çalışmalar yapılır.

Vokal Egzersizleri: Sesin farklı tonlarda ve yüksek alçak tonlamalarının doğru kullanılması için yapılan çalışmalardır.

2-Artikülasyon ve Diksiyon Çalışmaları

Harf ve Kelime Telaffuzları: Sesli ve sessiz harflerin net ve doğru bir şekilde çıkarılması için egzersizler yapılır.

Hız ve Akıcılık: Konuşma hızının kontrol edilmesi akıcı bir ifade için çalışmalar yapılır.

Diksiyon egzersizleri: Kelimelerin anlaşılır ve etkili bir şekilde ifade edilmesi sağlanır.

4-Rezonans ve Tonlama Çalışmaları

Rezonans Kullanımı: Sesin daha dolgun ve etkili çıkması için rezonans boşlukları (ağız, burun, göğüs) aktif bir şekilde nasıl kullanıldığı öğretilir.

Tonlama Egzersizleri: Sesin sıcak, güçlü veya yumuşak tonlarda kullanılmasını sağlayacak teknikler geliştirilir.

5-Doğaçlama ve performans Çalışmaları

Müzikal Doğaçlama: Özellikle şan eğitiminde, farklı melodiler ve ritimlerle doğaçlama çalışmaları yapılır.

Sahne Performansı: Bireyin sahnede sesini etkili kullanabilmesi için özgüven geliştirme çalışmaları yapılır.

BULGULAR

Otizmlı bir bireyin müzik yolculuğundaki eğitim sürecinde yaptığı çalışmalar ve bugüne kadar vermiş olduğu mücadele bulgular arasındadır.

Yukarıda belirtilen otobiyografik ifadelere dayalı olarak, araştırmacı-katılımcının müzik ve opera eğitimi sürecinde belirginleşen temalar şu şekilde özetlenebilir:

1. Erken Müdahale ve Aile Desteği

Katılımcının gelişiminde erken özel eğitimin ve özellikle annesinin yoğun çabasının kritik rol oynadığı görülmüştür. Konuşma becerilerinin gelişimi, nesne tanıma ve tekrar yöntemiyle desteklenmiştir.

2. Müziksel Yatkınlığın Erken Yaşta Fark Edilmesi

Aile, çocuğun müziksel ilgisini erken dönemde tanımış; piyano, solfej ve işitme eğitimleriyle bu ilgi desteklenmiştir. Müzik, katılımcının iletişim kurma ve kendini ifade etmesinde önemli bir araç hâline gelmiştir. Bu süreçte özellikle annesinin çaba ve eğitimine olan özel etkilerinin önemli bir bulgu olarak vurgulanmasında yarar görülmektedir.

3. Koro, Orkestra ve Bireysel Şan Eğitiminin Etkileri

Çocuk korusu, İZOT Otizm Orkestrası ve şan dersleri, sosyal gelişim, disiplin, sahne deneyimi ve müzikal farkındalık açısından belirleyici olmuştur. Bu ortamlar bireyin topluluk

içinde yer alma becerilerini güçlendirmiştir. Özellikle sosyalleşmesi açısından bu çalışmaların dikkat çekici olduğu söylenebilir.

4. Profesyonelleşme Yolunda Akademik Süreç

Katılımcı, Güzel Sanatlar Lisesi'nden başlayarak Yaşar Üniversitesi Şan ve Opera Bölümü'nde lisans, ardından yüksek lisans ve doktora eğitimine kadar uzanan akademik bir yolculuk gerçekleştirmiştir. Uluslararası bir otizm festivalinde birincilik kazanması, yetenek gelişiminin bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Bu süreçte eğitimcisi olan Levent Gündüz'ün önemli katkıları eğitimcilerin etkileri açısından önemli bir veri olarak öne çıkmaktadır.

5. Bireysel Ses Eğitimi Süreçleri

Katılımcının kendi ifadelerine dayalı olarak ses eğitiminde aşağıdaki çalışma alanlarının öne çıktığı görülmüştür:

Nefes ve diyafram kontrolü

Fonasyon, rezonans ve tonlama çalışmaları

Gam ve vokal egzersizleriyle ses aralığının geliştirilmesi

Artikülasyon ve diksiyon çalışmaları

Sahne performansı ve doğaçlama

Bu çalışmaların düzenli ve disiplinli bir biçimde yürütülmesi, opera eğitiminde belirgin bir ilerleme sağladığını göstermektedir. Disiplinli çalışmanın gereği otizmlili bireyler açısından çok vurgulanması gereken bir başka husustur ve yine aile ve eğitmenin rolünün önemini vurguladığı söylenebilir.

6. Mücadele, Israr ve Disiplin Temaları

Katılımcının otizmle ilişkili zorluklara rağmen yüksek motivasyon, çalışma disiplini ve süreklilik gösterdiği; eğitmenlerinin yönlendirmelerini dikkatle takip ettiği görülmüştür. Bu durum, otizmlili bireylerin güçlü yönlerinin uygun eğitimle desteklendiğinde mesleki başarıya dönüşebileceğini göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada otizmlili bireylerin de yetenekleri doğrultusunda iyi bir eğitim aldıklarında kariyer yolculuğunda başarılı olabilecekleri sonucuna ulaşılmıştır. Her bir bireyin eşit olarak eğitim hakkı olduğu ve bu yönde daha fazla ve kaliteli eğitim almaları önerilebilir. BU açıdan Recep Ege Altıncıoğlu'nun otizmlili bireylere ciddi bir örnek olarak öne çıktığı ve şan alanında başka bir örnek olmadığından bu alanda çalışanlara ciddi örnek teşkil ettiği belirtilebilir.

Sonuçlar açısından, erken tanı ve erken eğitim, müzikal ve sosyal gelişim üzerinde belirleyici rol oynadığı, aile desteğinin, otizmlili bireylerin akademik ve sanatsal süreçlerinde güçlü bir itici güç olduğu, müziğin, otizmlili bireyler için yalnızca bir sanat alanı değil, aynı zamanda bir iletişim ve kendini ifade aracı olduğu, düzenli ve disiplinli bireysel ses eğitimi, katılımcının opera alanında profesyonelleşmesini desteklediği, otizmlili bireylerin toplumsal ve sanatsal alanlarda görünürlük kazanması ve toplumsal farkındalığı artırmada önemli bir görev üstlendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu sonuçlara dayalı olarak, Müzik eğitimi kurumlarında kapsayıcı eğitim modellerinin yaygınlaştırılması gerektiği, otizmlili bireylerin müzik alanındaki potansiyelleri erken yaşta tanınmasının önemli başarıların önünü açtığı ve destekleyici olduğu, ailelere, eğitmenlere ve

öğrencilere yönelik otizm farkındalık eğitimlerinin düzenlenmesi gerektiği, otizmli bireylerin sahne sanatlarında yer almasını teşvik eden projeler ve sanat topluluklarının artırılmasının yararlı olacağı, bireysel çalışma yöntemlerini destekleyen öz-yönetim becerileri, eğitim programlarına entegre edilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- American Psychiatric Association. (2013). Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5th ed.). APA Publishing.
- Barklı, A., & Doğan, A. (2025). Raising a Child with Autism Spectrum Disorder: Examining Parental Factors. *Current Approaches in Psychiatry / Psikiyatride Guncel Yaklasimlar*, 17(2), 197–210. <https://doi.org/10.18863/pgy.1455122>
- Alver, E., & Gümüş, Ç. (2020). Otizm Spektrum Bozukluğuna Sahip Bireylerde Eğitimin Önemine Dikkat Çekmek Üzere Hazırlanmış Dergi İlanı Tasarımı Örnekleri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(39), 1423-1435. <https://doi.org/10.46928/iticusbe.765640>
- CDC. (2025) <https://www.cdc.gov/autism/data-research/index.html> Erişim Trihi: 08.05.2025
- Garland, E. (2018). Otizm - Duyusal İşlem Bozukluğu. Platform Yayınları. İstanbul.
- Ingersoll, B., & Dvortcsak, A. (2019). Teaching social communication to children with autism: A practitioner's guide to parent training. The Guilford Press.
- Kaba, D. ve Soykan Aysev, (2020). DSM-5 Tanı Ölçütlerine Göre Erken Çocukluk Döneminde Otizm Spektrum Bozukluğunun Değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 31(2):106-12.
- Savucu, Y. (2020). Otizmli çocuklarda erken tanı, eğitim ve fiziksel aktivitenin önemi. *International Journal of Sports, Exercise & Training Sciences*, 6(3), 105–109.
- Yargı, M.Y. (2017). Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar ve Eğitimleri. *International Journal of Barrier Free Life and Society*, 1(1), 20-34. <https://doi.org/10.29329/baflas.2017.120.2>

**Müzik Derslerinde Özgül Öğrenme Güçlüğü/Bozukluğu Tanılı Öğrencilerin Yaşayabileceği
Olası Güçlükler ve Bunlara Yönelik Destekleyici Öğretim Stratejileri**

***Possible Difficulties in Music Lessons for Students with Specific Learning Difficulties/Disabilities
and Supportive Teaching Strategies***

Seçkin Seçil Başaran

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

secilbasaran@gmail.com

Emel Funda Türkmen

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

efturkmen@comu.edu.tr

Özet

Özgül Öğrenme Güçlüğü/Bozukluğu, normal ve normal üstü zekâ sahip bireylerde görülen nörogelişimsel bir bozukluk/çeşitliliktir. Yaygın bilinen adıyla “Disleksi” prevalansının, 2020 ve 2021 yıllarında yapılan çeşitli araştırmalarda; dünya genelinde, okul çağındaki çocuklarda %5 ila %17 civarında, Türkiye’de ise %5 ila %12 civarında olduğu gösterilmiştir. Bu bireyler, öğrenim sürecinde, zekâ ve yaş düzeylerine göre kendilerinden beklenenin altında performans sergilemektedirler. Özgül öğrenme güçlüğü’nün, bireyleri etkilediği alanlara göre alt tipleri; disleksi, diskalkuli ve disgrafidir. Beraberinde dikkat eksikliği, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, gelişimsel koordinasyon bozukluğu (dispraksi) gibi ikincil güçlükler ile sosyal ve duygusal güçlükler de yaşanabilmektedir. Müzik eğitimi, özgül öğrenme güçlüğü yaşayan bireylerin yaşamında zorunlu örgün eğitimde ya da özengen müzik eğitimi yoluyla yer almaktadır. Müzik eğitimcilerinin sınıflarında her 10 öğrencinin 1-2’sinde özgül öğrenme güçlüğü tanısının bulunabileceği söylenebilir. Ülkemizin yeni öğretim yaklaşımı Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinde, farklı öğrenen öğrencilerin eğitim öğretim süreçlerinin planlanmasına yönelik “farklılaştırma” bölümü bulunmaktadır. Farklılaştırılmış öğretim, öğrencilerin her birinin benzersiz öğrenme ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bir stratejidir. Bu doğrultuda, müzik eğitimcileri de, öğrencilerin bireysel gereksinimlerine uygun yaklaşımlar geliştirmelidir. Araştırmanın problemleri doğrultusunda, ilk olarak durum tespitine yönelik, araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan anket, müzik eğitimcilerine uygulanmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında; özgül öğrenme güçlüğü tanılı öğrencilerin eğitim – öğretim sürecinde yaşadıkları güçlükler, DSM 5, ICD 11 kriterleri ve ilgili alan yazın taranarak belirlenmiş ve tespit edilen güçlüklerin müzik eğitimi sürecine olası yansımaları sıralanmıştır. Araştırmanın son bölümünde ise; belirlenmiş olan bu güçlüklerle yönelik, müzik eğitimcilerinin, bireysel ya da bu toplu müzik derslerinde kullanılabilecekleri destekleyici öğretim stratejileri sıralanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Özgül öğrenme güçlüğü, disleksi, farklılaştırma, öğretim stratejileri, müzik eğitimi

Abstract

Specific Learning Disability / Disorder is a neuro developmental disorder / diversity seen in individuals with normal and above normal intelligence. The prevalence of “Dyslexia”, as it is commonly known, has been shown to be around 5% to 17% in school-age children worldwide and 5% to 12% in Turkey in various studies conducted in 2020 and 2021. These individuals perform below what is expected of them in the learning process according to their intelligence and age level. The subtypes of specific learning disabilities according to the areas they affect individuals are dyslexia, dyscalculia and dysgraphia. Secondary difficulties such as attention

deficit, attention deficit and hyperactivity disorder, developmental coordination disorder (dyspraxia) and social and emotional difficulties may also be experienced. Music education takes place in the lives of individuals with specific learning disabilities either in compulsory formal education or through music education. It can be said that 1-2 out of every 10 students in the classes of music educators may have a diagnosis of specific learning disabilities. In Turkey's new teaching approach, the Turkish Century Education Model, there is a "differentiation" section for planning the education and training processes of students who learn differently. Differentiated instruction is a strategy for meeting the unique learning needs of each student. Accordingly, music educators should develop approaches that are appropriate to the individual needs of students. In line with the problems of the study, firstly, the questionnaire prepared by the researchers was applied to music educators to determine the situation. In the second stage of the research; the difficulties experienced by students diagnosed with specific learning disabilities in the education process were determined by reviewing DSM 5, ICD 11 criteria and related literature and the possible reflections of the identified difficulties on the music education process were listed. In the last part of the study, supportive teaching strategies that music educators can use in individual or collective music lessons for these difficulties are listed.

Keywords: Specific learning disabilities, dyslexia, differentiation, teaching strategies, music education

GİRİŞ

Özgül öğrenme güçlüğü (ÖÖG); “normal ve normal üstü zekaya sahip bireylerde görülen başta yaygın bilinen türü disleksi olmak üzere; diskalkuli, disgrafidir. ÖÖG nörogelişimsel bir bozukluk olarak ifade edilmektedir.” (American Psychiatric Association, 2013).

Disleksiye ait ilk referans 1872 yılında DR. R. Berlin tarafından yapılmıştır. “Genellikle yetersiz fonolojik özellikleri yansıtan, tek kelimelik kod çözmedeki zorluklarla karakterize edilen, anayasal kökenli belirli bir dil temelli bozukluktur. Disleksi, genellikle dil ile ilgili sorunlara ek olarak, farklı dil biçimleriyle ilgili değişken zorluklarla kendini gösterir: okuma, yazma ve hecelemede yeterlilik kazanmada göze çarpan bir sorun" denmiştir (Guardiola, 2001:23, Aktaran Akbulut ve Seçmen,2021).

Tıp literatüründe ilk kez söz edilişi ise 1890'da British Medical Journal adlı tıp dergisinde Morgan 'ın yayınındadır. 14 yaşında bir çocuk olan Percy 'den, Yoğun ve uzun süreli çalışmalara rağmen zorlukla tek heceli sözcükleri okuyabildiği şeklinde bahsedilmektedir. Öğretmeni, dersler okuma ve yazmaya dayalı değil de sözlü olarak işlenseydi Percy' nin daha başarılı olacağını söylemiştir (Balcı, 2015).

Müzik ve müzik eğitiminin nörobilim yönünden insan beyninde pek çok alanın aktive ettiğini göstermektedir. Bu alanlar aşağıdaki görselde görülmektedir. Bu aktivasyon müzik dinlerken ve en çok da müziği yaparken ve yaşarken yani müziğin içinde aktifken gerçekleşmektedir (Miendlarzewska ve Trost, 2014).

Music and the brain

Playing and listening to music works several areas of the brain

Corpus callosum:

Connects both sides of the brain

Motor cortex:

Involved in movement while dancing or playing an instrument

Prefrontal cortex:

Controls behavior, expression and decision-making

Nucleus accumbens and amygdala:

Involved with emotional reactions to music

Sensory Cortex:
Controls tactile feedback while playing instruments or dancing

Auditory cortex:

Listens to sounds; perceives and analyzes tones

Hippocampus:

Involved in music memories, experiences and context

Visual Cortex:

Involved in reading music or looking at your own dance moves

Cerebellum:

Involved in movement while dancing or playing an instrument, as well as emotional reactions

DRJOCKERS.COM
SUPERCHARGE YOUR HEALTH

Kaynak: <https://drjockers.com/music-therapy/>

Müzik eğitimi sürecinin öğrencilerin müzikal becerilerini geliştirdiği gibi, müziğin nörolojik, terapötik etkileri sayesinde özgül öğrenme güçlüğü semptomlarına yönelik, örneğin; dislekside görülen güçlüklerden olan zamanlamaya yönelik katkı sağlayabilir (Overy,2000). Buradaki karşılıklı etkileşim; müzik eğitimi sürecinin bireye hem müzikal gelişim, müzikal yaratıcılık ve bununla birlikte nöroplastisite açısından da katkılar sağladığı söylenebilir (Torun, 2016). Müziğin, bu bilgiler doğrultusunda özgül öğrenme bozukluğuna bağlı güçlüklerle yönelik de fayda sağlayacağı yönünde yorumlanabilir

Nörobilimciler ÖÖG' ye sahip bireylerin normal gelişim gösteren bireylere göre çeşitli avantajlarının da olduğunu ifade etmektedir. Aşağıdaki şemada bu güçlü yönler görülmektedir (Elde & Elde, 2023, Eriş ,2023).

Şekil 1. Dislekside Görülen Güçlü Yönler

Müzik öğretim sürecinde yöntem teknik ve stratejilerin geliştirilmesinde bu avantajların göz önüne alınması, ÖÖG' li bireyin öğretim sürecine daha kolay katılması yönünde katkılar sağlayacaktır. Aynı zamanda bu avantajların eğitimci tarafından bilinmesi yöntem teknik ve stratejilerin seçimi ve geliştirilmesinde ipuçlarını ortaya koymaktadır

Bu bilgiler değerlendirildiğinde, ÖÖG' ye bağlı güçlüklerin çözümünde ele alınacak bütüncül yaklaşımların içinde müziğin ve müzik eğitiminin değerli öğelerden biri olduğu söylemek yanlış olmayacaktır.

Problem Durumu

Özgül Öğrenme Bozukluğu/Güçlüğü tanımlı öğrenciler müziği nasıl öğrenir?

Alt Problemler

- 1) Müzik öğretmenleri sınıflarında özgül öğrenme bozukluğu tanımlı öğrencilerle karşılaşılıyor mu?
- 2) Özgül öğrenme bozukluğuna bağlı bozuklukların müzik eğitimi sürecine olası yansımaları nelerdir?
- 3) Özgül öğrenme bozukluğu tanımlı öğrencilerin müzik eğitiminde, hangi yaklaşım, yöntem ve stratejilere yer verilebilir?

Araştırmanın Önemi ve Amacı

Uluslararası Disleksi Derneğine göre, genel nüfusun %20 si özel öğrenme güçlüğü'nün bir ya da birkaç çeşidine sahiptir (<http://www.interdys.org>).

ÖÖG tanımlı öğrenciler, örgün öğretim sürecinde Hastanelerden ve birlikte Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde almış oldukları tanı ve raporlama süreci sonrası almış oldukları değerlendirmelerle birlikte "kaynaştırma eğitimi"ne tabi tutulmaktadır. Müzik öğretmenlerinin sınıflarında ya da özel çalışmalarında ÖÖG tanımlı öğrencilerle karşılaşacaklardır (MEB,2018).

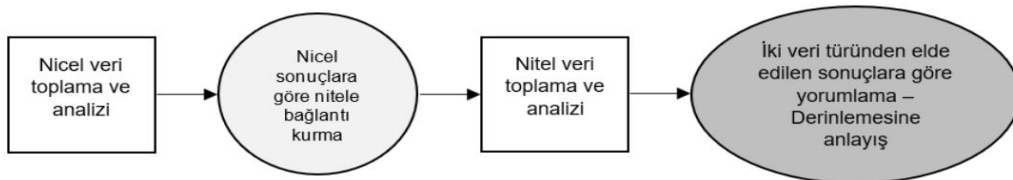
Araştırma, müzik öğretmenlerinin ÖÖG' li öğrencilerle karşılaşp karşılaşmadıklarını, ÖÖG ile ilgili güçlüklerin müzik eğitimine nasıl yansiyebileceğine ilişkin çıkarımları ve bu çıkarımlar doğrultusunda müzik öğretmenlerinin eğitim süreçlerinde ne gibi yöntem, teknik ve stratejilere başvurabileceklerini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli ve Deseni

Bu araştırma, karma yöntem desenlerinden açıklayıcı sıralı desene (explanatory design) dayalı olarak yürütülmüştür.

(b) Açıklayıcı sıralı/(sıralı nicel → nitel) karma yöntemler araştırması

Creswell ve Plano Clark (2018) ve Plano Clark ve Ivankova'dan (2016) uyarlanmıştır. (Toraman,2021)

Araştırma sürecinin aşamaları aşağıda tablo 1 'te görülmektedir.

Tablo 1. Araştırma Süreci

Aşama	Süre.	Veri Türü	Amaç
1. Aşama	Müzik eğitimcilerine anket uygulanması	Nicel	Durum tespiti
2. Aşama	DSM-5, ICD-10 /11 ve Literatür taraması	Nitel	Güçlüklerin belirlenmesi ve müzik eğitimi yönünden yorumlanması
3. Aşama	Yöntem ve Strateji önerisi (Literatür ve araştırmacıların uzmanlık bilgisine dayalı ve Open AI)	Nitel	Pedagojik öneriler sunma

Araştırmanın Veri Toplama Yöntemleri ve Araçları

Araştırmanın birinci aşamasında müzik öğretmenlerine anket uygulanmış, ikinci aşamasında araştırmacılar tarafından alan yazın taraması ve doküman analizi yapılmış, üçüncü ve son aşamada ise araştırmacılar elde edilen veriler ve uzmanlık alanlarına dayalı olarak strateji geliştirmişlerdir. Ek stratejiler için Literatür ve yapay zeka platformu olan Open AI'dan faydalanılmıştır.

Birinci aşamada veri toplama aracı olarak 5 sorudan oluşan 3'lü likert yanıtlama seçeneği bulunan ankettir. Anketteki 5 soru durum tespiti yapmak amacıyla araştırmacılar tarafından belirlenmiştir.

Araştırmanın Veri Kaynakları

Araştırmanın ilk veri kaynağı müzik öğretmenleridir. Birinci aşamada müzik öğretmenlerine anket uygulanmıştır. Veri kaynağını oluşturan müzik öğretmenleri “Türkiye Müzik Öğretmenleri il/ilçe Zümre Başkanları”, “Türkiye GSL” ve “Çanakkale Müzik Öğretmenleri” WhatsApp gruplarında yer alan ortalama 600 öğretmenden gönüllü olarak anket sorularını yanıtlayan 91 müzik öğretmenidir. Anketi yanıtlayan öğretmenlerin müzik öğretmenliği mesleğindeki görev yılları Tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 2. Müzik Öğretmenlerinin Görev Süresi

Görev Süresi	Sayı (N)	Yüzde Değeri (%)
0-5 yıl	11	12,1
6-10 yıl	16	17,6
11-15 yıl	27	29,7
16-20 yıl	7	7,7
21-25 yıl	19	20,9
25 yıl ve üzeri	11	12,1
Toplam	91	100

Araştırmanın ikinci Aşaması olan ilgili literatür taraması aşamasında tablo 3’te görülen kurum ve örgütlerin yayın ve web siteleri incelenmiş, dokümanlar analiz edilerek, araştırma için gerekli veriler araştırmaya aktarılmıştır.

Tablo 3. İncelenen Kurum Web Siteleri

Yayın	Kurum / Kuruluş	Web Sitesi	Analiz Edilen Materyaller
DSM-5	Amerikan Psikoloji Derneği (APA)	https://www.apa.org/	Yayın ve web
ICD-10, 11	Dünya Sağlık Örgütü (WHO)	https://www.who.int/	Yayın ve web
	Uluslararası Disleksi Derneği (IDA)	https://dyslexiaida.org/	Web
	Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)	https://www.oecd.org/	Web
	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO)	https://www.unesco.org.tr/ https://www.unesco.org/en	Web

Verilerin Analizi

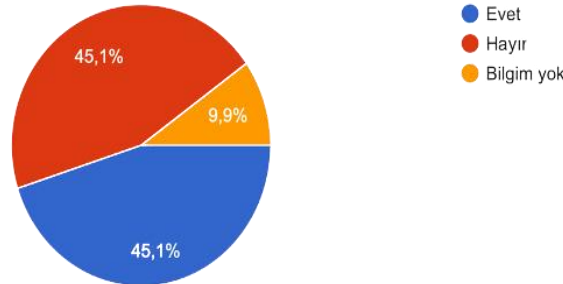
Araştırmanın birinci aşamasında müzik öğretmenlerine uygulanan ankette cevaplar yüzdelerin hesaplanması suretiyle analiz edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın Birinci Alt Problemine Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemine yönelik olarak hazırlanmış sorulardan ilkinde müzik öğretmenlerine, meslek yaşamları süresince özgül öğrenme güçlüğü tanılı öğrencilerinin olup olmadığı sorulmuştur.

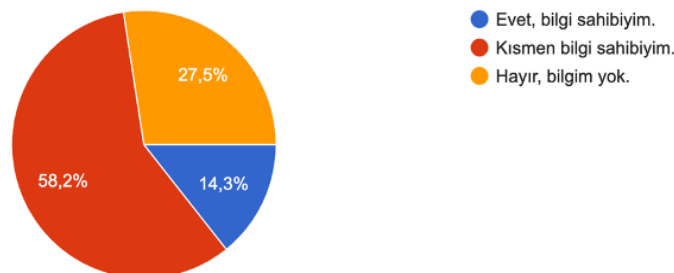
1. Müzik öğretmenliği mesleğiniz süresince sınıf ya da bireysel müzik eğitimi derslerinizde özgül öğrenme güçlüğü tanılı öğrenciniz oldu mu?

Birinci soruya yönelik alınan yanıtlara göre; müzik öğretmenlerinin %45,1'inin özgül öğrenme güçlüğü tanılı öğrencisi olmuştur.

İlk soruda müzik öğretmenlerine müzik öğretmenliği meslekleri süresince

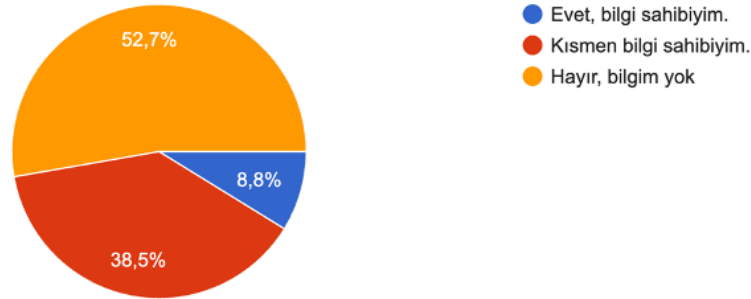
2. Özgül öğrenme güçlüğüne sahip öğrencilerin müzik eğitimi sürecinde ne gibi zorluklar yaşayabilecekleri ile ilgili bilgi sahibi misiniz?

Müzik öğretmenlerine özgül öğrenme güçlüğüne sahip öğrencilerin müzik öğretimi süreçlerinde ne gibi zorluklar yaşayabilecekleri ile ilgili bilgi sahibi olup olmadıklarının sorulduğu ikinci soruda öğretmenlerin %58,2'si bu konuda kısmen bilgisinin olduğunu, %27,5'i ise bilgisinin olmadığını söylemiştir. Öğretmenlerin %14,3 'ü ise bu konuda bilgi sahibi olduğunu söylemiştir. Bilgi sahibi olmadığını ya da kısmen bilgi sahibi olmadığını söyleyen öğretmenlerin fazla oluşu, müzik öğretmenlerinin özgül öğrenme güçlüğüne sahip öğrenciler hakkında daha fazla bilgiye ihtiyaç duydukları şeklinde yorumlanabilir.

3. Özgül öğrenme güçlüğüne sahip öğrencilere yönelik müzik eğitiminde öğretim yöntemi ve tekniklere ilişkin bilgi sahibi misiniz?

Üçüncü soruda ise müzik öğretmenlerine özgül öğrenme güçlüğüne sahip öğrencilerin müzik eğitimi sürecinde kullanılabilecek olan müzik öğretim yöntemi ve tekniklerine ilişkin bilgi sahibi olup olmadıkları sorulmuştur. Müzik öğretmenlerinin %8,8 'i bilgi sahibi olduğunu, %38,5'i kısmen bilgi sahibi olduklarını, %57,2'si ise bu yöntem ve tekniklere ilişkin bilgisinin olmadığını ifade etmiştir. Yanıtlara göre müzik öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun kısmen bilgi sahibi olduğu ya da bilgi sahibi olmadığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Araştırmanın İkinci Alt Problemine Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci alt problemine yönelik olarak ÖÖG 'ye bağlı güçlüklerin müzik eğitimi sürecine nasıl güçlükler olarak yansıdığının ortaya konması için, öncelikle ÖÖG'ye bağlı güçlüklerin belirlenmesi için tanı kriterlerini oluşturan sistemler ve bunlar doğrudan ve dolaylı etkileriyle oluşturan kurum ve kuruluşların yayınları incelenmiştir.

Disleksinin tanı kriterleri DSM- 5 ve ICD 10 -11 uluslararası tanı sistemlerine göre belirlenmiştir. Bununla birlikte; OECD, UNESCO ve IDA (International Dyslexia Association), disleksi tanılama kriterlerini doğrudan belirleyen kurumlar olmasalar da bu süreci yönlendiren standartlar, araştırmalar ve eğitim politikaları açısından çok önemli roller üstlenirler. Ülkemiz için de bu doğrudan ve dolaylı sistem geçerlidir.

ÖÖG tanılı öğrencilerin yaşadığı/yaşayabileceği güçlüklerin bazıları aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır (World Health Organization (WHO),2025, International Disleksia Association (IDA), 2025, American Psychiatric Association (APA), 2013). Güçlükler ÖÖG' nin tüm alt tiplerini içermektedir ve karma olarak sıralanmıştır

1. Kelimeleri okumada ya da tanımada güçlük
2. Alfabeyi sıralamada güçlük
3. Bedensel koordinasyon ile ilgili güçlükler
4. Unutma, kısa süreli bellek zayıflığı
5. Dikkat eksikliği
6. Yönergeleri takip etmede güçlük

7. Zaman algısında güçlük
8. Süreçte yaşanan zorluklar nedeniyle motivasyon eksikliği
9. Okurken metni takipte güçlük/satır atlama
10. İnce motor becerilerde güçlük
11. Temel matematik işlemlerini çok yavaş ve güçlkle yapabilme.
12. Anlaşılması güç yazma, ters yazma

Bu güçlükleri yaşayan öğrenciler müzik eğitimi sürecinde neler yaşayabilirler. Bu doğrultuda yapılan çıkarımlar Tablo 4’de görünmektedir.

Tablo 4. ÖÖG ‘ye Bağlı Güçlüklerin Müzik Eğitimi Sürecine Olası Yansımaları

Özgül Öğrenme Bozukluğuna Bağlı Güçlük	Müzik Eğitiminde Yaşanabilecek Olası Güçlük
Kelimeleri okumada, tanımada güçlük	Notaları okunması, tanınmasında güçlük
Alfabeyi sıralamada güçlük	Notaları verilen sırada çalmada güçlük
Bedensel koordinasyon, denge güçlükleri	Çalgı öğrenme sürecinde sağ el, sol el, pedal kullanmada güçlükler
Unutma, kısa süreli belleğin zayıflığı	Öğrendiği notaları, eserleri ya da eserlere ait bölümleri dikkat çekici şekilde unutma, ritim kalıplarını ayır edememe.
Dikkat eksikliği	Esere odaklanamama, yeterince çalışmama
Yönergeleri takip etmede güçlük	Müzik eğitimi sürecinde talimatları uygulayamama
Zaman algısında güçlük	Süre, değer, ritimde güçlük, metronoma bağlı kalamama
Motivasyon eksikliği	Çalgı çalamayacağı ya da notaları okuyamayacağına yönelik inanç ve isteksizlik
Okurken metni takip etmede güçlük, satır atlama	Notaları takipte güçlük Nota okurken dizek atlama
Temel matematik işlemlerini çok yavaş ve güçlkle yapabilme	Nota sürelerinin matematiksel yapısını kavramada güçlük
Anlaşılması güç, ters yazma	Nota yazmada güçlük

Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın üçüncü alt probleminde, tespit edilmiş olan güçlüklerin müzik derslerine yansımalarına yönelik olarak öğretim yöntem teknik ve stratejileri sunulmuştur.

Ülkemizin yeni öğretim modeli olan Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinde (TYMM) Farklılaştırma adında bir bölüm bulunmaktadır. Örgün müzik eğitimi sürecinde ÖÖG tanımlı öğrencilerin bireysel özellikleri göz önüne alınmak suretiyle Farklılaştırmanın bazen “Zenginleştirme” bazen de “Destekleme” bölümlerinde öğretimin öğrenci özelinde planlanması uygun olacaktır.

Maarif Modeli öğretmenlere farklılaştırmayı oluştururken dikkate alınması gereken bir yol haritası sunmuştur. Buna göre eğitimci; bireysel farklılıkları tanımalı, materyalleri uyarlayabilmeli, motivasyonu artırma yollarını araştırmalı, talimatları netleştirmeli, Geri bildirim ve destek sağlamalı ve sosyal duygusal öğrenme öğelerini dikkate almalıdır. TYMM MEB Program Okuryazarlığı Öğretmen Kılavuz Kitabı Modül 6 farklılaştırma kılavuzundan bazı farklılaştırma önerileri şunlardır: Esnek gruplama, öğrenme merkezleri, öğrenme istasyonları, akran öğretimi, analogi ve metaforlar, Sokratik yöntem, oyunlaştırma, ayarlanmış ödevler, açık uçlu görevler, küpleme vb. (MEB, 2004).

Öğretim sürecinde bilişsel öğrenme stratejileri (cognitive strategies) hem öğretmenin rehberliğinde hem de öğrenmeyi öğrenme kapsamında öğrencinin kendisi tarafından kullanılması yönlendirilebilir. Bu doğrultuda sesli tekrar, ezberleme, önemli bilgilerin altını çizme, şifreler oluşturma, yüksek sesle düşünme, kategorize etme, formüle etme, zihin haritası vb. Bilişsel stratejiler aracılığı ile öğrencinin kendi öğrenme stilini keşfetmesi sağlanabilir (Şahin & Genç, 2014).

Yöntem teknik ve stratejilerde çok duyulu (multi sensory learning) olanların seçilmesi ÖÖG açısından tercih edilebilir (Özer & Tecimer, 2020). Burada öğretmenler kendilerine ait geliştirecekleri strateji örnekleri de şunlar olabilir: Renklerin öğretimde kullanımı, görsel ve işitsel materyaller, dokunsal materyaller, öğrencinin bedensel hareketinin aktif olduğu etkinlikler, farklı seslerin kullanımı, modelleme, somutlaştırma, doğada öğrenme vb.

Müzik eğitiminde birden çok duyuya hitap eden yani çok duyulu olarak nitelendirilebilecek metotların bazıları şöyledir: Dalcroze, Kodaly, Orff-Schulwerk, Glover-Curven Fonomimi, Max Battke, Ptaçinski Renk Yöntemi, Wilhem Fransız Yöntemi, Suzuki (Türkmen, 2021).

ÖÖG tanımlı öğrencinin müzik eğitiminde faydalanılabilecek stratejiler ise şunlar olabilir (Avcı, & Altunbaş Yavuz, 2023, Özer & Tecimer, 2020, Open AI, 2025).

- Ders sürecinde bol tekrar yapılması sağlanabilir.
- Dijital eğitim teknolojileri işe koşulabilir.
- Dersin başında ve sonunda süreç özetlenebilir.
- Orkestra ve koroda ÖÖG'li öğrenciye verilecek notaların partitür şeklinde değil de sadece kendi partisinin olduğu bir notanın verilebilir.
- Öğrencinin bir çalgıda zorlanması durumunda değerlendirilerek gerekirse çalgı değişimi yapılması değerlendirilebilir.
- Ayna nöron sistemine yönelik çalgı çalışmaları yapılabilir.
- Ders sürecinde sık sık mola yapılması sağlanabilir.
- Şarkı sözlerinde piktogram kullanılabılır.
- Grafik notasyon kullanılabılır.
- Çalgı öğretiminde yön ifadeleri somut örneklerle verilebilir (sağ ya da sol demek yerine pencere tarafı, duvar tarafı gibi).
- Tümdengelim kullanılabılır.
- Kısa, net ve her seferinde tek bir talimat/komut verilebilir.
- Büyük notaların olduğu nota kağıtları ya da ekran kullanılabılır (Tablet, bilgisayar).
- Ritim unsurlarının bedeni eşliğinde motor aktivitelerle verilmesi sağlanabilir.

H. Pestalozzi'nin demiştir ki; "Temelinde sevgi olan hiçbir eğitim başarısızlığa uğramaz (<https://tr.heinrich-pestalozzi.de>). " Bu stratejilere bir de sevgi ve inanç maddesini de eklemek yanlış olmayacaktır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sonuç olarak; müzik öğretmenlerinin sınıflarında ve bireysel çalışmalarında ÖÖG' li öğrencilerle çalıştıkları, bu öğrencilerin nasıl güçlükler yaşadıklarına ilişkin daha fazla bilgiye ve yine ÖÖG 'li öğrencilerin müzik eğitiminde kullanılabilecek yöntem, teknik ve stratejiler hakkında daha çok bilgi sahibi olmaya ihtiyaç duymaktadırlar. Bu sonuç doğrultusunda şu önerilir sıralanabilir.

- Müzik öğretmenlerinin lisans eğitimleri sırasında özel gereksinimli öğrencilerin özelliklerinin tanıtıldığı içeriklere sahip derslerin eklenmesi ya da artırılması,

- Müzik özel öğretim yöntemleri derslerinde normal gelişim gösteren bireylere müzik öğretiminin yanı sıra özel gereksinimli öğrencilere verilecek müzik öğretimi yöntem teknik ve stratejilerine yer verilmesi ya da artırılması
- ÖÖG li öğrencilerin müzik eğitimine yönlendirilmesi,
- ÖÖG li öğrencilerin müzik eğitiminde kullanılabilecek yöntem teknik ve stratejilerin geliştirilmesine yönelik akademik yayınların artması,
- Millî Eğitim Bakanlığı tarafından verilecek olan hizmet içi eğitimlerde özel gereksinimli öğrencilerin/ÖÖG’i öğrencilerin müzik eğitiminde özel öğretim yöntemleri başlıklı eğitimlerin yer alması söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, U.C. ve Seçmen, P. (2021) Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi/The Journal of International Social Research Cilt: 14 Sayı: 79 Ağustos 2021 & Volume: 14 Issue: 79 August 2021
- Avci, B. N., & Altunbaş Yavuz, S. (2023). Okuma Güçlüğü Olan Öğrencilerin Fonolojik Farkındalık Düzeylerinin Gelişmesinde Müzik Eğitiminin Kullanılması. Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25(4), 737-750.
<https://doi.org/10.17556/erziefd.1339485>
- Balcı, E. (2017). Disleksi Hakkında Gerçekler: Disleksi Nedir ve Ne Değildir? Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19(1), 1-17.
- Balcı, E. (2015). Amerika Birleşik Devletleri'nde disleksili bireylere uygulanan eğitim ve öğretim programlarının Türkiye'de yapılan çalışmalara katkısı açısından değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- DSM-5 Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı (2013). Çeviri: Prof. Dr. Ertuğrul Köroğlu. Ankara: Boylam Psikiyatri Yayınları.
- Elde, F.F. & Elde, B.L. (2023). Disleksi Üstünlüğü. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Eriş, B (2018). Gölgedeki Yıldızlar, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Özer, B ve Tecimer, B. (2020). *Dislektik Öğrenciler İçin Müzik Öğretim Yöntemleri*. The Journal of Academic Social Science-110 DOI: 10.29228/ASOS.46375
- MEB (2024). TYMM program okuryazarlığı öğretmen kılavuz kitabı, modül 6 Farklılaştırma. <https://tymm.meb.gov.tr/upload/kilavuz/modul-6.pdf> (Erişim Tarihi: 08.03.2025).
- MEB (2018). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, RG. 07.07.2018 tarih ve 30471 https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_07/09101900_ozel_egitim_hizmetleri_yonetmeli_07072018.pdf (Erişim Tarihi: 15.03.2025).
- Miendlarzewska, E & Trost, W.J. (2014). How Musical Training Affects Cognitive Development: Rhythm, Reward and Other Modulating Variables, Neurosci., 20 January 2014, Sec. Auditory Cognitive Neuroscience. Volume 7- 2013 | <https://doi.org/10.3389/fnins.2013.00279>
- Overy, K. (2000). Dyslexia, Temporal Processing and Music: The Potential of Music as an Early learning aid for Dyslectic Children. DOI:10.1177/0305735600282010
- OpenAI. (2025). *ChatGPT* ,[Büyük dil modeli]. <https://chat.openai.com>
- Şahin, Ç. & Genç, S. Z. (2014). Öğretim İlke ve Yöntemleri, İstanbul: Paradigma Akademi.

- Toraman, S. (2021). Karma Yöntemler Araştırması: Kısa Tarihi, Tanımı, Bakış Açıları ve Temel Kavramlar/ Mixed Methods Research: A Brief History, Definitions, Perspectives, and Key Elements. Nitel Sosyal Bilimler, 3(1), 1-29.
<https://doi.org/10.47105/nsb.847688>
- Torun Ş. Müziğin Beynimizdeki Yolculuğu / The Journey Of Music In Our Brains. Osmangazi Tıp Dergisi. 2016;38(1).
- Türkmen, E.F. (2021). Müzik Eğitiminde Öğretim Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.
<https://drjockers.com/music-therapy/> (Erişim Tarihi: 07.03.2025).
- Foundation Pestalozzi. (2025). Temel fikirlerine genel bakış.
<https://tr.heinrich-pestalozzi.de/temel-fikirlerine-genel-bakis/egitim/-oegretim> (Erişim Tarihi: 07.03.2025).
- <https://www.who.int/> (Erişim Tarihi: 10.03. 2025).
- <https://www.apa.org/> (Erişim Tarihi: 10. 03.2025).
- <https://dyslexiaida.org/> (Erişim Tarihi: 09.03. 2025).
- <https://www.oecd.org/> (Erişim Tarihi: 09.03.2025).

Öğrencinin Renk Paleti: Sanat Eğitiminde Kişiselleştirmenin Gücü

The Student's Color Palette: The Power of Personalization in Art Education

Selin Oyan Küpeli

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

selinn.oyann@gmail.com

Özet

Bu çalışma, bireyselleştirilmiş sanat eğitimi kavramının tanımını, uygulama alanlarını, avantajlarını ve karşılaşılan zorluklarını akademik bir çerçeveye ele almaktadır. Çalışmada geleneksel sanat eğitiminin sınırlılıklarına dikkat çekilerek, öğrencinin bireysel farklılıklarına duyarlı bir eğitim modelinin neden gerekli olduğu tartışılmıştır.

Bu araştırma, sanat eğitiminde kişiselleştirme kavramını çok yönlü bir biçimde ele almayı amaçlamaktadır. Çalışmanın temel amacı, bireysel öğrenme farklılıklarının sanat eğitime entegrasyonu sürecinde karşılaşılan dinamikleri analiz ederek, bu yaklaşımın öğrenci başarısı ve yaratıcılığı üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır. Araştırmanın önemi, çağdaş eğitim anlayışında bireyin merkezde olduğu, öğrenme süreçlerinin kişiselleştirildiği bir modele yönelim eğilimiyle yakından ilişkilidir. Bu bağlamda sanat eğitiminin bireysel yaratıcılığı geliştirme gücüyle kişiselleştirme modeli bir araya getirilerek, öğrencilere özgün sanatsal ifade alanları açmanın önemi vurgulanmaktadır. Çalışma, nitel araştırma modelinden esinlenen teorik bir inceleme şeklinde yapılandırılmış olup, alanyazın taramaları ve örnek uygulamalar üzerinden değerlendirme yapmaktadır. Böylelikle sanat eğitiminde kişiselleştirme hem bireysel potansiyelin ortaya çıkarılması hem de çağdaş eğitimin demokratikleşmesi açısından önemli fırsatlar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kişiselleştirilmiş eğitim, eğitimde yenilik, sanat eğitimi, yaratıcılık

Abstract

This study addresses the concept of individualized art education by examining its definition, areas of application, advantages, and the challenges encountered, within an academic framework. The research highlights the limitations of traditional art education and discusses the necessity of an educational model that is responsive to students individual differences.

The primary aim of this study is to explore the multifaceted nature of personalization in art education and to analyze the dynamics involved in integrating individual learning differences into the art learning process. The study also aims to reveal the impact of this approach on student achievement and creativity. The significance of the research is closely linked to the shift in contemporary educational paradigms toward learner-centered and personalized learning models. Within this context, the power of art education to enhance individual creativity is brought together with the personalization model, emphasizing the importance of providing students with authentic opportunities for artistic self-expression. This study is structured as a theoretical investigation inspired by qualitative research methodology and is based on a comprehensive review of the literature as well as exemplary case applications. Consequently, personalized approaches in art education are shown to offer significant opportunities for both the development of individual potential and the democratization of contemporary education.

Keywords: Personalized education, educational innovation, art education, creativity

GİRİŞ

Sanat eğitimi, bireyin yaratıcı potansiyelini ortaya çıkarmasını, estetik duyarlılığını geliştirmesini ve kendini ifade etme becerilerini artırmasını amaçlayan bir disiplinlerarası alan olarak tanımlanabilir. Geleneksel sanat eğitimi modelleri genellikle sabit müfredatlar, teknik beceriye ağırlık verme ve öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz ardı eden yaklaşımlarla sürdürülmüştür. Bu durum, öğrencilerin yaratıcılığını bastırabilir ve ifade alanlarını daraltabilir. Oysa modern eğitim anlayışı, öğrencinin bireysel özelliklerine uygun, esnek ve katılımcı bir model olan bireyselleştirilmiş eğitimi ön plana çıkarmaktadır. Bu çalışmada, bireyselleştirilmiş sanat eğitiminin kavramsal temelleri, uygulanabilirliği, faydaları, zorlukları ve örnek modelleri akademik bir çerçeveye ile ele alınacaktır.

Sanat eğitiminin niteliğini artırma arayışında, kişiselleştirme kavramı, öğrencilerin özgün yaratıcı kimliklerine hitap eden temel bir yapı taşı olarak öne çıkmaktadır. Sanat öğretmenleri, öğrenci deneyimleriyle örtüşen müfredatlar oluşturmaya çalıştıkça, kişisel ifade ile sanatsal keşfin etkileşimi merkezi bir öneme kavuşmaktadır. Sanat eğitiminde kişiselleştirme yalnızca yaratıcılığı teşvik etmekle kalmaz, aynı zamanda kişisel gelişim ve öz farkındalık için bir araç görevi görerek, öğrencilerin kendi sanatsal yolculuklarını sürdürürken daha geniş kültürel bağlamlarla da etkileşim kurmalarına olanak tanımaktadır.

Modern çağın karşısına çıkardığı zorluklar ışığında sanat eğitiminin değeri üzerine süregelen tartışmalar, kişiselleştirilmiş bir yaklaşımın gerekliliğini vurgulamaktadır. Yapılan bir çalışma öğrencilerin özgün bakış açıları ve yaşantılarıyla sanatla etkileşim kurmalarını sağlayacak bütüncüleyici öğretim yöntemlerinin önemine dikkat çekmektedir (Joseph, 2020: 72). Bu görüş, bir başka çalışmanın estetik okuryazarlığın geliştirilmesinin önemine ilişkin gözlemleriyle desteklenmektedir. Estetik eğitime yönelik bilinçli katılım yoluyla, öğrenciler kendi seslerini geliştirebilir ve güzelliği bireysel kimliklerini yansıtan özgün bir biçimde takdir etmeyi öğrenebilirler (Shih, 2020: 574).

Son dönem araştırmaları, sanat eğitiminin dönüştürücü potansiyelini daha da aydınlatmakta; sanatsal etkinliklerin bireysel gelişimi anlamlı biçimde şekillendirebileceğini ileri sürmektedir. Grosz vd., (2021), sanat eğitiminin olumlu kişilik özelliklerini geliştirebileceğini ve duygusal öğrenmeyi kolaylaştırabileceğini, böylece öğrencilerin hem kendilerini hem de çevrelerini daha derinlemesine anlamalarına katkı sağlayabileceğini ifade etmişlerdir. Bu görüş, Daud vd., (2024) sanat eğitiminde esneklik ve güçlendirme yaklaşımlarının öğrenci yaratıcılığını açığa çıkarmadaki rolüne ilişkin vurgularıyla örtüşmektedir. Araştırmacılar, bu yaklaşımın öğrencilerin özgün sanatsal kimliklerini geliştirmelerine olanak tanıdığını savunmaktadır.

Ayrıca, kişisel özneleşme ile sanatsal ifade arasındaki ilişki, öğrencilerin eğitimsel deneyimlerini nasıl yapılandırdıklarını anlamada kritik bir öneme sahiptir. Torres'in çalışması, öğrencilerin sanata katılımında inançları ve önceki deneyimlerinin belirleyici olduğunu ortaya koyar; bu da sanat eğitiminde kişiselleştirilmiş bir yaklaşımın, öğrencilerin yaratıcı süreçlerine daha derinlemesine dalmalarını, sanatsal becerilerinin yanı sıra eleştirel düşünme ve kendini savunma yetilerini de geliştirmelerini teşvik ettiğini göstermektedir (Toscher, 2020: 19).

Sanat eğitimine kişiselleştirmeyi entegre etmek, öğrenci yetkinliklerini bütüncül biçimde ele alan çağdaş eğitim kuramlarıyla da örtüşmektedir. Kişiselleştirilmiş sanat eğitiminin dinamikleri incelendiğinde, bu yaklaşımın bireylerin uyum sağlayabilen, dirençli ve yaratıcı biçimde güçlendirilmiş bireyler hâline gelmesinde ne denli derin etkileri olabileceği daha net biçimde ortaya çıkmaktadır (Malytska vd., 2022: 247).

Kişiselleştirilmiş Eğitim: Kavramsal Bir Arka Plan

Kişiselleştirilmiş eğitim, her bireyin öğrenme tarzı, ilgi alanları, yetenekleri ve bilgi düzeylerine uygun öğrenme yollarını tasarlamaya yönelik bir yaklaşım olarak tanımlanabilir (Tomlinson, 2005). Bu anlayış, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerinin merkezinde yer aldığı ve öğretmenin rehber konumunda olduğu çok boyutlu bir eğitim modelini ifade etmektedir. Kişiselleştirilmiş eğitim, özellikle yaratıcılık ve ifade özgürlüğü gerektiren alanlarda daha belirgin bir ihtiyaç haline gelmektedir.

Sanat bağlamında kişiselleştirilmiş eğitim, öğretme ve öğrenme süreçlerine dönüştürücü bir yaklaşım sunmaktadır. Bu yöntem, her öğrencinin özgün kimliğini, deneyimlerini ve yaratıcı potansiyelini merkeze alarak daha kapsayıcı ve etkileşimli bir öğrenme ortamı oluşturmaya olanak tanır. Sanat eğitiminde kişiselleştirme yalnızca içeriklerin bireysel tercihlere göre uyarlanmasıyla ibaret değildir; bu yaklaşım, öğrenenin kültürel arka planı, duygusal durumu ve kişisel motivasyonları gibi çok boyutlu unsurların dikkate alındığı bütüncül bir anlayışı temsil etmektedir. Özellikle farklı öğrenci ihtiyaçlarına duyarlı, esnek ve uyarlanabilir yapılar sunan çağdaş eğitim yaklaşımları içerisinde, bu tür bir yönteme duyulan ihtiyaç giderek daha fazla kabul görmektedir.

Kişiselleştirilmiş sanat eğitiminin temel dayanaklarından biri, sanatın daha geniş bir eğitimsel çerçeveye entegre edilmesidir. Denac and Çağran (2012), sanat eğitiminin amaçlarına ulaşılabilmesi için, sanatın diğer disiplinlerle kesişim noktasında sistematik bir analiz sürecinin gerekliliğini vurgulamaktadır. Sanat eğitimi daha geniş bir müfredat bağlamında ele alındığında yalnızca sanatsal becerilerin değil, aynı zamanda eleştirel düşünmenin, kültürel farkındalığın ve duygusal zekânın da gelişmesini destekleyebilir. Disiplinler arası bütünleşmenin bir ürünü olan “bütüncül sanat” yaklaşımı, öğrencilerin gerçeklikleri ve hedefleriyle daha güçlü biçimde örtüşen kapsamlı öğrenme deneyimleri sunmaktadır (Joseph, 2020: 72).

Ayrıca kişiselleştirilmiş sanat eğitimi, öğrencilerin kimliklerini keşfetmelerine ve bireyselliklerini yaratıcı uygulamalar aracılığıyla ifade etmelerine imkân sağlar. Yeniasır ve Gökbulut (2018), sanat eğitiminin estetik duyarlılığı artırdığını ve kültürel çeşitliliğe saygıyı geliştirdiğini belirterek, bu sürecin öğrencilerin düşünce ve duygularını dile getirmelerini güçlendirdiğini ifade etmektedir. Bu kazanımlar, öğrenciler arasında aidiyet duygusunun oluşması ve karşılıklı anlayışın geliştirilmesi açısından özel bir öneme sahiptir; böylece öğrenciler hem kendi kültürel miraslarını takdir etme hem de farklı kültürlerle karşı açık ve saygılı olma becerisi kazanırlar.

Bu kişiselleştirilmiş çerçevede sanat eğitimcilerinin rolü belirleyicidir. Sanat öğretmenleri yalnızca bilgi aktaran kişiler değil, öğrencilerin özgün yaratıcı seslerini keşfetmelerine rehberlik eden kolaylaştırıcılardır. Saif'in (2023) de belirttiği gibi, öğrencilerin güzel sanatlar öğretmenlerine yönelik algıları, eğitim deneyimlerini doğrudan etkilemektedir. Öğretmen-öğrenci ilişkisinin niteliği, yaratıcılığın ve öz keşfin teşvik edildiği bir öğrenme ortamının oluşmasında kritik rol oynamaktadır. Güzel sanatlar öğretmenleri, öğrencilerin sanatsal riskler almaktan çekinmeyecekleri güvene dayalı, işbirlikçi sınıf ortamları inşa edebilirler.

Öte yandan, kişiselleştirilmiş sanat eğitimi sosyal uyumun sağlanması ve zihinsel iyi oluşun desteklenmesi açısından da etkili bir araç olarak değerlendirilebilir. Özel gereksinimli bireyler açısından sanat eğitimi, sosyal etkileşim becerilerini ve stresle başa çıkma kapasitelerini artırarak hem akranlarıyla daha etkin iletişim kurmalarına hem de kendilerini ifade etmelerine yardımcı olmaktadır (Bayer ve Turan, 2023: 704). Sanat programlarında farklı yeterlilikteki bireylerin yer alması, yalnızca eğitim deneyimini zenginleştirmekle kalmaz, aynı zamanda sınıf içinde empati ve anlayışın gelişmesine de katkı sağlar.

Sanat eğitiminin dönüşen yapısı, özellikle günümüzün toplumsal zorlukları karşısında, kişiselleştirilmiş yaklaşımların gerekliliğini bir kez daha ortaya koymaktadır. Joseph'in (2020) de vurguladığı gibi, bir pandemi gibi beklenmedik durumlar karşısında dahi sanat eğitimi önemini korumaktadır. Bireysel yaratıcılığın, duygusal ifadenin ve kültürel takdirin geliştirilmesi, dayanıklı ve üretken bireylerin yetişmesinde kritik rol oynamaktadır. Bu bağlamda, kişiselleştirilmiş stratejilerin benimsenmesi, öğrencilerin sanatsal yolculuklarında rehberlik sağlayarak onları dünyaya anlamlı katkılar sunabilecek bireyler hâline getirebilir.

Bu bağlamda sanat alanında kişiselleştirilmiş eğitim, geleneksel yöntemlerin ötesine geçerek her öğrencinin benzersiz yönlerini sahiplenilen bir yaklaşımı benimsemektedir. Sanatsal uygulamaları daha geniş eğitimsel hedeflerle bütünleştiren, öğretmen-öğrenci ilişkilerinde destekleyici bir ortam kuran ve farklı ihtiyaçlara uyum sağlayan bu bütüncül model; yalnızca sanatsal becerilerin değil, aynı zamanda bireyin çok yönlü gelişiminin desteklenmesine olanak tanımaktadır. Bu yaklaşım, dinamik ve birbirine bağlı bir dünyada başarılı olabilecek yaratıcı düşünürlerin yetiştirilmesi açısından yaşamsal bir öneme sahiptir.

Sanat Eğitiminde Kişiselleştirme

Sanat eğitimi bireyin kendini ifade etmesine olanak tanıyan en etkili alanlardan biridir. Estetik yargılar, sembolik düşünme ve soyut ifade yetisi gibi beceriler sanat yoluyla geliştirilebilir. Ancak bu gelişimin sürebilmesi, bireyin kendi dünyasını ve deneyimlerini sanatsal üretim sürecine katabilmesine bağlıdır (Eisner, 2002). Bu nedenle bireyselleştirme, sanat eğitiminde sadece bir seçenek değil, zorunluluk olarak değerlendirilmelidir.

Sanat eğitiminde kişiselleştirme, öğrencilerin derse katılımını, öğrenme deneyimlerini ve genel sanatsal gelişimlerini önemli ölçüde artırmaktadır. Bu kişiselleştirilmiş yapı içerisine müzik eğitiminin entegre edilmesi, her öğrencinin ilgi alanlarını ve bireysel yeteneklerini tanıyan çok boyutlu bir yaklaşım sunar. Sanatın temel bileşenlerinden biri olan müzik eğitimi, yalnızca müzikal becerilerin geliştirilmesini değil, aynı zamanda kişisel ifade, yaratıcılık ve kültürel farkındalığın da desteklenmesini sağlamaktadır.

Kişiselleştirilmiş bir sanat müfredatı bağlamında müzik eğitiminin rolü çok yönlüdür. Etkili sanat pedagojisi, kültürel, eğitsel ve psikolojik boyutları bünyesinde barındırmalı; sanatsal uygulamalar aracılığıyla bireysel gelişimi kolaylaştırmalıdır. Özellikle müzik eğitimi, öğrencilerin bilişsel ve duygusal gelişimlerine katkıda bulunarak onların sanatsal biçimde düşünme, iletişim kurma ve kendilerini ifade etme becerilerini artırır. Müzik eğitimi kişiselleştirildiğinde öğrenciler, kimlikleri ve yaşantılarıyla örtüşen tür, tarz ve repertuarları seçebilmekte; böylece öğrenme süreci daha anlamlı ve ilgi çekici hâle gelmektedir.

Bunun yanı sıra, doğaçlama, müzik eğitimi içerisinde kişiselleştirmenin ideal bir çerçevesini sunar. Larsson and Georgii-Hemming (2018), müzik eğitiminde doğaçlamanın önemine dikkat çekerek, öğrencilerin mevcut müzikal kelime dağarcıklarını kullanarak iletişim kurmalarını ve ortak anlamlar inşa etmelerini sağladığını belirtmektedir. Bu doğaçlamaya dayalı yaklaşım, öğrencilerin yaratıcı riskler almalarını ve müzikal ifadelerini keşfetmelerini teşvik eder; böylece öğrenciler öğrenme süreci üzerinde daha fazla özne hâline gelirler ve öğrenmeye sahiplenme duyguları gelişir. Öğrencilerin doğaçlama yapmalarına olanak tanıyan bir sınıf ortamı, bireysel yaratıcılığı desteklerken kolektif öğrenmeyi de teşvik eder.

Araştırmalar, müzik eğitiminin çeşitli bilişsel ve kişilik özellikleri üzerinde olumlu etkileri olduğunu göstermektedir. Swaminathan and Schellenberg (2020), müzik eğitiminin bilişsel becerilerde artışa ve açıklık gibi olumlu kişilik özelliklerine katkıda bulunduğunu ortaya koymuştur. Müzik eğitimi bireye özgü biçimde yapılandırıldığında, bu tür olumlu özelliklerin

gelişimini teşvik edebilir ve sanat eğitimi bağlamında grup çalışmaları ile sosyal etkileşim süreçlerini zenginleştirebilir.

Ayrıca, çağdaş pedagojik yöntemlerin örneğin popüler müzik pedagojilerinin kişiselleştirilmiş müzik eğitime dahil edilmesi, 21. yüzyılın kritik becerilerine hitap eden bir eğitim süreci sunabilir. Vasil (2020), bu yaklaşımın yaratıcılık, teknoloji ve kültürel bağlam gibi unsurları müzik eğitime entegre ettiğini; böylece öğrencilerin hızla değişen bir dünyada başarılı olabilmeleri için gerekli esneklik ve problem çözme becerilerinin gelişimine katkı sağladığını vurgular. Bu yöntem yalnızca müzikal yeterliklerin gelişimini değil, aynı zamanda yaratıcı düşünme ve uyum sağlama yeteneğini de destekler.

Daha geniş bir perspektiften bakıldığında, kişiselleştirilmiş müzik eğitimi, kapsayıcılığı artırma noktasında da önemli bir katkı sunmaktadır. Elpus and Abril (2011), müzik eğitiminin katılımın ve temsiliyetin çeşitlenmesi yönünde bilinçli çaba göstermesi gerektiğini vurgulayarak, sosyoekonomik ya da etnik farklılık gözetmeksizin tüm öğrencilerin sınıf ortamında kendilerini ifade edebilecekleri güvenli alanlar yaratmanın önemine işaret ederler. Bu anlamda kişiselleştirilmiş müzik eğitimi, yeterince temsil edilmeyen gruplardaki öğrencilerin güçlendirilmesine ve tüm sınıfın sanatsal deneyiminin zenginleşmesine katkı sunar.

Sanat eğitiminde kişiselleştirme ile müzik eğitimi arasındaki bağlantı, bireysel gelişimi ve kolektif yaratıcılığı destekleyen zenginleştirici bir öğrenme ortamının oluşturulması açısından yaşamsal bir öneme sahiptir. Kişiselleştirilmiş müzik eğitimi yoluyla öğrencilerin özgün bakış açıları değerlendirilebilir, sanatsal katılım düzeyleri artırılabilir ve geleceğe dair kritik beceriler geliştirilebilir. Müzik eğitiminin bilişsel, kültürel ve sosyal boyutlarının kişiselleştirme ilkeleriyle bütünleştirilmesi, tüm öğrencilerin derinlikli ve anlamlı bir sanat eğitimi deneyimi yaşamalarına olanak tanımaktadır.

Sanat ve Müzik Eğitiminde Uygulama Yöntemleri

Sanat ve müzik eğitiminde kişiselleştirilmiş eğitimin entegrasyonu, daha kapsayıcı ve duyarlı pedagojik uygulamalara yönelik önemli bir paradigma değişimini temsil etmektedir. Bu çok boyutlu yaklaşım, öğrencilerin bireysel yeteneklerini, tercihlerini ve geçmişlerini dikkate alan ve geliştiren özel öğrenme deneyimlerinin tasarlanmasına olanak tanımaktadır. Kişiselleştirilmiş eğitimin uygulama yöntemleri incelendiğinde hem sanat hem de müzik bağlamlarında katılımı, yaratıcılığı ve eleştirel becerileri artıran çeşitli stratejiler ortaya çıkmaktadır.

Sanat ve müzik eğitiminde kişiselleştirmenin önde gelen uygulama yöntemlerinden biri deneyimsel öğrenmedir. Bu pedagojik teknik, öğrencilerin yaratıcı süreçleriyle doğrudan etkileşime geçmelerini ve bu deneyimleri üzerine düşünmelerini teşvik etmektedir. Lasauskienė (2018) tarafından vurgulandığı üzere, problem çözme, iş birliğine dayalı projeler ve yansıtıcı uygulamalar gibi deneyimsel öğrenme stratejileri, müzik eğitimi ortamlarında öğrencilerin kültürlerarası yeterliliklerini anlamlı ölçüde geliştirebilir. Öğrencilere farklı müzik gelenekleri ve biçimleriyle etkileşim kurma fırsatları sunarak, eğitimciler kültürel bağlamlar ve kişisel kimlik hakkında daha derin bir anlayış geliştirilmesine katkıda bulunabilirler.

Ayrıca, kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimlerinin kolaylaştırılmasında teknoloji entegrasyonu önemli bir rol oynamaktadır. Dijital araçların ve platformların gelişimiyle birlikte, eğitimciler farklı öğrenme stillerine ve tercihlerine hitap eden özel öğretim materyalleri oluşturabilmektedir. Pavlou and Varela (2024), sanat eğitimi içeriklerinin çevrim içi ortamlara uyarlanmasına olanak tanıyan e-öğrenme panolarının önemini vurgulayarak, sürdürülebilir pedagojik uygulamalara bağlılığı korurken esnek öğretim olanakları sunduklarını

belirtmektedir. Bu dijital araçlar, öğrencilerin sanat ve müzik eğitimi sürecinde kendi yollarını seçmelerine olanak tanıyarak öğrenme süreçlerinde özerklik ve sorumluluk duygusunu güçlendirir.

Dijital araçların yanı sıra, iş birliğine dayalı öğrenme kişiselleştirilmiş eğitimde kritik bir uygulama yöntemi olarak öne çıkmaktadır. İş birliği temelli yöntemler, öğrencilerin kendi bakış açılarını ve becerilerini paylaşmalarını teşvik eder. Örneğin, müzik eğitimi bağlamında, grup kompozisyonları veya toplu performanslar gerektiren projeler, öğrencilerin bireysel müzikal yetkinliklerini bir araya getirerek sosyal etkileşimleri destekler ve kolektif yaratıcılığı artırır. Chen and Wong'un (2022) belirttiği gibi, müzik eğitimine çok kültürlü perspektiflerin dahil edilmesi, öğrenme ortamını zenginleştirmenin yanı sıra öğrencilerin çok kültürlü kişiliklerinin gelişmesini de desteklemektedir. Bu kolektif etkileşim, öğrencilerin çeşitliliğe saygı göstermelerini teşvik ederken, aynı zamanda iş birliği becerilerini de geliştirmektedir.

Bir diğer etkili uygulama yöntemi, topluluk temelli projelerdir. Murari, topluma dayalı sanat ve müzik girişimlerinin, öğrencilerin bireysel sanatsal ifadelerini toplumsal meselelerle ilişkilendirme fırsatı sunduğunu ifade etmektedir (Song, 2009: 4). Bu tür projeler, öğrencilerin yerel topluluklarla etkileşime geçmesini ve sanat eğitimi yoluyla toplumsal bağlamlara dair daha derin bir farkındalık geliştirmesini sağlar. Bu yöntem, kişiselleştirilmiş eğitimin amaçlarıyla örtüşerek öğrencilerin öğrenme süreçlerini kişisel hedefleri ve toplumsal ihtiyaçlarla ilişkilendirmelerini teşvik eder.

Ayrıca, öğretim stratejilerinin uyarlanması ve farklılaştırılması, kişiselleştirilmiş sanat ve müzik eğitiminin temel unsurlarındandır. Eğitimciler, farklı öğrenci ihtiyaçlarına yönelik grup çalışmaları veya bire bir mentorluk oturumları gibi çeşitli öğretim yöntemlerini kullanarak öğrencilerine ulaşabilirler. Dijital öğrenme ortamlarının incelendiği bir çalışmada Huang ve çalışma arkadaşları, uyarlanabilir öğretim tekniklerinin öğrenci katılımı ve motivasyonunu önemli ölçüde artırarak daha derin öğrenme çıktıları sağladığını belirtmektedir (Павленко vd., 2024: 326). Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerine, ilgi alanlarına ve öğrenme tarzlarına göre görevlerin kişiselleştirilmesi, yaratıcılığı ve öz ifadeyi teşvik etmektedir.

Bunun yanı sıra, “eylem öğrenimi” (action learning) yönteminin kullanılması da kişiselleştirilmiş sanat ve müzik eğitimi geliştirmede etkili olabilir. Öğrencilerin gerçek dünya problemlerini çözme sürecine katılmaları ve bu süreci tekrar eden eylem ve yansıma döngüleriyle deneyimlemeleri, onların sanatsal yolculuklarıyla doğrudan bağlantılı anlamlı öğrenme deneyimleri yaşamalarını sağlar. Chattaraman vd., (2010) eylem öğreniminin geleneksel sınıf deneyimlerinin ötesinde etkili bir çerçeve sunduğunu ve tasarım alanlarında akademik bilgi ile pratik uygulama arasındaki boşluğu kapattığını ileri sürmektedir. Bu yaklaşım, bağımsız düşünme ve uyum sağlama becerilerini geliştirerek sanat ve müzik alanlarında değişen ihtiyaçlara yanıt verebilecek bireyler yetiştirmeyi hedefler.

Sanat ve müzik eğitiminde kişiselleştirmenin uygulama yöntemleri, öğrenci katılımını ve yaratıcılığı artıran geniş bir strateji yelpazesini kapsamaktadır. Deneyimsel öğrenme, teknoloji entegrasyonu, iş birliğine dayalı yöntemler, topluluk projeleri, farklılaştırılmış öğretim ve eylem öğrenimi gibi yaklaşımlar aracılığıyla, öğrencilerin bireyselliklerini yücelten ve sanatsal becerilerini geliştiren duyarlı bir öğretim programı oluşturulabilir. Kişiselleştirilmiş eğitim anlayışı gelişmeye devam ettikçe, yalnızca sanatsal yeterliliği değil, aynı zamanda kültürel farkındalığı yüksek, topluma katkı sunabilen bireylerin yetiştirilmesini de destekleme potansiyeli taşımaktadır.

Sanat Eğitiminde Faydalar ve Zorluklar

Kişiselleştirilmiş sanat eğitimi, öğrencilerin içsel motivasyonunu artırmakta, özgün düşünmeyi desteklemekte ve öz-yeterlik duygusunu geliştirmektedir (Deci and Ryan, 1991: 68-70). Ancak bu modelin uygulanması faydaları kadar zorluklar da içermektedir. Öğretmenin çoklu rol üstlenmesi, sınırlandırılmış ders süreleri, standart sınav sistemleri gibi yapısal engeller bireyselleştirmeyi zorlaştırabilmektedir (Winner, Goldstein and Vincent-Lancrin, 2013: 130-133).

Sanat Eğitiminin Faydaları

Sanat eğitimi, öğrencilere yalnızca teknik sanat becerileri kazandırmakla kalmayıp, çok çeşitli becerilerin gelişiminde de temel bir rol oynamaktadır. Joseph'e (2020) göre, sanat eğitimi; görsel sanatlar, müzik ve tiyatro gibi çeşitli disiplinlerle doğal biçimde iç içe geçmiş olup, bütüncül öğrenme deneyimlerine olumlu katkılar sunmaktadır. Bu yararlar, bilişsel, sosyal ve duygusal boyutlarda değerlendirilebilir:

- **Bilişsel Gelişim:** Sanatla etkileşim kurmak, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini teşvik etmektedir. Öğrencilerin farklı bakış açılarını keşfetmelerine ve sanatsal eserleri analiz etme yoluyla düşünsel becerilerini geliştirmelerine olanak tanır. Sanat eğitimi, sinirsel yolları ve bilişsel işlevleri güçlendirerek genel akademik başarıya katkıda bulunmaktadır. Wang vd., (2024) belirttiği gibi, sanat eğitiminin içerisine müziğin dâhil edilmesi, müfredatı zenginleştirerek bilişsel gelişimi destekleyen çok boyutlu bir öğrenme deneyimi sunmaktadır.

- **Sosyal Beceriler ve İş Birliği:** Sanat eğitimi, öğrenciler için sosyal etkileşim ve iş birliği zemini sağlar. Sanat ve müzik alanındaki grup çalışmaları, takım çalışması gerektirdiğinden, iletişim ve kişilerarası becerilerin gelişmesine katkıda bulunur. Escaño ve arkadaşlarının belirttiği gibi, katılımcı sanat projeleri, öğrenciler arasında ilişkilerin gelişmesini sağlar ve farklı deneyimlerden öğrenmenin mümkün olduğu sınıflarda bir topluluk duygusu yaratır (Escaño vd., 2021: 2).

- **Duygusal İyilik Hali:** Sanat eğitimi sürecindeki yaratıcılık, bireyin kendini ifade etmesi için terapötik bir araç görevi görür. Sanatsal faaliyetlere katılım, stres düzeyini azaltabilir ve öğrencilerin ruh sağlığını iyileştirebilir ki bu günümüzde eğitimin önemli bir gündem maddesidir. Araştırmalar, sanat eğitiminin çocukların sosyal becerilerini ve duygusal gelişimlerini olumlu yönde etkilediğini, çocukların duygularını yapıcı yollarla ifade etmelerine olanak tanıdığını ortaya koymuştur (Yazıcı, 2017: 24).

- **Kültürel Farkındalık ve Empati:** Sanat eğitimi, kültürel takdir ve farkındalığı ön plana çıkarır. Farklı sanat biçimlerinin incelenmesi yoluyla öğrencilerde empati gelişir ve küresel bir bakış açısı oluşur; bu da giderek daha fazla birbirine bağlı hâle gelen toplumlarda işlevsel bireyler olmalarını sağlar. Farklı kültürel anlatıların ve sanatsal ifadelerin eğitime dâhil edilmesi, öğrencilerin çeşitliliği anlamalarını ve sınıf içinde kapsayıcılığın artmasını sağlar.

Sanat Eğitiminde Karşılaşılan Zorluklar

Sanat eğitiminin birçok yararına rağmen, etkili programların uygulanmasını engelleyen bazı önemli zorluklar mevcuttur. Bu engellerin tanınması, daha etkili ve kapsayıcı bir eğitim ortamı oluşturmak açısından gereklidir.

- **Finansman ve Kaynak Dağılımı:** Sanat eğitiminin karşılaştığı en büyük sorunlardan biri yeterli finansman ve kaynak eksikliğidir. Birçok eğitim kurumu, sanat alanları yerine STEM (fen, teknoloji, mühendislik ve matematik) alanlarına öncelik vermekte ve bu

durum sanat programlarına ayrılan bütçenin yetersiz kalmasına yol açmaktadır. Bu eğilim, sanat eğitiminin kapsamını ve kalitesini olumsuz etkileyerek, malzeme, mekân ve nitelikli eğitmen eksikliği gibi sorunlara neden olabilir.

- **Standart Sınav Odaklılık:** Eğitim sisteminde standartlaştırılmış sınavlara verilen önem, yaratıcılığı bastırabilir ve sanatsal keşif için gerekli ortamları kısıtlayabilir. Ölçülebilir başarı baskısı, öğretmenlerin yenilikçi ve yaratıcı uygulamalardan çok ezbere dayalı öğretim yöntemlerine yönelmelerine yol açabilir. Yuxing'in (2024) belirttiği üzere, eğitimde mevcut yaklaşımın, öğrencileri güçlendiren daha esnek ve yaratıcı yöntemlere evrilmesi gerekmektedir.
- **Öğretmen Eğitimi ve Mesleki Gelişim:** Nitelikli sanat eğitimi sunabilmek için öğretmenlerin yeterli eğitimi almış olması büyük önem taşır. Pek çok öğretmen, sanat veya müzik eğitimi konusunda uzmanlık sahibi olmayabilir; bu da sınıf içi uygulamaların etkinliğini sınırlandırabilir. Sysoieva vd., (2021) vurguladığı gibi, gelecekteki öğretmenlerin kapsayıcı eğitim verebilmesi ve öğrenci çeşitliliğine cevap verebilmesi için sürekli mesleki gelişim büyük önem taşımaktadır.
- **Teknolojiyi Entegre Etme Süreci:** Teknoloji, sanat eğitimini zenginleştirme potansiyeline sahip olsa da, geleneksel müfredata etkili bir şekilde entegre edilmesi hâlâ bir zorluktur. Eğitimciler, teknolojiyi yaratıcı süreçlerle harmanlarken sanatsal ifadenin özünü koruma konusunda dikkatli olmalıdır. Lou and Huang'a (2024) göre, çağdaş sanat eğitiminde teknolojiyi içeren yeni öğretim yöntemlerinin benimsenmesi, sanatsal bütünlüğün korunmasıyla birlikte önem taşımaktadır.

Bu bağlamda, “Sanat Eğitiminde Yararlar ve Zorluklar” başlığı altında yapılan tartışmalar, sanat eğitiminin çok boyutlu doğasını gözler önüne sermektedir. Sanat eğitimi; bilişsel becerilerin gelişimini, sosyal etkileşimleri ve duygusal refahı destekleyen önemli bir alan olmasına karşın, bu alanın gelişimini sekteye uğratan ciddi engeller de mevcuttur. Daha iyi finansman olanaklarının sağlanması, ölçme-değerlendirme uygulamalarının gözden geçirilmesi, öğretmen eğitimlerinin güçlendirilmesi ve teknolojinin sanatsal içerikle bütünleştirilmesi yoluyla sanat eğitiminin gelişimi desteklenebilir. Böylece öğrenciler için bütüncül gelişim fırsatları sunan ve eğitim sistemini zenginleştiren etkili sanat programları oluşturulabilir.

Kişiselleştirilmiş Sanat Eğitiminde Örnek Modeller ve Uygulamalar

Kişiselleştirilmiş sanat eğitimi, öğrencilerin bireysel farklılıklarını merkeze alan, öğretim yöntemlerini, içerikleri ve değerlendirme süreçlerini onların ilgi ve yeteneklerine göre uyarlayan bir yaklaşımdır. Bu kapsamda geliştirilen çeşitli model ve uygulamalar, sanat ve müzik eğitiminde öğrenci katılımını artırmayı ve öğrenme süreçlerini derinleştirmeyi amaçlamaktadır.

Bu yaklaşımlardan biri, disiplinlerarası pedagojik modellerin entegrasyonudur. Görsel sanatlar, müzik ve performans sanatlarını bir araya getiren bu yöntemler, öğrencilerin farklı sanat biçimleri arasındaki ilişkileri kavramalarına yardımcı olur ve bütüncül bir sanat anlayışı geliştirmelerini sağlar (Wang vd., 2024: 2).

Müzik eğitiminde öne çıkan modellerden biri ise “Suzuki Yöntemi”dir. Bu yöntem, öğrenme sürecini çocuğun bireysel gelişimine göre şekillendirirken, aile katılımını da teşvik eder. Öğrenci merkezli yapısıyla, kişisel öğrenme hızlarına ve stillerine uyum sağlar (Guo, 2024: 128).

Popüler müzik pedagojileri ise öğrencilerin ilgisini çeken türler üzerinden öğrenmeyi destekler. Bu yaklaşımlar, öğrencilerin aktif katılımını teşvik ederek eleştirel düşünme, iş birliği ve teknoloji kullanımı gibi 21. yüzyıl becerilerinin gelişimini destekler (Vasil vd., 2018: 1).

Teknoloji destekli öğrenme ortamları da kişiselleştirilmiş sanat eğitiminin önemli bir boyutunu oluşturur. Dijital araçlar sayesinde öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına uygun öğrenme yolları oluşturulabilir; müzik teorisini öğreten etkileşimli uygulamalardan dijital sanat üretim yazılımlarına kadar pek çok araç bu sürece katkı sağlar (Lou and Huang, 2024: 3879).

Bunun yanı sıra, iş birliğine dayalı öğrenme modelleri de kişiselleştirilmiş sanat eğitiminin önemli bir parçasıdır. Grup çalışmaları yoluyla öğrenciler birbirlerinden öğrenir, farklı bakış açılarını keşfeder ve ortak sanatsal üretim süreçlerine katılırlar. Bu, özellikle özel gereksinimli bireylerin yer aldığı kapsayıcı sınıf ortamlarında güçlü bir öğrenme deneyimi sunar (Escaño vd., 2021: 2).

Kültürel olarak duyarlı öğretim yaklaşımları ise öğrenci çeşitliliğini gözetken bir sanat eğitimi sunmak açısından kritik bir yere sahiptir. Öğrencilerin kültürel kökenlerinin tanınması ve sanatsal ders içeriklerinde yer alması, onların öğrenme süreçlerine olan bağlılığını artırır ve sanata kişisel bir anlam yüklemelerine olanak tanır (Elpus and Abril, 2011: 141).

Son olarak, eylem temelli öğrenme yaklaşımları, öğrencilerin gerçek yaşamla bağlantılı, uygulamalı projeler aracılığıyla öğrenmelerini teşvik eder. Bu modelde öğrenciler, teorik bilgilerini pratiğe dökerek yaratıcılık ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirir (Chattaraman vd., 2010: 195).

Kişiselleştirilmiş sanat eğitiminde kullanılan çeşitli modeller ve uygulamalar; öğrencilerin bireysel farklılıklarını, kültürel geçmişlerini ve ilgi alanlarını dikkate alan kapsayıcı ve etkileşimli öğrenme ortamları yaratmayı mümkün kılmaktadır. Bu yaklaşımlar, sanatsal gelişimi desteklediği gibi öğrencilerin eğitime aktif katılımını da teşvik ederek, daha anlamlı ve etkili öğrenme deneyimlerine zemin hazırlar.

Finlandiya, bireyselleştirilmiş eğitim uygulamalarıyla öne çıkan ülkelerden biridir. Sanat dersleri, bireysel proje bazlı çalışmalara dayanmakta, öğrenciler yıl sonunda kendi sanat sergilerini düzenlemektedir. Türkiye’de ise bazı üniversitelerin güzel sanatlar fakültelerinde portfolyo esaslı değerlendirme modelleri uygulanmaktadır. Araştırmalar, bireyselleştirilmiş modellerin öğrencilerin hem akademik hem duygusal gelişiminde olumlu etkiler yarattığını göstermektedir (Yılmaz, 2018).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kişiselleştirilmiş sanat eğitimi, öğrencilerin bireysel farklılıklarını, ilgi alanlarını ve kültürel geçmişlerini merkeze alarak onların sanatsal gelişim süreçlerini desteklemeyi amaçlamaktadır. Bu yaklaşım, öğrenme sürecini daha anlamlı ve kapsayıcı hâle getirirken, yaratıcılık, duygusal ifade ve eleştirel düşünme gibi becerilerin gelişmesine katkı sağlar. “Öğrencinin renk paleti” metaforu, her bireyin benzersiz öğrenme ve ifade biçimlerini temsil ederek sanat eğitiminde çeşitliliğin ve bireysel katkıların değerini vurgular.

Kişiselleştirilmiş sanat eğitiminin bilişsel, sosyal, duygusal ve kültürel açılardan pek çok yarar sunduğu görülmektedir. Ancak bu yaklaşımın etkili biçimde uygulanabilmesi için bazı yapısal engellerin aşılması gerekmektedir. Bu bağlamda öğretmen eğitimi, kaynak yetersizliği, teknoloji entegrasyonu ve müfredat esnekliği gibi alanlarda iyileştirmeler yapılması önem arz etmektedir (Eldridge, 2018: 39; Xu, 2023: 2; No, 2024: 23).

Bu doğrultuda önerilen temel stratejiler arasında; öğretmenlerin kişiselleştirilmiş öğretim teknikleri konusunda mesleki gelişimlerinin desteklenmesi, dijital araçların etkili biçimde ders

süreçlerine entegre edilmesi, işbirliğine dayalı öğrenme ortamlarının teşvik edilmesi, kültürel olarak duyarlı öğretim uygulamalarının geliştirilmesi ve müfredatın sürekli gözden geçirilerek öğrenci ihtiyaçlarına göre uyarlanması yer almaktadır (Stanislaus, 2023: 487).

Sonuç olarak, sanat eğitiminde kişiselleştirme uygulamaları, öğrencilerin sanatsal kimliklerini keşfetmelerine olanak tanırken, daha kapsayıcı ve etkileşimli bir öğrenme ortamı sunar. Bu yaklaşımın yaygınlaştırılması hem bireysel hem toplumsal düzeyde sanat eğitiminin niteliğini artıracak önemli bir adım olacaktır.

KAYNAKÇA

- Bayer, K., & Turan, S. L. (2023). The effect of visual art activities on socialization and stress management of individuals with special needs. *International Journal of Assessment Tools in Education*, 10(4), 690-708.
- Chattaraman, V., Sankar, C. S., & Vallone, A. (2010). Action learning: Application to case study development in graduate design education. *Art, Design & Communication in Higher Education*, 9(2), 183-198.
- Chen, S., & Wong, K. Y. (2022). Assessment of preservice music teachers' multicultural personality: Multicultural music education perspective. *Frontiers in Psychology*, 13, 726209.
- Deci, E. L., Vallerand, R. J., Pelletier, L. G., & Ryan, R. M. (1991). Motivation and education: The self-determination perspective. *Educational psychologist*, 26(3-4), 325-346.
- Eisner, E. W. (2002). *The Arts and the Creation of Mind*. Yale University Press.
- Denac, O., & Čagran, B. (2012). Achieving the objectives of arts and cultural education in Slovenian pre-service teacher training. *Creative Education*, 3(8), 1419-1425.
- Eldridge, L. (2018). An Indigenous reframing of art education historical research: Acknowledging Native American spiritual values. *Journal of Cultural Research in Art Education*, 35(1), 26-43.
- Elpus, K., & Abril, C. R. (2011). High school music ensemble students in the United States: A demographic profile. *Journal of Research in music Education*, 59(2), 128-145.
- Escaño, C., Maeso-Broncano, A., & Mañero, J. (2021). Art education and development cooperation: A project in educational centres for children with special needs in India. *International Journal of Art & Design Education*, 40(2), 404-419.
- Guo, X. (2024, July). Suzuki Method: Research on The Transformation of Chinese Music Education. In 2024 2nd International Conference on Language, Innovative Education and Cultural Communication (CLEC 2024) (pp. 128-134). Atlantis Press.
- Grosz, M. P., Lemp, J. M., Rammstedt, B., & Lechner, C. M. (2022). Personality change through arts education: A review and call for further research. *Perspectives on Psychological Science*, 17(2), 360-384.
- Joseph, A. (2020). What is the future of arts education in the midst of a pandemic? It's essential, virtual, and hybrid for now!. *International Dialogues on Education Journal*, 7(1/2).
- Larsson, C., & Georgii-Hemming, E. (2019). Improvisation in general music education—a literature review. *British Journal of Music Education*, 36(1), 49-67.
- Lasauskiene, J. (2018). An innovative pedagogical design of intercultural competence development in music teacher education. *Rural Environ. Educ. Personal*, 11, 208-214.

- Lou, X., & Huang, J. (2024). The application of computer-aided music and art in preschool education of disability and health integration. *Journal of Computational Methods in Sciences and Engineering*, 24(6), 3878-3891.
- Malytska, O., Patron, I., Chabanenko, N., Shvets, O., Polishchuk, A., & Martyniv, L. (2022). Development of Art Education as a Basis for Sustainable Development of Society. *Postmodern Openings*, 13(1 Sup1), 247-265.
- Mat Daud, K. A., Khidzir, N. Z., Hidayat, I. K., & Ismail, M. E. (2024). Empowering Art and Design Education via a Flexible Curriculum. *KnE Social Sciences*.
- No, L. (2024). Art as a Window to Emotions: A Study on the Impact of Conflict on Children's Drawings. Available at SSRN 5008520.
- Pavlenko, O., Rastruba, T., Huseinova, L., Khomenko, L., Pelekh, K., & Koval, O. (2024). The Role of Current Computer Technologies in Developing Professional Competence of Music Teachers: A Model of a Personalized Educational Environment. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 15(1), 325-340.
- Pavlou, V., & Castro-Varela, A. (2024). E-learning canvases: Navigating the confluence of online arts education and sustainable pedagogies in teacher education. *Sustainability*, 16(5), 1741.
- Saif, M. (2023). Art Education and Students' Perception of Fine Art Teachers, *Al-Qamar*, 6(4), 147-164.
- Shih, Y. H. (2020). Teaching Principles for Aesthetic Education: Cultivating Taiwanese Children's Aesthetic Literacy. *International Journal of Education and Practice*, 8(3), 568-576.
- Song, Y. I. K. (2009). Community participatory ecological art and education. *International Journal of Art & Design Education*, 28(1), 4-13.
- Stanislaus, S. (2022). A Chance at the Arts: Assessment of NYC Department of Education's ArtsCount as a Violation of Title VI Implementing Regulation. *Colum. JL & Arts*, 46, 487.
- Sysoieva, S., Ovcharenko, N., & Chebotarenko, O. (2021). Future music and art educators' professional development: theoretical and technological issues. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*, 9(3), 18-33.
- Swaminathan, S., & Schellenberg, E. G. (2020). Musical ability, music training, and language ability in childhood. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition*, 46(12), 2340.
- Tomlinson, C. A. (2005). *The differentiated classroom: Responding to the needs of all learners*. ASCD.
- Toscher, B. (2020). Blank canvas: explorative behavior and personal agency in arts entrepreneurship education. *Artivate*, 9(2), 19-44.
- Vasil, M. (2020). Using popular music pedagogies to foster 21st-century skills and knowledge. *General Music Today*, 33(3), 46-51.
- Wang, Y., Zang, Q., & Chen, J. (2024). An innovative exploration of music integration into art education teaching in the context of big data, *Applied Mathematics and Nonlinear Sciences*, 9 (1), 1-17.

- Winner, E., Goldstein, T. R., & Vincent-Lancrin, S. (2013). *Art for Art's Sake? The Impact of Arts Education*. OECD Publishing.
- Xu, J. (2023). Research on the teaching innovation path of art design based on big data technology, *Applied Mathematics and Nonlinear Sciences*, 9 (1), 1-13
- Yazici, E. (2017). The Impact of Art Education Program on the Social Skills of Preschool Children. *Journal of Education and Training Studies*, 5(5), 17-26.
- Yeniasır, M., & Gökbulut, B. (2018). Opinions of fine arts students about their profession and their expectations from the future. *Education Sciences*, 8(3), 100.
- Yılmaz, D. (2018). "Sanat Eğitiminde Bireyselleştirilmiş Yaklaşım: Uygulama Örnekleri ve Etkililiği". *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(2), 455-472.
- Yuxing, X. (2024). The present situation and efficiency improvement strategy of dance art education in the digital age, *Curriculum and Teaching Methodology Clausius Scientific Press, Canada*, 7(2), 200-205.

Müzik Eğitiminde Öz-Yönetimli Öğrenmenin Dönüştürücü Gücü *The Transformative Power of Self-Directed Learning in Music Education*

Selin Oyan Küpeli

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

selinn.oyann@gmail.com

Özet

Bu çalışma, müzik eğitiminde öz-yönetimli öğrenme yaklaşımının (heutagoji) dönüştürücü potansiyelini incelemeyi amaçlamaktadır. Geleneksel öğretmen merkezli modellerin ötesine geçen heutagojik yaklaşım, öğrenenin öğrenme sürecinde tam anlamıyla özne olmasını, kendi ilgi, ihtiyaç ve deneyimlerine dayalı olarak öğrenmeyi yönetmesini temel almaktadır. Bu bağlamda müzik eğitimi, bireysel ifade biçimi ve yaratıcı özgürlük alanı olarak heutagojik ilkelerle güçlü bir şekilde örtüşmektedir. Araştırmanın amacı, heutagoji çerçevesinde yapılandırılan müzik eğitiminin öğrenci motivasyonu, yaratıcılığı, müzikal kimlik gelişimi ve ömür boyu öğrenme alışkanlıkları üzerindeki etkilerini analiz etmektir. Nitel araştırma desenine dayalı olarak kurgulanan bu çalışma, alan yazın taramaları, müzik pedagojisi örnekleri ve öz-düzenlemeli öğrenme modelleri çerçevesinde değerlendirilmiştir. Ayrıca öz-yönetimli öğrenmenin temel bileşenleri olan özyönelim, yansıtıcı düşünme ve bireysel sorumluluk kavramlarının, müzik eğitimi süreçlerine nasıl entegre edilebileceği tartışılmıştır. Heutagoji, müzik öğrenen bireylerin sadece teknik bilgi edinmelerini değil, aynı zamanda eleştirel düşünme, öz-farkındalık ve yaratıcı karar alma becerilerini geliştirmelerini de teşvik etmektedir. Bu yönüyle çalışmanın önemi, eğitimde öğrenenin öznesi olduğu bir paradigma değişimini müzik eğitimi bağlamında tartışması olmuştur. Özellikle dijital öğrenme ortamlarının yaygınlaşması ve bireysel öğrenme yollarının çeşitlenmesi, müzik öğretiminde öz-yönetimli öğrenme yaklaşımlarının gerekliliğini daha da artırmaktadır. Sonuç olarak bu araştırma, müzik eğitiminde heutagojik yaklaşımın sadece bireysel öğrenmeyi değil, aynı zamanda pedagojik ilişkileri, müzikal ifade biçimlerini ve öğrenme ortamlarını dönüştürücü etkisine dikkat çekmektedir. Bu yönüyle çalışma, hem müzik eğitimi alanında çalışan akademisyenlere hem de uygulayıcılara çağdaş, öğrenci merkezli ve esnek öğrenme modelleri hakkında yeni perspektifler sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Heutagoji, müzik eğitimi, öz-yönetimli öğrenme, yaratıcı öğrenme

Abstract

This study aims to examine the transformative potential of the self-determined learning approach (heutagogy) in the context of music education. Moving beyond traditional teacher-centered models, the heutagogical framework positions the learner as an active agent in the learning process, emphasizing autonomy, self-reflection, and learning driven by personal interests and experiences. Within this context, music education characterized by individual expression and creative freedom aligns significantly with heutagogical principles. The purpose of this research is to analyze the impact of heutagogically structured music education on student motivation, creativity, musical identity development, and lifelong learning habits. Based on a qualitative research design, the study evaluates findings through literature reviews, examples from music pedagogy, and self-regulated learning models. Additionally, key components of self-determined learning such as self-direction, reflective thinking, and personal responsibility are explored in terms of their integration into music education processes. Heutagogy fosters not only the acquisition of technical knowledge among music learners but also the development of critical thinking, self-awareness, and creative decision-making skills. In this regard, the significance of the study lies in its discussion of a paradigm shift in education that re-centers

the learner within the learning experience, particularly in the domain of music. The widespread availability of digital learning environments and the diversification of individual learning paths further underscore the growing relevance of self-determined learning approaches in music instruction. In conclusion, this study underscores the transformative potential of a heutagogical approach in music education, extending beyond individual learning to encompass pedagogical relationships, forms of musical expression, and the structure of learning environments. In this context, the research aims to provide scholars and practitioners in the field of music education with novel insights into contemporary, student-centered, and flexible learning models.

Keywords: Heutagogy, music education, self-determined learning, creative learning

GİRİŞ

Günümüz eğitim anlayışı, öğrencilerin pasif bilgi alıcıları olmaktan çıkarak öğrenme süreçlerinde aktif rol almalarını teşvik eden yaklaşımlara yönelmektedir. Bu bağlamda öz-yönetimli öğrenme, bireylerin kendi öğrenme hedeflerini belirleyip, bu hedeflere ulaşmak için gerekli stratejileri planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerinde sorumluluk almasını sağlayan güçlü bir öğrenme modelidir. Müzik eğitimi gibi hem bilişsel hem de duyuşsal becerilerin yoğun olduğu bir alanda, öz-yönetimli öğrenmenin rolü daha da önem kazanmaktadır. Öğrencilerin bireysel öğrenme sorumluluğu kazandığı, kendi öğrenme ritmini belirleyebildiği ve problem çözme becerilerini geliştirdiği bir ortam hem sanatsal gelişimi desteklemekte hem de yaşam boyu öğrenme alışkanlıklarının temelini atmaktadır.

Bu çalışmada, müzik eğitiminde öz-yönetimli öğrenmenin etkileri incelenmekte ve bu yaklaşımın bireyin müzikal gelişimindeki dönüştürücü gücü ortaya konulmaktadır. Ayrıca, öğretmenlerin rehberlik rolü, öğrenen özerkliği ve motivasyon gibi etmenler de ele alınarak, çağdaş müzik pedagojisi perspektifinden değerlendirmeler sunulmaktadır.

Öz-Yönetimli Öğrenmenin Kuramsal Temelleri

Öz-yönetimli öğrenme (ÖYÖ), bireylerin kendi öğrenme süreçlerini yönetme sorumluluğunu üstlendikleri, karmaşık bir eğitimsel yapıyı ifade etmektedir. ÖYÖ'nün kuramsal temelleri, 20. yüzyılın ortalarında Knowles ve Tough gibi araştırmacıların öz-yönetimli öğrenme süreçlerine ilişkin çeşitli boyutları ortaya koydukları çalışmalara dayanmaktadır. Knowles (1975), bireylerin öğrenme ihtiyaçlarını fark etmeleri, hedefler belirlemeleri, kaynakları tanımlamaları, öğrenme stratejileri uygulamaları ve sonuçları değerlendirmeleri gerektiğini öne sürerek, öz-yönetimli öğrenmeyi yaşam boyu öğrenme için temel bir yeterlilik olarak konumlandırmıştır (Thabane, 2022: 188). Zamanla gelişen bu kavramsallaştırma, özellikle bireylerin öğrenme süreçlerine katıldıkları sosyokültürel bağlamlar dikkate alınarak daha da derinleşmiştir. Nitekim kültürel faktörlerin bireyin öz-yönetimli öğrenmeye hazır olma düzeyini etkilediği ve öz-kavrayış ile öz-düzenleme gibi yapıların bu süreçte belirleyici roller oynadığı görülmektedir (Demircioğlu vd., 2018: 242; Klunklin vd., 2010: 177).

Günümüz eğitim ortamlarında, öz-yönetimli öğrenmenin gelişimini destekleyen en önemli unsurlardan biri “yapı iskelesi kurma” (scaffolding) olarak değerlendirilmektedir. Dermitzaki vd., (2009), öğrencilerin bilişsel, güdüsel ve duyuşsal becerilerinin gelişiminde öğretmenler ve akranlarla kurdukları sosyal etkileşimlerin belirleyici olduğunu vurgulamaktadır. Bununla birlikte Fisher vd., (2001), öz-yönetimli öğrenmeye hazır oluşun aşamalı bir modelini sunarak, öğretmenlerin öğretim yöntemlerini öğrencilerin bu aşamalar boyunca gelişimini destekleyecek şekilde uyarlamalarını önermektedir. Bu bütüncül yaklaşım, öğretmenlerin kolaylaştırıcı rolünü ön plana çıkarırken, öğrencilerin öz-düzenleme kapasitelerindeki bireysel farklılıklara duyarlı olunması gerektiğini de ortaya koymaktadır.

Öz-belirlemeli öğrenmeyi vurgulayan “heutagoji” kavramı ise, öz-yönetimli öğrenmenin kuramsal temellerini daha da derinleştirmektedir. Bu yaklaşım, öğrenenlerin yalnızca bilgi alıcısı değil, aynı zamanda deneyim yoluyla anlam inşa eden aktif katılımcılar olduğunu savunmaktadır. Blaschke and Marín (2020), heutagojik yaklaşımın öğrenen özerkliğini öncelediğini ve destekleyici öğrenme ortamlarının, özellikle e-portfolyo gibi araçların bu süreçte önemli rol oynadığını belirtmektedir. Bu tür araçlar, öğrencilerin kendi öğrenme yolculuklarını kontrol etmelerine, deneyimlerini eleştirel biçimde değerlendirmelerine ve öz değerlendirme yapmalarına olanak tanır.

ÖYÖ ayrıca, “probleme dayalı öğrenme” (PBL) gibi çeşitli pedagojik yaklaşımlarla da kesişmektedir. Loyens vd., (2008), öz-yönetimli öğrenmenin PBL’nin temel unsurlarından biri olduğunu ve öz-düzenlemeli öğrenmenin probleme dayalı eğitim stratejilerinin etkinliğini artırdığını ortaya koymuştur. Bu sinerjik ilişki, öz-yönetimli öğrenmenin yalnızca yetişkin eğitimi değil, aynı zamanda özellikle sağlık ve tıp eğitiminde olduğu gibi mesleki eğitim alanlarında da temel bir yaklaşım olduğunu göstermektedir (Kvedaraitė vd., 2013: 75; Morris, 2019: 635).

Öz-yönetimli öğrenmenin önemi giderek artmakta olup, dijital yeterliliklerin öncelik kazandığı günümüz eğitim ortamlarında daha da anlam kazanmaktadır. Morris’e (2019) göre, sürekli öğrenmenin mesleki gelişim için zorunlu hale geldiği modern dünyada, bireylerin bu değişimlere uyum sağlamasında ÖYÖ kritik bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, öz-yönetimli öğrenme, bireylerin kendi öğrenme süreçlerini özerklik içinde sürdürebilmelerini sağlayacak etkili öğretim uygulamalarına yönelik araştırmaları teşvik etmeye devam etmektedir.

Bu bağlamda, öz-yönetimli öğrenme hem kuramsal hem de uygulamalı açıdan modern eğitimin temel taşlarından biridir. Kültürel, psikolojik ve sosyal etkenlerin etkileşimi, bu öğrenme yaklaşımının çok katmanlı yapısını daha iyi anlamamıza olanak tanımakta; bireyleri farklı bağlamlarda yaşam boyu öğrenmeye ve değişime hazırlamaktadır.

Müzik Eğitiminde Öz-Yönetimli Öğrenmenin Yeri

ÖYÖ, öğrencilerin öğrenme süreçlerine katılımını ve bu süreçler üzerindeki sahiplenme duygusunu artırarak müzik eğitiminde kritik bir rol oynamaktadır. Öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarını belirleme, hedefler koyma, kaynaklara ulaşma ve kendi gelişimlerini değerlendirme sürecini içeren bu yaklaşım, müzik eğitiminde özellikle önem taşımaktadır; zira öğrenciler çoğu zaman sınıf ortamı dışında bireysel olarak pratik yapmaktadır. ÖYÖ’nün entegrasyonu, teknik becerilerin yanı sıra yaratıcı keşfi ve kişisel ifadeyi de teşvik ederek müzikteki temel gelişim alanlarını desteklemektedir.

ÖYÖ’nün önemli bir yönü de öğrencilerin üstbilişsel stratejileri kullanmasını teşvik etmesidir. Yokuş (2020), öz değerlendirme ve hedef belirleme gibi üstbilişsel stratejileri kullanan öğrencilerin, özellikle gitar eğitiminde, müziksel performanslarının anlamlı ölçüde geliştiğini ortaya koymuştur. Bu durum, öğrencilerin kendi güçlü ve zayıf yönlerini değerlendirmeyi öğrenerek pratik ve öğrenme tercihlerini buna göre şekillendirmelerinin önemini vurgular. Öğrenciler bu stratejiler aracılığıyla öğrenme yollarını daha etkili biçimde uyarlayabilir ve kişiselleştirilmiş hedefler belirleyebilirler. Bu bağlamda öz-farkındalık ve yansıtıcı düşünme, müzik performansında ustalık kazanmanın anahtarı olarak öne çıkmaktadır.

Ayrıca, ÖYÖ sayesinde öğrenme deneyimlerinin kişiselleştirilebilmesi, öğrencilerin motivasyonunu ve derse katılımını anlamlı biçimde artırmaktadır. Cassidy and Paisley (2013), öğrencilerin öğrenme hızını ve zorluk düzeyini kendilerinin seçebilme özgürlüğüne sahip olmalarının müzik eğitimine katılımı olumlu yönde etkilediğini saptamıştır. Bu tür bir özerklik, öğrencilerin öğrenme süreciyle daha derin bir bağ kurmasına olanak tanır; böylece öğrenciler,

kendi ilgi alanları ve müzikal hedefleri doğrultusunda öğrenme deneyimlerini biçimlendirebilirler. Bu farklılaştırılmış yaklaşım, teknik becerilerin yanı sıra yaratıcılığı da teşvik ederek, aktif katılımın etkili öğrenme çıktıları için temel olduğunu doğrular.

Üstbiliş ve kişiselleştirme unsurlarına ek olarak, öz-yeterlik de müzik eğitiminde öz-yönetimli öğrenmenin temel bileşenlerinden biridir. Yüksek öz-yeterlik düzeyine sahip öğrenciler, daha zorlu görevlere yönelmeye ve bu süreçte ısrarcı olmaya eğilimlidir; bu durum ise ilgi ve bağlılığı sürdürmelerini sağlamaktadır (Hewitt, 2015: 307). Hendricks'in (2016) araştırması, öğrencilerin müzikal zorluklarla baş etme süreçlerinde öz-yeterlik inançlarının belirleyici olduğunu ve bu inançların öğrencinin katılımını artıran bir geri bildirim döngüsü oluşturduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, eğitimcilerin öğrencilerin kendilerine olan güvenlerini artıracak öğrenme ortamları oluşturmaları büyük önem taşımaktadır (Richmond vd., 2015: 144).

Bunun yanında, öğrencilerin müzikal benlik algıları ile yaratıcılıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunmakta olup, öğretmen-öğrenci etkileşimlerinin bu benlik algısını beslemede belirleyici olduğu görülmektedir (Mawang vd., 2018). Öğretmenin öğrencinin potansiyeline duyduğu güven, öğrencinin yaratıcılığı ve öğrenmeye olan devamlı ilgisi üzerinde güçlü bir etki yaratabilir. Bu durum, öz-yönetimli öğrenmenin yalnızca bireysel çabayla değil, aynı zamanda sosyal ve pedagojik bağlamlarla da şekillendiğini ortaya koymaktadır. Öğrenciyle kurulan bu destekleyici ilişkiler hem bireysel hem de işbirlikçi müzikal çalışmaları destekleyen güçlü bir öğrenme ekosistemi oluşturur.

Teknolojinin gelişimi, özellikle çevrim içi müzik eğitimi bağlamında, öz-yönetimli öğrenmenin çağdaş müzik öğrenme ortamlarındaki önemini daha da artırmaktadır. Dijital platformlar, öğrencilere çeşitli öğretim materyallerine erişim ve kişiselleştirilmiş geri bildirim mekanizmaları sunarak, öz-yönetimli öğrenmeyi destekleyecek benzersiz imkânlar sağlamaktadır (Li vd., 2023: 1). Bu platformlar, müzik eğitiminde inisiyatif almayı teşvik ederken, eğitimcilerin öğretim yaklaşımlarını geleneksel yöntemlerin yanı sıra ÖYÖ'yü de destekleyecek biçimde yeniden düzenlemelerini gerekli kılmaktadır (Karataş ve Arpacı, 2021: 7).

Müzik eğitimine öz-yönetimli öğrenmenin entegrasyonu çok boyutlu bir katkı sunmakta, öğrencilerin öğrenme deneyimlerini zenginleştirmektedir. Üstbilişsel farkındalık, kişiselleştirilmiş öğrenme fırsatları, güçlendirilmiş öz-yeterlik ve teknolojik etkileşim yoluyla, ÖYÖ; anlamlı müzikal gelişim ve yaratıcılığın önünü açan bir ortam yaratmaktadır. Müzik eğitimcileri bu ilkeleri benimsedikçe, öğrencileri yalnızca teknik yeterlilik kazanmaya değil, aynı zamanda müzikle sürekli etkileşim ve keşif sürecine de hazırlamaktadır.

Öğrenen Özerkliği ile Motivasyon Arasındaki İlişki

Öğrenen özerkliği ile motivasyon arasındaki ilişki, özellikle öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımlarının benimsendiği eğitim bağlamlarında, çağdaş eğitim söyleminin merkezinde yer almaktadır. Öğrenen özerkliği, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerinin sorumluluğunu üstlenme kapasitesi olarak tanımlanmakta ve içsel motivasyonu artırma ile öğrenme çıktılarının niteliğini yükseltmede temel bir bileşen olarak giderek daha fazla kabul görmektedir (Khonamri vd., 2020; Hurdle vd., 2024: 97).

Araştırmalar, özerkliği destekleyen öğrenme ortamlarının, öğrencilerin içsel motivasyonlarını artırmada belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Alrabai (2021), öğretmenlerin özerklik destekleyici stratejiler kullandığı sınıf ortamlarında öğrencilerin hem içsel motivasyonlarında hem de sınıf içi özerkliklerinde anlamlı artışlar gözlemlendiğini belirtmektedir. Bu bulgular, Deci ve Ryan'ın Öz-Belirleme Kuramı (Self-Determination

Theory - SDT) ile de örtüşmektedir. Söz konusu kurama göre, özerklik bireyin temel psikolojik ihtiyaçlarından biridir ve bu ihtiyaç karşılandığında, bireyin içsel motivasyonu artar ve öğrenme faaliyetlerine daha derinlemesine katılım gerçekleşir (Hurdle vd., 2024: 97). Bu çerçevede, öğrenen özerkliğinin motivasyonla pozitif yönde ilişkili olduğu hipotezi desteklenmektedir.

Bununla birlikte, Ueki ve Takeuchi (2013), İkinci Dil Motivasyonel Benlik Sistemi (L2 Motivational Self System) bağlamında “ideal ikinci dil benliği” kavramının, özerklik ve motive davranış arasındaki ilişkiyi pekiştirdiğini ifade etmektedir. Yaptıkları araştırma, özerklik hissi yaşayan öğrencilerin öz-yeterlik inançları ve ideal benlik imgeleri geliştirme olasılıklarının daha yüksek olduğunu ve bunun da motivasyonlarını artırdığını göstermektedir. Benzer şekilde, Dewi ve Wilany'nin (2023) çalışması, pratikte özerkliği benimseyen yabancı dil olarak İngilizce öğrenenlerin konuşma görevlerinde daha yüksek motivasyon sergilediklerini ortaya koymuştur. Bu da özerkliğin, dil kullanımına yönelik motivasyonu beslediğini göstermektedir.

Ancak, teknolojinin öğrenen özerkliği ve motivasyon üzerindeki etkisi bağlama göre değişkenlik göstermektedir. Dewi ve Wilany (2023), teknolojinin bağımsız kullanımının, beklendiği kadar motivasyon ve özerklik arasındaki ilişkiye katkı sağlamadığını belirtmişlerdir. Bu bulgu, teknolojinin özerklik açısından fırsatlar sunsa da içsel motivasyonu destekleyici faktörlerin de dikkate alınması gerektiğini göstermektedir. Bu nedenle, teknolojinin eğitim ortamlarına entegrasyonu, yalnızca teknolojik araçlara dayalı çözümlerle sınırlı kalmamalı; bunun yerine, içsel motivasyonu güçlendiren pedagojik yaklaşımlarla birlikte stratejik olarak gerçekleştirilmelidir.

Ayrıca, Liu'nun (2015) çalışması, motivasyonun yalnızca özerkliği öncelemediğini, aynı zamanda ondan etkilendiğini de ortaya koymaktadır. Araştırma sonuçları, öğrencilerin öğrenme etkinliklerine katılımlarının motivasyon inançları ve algılanan özerklikle anlamlı biçimde ilişkili olduğunu ve motive öğrencilerin özerk öğrenme stratejilerine daha fazla başvurduğunu göstermektedir. Bu karşılıklı ilişki, özerkliğin motivasyonu artırdığı, artan motivasyonun da özerk davranışları pekiştirdiği dinamik bir etkileşimi yansıtmaktadır.

Öte yandan, öz-düzenleme de bu ilişkiyi aracı bir değişken olarak etkileyen önemli bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Leow ve Razak (2024), etkili öğrenen özerkliğinin ancak öz-düzenleme becerileriyle mümkün olabileceğini ve motivasyonel faktörlerin bu becerilerin gelişiminde belirleyici rol oynadığını savunmaktadır. Bu doğrultuda, eğitimcilerin öğrenci motivasyonunu artırmak ve katılımı güçlendirmek adına, özerklikle birlikte öz-düzenlemeyi de destekleyen öğrenme ortamları oluşturmaları önerilmektedir.

Melvina vd., (2023) çalışması ise, özerklik ve motivasyon arasındaki ilişkinin, öğrencilerin kişisel özellikleri ve eğitimsel bağlamları gibi durumsal etkenlerle şekillendiğini ileri sürmektedir. Araştırmada, öğrenciler arasındaki motivasyon düzeylerinin anlamlı biçimde farklılaştığı ve bu farkların büyük ölçüde öğrencilerin özerk öğrenme deneyimleri ve yeterlilik düzeyleriyle ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, farklı bağlam ve gruplarda öğrenen özerkliğini teşvik etmenin karmaşık doğasına işaret etmektedir.

Öğrenen özerkliği ile motivasyon arasındaki ilişki güçlü ve çok boyutludur; bu durum, eğitim uygulamaları açısından önemli sonuçlar doğurmaktadır. Eğitimciler, içsel motivasyonu desteklemek amacıyla özerklik odaklı öğrenme ortamları oluşturmaları; bununla birlikte, öğrencilerin bireysel özellikleri ve bağlamsal faktörlerini de dikkate almalıdır. Motivasyonun hem özerklikten etkilenmesi hem de onu etkilemesi, öğrenmeye yönelik daha sürdürülebilir ve etkili pedagojik yaklaşımlar geliştirilmesine imkân tanımaktadır.

Öğretmenin Rolü: Rehberlikten Kolaylaştırıcılığa

Son yıllarda öğretmenin rolü, geleneksel otoriter figürden, öğrenen özerkliğini destekleyen bir kolaylaştırıcıya doğru önemli bir dönüşüm geçirmiştir. Bu evrim, bireyselleştirilmiş öğrenme deneyimlerini önceleyen ve öğrencilerin kendi öğrenme yollarını sahiplenmelerini teşvik eden daha geniş pedagojik değişimleri yansıtmaktadır. Eğitimciler, özerkliğin içsel motivasyonu desteklemedeki önemini fark ettikçe, rehberlik rolleri, öğrencilerin kendi akademik yolculuklarını yönlendirebilecekleri destekleyici ortamlar oluşturmaya evrilmiştir.

Destekleyici özerklik, öğretmenin kolaylaştırıcı rolü etrafında şekillenen söylemde öne çıkan bir tema olarak dikkat çekmektedir. Stevani ve Ginting (2022), İngilizce öğretmenlerinin öğrencilerinin içsel motivasyonlarını besleyerek öğrenen özerkliğini desteklemede kritik bir rol üstlendiklerini belirtmektedir. Bu durum, öğrencilerin kendilerini özgürce ifade edebilecekleri bir atmosfer yaratmayı gerektirir; bu da etkili öğrenme için hayati öneme sahip bir “eyleyicilik” (agency) duygusunu besler. Böyle ortamlar, öğrencilerin kendi öğrenme hedeflerini belirlemelerini teşvik ederken, bu hedeflere ulaşmalarını sağlayacak yapı iskelesini (scaffolding) de sunmaktadır.

Ayrıca, öğretmenlerin öğrenen özerkliğine ilişkin inançları ile pedagojik uygulamaları arasındaki uyum, etkili özerk öğrenmenin desteklenmesinde belirleyici bir faktördür. Shahsavari'nin (2014) araştırması, özellikle dil öğrenimi bağlamlarında, öğretmenlerin öğrenen özerkliğini teşvik etmenin yararlarına ilişkin görüş birliği içinde olduklarını ortaya koymaktadır. Öğretmenler bu bakış açısını benimsedikçe, yalnızca içerik aktaran bir rolden çıkarak, öğrencilerin katılımını ve kendi başarılarına keşif yapmalarını teşvik eden bir yaklaşıma yönelmekte; bu da öğrenmeye olan bağlılık ve kişisel yatırım düzeyini artırmaktadır.

Öğretmenin kolaylaştırıcı rolünün önemi, yalnızca motivasyonla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda öz-düzenlemeli öğrenme becerilerinin geliştirilmesini de kapsamaktadır. Zhao (2018), öğretmenleri, öğrencilerin sınıf içinde ve dışında özerklik uygulayabilme kapasitelerini etkileyen sosyal etmenler olarak konumlandırmaktadır. Bu durum, öğretmenlerin yalnızca bilgi aktaran bireyler değil, aynı zamanda öz-yönetimli öğrenmeyi modelleyen ve özerkliği sosyal olarak destekleyen bir çerçeveye yerleştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Bununla birlikte, uygulamaya dönük stratejiler ve pedagojik çerçeveler, rehberlikten kolaylaştırıcılığa geçişi somutlaştırmaktadır. Chen'in (2021) belirttiği üzere, yapı iskelesi materyalleri, öğrencilerin öğretmene bağımlılıklarını azaltarak, özerkliği destekleyen öğrenme ortamlarının geliştirilmesinde önemli bir katkı sunmaktadır. Bu etkileşimli yapı, yalnızca öğrencilerin özerk öğrenmeye hazır oluşlarını artırmakla kalmaz, aynı zamanda öz-yeterliklerini de geliştirerek, kişisel öğrenme çıktılarından sorumlu olma kültürünü teşvik eder.

Öğretmenin rolündeki bu dönüşüm, eğitim ortamlarında rehberlik ile özerklik arasında denge kurmanın ne kadar kritik olduğunu ortaya koymaktadır. Öğretmenler, öz-yönetimli öğrenmeyi ve öğrenen özerkliğini destekleyen destekleyici ortamlar oluşturduklarında, öğrencilerin katılımını ve motivasyonunu da güçlendirirler. Bu değişim, yalnızca eğitim deneyimini zenginleştirmekle kalmaz, aynı zamanda öğrencileri yaşam boyu öğrenmeye hazırlar ve onları karmaşık eğitimsel ve gerçek yaşam bağlamlarında gerekli olan becerilerle donatır.

ÖNERİLER

Bu çalışma doğrultusunda, müzik eğitiminde öz-yönetimli öğrenme yaklaşımlarının daha yaygın ve etkili biçimde uygulanabilmesi için aşağıdaki öneriler sunulmaktadır:

- Öğretmen Eğitimi: Müzik öğretmenlerinin öz-yönetimli öğrenme stratejileri ve öğrenen özerkliğini destekleyici pedagojik yaklaşımlar konusunda hizmet içi eğitimlerle güçlendirilmesi önemlidir.

- Müfredat Tasarımı: Müzik eğitimi programlarında, öğrencilere bireysel hedef belirleme, plan yapma ve kendi öğrenme süreçlerini değerlendirme fırsatı sunan yapıların yer alması teşvik edilmelidir.

- Öğrenme Ortamları: Öğrencilerin bağımsız çalışmayı deneyimleyebileceği esnek, kaynak açısından zengin ve destekleyici öğrenme ortamları oluşturulmalıdır.

- Araştırmaların Artırılması: Öz-yönetimli öğrenmenin müzik eğitimi üzerindeki uzun vadeli etkilerini inceleyen nitel ve nicel araştırmaların sayısı artırılmalı, farklı yaş grupları ve müzik türleri özelinde derinlemesine çalışmalar yapılmalıdır.

Bu öneriler hem bireysel müzikal gelişimi desteklemek hem de çağdaş eğitim anlayışına uygun bir öğrenme kültürü oluşturmak adına yol gösterici niteliktedir.

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Müzik eğitiminde öz-yönetimli öğrenmenin (ÖYÖ) dönüştürücü gücü, öğrenen özerkliğinin müzikal bağlamlarda teşvik edilmesinin etkili sonuçlarını gözler önüne sermektedir. ÖYÖ yaklaşımlarının müzik eğitime entegrasyonu, biliş-ötesi (metakognitif) becerilerin gelişimini desteklemekte, kişisel motivasyonu artırmakta ve öğrenme sürecine daha derinlemesine bir katılımı teşvik etmektedir. Bu bölüm, müzik eğitiminde ÖYÖ uygulamalarının sonuçlarını sentezlemekte ve bunların etkisini ampirik kanıtlar ışığında değerlendirmektedir.

Müzik eğitiminde ÖYÖ'nün temel yönlerinden biri, öğrencilerin öğrenme süreçlerinin sorumluluğunu üstlenmelerini teşvik eden biliş-ötesi stratejilerin geliştirilmesidir. Yokuş'un (2020) çalışmasında, müzik pratiği sırasında biliş-ötesi stratejileri kullanan öğrencilerin performanslarında anlamlı gelişmeler kaydedildiği, bu bağlamda hedef belirleme, öz-değerlendirme ve yansıtıcı uygulamaların öğrenme sürecinde belirleyici rol oynadığı ortaya konmuştur. Bu bulgular, Li vd., (2023) çalışmalarıyla da örtüşmektedir; söz konusu araştırmada, biliş-ötesi eğitimin, müzik öğrencilerinde öz-yönetimli öğrenme becerilerini önemli ölçüde artırdığı ve öğrencilerin pratiklerini değerlendirme, bireysel öğrenme ihtiyaçlarına uygun stratejiler geliştirme kapasitelerini güçlendirdiği ifade edilmiştir.

Ayrıca, öz-düzenlemeye dayalı öğrenme çerçevesi, öğrencilerin içsel motivasyonlarını güçlendirmekte ve onları müzikal eğitimlerine daha fazla yatırım yapmaya yönlendirmektedir. Evans'ın (2015) kavramsal çerçevesi, özerklik destekleyici öğretim yaklaşımlarının, öğrencilerin müzikal hedeflerini izleme ve yaratıcılıklarını keşfetme açısından yüksek düzeyde içsel motivasyon geliştirmeye olanak sağladığını ortaya koymaktadır. Bu tür bir özerklik yalnızca yeterlik duygusunu geliştirmekle kalmamakta, aynı zamanda öğrencilerin öğrenme sürecine daha uzun süreli katılım göstermelerini ve öğrenmeden duydukları memnuniyeti artırmalarını da sağlamaktadır (Evans vd., 2012: 612).

Öte yandan, özerk öğrenme bağlamında öğrenci performansına ilişkin değerlendirmeler, öz-yönetimli uygulamaların geleneksel öğretmen merkezli yaklaşımlara kıyasla daha olumlu çıktılar sunduğunu göstermektedir. Doğrudan karşılaştırmalı bir veri olmamakla birlikte, ilgili alanlarda yapılan çalışmalar, yüksek motivasyon düzeyinin özerk öğrenme etkinliklerine katılımı artırdığını ortaya koymaktadır (Bhattarai, 2021: 24). Bu da öğrenen özerkliğinin geliştirilmesinin, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini bağımsız olarak yönetebilme becerilerini artırarak daha yüksek performans ve öz-yeterlik duygusuna katkı sağladığını desteklemektedir.

Buna ek olarak, öğrencilerin öğrenmeye yönelik tutumlarında meydana gelen değişim, öğrenmeye kendi başlarına yönelme konusundaki motivasyonlarındaki artışla da gözlemlenmektedir. Dewi ve Wilany'nin (2023) yabancı dil öğrencileri üzerine yaptıkları araştırma, öğrenen özerkliğinin daha yüksek motivasyon ve öğrenme etkinliklerine daha yoğun katılım ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Öğrenciler özerk hissettiklerinde, öğrenme sürecine daha fazla anlam yüklemekte ve kişisel gelişimlerine katkı sağlayacak zorlukları üstlenmeye daha istekli olmaktadır. Bu nedenle, öğretmenin rolünün öğrenme sürecini yönlendiren bir aktörden, süreci kolaylaştıran bir rehbera evrilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Sonuç olarak, öz-yönetimli öğrenme, öğrencilerin müzikal gelişimlerine anlamlı katkılar sağlamakta; biliş-ötesi farkındalığı artırmakta, içsel motivasyonu güçlendirmekte ve performans çıktılarında iyileşme sağlamaktadır. Müzik eğitimcilerinin özerklik destekleyici öğretim stratejilerini benimsemeleri, öğrenen özerkliğini geliştirerek daha zengin ve katılımcı bir eğitim deneyimi yaratmakta ve öğrencileri yaşam boyu sürecek müzikal keşifler için hazırlamaktadır. Gelecekte yapılacak araştırmalar, ÖYÖ'nün farklı müziksel bağlamlardaki uzun vadeli etkilerini değerlendirmeye ve müzik eğitimi uygulamalarını köklü bir şekilde dönüştürme potansiyelini ortaya koymaya odaklanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Alrabai, F. (2021). The influence of autonomy-supportive teaching on EFL students' classroom autonomy: An experimental intervention. *Frontiers in Psychology*, 12, 728657.
- Bhattarai, P. (2021). English language teachers' perceptions and practices on learner autonomy in Nepalese context. *REiLA: Journal of Research and Innovation in Language*, 3(1), 17-25.
- Blaschke, L. M., & Marin, V. (2020). Applications of heutagogy in the educational use of e-portfolios. *Revista de Educación a Distancia (RED)*, 20(64).
- Cassidy, G. G., & Paisley, A. M. (2013). Music-games: A case study of their impact. *Research Studies in Music Education*, 35(1), 119-138.
- Chen, C. (2021). Using scaffolding materials to facilitate autonomous online Chinese as a foreign language learning: A study during the COVID-19 pandemic. *Sage Open*, 11(3), 21582440211040131.
- Demircioğlu, Z. I., Öge, B., Fuçular, E. E., Çevik, T., Nazlıgöl, M. D., & Özçelik, E. (2018). Reliability, validity and Turkish adaptation of self-directed learning scale (SDLS). *International Journal of Assessment Tools in Education*, 5(2), 235-247.
- Dermitzaki, I., Leondari, A., & Goudas, M. (2009). Relations between young students' strategic behaviours, domain-specific self-concept, and performance in a problem-solving situation. *Learning and instruction*, 19(2), 144-157.
- Dewi, D. S. & Wilany, E. (2023). The relationship between learner autonomy and motivation in EFL speaking class. *ELP (Journal of English Language Pedagogy)*, 8(2), 169-183.
- Evans, P., McPherson, G. E., & Davidson, J. W. (2013). The role of psychological needs in ceasing music and music learning activities. *Psychology of Music*, 41(5), 600-619.
- Evans, P. (2015). Self-determination theory: An approach to motivation in music education. *Musicae Scientiae*, 19(1), 65-83.
- Fisher, M., King, J., & Tague, G. (2001). Development of a self-directed learning readiness scale for nursing education. *Nurse education today*, 21(7), 516-525.

- Hendricks, K. S. (2016). The sources of self-efficacy: Educational research and implications for music. *Update: Applications of Research in Music Education*, 35(1), 32-38.
- Hewitt, M. P. (2015). Self-efficacy, self-evaluation, and music performance of secondary-level band students. *Journal of Research in Music Education*, 63(3), 298-313.
- Hong-mei, Z. (2018, December). On teacher's roles in developing learner autonomy. In *1st International Conference on Contemporary Education and Economic Development (CEED 2018)* (pp. 69-72). Atlantis Press.
- Hurdle, C., Greenhaw, L., & Biderman, R. (2024). Does Autonomy improve satisfaction and performance? A case on learner choice. *NACTA Journal*, 68(1).
- Karataş, K., & Arpacı, İ. (2021). The role of self-directed learning, metacognition, and 21st century skills predicting the readiness for online learning.
- Khonamri, F., Molana, K., Danaei, M., & Kazemian, M. (2020). Indefatigable willingness to accomplish objectives: The relationship between EFL learners' motivation and autonomy. *Journal of Languages and Language Teaching*, 8(4), 422-431.
- Klunklin, A., Viseskul, N., Sripusanapan, A., & Turale, S. (2010). Readiness for self-directed learning among nursing students in Thailand. *Nursing & health sciences*, 12(2), 177-181.
- Kvedaraitė, N., Jasnauskaitė, R., Geležinienė, R., & Strazdienė, G. (2013). Forms of educational activities that enhance self-directed learning of adults. *Problems of Education in the 21st Century*, 56, 74.
- Leow, M. H., & Razak, R. A. (2024). MALAYSIAN ELEMENTARY LEARNERS' SELF-REGULATION, MOTIVATIONAL BELIEFS AND LEARNER CONTROL MOTIVATION WHEN EXPERIENCING ONLINE TUTORIALS. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 25(1), 334-352.
- Li, W., Manoharan, P., Cui, X., Liu, F., Liu, K., & Dai, L. (2023). The effects of musical feedback training on metacognition and self-directed learning. *Frontiers in Human Neuroscience*, 17, 1304929.
- Liu, H. J. (2015). Learner autonomy: The role of motivation in foreign language learning. *Journal of Language Teaching and Research*, 6(6), 1165.
- Loyens, S. M., Magda, J., & Rikers, R. M. (2008). Self-directed learning in problem-based learning and its relationships with self-regulated learning. *Educational psychology review*, 20(4), 411-427.
- Mawang, L. L., Kigen, E. M., & Mutweleli, S. M. (2019). The relationship between musical self-concept and musical creativity among secondary school music students. *International Journal of Music Education*, 37(1), 78-90.
- Melvina, M., Lengkanawati, N. S., Wirza, Y., & Natsir, M. H. D. (2023, July). The Indonesian EFL learners' motivation and autonomy. In *3rd International Conference on Education and Technology (ICETECH 2022)* (pp. 237-248). Atlantis Press.
- Morris, T. H. (2019). Self-directed learning: A fundamental competence in a rapidly changing world. *International Review of Education*, 65(4), 633-653.
- Richmond, J., McLachlan, N. M., Ainley, M., & Osborne, M. (2016). Engagement and skill development through an innovative classroom music program. *International Journal of Music Education*, 34(2), 143-160.

- Shahsavari, S. (2014). Efficiency, Feasibility and Desirability of Learner Autonomy Based on Teachers' and Learners' Point of Views. *Theory & Practice in Language Studies (TPLS)*, 4(2).
- Stevani, M., & Ginting, F. Y. A. (2022). English teachers' perspectives of learner autonomy in online reading comprehension in times of the COVID-19 pandemic. *Journal Of Teaching And Learning In Elementary Education*, 5(2), 166-189.
- Thabane, R. W. (2022). Mentoring student teachers for self-directed professional learning through the use of E-portfolios during teaching practice. *Education and New Developments*.
- Ueki, M., & Takeuchi, O. (2013). Forming a clearer image of the ideal L2 self: The L2 motivational self system and learner autonomy in a Japanese EFL context. *Innovation in Language Learning and Teaching*, 7(3), 238-252.
- Yokuş, T. (2021). The effect of metacognitive strategies-based teaching practice in guitar education on performance achievement. *Psychology of Music*, 49(6), 1605-1619.

Otizm ve Müzik Odaklı Projeler Neler?

What are the Projects Focused on Autism and Music?

Seyhan Erdeniz

seyhanerdeniz@gmail.com

Didem Çetinkaya

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

didemcetinkaaya@gmail.com

Özet

Otizm ve müzik odaklı projelerde, otizmlili bireylerin müzik aracılığıyla toplumluda farkındalık yaratması hedeflenmektedir. Bu doğrultuda, hem Türkiye içinde hem de dünya çapında çeşitli uygulamalar yapılması planlanmaktadır. Türkiye bazında ele alındığında, farklı belediyelerle otizm temalı konserler düzenlenmesi, farklı Sanayi ve Ticaret Odalarına başvurarak sponsorluk desteği aranması, Türkiye'nin en büyük sanayi kuruluşlarına başvurarak sosyal sorumluluk çerçevesinde işbirlikleri geliştirilmesi, Türkiye'nin saygın Senfoni Orkestraları ile temasa geçerek otizmlili müzisyenlere sahne alma imkanı sağlanması ve Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde gerçekleşecek "Otizmlili Çocuklara Müzik Enstrümanı nasıl öğretilir" amacıyla yürütülen proje aracılığıyla Avrupa çapında yer alınması hedeflenmektedir. Uluslararası düzeyde ise, OMYO olarak, Türkiye'de bulunan Büyükelçiliklere birer mektup gönderilerek, ülkelerinde "Otizm ve Müzik" konusunda çalışan kuruluşları bulmaları konusunda talep edilerek bir iletişim ağı oluşturulması ve özellikle TÜRK Cumhuriyetlerinde "Otizm ve Müzik" konusunda çalışan kuruluşları bulmaları konusunda TİKA'ya başvurularak bu ülkelerden gelecek cevaplara göre birlikte çalışılabilecek bir Network kurmayı amaçlanmaktadır. Uluslararası bir otizmlili müzisyenler orkestrası kurularak, global görünürlük ve işbirliklerinin artırılması sağlanmaktadır. Yürütülmesi hedeflenen bu girişimlerle hem ulusal hem de uluslararası alanda otizmlili bireylerin görünürlüğünün artırılması amaçlanmaktadır. Çalışmanın sempozyum temasına ve Otizm Spektrumlu Bireyler ve Müzik alt başlığına uygun olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Otizm, proje, müzik

Abstract

Projects focusing on autism and music aim to raise public awareness through the participation of individuals with autism in musical activities. In this regard, various initiatives are planned both within Türkiye and internationally. In Türkiye, these efforts include organizing autism-themed concerts in collaboration with different municipalities, seeking sponsorship support from various Chambers of Industry and Commerce, developing partnerships with major industrial organizations within the scope of social responsibility, enabling autistic musicians to perform by establishing contact with prestigious symphony orchestras, and taking part in a Europe-wide initiative through a project conducted at Ankara University of Music and Fine Arts titled "How to Teach Musical Instruments to Children with Autism." On the international level, as part of the OMYO initiative, letters have been sent to embassies located in Türkiye, requesting that they identify organizations in their countries working in the field of "Autism and Music," with the goal of creating a global communication network. Additionally, through applications to TİKA, efforts are being made to identify similar organizations in Turkic Republics to build a collaborative network based on responses received. Another major aim is to establish an international orchestra composed of autistic musicians to increase global visibility and foster international collaboration. These planned initiatives aim to enhance the visibility of individuals with autism both nationally and internationally. The topic of this study is considered to be in line with the symposium's theme and the sub-theme "Individuals with Autism Spectrum Disorder and Music."

Keywords: Autism, project, music

GİRİŞ

Otizm ve müzik odaklı projeler, müziğin otizmlili bireylerin yaşam kalitesini artırma, gelişimlerini destekleme ve toplumsal katılımını sağlama potansiyelinden yararlanmayı amaçlayan çok yönlü ve yaratıcı çalışmalardır.

Otizm ve müzik odaklı projeler geliştirirken, otizmlili bireylerin benzersiz ihtiyaçlarını, güçlü yönlerini ve ilgi alanlarını merkeze almak kritik öneme sahiptir. İşte bu tür projeleri geliştirme sürecinde dikkate almanız gereken bazı önemli adımlar ve yaklaşımlar:

İhtiyaç Analizi ve Hedef Belirleme

Otizmlili Bireylerin ve Ailelerinin İhtiyaçlarını Anlama: Projenin hedef kitlesi olan otizmlili bireylerin ve ailelerinin müzikle ilgili beklentilerini, ihtiyaçlarını ve karşılaştıkları zorlukları anlamak için görüşmeler, anketler veya odak grup çalışmaları yapın. Hangi alanlarda (iletişim, sosyal etkileşim, duygusal ifade, motor beceriler vb.) müziğin destekleyici olabileceğini belirleyin.

Projenin Amaç ve Hedeflerini Netleştirmek: İhtiyaç analizine dayanarak projenin genel amacını ve ulaşmak istediği spesifik, ölçülebilir, ulaşılabilir, ilgili ve zamana bağlı (SMART) hedefleri tanımlanmalıdır. Örneğin, "katılımcıların sosyal etkileşim becerilerini müzikal aktiviteler aracılığıyla %20 oranında artırmak."

Proje Tasarımı ve Planlama

Müziğin Rolünü Belirlemek: Projede müziğin hangi amaçlarla ve nasıl kullanılacağını netleştirin. Terapi, eğitim, ifade, sosyal etkileşim veya farkındalık yaratma gibi farklı odak noktaları olabilir.

Yenilikçi ve Katılımcı Yaklaşımlar Geliştirmek: Otizmlili bireylerin farklı öğrenme stillerini ve duygusal hassasiyetlerini göz önünde bulundurarak yaratıcı ve ilgi çekici müzikal aktiviteler tasarlayın. Katılımcıların aktif rol almasını teşvik eden yöntemler (doğaçlama, seçim yapma özgürlüğü vb.) kullanın.

Bireyselleştirilmiş Yaklaşımları Entegre Etmek: Otizmlili bireylerin ilgi alanları, yetenekleri ve ihtiyaçları farklılık gösterir. Proje tasarımında bireysel farklılıkları dikkate alan esnek ve uyarlanabilir bir yapı oluşturun. Bireysel hedefler belirleme ve aktivite uyarlama imkanları sunun.

Çok Disiplinli Bir Ekip Oluşturmak: Müzik terapistleri, müzik eğitimcileri, özel eğitim uzmanları, psikologlar ve otizm alanında deneyimli diğer profesyonellerin iş birliği, projenin başarısı için önemlidir. Ayrıca, otizmlili bireylerin ve ailelerinin de proje tasarım sürecine katılımını teşvik edin.

Uygun Ortam ve Materyaller Sağlamak: Proje aktiviteleri için sessiz, düzenli ve görsel olarak destekleyici ortamlar oluşturun. Duyusal hassasiyetleri göz önünde bulundurarak uygun müzik aletleri, materyaller ve teknolojiler seçin.

Etik İlkeleri Göz Önünde Bulundurmak: Proje sürecinde katılımcıların gizliliğini, onurunu ve özerkliğini koruyacak etik ilkelere titizlikle uyun. Bilgilendirilmiş onam süreçlerini doğru bir şekilde uygulayın.

Uygulama ve Değerlendirme

Pilot Uygulama Yapmak: Projenin geniş çaplı uygulamasına geçmeden önce küçük bir grupta pilot bir uygulama yaparak tasarımın etkinliğini ve uygulanabilirliğini test edin. Geri bildirimleri dikkate alarak gerekli düzenlemeleri yapın.

Esnek ve Adaptif Olmak: Uygulama sürecinde beklenmedik durumlarla karşılaşılabilir. Esnek olun ve katılımcıların tepkilerine göre aktiviteleri ve yaklaşımları uyarlamaya hazır olun.

Sürekli Değerlendirme ve Geri Bildirim Mekanizmaları Oluşturmak: Projenin ilerlemesini düzenli olarak değerlendirin. Katılımcılardan, ailelerden ve ekip üyelerinden geri bildirim alın. Bu geri bildirimler, projenin etkinliğini artırmak ve gerekli iyileştirmeleri yapmak için değerli olacaktır.

Nicel ve Nitel Veri Toplama Yöntemleri Kullanmak: Projenin hedeflerine ne ölçüde ulaşıldığını değerlendirmek için hem ölçülebilir veriler (örneğin, sosyal etkileşim sıklığındaki artış) hem de katılımcıların deneyimlerini ve algılarını yansıtan nitel veriler (örneğin, gözlem notları, mülakatlar) toplayın.

Projelerin Sürdürülebilirliği ve Yaygınlaştırılması

Kaynak Geliştirme Stratejileri Oluşturmak: Projenin uzun vadede sürdürülebilirliğini sağlamak için finansman kaynakları (hibeler, sponsorluklar, bağışlar vb.) oluşturma stratejileri geliştirin.

İş Birliklerini Güçlendirmek: Benzer alanda çalışan diğer kuruluşlarla, üniversitelerle ve kamu kurumlarıyla iş birliği yaparak projenin etkisini ve yaygınlığını artırın.

Sonuçları Paylaşmak ve Farkındalık Yaratmak: Projenin başarılarını ve öğrenilen dersleri konferanslar, yayınlar, web siteleri ve sosyal medya aracılığıyla paylaşarak otizm ve müzik alanındaki bilgi birikimine katkıda bulunun ve farkındalık oluşturun.

Eğitim ve Kapasite Geliştirme Çalışmaları Yapmak: Proje modelini ve deneyimlerini diğer profesyonellere aktarmak için eğitimler, atölyeler ve mentorluk programları düzenleyin.

Projeleri Planlarken Önemli Hususlar

Otizimli Bireylerin Güçlü Yönlerine Odaklanmak: Projelerde sadece zorluklara değil, otizimli bireylerin müzikle ilgili özel yeteneklerine ve ilgi alanlarına da odaklanmak önemlidir.

Duyusal Hassasiyetlere Dikkat Etmek: Müzik seçiminde, ses seviyesinde ve ortam düzenlemelerinde duyuusal hassasiyetleri göz önünde bulundurun.

Sabırlı ve Destekleyici Olmak: Otizimli bireylerin öğrenme süreçleri farklılık gösterebilir. Sabırlı ve destekleyici bir yaklaşım benimsemek önemlidir.

Ailelerin Katılımını Teşvik Etmek: Ailelerin projeye aktif katılımı, projenin başarısını ve sürdürülebilirliğini olumlu yönde etkiler.

Müziğe yetenekli otizimli bireyleri topluma kabul ettirme konusunda yapılabilecek projeler oldukça çeşitli ve yaratıcı olabilir. Bu projelerin temel amacı, bu bireylerin yeteneklerini sergilemelerine olanak tanıyarak özgüvenlerini artırmak, toplumsal farkındalık oluşturmak ve önyargıları kırmaktır. İşte bazı proje önerileri:

Performans Odaklı Projeler

“Yetenek Sahnesi” Konser Serileri: Otizimli müzisyenlerin yeteneklerini sergileyebilecekleri düzenli konserler organize etmek. Bu konserler, farklı müzik türlerini (klasik, caz, pop, enstrümantal vb.) içerebilir ve hem halka açık hem de özel etkinlikler şeklinde düzenlenebilir.

Müzik Festivallerine Katılımı Desteklemek: Yerel ve ulusal müzik festivallerine otizimli müzisyenlerin katılımını sağlamak için organizasyonlarla iş birliği yapmak. Onlara özel sahne zamanları veya performans alanları oluşturulabilir.

"Sessizliğin Sesi" Belgesel Projesi: Müziğe yetenekli otizmli bireylerin hayatlarını, müzikle olan bağlarını ve başarı hikayelerini anlatan etkileyici bir belgesel hazırlamak. Bu belgesel, televizyonlarda, festivallerde ve online platformlarda yayınlanarak geniş kitlelere ulaşabilir.

Profesyonel Kayıt İmkanları Sunmak: Yetenekli otizmli müzisyenlerin profesyonel kalitede müzik kayıtları yapmalarına olanak tanıyacak stüdyo imkanları ve prodüksiyon desteği sağlamak. Bu kayıtlar, dijital platformlarda yayınlanarak daha geniş bir dinleyici kitlesine ulaşabilir.

"En Özel Orkestra/Koro" Projeleri: Sadece otizmli bireylerden oluşan bir orkestra veya koro kurmak ve düzenli provalar ve performanslar düzenlemek. Bu, hem müzikal yeteneklerini geliştirmelerine hem de birlikte çalışma ve sosyal etkileşim becerilerini artırmalarına yardımcı olur.

Eğitim ve Mentörlük Odaklı Projeler

"Müzikle Yükselen Yetenekler" Atölye Çalışmaları: Profesyonel müzisyenlerin mentorluğunda, otizmli bireylere yönelik özel müzik atölyeleri düzenlemek. Bu atölyelerde enstrüman çalma, şarkı söyleme, beste yapma gibi farklı alanlarda eğitimler verilebilir.

"Usta-Çırak" Müzik Mentorluğu Programı: Alanında tanınmış müzisyenleri, yetenekli otizmli gençlerle eşleştirerek onlara birebir mentorluk yapmalarını sağlamak. Bu, hem müzikal gelişimlerine katkıda bulunur hem de onlara rol model oluşturur.

Müzik Okulları ve Konservatuvarlarla İş Birliği: Müzik okulları ve konservatuvarlarla iş birliği yaparak, yetenekli otizmli öğrencilere özel kontenjanlar veya destekleyici eğitim programları oluşturulmasını sağlamak.

Online Müzik Eğitim Platformları: Otizmli bireylerin kendi hızlarında ve rahat ortamlarında müzik eğitimi alabilecekleri özel online platformlar geliştirmek. Bu platformlarda görsel ve işitsel materyallerin dengeli bir şekilde kullanılması önemlidir.

Farkındalık ve Kabul Odaklı Projeler

"Müziğin Ortak Dili" Seminer ve Konferansları: Otizm ve müzik arasındaki ilişkiyi, müziğin otizmli bireyler üzerindeki olumlu etkilerini ve onların müzikal yeteneklerini anlatan seminerler ve konferanslar düzenlemek. Bu etkinliklere uzmanları, müzisyenleri ve otizmli bireyleri davet etmek önemlidir.

Medya ile İş Birliği: Televizyon programları, radyo yayınları ve gazete/dergi röportajları aracılığıyla yetenekli otizmli müzisyenlerin hikayelerini ve başarılarını geniş kitlelere duyurmak.

Sosyal Medya Kampanyaları: Otizmli müzisyenlerin performans videolarını, röportajlarını ve başarı hikayelerini içeren etkili sosyal medya kampanyaları oluşturmak. Hashtagler aracılığıyla farkındalığı artırmak ve etkileşimi teşvik etmek.

"Sanat Engel Tanımaz" Sergileri ve Etkinlikleri: Müzikle birlikte diğer sanat dallarında (resim, heykel vb.) yetenekli otizmli bireylerin eserlerini sergileyebilecekleri karma sanat etkinlikleri düzenlemek. Bu, farklı yeteneklerin bir arada sergilenmesine olanak tanır.

İş Dünyası ile İş Birliği: Şirketlerin sosyal sorumluluk projeleri kapsamında, otizmli müzisyenlere sponsorluk yapmalarını veya konserlerinde yer vermelerini sağlamak. Bu, hem maddi destek sağlar hem de toplumsal kabulü artırır.

Teknoloji Destekli Projeler

Özel Müzik Uygulamaları Geliştirmek: Otizmli bireylerin müzikle etkileşimini kolaylaştıran, öğrenme süreçlerini destekleyen ve yaratıcılıklarını teşvik eden özel müzik uygulamaları geliştirmek. Bu uygulamalar, görsel destekler, tekrarlayan yapılar ve duyuşal hassasiyetlere uygun arayüzler içerebilir.

Sanal Gerçeklik (VR) ve Artırılmış Gerçeklik (AR) ile Müzik Deneyimleri: VR ve AR teknolojilerini kullanarak otizmli bireyler için etkileşimli ve güvenli müzik öğrenme ve performans ortamları oluşturmak.

Bu projelerin başarısı için, otizmli bireylerin, ailelerinin, uzmanların, müzisyenlerin ve toplumun diğer kesimlerinin iş birliği büyük önem taşımaktadır. Projelerin tasarım ve uygulama süreçlerinde otizmli bireylerin geri bildirimlerini dikkate almak, onların ihtiyaçlarına ve tercihlerine uygun çözümler üretmek kritik olacaktır.

Otizmli Bireylerin Kayıt Deneyimlerinde Görünmeyen Aktörler

Invisible Actors in the Registration Experiences of Individuals with with Autism

Sude Zarife Özdamar

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ozdamarsude@hotmail.com

Özet

Otizmli bireylerin profesyonel müzik kayıt süreçleri, genellikle bireysel başarı odağında anlatılır. Ancak bu süreçte tonmeisterlar, eğitmenler ve aile bireyleri gibi sessiz eşlikçilerin desteği ya da yönlendirmesi belirleyici olabilmektedir.

Bu çalışmanın amacı, otizmli bireylerin kayıt süreçlerini bireysel başarı anlatılarının ötesinde, kolektif bir emek çerçevesinde değerlendirmektir.

Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış olup veriler kayıt deneyime sahip otizmli bireylerin aileleri, tonmeisterlar ve piyano eğitmenleri ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerle toplanmıştır. Araştırma verileri, nitel tekniklere göre analiz edilecek ve alan araştırması tekniklerine göre değerlendirilmiştir.

Otizmli bireylerin müzik üretiminde genellikle bireysel başarı öne çıkarılır; oysa tonmeister, eğitmen ve aile gibi sessiz destekçilerin rolü, sürecin başarısı için önemli olduğu düşünülür. Ayrıca çalışmanın özgün olduğu, alana katkı sağlayacağı ve ilgili araştırmalara kaynaklık edeceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Otizm, müzik eğitimi, kayıt süreci

Abstract

The professional music recording processes of individuals with autism are often described with a focus on individual success. However, in this process, the support or guidance of silent companions such as sound engineers, instructors, and family members can be decisive.

The aim of this study is to evaluate the recording processes of individuals with autism beyond individual success narratives, within the framework of collective effort.

A qualitative research method was used in the study, and data were collected through semi-structured interviews with families of individuals with autism who have recording experience, sound engineers, and piano instructors. The research data will be analyzed according to qualitative techniques and evaluated according to field research techniques.

Individual success is often emphasized in the music production of individuals with autism; however, the role of silent supporters such as sound engineers, instructors, and families is considered important for the success of the process. Furthermore, the study is considered original, contributing to the field and serving as a resource for related research.

Keywords: Autism, music education, registration process

GİRİŞ

Otizmli bireylerin müzikteki görünürlükleri genellikle bireysel başarı öyküleri üzerinden sunulmaktadır. Bu yaklaşım, bireyin müzikal performansını öne çıkarırken sürece katkı sunan diğer faktörleri çoğu zaman geri planda bırakmaktadır.

Oysa profesyonel müzik kayıt süreçlerinde tonmeisterlar, eğitimciler ve aileler, bireyin performansını şekillendiren önemli destekçiler olarak öne çıkmaktadır. Ancak literatürde bu görünmeyen aktörlerin katkılarının yeterince ele alınmadığı görülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, otizmli bireylerin kayıt deneyimlerini yalnızca bireysel başarı çerçevesinde değil, kolektif bir emek bağlamında değerlendirmektir. Bu yönüyle araştırmanın özgün olduğu ve müzik eğitimi ile özel gereksinimli bireyler alanına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Problem cümlesi: “Otizmli yeteneklerin kayıt deneyimlerinde görünmeyen aktörler kimlerdir?”

Alt problemler:

1. Ailelerin kayıt sürecindeki rolü nedir?
2. Eğitimcilerin kayıt sürecindeki rolü nedir?
3. Tonmesiterların kayıt sürecindeki rolü nedir?

Araştırmanın Amacı, Önemi

Bu araştırmanın amacı, otizmli bireylerin profesyonel müzik stüdyosu kayıt süreçlerinde, performanslarını doğrudan etkileyen görünmeyen aktörlerin -tonmeisterlar, eğitimciler ve ailelerin- rollerini incelemektir. Çalışma, bu süreçte bireysel farklılıkların, sosyal ve duygusal ihtiyaçların nasıl yönetildiğini ve kaydın verimliliğine nasıl katkı sağladığını ortaya koymayı hedeflemektedir. Araştırma, otizmli bireylerin yeteneklerinin değerlendirilmesinde yalnızca teknik becerilerin değil, rehberlik, motivasyon ve uygun ortam düzenlemelerinin de ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Böylece hem müzik eğitiminde hem de stüdyo çalışmalarında daha kapsayıcı ve bireye uygun yaklaşımlar geliştirilmesine katkı sağlamaktadır.

Çalışmanın Modeli, Veri Toplama ve Çözümleme Teknikleri

Araştırma, çoklu durum çalışması deseni temel alınarak yürütülmüş ve nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır. Profesyonel müzik stüdyosu kayıtlarında otizmli bireylerin icra pratiklerini incelemek amacıyla derinlemesine ve bağlama özgü analizler yapılmış; bu bağlamda vaka çalışması yaklaşımı benimsenmiştir.

Araştırmada otizmli bireylerin aileleri, eğitimcileri ve tonmeisterlarla yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler ve araştırmacı gözlemi ile kayıt sürecinde çekilen videoların içerik analizleri kullanılmıştır.

Araştırmanın evrenini, mesleki müzik eğitimi alan otizmli bireyler oluşturmaktadır. Bu araştırmada Buğra Çankır ve Koral Erdeniz bilinçli örneklem olarak seçilmiştir. Ayrıca otizmli bireylerin aileleri, eğitimcileri ve tonmeisterlar da çalışma grubuna dahil edilmiştir.

Kavramsal Çerçeve

Otizm ve Müzik

Bilindiği üzere, “OSB genel anlamda “sosyalleşmenin bozuk olması”, “iletişim azlığı” ve “tekrarlayan site orada tipik hareketlerle” karakterizedir” (Tufan, 2019: 110).

Burada da belirtildiği gibi, OSB (Otizm Spektrum Bozukluğu) temel olarak sosyal etkileşimde sınırlılık, iletişimde güçlükler ve tekrarlayıcı, ritüelistik davranışlarla tanımlanmaktadır. Bu üç özellik, OSB’yi diğer gelişimsel farklılıklardan ayıran en temel boyutlardır. Ancak günümüzde OSB’nin çok geniş bir yelpazeyi kapsadığı, her bireyde farklı

düzey ve biçimlerde ortaya çıktığı da bilinmektedir. Bu nedenle yalnızca “bozukluk” vurgusu yapmak yerine, bireyin güçlü yönlerini de gözeten, destekleyici ve kapsayıcı bir bakış açısı büyük önem taşımaktadır.

Müzik doğası gereği bir dil olarak değerlendirilir dolayısıyla sosyal etkileşimi de destekleyici bir disiplin olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte otizmli bireylerin müzik yolculuğuna başlama hikayeleri değişse de bilinen bir diğer gerçek de müzikle kendilerini ifade etme ve sosyalleşme olanakları bulabilmeleridir. “Otizmli bireyler özellikle müzik alanında gümbür gümbür geliyorlar. Çok iyi kulakları, harika hafızaları ve müziğe çok yatkınlıklarıyla Güzel Sanatlar Liselerine ve sonrasında da üniversitelerin müzik bölümlerine yetenek sınavlarıyla giriyor, başarılı oluyorlar. Konserler veriyorlar, hatta CD bile çıkarıp bir de ona klip çekiyorlar” (Serin, 2023: 77).

OSB yalnızca sınırlılıklar üzerinden değil, aynı zamanda yetenekler ve başarılar açısından da görülmelidir. Bu bakış açısı, toplumsal farkındalık ve kapsayıcılık için değerlidir.

Profesyonel Müzik Kayıt Süreci

Profesyonel müzik kayıt süreci, yalnızca teknik bir icranın ötesinde, sosyolojik ve psikolojik dinamiklerle şekillenen çok katmanlı bir iletişim sürecidir. “...Performans süreci, müzik yoluyla iletişimin merkezidir. Müzikle ilgili tarihi ve etnografik konuları, bölümler, planlar, tekliflerin meydana gelişi olarak müzik metinlerinin, stillerinin ve türlerinin etkileşimini canlandıran, geçerli kılan ve yansıtan sosyal kalıtım makamları ile ilgili sosyolojik ve psikolojik faktörler ve sosyal aktörler yoluyla bir araya getirir” (Behaque, 1992: 94). Behaque’nin vurguladığı üzere performans, sosyal aktörler ve kültürel kalıtımla bütünleşerek anlam kazanır.

“Sanatta bütün ölçütler sübjektiftir. “Böyle olmazmış”... Kime göre olmaz, neye göre olmaz, nerede ve ne zaman olmaz? Sonsuz sayıda değişken vardır sanatta” (Say, 2000: 151). Bu noktada, Say’ın belirttiği gibi, sanatta geçerli olan ölçütler nesnel değil, öznel niteliktedir; ‘doğru’ ya da ‘yanlış’tan ziyade bağlama göre değişkenlik gösterir. Dolayısıyla profesyonel kayıt süreci, hem sosyal ve kültürel koşulların ürünü olarak hem de sanatın öznel doğası içinde şekillenen bir deneyimdir.

Görünmeyen Aktörler: Aile, Eğitimci ve Tonmeister

Aileler otizmli bireylerin yaşamlarında ilk tutundukları dal görevini görürler. Ailelerin hangi süreçlerden geçtiği ise çoğu kez bilinmemektedir. Topper ve Özkan’a göre “Otizm sadece bireyin değil aile üyelerinin iyilik halini de ciddi anlamda etkileyen bir bozukluktur. Başta bakım ile ilgili yükler olmakla birlikte aileler üzerindeki psikolojik ve sosyal yükler, aile dinamiklerini etkilemektedir.” (2021: 6682).

Otizmli bireylerin eğitim hayatında eğitimcilerin çok önemli bir rol üstlendiği düşünülür. Bu önemin göstergesi, eğitimcilerin süreci gönüllü olarak yürütmeleri ve deneme-yanılma yöntemleriyle ele almalarıdır.

Otizmli bireylerin kayıt sürecine aile ve eğitimcisi ile işbirliği içerisinde destek olan bir diğer önemli rol ise tonmeistere düşmektedir.

Kayıt Sürecindeki Kolektif Destek

Kayıt süreçlerinin tümünde aile, eğitimci ve tonmeisterlere farklı roller düşmektedir. Fakat kayıt sürecinin işbirliği içerisinde yönetilmesi gerekmektedir.

BULGULAR ve YORUMLAR

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Otizmlili Bireylerin Demografik Bilgileri

Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Çalgısı	Eğitim Aldığı Kurum Adı	Müzik Eğitimi
BÇ	30	Erkek	Piyano	Ankara MGÜ, Müzik ve Güzel Sanatlar Enstitüsü, Çalgı Eğitimi Anasanat Dalı	Doktora (aktif)
KE	25	Erkek	Piyano	AKÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müzik Anasanat Dalı	Yüksek Lisans (aktif)

Araştırmaya piyano alanında eğitim alan iki otizmlili birey katılmıştır.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Ailelerin Demografik Bilgileri

Aile	Yaş	Ailedeki rol	Çocuk sayısı	Eğitim durumu	Meslek	Gelir düzeyi
A1	61	Baba	2	Lisans	Elektronik mühendisi (emekli)	Orta
A2	60	Baba	2	Yüksek Lisans	Makine mühendisi (emekli)	Yüksek

Araştırmaya iki baba katılmıştır. Katılımcılar aynı çocuk sayısına ve meslek grubuna sahiptir.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Eğitimcilerin Demografik Bilgileri

Eğitimci	Cinsiyet	Otizmlili bireylerle ders deneyimi	Eğitim aldığı kurum adları	Görev yaptığı kurum adı	Meslekteki kıdem yılı
E1	Erkek	4	Lisans: Bilkent Üniversitesi Yüksek Lisans ve Sanatta Yeterlik: Hacettepe Üniversitesi	Ankara MGÜ, İcra Sanatları Fakültesi	15
E2	Erkek	5	Lisans: Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Yüksek Lisans ve Sanatta Yeterlik: AKÜ	AKÜ Devlet Konservatuvarı	19

Araştırmaya iki erkek eğitimci katılmıştır. Eğitimciler otizmlili bireylerle deneyime sahiptir.

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Tonmeisterlerin Demografik Bilgileri

Tonmeister	Cinsiyet	Otizmlili bireylerle kayıt deneyimi	Eğitim aldığı kurum adları	Görev yaptığı kurum adı	Meslekteki kıdem yılı
T1	Erkek	Yok	Lisans: İTÜ TMDK Kompozisyon Bölümü Yüksek Lisans: Ankara MGÜ, Müzik Bilimleri Bölümü Doktora/Sanatta Yeterlik:	Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi,	10

			Ankara MGÜ, İcra Sanatları Fakültesi (Aktif)	İcra Sanatları Fakültesi	
T2	Erkek	Var	Lisans: Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı, Sahne Sanatları Bölümü, Koro Anasanat Dalı (Aktif)	-	5

Araştırmaya iki erkek tonmeister katılmıştır. T1 daha önce otizmlili bireylerle kayıt deneyimine sahipken T2, otizmlili bir birey ile deneyime sahip değildir.

“Ailelerin kayıt sürecinde karşılaştıkları durumlar nelerdir?” sorusunu yanıtlamak amacıyla yapılan görüşmelerden elde edilen veriler Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Ailelerin Kayıt Sürecinde Karşılaştıkları Durumlar

Soru	Aile 1 (A1)	Aile 2 (A2)
1. Çocuğunuzun kayıt sürecindeki tutum ve davranışlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?	BÇ'nin rutini yok, komut bekliyor, kayıt öncesinde farklılık yok çünkü sürecin farkında değil. Kayıt ve konserlerde bağımsız hareket etmesi stres yaratıyor. Otoriteye ihtiyaç duyuyor, hocasıyla en iyi performansı sergiliyor. Normal, dinliyor gibi ama içe kapalı.	Sakin ve normal bir şekilde sözlü olarak ifade edilmeli, agresif tepkiler verilmemeli. Konsantrasyonu bozulur, empati yeteneği zayıf. Sözlü olarak uyarılmalı, sürekli müdahale edilmemeli.
2. Tonmeisterın çocuğunuzun otizmlili olduğunu bilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz? Neden?	BÇ'nin özel olduğunu söylemek zorunda kalıyorum. Ama bir gün tonmeistera açıklama yapmadan BÇ'nin bir sanatçı gibi davranmasını istiyorum.	Mırıldanma yapmıyor. Normal insanların jestlerini anlamıyor veya yapmıyor, sinirlenince farklı hareketler yapıyor. E2 Hoca yanına oturduğunda daha rahat.
3. Çocuğunuzun sosyal iletişim ve dil becerileri kayıt sürecini nasıl etkiliyor? Tonmeisterın nasıl bir iletişim kurması gerekir?	İletişim becerileri zayıf, basit dille konuşulması gerekiyor. BÇ her zaman bir yardımcıya ihtiyaç duyacak. Konuşma becerileri daha iyi olsaydı sorunlar azalır, net ve somut komutlar gerekli.	Temizlik ve simetri takıntıları var, performansı etkiliyor. Uyku veya yeme bozukluğu yok, bu bakımdan problemsiz.
4. Duygusal ifadeler, jest ve mimikler çocuğunuzun performansını nasıl etkiliyor?	BÇ’ye sakın ol demek etkili, küçük bir çocuk gibi yaklaşmak gerekiyor. Duygusal ifadeleri öğretirken yazılı ifadeleri ve basit komutları kullanıyoruz. Beden dilini anlıyor ama duyguları anlamakta zorluk çekiyor. İşaret diliyle basit komutları anlar.	Sakin ve normal bir şekilde sözlü olarak ifade edilmeli, agresif tepkiler verilmemeli. Konsantrasyonu bozulur, empati yeteneği zayıf. Sözlü olarak uyarılmalı, sürekli müdahale edilmemeli.
5. Kayıt sürecinde sözlü ve sözsüz davranışlarını nasıl gözlemlediniz?	Komut aldı, hata yaptıktan sonra panikledi ve toparlamak için acele etti. Normalde hocasıyla çalışırken daha yumuşak çalışıyor.	Mırıldanma yapmıyor. Normal insanların jestlerini anlamıyor veya yapmıyor, sinirlenince farklı hareketler yapıyor. E2

		Hoca yanına oturduğunda daha rahat.
6. Çocuğunuzun takıntıları veya bireysel özellikleri performansını nasıl etkiliyor?	Sert çalma takıntısı var, performansı etkiliyor. Konserlerde hemen bitirip gitmek istiyor.	Temizlik ve simetri takıntıları var, performansı etkiliyor. Uyku veya yeme bozukluğu yok, bu bakımdan problemsiz.
7. Kayıt odasında yanında birisinin olmasını istedi mi?	En çok güvendiği kişi hocası, hocasının varlığı güven veriyor.	Öğretmenin yanında olması faydalı, bazen ailesinden birini de ister.
8. Kayıt ortamının fiziki koşulları performansını nasıl etkiledi?	Metronom sesi rahatsız ediyor, kulaklık varken daha sert çalışıyor. Yalnız kaldığında daha kaygılı, loş ışık daha iyi olurdu.	Metronom ve kulaklıkla çalışmayı sevmiyor, ritim sorunu yaşıyor. Gözüne takılan şeyleri düzeltmek ister, ışıkların az olması faydalı.
9. Tonmeisterin tekrar çaldırması çocuğunuzun nasıl etkiledi?	Olumsuz etkilendi, bu duruma alışık.	Stres seviyesi yükseliyor, tepki gösteriyor.
10. Duygusal özelliklerinin ve sosyal gelişimlerinin kayıttaki performansa etkisini nasıl değerlendiriyorsunuz?	Direkt bir ilişki kuramıyorum. Tonmeisterin stres yaratmadığını, hocasının desteğinin önemli olduğunu düşünüyorum.	Ani sesler konsantrasyonunu bozuyor, yüksek sesleri sevmiyor. İletişim iyi değilse performans düşer, iyi iletişim kuramazsa tepki verir.
11. Motivasyon için nasıl bir yol izliyorsunuz?	Prova ve açıklamalar yapıyoruz, sahne hazırlıkları motive edici. Kayıt öncesi yapılacaklar açıklanıyor.	Sözel olarak motive ediyoruz, sakin ve normal davranışlarla rahatlatıyoruz.
12. Kayıt sürecinde tonmeisterin farklı olarak neler yapmasını isterdiniz?	Daha dostça ve samimi bir ortam yaratmalı, ışık daha loş olmalı.	İletişimi çikolata gibi şeylerle yumuşatabilir, daha az ışık tercih edilmeli.

Ailelerin gözlemleri, otizmlili bireylerin kayıt sürecinde görünmeyen aktörlerin - tonmeister, eğitimci ve aile- belirleyici rolünü ortaya koymaktadır. Katılımcılar, rehberlik ve destekle daha iyi performans sergilemekte, otorite ve tanıdık kişilerin varlığı güven duygusunu pekiştirmektedir. Ayrıca bireysel farklılıklar, takıntılar ve çevresel uyaranlara karşı hassasiyetler, görünmeyen aktörlerin yönlendirmesi ve ortam düzenlemesi ile yönetilebilmekte, bu sayede sürecin verimliliği ve bireylerin rahatlığı sağlanmaktadır.

“Tonmeisterların kayıt sürecinde karşılaştıkları durumlar nelerdir?” sorusunu yanıtlamak amacıyla yapılan görüşmelerden elde edilen veriler, Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Tonmeisterların Kayıt Sürecinde Karşılaştıkları Durumlar

Soru	Tonmeister 1 (T1)	Tonmeister 2 (T2)
1. Otizmlili bireyle kayıt öncesinde nasıl iletişim kurmayı planlıyorsunuz ve motive etmeyi nasıl sağlarsınız?	Teknik konularla ilgili bilgi verebilirim. Müzikal tercihler hakkında konuşabilirim. İcracının istediği şekilde, istediği zamanda ve tempoda kayda girmesini isterim.	KE'yi tanıdığımından ötürü sıkıntı çekmedim. Ailesiyle tanışıp sevip sevmediği şeyleri öğrenir ve kayda öyle başlarım. Dürüst olmak gerekirse motive etmedim. Ailesi bahsetmişti, benim varlığım belki biraz rahatlatmıştır.
2. Kayıt sürecini nasıl planlıyorsunuz?	İcracının tercihi göre pilot kayıt yapabilirim. Metronomlu	KE açısından nüanslar için ebeveyn veya eğitimci ile devam etmek mantıklı.

	veya metronomsuz çalmak ister mi? Türden türe değişir.	
3. Kayıt öncesinde otizmlili bireyin tutum ve davranışlarını nasıl gözlemlediniz?	Heyecanlı görünmüyor. Soundcheck esnasında minimal hatalar yaptı, tuşesi güzel.	KE'yi önceden tanıdığım için rahat olduğunu düşünüyorum. Kayıt öncesinde stresli değildi.
4. Stüdyo ortamı otizmlili birey için farklı bir hassasiyet yaratıyor mu? Rahatlatmak için nasıl bir yol izlersiniz?	Tabii ki farklılık hissedebilir. Rahatlatmak için komutlar vermek etkili olabilir. Hocası ve babasının söylediklerine uyması önemliydi.	Ortamı tanıtmak ve samimi bir iletişim kurmak için küçük hediyeler vermek ve sohbet etmek gerekiyor.
5. Kayıt sırasında teknik düzenlemeler ve ses seviyesi konusunda nasıl bir yol izlediniz?	Herhangi bir değişiklik yapmadım. Aynı tuşede aynı hassasiyetle icrasını gerçekleştirdi. Metronomla çalınca icrası daha dengeli oldu. Rahatsız olduğunu gösteren tepki almadım, kendini daha az duydu.	Ses seviyesini en yüksek seviyeden ayarladık. Eksi on iki veya eksi altı desibel düzeyinde tuttuk. İlk başta bilgisayardan aldım, ortam mikrofonlarıyla düzenleme daha rahat oldu.
6. Kaygı ve stresi azaltmaya yönelik hangi stratejileri kullandınız?	Babası ve hocasının yönlendirmesi etkili oldu. Öğrenciye yakın kişilerin bulunması faydalı.	Nazik ve anlayışlı davranırım. Yanlışı duysam bile tolere ederek, “Şuradan bir daha alalım mı?” derim.
7. Kayıt sırasında müdahale gerektiğinde nasıl iletişim kurarsınız?	Fiziksel müdahale olabilir. Farklı odalardan kayıt olsa mikrofon yardımıyla duyması gerekirdi.	Otizmlili bireyler teması sevmeyebilir. Uzaktan sözel ifade ile iletişim kurmak daha mantıklı.
8. Bu iletişim sizce öğrenciyi nasıl etkiler?	Bilmiyorum.	Düzeltilme gerektiren uyarıları kayıttan sonra yapmak daha mantıklı. Arada bölersek dikkat dağıtabiliyor.
9. Kaydı ve performansı nasıl değerlendiriyorsunuz?	Kayıt gayet güzel. Sadece her parça bittiğinde notalarını toplama ihtiyacı hissetti.	İlk kayıta bazı hatalar oldu, ikinci performans daha iyiydi. Genel olarak hepsi iyi. Bazen çalarken konuşabiliyor, bu durumda birden fazla kayıt almak önemli.
10. Performansı etkileyen sözlü, sözsüz davranışlar ve takıntılar hakkında ne düşünüyorsunuz?	Öyle bir durum olmadı. Bazı yerlerde hata yapacağını biliyormuş gibi takıldığını gözlemledim.	Ses kaydı açısından fiziksel hareketler pek etkili değil. KE için müzik bir takıntı değil, absolut kulağa sahip. Dikkat dağıtıcı şeylerden kaçınılmalı.
11. Stüdyo tasarımı konusunda nelere dikkat edilmesi gerektiğini düşünüyorsunuz?	Konser salonu gibi daha ferah bir ortam tercih ederim.	Daha minimalist bir ortam olmalı, çok göze batan şeyler olmamalı.
12. Kayıt sırasında yaşadığınız zorluklar ve bunları aşma yollarınız nelerdi?	Yanında onu tanıyan birisinin olması işimi kolaylaştırdı.	Kendisini germemek önemli. Nazik ve sabırlı olmak gerekiyor.
13. Kayıt sırasında karşılaştığınız ilginç durumlar oldu mu?	Gayet normal bir kayıt aldım.	E2 geldikten sonra rastgele bir şeylere odaklanma durumları oldu.

14. Otizmli birey ile çalışmak size neler öğretti?	Diyalog kurmayı ve yönlendirmeyi öğretti.	Daha sabırlı ve anlayışlı olmayı öğretti. Otizmle ilgili yeni şeyler öğrendim.
15. Tekrar kayıt yapacak olsanız nasıl bir planlama yaparsınız?	Net kelimeler kullanarak iletişim kurarım.	İlk başta ortamı tanıtmak gerek. Rahat ettirmek önemli.
16. Tonmeisterların bilmesi gereken ön hazırlıklar neler olabilir?	Net ve önceden prova yaparak iletişim kurmak önemli.	Level ayarları, daha sabırlı ve nazik olmak, ailesi ile tanışıp bilgi almak faydalı olabilir.

Tonmeisterlara göre katılımcılar, otizmli bireyin rahatlaması ve performansının artması için empatik ve bireyselleştirilmiş iletişim stratejileri uygulamakta; aile ve eğitimcilerin varlığından yararlanmaktadır. Ortam düzeni, ses seviyesi ve stüdyo tasarımı, bireysel hassasiyetlere göre ayarlanmakta, müdahale ve yönlendirmede sözel ve fiziksel yollar dikkatle seçilmektedir. Bu bulgular, tonmeisterların kayıt sürecinde kritik ve belirleyici bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

“Eğitimcilerin kayıt sürecinde karşılaştıkları durumlar nelerdir?” sorusunu yanıtlamak amacıyla yapılan görüşmelerden elde edilen veriler, Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Eğitimcilerin Kayıt Sürecinde Karşılaştıkları Durumlar

Soru	Eğitimci 1 (E1)	Eğitimci 2 (E2)
1. Otizmli öğrenciler için kullandığınız öğretim ve kayıt stratejileri nelerdir?	Özel bir strateji kullanmıyorum. Öğrencilerin ihtiyaçlarına göre derslerimi ayarlıyorum.	Özel bir stratejim yok. Öğrencilerin kişiliklerine göre davranmaya çalışıyorum.
2. Otizmli öğrencilerle çalışırken karşılaştığınız zorluklar nelerdir ve bu zorlukları aşmak için hangi yöntemleri kullanıyorsunuz?	İletişim ve konsantrasyon zorlukları yaşıyoruz. Küçük parçalar halinde öğretim yapıyorum.	Deneme-yanılma yöntemi ile ilerliyorum. Öğrencinin tepkilerine göre yaklaşımımı ayarlıyorum.
3. Öğrencilerinizi kayıt sürecine nasıl hazırlıyor ve motive ediyorsunuz?	Öğrenciyi rahatlatmaya çalışıyorum, tekrarlanabilir bir süreç olduğunu vurguluyorum.	Pozitif ve destekleyici yaklaşımlar kullanıyorum.
4. Repertuvar seçiminde hangi ölçütleri dikkate alıyorsunuz?	Teknik eksikliklerine ve yapabilirlik seviyelerine göre seçim yapıyorum.	Müfredat doğrultusunda repertuvar seçimi yapıyorum.
5. Kayıt sırasında öğrencinize nasıl destek sağlıyorsunuz?	Hata yaptığında stres altında hissediyor ve tikleri başlıyor. Onu rahatlatmak için tempoya odaklanmasını sağlıyorum. Yanında olduğum kayıta daha iyi performans gösteriyor.	Hatalı nota çaldığında veya yanlış yaptığında daha ılımlı yaklaşıyorum, özellikle özel bireyler için.
6. Öğrencinizin ezber çalmasını mı tercih edersiniz?	Ezber çalmasını tercih ederim çünkü notayla uğraşırken müziği dinlemekte zorlanıyorlar.	Evet, özel bireyler için de diğerleri için de ezberlemenin daha doğru olduğunu düşünüyorum.
7. Öğrencinizin kayıt sırasındaki dikkat, konsantrasyon ve stres durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?	Son bir yılda dikkati ve konsantrasyonu arttı, genellikle dikkati dağılmıyor. Kendini, fiziksel davranışlarını kontrol edebiliyor.	Ani sesler veya dış faktörler dikkatini dağıtabilir, genellikle esere odaklanabiliyor. Pişano çalmadığında daha rahat, kayıt sırasında da çok stresli değil.

8. Kayıttaki sözlü ve sözsüz davranışlar nelerdir?	Müziği çalarken kendi kendine konuşuyor, başka şeyler düşünüyor. Hata yaptığında tepki veriyor, dikkati bölünüyor.	Normalde mırıldanmıyor ama müdahaleli kayıtlarda aklından geçenleri söylüyor. El hareketleri ve farklı yere bakma gibi davranışları var.
9. Belirli rutinlerin ve takıntıların performansa etkisi nedir?	Günlük çalışmalarda rutin var, kayıt sırasında öğrenci rutinlerini değiştirmeden çalmayı tercih ediyor. Takıntıları dikkatini dağıtıyor.	Belirli sıralamaların bozulması huzursuzluk yaratabilir. Notanın duruşu, çevresindeki nesnelerin düzeni gibi takıntıları performansını etkiliyor.
10. Duyusal özelliklerin (ses, ortam vb.) performansa etkisi nedir?	Metronom sesi odak noktasını değiştiriyor. Kulaklık kullanımı klasik müzikte uygun değil.	Yüksek sesler veya ani olaylar dikkatini dağıtıyor. Özellikle yumuşak eserlerde etkileniyor.
11. Duyusal, iletişimsel, sosyal ve bilişsel gelişimlerin kayıt performansına etkisi nedir?	Tabii ki performans etkisi olur. İletişim becerileri geliştikçe performansı artar. Sosyal gelişimin de etkisi vardır. Zekâ gelişimi algı gelişimini beraberinde getiriyor.	Muhtemelen etkisi olacaktır. İletişim becerileri yüksek olan öğrenciler için olumlu etkisi var. Sosyal gelişim performansı etkiler. Zekâ gelişiminin olumlu etkisi vardır.
12. Kayıt stüdyosu ortamının ve yanında bulunan kişilerin etkisi nasıldır?	Bugün etkilenme olmadı çünkü eğitimci yanındaydı. Eğitimci olmasını tercih ediyor. Enstrüman kalitesi, akustik ortam ve ekipman önemli.	Ani sesler veya gürültü dışında etkilenmiyor. Eğitimcisi yanında olursa daha güvende hissediyor. Daha iyi ses yalıtımı ve kaliteli enstrümanlarla daha iyi sonuçlar alınabilir.
13. Öğrencinizin kayıt performansını genel olarak nasıl buluyorsunuz?	Otizmlili bir birey için başarılı, ancak profesyonel bir müzisyen gözüyle amatör düzeyde.	İlk çaldığında tempo ağır, süslemeler eksik, ancak uyarılarla düzeliyor. Ortalama bir performans.
14. Kayıt sırasında yaşadığınız olumlu/olumsuz deneyimler nelerdir?	Bugün olumsuz deneyim yaşamadık, öğrenci iyi yönetti.	Genellikle dikkati dağılmıyor, rahat görünüyor.
15. İlginç veya komik olayların kayıt performansındaki rolü nedir?	Bugün öyle bir durum olmadı, genelde sakin.	Derste bazı komik anlar olabiliyor, motive edici.
16. Performans sorunları karşısında motivasyon kaynaklarınız nelerdir?	Bu çocukların sosyal sorumluluk olarak yardıma ihtiyacı var.	Onlarla çalışmak hoşuma gidiyor, motivasyonum onlara yardımcı olmak.

Eğitimcilere göre katılımcılar, öğrencilerin ihtiyaçlarına göre dersleri ve kayıt stratejilerini bireyselleştirmekte, iletişim ve konsantrasyon zorluklarını yönetmek için küçük parçalar hâlinde öğretim ve tekrarlamalı provayı tercih etmektedir. Eğitimcilerin varlığı, öğrencilerin güven duygusunu artırmakta ve performanslarını olumlu etkilemektedir. Rutinler, takıntılar ve çevresel uyaranlar performansı etkileyebildiğinden, eğitimciler ortamı ve yaklaşımı bu hassasiyetlere göre ayarlamaktadır. Bu bulgular, eğitimcilerin rehberlik ve destek sağlayarak kayıt sürecinde kritik bir görünmeyen aktör rolü üstlendiğini göstermektedir.

Tablo 8. Gözlem Tablosu

Gözlem	BÇ	KE
Tonmeister ile göz teması kurdu mu?	Kısmen	Evet
Tonmeister ile eşgüdümlü hareket edebildi mi?	Evet	Evet
Tonmeisterin yaptıklarına karşı ilgisiz miydi?	Evet	Hayır
Kayıt sırasında yalnız olmayı mı seçti?	Hayır	Hayır
Tonmeisterin duygularını anlamakta güçlük çekti mi?	Hayır	Hayır
Huzursuz görünüyor muydu?	Hayır	Hayır
Sözel veya sözel olmayan birtakım ifadelerle tepki verdi mi?	Evet	Evet
Etraftaki birtakım değişikliklere stresli bir tepki gösterdi mi?	Hayır	Hayır
Stüdyodaki bazı seslere karşı aşırı hassas mıydı?	Hayır	Hayır
Kendisine yapılan temaslara karşı aşırı hassas mıydı?	Hayır	Hayır
Stüdyonun sıcaklığına karşı oldukça duyarsız mıydı?	Evet	Evet
Kayıt sürecindeki düzeninin (zaman) bozulmasına karşı tepki gösterdi mi?	Hayır	Hayır
Kayıtta rutin olarak görmeye veya yapmaya alıştıkları şeyleri sevdi mi?	Hayır	Hayır
Zaman zaman saldırgan tutumlar sergiledi mi?	Hayır	Hayır
Hareket takıntıları kaydı etkiledi mi?	Evet	Evet
İlgi takıntıları (bir obje, bir kişi, renk vb.) kaydı etkiledi mi?	Evet	Evet
Kayıt odasının düzeni ile ilgili takıntıları var mıydı?	Evet	Evet
Tehlike veya korku duygusu hissetti mi?	Hayır	Hayır
İletişim için konuşmayı mı tercih etti?	Hayır	Evet
Kullandığı kelimelerin sınırlı olması kaydı etkiledi mi?	Hayır	Hayır
Kayıt sürecinde sosyal ve duygusal açıdan kendini izole etti mi?	Evet	Evet
Kayıtta yaşadığı duygular anlık mıydı?	Evet	Evet

Katılımcılar tonmeister ile göz teması kurmuş, eşgüdümlü hareket edebilmiş ve yalnız olmayı tercih etmemişler; bu durum, aile, eğitimci ve tonmeister desteğinin otizmlili bireylerin kayıt sürecinde güven ve performans açısından belirleyici olduğunu göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma bulguları, otizmlili bireylerin kayıt süreçlerinde görünmeyen aktörlerin kritik roller üstlendiğini ortaya koymaktadır.

Aileler, kayıt öncesi, sırası ve sonrasında çocuklarının stres ve kaygı düzeylerini azaltmak, motivasyonlarını artırmak ve güven ortamı sağlamak açısından önemli bir destek sunmaktadır. Otizmlili bireylerin yalnızca özel gereksinimleri ile değil, bir sanatçı olarak değerlendirilmesini istemeleri, ailelerin sürece aktif katılımının gerekliliğini göstermektedir.

Bu bağlamda ailelerin eğitimciler ve tonmeisterlar ile yakın iletişim içinde olması, bireyselleştirilmiş destek stratejilerinin uygulanmasını kolaylaştırmaktadır.

Eğitimciler, otizmlili bireylerin ihtiyaçlarına uygun bireyselleştirilmiş pedagojik stratejiler geliştirmekte ve kayıt sürecinde konsantrasyon, stres yönetimi ve motivasyon alanlarında rehberlik sağlamaktadır. Fiziksel ortamın düzeni ve eğitimcilerin iletişim becerileri, performans üzerinde belirleyici etkiye sahiptir. Ayrıca eğitimcilerin yüksek motivasyonu ve öğrencilerine duydukları güven, sürecin verimliliğini artıran temel faktörler arasında yer almaktadır. Bu nedenle eğitimcilerin kayıt öncesi hazırlık, iletişim ve motivasyon teknikleri konusunda sürekli eğitim almaları ve öğrenciye uygun stratejiler geliştirmeleri önerilmektedir.

Tonmeisterlar, otizmlili bireylerle empatik ve esnek iletişim kurmakla sorumludur. Deneyim farklarının hata düzeltme ve iletişim yaklaşımlarında çeşitlilik yarattığı gözlemlenmiştir. Sessiz, sakin ve düşük ışıklı ortamlar ile net ve somut komutlar, otizmlili bireylerin performansını olumlu yönde etkilemektedir. Ayrıca tanıdık bir rehberin (eğitimci veya aile) varlığı, performansı artırmakta ve sürecin daha verimli geçmesini sağlamaktadır. Bu bulgular doğrultusunda, tonmeisterların otizmlili bireylerle çalışmayı kolaylaştıracak rehberlik ve eğitim programları alması, kayıt sürecinde esnek ve kişiye özel yaklaşım sergilemeleri önerilmektedir.

Sonuç olarak, otizmlili bireylerin kayıt süreçlerinde başarı yalnızca bireysel çabalarla değil, ailelerin, eğitimcilerin ve tonmeisterların eşgüdümlü ve destekleyici yaklaşımlarıyla mümkün olmaktadır. Araştırma, görünmeyen aktörlerin sürecin tüm aşamalarında kritik bir rol oynadığını ve bu aktörlerin eğitim ve rehberlik konusunda bilinçlendirilmesinin kayıt deneyiminin verimliliğini artıracağını vurgulamaktadır.

KAYNAKÇA

- Behaque, G. H. (1992). *Müzik Performansı*. Mustafa Sever (çev.). Milli Folklor Dergisi, 92-94.
- Say, F. (2000). *Uçak Notları*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Serin, F. (2023). *Seni Yazdım Bir Otizm Hikayesi*. Gece Kitaplığı Yayınları: Ankara.
- Toper, F., & Özkan, Y. (2021). Otizmlili çocuğa sahip ailelerin yaşadıkları zorluklara ilişkin deneyimleri. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(43), 2528-9535. <https://doi.org/10.26466/opus.923379>
- Tufan, Z. K. (2019). "Yükseköğretim Otizm İçin Çok Mu Yüksek? Farklı olan kim?". M. Yılmaz (ed). içinde *Otizm ve Eğitim, Sanat, Mekan*. (s. 108-119). Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.

**Yapay Zekânın Müzik Eğitimindeki Yankıları: Uzman Görüşleriyle Konservatuvar
Eğitiminde Dönüşüm**
*Echoes of AI in Music Education: Transforming Conservatory Education Through Expert
Insights*

Şafak Ceyhan

Hacettepe Üniversitesi

safak.cejhan@hacettepe.edu.tr

Özet

Müzik eğitimi, dijital teknolojilerin gelişimiyle birlikte dönüşen alanlardan biri hâline gelmiştir. Son yıllarda yapay zekâ destekli uygulamaların bireysel çalışma süreçlerine entegrasyonu, özellikle konservatuvar müzik eğitiminde yeni bir tartışma zemini yaratmıştır. Bu çalışma, yapay zekâ teknolojilerinin bireysel çalışma sürecine olası etkilerini, alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda çok boyutlu biçimde incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın kuramsal temeli; özyönelimli öğrenme, dijital koçluk, kişiselleştirilmiş geribildirim sistemleri ve çağdaş dijital pedagojik yaklaşımlara dayanmaktadır. Yapay zekâ destekli müzik uygulamaları; metronom, entonasyon kontrolü, tempo düzenleme, analiz ve anlık geri bildirim gibi fonksiyonlarla bireysel çalışmayı desteklemekte ve öğrenme sürecini daha planlı ve hedefe yönelik hâle getirmektedir. Bununla birlikte, bu araçların sanatsal ifade, öğretmen-öğrenci etkileşimi ve geleneksel eğitim anlayışı üzerindeki etkileri henüz yeterince açıklığa kavuşmamıştır. Araştırma, nitel yöntemle yürütülecek olup, konservatuvarlar ve müzik sahne sanatları fakültelerinde görev yapan öğretim elemanlarıyla gerçekleştirilecek yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla veri toplanacaktır. Elde edilen veriler tematik içerik analizi ile çözümlenecek; böylece uzman görüşlerinden hareketle, yapay zekâ destekli müzik pratiğinin eğitimsel yansımaları çok yönlü biçimde değerlendirilecektir. Bu bildiride konservatuvar eğitiminde teknolojik araçların rolünün yeniden düşünülmesi ve öğretmen-öğrenci arasındaki etkileşimin dijitalleşme bağlamında nasıl dönüşebileceğinin anlaşılması amaçlanmaktadır. Ayrıca bu teknolojilerin öğretim süreçlerine daha etkili ve bilinçli bir biçimde nasıl entegre edilebileceğine yönelik öneriler geliştirilecektir. Sonuç olarak, teknolojik araçların bireysel öğrenme süreçlerine etkileri yalnızca teknik değil; pedagojik, psikolojik ve sanatsal açılardan da bütüncül biçimde ele alınarak, konservatuvar eğitiminde yapay zekâ temelli dönüşümün potansiyelleri ve sınırları tartışılacaktır. Elde edilecek bulgular, müzik eğitiminin geleceğine ilişkin disiplinlerarası bir değerlendirme ortamı sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, müzik eğitimi, konservatuvar, bireysel çalışma, dijital koçluk

Abstract

Music education has become one of the fields undergoing transformation through the development of digital technologies. In recent years, the integration of artificial intelligence (AI)-supported applications into individual practice processes has created a new platform for discussion, particularly within conservatory-level music education. This study aims to examine the potential impacts of AI technologies on individual practice processes through a multifaceted analysis based on expert opinions in the field. The theoretical framework of the research is grounded in self-directed learning, digital coaching, personalized feedback systems, and contemporary approaches to digital pedagogy. AI-supported music applications assist students during individual practice by offering functions such as metronome guidance, intonation control, tempo adjustment, real-time feedback, and performance analysis. These tools contribute to making the learning process more structured and goal oriented. However, the

influence of such technologies on artistic expression, teacher-student interaction, and traditional pedagogical models remains insufficiently explored. The study will be conducted using a qualitative research design, with data collected through semi-structured interviews with faculty members from conservatories and faculties of music and performing arts. The data will be analyzed using thematic content analysis. Drawing from expert insights, the study will evaluate the educational implications of AI-supported music practice from multiple perspectives. This paper aims to reconsider the role of technological tools in conservatory education and explore how the traditional dynamic between teacher and student is being reshaped through digitalization. In addition, it seeks to offer recommendations on how these technologies can be integrated into teaching and learning processes more consciously and effectively. Ultimately, this study aims to discuss the opportunities and limitations of AI-based transformation in conservatory education, evaluating the effects of technological tools on individual learning not only from a technical standpoint but also through pedagogical, psychological, and artistic lenses. The findings are expected to contribute to an interdisciplinary platform for reflecting on the future of music education.

Keywords: Artificial intelligence, music education, conservatory, individual practice, digital coaching

GİRİŞ

Son yıllarda yapay zekâ teknolojilerinin eğitim alanına entegrasyonu, özellikle müzik eğitimi gibi yaratıcı ve bireysel beceri gerektiren disiplinlerde yeni tartışma ve araştırma alanları oluşturmuştur. Dijitalleşmenin etkisiyle birlikte, konservatuvar gibi geleneksel yöntemlerin sürdürüldüğü eğitimin yanında yapay zekâ destekli uygulamaların kullanımı yaygınlaşmakta, bu durum eğitim süreçlerinde önemli dönüşümlere işaret etmektedir (Peng ve Ratnavelu, 2024: 466). Müzik eğitimi, teknik becerilerin yanı sıra sanatsal ifade ve yorum yeteneğinin gelişimini de kapsadığı için, yapay zekâ uygulamalarının bu çok boyutlu sürece etkileri titizlikle değerlendirilmelidir.

Enstrüman öğreniminde yapay zekâ destekli araçlar, öğrencilerin bireysel çalışma süreçlerini daha verimli ve sistematik hale getirmek için tasarlanmıştır. Yousician platformu gitar, piyano ve vokal gibi çeşitli enstrümanlarda kullanıcılara anlık geri bildirim sağlayarak doğru nota ve ritim takibini mümkün kılarken, Melodics programı ise klavye, davul ve pad gibi enstrümanlarda ritim ve tempo doğruluğunu izler, bu sayede öğrencilerin teknik gelişimlerine somut katkılar sunar. Tonara platformu, öğretmen ve öğrenci arasında dijital bir köprü kurarak, öğretmenlerin öğrencilerin bireysel çalışma süreçlerini uzaktan takip etmelerine ve gerekli yönlendirmeleri yapmalarına olanak tanırken, Flowkey uygulaması ise piyano eğitimi alanında video, nota ve gerçek zamanlı performans analizi ile kullanıcıların etkileşimli bir öğrenme deneyimi yaşamasını sağlar.

Bu araçlar müzik eğitiminde sadece enstrüman öğrenimiyle sınırlı kalmayıp, kompozisyon ve bestecilik alanlarında da yaratıcı fırsatlar sunmaktadır. AIVA (Artificial Intelligence Virtual Artist) gibi yapay zekâ bestecileri, klasik müzik ve film müziği gibi alanlarda özgün eserler oluşturmak için kullanılmakta, öğrencilerin yaratıcı süreçlerine destek olmaktadır. Amper Music, Boomy gibi platformlar ise kullanıcı girdilerine dayalı olarak müzik besteleri üretmekte ve dijital prodüksiyon eğitimlerinde deneysel bir ortam sağlamaktadır. Böylelikle, müzik teorisi ve yaratıcı süreçlerin dijital araçlarla desteklenmesi, öğrencilerin farklı beceriler kazanmasına katkıda bulunmaktadır (Gündoğdu ve Okçu, 2024: 549,550).

Yapay zekâ teknolojileri, yalnızca müzik üretim sürecinde değil, dinleme alışkanlıklarının şekillenmesinde de önemli bir rol oynamaktadır. Spotify gibi dijital müzik platformları, kullanıcıların dinleme geçmişi ve tercihlerine dayalı algoritmalar aracılığıyla

analizler yapmakta; bu doğrultuda, dinleyicilere ilgi duyabilecekleri yeni müzik önerileri sunmaktadır (Keskin, 2024 : 307).

Yapay zekâ destekli öğretim sistemleri, öğrencilere bireysel geri bildirimler sunarak alan uzmanlarıyla bire bir çalışmayı taklit eden bir yapı sağlar. Bu sistemler, sınıf dışı öğrenmeyi destekler ve özelleştirilmiş rehberlik sunar. Kompozisyon sürecinde öğrencilere gerçek zamanlı önerilerde bulunabilir, böylece öğrencilerin ilham almalarını, tür ve biçim özelliklerini kavramalarını kolaylaştırır. Bununla birlikte, öğrenci motivasyonunun zarar görmesi, yaratıcı sürecin yapay zekâya fazla bağımlı hale gelmesi, etik ve yasal sorunlar gibi risklerin de dikkatle ele alınması gerekmektedir. Özellikle profesyonel düzeyde karmaşık müzikler üretebilen yapay zekâ sistemleri, öğrencilerde yetersizlik hissi yaratabilir. Araştırmacılar yapay zekâ destekli eğitimle yüz yüze öğretimin dengeli bir şekilde harmanlandığı hibrit modellerin geliştirilmesine odaklanmalıdır. Yapay zekâ burada öğretmenin yerini almak yerine öğretimi desteklemelidir (Sánchez-Jara vd. 2024: 8,9).

Yapay zekâ, müzik eğitime sağladığı teknik katkılar yanında, pedagojik açıdan da yeni olanaklar ve gelişim alanları sunmaktadır. Öğrencilerin entonasyon, ritim, artikülasyon gibi teknik becerilerde yapay zekâ destekli uygulamalardan fayda sağladığı düşünülmekle birlikte, bu araçların sanatsal ifade ve yorum yeteneğine etkileri hâlen tartışmalıdır. Eğitimciler yapay zekânın öğrencilerin yaratıcılığı üzerindeki olası sınırlandırıcı etkilerini ve öğretmen-öğrenci etkileşimini nasıl dönüştürdüğünü sorgulamaktadır. Geleneksel konservatuvar öğretim anlayışı ile dijital yöntemler arasında uyumlu bir denge kurulması ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

Bireysel çalışmalarda öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini başlatma, yönetme ve planlama becerileri, etkili müzik eğitiminin temel unsurlarından biridir. Yapay zekâ tabanlı araçların bu becerileri nasıl desteklediği, öğrencilerin kendi hata farkındalıklarını artırıp artırmadığı, çalışma hedeflerini belirleyip süreci organize edebilme yetilerini nasıl etkilediği önemli araştırma soruları arasında yer almaktadır (Güdek ve Açıksöz, 2024: 1913). Ayrıca bu teknolojilerin öğrencilerin ilgi alanlarına yönelme ve kişisel repertuvar oluşturma davranışlarında değişiklik yaratıp yaratmadığı da incelenmektedir. Öğrencilerin, yapay zekâ destekli uygulamalar sayesinde daha bağımsız ve motive bireyler haline gelmeleri beklenmektedir.

Ancak her teknolojiye olduğu gibi yapay zekâ uygulamalarının müzik eğitiminde de sınırlamaları ve riskleri mevcuttur. Öğretim elemanları, bu araçların olası olumsuz etkileri üzerinde tartışmakta, teknolojik bağımlılık, yanlış yönlendirme ve sanatsal ifade kaybı gibi potansiyel sorunlara dikkat çekmektedir. Bu nedenle yapay zekânın bilinçli ve pedagojik temelli bir yaklaşımla entegre edilmesi büyük önem taşımaktadır.

Öğretmen-öğrenci ilişkisi de bu yeni dijital ortamdan etkilenmekte, öğretmenlerin rolü yalnızca bilgi aktarımı değil, aynı zamanda teknolojiyi etkin biçimde kullanarak rehberlik ve mentorluk yapmaya doğru evrilmektedir. Bu süreçte öğretim elemanlarının, teknolojik gelişmelere adaptasyon göstermeleri, öğrencilerin dijital öğrenme süreçlerini desteklemeleri ve pedagojik hedeflerle teknoloji kullanımlarını yönlendirmeleri gerekmektedir. Geleneksel eğitim yöntemleri ile yapay zekâ tabanlı araçların dengeli bir biçimde harmanlanması, müzik eğitiminde güncelliğin sürdürülebilmesi için kritik bir faktördür.

Son yıllarda yapay zekâ teknolojilerinin özellikle derin öğrenme temelli araçlar aracılığıyla kullanıcı dostu hale gelmesi, müzikle ilgilenen çok daha geniş bir kitlenin bu sistemlere erişimini mümkün kılmıştır. Bu durum, yaratıcı ifade biçimlerinin çeşitlenmesine ve geleneksel yöntemlerin kullanımında bazı kolaylıkların ortaya çıkmasına katkı sağlamaktadır. Ancak alan yazında da belirtildiği üzere, bu gelişmelerin yalnızca fayda odaklı değerlendirilmesi yeterli değildir; teknolojinin hızlı yayılımının pedagojik, sanatsal ve kültürel

düzye de bazı olguları sorunlu hâle getirme potansiyeli de göz önünde bulundurulmalıdır. Özellikle yapay zekâ temelli uygulamaların, müzik üretim süreçlerinin yapısını dönüştürmesi ve yeni paradigma etkisiyle farklı alanlara hızla yayılması, beklenmeyen sonuçlar doğurabilir (Karşıcı vd., 2025: e63, e64).

Bu bağlamda yapay zekâ destekli uygulamaların konservatuvar eğitime entegrasyonunun çok boyutlu bir analizle ele alınması kaçınılmazdır. Teknolojik gelişmelerin sadece teknik avantajlar değil, aynı zamanda pedagojik, psikolojik ve sanatsal etkilerinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu çalışma, konservatuvarda görev yapan öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda yapay zekânın eğitim süreçlerindeki rolünü ve potansiyelini detaylı bir şekilde inceleyerek, müzik eğitiminin geleceğine yönelik disiplinlerarası bir değerlendirme ortamı oluşturmayı amaçlamaktadır. Böylece, teknoloji ve pedagojinin uyumlu bir şekilde birleştiği yenilikçi eğitim modellerinin geliştirilmesine katkı sağlanması hedeflenmektedir.

YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomonoloji) deseni kullanılmıştır. Veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu, araştırma sorularına paralel olarak 7 ana soru ve 18 alt başlıktan oluşacak şekilde hazırlanmıştır. Form, katılımcıların konu hakkındaki görüşlerini detaylı ve esnek bir şekilde ifade edebilmesi amacıyla tasarlanmıştır (Karasar, 2012:166). Görüşme formunun hazırlanması sürecinde alan uzmanlarından görüş alınarak formun geçerliliği desteklenmiştir.

Katılımcılar ve Veri Toplama Süreci

Araştırmaya 16 katılımcı dahil edilmiştir. Görüşmeler, katılımcılara e-posta yoluyla iletilen formlar aracılığıyla yürütülmüştür. Süreçte, katılımcı bilgilendirme ve gönüllü onam formu ile görüşme formu kullanılmıştır. Bu yöntem katılımcıların zaman ve mekân kısıtlaması olmaksızın görüşlerini ayrıntılı biçimde paylaşmalarına olanak tanımıştır.

Veri Analizi

Olgubilim deseni (fenomonoloji) ile toplanan nitel veriler, tematik analiz yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Bulgular kesin ve genellenebilir sonuçları değil, olguyu daha iyi kavramaya yönelik bilgiler sunmaktadır. (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 72). Katılımcıların yanıtları dikkatlice okunmuş, anlamlı veri birimleri belirlenmiş ve benzer içerikler temalar halinde gruplanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamında uzmanlardan elde edilen nitel verilerin analizine dayanan bulgular sunulmaktadır. Bulgular yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular çerçevesinde yapılandırılmış ve uzman görüşleri doğrultusunda tematik olarak sınıflandırılmıştır.

Katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 1’de yer aldığı gibidir.

Tablo 1.

Kategori	Alt Kategoriler	Katılımcı Sayısı
Cinsiyet	Kadın	6
	Erkek	10
	1-5 yıl	2
	6-10 yıl	5
	11-15 yıl	3

Mesleki Deneyim Süresi	16 yıl ve üzeri	6
Bölüm	Üflemeli ve Vurmalı Çalgılar	7
	Yaylı Çalgılar	4
	Piyano	3
	Gitar	2
Görev Ünvanı	Öğretim Görevlisi	8
	Doktor Öğretim Üyesi	4
	Profesör	2
	Sanatçı Öğretim Elemanı	1
	Yabancı Uzman	1

Tema 1: Yapay Zekâ Kullanımına Dair Genel Görüşler

Soru 1: Günlük yaşamınızda yapay zekâ programlarından herhangi birini kullanıyor musunuz?

Cevap 1: Katılımcılardan 11 kişi kullandığını, 3 kişi ara sıra kullandığını, 2 kişi de kullanmadığını belirtmiştir.

Soru 2: Sizce Yapay zekâ destekli uygulamalar konservatuvar çalgı eğitimi sürecinde nasıl bir potansiyele sahip?

Cevap 2: Katılımcılardan 8'i etkili, 3 'ü etkili ancak riskli, 4 'ü etkili olmadığını belirtmiştir. 1 katılımcı ise bu konuda herhangi bir bilgisinin olmadığını beyan etmiştir.

Soru 3: Kurumunuzda veya kişisel uygulamalarınızda öğrencilerin bireysel çalışmaları için yapay zekâ temelli araçlar kullanılıyor mu? Varsa örnek verebilir misiniz?

Cevap 3: Katılımcılardan 2 kişi CHATGPT ve SIDERAI programlarını kullandığını, 11'i kullanılmadığını ve 3'ü de bu konuyla ilgili herhangi bir bilgisi olmadığını ifade etmiştir.

Tema 2: Bireysel Çalışma Sürecine Etkileri

Soru 4: Öğrencilerin bireysel çalışma süreçlerinde en çok yetersiz bulduğunuz konular nelerdir?

Cevap 4: Katılımcılar konsantrasyon, verimsiz çalışma, motivasyon eksikliği, zaman yönetimi, sabırsızlık, araştırma eksikliği, tembellik ve hazıra konma, planda ve disiplinsizlik, geri bildirim eksikliği olduğuna dair görüş bildirmiştir.

Soru 5: Yapay zekâ temelli uygulamaların öğrencilerin teknik becerilerine (entonasyon, ritim, artikülasyon vb.) katkı sağladığını ya da sağlayabileceğini düşünüyor musunuz?

Cevap 5: Katılımcılar arasında sadece 1 olumsuz görüş bulunmaktadır. Katılımcıların çoğunluğu entonasyon, ritim, geri bildirim temelli çalışmalar ve çalışma planına yönlendirme gibi teknik ve teorik katkılar sağlayabileceğini düşünmektedir.

Soru 6: Bu uygulamaların öğrencilerin sanatsal ifade ve yorum yetenekleri üzerindeki etkilerini ya da olası etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Cevap 6: Katılımcılar form analizi ve dönemsel stile uygun çalma tekniklerinin teorik açıdan öğrenimi üzerine etkilerinin mümkün olabileceğini ancak ifade ve yorum gibi pratik açıdan mümkün olamayacağını belirtmiştir. Ekol farklılıkları ve insani duyguların aktarımı açısından mümkün görmemektedirler.

Tema 3: Öz-yönelimli Öğrenme (self-directed learning)

Odak: Öğrencinin kendi öğrenme hedeflerini belirleme, süreci planlama ve kendi başına öğrenme kararı alması

Soru 7: Öğrencilerinizin kendi çalışma hedeflerini belirleyip öğrenme süreçlerini planlamada ne kadar bağımsız olduklarını düşünüyorsunuz?

Cevap 7: Uzmanların genel görüşü bağımsız oldukları ama bu bağımsızlığı yönetemedikleri yönündedir. Öğrencinin kişisel merak ve çabasına bağlı olarak değiştiğini düşünmektedir.

Soru 8: Size göre yapay zekâ uygulamaları öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini başlatma ve yönetme becerilerini nasıl etkileyebilir?

Cevap 8: Genel görüş kişisel zaman yönetimi ve planlı çalışmayı öğrenme açısından etkili olabileceği ancak bağımlılık geliştirdiği takdirde sorumluluktan kaçınmayı tetikleyebileceği yönünde olmuştur.

Soru 9: Bu tür araçlar öğrencilerin ilgi alanlarına yönelme ya da kişisel repertuvarlarını oluşturma davranışlarında bir değişim yaratabilir mi?

Cevap 9: Çoğunluk olarak görüşleri repertuar oluşturma konusunda oldukça etkili olabileceği yönünde. İstisna görüşler: uzman denetiminde olması yönündedir.

Tema 4: Öz – yönetimli Öğrenme (self-regulated learning)

Odak: Öğrencinin öğrenme sürecinde strateji geliştirme, ilerleme izleme ve öz değerlendirme yapması (bir uzman görüşü ya da hedef doğrultusunda)

Soru 10: Öğrencilerin bireysel çalışma süreçlerinde kendi hatalarını fark etme ve düzeltme becerilerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Yapay zekâ destekli araç kullanmaları halinde bu becerileri kazanabileceklerini düşünüyor musunuz?

Cevap 10: Genel görüş öğrencilerin kendi hatalarını fark etmedikleri yönünde olmuştur. Ancak bunun güncel çözümü öğrencinin kendisini kaydetmesi ve hatalarına yönelik çalışma disiplini oluşturmaya yönündedir.

Soru 11: Bu araçlar öğrencilerin kendi pratik süreçlerini planlama, izleme ve değerlendirme becerileri ne ölçüde destekliyor ya da destekleyebilir?

Cevap 11: Genel görüş bu planlamanın öz farkındalık ve sorumluluk bilinciyle öğrencide herhangi bir yapay zekâ aracı kullanılmaksızın oluşturulması yönündedir.

İstisna Görüşler: Hedef odaklı, zaman planlamasına yönelik ve gelişim grafiğinin olabileceği bir program öğrencinin becerileri olumlu yönde etkileyebileceği yönündedir.

Tema 5: Öğrenci – Öğretmen Etkileşimi ve Eğitimde Dönüşüm

Soru 12: Yapay zekâ destekli bireysel çalışma araçları öğretmen - öğrenci ilişkisini nasıl etkiliyor veya etkileyebilir?

Cevap 12: Uzmanlar bu konuda ikiye ayrılıyorlar; Geleneksel yaklaşımı benimseyenler yapay zekânın öğrenci öğretmen ilişkisindeki pedagojik bağlantıyı zayıflatabileceğini düşünmekte, usta-çırak ilişkisinin kaybolma korkusunu beyan etmektedir.

Diğer grup yapay zekâ destekli araçların kullanımının derse hazırlık açısından olumlu yönde ivme kazanacağını düşünmektedir.

Soru 13: Geleneksel konservatuvar öğretim anlayışı ile bu yeni dijital yaklaşımlar arasında sizce bir denge kurulabilir mi?

Cevap 13: Görüşler iki farklı yönde ayrılıyor. Geleneksel yönde çalışmanın daha uygun olacağını düşünenler bu dengenin kurulamayacağı yönünde görüş bildirirken, diğer yönde düşünenler bir denge kurulabileceğini, hatta alttan gelen yeni nesile göre sürekli güncel olmayı sağlayabileceği yönünde görüş bildirmektedir.

Soru 14: Sizce öğretim elemanlarının rolü bu süreçte nasıl değişiyor?

Cevap 14: Çoğunluk görüş herhangi bir değişikliğin olmayacağı ve olmaması gerektiği yönünde. Buna sebep olarak yapay zekânın bu geleneksel sistemin içine entegre olmasının daha zor olduğu gösterilmekte. Ancak güncel olmanın da gerekliliği beyan edilmiştir.

Tema 6: Zorluklar, Sınırlılıklar ve Etik Sorular

Soru 15: Yapay zekâ temelli müzik uygulamaların kullanımında karşılaştığınız zorluklar nelerdir? Hangi konularda yapay zekânın sınırlı olabileceğini düşünmaktesiniz?

Cevap 15: Genel görüş bu konuda herhangi bir yapay zekâ aracı kullanılmadığı için ihtimallerin bilinmediği yönündedir.

İstisna görüşler: Duygu durum ifadelerinin dışavurumunda yapay zekânın sınırlı olabileceğini belirtmektedir.

Soru 16: Bu araçların öğrenciler üzerinde olası olumsuz etkileri olduğunu düşünüyor musunuz (örneğin bağımlılık, yanlış yönlendirme, ifade kaybı)?

Cevap 16: Uzmanların genel görüşü, kullanıma bağlı olarak değişebileceği ve mutlaka bir gözetmen eşliğinde kullanılması gerektiği yönündedir.

İstisna görüş: Bu programların profesyonel düzeyde kullanıma açıldıktan bir süre sonra ayrıştırılabileceği belirtilmiştir.

Tema 7: Gelecek Perspektifi ve Öneriler

Soru 17: Sizce yapay zekâ destekli teknolojiler müzik eğitiminde gelecekte nasıl bir yer edinecek?

Cevap 17: Uzman görüşleri iki farklı yönde: Geleneksel eğitim sistemine sahip konservatuvar eğitiminin içinde yer alması yakın gelecekte zor olduğu ve sadece teknik ve teorik çalışmalarda kullanılabileceği şeklindeyken,

diğer tarafta hayatın her alanını etkileyen yapay zekânın, müzik alanında da etkili olabileceği ancak bunun olumlu yansımasının kişisel asistan şeklinde eğitim sürecindeki pratik sürelerini ve nitelikli çalışmayı düzenleyebileceği görüş bildirilmiştir.

Soru 18: Bu teknolojilerin daha etkili ve bilinçli kullanılabilmesi için eğitimciler, öğrenciler veya kurumlar ne tür adımlar atmalı?

Cevap 18: Görüşler öncelikli olarak yapay zekânın uygulamalarının eğitimcilere iyi ve kötü yönleriyle açıklanması gerektiği ve eğitimcilerin bu uygulamaların eğitim sistemine entegre edilip edilmeyeceği konusunda karar mercii olması gerektiği yönündedir.

Hizmet içi eğitim, üniversitenin bilişim enstitüsü alanlarının bu yönde çalışmaları ve üniversiteye bağlı çalıştırılabilecek uygulamalar ve öğrenciler için oryantasyon eğitimi vb.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın genel amacına ve elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar bu bölümde sistematik biçimde özetlenmiştir. Sonuçlar yarı yapılandırılmış görüşme formundaki temalara ve katılımcı görüşlerine dayalı olarak ifade edilmiştir:

- Görüşülen öğretim elemanlarının büyük çoğunluğu, yapay zekâ uygulamalarının teknik beceri ve teorik bilgi gelişiminde öğrenciler için faydalı olabileceğini ifade etmiştir.

- Sanatsal yorumlama, duygu aktarımı ve öğretmen-öğrenci ilişkisi gibi konularda dijital araçların yetersiz kalabileceği vurgulanmıştır.

- Katılımcılar, yapay zekânın destekleyici bir araç olarak kullanılması gerektiğini, geleneksel eğitim anlayışının tamamen yerini almaması gerektiğini belirtmiştir.

- Konuyla ilgili yapılabilecek uygulamalar üzerine uzmanlarla işbirliği yapılarak hareket edilmesi gerekliliği görülmektedir.

- Dijital okuryazarlığın artırılması, yapay zekâ araçlarının pedagojik olarak etkin şekilde kullanılabilmesi açısından önemli bir ihtiyaç olarak görülmüştür.

Elde edilen veriler ışığında, konservatuvar çalgı eğitiminde yapay zekâ uygulamalarının daha etkili ve işlevsel kullanılabilmesi amacıyla aşağıda sıralanan öneriler sunulmuştur:

- Dijital pedagojik eğitim programları oluşturularak konservatuvar öğretim elemanlarının yapay zekâ destekli araçlara yönelik farkındalıkları ve kullanım becerileri artırılabilir.

- Yapay zekâ uygulamaları, yardımcı eğitim araçları olarak konumlandırılarak öğrencilerin sanatsal ve yaratıcı yönlerini bastırmadan destekleyecek biçimde kullanılabilir.

- Eğitim kurumlarında, dijital müzik uygulamalarının pedagojik temelli entegrasyonu için stratejik planlamalar yapılabilir ve öğretim programları güncellenebilir.

- Öğretmen-öğrenci etkileşimini tamamen dijitalleştirmek yerine, hibrit modeller benimsenerek yapay zekâ ile geleneksel eğitimin dengeli bir şekilde bir arada kullanılması sağlanabilir.

- Sanatsal ifade ve yorumlama gibi boyutları da içeren, nitel değerlendirme kriterleri geliştirilerek dijital sistemlerin bu yönleri de tanıyabilmesi yönünde çalışmalar desteklenebilir.

- Konservatuvar eğitiminde kullanılabilecek yapay zekâ araçlarının etik kullanım açısından uygunluk taşıması sağlanabilir.

- Yapay zekâ destekli uygulamalarla öğrencilerin farkındalık , öz –yönelimli öğrenme ve öz-disipline yönelik beceri edinmeleri sağlanabilir.

- Konuya ilişkin daha fazla nitel ve nicel araştırma yürütülerek, farklı disiplinlerden uzmanların katılımıyla disiplinlerarası çözüm önerileri geliştirilebilir ve uygulamaya rehberlik edecek kılavuzlar oluşturulabilir.

KAYNAKÇA

Güdek, B. ve Açıksöz, F. (2024). Yapay Zeka Destekli Müzik Eğitimi: Yeni Bir Öğrenme Deneyimi. (Konferans Bildirisi). *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi*, 11(112), 1909-1922.

Gündoğdu, B. ve Okçu, S. (2024). Yapay Zekâ Uygulamalarının Müzik Ve Müzik Endüstrisi Üzerine Etkileri. *Konservatoryum Dergisi*, 11(2), 545-558.

Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Karşıcı, G., Yavuz, M. S., Karaosmanoğlu, M. K., Yeprem, M. S., & Sezikli, U. (2025). Türkiye’de müzik ve yapay zeka üzerine bir değerlendirme. *Öneri Dergisi*, 20(MX), 50–70.

- Keskin, A. (2024). Yapay Zekâ, Müzik Ve Nostalji İlişkisi: Youtubeda “Atamızın Sesinden Magusa Limanı” Videosunun Analizi (Konferans Bildirisi). *İstanbul Arel Üniversitesi İletişim Çalışmaları Dergisi*, 13(26), 301-328.
- Peng, S. Ve Ratnavelu, K. (2024). Artificial Intelligence-Assisted Music Learning: A Systematic Review of the Risks and Crises of Higher Music Education. *Journal Of International Crisis And Risk Communication Research*, 7(2), 466-476.
- Merchán Sánchez-Jara, J.F., González Gutiérrez, S., Cruz Rodríguez, J., Syroyid Syroyid, B. Artificial Intelligence-Assisted Music Education: A Critical Synthesis of Challenges and Opportunities. *Education Sciences*, 14(1171), 1-10.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Otizm ve Müzik Kış Kampı Örneğinde Otizmlili Bireylerin Sosyalleşmelerinde Etkinliklerin Yeri ve Önemi

Uğur Türkmen

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

uturkmen@comu.edu.tr

Sosyal iletişim ve etkileşim eksikliği otizmlili bireylerin en dikkat çekici özellikleri arasındadır. Gerek çocuğun gerekse ailelerin sosyalleşebilecekleri ortamlar ise oldukça azdır. Etkinlikler; ailelerin çocuklarıyla iş birliği yapabilecekleri, birlikte aktivitelere katılabilecekleri, eğlenebilecekleri, kendilerini ve çocuklarının streslerini atabilecekleri, katılımcı ailelerle ve eğitimcilerle tecrübe ve deneyimlerini paylaşabilecekleri, yardımlaşabilecekleri ortamlar olarak görülür ve yaşam kalitelerinin artmasında etkili olabileceği düşünülür.

Ülkemizde ilk kez gerçekleştirilen Otizm ve Müzik Yaz Okullarının bir parçası olan Otizm ve Müzik Kış Kampı katılımcılarından; yürütme kurulu üyelerinin, gönüldaşların, düzenleme kurulu üyelerinin ve etkinliğe en başından beri katılan tecrübeli bir eğitimcinin görüşlerinin belirlenmesi çalışmanın amaçları arasındadır.

Nitel, betimsel ve tarama modelini esas alan çalışmada elde edilecek verilerin benzer çalışmalara kaynaklık edeceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Otizm, Etkinlik, Kamp

THE ROLE AND IMPORTANCE OF ACTIVITIES IN THE SOCIALIZATION OF INDIVIDUALS WITH AUTISM IN THE SAMPLE OF THE AUTISM AND MUSIC WINTER CAMP

Deficiencies in social communication and interaction are among the most notable characteristics of individuals with autism. The opportunities for both children and their families to socialize are quite limited. Activities provide environments where families can collaborate with their children, participate in activities together, have fun, relieve stress, share experiences and knowledge with other participating families and educators, and support one another. These activities are considered to contribute to improving their quality of life.

Among the first Autism and Music Summer Schools held in our country, the Autism and Music Winter Camp aims to gather the perspectives of participants, including members of the executive board, volunteers, members of the organizing committee, and an experienced educator who has been involved in the event from the beginning.

This study adopts a qualitative, descriptive, and survey-based model, and the data obtained is expected to serve as a reference for similar studies in the future.

Keywords: Autism, Activity, Camp

Otizm Üzerine

Dile getirilenlere göre 2025 yılı itibariyle otizmlili bireylerin oranı 31/1. Oldukça şaşırtıcı bir veri olmasına rağmen bu bireylere yönelik ilginin beklentilerin altında kaldığı, ailelerin belli bir süre ilgi ve alakayı hissetmelerine rağmen istihdam ve bizden sonra ne olacak sorusuna tatmin edici bir cevap alamadıkları bilinmektedir.

“Otizm beyni etkileyen gelişimsel bozuklukların tamamını ifade eden bir terimdir. Bu beyin bozukluğu kişinin iletişimini, başkalarıyla kurduğu ilişkilerin şeklini ve dış dünyaya uygun cevap verme yeteneğini etkiler” (Şahbaz,2017: 6)

Etkileşim ve iletişim en büyük problemlerden biri olarak görülür. Ülker otizmi; “çocukların etrafındakilerle normal bir şekilde iletişim kuramadığı, yaşıtlarına göre dil gelişimi olarak daha az gelişmiş ve davranışları çoğunlukla kompulsif olan bir hastalıktır” (2013:8)

Otizm söz konusun olduğunda beş çeşitlilikten söz edilir. “1.Otizm: OSB’nin şiddetli bir biçimidir. 2. Aksi belirtilmemiş-Yaygın gelişimsel bozukluk (AB-YGB): Otizm ve Asperger sendromu belirtileri olan fakat bunların biri için belirli bir kriteri karşılamıyor olanlar için yapılan bir tanıdır. 3. Asperger sendromu: OSB’nin hafif şeklidir. 4. Rett sendromu: Nadiren ve daha çok kadınlarda görülen çok şiddetli nörolojik bozukluklar yaratan bir türdür. 5. Çocukluk çağı dezintegratif bozukluğu (ÇÇDB): Nadir ve şiddetli bir gelişimsel bir bozukluk türüdür” (Şahbaz, 2017: 7)

Yelpazenin bu kadar geniş olduğu bir dünyada toplumun bilinçlenmesinin önemi daha da artmaktadır. Birlikte yaşayabilme becerisi ve yetkinliği üzümlere belirtelim ki toplumun geneline yayılamamıştır.

Benli otizm üzerine farklı bir bakış açısı sunar. “Kişisel inancım, otizm bilimsel tıp tarafından tam olarak çözüldüğünde insanlığın potansiyelinin gelişimine ve anlaşılmasına çok büyük katkılar yapmış olacaktır. Fakat farklılıklarla birlikte yaşama becerilerini, doğayla barışık, uyumlu, dürüst ve samimi evrensel yaşama kültürünü otizm öğretecektir bize. Daha şimdiden eğitimin, bilinen öğrenme süreçlerinin, zaman zaman insan olmak kavramının yeniden sorgulanmasının sınırlarını zorluyor. Bu anlama ve farkındalığımızla beraber; birlikte eğitim, birlikte öğrenme, birlikte yaşama becerilerimiz ve kültürümüz de değişerek gelişecektir. İnsanlığı anlamının birçok yolu olabilir; ancak bu yollardan biri, belki de en önemlisi otizmlili bireyleri anlayabilmekten geçecektir.” (2017:23)

İlgi Alanları ve Müziğin Rolü

Müzik eğitimi, faaliyetleri tanı konulduktan hemen sonra otizmlili bireylerin hayatlarında önemli bir yer edinir. “Resim ve müziğin kullanılması duyuşsal bütünlüğün geliştirilmesinde kısmen yararlıdır; çünkü kontrol edilen bir ortamda dokunsal, görsel ve işitsel uyarıcı sağlar... Müzik dinlemek, duymak ve şarkı söylemek; konuşma ve dil algılarının gelişmesine yardımcı olur. Bir enstrüman çalmayı öğrenmek, çocuğun konsantrasyon süre aralığının genişlemesinde ve yaratıcı aktiviteler odaklamasını artırmasında yardımcı olur” (Şahbaz, 2017: 91).

Bu hem kendileri, hem aileleri hem de iletişim ve etkileşim içinde oldukları sosyal çevre için önemli bir unsurdur. “Aşırı hassasiyet gösteren çocuklar mevcut veriyi düzenleyebildikleri müddetçe doğayı, sanatı, müzik ve dokunmayı oldukça keyifli bulurlar. Bundan farklı duyuşsal verilere şiddetli arzu duyan insanlar maket yapmaya, sanata veya bu veriyi sağlayan beceriye karşı yapılarında olan bir motivasyona sahiptir” (Garland,2018:7)

Bunt’a göre; “müzik terapi bütün yaşlardan insanlar tarafından hem bireysel hem de grupsal olarak kullanılmaktadır. Aynı zamanda, örneğin çeşitli öğrenme problemleri olan, fiziksel engelleri olan, sinirsel problemleri olan ve zihinsel sağlık problemleri olan insanlar için özel hastaneler ve bölümler; özel okullar, yaşlı insanlar için gündüz bakımevleri, hastaneler ve huzur evleri; görsel veya duyuşsal bozuklukları olan insanlar için merkezler ve hastaneler ve gözetim servisleri kapsamında çeşitli ortamlarda uygulanmaktadır.” (1999: 251).

Ekici’ye göre “müzik terapisi öğrenme ve gelişim alanlarında pek çok yarar sağlarken, çocukların sosyal, bilişsel ve psikolojik gelişimlerine olumlu katkıda bulunabilmektedir.

Duygusal ve davranışsal bozukluğu olan çocuklar özel ihtiyaçlara sahiptir ve müzik neşeli ve yaratıcı bir yolla çocukların bu ihtiyaçlarını gidermesini sağlamaktadır” (2017: 86).

Mukaddes çalışmasında “müzik tedavisi” başlığını tercih eder ve şunları söyler: “Bazen bireysel, bazen de grup olarak bu terapiyle sözel olmayan yollardan bir sosyal etkileşim hedeflenmektedir. Bazı küçük gruplarla yapılan çalışmalarda ortak dikkatte ve jestlerde artışlar olduğu bildirilmektedir” (2018: 184).

Mukaddes ergenlikte “hem spor yapmak hem de sevdiği sanatsal bir etkinlikte (müzik, dans, resim, seramik) uğraşmak hem kendini ifade etme hem duygularını daha iyi denetleme hem de özgüveninin oluşmasında işe yarar. Ayrıca başka ortamlarda arkadaş edinmekte zorlanan veya paylaşımı zayıf olan ergende, bu gibi etkinlikler başka ergenlerle ortak ilgi alanı oluşturur ve daha fazla paylaşım da yaratabilir” (2018: 155-156) diye düşünür.

Korkmaz iletişim ve etkileşimde müziğin etkisinden bahseder. “Müzik aracılığı ile müzik dışı kazanımlar hedeflenir. Müzik terapötik uyarandır, etkinliktir. Otizmde kullanımı sosyal etkileşim, sözel iletişim, ilişki başlatma, sosyo-duygusal karşılıklılık geliştirme hedeflerini içerir. Sözel olmayan iletişim yollarını da geliştirir” (2017:149)

İçlerinde farkındalıkları daha da ön plana çıkanlarda olabilir. Çoğu zaman yanlış bir algı olsa ve hemen hepsinin çok büyük yetenekler olduğu düşünülse de; “otizm tanısı olan bireylerin küçük bir kısmı, tarih hesaplama, matematik becerileri, müzik veya görsel alanda yetenekli “savant” olarak da adlandırılan “dahi otizmliler” dir” (Benli, 2017:22)

Ailelerin Sürece Katılımı

Garland, ebeveyn ve sınıf katılımında rehberlik teşkile edecek, anne ve babalara yardımcı olabilecek ana ilkeler, önerileri şöyle sıralamıştır.

1.Duyusal (yürütme işlevleri, sosyal veya duygusal) tecrübe kazanmaları için fırsatlar yaratın

2. Çocuklarla iş birliği yapın.

3. Çocuklara “doğru zorlukta” aktiviteler sunun.

4. Seçim ve plan yapma sürecinde çocuklara nazıkçe rehberlik edin.

5. Çocukları sakinlik-uyarılma durumuna geçmelerine yardımcı olun.

6. Terapi aktivitelerini eğlenceli ve ilginç kılın.

7. Çocukların başarılı olmalarını garanti etmek için aktiviteleri düzenleyin.

8. Çocukları fiziksel anlamada güvende tutun.

9. Çocukları motive etmek için ortamı kurgulayın.

10.Çocuklarla güçlü, dostane bir ilişki kurun. (2018: 19-20).

Şahbaz ise ebeveynlere streslerini azaltabilecek bazı yollar önerir. Bu önerilerden en ilgi çekici olanı destek gruplarına katılmalarıdır. Otizm ve Müzik Kış ve Yaz Okulları bu öneriyi destekler niteliktedir. “Otizm destek gruplarında aktif olmak oldukça yararlı olabilir. Ebeveynler ve kardeşler için destek grupları, aile üyelerine ve diğer ailelerin tecrübelerini öğrenme fırsatı verir. Ebeveynler ayrıca onların zorluklarını ve hayal kırıklıklarını tartışmayan sempatik ve yargılamayan bir gruba sahip olmaktan faydalanırlar” (2017: 2023)

Otizm ve Müzik Yaz Okulu ve Otizm ve Müzik Kış Kampları benzeri etkinlikler, aynı zamanda aileler için informal bir eğitim ortamıdır.

“OSB olan çocuklarla çalışırken çoğu uygulamacıdan çocuklarına öğretim yapmaları ve onlarla etkileşime geçmeleri yönünden ebeveynlere yardım etmeleri istenir. Bu nedenle uygulamacıların birçoğu zaten bir şekilde ebeveyn eğitimi vermektedir. Bizim deneyimimizde; okul programları ya da özel sektör içinde gerçekleşen ebeveyn eğitimlerinin çoğu informal olmaktadır. İnfomal ebeveyn eğitimi genellikle çocuk hakkındaki bir sohbet sırasında aileye bilgi verme ve öneride bulunmayı, aileyi konuyla ilgili ebeveynler için yazılmış kitaplara ya da broşürlere yönlendirmeyi ve/veya uygulamacı çocukla çalışırken ebeveyni gözlem yapması yönünde teşvik etmeyi içermektedir” (Ingerson ve Dvortcsak, 2019: 4)

Persson; iş birliğinin önemine dikkat çeker.

“Anababa-öğretmen iş birliği çok önemlidir. Anababa çocuğun uzmanıdır, öğretmen ise otizm konusunda uzmandır ve tek koşul aralarında iş birliği yapılmasıdır. Eğitim programı bir bütündür. Sadece okulda karşılaşılan problemler değil, ev ve dışarıda da karşılaşılan tüm problemler öğretmen tarafından programa alınmalıdır” (2012:9).

Aileler yaşamları boyunca desteğe ihtiyaç duyarlar. Ailenin mücadelesinde; Toplumun bilinçlenmesi başta olmak üzere birçok adımın atılması, değişim ve gelişimlerin sağlanması gereklidir.

“Engelli bir çocuğun varlığına başarılı bir şekilde uyum yapmayı kolaylaştıran etmenlerden biri, hem çocuğun ve ailenin gereksinimlerini karşılamaya yardım edecek, hem de yetersizlikle ilgili sorunların azalmasına ve ailelerin bu sorunlarla başa çıkmalarını kolaylaştıracak destek hizmetlerini sağlamaktır. Gallagher ve arkadaşlarına göre sosyal destek, bir krizin, bir değişikliğin olumsuz sonucunu azaltabilecek bir çaredir... Aile bireylerinin içsel ve dışsal kaynakları, onların stresle baş etmelerinde çok önemlidir. Bu kaynaklar, aile üyelerinin sahip olduğu kişisel kaynaklarından, bir bütün olarak ailenin özelliklerinden ve ailenin kendi üyelerinden, arkadaşlarından, uzmanlardan ve toplumsal kurumlardan aldığı desteklerdir” (Sucuoğlu, 2010: 381)

Kış okulu aileler için ihtiyaç olan “sosyal desteklerin” sağlanmasında önemli fırsatlar sunmaktadır.

Ülker’e göre “Amerika’da otizmlili çocuklar çok rahat hareket edebiliyor; hayatın içindeler, çünkü toplum olarak otizmi daha iyi anlamış durumdalar. Ama Türkiye’de böyle değil, otizmlili çocuklar maalesef rahat hareket edemiyorlar. Otizmliler sosyalleşerek, kendi yeteneklerini bulup daha rahat yaşayabilir” (2013: 4)

Başar’da benzer düşüncelere sahiptir. “Türkiye’de bazı insanlar hatta otizmlili çocuğu olan anne ve babalar hâlen otizmlili olduğuma inanmıyorlar. Otizmin değişik zekâ nivolarında (zekâ seviyelerinde) ve bir insanda ağır diğerinde hafif olabileceğini anlamıyorlar” (2018: 128)

Persson; aynı masada, her yerde bir başkasına yakın olarak bulunabilmeyi, yaşlılarıyla beraber olabilmeyi, yanındakilerin dikkatini çekmeyi bilmeyi, etkinliğe paralel olarak katılabilmeyi, hitap edildiğinde anlayabilmeyi, aynı malzemeyi paylaşabilmeyi, sıra ile kullanabilme ve sırasını beklemeyi, karşılıklı saygı gösterebilmeyi kazandırılması gereken sosyal beceriler olarak açıklar (2012: 77). Kış okulu belirtilen tüm hususlarda etkin roller üstlenmiştir.

Özbey, ailelere önerilerde bulunur. En dikkat çeken ve kış okulu ile ilgili olanı şudur. “Çocuğun eğitimiyle ilgili kurs ve seminerlere katılın ve eğitim sürecinde aktif rol alın, eğitimcileriyle iş birliği içine girin” (2009:35). Kış okulu bu önerinin hayata geçmesinde önemli fırsatlar verir.

Başar iş birliği ve sık sık bir araya gelmeyi önemser.

“Beraberce problemlerimizi konuşabilir, tavsiyeler verebiliriz, hüznümüzü ve sevincimizi paylaşabiliriz” (2018:130).

Otizmli olan bireyler kadar ailelerinde sosyalleşmesi oldukça önemlidir. Otizmliler içince vazgeçilmez unsurlardan biri olarak görülür.

“Sosyalleşmeyen, dolayısıyla toplum içerisinde yaşaması için gerekli bilgi donanımına sahip olmayan, normları ve değerleri içselleştirmemiş birisinin toplumdaki diğer inanlar gibi normal bir insan olarak görülemeyeceği açıktır. Böylece sosyalleşme, insanın diğer bütün varlıklardan farklı olarak doğal, verili bir düzende yaşamadığını, aksine toplumsal ilişkiler yoluyla dışındaki toplumsallığı ürettiğini ve bu yolla ancak insan olabildiğini açıklayan ve tanımlayan bir süreçtir” (Mengi, 2019: 237).

Problem Durumu

Araştırmanın problem cümlesi “*Otizm ve Müzik Kış Kampı Katılımcılarının Görüşlerinin Betimlenmesi*” olarak belirlenmiştir.

Yukarıda belirtilen problem doğrultusunda şu alt problemlere cevap aranmıştır.

-Yürütme Kurulu Üyelerine göre otizm ve müzik kış kampının “öğrenciler açısından” önemi nedir?

-Yürütme Kurulu Üyelerine göre otizm ve müzik kış kampının “aileler açısından” önemi nedir?

-Yürütme Kurulu Üyelerine etkinliğe yönelik görüşleri nelerdir?

-Gönüldaşların etkinliğe yönelik görüşleri nelerdir?

-Düzenleme Kurulu Üyelerinin etkinliğe yönelik görüşleri nelerdir?

-Eğitimcinin ebeveyn ve sınıf katılımında rehberlik teşkil edecek, anne ve babalara yardımcı olabilecek ana ilkeler ve önerilere” yönelik görüşleri nelerdir?

Çalışmada Metodoloji

Ülkemizde ilk kez gerçekleştirilen Otizm ve Müzik Yaz Okullarının bir parçası olan Otizm ve Müzik Kış Kampı katılımcılarından; yürütme kurulu üyelerinin, gönüldaşların, düzenleme kurulu üyelerinin ve etkinliğe en başından beri katılan tecrübeli bir eğitimcinin görüşlerinin belirlenmesi çalışmanın amaçları arasındadır.

Otizm ve Müzik Kış Kampı ülkemizde ilk kez düzenlenmektedir. Etkinlik süresi ve sonucunda elde edilecek verilerin benzer çalışmalara kaynaklık edeceği düşünülmektedir.

Yürütme kurulu üyelerinin, gönüldaşların, düzenleme kurulu üyelerinin ve etkinliğe en başından beri katılan tecrübeli bir eğitimcinin cevapları isteyerek ve doğru verdikleri varsayılmaktadır.

Araştırma; otizm ve müzik yaz kampı özelinde katılımcıların görüşlerinin belirlenmesi açısından betimsel tarama modeli olarak görülebilir.

Araştırmanın evrenini otizm ve müzik yaz okulu katılımcısı yürütme kurulu üyeleri, gönüldaşlar ve düzenleme kurulu üyeleri; örneklemi ise gönüllü olarak katılmak isteyenlerden oluşmuştur.

Araştırmada, gözlem ve yapılandırılmış görüşme yapılmıştır.

Yürütme kurulu üyeleri formunda üyelerden otizm ve müzik yaz kampı özelinde; öğrenciler açısından, aileler açısından ve etkinliğin içeriğine yönelik görüşlerini belirtmeleri istenmiştir.

Gönüldaşlar ve düzenleme kurulu üyelerinden ise belli bir kategorilere yapılmamış, etkinliğe yönelik görüşlerini yazmaları istenmiştir.

Veriler nitel tekniklere göre analiz edilmiştir.

Otizm ve Müzik Kış Kampı Öğrenci Görünümü

Öğrenci Adı Soyadı	Cinsiyet	Doğum Yılı	Enstrüman	Müzik Eğitimi Geçmişi
Eren Arıcan	E	2006	Kanun	7 yaşında müzik eğitimine başlamış. 2024 yılında İzmir Buca Işıl Saygın GSL'den Mezun
Ahmet Mert Yalçın	E	2005	Bateri, Piyano	5 yaşında müzik eğitimine başlamış. Ankara Müzik ve GSÜ'de Lisans I. Sınıf Öğrencisi.
Caner Serin	E	1987	Şan, Gitar, Piyano	2018 Yılında müzik eğitimine başlamış. ÇOMÜ Lisans II. Sınıf Öğrencisi
Buğra Çankır	E	1994	Piyano	2004 Yılında müzik eğitimine başlamış. Ankara Müzik ve GSÜ'de Sanatta Yeterlilik Öğrencisi.
Beril Zorlu	K	1998	Piyano	2011 Yılında müzik eğitimine başlamış. İzmir Demokrasi Üniversitesi Müzikoloji bölümünden mezun
Recep Ege Altıncıoğlu	E	1997	Şan	9 Yaşında müzik eğitimine başlamış. ÇOMÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sanatta Yeterlilik Öğrencisi
M. Çağrıhan Atyıldız	E	2005	Akordeon, Piyano	4.5 yaşında müzik eğitimine başlamış. Ankara Müzik ve GSÜ'de Lisans I. Sınıf Öğrencisi.
Batuhan Kil	E	1994	Çello, Ud, Piyano	10 yaşında müzik eğitimine başlamış. ÇOMÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsünde Tez Aşamasında öğrenim görmektedir
Koral Erdeniz	E	1998	Piyano	8 Yaşında müzik eğitimine başlamış. AKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünde Tez Aşamasında.
Hamza Kaan Atakul	E	2007	Gitar, Piyano	6 Yaşında müzik eğitimine başlamış. Ankara Mimar Sinan GSL'de 11. Sınıf Öğrencisi
Hakan Emir Atakul	E	2007	Bağlama, Piyano	6 Yaşında müzik eğitimine başlamış. Ankara Mimar Sinan GSL'de 11. Sınıf Öğrencisi
Denizhan Yalçınkaya	E	2006	Viyola, Piyano	9 Yaşında müzik eğitimine başlamış. Çanakkale Akçansa GSL'de 12. Sınıf öğrencisi
Demir Çalışkan	E	2009	Kontrbas, Piyano	2017 Yılında müzik eğitimine başlamış. Ankara GSL'de 2. Sınıf Öğrencisi
Durul Turan	E	2007	Bateri	9 yaşında müzik eğitimine başlamış. Mimar Sinan GSL'de 12. Sınıf Öğrencisi

Kampa; biri kız 13'ü erkek 14 başvuru olmuştur. 1987-2009 yaş aralığındaki katılımcılar kanun, bateri, piyano, gitar, şan, akordeon, ud, bağlama, viyola, kontrbas çalgılarını icra

etmişlerdir. Güzel sanatlar liselerinden altı, lisans eğitilmiş beş, lisansüstü eğitilmiş ise üç öğrenci yanında 15 eğitimci ve uzman ile 11 düzenleme kurulu kampta yer almıştır.

Otizm ve Müzik Kış Kampı Programı

“Engellerin Ötesinde Müzik” adıyla 6-8 Aralık 2024 tarihleri arasında Çanakkale’de gerçekleştirilen etkinliğe T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü destek olmuştur.

Müzik ve Sahne Sanatlarını Geliştirme Derneği ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi birlikteliği ile gerçekleşen etkinlikte; solfej-teori-dikte, birlikte çalma ve söyleme, koro, toplu ses eğitimleri verilmiş, aileleri bilgilendirici konferanslar, söyleşiler, atölye çalışmaları ve fikir paylaşımları yanında belgesel çekimleri yapılmıştır.

BULGULAR

Yürütme Kurulu Üyelerine Göre Otizm ve Müzik Kış Kampının “Öğrenciler Açısından” Önemi Nedir?

- YK1 “Öğrencilerle toplu olarak etkileşim açısından farklı bir deneyim kazandırdı. Öğrenciler adına farklı bir etkinlik oldu. Bu etkinlik aynı zamanda farklı öğrenen bireylerde bire bir eğitim uygulamasının temelini de oluşturdu”
- YK2 “Kendi okullarında müzik eğitimi alan çocuklarımıza burada grup halinde eğitimler verilmekte, çocuklarımıza katkı sağlamaktadır. Çocuklarımızın eğitimlerinin yanı sıra sosyalleşmelerine de katkısı çok büyük. Kış kampı çocuklarımızın bir araya gelerek müzik yapmalarını da sağlamıştır.
- YK3 “Kış kampı çok heyecan verici ve öğretici. Çocuğumuzun bilimsel yöntemlerle müzik yaptığını bilmek çok değerli”
- YK4 “Otizm ve Müzik Yaz Okulunun bir devamı niteliğinde olan Kış kampında bulunmaktan çok mutluyuz.
- YK5 “Otizm ve toplum... Otizm ve yalnızlık... Otizmle yaşamak, çaresizliği ve umutsuzluğu hissetmek... Otizm ve müzik... Müzikle dünyayı tanıyan kendini dünyaya anlatamaya çalışan oğlum.
- YK6 “OMYO’nun ortak hedefi olan, müzik eğitimi alan otizmli gençlere profesyonel müzik eğitimi desteği ve onları profesyonel müzik hayatına hazırlama konusunda Türkiye’de benzersiz bir organizasyon yarattı.

Yürütme Kurulu Üyelerine Göre Otizm ve Müzik Kış Kampının “Aileler Açısından” Önemi Nedir?

- YK1 “Aileler için farklı etkinlikler ve farklı konulardaki bilgi paylaşımları çok değerliydi”
- YK2 “Ailelere verilen eğitimler ve bilgilendirmeler de çok önemli. Ailelerin bir araya gelmeleri, paylaşım yapmaları, motivasyon açısından büyük önem taşımaktadır. Bir araya gelerek hem eğitimcilerle hem de ailelerle sosyalleşmek bizleri ayrıca mutlu etmektedir. Devamının sağlanması için maddi desteğe ihtiyaç duyulmaktadır.
- YK3 “Ailelerin bilimsel makalelerden alıntılar yapılarak bilgilendirilmesi çok değerli. Kış Kampı bizim için paha biçilmez değerde. Aynı ya da çok benzer yaşamları olan bizler; yalnız olmadığımızı ve bu beraberliklerde daha çok anlıyor, paylaşımlarınızla birbirimize yardımcı oluyoruz”

YK4 “Kış kampının katılımcıları olan otizmli bireyler ve aileleri ile öğretmenlerin aynı ortamda konaklıyor olması yapılandırılmış eğitim oturumları dışında kalan zamanlarda da etkileşim ve bilgi paylaşımının devam etmesi hepimiz için daha faydalı oldu. Profesyonel müzik eğitimi alan çocuklarımızın eğitim hayatları ve sosyal yaşamlarında karşılaşılan sorunlar ve güzel gelişmeleri paylaşarak birbirimize destek olmak, eğitimcilerimizle bu konularda bilgi alışverişinde bulunmak çok yararlı oluyor.

YK5 “Otizm ve müzikle hayatımıza girip, zenginlik katanlar, ufukumuzu açanlar ve yalnız değilsiniz diyenler; OMYO. ‘Her yıl gelin görüşelim, rahatlatalım, sizi ve çocuklarınızı tanıyıp neler yapabileceğinizi görelim’ diyenler OMYO. ‘Mutlu musunuz? Memnun musunuz? Yetmez! Biz bu yola baş koyduk, dahası ne olabilir?’ diye düşünüp emek verenler, OMYO.

YK6 “OMYO Kış kampında, otizmli gençlerin daha sık bir araya gelmelerini ne kadar önemliyse, ailelerinde bir araya gelerek bilgi paylaşımları da o kadar önemli

Yürütme Kurulu Üyelerine Etkinliğe Yönelik Görüşleri Nelerdir?

YK1 “Tüm eğitimci ve paydaşlarımıza teşekkür ediyoruz, iyi ki bu oluşumda olmuşuz”

YK2 “Aileler olarak çok keyifli ve bilgilendirici eğitimlere katılmaktan oldukça memnunuz”

YK3 “İlkini deneyimlediğimiz Kış kampının devamını diliyor emeği geçen herkese teşekkür ediyoruz

YK4 “Çocuklarımızı bir konserde birlikte sahne aldıkları görmek etkinliğin en önemli faydalarından biri oldu”

YK 5 “Evet mutluyuz, huzurluyuz, yalnız değiliz, ama yetmez. Sizinle yürümeye devam etmek istiyoruz. İyi ki çıktınız yolumuza. Minnettarız”

YK6 “Organizasyona destek veren tüm eğitimcilere ve gönüldaşlara teşekkür ederiz. OMYO’nun uluslararası bir otorite oluncaya kadar, çalışmaya katkı sunmak adına elimizden gelen her şeyi yapmaya hazırız”

Gönüldaşların Etkinliğe Yönelik Görüşleri Nelerdir?

G1 “Otizm Kış Okuluna gönüllü olarak katıldım. Burada öğrenci ve velilerle sıcak bir aile ortamı var. Kendimi burada rahat ve mutlu hissettim. Öğrencilerle ilgilenmek, yardımcı olmak, küçükte olsa katkı sağlamak, onlara dokunabilmek çok güzel bir duygu. Çalışmalarda öğrencilerle birlikte bir şeyler yapabilmek, onların yapabilmelerini sağlamak, müziğe karşı ne kadar meraklı yetenekli olduklarını görmek bana ilham verdi. Günümüzde sağlıklı olarak adlandırdığımız öğrencilerle ve otizmli olarak gördüklerimiz arasında sadece farklı öğrenme stillerinin olduğunu görmek bana bu anlamda farklı bir bakış açısı kazandı. Müziğe karşı yeteneklerinin olması, öğrenme stillerinin farklı olması, aynı zamanda öğrenmeye açık olmaları, duygusal olarak farklı dünyalarının olması, kiminin iletişime açık, kiminin nispeten olamaması da dikkatimi çeken konular arasında.”

G2 “Otizm ve Müzik Kış Kampının büyüğü atmosferine kapılarak ilerlediğim bugünde bütün çocukların yeteneklerine, azimlerine, heyecanlarına ortak olmak meslek hayatımda bana yeni fikirler, yeni maceralara kapı açacağına hiç şüphem yok. Bu muhteşem projenin gönüldaşı olabilmenin verdiği gururla yeni yetenekler yeni öğrenciler bulunmasını ümit ediyorum.”

- G3 “Benim Otizm’de üçüncü yılım. Gün geçtikçe öğrencilerle ve velilerle daha güzel iletişim kurup birbirimizi daha iyi tanıyoruz. Otizmde bulunduğum her dönemde duygularımın temizlendiğini, kalbimin rahatladığını ve aklımın farklı düşüncelerle dolduğunu hissediyorum. Hepimiz için çok güzel fırsat oluyor. Öğrenip, öğretiyoruz. Duygusal arınma yaşıyıp, geliyoruz. Sevgi bizi çoğaltsın”
- G4 “Fiziksel ve zihinsel tüm engellerin ortadan kalktığı bu anlamlı günde bu güzel çocukların hepimizin katkılarıyla topluma kazandırma çalışmaları o kadar anlamlı ve bir o kadar da faydalı bir çalışma oldu. Tek dileğim böyle güzel bir çalışmanın ülke genelinde daha büyük bir organizasyon ile tüm engelli çocuklara ulaşmamızdır”
- G5 “Sanatçı, eğitimci ya da öğrenci kimliğim ne olursa olsun yanlarında bunun hiçbir önemi yok. Çünkü ilk önce bir insanım. Sevgi ve saygı dolu. İlk olarak katılıyor olmama rağmen bu kısacık zamanda çok büyük bir sevgi ve gönül bağı kurduk. Sarıldık, oynadık, ses açtık, sevgi ve sezgilerine nail oldum. Eşsiz bir güzellikte her şey. Bence onlar bizden daha çok hisseden, o yaşadıkları güzel dünyalarını bırakmak istemeyen dahiyane çocuklar. Ne mutlu bana ki, daha önce de şimdi de bu değerli çocuklarla çalışabiliyorum. Artık bir hayalim daha var. Böyle özel bir çocuğun hayatını değiştirmek ve ona profesyonel bir hayat kazandırmak”
- G6 “Yıllar önce hayallerini kurduğumuz bu yolda, her yıl bir önceki yıla kıyasla daha da önde olduğumuzu görmek, aynı zamanda hissetmek, bizler için hem duygusal hem de umut verici, gurur verici.
- G7 “Yaklaşık üç yıldır tanışıyorum. Kendimi gözlemlediğimde, bu sürece ilk başladığım andan bu yana çok daha farkındalıklı, duyarlı, çok daha empati kurabilen, daha sabırlı ve çokça tecrübe kazanmış bir D. gözlemliyorum. Bu kadar temiz ve saf duygular ile oluşmuş bu topluluğun müzik ile birleştiğinde oluşturduğu atmosfer ve an beni çok derinden etkiliyor. Bu denli özel ve yetenekli bireylere ev sahipliği yapmak, onlarla arkadaş olup bağ kurmak, gelecek yıl ki çalışmayı iple çekmek, bunların hepsi tarifi olmayan duygular. Dilerim ki var olan bütçemiz kat kat artarak ilerle ve çok daha büyük bir aile oluruz. Hatta yurt dışına taşıyıp farklı dil, din, mezhep bir olup gönüllere ve kulaklara hitap ederiz”
- G8 “İlk kez katıldığım Otizm ve Müzik Kış Kampında çok değerli deneyimler elde ettim. Otizmin öğrenci-aile ve eğitim ayakları ile ilgili bilgi edinme şansı buldum. Bu projenin nice otizmlili aile ve çocuğa ulaşarak uzun yıllar sürmesini dilerim. Müzik gerçekten de engellerin ötesinde”
- G9. Otizmlili bireylerle kış kampı, bir öğretmen ya da bir birey olarak insanın hayata bakış açısını değiştiren eşsiz bir deneyim. Her bir öğrencinin kendine özgü dünyasını anlamak, onlarla bağ kurmak ve küçük bir adımın ne kadar büyük bir gelişim, değişim olabileceğini görmek mükemmel bir duygu. Bu üç gün herkesle birlikte ders yaptık fakat Batuhan K. İle ayrı bir ilgi alaka oldu. Batuhan’ın sakin yapısı, benim aceleci, heyecanlı yapıma çok iyi geldi. Onunla gezerken, yavaş yavaş yürürken aslında çevremize, geldiğimiz yere hiç detaylı bakmadığımızı fark ettim. Derslerde bazen görme engeli nedeni ile bazı hareketleri anlayamadığımı fark ettim ve kendime dedim ki bunu ona nasıl kazandırabilirim. Gözlerimi kapattım onun dünyası ile bakmaya başladım. Betimlemeleri ona farklı anlattım. Bazen izin isteyerek kulağına yanaştım ve duyma yetisi ile anlamasını sağlayıp elini karnına koyarak diyafram ile nasıl hareketleri yapması gerektiğini anlamasını sağladım ve gerçekten yapmaya başladı. Bu duygu tarif edilemezdi. Sonrasında renkleri bilmemesine rağmen duyduğumuz müziği betimlemeye çalıştık ve ben çizerken elini, elimin üstüne koymasını istedim ve birlikte çizmeye

başladık. Ortaya çok güzel bir çiçek çıktı ve aslında bir dokunuş, bir çizgi yarattık. Denizi hissettik, duygularımızı en içten şekilde ifade ettik. Müzik dinledik, birbirimize şarkılar söyledik. Her ayrıldığımız anda bir yanım onlarda kaldı, bir yanlarını da benimle getirdim. Asıl görme, kalbin ışığında mümkündür”

Düzenleme Kurulu Üyelerinin Etkinliğe Yönelik Görüşleri Nelerdir?

DKÜ1 “Bu etkinlikte emeğim olduğu için mutluyum. Türkiye’nin dört bir yanından gelen bu güzel ve özel çocuklar ve kıymetli akademisyenler ile aynı projede yer almak gurur verici. Umarım bu etkinliği uluslararası arenaya taşırız.

DKÜ2 “Mesleğimin bana öğrettiklerini niyetimin yanı sıra burada bulunmak, bu oluşuma katkı Sunabilmek beni daha iyi bir insan haline getiriyor. Bütün unvanlardan, kalıplardan, yargılardan uzaklaşarak burada aynı ortamda bulunmak dünyaya olan, iyiliğe, iyi insana olan inancımı artırıyor ve daha fazlasını yapabilmek için heves ve güç hissediyorum”

DKÜ3 “15 Yıldır otizmli çocuklar ile çalışıyorum. Ama burası, bu ortam, bu enerji sanırım hayatımda karşılaştığım en saf, en temiz, en pozitif yer oldu, yeni bir yuva oldu bana”

DKÜ4 “Çocukluk insanın en güzel zamanı... Çocuklarla birlikte olmak, onların gözlerine bakmak, ruhunu anlayabilmek çok özel bir duygu. Hele ki böylesine özel çocuklarla bir arada olmak insan yaşamış olduğuna bir tanıklık. Bu duyuyu yaşamak insanca. Çocukların ailelerine minnettarım. Böylesine sevgi ile çocuklarını kucaklamaları anlatılmaz”

DKÜ5 “Yaşanan birçok anı ve tecrübe bizi her geçen yıl büyük bir aile olmaya teşvik ediyor. Öğretmenlik hayalimde böyle bir tecrübe ve deneyim kazandığım için şanslı hissediyorum. Açılan bu yolda yürümeye ve çalışmaya sözüm var... Azmin ve sabrın önemini gösteren aileler hiçbir şeyin imkânsız olmadığını gösterdi. Yaşadığım en güzel anılar, sevgiye, koşulsuz karşılık almak oldu”

Eğitimcinin Ebeveyn ve Sınıf Katılımında Rehberlik Teşkil Edecek, Anne ve Babalara Yardımcı Olabilecek Ana İlkeler ve Önerilere” Yönelik Görüşleri Nelerdir?

Alt başlıklar/sorular Garland’ın çalışmasından modellenmiştir.

1. Duyusal (yürütme işlevleri, sosyal veya duygusal) tecrübe kazanmaları için fırsatlar neler oldu?

Orff çalgıları ile birlikte toplu müzik eğitimi yaptıkları atölye çalışmalarında bir müzik eserine doğru zamanda başlama, doğru zamanda bitirme, grup içinde yer alan farklı enstrümanları dinleme, birlikte uyum içinde çalma, birbirinin çalacağı bölümü bekleme, sırasını bekleme, sırası geldiğinde çalma gibi becerilerine katkılar sunarken aynı zamanda atölyelerdeki birlikte hareket etmek ve ortak bir ürün oluşturma çalışmaları ile sosyal becerilerinin gelişimine yönelik pek çok katkı sağlandı.

2. Çocuklarla iş birliği nerelerde yapıldı?

Yapılan farklı atölye çalışmalarında çocuklar iş birliği ile birlikte çalışmalar üretti. Örneğin koro atölyelerinde birbirilerini uyum içinde dinlediler ve söylediler. Yine Orff çalgılarına dayalı yapılan atölye çalışmalarında çaldıkları doğaçlama bölümleri ile kendi müziklerini yaparlarken aynı anda grup dinamiğini bozmadan katkı sundular.

3. Çocuklara “doğru zorlukta” aktiviteler sunuldu mu?

Örnek vermek gerekirse, koro atölyelerinde çocuklar şarkıları rahatlıkla söyleyebildiler. Seçilen parçalar ve ses açma çalışmaları onların ses sınırına ve seviyelerine uygun hazırlanmıştı. Orff çalgıları atölyesinde ise yapılan çalışmalar çocukların seviyesine ve yaş grubuna uygun şekilde tasarlandı.

4. Seçim ve plan yapma sürecinde çocuklara nazikçe rehberlik edildi mi?

Evet, rehberler büyük bir özveri ile çocuklara açıklamalarda ve gerekiyorsa fiziksel ipucu ile destek sundular.

5. Çocukları sakinlik-uyarılma durumuna geçmelerine yardımcı olundu mu?

Genellikle çocuklar huzurluydu. Çünkü rehberler ve atölye çalışmaları onların düzeyine uygun ve onları gerilime sürüklemeyecek ölçüde hazırlanmıştı.

6. Terapi aktivitelerini eğlenceli ve ilginç kılındı mı?

Evet.

7. Çocukların başarılı olmalarını garanti etmek için aktiviteleri düzenlendi mi?

Müzik eğitimi özel eğitim için son derece önemli bir disiplindir. Orff-Schulwerk doğası gereği her çocuğun yapabilirliğini önemseyen bir müzik eğitimi yaklaşımıdır. Bu bağlamda otizmlili çocuklar da tıpkı normal gelişim gösteren akranları gibi Orff çalgıları atölyesinde ve diğer müzik atölye çalışmalarında (koro eğitimi, işitme eğitimi vb.) yapabildikleri seviyede müzik yaptılar. Başarı hazzı onlara atölyelerdeki; kendi müziklerini yaptıkları doğaçlama çalışmalarında, bireysel solo performanslarında ve toplu müzik yapma çalışmalarında tekrar tekrar sunulmuş oldu.

8. Çocukları fiziksel anlamada güvende tutuldu mu?

Kesinlikle. Rehberler yanlarında aileleri bile olsa ordalardı.

9. Çocukları motive etmek için ortamı kurgulandı mı?

Evet. Çocuklar ile tüm hoca ve rehberler iç içe birlikte uyum içinde kaldı. Çocukların istenmeyen davranışları sergilemesine yönelik olumsuz uyarıların hiçbiri eğitim atölyelerinde yer almadı.

10. Çocuklarla güçlü, dostane bir ilişki kuruldu mu?

Evet. Tüm ekip (hocalar ve rehberler) çocuklar ile atölye çalışması dışındaki anlarda da sosyal becerileri kapsayacak güzel etkileşimler kurdular.

Değerlendirme Toplantısı Sonuç Raporu

Otizm ve Müzik Kış Kampı değerlendirme toplantısı sonuç raporu ilgili kişi, kurum ve kuruluşlar ile paylaşılmıştır.

Raporda şu düşünce ve öneriler yer almıştır.

Lisans programları yetenek sınavlarına girişte; bölüm bazında %10 Engelli öğrenci kontenjanı kendi içinde; zihinsel engeli, görme engeli ve diğer fiziksel engeller olarak 3'e ayrılıp her bir engel grubu için ayrı kontenjan tanımlanması böylelikle engel grupları arasında eşitlik sağlanmış olacağı düşünülmektedir. (Engel gruplarından ve diğer kontenjanlardan boş kontenjan kalması halinde bunlar tüm engelli öğrenciler için kullanılabilir, bu durumda da TYT/YKS baraj puanı aranmaz)

Kalp ve diyabet gibi kronik hastalıkları olan kişilerin de Engelli Öğrenci kontenjanından yetenek sınavına giriyor olmaları ve baraj puanını almaları durumunda başarılı kabul edilmeleri eşitlik konusunda bir problem oluşturmaktadır. Sınırlı olan engelli kontenjanın bu şekilde dolması, zihinsel/görme engelli bir bireyin bu haktan faydalanmasının kolaylıkla önüne geçebilmektedir. Bu sebeple engelli kontenjanının kendi içinde ayrılması benzer engel gruplarının kendi içlerinde sıralamaya girmesini sağlayacaktır.

Engelli öğrenciler için TYT sınavında 100 baraj puanı kaldırılarak sadece yetenek sınavı ile öğrenci kabulü sağlanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Yetenek sınavlarında yetenek sınavı barajlarının 70 ten 50 ye düşürülmesi. Ayrı bir sınav değerlendirmesinin yapılması önerilmektedir.

Eğitim Fakülteleri öğretmenliğe yönelik programlarda engelliler için 800 bin barajının kaldırılması da önemli bir öneridir.

E-KPSS de “Müzik” alanıyla ilgili meslek tanımlarının yapılması önerilmektedir.

Korrepetitörlük

Çalgı ve ses eğitimciliği

Sanatçı gibi.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Yönelik II. Ulusal Eylem Planı (2023-2030) bu çalışmanın sonuçlar ve tartışma bölümünün yazılmasında yardımcı oldu.

Eylem planında dokuz hedef paylaşılmış.

Toplumsal kabulü ve bilinci artırmak, istatistik üreterek veriye dayalı izlemeyi sağlamak, etkili sosyal hizmetler modelleriyle bireyi ve aileyi güçlendirmek, bilimsel araştırma ve geliştirme çalışmalarını desteklemek, özel eğitim ve destek eğitim hizmetlerini güçlendirmek, çalışma hakkının hayata geçirilmesi için açık, bütünleştirici ve erişilebilir iş piyasası ve çalışma ortamları oluşturmak, sportif, sanatsal ve kültürel etkinliklere katılımı desteklemek, işbirliği ve koordinasyona dayalı izleme sistemini geliştirmek.

Bu hedeflerin gerçekleşmesi içinse bir çok faaliyet önerilmiş; kamu spotları, kısa film, sosyal medya paylaşımları, belgesel, kısa film yarışmaları, ulusal kampanya, aileler, toplumun her kesimine yönelik bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları, dokümanlar oluşturma, seminerler, veri çalışma komisyonları ve veri setleri oluşturma, bültenler, OSB çocukların kardeşleri başta olmak üzere taramalar, rehberler, süpervizörlerin yetiştirilmesi UDA (Uygulamalı Davranış Analizi) konusunda eğitilmiş olmaları, ihtisaslaşmış otizm bakım, rehabilitasyon, aile danışma merkezleri, yeni ve özgün araştırma projeleri, üniversitelerde otizm uygulama ve araştırma merkezleri, kaynaştırma/bütünleştirme yolları, merkezi ve özel yetenek sınavlarına yerleştirmelerde artış, OSB alanına yönelik yüksek lisans ve doktora programları, kolaylaştırıcı kişi mesleki yeterlilikleri ve önlisans programları, İŞKUR, özel yeteneği olanların kurslara yönlendirilmesi, sanatsal kültürel sportif etkinliklere erişim, eğitimcilerin eğitimi.

Gerek hedefler gerekse faaliyetlere bakıldığında birçoğunun Otizm ve Müzik Yaz Okulu ve Kış kamplarında hayata geçirildiği görülmektedir.

Yürütme kurulu üyelerinin, düzenleme kurulu üyelerinin, gönüldaşların ve kampa katılan alanında uzman olduğu kabul edilen bir eğitimcinin görüşleri incelendiğinde de hem hedefler hem de gerçekleşmesi istenilen faaliyetler ile örtüştüğü görülmektedir.

Otizmli Yetenekleri Keşfetme ve Yetiştirme Vakfının kurulması,

Kaynaştırma ve bütünleştirme gibi yaklaşımlardan ziyade otizimli yeteneklere özel profesyonel müzik eğitimlerinin verildiği konservatuvarların kurulması ve bu çocukların erken yaşlardan itibaren eğitimlerine başlayabilmeleri,

Otizm ve Müzik Yaz Okulu ile Otizm ve Müzik Kış Kampı etkinliklerinin uluslararası olma çalışmalarına destek verilmesi,

Dokuz hedefi destekleyici faaliyetlerin üniversitelerde hayata geçirilmesi,

Ülke geneli güzel sanatlar alanı fakülteler ve konservatuvarlarda farkındalık içeren etkinliklerin planlanması,

Ülke geneli otizm ve müzik veri havuzunun oluşturulması.

Sadece yaz ve kış okul ve kamplarında değil daha sık bir araya gelmeleri için çaba gösterilmesi,

Multidisipliner yaklaşımlardan yararlanılması çalışma sonucundaki önerilerdir.

KAYNAKÇA

- Başar, B. (2018). Otizmle Yaşamak, Alfa Yayınları, İstanbul.
- Benli, G. (2017). Otizm’de Başarı Öyküleri, Ütüopya Yayınevi, Ankara.
- Bunt, L. (1999). *Clinical and therapeutic uses of music*, The Social Psychology of Music, Ed: David J. Hargreaves&Adrian C. North, Oxford University Press, New York.
- Ekici, B. (2017). Bana Biraz Otizmden Bahset, Ekinoks Yayınevi, İstanbul.
- Garland, T. (2018). Otizm&Duyusal İşlem Bozukluğu Çocuklar İçin Aktiviteler, Bilim Teknik yayınevi, İstanbul.
- Ingersoll, B., Dvortcsak, A. (2019). Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklara Sosyal İletişim Öğretimi, Çev.r. Editörü: Funda Acarlar, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Korkmaz, B. (2017). Ah Şu Otizm, Aba Yayıncılık, İstanbul.
- Mengi, A. (2019). Sosyolojik Boyutlarıyla Otizm, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Mukaddes, N. M. (2018). Bebeklikten Erişkinliğe Otizm, Nobel Tıp Kitapevi, İstanbul.
- Özbey, Ç. (2009). Özel Çocuklar ve Terapi Yöntemleri, İnkılap Kitapevi, İstanbul.
- Persson, S. B. (2012). Otizm El Rehberi, Yuka KIDS Eğitim Hizmetleri, İstanbul.
- Sucuoğlu, B. (2010). Zihin Engelliler ve Eğitimleri, Kök Yayıncılık, Ankara.
- Şahbaz, Ü. (2017). 100 Soruda Otizm, Aileler ve Uzmanlar İçin El Kitabı, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Ülker, R. (2013). Otizm Spektrumu Hastalıkları ve Göz, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Yönelik II. Ulusal Eylem Planı (2023-2030)*
https://aile.gov.tr/media/134582/otizm_eylem_plani.pdf, 27.05.2025, saat 11.10

Eğitim Sürecine Veliler Nasıl Katılabilir?

How Can Parents Participate In The Educational Process?

Yasemin Atyıldız

bilgeyasemina@gmail.com

Ali Çetinkaya

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

cetinkaya_4343@hotmail.com

Özet

Otizmli olsun olmasın her bireyin eğitiminde veli önemli bir rol oynamaktadır. Otizmli bireylerin eğitiminde ise velilerin eğitime katılımı çok daha büyük bir öneme sahiptir. Eğitimin sürekliliği olmaz ise kazanımlar zamanla sönerek, otizmli birey ister istemez hayata dahil olamaz.

Eğitim sürecinde velinin öğretmenle her zaman iletişim halinde olması gerekmektedir. Okul dışında evde de eğitimi pekiştirebileceği ortam oluşturulmalıdır. Velilere sunulan eğitim programlarına katılıp bilgi edinmelidir. Düzenli veli-okul iş birliği, otizmli bireyin hem akademik hem de sosyal gelişimini büyük ölçüde olumlu etkileyeceği düşünülmektedir.

Çalışma; nitel araştırma yöntemlerinden, anlatı araştırması modelini esas almaktadır.

Çalışma konusu sempozyum temasının “Otizm Spektrumlu Bireyler ve Müzik” alt başlığına uygun olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Otizm, veli, eğitim

Abstract

Regardless of whether the individual is autistic or not, parents play a crucial role in their child's education. However, in the education of individuals with autism, parental involvement holds even greater importance. Without continuity in education, the skills and gains achieved may gradually fade, and individuals with autism may inevitably become isolated from life.

Throughout the educational process, parents must maintain constant communication with the teacher. A supportive environment should also be created at home to reinforce learning outside of school. Parents should attend training programs provided for them and actively seek knowledge. It is believed that consistent parent-school collaboration significantly contributes to the academic and social development of individuals with autism.

This study adopts the narrative inquiry model, one of the qualitative research methods.

The topic of the study is considered to align with the symposium's sub-theme “Individuals with Autism Spectrum Disorder and Music.”

Keywords: Autism, parent, education

GİRİŞ

Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB), bireylerin sosyal iletişim, etkileşim ve davranış alanlarında farklılık göstermesiyle karakterize edilen nörogelişimsel bir durumdur. Günümüzde otizmin görülme sıklığı artmakta ve bu da ailelerin, eğitimcilerin ve toplumun farkındalık düzeyinin önemini ortaya koymaktadır. Otizmli çocukların gelişiminde erken tanı ve eğitim kritik rol oynamaktadır. Ancak bu süreçte yalnızca okul ya da terapiler yeterli değildir; ailelerin aktif katılımı olmadan sürecin verimli ilerlemesi mümkün değildir.

AİLENİN EĞİTİMDEKİ ROLÜ

Otizimli çocukların eğitimi çok boyutlu ve süreklilik gerektiren bir süreçtir. Bu süreçte aile, yalnızca çocuğun bakımını üstlenen bir birim değil, aynı zamanda eğitimin en önemli paydaşıdır. Eğitimciler ve uzmanlar belirli zamanlarda çocukla çalışırken, aile günün büyük bölümünü çocukla geçirmektedir. Bu da öğrenilen becerilerin günlük hayata taşınmasında ailenin rolünü kritik hale getirir.

Erken Tanı ve Müdahale

Çocuğun gelişimindeki farklılıkları ilk fark eden genellikle ailelerdir. Erken dönemde gözlemlenen işaretler, uzmanlara başvuru sürecini hızlandırır. Araştırmalar, erken yaşta başlanan eğitimin otizmli çocukların iletişim, dil ve sosyal becerilerinde kayda değer ilerleme sağladığını göstermektedir. Bu noktada ailenin bilinçli gözlemi ve hızlı hareket etmesi büyük önem taşır.

Eğitimin Günlük Hayata Aktarılması

Otizimli çocuklar, öğrendikleri bilgileri farklı ortamlara genellemekte zorlanabilirler. Örneğin, okulda öğretilen bir iletişim becerisi, evde uygulanmazsa kalıcı olmayabilir. Bu nedenle, ailenin ev ortamında eğitim programlarına destek olması ve çocuğun öğrendiklerini günlük yaşantısında uygulamasını sağlaması gerekir. Böylece eğitim süreklilik kazanır ve daha etkili hale gelir.

Duygusal Destek ve Motivasyon

Otizimli çocukların gelişiminde yalnızca akademik destek değil, duygusal destek de hayati önem taşır. Aile, çocuğun kendini güvende hissettiği ve koşulsuz kabul gördüğü yerdir. Sabır, sevgi ve anlayış, çocuğun motivasyonunu artırır ve özgüvenini destekler. Çocuğun potansiyeline ulaşabilmesi için en güçlü dayanak noktası ailesidir.

Aile – Uzman İş Birliği

Eğitim sürecinde aile ile uzmanlar arasındaki iş birliği, çocuğun gelişimini doğrudan etkiler. Aileler, eğitimcilerden aldıkları bilgileri evde uygulayarak sürece katkı sağlar. Aynı zamanda aile, çocuğun günlük davranışları hakkında geri bildirim vererek uzmanların daha doğru yönlendirme yapmasına yardımcı olur. Bu karşılıklı etkileşim, eğitimin kalitesini yükseltir.

SONUÇ

Otizimli çocukların eğitiminde aile, yalnızca destekleyici bir unsur değil; sürecin temel taşıdır. Erken tanı, günlük hayata aktarılan eğitim, duygusal destek ve uzmanlarla iş birliği sayesinde çocukların gelişiminde önemli ilerlemeler kaydedilebilir. Ailenin bilinçli, sabırlı ve sevgi dolu yaklaşımı, çocuğun toplumsal yaşama katılımını ve bağımsız bir birey olma yolculuğunu kolaylaştırır.

Unutulmamalıdır ki, otizmli bir çocuğu eğitmek sadece bir görev değil; aynı zamanda aile için eşsiz bir öğrenme ve büyüme sürecidir. Çocuğun gelişimine katkı sağlamak, ailenin de empati, sabır ve dayanışma gibi insani değerlerini güçlendirmektedir. Dolayısıyla, aile desteği otizmli çocukların eğitiminde vazgeçilmez bir unsur olmaya devam edecektir.

**Sivil Toplum Kuruluşlarının Müziğe Yetenekli Otizmli Çocuklar Üzerine Çalışmaları,
Neler Eksik?**

***The Work of Non-Governmental Organizations on Musically Gifted Children with Autism:
What is Missing?***

Yeşim Zorlu

ybzorlu@gmail.com

İpeksu Mağden

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ipeksuomagden@hotmail.com

Özet

Sivil Toplum Kuruluşları müzik ile ilgilenen otizmli bireyleri desteklemek amacıyla çok yönlü çalışmalar yürütmektedir. İzmir’de faaliyet gösteren ODER Otizm Derneği, otizmli bireylerin müzikle ilişkilerini güçlendirmeye yönelik çalışmalar düzenlemektedir. Aileler için düzenlenen Orff atölyesiyle otizmli bireylerin hem bireysel gelişimlerini desteklemeyi hem de aileleri ile çalışmaları amaçlanmıştır. Eğitimci bulma konusunda yaşanan problem nedeniyle yürütülemeyen çalışmalar, 2012 yılında hazırlanan Özel Eğitim Uzmanları ile Müzik Uzmanlarını bir araya getiren bir AB projesi olan “Otizmle Dans” projesi hazırlanarak 2013 yılında yeniden ivme kazanmıştır. Bireysel müzik eğitimi ve koro çalışmaları için uygun ve erişilebilir fiziksel alanların eksikliği de engel olmaya devam etmektedir. Bu nedenle, belediyelerden alan tahsis, üniversitelerden gönüllü desteği vb. güçlendirilmesine ihtiyaç duyularak bu alandaki çalışmaların kalıcı ve sistematik hale gelebilmesi için kamu kurumları, üniversiteler ve sivil toplum arasında daha güçlü ve uzun vadeli bir iş birliklerine ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Çalışma; nitel araştırma yöntemlerinden, anlatı araştırması modelini esas almaktadır. Çalışmanın sempozyum temasına ve otizm spektrumlu bireyler ve müzik alt başlığına uygun olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Otizm, eğitim, sivil toplum

Abstract

Non-governmental organizations (NGOs) carry out multifaceted efforts to support individuals with autism who are interested in music. ODER, an Autism Association based in İzmir, organizes activities aimed at strengthening the relationship between individuals with autism and music. One such example is the Orff workshop organized for families, which aims to support the personal development of individuals with autism while also engaging their families in the process. Due to difficulties in finding qualified educators, some activities could not be continued; however, the momentum was regained in 2013 with the implementation of the “Dancing with Autism” project, an EU-funded initiative launched in 2012 that brought together special education and music professionals. A lack of suitable and accessible physical spaces for individual music education and choir activities remains a significant barrier. Therefore, it is considered essential to strengthen collaborations such as requesting space allocation from municipalities and volunteer support from universities. For efforts in this field to become permanent and systematic, stronger and long-term cooperation among public institutions, universities, and NGOs is needed. This study adopts the narrative inquiry model, one of the qualitative research methods. The topic of the study is considered to align with the symposium’s sub-theme “Individuals with Autism Spectrum Disorder and Music.”

Keywords: Autism, Education, non-governmental organization

GİRİŞ

Otizmli bireylerin müzikle etkileşimleri üzerine yapılan çalışmalar, onların iletişim, sosyal beceri ve bilişsel gelişimlerinde olumlu etkiler yaratmaktadır. Ancak Türkiye’de 2000’li yılların başında bu konuda Türkçe kaynak neredeyse hiç bulunmamaktadır. Bilgiye erişim zorlukları, ailelerin deneyimlerini daha çok dernekler aracılığıyla paylaşmalarına yol açmıştır. Bu bağlamda STK’ların üstlendiği roller kritik hale gelmiştir.

Bu bildiride, STK’ların otizm ve müzik alanındaki faaliyetleri incelenmiş, başarılı örnekler ve karşılaşılan sorunlar değerlendirilmiştir.

Çalışmada STK’ların web siteleri, sosyal medya hesapları ve yazarın kendi arşivindeki belgeler taranmıştır. Ayrıca yazarın hem otizmli bir ebeveyn hem de uzun yıllar STK yöneticisi olması nedeniyle kişisel deneyimlerinden yararlanılmıştır.

15. Uluslararası Hisarlı Ahmet Sempozyumu programında otizmi bireylere yönelik müzik çalışmalarında sivil toplum kuruluşlarının (buradan sonra STK olarak anılacaktır) örnek çalışmalarını göstermek, eksikleri tespit edebilmek için şahsıma verilen bu fırsat için teşekkür ederek başlamak isterim.

Türkiye’de otizmle ilgili kişisel deneyimim 2000 yılında kızımın aldığı tanı ile başlamıştır. Bu dönemde Türkçe kaynakların yok denecek kadar az olması ve bilgiye erişimin sınırlılığı, ailelerin bilgi ve deneyim paylaşımını daha çok İstanbul, Ankara ve İzmir’de faaliyet gösteren birkaç dernek üzerinden gerçekleştirmesine yol açmıştır. Bu süreçte ODER Otizm Derneği’ne önce üye olarak, ardından Yönetim Kurulu Üyesi sıfatıyla dâhil oldum ve böylece STK çalışmalarına aktif biçimde katıldım. Uzun yıllardır sürdürdüğüm STK çalışmalarında Otizm Platformu, Otizm Dernekleri Federasyonu, Türkiye Otizm Meclisi ve Otizm Konfederasyonu gibi ulusal çatı kuruluşlarda kurucu ve yönetici olarak görev aldım. Ulusal yapılanmalardaki işbirliklerimiz sırasında edindiğim tecrübelerimin yanı sıra şu an 27 yaşında olan otizm tanılı kızımın Güzel Sanatlar Lisesi ve Üniversitedeki müzik eğitimi sürecinde edindiğim tecrübelerle de konuyu araştırmaya çalıştım.

STK Çalışmaları ve Örnekler

STK’ların örnek çalışmalarına ulaşmak için dernek, vakıf ve gönüllü girişimcilerin çalışmaları ilgili kişi ve kuruluşların web siteleri, sosyal medya araçları taranmıştır. İlave olarak kendi arşivimdeki bilgiler eklenmiştir.

Otizm ve müzik konusunda yaptığım taramalarda STK’lar tarafından yapılmış çok fazla veriye ulaşamadım, arama motorlarından ulaşabildiğim az sayıdaki örnek çalışmalar;

- Tohum Otizm Vakfı; Bando Takımı ile ilgili olarak Orçun Berrakçay Youtube kanalında bulunan ve 11 yıl önce yayınlanan bir gösteri anı videosundan başka kaynak bulunamamıştır. Ayrıca vakfın Youtube kanalında iki öğrencinin bireysel müzik performansıyla, iki müzik eğitimcisinin videosu olduğu görülmüştür.

- Vodafone Düşler Akademisi ; Vodafone Vakfı, UNDP ve Alternatif Yaşam Derneği iş birliğiyle 2008 yılından 2019 yılına kadar sürdürülen projeye 6000’in üzerinde engelli ile temas edilmiştir. Farklı engel grupları ile karma olarak yürütülen projede otizmli bireyler fazlaca yer alamamıştır.

- Akdeniz Otizm Spor Kulübü ile Antalya Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü iş birliğiyle 2022 yılında 6 ay süreyle düzenlenen ‘Hayatın Ritmine Sen de Katıl’ projesinde otizmli çocuklar müzik öğretmenlerinden ritim eğitimi almışlardır. Projede gönüllü üniversite öğrencilerinden de destek alınmıştır.

- Samsun Otizm Derneği tarafından 2018 tılınca başlatılan “Otizm Sanat Akademisi

Merkezi” projesi ile 40 otizmli birey 8 alanda eğitim almıştır. 109 yılında devamı sağlanan projenin günümüzde akıbeti ile ilgili bir bilgiye rastlanmamıştır.

- Özel Çocuklar Eğitim ve Dayanışma Derneği’nin son bir kaç yıldır sürdürdüğü koro çalışması olduğu görülmüştür.

- Önce “NAZOT Otizm Orkestrası ve Korosu” kuruldu, bu koronun birleştirici gücü ile Nazilli Otizm Derneği kuruldu ve çalışmalarını sürdürüyor.

- Sosyal medya araçlarında çeşitli derneklerde mehter takımı ve ritim performansları olduğu görülmüştür. Bu girişimler değerli olmakla birlikte çoğu proje bazlı ve kısa süreli olmuştur.

Ayrıca kendi STK çalışmalarım ve kızımın müzik eğitimi sırasında aktif katılım sağladığım «Otizmle Dans Projesi», «Müzik ve Otizm» sivil inisiyatifi, «İZOT İzmir Otizm Orkestrası ve Korosu» ve «Otizm ve Müzik Yaz Okulu – OMYO» hakkındaki detaylar;

Otizmle Dans Projesi

STK çalışmalarına başladığım ODER Otizm Derneği’nin nır projesidir. ODER Otizm Derneği 1999’da İzmir’de kurulmuştur. Ülkemizdeki ilk otizm derneklerinden biri aynı zamanda ulusal otizm yapılanmalarının da kurucusudur.

ODER ilk kez otizm ve müzik konulu etkinliğini 2006 yılında Hakan Sezgin’le aileler için Orff Atölyesi olarak düzenlemiştir. Aynı etkinlikte katılımcı olarak yer alan Müzik Öğretmeni Orçun Berrakçay ile tanışılmış ve Yüksek Lisans tezine destek olunmuştur. Ancak ODER bünyesinde otizmli bireylerle müzik çalışmaları aktif olarak 2012 yılında Otizmle Dans Projesi’nin kabulüyle olabilmıştır.

Otizmle Dans Projesi bir AB hibe programıdır. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi proje paydaşıdır. 40 otizmli katılımcı ile 40 öğretmen adayı gönüllü projenin ana unsurlarıdır. Projede görev alan Müzik Öğretmenliği Bölümü’nden gönüllü gençler Özel Eğitim Bölümü akademisyenlerinden aldıkları eğitimlerden sonra üniversite bünyesindeki alanlarda otizmli çocuklarla bireysel müzik eğitimi ve grup çalışmaları yapmışlardır.

Proje uygulama süresi sonunda üniversite eğitim alanı desteği sağlayamamıştır. Dernek daha geniş bir ofis kiralayarak ailelerin kullanımına sunmuş, gönüllü öğretmenlerle buluşan aileler eğitimlerini burada sürdürmeye çalışmışlardır. Bir kaç yıl süreyle dernek ofisinde bireysel çalgı eğitimi ve yetenek sınavlarına hazırlık içerikli müzik eğitimleri sürse de projede yetişen gençlerin farklı illere dağılması, yeni gönüllülerin yetişmemesi, dernek ofisinin daha dar bir alana taşınması, gönüllüler için kaynak bulunamaması gibi nedenlerle sonlanmıştır.

Müzik ve Otizm Sivil İnisiyatifi

Kuruluşundan itibaren yakın takipçisi ve işbirlikçisi olduğum ve bence “Otizm ve Müzik” konusunun ülkemizdeki temellerini atan en önemli çalışmadır. Orçun Berrakçay’ın 2007 yılında yaptığı ve kızım Beril’in yer aldığı Yüksek Lisans Tezi ile başlayan çalışmalarını otizmli bireyler için bireysel müzik eğitimleri ile sürdürmüş, müziğe yetenekli otizmlilerle farklı şehirlerde de olsa iletişime geçerek bireysel bir çalışma olarak web sitesi ortaya çıkmıştır.

Kurduğu muzikveotizm.com web sitesi artık bireysel iletişimin ötesinde bu alanda bir sivil inisiyatif olarak yer edinmiştir.

Sitede bilimsel çalışmalara, belgesel videolara ve farkındalık projelerine yer verilmiştir. Güzel Sanatlar Lisesi ve Üniversite eğitimi alana 11 otizminin başarı hikayesi ile ailelere müziğin olumlu etkilerini göstererek motivasyon sağlamış, aileleri birbirleriyle ve otizm üzerine çalışan müzik eğitimcilerini buluşturmuştur. Benzer şekilde özel eğitimcilere müzik konusunda, müzik eğitimcilerine de otizmlilerle çalışmak konusunda yol göstermiştir.

Akademik müzik eğitimi alan otizmlileri bireyleri ve ailelerini yönlendirmiştir. Ve nihai olarak, bu inisiyatif aynı zamanda ülkemizdeki ilk otizimli müzik grubu olan “İZOT İzmir Otizm Orkestrası ve Korosu”nun kuruluşunu sağlamıştır.

“İZOT” İzmir Otizm Orkestrası ve Korosu

Yüksek Lisans ve Doktora çalışmalarını tamamlayan Dr. Orçun Berrakçay tarafından 2013 yılında 4 öğrenci ile kurulmuştur. Hepimiz için bir “Mucize” olarak çocuklarımız hocaları eşliğinde birlikte müzik yapmaya başladılar. İlk çalışmalarını Tobav bünyesinde gerçekleştiren İZOT zaman içerisinde belediyelerin farklı salonlarında çalışmalarına devam etti. Kuruluşundan bugüne dek ayrılanlar ve yeni katılanlar ile 150’ye yakın otizimli ile çalışılmıştır. Halen aktif 50 üyesi bulunmaktadır. Ayrıca “İzot Mini” ismi ile daha küçük yaşlardaki otizmliler ile grup çalışmaları denenmektedir.

ODER Otizm Derneği İZOT’un kuruluşundan itibaren doğal destekçisidir ancak tüzel kişiliği yoktur. Şef Dr. Orçun Berrakçay yönetiminde yaz ayları hariç her hafta düzenli provalar yapmaktadırlar. Çalışmalara üniversitelerden gönüllüler, emekli müzik öğretmenleri gönüllü eğitmenler de destek olmaktadır. Hatta artık kendi üyesi olan gençler üniversiteleri bitirmiş yardımcı eğitmen olarak çalışmalara destek olmaktadır. Ayrıca İzmir Demokrasi Üniversitesi, Tobav, Belediye gibi kuruluşlar tarafından zaman içerisinde desteklenmiştir.

Yurt dışı ve yurt içinde bazı etkinliklerin içerisinde veya kendilerine özel düzenlenen konser etkinliklerinde sahne almaktadırlar. Bugüne kadar Kültür Bakanlığı destekleriyle Macaristan Turnesi, Azerbaycan Turnesi, TRT Müzik Engelsiz Sahne, O Tes Türkiye programı, Devlet protokolünün yer aldığı pek çok etkinlik, farkındalık projeleri ve klipler olmak üzere 280 Konser vermişlerdir.

İZOT 12 yıl önce kurulmuş bir gönüllü girişimi olarak halen aktif olması, yüzlerce otizimli ile temas etmesi, yüzlerce konser vererek otizimli bireylere karşı önyargıların kırılmasındaki katkıları ile mucize gibi bir çalışmadır. Bu topluluğun en önemli avantajı “Gönüllü” bir çalışma olması, Dr. Orçun Berrakçay gibi gönüllü hatta bu işe adanmış bir kurucunun liderliğinde yine adanmış ana iskelet ailelerin yer almasıdır. Kuruluşundan bugüne doğan destekleyicisi bir STK olması ise ayrıca bir avantaj olmuştur. Yıllar içerisinde karşılaşılan en önemli sorun ise çalışma alanı tahsisi olmuştur, TOBAV, İzmir Büyükşehir Belediyesi, Konak Belediyesi ve MEB’e bağlı bir lisede yapılan çalışmalar çeşitli gerekçelerle kesintiye uğramış, şehrin her yerinden kolay erişilebilir ve yeterli yeni yer arayışları otizimli bireyler ve aileleri için zorluk oluşturmuştur.

Otizm ve Müzik Yaz Okulu (OMYO)

Buğra Çankır’ın Yüksek Lisans tez çalışmasında yer alan “*Otizimli Ama Yetenekli*” gençlerden yedisi ve ailelerinin kurucu üye olarak katıldığı, Prof. Dr. Uğur Türkmen tarafından Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Devlet Konservatuarı dersliklerinde ve gönüllü akademisyenlerin desteğiyle düzenlenen 2 günlük bir çalışma kampı olarak başlamıştır. Kütahya Güzel Sanatlar Derneği’nin işbirliğiyle başlamış Çanakkale Müzik ve Sahne Sanatları Geliştirme Derneği kurularak sürece dahil olmuştur. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi’nin ev sahipliğinde dört kez gerçekleşmiş, beşincisi planlanmıştır.

Yaz okulu çalışmalarında görev alan gönüllü gençler “Gönüldaş” olarak isimlendirilmektedir. Her bir otizimli birey için bir gönüldaş bulunmakta, otizimli bireyler solfej, ritim, bireysel müzik eğitim, koro çalışmalarına katılmakta, aileler ise paralel farklı eğitimlerde yer almaktadır. Eğitim vermek üzere pek çok farklı üniversiteden akademisyen tamamen gönüllü olarak katılım sağlamaktadır.

OMYO’nun yıllara göre özeti sayısal olarak şu şekildedir:

- 2021’de 7 Otizimli öğrenci, 7 Eğitimci, 7 Gönüldaş, 10 uzman.
- 2022’de 15 Otizimli öğrenci, 15 Eğitimci, 15 Gönüldaş, 10 uzman.
- 2023’te 30 Otizimli Öğrenci, 37 Gönüldaş, 37, Eğitimci ve 26 uzman.
- 2024’te 31 Otizimli Öğrenci, 31 Gönüldaş, 35 Eğitimci ve 10 uzman.
- 2025’te başvurularımız 22 mesleki müzik eğitimi 19 yeni başlayan grup, 41 öğrenci.

Her yıl OMYO sırasında Solo ve Gala Konserleri düzenleniyor, katılımcı otizimli bireyler bu konserlerde sahne almaktalar. Ayrıca her yıl Hisarlı Ahmet Sempozyumu kapsamında “Farklı Öğrenenler” konserleri verilmekte, gelen davetler doğrultusunda uygun olan katılımcılar ile Balıkesir Konseri, Edirne Konseri gerçekleştirilmiştir. Yeni konser etkinlikleri planlanmaktadır.

OMYO’nun yeni aktivitesi olarak 2024 yılında “Kış Kampı” düzenlenmiştir. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü tarafından PRODES kapsamında "Engellerin Ötesinde Müzik" ismiyle desteklenen eğitim kampına 15 otizimli birey ve aileleri, farklı illerden çok sayıda akademisyen katılım sağlamış, kamp sonunda bir de konser düzenlenmiştir.

Bilimsel çalışmalar ve yayınlar konusunda uzun yıllar yok denecek kadar az içerik varken «OMYO» ile birlikte otizimli bireylerin müzik eğitiminde yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerini içeren çok sayıda bilimsel çalışma üretilmiştir. Bu konuda hazırladıkları Kitap, Makale, Tez ve Bildiri şeklinde çalışmaları için Uğur Türkmen, Buğra Çankır, İpek Aktürk, Ayşegül Göklen, Güldane Evginer, Fakı Can Yörük, Didem Çetinkaya, Filiz Yıldız, Recep Ege Altıncıoğlu hocalarımıza teşekkür ederiz. Çalışmaların detaylarına ekte ayrıca yer verilecektir.

Bütün çalışmalarını irdeledikten sonra değerlendirmelerimi devam eden projeler, ve devam edemeyen çalışmalar olarak gruplandırabilirim. Devam edebilen 2 önemli proje bulunmaktadır. Bunlardan ilki İZOT, ikincisi ise OMYO’dur.

OMYO 5 yıldır devam eden ve her yıl katılımcı kitlesi ve kurumsal kimliğini daha da geliştiren bir yapı olmuştur. Kurucumuz Prof. Dr. Uğur Türkmen ve kuruluştan beri Bilim vKurulu Başkanımız Prof. Dr. Şükrü Torun’un gönülden destekleri, onların önderliğinde aramıza katılan çok değerli akademisyenlerin varlığı OMYO’nun sürdürülebilirliğinde çok önemli olmuştur. Benzer şekilde otizimli çocuklarına müzik eğitimi aldırarak kurucu aileler ve onlara katılan yeni ailelerin yüksek motivasyonu çalışmaların devamlılığına çok yarar sağlamıştır. OMYO’nun Çanakkale gibi sevilen bir ilde gerçekleşmesi, üniversitenin derslik ve salonlarının kullanılabilmesi, konaklama için Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın yurtlarından faydalanılabilmesi katılımcıların motivasyonuna olumlu etki etmiştir. Elbette en önemli yönü OMYO’nun tamamen gönüllü bir etkinlik olması ve akademisyen ya da gönüldaşlara bir ücret ödenmemesi, ailelerden katılım ücreti talep edilmemesidir. Zira aileler, otizimli bireyler, gönüldaşlar ve öğretmenlerin yüksek motivasyonla bir araya gelmeleriyle ortaya çıkan enerji ve sinerjinin maddi bir karşılığı asla yoktur. Oldukça kalabalık bir ekiple gerçekleşen OMYO çalışmalarının belki de en güçlü yanı bir başka açıdan da en zorlayıcı olabilmektedir. Gönüllülerin ulaşım, konaklama ve yemek giderleri için bile ciddi kaynak gerekmekte ve bunu sağlamak pek kolay olamamaktadır. Sponsorluk konusunda daha aktif desteklere ihtiyaç duyulmaktadır. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi’nin rektör seviyesinde katılım ve destekleri, Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi’nin tüm kaynakları ile etkinliğe ev sahipliği yapması, Çanakkale Müzik ve Sahne Sanatları Geliştirme Derneği’nin STK desteği, yürütme kurulu aileleri ve yeni katılımlarla OMYO’nun uzun yıllar devam edileceğine inanılmaktadır.

Yetişmiş personel eksikliği, çalışmaların el yordamıyla yapılması, alana ilgi duyanlar için basılı kaynak, video vb. eğitim içeriğinin yok denecek kadar az olması en önemli sorunlar olmuştur. Çocuğu müziğe yetenekli aileler için bir yol haritası olmaması, çalışmaların bireysel

yürütülmesi, devletin sağladığı destek özel eğitim müfredatında müzik eğitimi yer almaması oldukça sınırlayıcıdır. Bir başka önemli husus ise müzik eğitimi maliyetinin yüksek ve otizmli birey ailelerinin giderleri fazla olması nedeniyle STK'lara kaynak aktarımlarının mümkün olmamasıdır. STK bütçeleri sınırlı ve tüm bu nedenlerle müzik eğitimi STK'lar açısından sürdürülebilir değildir. Yukarıda sayılan olumsuzlukların giderilmesi anlamında 12 yıllık geçmişle İZOT'un ve 4 yıldır düzenlenen OMYO'nun çok önemli katkıları bulunmaktadır.

EK – OMYO Somut Çıktıları Bilimsel Çalışmalar

Kitap

- Uğur Türkmen & Buğra Çankır tarafından hazırlanan “*Otizmli Ama Yetenekli*” adlı kitabı 2021 Yılında çıkmıştır.

- III. Otizm ve Müzik Yaz Okulu'nun sonunda Müzik Eğitimi Prof. Dr. Uğur Türkmen'in Editörlüğünde “*Otizm ve Müzik Yaz Okulu Bir Hayalin Değerlendirmesi*” adlı Kitabı 2023 Yılında çıkmıştır.

- İpek Aktürk & Uğur Türkmen, tarafından hazırlanan “*Müziğe Yetenekli Otizmli Bireylerin Aileleri ve Eğitimcilerce Geliştirilen Motivasyon Kaynaklarının Betimlenmesi*” Konulu kitap bölümü 2023 Yılında Yayınlanmıştır.

Makale

- Ayşegül Göklen & Güldane Evginer tarafından çalışılan “*Müziğe Yetenekli Otizmli Bireylerin Eğitimlerini Destekleyici Çalışmalar: Otizm ve Müzik Yaz Okulu Örneği*” adlı makale Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi tarafından Ocak 2022 sayısında yayınlanmıştır.

- Uğur Türkmen & Fakı Can Yürük tarafından çalışılan “*Sia music film on the relationship of music and autism: what do the families think?*” adlı makale International Journal of Curriculum and Instruction Dergisi tarafından 28 Aralık 2022 tarihinde yayınlanmıştır.

Yüksek Lisans Tezi

- Uğur Türkmen & İpek Aktürk tarafından hazırlanan “*Otizmli Bireylerin Müzik Eğitimleri Ve Sahne Performansları Sürecinde Yaşadıkları Olayların Betimlenmesi*” konulu yüksek lisans tezi 2023 yılında yayınlanmıştır.

- Recep Ege Altıncıoğlu & Bertan Rona & Orçun Berrakçay tarafından hazırlanan “*Müziğin Otizmli Bireylerin Akademik Başarılarına Ve Sosyalleşme Süreçlerine Etkileri: İzot İzmir Otizm Orkestrası Ve Korosu Örnek Olayı*” konu yüksek lisans tezi 2023 de yayınlanmıştır.

Bildiri

- İpek Aktürk tarafından çalışılan “*Otizmli Bireylerin İletişim Becerilerini Yenmelerinde İşitsel Algı Çalışmalarının Etkisi*” Konulu Bildiri 2022 Yılında XII. Uluslararası Hisarlı Ahmet Sempozyumu'nda sunulmuştur.

- İpek Aktürk tarafından çalışılan “*Profesyonel Müzik Eğitimi Alan Otizmli Öğrenciler İçin Repertuvar Seçimi Stratejileri*” Konulu Bildiri 2023 Yılında XIII. Uluslararası Hisarlı Ahmet Sempozyumu'nda sunulmuştur.

- Uğur Türkmen & Didem Çetinkaya tarafından çalışılan “*Toplum Yanlısı Davranışlara Örnek Bir Model: Otizm ve Müzik Yaz Okulu Topluluğu Gönüldaşları*” konulu bildirileri 23-25 Ağustos 2024 Tarihleri arasında yapılan 6. Uluslararası Karadeniz Modern Bilimsel

Araştırmalar Kongresinde yayımlanmıştır.

- Uğur Türkmen & Filiz Yıldız tarafından çalışılan “*Otizmli Öğrencilerin Solfej Dersleri Üzerine Bir Değerlendirme*” konulu bildirileri 23-25 Ağustos 2024 Tarihleri arasında yapılan 6. Uluslararası Karadeniz Modern Bilimsel Araştırmalar Kongresinde yayımlanmıştır.

- Recep Ege Altıncıoğlu & Orçun Berrakçay tarafından çalışılan “*Otizmli Bir Bireyin Müziksel Akademik Kariyeri: Bir Vaka İncelemesi*” konulu bildirileri 3 Aralık 2021 tarihinde Otizm Araştırmaları Sempozyumunda yayımlanmıştır.

- *Hisarlı Ahmet Gençlik sempozyumu 2022-2023*

Çalışma

- İpek Aktürk tarafından hazırlanan “*Otizmli Öğrencilerin Müziksel Öğrenme Süreçlerinde Ev Ortamlarının Yeri ve Önemi*” Konulu çalışma 2022 Yılında II. Ulusal Hisarlı Gençlik Seminerlerinde sunulmuştur.

- İpek Aktürk tarafından hazırlanan “*Müziğe Yetenekli Otizmli Bireylerin Sosyal Becerilerinin Gelişiminde II. Otizm ve Müzik Yaz Okulunun Etkileri*” Konulu çalışma 2023 Yılında III. Ulusal Hisarlı Gençlik Seminerlerinde sunulmuştur.

SONUÇ

Türkiye’de STK’ların otizm ve müzik alanındaki katkıları değerli olmakla birlikte, çoğu girişim kısa süreli kalmıştır. Buna karşın İZOT ve OMYO örnekleri, gönüllülük ve akademik işbirliğiyle uzun soluklu, etkili ve toplumda farkındalık yaratan örnekler olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışmaların sürdürülebilirliği için daha güçlü sponsorluk, akademik destek ve devlet işbirliği gerekmektedir.

İZOT ve OMYO’nun sürdürülebilirliği için kamu ve özel sektör desteği artırılmalıdır. Gönüllülerin sürekliliği için eğitim programları planlanmalıdır. Ailelere yönelik müziğe yetenekli otizmli bireyler için bir yol haritası hazırlanmalıdır. Üniversiteler ile STK’lar arasındaki işbirliği güçlendirilmelidir.

Otizmli Çocukların Eğitim Sürecinde Eğitimci, Aile, Gönüldaşlar İlişkileri Güçlendirme Üzerine Otoetnografik Bir Çalışma

*An Autoethnographic Study on Strengthening Relationships Between Educators, Families,
and Volunteers in the Education Process of Children with Autism*

Zeynep Koyunseven

z.koyunseven@hotmail.com

Didem Çetinkaya

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

didemcetinkaaya@gmail.com

Özet

Otizmli çocukların eğitim süreçlerinde aile, eğitimci, gönüldaşların iş birliği büyük önem taşımaktadır. Çocuğun gelişimini desteklemek ve işbirliği halinde olmak eğitiminde başarıyı da beraberinde getireceği düşünülmektedir. Ailelerin, eğitimci ve gönüldaşlarla sürekli iletişim kurması gerekmektedir. Aileler, eğitimin içerisinde olmalı ve akademik olarak çocuklarına destek vermelidirler. Her birey farklı ve farklı öğrenme yeteneğine sahiptir. Her çocuğun ihtiyaçları ve yetenekleri doğrultusunda eğitim verilmelidir. Ailelerin yaşadıkları zorluklar ve çocukların yaşadıkları sorunlar göz önünde bulundurularak eğitimciler ve gönüldaşlar tarafından ailelere destek verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu yapılan çalışmalar ve işbirliği başarıyı elde etmenin en iyi yolu olacaktır. Çalışma; nitel araştırma yöntemlerinden, anlatı araştırması modelini esas almaktadır. Çalışma konusu sempozyum temasının “Otizm Spektrumlu Bireyler ve Müzik” alt başlığına uygun olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Otizm, eğitim, işbirliği

Abstract

In the educational journey of children with autism, collaboration among families, educators, and volunteers plays a vital role. Supporting the child's development through cooperative efforts is believed to significantly contribute to educational success. Families must maintain continuous communication with educators and volunteers. They should actively participate in the education process and provide academic support to their children. Every individual has different abilities and learning styles; therefore, education should be tailored to the unique needs and talents of each child. Considering the challenges faced by families and the difficulties experienced by children, it is essential that educators and volunteers offer support to families. Such collaborative efforts are regarded as one of the most effective ways to achieve success. This study adopts the narrative inquiry model, one of the qualitative research methods. The topic of the study is considered to align with the symposium's sub-theme “Individuals with Autism Spectrum Disorder and Music.”

Keywords: Autism, education, collaboration

ABD’de 2025’te Otizm Yaygınlığı

Otizm, ABD’de tahmini olarak her 31 çocuktan 1’ini etkiliyor. Güncellenen yaygınlık raporu hem erken teşhis ve hizmetlere erişimdeki ilerlemeyi hem de kalıcı eşitsizlikleri yansıtıyor. Artan otizm farkındalığı, daha iyi tarama ve daha geniş tanı kriterleri daha fazla çocuğun (özellikle tarihsel olarak yetersiz hizmet alan topluluklardakilerin) daha erken teşhis almasına yardımcı oldu. Ancak veriler ayrıca ele alınması gereken kritik boşluklara da işaret ediyor.

*Bu bulgular erken teşhis ve tanıya erişimde ilerleme kaydedildiğine işaret ederken, aynı zamanda çocuklara ne zaman ve nasıl tanı konulduğu konusunda devam eden eşitsizlikleri ve otistik çocuk ve yetişkin nüfusunun büyümesiyle başa çıkabilecek sistemlere olan ihtiyacı da vurguluyor.

*Otizmin yaygınlığındaki istikrarlı artış, yalnızca nedenlerini anlamak için değil, aynı zamanda bugün teşhis konulan giderek artan sayıdaki insana destek olmak için de otizm araştırmalarına daha derin ve sürdürülebilir yatırım yapılmasını gerektiriyor.

*Politikaların ve bütçelerin bu yeni gerçeği yansıtacak şekilde gelişmesini sağlamalıyız. Bu, erken müdahaleye erişimi genişletmek, eğitim ve sağlık sistemlerini güçlendirmek ve ömür boyu sürececek destekler sağlamak anlamına gelir.

ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışma; nitel araştırma yöntemlerinden, anlatı araştırması modelini esas almaktadır.

Erken Tanının Önemi

*Erken yaşta tanı konması, çocuğun sosyal, dilsel ve bilişsel gelişimini destekleyen terapilere ve eğitim programlarına zamanında başlanmasını sağlar. Bilimsel çalışmalar, özellikle 0-6 yaş aralığında beyin gelişiminin en hızlı olduğu dönemde yapılan müdahalelerin, sinaptik bağlantıları güçlendirerek kalıcı gelişim sağladığını ortaya koymaktadır. Bu nedenle otizmde erken tanı sadece bir teşhis değil, aynı zamanda etkili bir müdahale kapısının aralanmasıdır.

Özel Eğitimin Önemi

*Otizmlili çocukların eğitiminde çocuğun yaşı, eğitim performansı, ailenin eğitime ne düzeyde katılabildiği gibi etkenler belirlenip bunların arasından çocuğa en faydalı eğitim yöntemi seçilmeli ve sık değerlendirmelerle yöntemin çocukta etkili olup olmadığı belirlenmelidir. Aşağıda bahsedilecek olan yöntemlerin hepsi bilimsel dayanakları güçlü olan yöntemler olmakla birlikte her çocuğun her yöntemle kesin gelişmeler sağlayamayacağı göz önünde bulundurulmalı ve çocuğa uygun yöntem seçilmelidir.

*Her birey farklı ve farklı öğrenme yeteneğine sahiptir. Her çocuğun ihtiyaçları ve yetenekleri doğrultusunda eğitim verilmelidir. Burada aile, eğitimci ve gönüldaşlar birlikte hareket etmeli bu konuda aileye destek olunmalıdır. Bu birliktelik çocuğun daha kolay öğrenmesine, sosyalleşmesine ve akademik başarısına katkı sağlayacaktır.

Özel Eğitimde Yapılan Çalışmalar

1-İletişim Becerilerinin Geliştirilmesi:

Otizmlili bireyler iletişim güçlükleri yaşamaktadırlar. Her bireyin durumuna ve ihtiyacına göre özel eğitim iletişim yöntemleri kullanılarak öğrenmelerine katkı sağlanmalıdır.(Görsel destekler, alternatif ve destekleyici iletişim sistemleri)

2-Sosyal becerilerin Kazandırılması:

Sosyal etkileşim becerilerinin geliştirilmesi, otizmlili bireylerin topluma uyum sağlamasını kolaylaştırır. Özel eğitim programları, oyun terapisi ve grup çalışmalarıyla sosyal becerileri destekler.

3-Akademik ve Bilişsel Destek:

Her otizmlili bireyin öğrenme hızı ve yöntemi farklıdır. Özel eğitim, bireyselleştirilmiş eğitim programı ile akademik becerileri destekler.

4-Davranışsal problemlerin Yönetimi:

Otizmlili bireylerin olumsuz davranışları davranış terapileriyle azaltılabilir ve yerine olumlu davranışlar kazandırılabilir.

5-Bağımsız Yaşam Becerilerinin Öğretilmesi:

Günlük yaşam becerilerinin kazandırılması(yemek yeme, kişisel bakım, oyuncaklarını toplama gibi) bireyin bağımsız yaşam becerilerinin geliştirilmesi

6- Ailelere Destek:

Özel eğitim süreci, sadece otizmli bireyi değil, ailesini de kapsar. Ailelerin eğitimi ve rehberliği, evde de sürdürülmeli bu da özel eğitimin pekiştirilmesini sağlar.

7-Toplumsal Farkındalık ve Kabul:

Özel eğitime erişim, bireylerin sosyal yaşama daha aktif katılımını sağlar. Bu durum toplumda otizm farkındalığını artırır ve bireylerin daha fazla kabul görmesini sağlar.

Otizm ve Müzik Yaz Okulu (OMYO)

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi bünyesinde Prof. Dr. Uğur Türkmen tarafından 2021 yılında kurulan OMYO'da müziğe yetenekli otizmli bireylere yönelik müzik eğitimleri verilmektedir. Her yıl Temmuz ayında yapılan müzik yaz okulu bu yıl beşincisini düzenlemektedir. Türkiye'nin pek çok yerinden Otizmli çocukları olan aileler, eğitimciler ve gönüldaşlar katılım sağlamaktadırlar. Eğitimciler ve gönüldaşlar burada gönüllülük esasına dayanarak görevlerini yapmaktadırlar.

Otizmli Aileler, Eğitimciler Ve Gönüldaşlar

Yaz okuluna gelen aileler, öğrenciler, eğitimci ve gönüldaşlarla uyumlu bir şekilde burada yapılan eğitimleri en etkin biçimde kullanmaktadırlar. Veli, eğitimci ve gönüldaşların işbirliği ile yapılan eğitimlerin çocuklar adına önemi büyüktür. Otizmli bireylerin gelişiminde aile, eğitimci ve gönüldaş işbirliği ile bireyin potansiyeline ulaşması, kendini ifade edebilmesi ve toplum içinde yer edinebilmesi farkındalık yaratmak adına önem taşımaktadır. Burada aldıkları bir haftalık eğitimlerde birlikte hareket etme, eğitim alma, sosyalleşme, iletişim ve duygusal bağ kurma açısından kendilerine olumlu katkıları olmuştur.

Velilerin birbirleriyle, eğitimcilerle ve gönüldaşlarla bir arada olup kaynaşmaları duygusal bir bağ oluşturmuş büyük bir aile olmuşlardır. Bu güçlü bağ hem ailelerin hem de otizmli bireylerin motivasyonunu arttırmış akademik olarak eğitim aldıkları kurumlarda başarılarının artmasını sağlamıştır. Bu durum velileri oldukça memnun etmektedir. Bu başarılar elde edildikçe diğer ailelere de örnek teşkil etmektedir. Yaz okulu bittikten sonra da aileler, eğitimciler ve gönüldaşlar birbirleriyle görüşmeye devam etmektedirler. Özel günlerde(doğum günü, anneler günü, babalar günü vb.) birbirlerini arayıp kutlama mesajlarıyla motivasyona devam etmektedirler. Aynı şehirde oturanlar birbirleriyle buluşup sohbet etme fırsatı yaratmaktadırlar. Bu da Otizm ve Müzik Yaz okulu'nun birleştirici gücünü ortaya koymaktadır.

BULGULAR

Bu araştırma kapsamında otizmli bireylerin potansiyellerini en üst düzeye çıkarmak için erken tanı ve özel eğitim oldukça kritik bir rol oynamaktadır. Aile, Eğitimci, gönüldaşların işbirliği bireylerin gelişimini desteklemekle kalmayıp duygusal bağların oluşmasına ve daha güçlü bir topluluk hissinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Farklı paydaşların ortak amaç doğrultusunda bir araya gelmesi, hem bireylerin hem de toplumun faydasına olan sonuçlar doğurmaktadır. Elde edilen bulguların eğitim programları ve politikalarına rehberlik etmesi, daha geniş bir kitleye fayda sağlaması açısından önem taşımaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Otizmli bireylerde erken tanı, ailenin kısa sürede kabullenmesi ve özel eğitimin önemi vurgulanmıştır. Aile, eğitimci ve gönüldaş işbirliğinin otizmli bireylerin sosyalleşmesine ve akademik eğitimine olumlu katkı sağladığı görülmüştür. Özellikle küçük çocuğu olan ailelerin erken tanı alır almaz kabullenme süreçlerini hızlandırmaları ve yoğun bir şekilde özel eğitim aldirmaları önerilir. Otizm ve Müzik Yaz Okulu örneğinde olduğu gibi otizmli bireylere katkı sağlayacak bu tür oluşumların ülke genelinde yaygınlaşması hatta yurt dışı platformlara taşınması önerilir.

KONFERANSLAR CONFERENCES

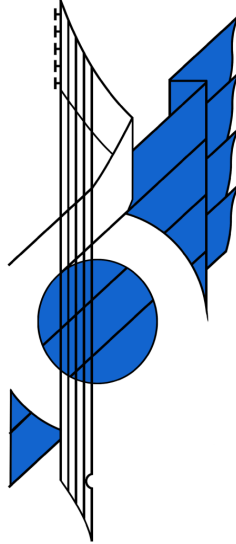

Davetli Konuşmacı / Key-Note Speaker

Cafer Yıldırım

Ankara Üniversitesi

“Farklı Öğrenen Bireyler için Proje Önerileri”

Davetli Konuşmacı / Key-Note Speaker

Rhoda Bernard

Berklee Institute for Accessible Arts Education

“Making Music Education Truly Accessible for All Learners”

Biography

Rhoda Bernard, Ed.D. holds a Bachelor of Arts cum laude in government from Harvard University and a Bachelor of Music with academic honors in jazz voice from New England Conservatory. She earned both her Master of Education and Doctor of Education degrees from the Harvard Graduate School of Education. Bernard regularly presents keynote presentations and research at conferences throughout the U.S. and abroad, and she provides professional development workshops for educators in local, national, and international forums. Her work has been published in several book chapters and in numerous journals, including Music Educators Journal; Music Education Research; Action, Criticism, and Theory for Music Education; Mountain Lake Reader; and Arts and Learning Research Journal. Bernard has been honored with the Irene Buck Service to Arts Education Award from Arts|Learning (2023), the Berklee Urban Service Award (2017), the Boston Conservatory Community Service Award (2011), the Boston Conservatory Faculty/Staff Spirit Award (2007), and the Outstanding Dissertation Award, Honorable Mention (Second Place) from the Arts and Learning Special Interest Group of the American Educational Research Association. An active arts education advocate, she is the immediate past chair of the Arts Education Advisory Council of Americans for the Arts, and she serves on its speakers bureau. A vocalist and pianist who specializes in jazz music and Jewish music in Yiddish and Hebrew, she performs regularly with a number of klezmer bands and has recorded two CDs with the band Klezmir.

Davetli Konuşmacı / Key-Note Speaker

Erika Knapp

University of North Texas

“Difference, not Deficit: Exploring A Strengths-Based Approaches to Working with Students with Disabilities”

Biography

Dr. Erika J. Knapp (Ph.D.) is an Assistant Professor of Music Education at the University of North Texas, specializing in early childhood, elementary education, and music for diverse learners. She holds a bachelor's degree from Austin College, two master's degrees from Central Michigan University (choral conducting and music education), and a Ph.D. in music education from Michigan State University. Before her career in higher education, she taught elementary general music, secondary general music, and middle school choir for 13 years in Michigan. An active presenter and guest clinician/conductor, Dr. Knapp has shared her scholarship and passion for teaching at national and international venues, where she focuses on inclusive practice and empowering educators to create active, joyful musical experiences for their students. She is an Orff Pedagogy teacher for the American Orff Schulwerk Association and teaches levels I and II courses across the United States. Dr. Knapp serves on the editorial boards of Action, Criticism, and Theory for Music Education and The Orff Echo and is the Chair of Culturally Responsive Teaching for NAFME-TX. Additionally, she is the program chair for the 2026 Early Childhood Music and Movement Association international conference. Her scholarly and research interests include music for students with ability differences, teacher professional development, equity in music education, and student belonging. Knapp has published research in the Journal of Music Teacher Education, Music Education Research, The International Journal of Music Education, Arts Education Policy Review, Action, Criticism and Theory for Music Education,

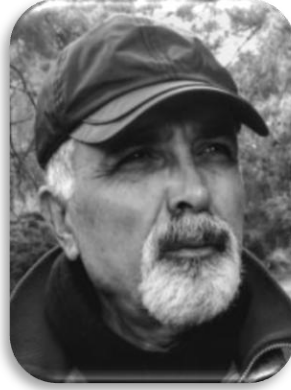

Davetli Konuşmacı / Key-Note Speaker

Adnan Atalay

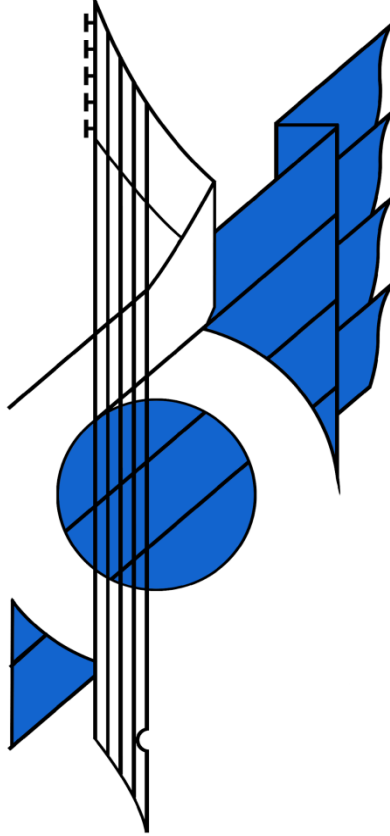
Müzikolog

“Müzik Eğitiminin Absolut ve Sinestet Öğrenciler Üzerindeki Etkileri”

Biyografi

1952’ de Kayseri’de doğdu. 1964 yılında Mimarşinan İlköğretmen Okuluna girdi. Bu okulda müzik öğretmenleri Fuat Niksarlı ve Ali Rıza Akyol’la ilk müzik çalışmalarına başlayıp 1967 yılında Ankara Erkek İlköğretmen Okulu Müzik Semineri sınıfına gönderildi. 1970’ de Müzik Seminerini bitirip G.E.E. Müzik Bölümüne girdi. Bu bölümden 1973 yılında mezun olup Kayseri Lisesi “Müzik Öğretmenliği” görevine atandı. G.E.E. Müzik Bölümüne, “Müzik Teorisi ve Kulak Eğitimi” dalında asistan olarak atandı. Nurhan Cangal’ın rehberliğinde sürdürdüğü 4 yıllık asistanlık döneminde asistanlık programının yanı sıra N. Cangal’ la birlikte, Prof. Eduard Zuckmayer’ in armoni ve Kontrapunt notlarını tamamlayıp yeniden düzenleyerek Yay-Kur Yüksek Öğrenim Dairesince Ders Notu olarak basılan “Müzik Teorisi (Armoni ve Kontrapunt) kitaplarını hazırladı. Dört yıllık asistanlık programını ve “Türk Halk Müziğine Dayalı Solfej Metodu” başlıklı Asistanlık Bitirme Çalışmasını 1978’ de tamamlayıp, aynı Bölümün Müzik Teorisi ve Kulak Eğitimi Öğretmenliğine atandı. 1979’da Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Musiki Bölümüne açılan asistanlık sınavını kazanıp anılan Bölüme “Kontrapunkt Tarihi” dalında asistan olarak atandı. Prof. Dr. Gültekin Oransay’ın rehberliğinde süren 4 yıllık ikinci asistanlık döneminin ardından 1983’ de Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Müzik Bölümüne Öğretim Görevlisi olarak atandı. Dikey Çokseslendirme, Yatay Çokseslendirme, Türk Müziği Çokseslendirme, Müzik Biçimleri, Eser Çözümleme, Müzik Yazıları, Halkbilim, Selen Fiziği ve Geleneksel Türk Sanat Müziği derslerini okuttuğu bu bölümdeki 8 yıllık görev süresi içinde D.E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzikoloji Anabilim Dalında Yüksek Lisans öğrenimini bitirip (1987) “Bilim Uzmanı” unvanını ve aynı yıl aynı dalda “Sanatta Yeterlik” diplomasını aldı. Ulusal ve uluslararası birçok kongre, sempozyum ve seminare çeşitli alanlardaki bildirileriyle katılan Atalay, 1991 yılında bu bölümdeki görevinden istifa edip Milli Eğitim Bakanlığı kadrosuna geçti. 2000 yılına kadar Işıl Saygın Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Müzik Bölümünde çalışan Atalay, 2009-2011 yılları arasında D.E.Ü. Buca Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalında Armoni-Kontrapunt-Eşlik, Müziksel İşitme-Okuma-Yazma, Müzik Biçimleri ve Geleneksel Türk Sanat Müziği derslerini okuttu.

ATÖLYE WORKSHOP

Atölye / Workshop

Hanife Hilal Özdemir

Sakarya Üniversitesi

“Bedeninize Dokunan Sesler: Peter Hess Ses Çanakları ile Ruhsal Yenilenme Atölyesi”

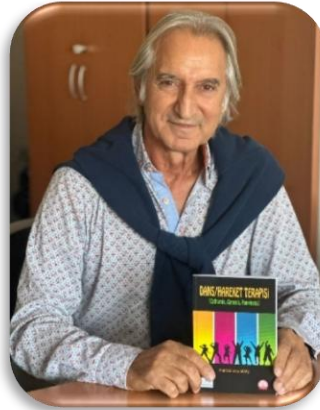

Atölye / Workshop

Gülbüz Aktaş

Emekli Öğretim Üyesi

“Dans Hareket Terapisi”

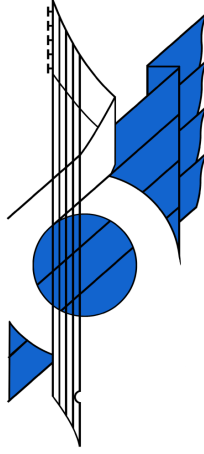

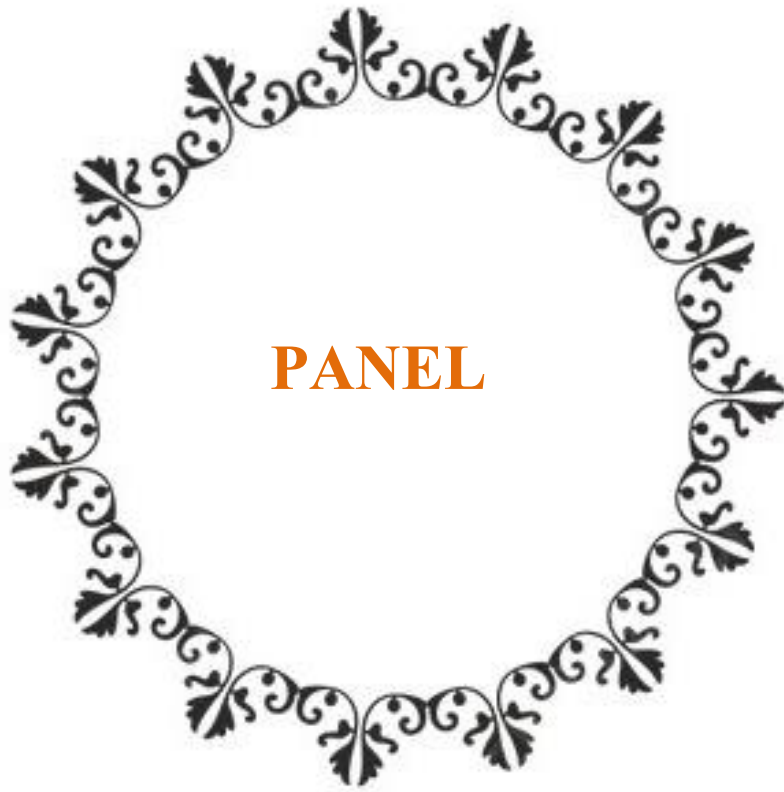
Atölye / Workshop

Şükrü Torun

Üsküdar Üniversitesi

“Otizmde Nörobilim Temelli Müzik Aracılı Müdahale”

PANEL

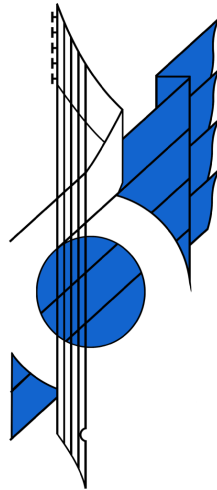
Moderatör

Emel Funda Türkmen

Konuşmacı

Mustafa Salün

“Hisarlı Ahmet Üzerine”

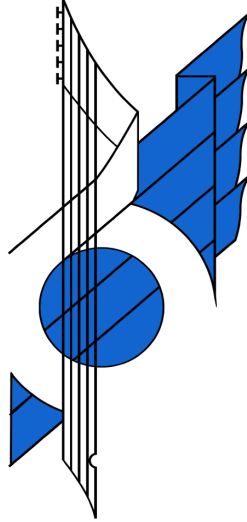

SÖYLEŞİ

Osman Eriş

Moderatör: Muhammed Emin Oğuz

UNUŞ

Kütahya türkülerinin en önemli kaynak kişisi Hisarlı Ahmet adına başlatılan “Uluslararası Hisarlı Ahmet Sempozyumu” sürdürülebilir yapısıyla tematik olmasıyla, Cambridge gibi uluslararası yayınevleri ile birlikte çalışmasıyla, sivil toplum ve devlet kurumlarının el ele vermesiyle dikkat çekmekte; ülke ve dünya müzik bilimine katkı sağlamaktadır.

Sempozyum kapsamında yer alan konserler ise farklı müzik türlerinde alanında yetkin sanatçıların katılımıyla gerçekleşmektedir.

Sempozyum konserlerinin esas amacı Kütahya ilinde yaşayan bireyleri nitelikli sanat etkinlikleri ile buluşturmaktır.

Emeği geçen tüm sanatçılarımıza ve süreçte yanımda olan meslektaşlarıma can-ı gönülden teşekkür ederim.

FOREWORD

The “International Hisarlı Ahmet Symposium”, which was initiated on behalf of Ahmet, who is the most important source of Kütahya folk songs, draws attention with its sustainable structure, working with international publishers such as Cambridge, civil society and state institutions and contributes to the music science of the country and the world.

Concerts within the scope of the symposium are held with the participation of competent artists in different musical genres.

The main purpose of the symposium concerts is to bring together individuals living in Kütahya with qualified art events.

I sincerely thank all our artists who have contributed and my colleagues who were with me during the process.

Fakı Can YÜRÜK
Sanat Yönetmeni
Art Director

15. Uluslararası Hisarlı Ahmet Sempozyumu
The 15th International Hisarlı Ahmet Symposium
22-25 Mayıs / May 2025

TOPLULUK ADI	YER	TARİH VE SAAT
KÜTAHYA AHMET YAKUPOĞLU GÜZEL SANATLAR LİSESİ KONSERİ Ahmet Onur/Koro Şefi Eyüp Kaya/Gitar Quartet Betül Onur/Orkestra Şefi	Hezar Dinari Kültür Merkezi	21 Mayıs 2025 Saat: 20.30
SEMPOZYUM AÇILIŞ KONSERİ Batuhan Kıl/Ud M. Çağrıhan Atıldız/Akordeon	Kütahya Hilton Garden Inn	22 Mayıs 2025 Saat: 10.00
İKİ LAVTA KONSERİ Enver Mete Aslan/Lavta Gökhan Çaylak/Lavta	Nafî Güral Fen Lisesi	22 Mayıs 2025 Saat: 14.00
KEMAN & PİYANO RESİTALİ Elif Yaygıngöl Şehirli/Keman M. Emir Barutcu/Piyano	Kütahya AYGSL	22 Mayıs 2025 Saat: 14.00
SÖYLEŞİ & KONSER Osman Eriş/Bağlama Moderatör: Muhammed Emin Oğuz	Aysel-Selahattin Erkasap Sosyal Bilimler Lisesi	22 Mayıs 2025 Saat: 14.00
İZOT İZMİR OTİZM ORKESTRASI VE KOROSU KONSERİ Orçun Berrakçay/Şef	Kırdar Bilgiören Koleji	22 Mayıs 2025 Saat: 14.00
ARP RESİTALİ Belen Çakan/Arp	Kütahya AYGSL	22 Mayıs 2025 Saat: 16.00
T.C. KÜTAHYA BELEDİYESİ KÜLTÜR SANAT AKADEMİSİ BERGÜZAR THM KADIN SESLERİ TOPLULUĞU “TÜRKÜLERLE BİR YEŞİLÇAM HİKÂYESİ” SOLO & KORO KONSERİ Erhan Bozkurt/Koro Şefi Furkan Akyel/Orkestra Şefi Dr. Ebru Öztürk/Sunum	Hezar Dinari Kültür Merkezi	22 Mayıs 2025 Saat: 20.30
VİYOLONSEL&PİYANO RESİTALİ Aslı Beller/Viyolonsel M. Emir Barutcu/Piyano	Kütahya AYGSL	23 Mayıs 2025 Saat: 11.00
ÇOMÜ TÜRK MÜZİĞİ TOPLULUĞU Oğuz Karakaya/Kanun Fikret Toksözlü/Ney Burhan Keskiner/Tanbur İlknur Mert/Solist	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi	23 Mayıs 2025 Saat: 14.30
OTİZMLİ YETENEKLER ÖZEL KONSERİ Hazırlayan: Didem Çetinkaya & İpek Aktürk	Kütahya AYGSL	23 Mayıs 2025 Saat: 14.30
NEFESLENİŞLER Serdar Kastelli/Nefesli Çalgılar	Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Germiyan Kamp.	23 Mayıs 2025 Saat: 14.30
GİTAR RESİTALİ Ali Erim/Gitar	Kırdar Bilgiören Koleji	23 Mayıs 2025 Saat: 15.30
KONFERANS RESİTAL “PORTRERLER” Türev Berki/Piyano	Kırdar Bilgiören Koleji	23 Mayıs 2025 Saat: 19.00
T.C. KÜTAHYA BELEDİYESİ KÜLTÜR SANAT AKADEMİSİ TÜRK HALK MÜZİĞİ ÇOCUK KOROSU Bilal Can Beydüz/Şef	Hezar Dinari Kültür Merkezi	23 Mayıs 2025 Saat: 20.30
NEFESLENİŞLER Serdar Kastelli/Nefesli Çalgılar	Kütahya Çiniciler Çarşısı	24 Mayıs 2025 Saat: 14.00
DON KİŞOT/BALE GÖSTERİSİ Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Bale Anasanat Dalı Eser Danışmanı: Aşin Küçüküçerler Sahneye Koyan ve Düzenleyen: Melis Erkaçan	Kırdar Bilgiören Koleji	24 Mayıs 2025 Saat: 18.00
DARBUKÜTAHYA “RİTMİN DANSI” Proje Yönetmenleri Mehmet Özdemir Oğuzhan Kavukçu Mehmet Sevim	Hezar Dinari Kültür Merkezi	24 Mayıs 2025 Saat: 20.30

SERĞİ
EXHIBITION

**Kütahya Güzel Sanatlar Derneği Sergisi &
Kütahya Kültür ve Sanat Derneği Karma Sergisi**

Katılımcılar
Adil Özkan
Ayşe Kaçan
Ayşe Kaçan
Gülsüm İlbeyli
Hüseyin Efe
İbrahim Kocaoğlu
Mehmet Gürsoy
Mustafa Kemal Altınsoy
Seda Atlı Yılmaz
Sıddıka Altınsoy
Şaziye İlgün

Yavuz Sultan Selim Özel Eğitim Uygulama Okulu Sergisi

Katılımcılar
Harun Türkmen
Salih Özgür Özerdem
Çiğdem Deniz
Ayşe Ahsen Küçük
Işıl Sunel

<https://hisarliahmet.org/exhibitions.php>